B 14

ad bibliothecam in Lentrup. 1673.

D. Augustini de Trinitate.

Libri 15. digni lectu maximè et profundi intellectu. In proëmio autem protestatur se juvenem edidisse aliquos libros de Trinitate, sed imperfectos, nec in tanto numero, ... proinde illos non tanti æstimandos quam hosce. Cujus libro autem prefixus est index capitum singulorum et eorundem argumentum.

Manuscripti viderentur à quodam Fratre Minimorum anno. 1433. ut patet in fine.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

B. 14

Incipit prefacio beati Augustini epi. In quindecim libros de sancta trinitate.

Omnibus beatissimo et sanctissima caritate venerando sancto fratri et consacerdoti pape aurelio. Augustinus in dño salutem. De trinitate quod deo sumus et verus est libros nuuenis michoaui. senex edidi. Omiserat quippe hoc opus postea quam compleri preceptos michi ee siue subreptos atque eos absolueree et retractatos ut mea dispositio fieret expolire. Nonnulli cum emendatos eos aliquando emendare decreueram. quam precedentibus consequentes inquisitionem perficere nectuit. Cui ergo per eos horas aliquas uellem ad quos dandi illorum pueire potuerunt dispositio mea nequisset impleri interruptam dictationem meam reliquam. cogitans hoc ipsum in aliquibus scriptis meis conqueri. ut sciret aliquis posset non a me fuisse eos dimissos libros editos sed ablatos priusquam in edicione mea digni viderentur. Verum melior fratre vehementissima postulatione. et mee me tua iussione compulsus. opus tam laboriosum aduuuante dño timere cauaui. eosque emendatos. non ut volui sed ut potui. ne ab illis aliquis surrepti imanibus hominum eruerant. primum discerpaent venerationi tue per filium nrm codiaconum carissimum misi. et aucaliquas audiendas describendos. legendos atque premisi. In quibus si seruata mea dispositio potuisset. essent profecto et si easdem sententias ipsimet multo tamen emendationes atque planiones. quam tum rerum tantarum explicandarum difficultas et fidelis nra patet. Sunt autem a primos quatuor ul' pocius quinque eadem sine plenius inuenit. et duodecimum sine extrema pte non pua si eis hec edicio potuerit innotescere. oia si voluerit et valuerit emendabit. Peto sane ut hanc epiam seorsum quidem si tui ad caput eorum librorum uibeas anipoi. Ora pro me. Explicat prefacio. Incipiunt. Capitula libri primi. Capitulum primum. De triplia animi erroribus falsa de deo opinantium. Secundum. Ordo disputandi de trinitate diuina. capitulum tertium. De diuerso iudicio legentium et capacitate dissimili. capitulum quartum. Que ee propria diligenter nominis sentiendum catholica tractatores. capitulum quintum. De aestimoibus quibus mouet de trinitate quaestio. capitulum sextum. De vnitate patris et filii et spus scti quod sit vnum et solum et verus deus. capitulum vii. Quod unigenitus dei filius propter formam serui minor patre dicatur quam forma dei eqlis est patri capitulum viii. De subiectione qua filius subiacendus dicitur patri. capitulum ix. Quod tale arcendum fuerit ut ad premium in forma serui xpus ascendere capitulum x. Quomodo traditurus sit regnum filius patri. capitulum xi. Qua dise-

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

aoē intelligēdus sit. nūc eālis prī filius. nūc āt mīor. capī xij. Qua racōe filius ne sāre dicat die & ho rā q̄ sat pr̄. capī xiij. De vnitate psone filij dei & filij hoīs siue in glia siue ī hūilitate. Explicunt Capla. Incipit liber pm̄ bī. Augustini. Aurelij de Trinitate. Ad aurelīū papā. Caplm̄ pmūm.

Eturus hec q̄ de tinitate disseri⁹ pius opt tet ut no ueīt sti lū nr̄m adūsus eorū vigilāe caluīnias. q̄ fidei cōtēpnētes ūcūū. īmatiō & pūso racōis amoē fallūt. Nā nōnlli ea q̄ de corpalibz rebz. siue p sensus corpoēs cepta nouerūt siue q̄ natura huāni īgenij de diligēe vuacitate ul' artis aduto rio pcepēt ad res īcorporeas & spīales trāsferre conāt. ut ex his illa metiri atq; opīari velint. Alī āt alij q̄ sdm aīā huāi natīz ul' affectū de deo sentiūt si q̄d sen tiūt. & ex hoc errore aī de deo dispu tāt sermōi suo distortos & fallaces reglas fingūt. Est itē aliud hoīm genus cor qui vniuersa q̄dē creatūrā q̄ pfecto mutabilis ē nitūt trāscendere ut ad īcōmutabilem sbiam q̄ deus ē erigāt īternēz. sed mortalitatis ōne pregrauāt aī et videri uolūt scire q̄d ne sciūt. & q̄d volūt scire nō pūt. pūsūpcōes opīonū suarū audatius affirmādo īt cludūt sibimet itelligēe uias mgis eligētes sentēciā suā nō corrigere puersā q̄m mutāe defensā. Et hic q̄dē oīm morbz ē tū gene rū q̄ posui: et cor sal⁹ q̄ sdm corpus de deo sapiūt. & cor q̄ sdz spiritalē creaturā sicuti est aīa. et cor q̄ neq; sdz corpus neq; sdz spiritalē creaturā & tamē de dō falsa existīant. eo remotōres a vō quo id q̄d sapiūt. nec ī corpe ēpi tur nec ī facto & cōdito spū nec ī ipō creatore. Qui cī opīat deū verbigrā candidū ul' rutilū fal lit. ſz tamē hec īuenīt m corpe Hursus q̄ opīat deū nūc obli uiscēt nūc recordāt. ul' si q̄d huiusmōi ē. nichilominꝰ i erro re ē. ſz tū hec īuenīt i aīa. Qui āt putat eius ēe potēe deū ut seipm ipe genuerit eo plus errat q̄d nō solū deus ita nō est. ſz nec spiritalis nec corpalis creatūa. Nulla enī omīno res ē q̄ seipāz gignat ut sit. De ergo ab huius mōdi falsitatibz humanꝰ aīm

pmi?

purgaꝛ̃tur scā scripturā puulis cō
gruens nllius generis rerū verba
vitauit. ex q̃bz quasi gradatī ad di
uīa atq; sblimia noster itellēs ve
lut nutritus assurgēt. Nā et vbis
ex rebz corpalibz rebz suptis vsa ē.
cū de deo loq̃ret. velut cū ait. sub
vmbraculo alarū tuaz ptege me.
Et de spiritali creatura mīta tristi
lut. q̃bz significaret illud qđ ita nō
erat sed ita dicta opus erat fiat ī ē. ego
sū deus zelās. et pcūtet me hoiem
fecisse. De rebz aūt q̃ omīno nō st
nō traxit aliq̃ vocabula q̃bz ul'
figurāret locutiones ul' spissa
ret enigmata. Vnde pmō
[illegible]ius et manus euanescāt
[illegible] qui terrao illo genē errorus a vi
tate secludūt hoc suspicādo dr dō
qđ neq; ī ipo neq; ī ulla creatūa
īuenīri pt. Rebz enī q̃ m creatūa
repūt solet scripta diuīa uelut
infantilia oblectamēta formare
q̃bz īfirmozū ad q̃renda supioa
et īferioa deserēda p suo modulo
tāq; passibz moueat aspūs. Que
vō ppie de deo dicūt. q̃q; ī nlla
creatūa repūt rao poīt scripta
diuīa. sciat illud qđ dictū z ad
moysen. Ego sū q̃ sū. et q̃z misit
me ad vos. Cū enī ē aliquomō
dicat et corpus et aīa ñ ppio quo
dā mō vellet itelligi nō id vtiq;
dicēt et illud qđ aut aplius q̃ solg hīt
īmortalitatē. aī et aīa mō quodā
īmortalis ē dicat et sit. Nō diceret
solus hīt. nisi qā vēa īmortalitas ī
cōmutabilitas ē q; nlla pt hre crea
tūa q̃m solus creatōis est. Hoc eaā
iacobus dicat. Omē datū optmū
et omē donū pfectū desursū z des
cēdēs a pre luminū. apud quē ¶
nō z cōmutatō nec mōbra obūbra
cō. Hoc et dauid. Mutabis ea et
mutabūt. tu aūt idē ipe es. Pnde
sbaz dei sine ulla sui cōmutatōe
mutabilia facētem et sine ullomō
suo tpali motu tpalia creātē mtu
eri et plene nosse difficile ē. Et idō
ē nīa purgatō mētis. q̃ illud ī
effabile ineffabilit videi possit. qua
nō dū pditi fidē nutamur. et p q̃dā
tolerabiloa ut ad illud capiendū
apti et habiles efficiam itēra du
cim. Vñ aplius ī xpo quidē dicat
ee omes thesauros sapie et scien
tie absconditos cū tī q̃ius iā g̃
ia eius renatis z adhuc carna
libz et aīalibus tāq; puulis in
xpo nō ex diuīa virtute ī q̃ eq̃
lis est pī. sed ex huāna īfirmi
tate ex q̃ crucifixus z cōmēdauit.
Aut nāq;. Nō enī iudicauī me
sare aliquid īter vos nisi ihm xpm

et hūc crucifixū. Dem̄ secut⁹ ait. Et ego ī infirmitate ⁊ tīo re et tremōe multo fui ad vos. Et paulo post eis dicat. Et ego frēs nō potui loqui uobis quasi spiritalibz. ſ carnalibz q̄si p uulis ī xp̄o lac uobis potū dedi nō esc̄ā. Nōdū enī poteratis. ſ nec adhuc quidē potestis. Hoc aī dī quibzdā irascāt⁹. et sibi cō tumelioſe dicta putāt. Et plerq; malūt credē eos pocaus a q̄bz hec audiūt nō hr̄e qđ dicāt q̄ se dicēāt aque nō posse qđ dicēāt. Et aq̄ī affirm⁹ eis racōem nō q̄ petiūt aī de deo q̄rūt q̄a nec ipi eā valēt sumē nec nos forcasse l' apphendē ul' pferre. ſ q̄ demōstrētur eis q̄m smt īabiles nūm⁹ q; vdonei papiēdo qđ exigūt. Sz q̄a nō audiūt qđ volē aī malde nos agē putāt ut nr̄am occultemus impiaā. a malia ose qđ eis īuideam⁹ piaā. atz ita īdignātes pturbatiq; dis cedunt. Capitulū Secūdū.

Quapter aduniāte dīno deo nr̄o ſuſcipiem⁹ ⁊ eam ipāz q̄ flagitāt q̄tū possum⁹ reddere racōem q; tūtas sit v et nus solus verus deus. Et quā vere p̄r ⁊ filius ⁊ spūs scūs vī eiusdemq; ſbe ul' essenie dica tur credat⁹ intelligat⁹ ut nō q̄si nr̄is excusacōibz illudāt⁹. ſ re ipa expiāt⁹. et ee illud sūmū bonū qđ purgatissimus mētibz cernat⁹. et a se ꝓpter cerni cōprehēdiq; nō posse qa mētis huane acies ſ tua luda ī tā excellēti luce nō figit⁹. nisi p iustiaā fidei nutta veget⁹. Sz p̄mū sdm auctoritatē scarp turarū sāctarū verū ita se fides hēat demāndū est. deinde si voluit et aduuerit deus istis gar rulis racōnatoribz elatoribz q; capacōribz. atz itā morbo pia dō losiore laborātibz sic forcasse ser uiem⁹ ut īueiant aliqđ vñ du bitāe nō possit et ob hoc ī eo q; īuenīe nequerit de suis mētibz pocaus quā de ipa vitate ul' de nr̄is disputacōibz cōquēāt⁹ at q; ita si qđ eis ergā deū ul' aōs ul' tīoīs ad īuaū fidei et ordiē redeāt. iā sencietes quā salubri ter ī scā ecclia mediaā fideli cōstituta sit ut ad ꝓcepcōez īcō mutabilis vitatis imbecillā mē tē obseruata pietas sanet ne ī opīonē noxie falsitatis temitas īordinata ꝓpitet. et nec pige bit aī me siaubi hesito q̄rē. nec pu debit siaubi erro discē. Cap tertiū.

Proīde quisquis hec legit ubi puter certus ē pgat

meaī. ubi puter hesitat q̄rat meaī. ubi errorē suū recognosat. ꝑdat ad me. ubi meū reuocet me. ita ingrediāt̄ sim̄l' cāūtatis viā tendētes ad eū de quo dām ē. q̄ te facīē eius sp. Et hoc placitū pū atq; tutū cōām dnō dō nūc cū oīb; ūeri q̄ ea q̄ scribo legī et ī oīb; scriptis meis maxīē q̄ ī hys vbi q̄rit' vnitas ẽtatis ꝓfūdi et filij et spūs sā. qā neq; pi culosius alicubi errat. nec laborio sius ā quid q̄rit'. nec fructuosius ā quid ūeīt'. Quisq; ergo aī legit dicat. nō hoc bñ dictū est. quoīāz nō intelligit loaīōz me ā repḥēdit nō fidem. Et forte vē potuit dica planius. veruptñ illius hoīm ita loautus ē ut ī oī bus ab oīb; ītelligēt'. Videat ergo cui hoc ī sermōe meo displi cet. utrū alios ī talib; rebz ques tiōib; q; versatos aī intelligat me nō intelligit. et si ita ē pōat libꝝ meū. ul' ecīā si hoc videt' abiciat. et eis potius quos ītelli ligit opēam et tpus impēdat. ñ tamē ꝓpterā me putet tacē debu isse. q̄a nō tā expedite ac diluci de q̄ illi quos intelligit eloqu potuit. Neq; enī oīa que ab oīb; cōscribūt'ur ī omniū manus veniūt. Et fieri pt ut nō nulli q̄ ecīā hec nrā intelligere valēt illos planiōes nō ūeīant libꝝos et in istos saltē inadāt. Id eq; vtile ē plures a plibus fieri. diūso stilo nō diūsa fide. ecīā de questionib; esdē ut ad plimos res ipā pueīat ad alios sic. ad alios āt sic. Ac si ille q̄ se ista nō intellexisse cōqueritur. nulla vēq; de talibus ꝛbus diligēter et acu te disputata ītelligē potuit. se cū agat votis et studijs. ut ꝓfici at nō me cū q̄relis et cōuicijs ut tacīā arguat. Quu vēo hec legēs dicat. ītelligo quidē quid dictū sit. si nō vere dictū est. assēat ut placet sentēcīā suā. et redarguat meā si pt. Cū si cū cāūtate et ve ritate fecēit ñeq; si dū in hac vi ta maneo cognoscendū facē ca uauit uberrimū fructū laboris hui' mei cepēo. Cū si mī nō po tueīt q̄bz id potuit me volēte ac libēte pstiteīt. ego trī in lege dñi meditabor si nō die ac nocte sal tem q̄bz tpm ptialis possū et meditacioēs meas ne obliuioē fugiāt stilo alligabo speans de mīa dei q; ī oīb; veīs q̄ certa mī fiaret est ꝓsueantē me facē. Dicq; dāt alit' sapio id quoq; mī ipe ꝛue

labit siue p occultas ispiacões atq; ãmonicões siue p maifestu eloqa sua siue p fratnas sermocãacões. Hoc oro t hoc deposito desiderio q; meũ penes ipm habeo q; michi satis ydoneus ẽ. t aisto dice q; dedit t reddẽ q; promisit. Arbitror sane nõnullos. tardiores in quibzdã locis librorũ me orũ opm maturos me sensisse qd nõ sensi. a nõ sensisse qd sensi. Quorũ errorẽm mihi tibi nõ dre qs nesciat. si velut me sequites neq; apphendẽtes deuiauerit i aliquã falsitatẽ dũ p qdã densa t opaca cogor uia carpe qui quidẽ nr ipis scis duũor librz auctoritatibz ullomõ quisquã recte tbuit tã multos t vãos errores hẽtior. cũ oẽs ex eisdẽ scptuis falsas atq; fallaces opiões suas cõnetur defendẽ. Admoniz me plane ac mihi iubet suauissimo impio lex xpi hoc ẽ cãitas. ut cũ aliqd falsi i libris meis t me sensisse hoies putãt qd ego nõ sensi atq; id ipm falsũ alteri displicet. alteri placet. malui me rephẽdi a rphẽsore falsitatis. q; ab eius laudatore laudari. Ab illo ei q; ius ego nõ recte q; hoc nõ senserĩ error tũ ipe rẽ vitupet erat ab hoc ãt nec ego rẽ laudo a quo christiãor id sensisse qd vitupat vitas. nr ipã sentẽcia q; vitupat uitas. Ergo i nõe dni suscepti opus aggrediamur.

Oẽs qs. Capitulũ quartũ.

Olegẽ potui qui mihi scpsi crit de trinitate q; dõs ẽ duiõrũ librorũ ueterũ t nouor. id ẽ ut usq; testamti catholici tractatoes hoc itenderũt scz scptas doce q; pr t filius t spũs scus vnius eiusdẽq; substãtie iseparabili equalitatẽ duãam ismutabilẽ vnitatẽ. ideoq; nõ sint tres dii sz vnus deus. q; ius pr filiũ genuerit. t ideo filius nõ sit qui pr ẽ. filius q; a pre sit genitus t ideo pr nõ sit q; filius ẽ. spũs q; scus nec pr sit nec filius. sz tm pris t filii spũs. pri t filio eadã ipe coequalis t ad trinitatis ptinẽs vnitatẽ. Nõ tm eãdem trinitatẽ natũ de vgine maria. t sub põcio pilato crucifixũ. t sepultũ. tertio die resurrexisse t in celũ ascẽdisse. sz tm mõ filiũ. nec eãdẽ trinitatẽ descẽdisse in spẽ colũbe sup ihm bapti zatũ. a die pẽthecostes post ascẽsionẽ dni. sonitu facto de celo q̃si ferret flatus vehemẽs t lingues diuisis uelut ignẽs sedisse sup vnũquẽq; eor. sz tm modo spiritũ scm. nec eãdem trinitatẽ

dixisse de celo. tu es filius meus. siue
ai baptizatus e a iohe. siue i mo
te qñ ai illo eant tres discipli. a
qñ sonuit vox dicẽs. et clarifica
ui et iterũ clarificabo. ꝛ tm̃modo
prĩs fuisse vocẽ ad filiũ factũ. q̃
uis pr̃ et filius et spũs scũs sicut i
sepabiles st̃ ita i sepabiliꝫ opẽt.

Hec et mea fides e. cap̃ quĩtũ.
qñ hec e catholica fides. ꝛ
in ea nõ illi pturbãt cũ audi
ũt deũ prem et deũ filiũ et deũ
spm scm. et tñ hãc tñitatẽ nõ
tres deos sed vnũ deũ ꝛ q̃admo
dũ id itelligũt q̃rũt. pserti cũ
dr̃ insepabilit̃ opari tñitatẽ i
omi re quã deus opat̃. et tñ q̃n
dã uocẽ prĩs sonuisse q̃ uox filij
nõ sit. i carne ãt natũ et passũ
et resurrexisse et ascẽdisse nõ nisi
filiũ. i colũbe ãt specie venisse.
nõ nisi spm scm. Intelligẽ volt.
quõ et illã uocẽ q̃ nõ n̄ prĩs fuit.
tñitas fecẽit. et illã carnẽ in q̃
nõ nisi filius de vgĩe nat9 ẽ ea
dẽ tñitas creauit. et illã colũbe
spẽm i q̃ nõ n̄ spũs scũs apparu
it illa ipã tñitas opata sit. Ali
oquĩ nõ insepabilit̃ tñitas o
pat̃. ꝛ alia pr̃ facit. alia filius.
alia spũs scũs. Aut si q̃dã sml̃
faciũt q̃dã sme uniẽ ia nõ ise
pabilis trinitas. Mouet eaã
quõ spũs scũs i tñitate sit quẽ nc
pr̃ nec filius nc ãbo genuerit aĩ
sit spũs et prĩs et filij. Qa ergo q̃
ruũt ista hoies et tedio nob̃ st̃. ut si
q̃d hĩc ex dño dei sapit ifirmitas
mea. edisseam9 eis ut possim9.
neq; cũ iudia tabescẽte iter ha
beam9. Si dicim9 nos nichil de
talibz rebz cogitare solẽ mẽtm̃.
si ãt fatem̃ ista hĩtare i cogitacõ
nibz nris q̃n rapim̃ amore
idagãdæ veritatis flagitat iure
caritatis ut eis indicem9 q̃d hĩc
excogitare potuerim9. nõ q̃a iã ac
ceperi ãt pfectus sim̃. Nã si pau
lus apls. q̃n tomagis ego lõge
ifra illius pedes iacẽs nõ me ar
bitror apl̃hẽdisse. ꝛ p modulo
meo si ea q̃ retro st̃ obliuiscor et
i anteiora me extẽdo. et scdz itẽa
onẽ sequor ad palmã supne vo
cacõis. Quãtũ eusdẽ uie peg̃
ni et quo puenerim. vñ ni i finẽ
reliquus cursus ẽ ut apiã desi
deãtur a me: illis desiderãtibz
q̃bz me seruire cogit libẽa caritas.
Optz ãt et donabit de9 ut eis
mistrãdo q̃legãt ipe quoz pfi
cia: ut eis aipies respõdere q̃rẽti
bz. ipe quoz iuuiam qd̃ q̃rebã. Ego
suscepi ly iubẽte atz adiuuã
te dño deo nro nõ tã cogita aĩ
auctoritate dissere: quã ea aĩ

pietate disserēdo cognoscē. Cap̄
Quu dixerūt dñm̄ sexti.
Nr̄m ihm̄ xp̄m nō ēe deū
a' nō ēe verū deū. a' nō aī p̄re
vnū & solū deū. a' nō vē īmōrlē.
qā mutabilē manifestissīā diui
narū testīonior̄ & cōsona voc
cōiucti st. Vnde st illa. In p̄nci
pio ēat verbū: et v̄bū ēat apud
deū: et deus ēat v̄bū. Manifestū
enī qd̄ v̄bū dei filiū dei vnicū
accipim?: de quo post dicat. Et
verbū cā̄ factū est: & hītauit ī
nobis: ꝓpter natīatē unicā eoīs
eius q̄ facta ē in tpe ex virgīe.
In eo aūt declāt nō tm̄ deū ēe
sed eaā eiusdē aī p̄re substācie:
qā aī dixisset et deus ēat v̄bū:
hoc ēat īquit ī p̄ncipio apud
deū. Oīa p ipm̄ facta st: & sine
ipo factū est nichil. Nec ei di
cat oīa ñ q̄ facta st: id ē oēz ce
aturā. Vnde hīnde appāet ipz
factū nō ēe: p quē fāa st oīa.
Et si factus non ē: creatā nō ē.
Si aūt creatūā nō ē: eiusdē aī pa
tre sbe ē. Omīs ei sba q̄ deus nī
est: creatura ē. Et q̄ creatūa nō
ē deꝰ ē. Et si nō est filꝰ eiusdē sb
stācie cuꝰ p̄r: ergo facta sba
est. Et si facta sba ē: nō oīa p
ipm̄ facta st. At si oīa p ipm̄
facta st. vnus igit eiusdēqz
aī p̄re sbe ē. Et ideo nō tm̄ deus:
sed et uerus deus. Qd̄ idē iohes
aptissime ī epla sua dicat. Sam̄
qd̄ filius dei venerit et dederit no
bis ītellectū: ut cognoscam? verꝫ.
et scimus ī vēo filio eius ihu xpo.
Hic ē verus deus et uita eterna.
Hīc eaā ꝛsequēter ītelligit nō
tūtūmō de p̄re dixisse aplꝰ pau
lū q̄ solus habet īmortalitatē:
sz de uno & solo deo qd̄ ē ipa tīu
tas. Nec enī ipa vita eterna mor
talis ē sdm aliq̄ mutabilita
tē: ac p hoc filius dei: qā vita
eterna ē aī p̄re eaā ipe ītelligit
ubi dictū est: solus hꝫ īmortali
tatē. Cius ei vite eterne & nos pti
cipes facti, p modulo nr̄o īmor
tales effīamur. Sz aliud ē ipa
aut? pticipes effīam? vita eter
na: aliud nos qui eaā pticipa
cōe vuem? īeternū. Si ei dix
isset quē tpibz ꝓphīs ostendet
p̄r̄ btūs & solus potēs rex ēgū
& dñs dnāntiū qui solus hab?
īmortalitatē: nec sic mox sepa
tā filiū optēt ītelligi. Nec ei
qā ipe filius alibi loquēs vo
ce sapīe. ipe est ei sapīa dicit.
griū celi arauiui sola. sepauit
a se patrē. Quātom̄ gis ergo
nō est nūc ut tm̄mō de patre
ꝓter filiū mtelligat? qd̄ dictū

qđ dictū est q̄ solus hꝫ īmortalitatē. cū ita dictū sit. ut seruet̄ mq̄ mādatū sine macula irreprehensibile usq; in aduentū dñi nr̄i ihu xpi: quē tpibz ꝓpis ondet. btūs et solus potēs rex regū et dñs dominantiū q̄ solus hꝫ īmortalitatē et lucē hītat inaccessibilē: quē nemo hoīm vidit. nec videre pt: cui ē hōr et gla in scla sclōr. In q̄bz verbis nec pr̄ ꝓprie noīatus ē. nec filius nec spūs scūs: sed btūs et solus potēs rex regū et dñs dnantiū. qđ ē vnus et solus verus deus ipa tnitas: nr̄ forte q̄ sequit̄ ꝓturbabūt hūc intellectū q̄ dicat. quē nemo hoīm vidit: nr̄ videre pt: cū hoc ea ad xpm ptinere scdm eius diuinitatē accipiat. quā nō viderūt iudei. q̄ tm carnē uiderūt et crucifixerūt. Videri ait diuinitas hūano visu nullomō pt: sz eo visu uidet̄ quo ia q̄ videt nō hoies sz ultra hoies st. Recte ergo ipe deus tnitas intelligitur btūs et solus potēs: ondēs aduentū dñi nr̄i ihu xpi tpibz ꝓpis Sic ei dictū est solus hꝫ īmortalitatē. quo dictū est. q̄ facit mirabilia mag̃ solus: qđ velim scire de quo dictū accipiat. Si de pr̄e tm̄: quō ergo uerū est qđ ipe filius dicat: q̄cūq; ei pr̄ fecerit: hec et filius facit silit̄. An quicq; ē mr̄ mirabilia mirabilq; quā resuscitare et viuificare mortuos. Dicat idē filius. Sicut pr̄ suscitat mortuos et viuificat: sic et filius quos vult viuificat. Quō ergo solus pr̄ facit mirabilia: cū hec ūba nr̄ pr̄es tm nr̄ filiū tm̄ ꝓmittāt intelligi sz vigq; deū unū verū solū id ē pr̄em et filiū et spm scm. Ite dicat idē aplus. Nob̄ vn̄ deus pr̄. ex quo oīa et nos in ipo et unus dns ihs xpūs: p quē oīa. et nos ipm p. Quis dubitet cū oīa q̄ creata st̄ dic̄ sicut ioles: oīa p ipm facta st̄. Quero itaq; de quo dicat alio loco. qm̄ ex ipo et per ipm. et in ipo st̄ oīa ipi gla in scla sclorū. Si ei de pr̄e et filio et spū scō. ut singulis ꝓsois singla tribuāt. ex ipo ex pr̄e. p ipm p filiū. in ipo in spū scō: manifestū qđ pr̄ et filius et spūs scūs vn̄ deus ē: qm̄ singulariter ītulit ipi gla in scla sclorū. Dn̄i enī cepit hūt sēsū: Nō aut. o altitudo diuitiarū sapie et scie dei: a filij aut spūs scī. sz sapie et scie dei: qm̄ īscrutabilia st̄ iudicia eius: et inuestigabiles vie ipius. Quis ei cognouit sensū dn̄i: aut qs

cōsiliarius eius fuit? Aut qs illi
prior dedit: et retribuet ei. Cum
ex ipo et p ipm et in ipo st oīa ipi
gla et iperiū in scla sclōr amē.
Si at hoc de pre tm̄ mō mtelli
gi uolūt: quō ergo oīa p prē st
sicut hic dr: et oīa p filiū. sicut
ad corīthios ubi ait. et vn̄ dns
ihūs xp̄ūs p quē oīa. et sicut in
euāgelio iohis oīa p ipm fta
st? Si ei alia p prem alia p
filiū: nā nō oīa p prem. nc oīa
p filiū. Si at omīa p prē et
oīa p filiū: eadē p prem q̄ p fili
ū. Equalis ergo est pr̄ et filius:
et iscpabilis est opatō prīs et
filij. Quia si ul' filiū fecat pr̄.
quē nō fecat ipe filius: nō oīa
p filiū facta st. At oīa p filiū fac
ta st. Ipe ergo fāus nō est: ut
cū pre faceret oīa q̄ fta st. Cui q̄
nec ab ipo uerbo tacuerit aplus
et aptissime oīno direxit: q̄ cū in
forma dei eet. nō rapīaz arbi
trus e ee se equalē deo: hic deū
pple prem appellās: sicut ali
bi caput at xp̄i deus. Silit
et de spū sco collecta st testīoni
a q̄bz añi nos q̄ hec disputaue
rūt habūdātius usi st: qa et
ipe deus et nō creatura. Qd si
nō creatura. nō tm̄ deus. nā et
hoīes dicta st dij: sz eaā uerbus
deus. Ergo pr̄i et filio prius eq̄
lis: et in tnitatis vnitate cōsbā
lis et coetnus. Nam ne ueō illo
loco satis claret q̄ spūs scūs nō
sit creatura. ubi ubenur nō
seruile creature sz creatori: nō
eo mō quo iubem p caritatem
seruire inuicē qd e grece duleu:
sed eo nō quo tm̄ deo seruit qd
e grece latreu. Vn̄ ydolatre di
cūt qui simulacris eā seruitutē
exhibēt q̄ debetur deo. Sdz hāc
eni seruitutē dictū e. dnm deū
tuū adorabis et illi soli seruies.
Nā et hoc distnctiē in greca sēp
tā inuenit. latrēsis ei hīt. Porro latreusis
si tali seruitute creature seruire
phibem. quiquid dictū e. dnm
deū tuū adorab et illi soli seruies
Vn̄ aplūs detestat eos q̄ colue
rūt et seruierūt creature poci q̄
creatori. nō z utiq; creata spūs
scūs. aut ab hoīb; scīis tal' ser
uitus exhibet dicēte aplo. nos
ei sum circūcisio spūi dei ser latreuontes
uientes. qd e i greco latreuontes.
Plures eni codices eaā latini
sic hīnt q̄ dei spūi seruiunt gra
ūt omēs a pene oēs. In nōnul
lis at exēplāribz latīs inuenim
nō spūi dei seruim? sz spūi dō
seruim? Sz q̄ i hoc errāt et auc
toritati grauiori edē detrec

tāt: nūq̄ illud variū in ꝯdia
bus repuīt: nesciatis q̄a corpa v̄a
vrā tēplū in vob ē spūs sā quē
hētis a deo: Q̄d aūt īsanus mīgis
q̄ sacrilegū est q̄m ut quisq̄ di
cere audeat mēbra xpi tēplū
ē creatiē mūdus scdz ipōs q̄m
xpūs ē: Alio enī loco dicit. Cor
pa vra st mēbra xpi. Si aūt q̄
mēbra st xpi tēplū z spūs sā. nō
ē creatiā spūs scūs: q̄a cui corp⁹
nrm tēplū exhibem⁹ nūq̄ ē ut
huic cā seruituī debeam⁹ q̄
nō nisi deo seruiēdū ē: q̄ greci
appellāt latria. Vñ sequēter
dicit. Glorificate ergo z porta
te dīm in corpe vro. cap̄ vij.

Huius ei talibz duūarū sē
pturarū testimonijs q
bz ut diri pōres nīi modis usi
expugnēt hēticor tles calūp
nias ul' errōēs īsinuāt fidei
nrē vnitas z cālitas tīnitatis.
Sz q̄a multa i sās libs ppter i
mūdiciaōez ubi dei. q̄ p salute nīa
repandi facta ē. ut mediator
dei z hoīm ēet hō xpūs ihs. ita
dicūt ut maiōez filio pīez sig
nificēt. ul' eā aptissīe oīdāt.
erraūēt hoīes nim⁹ diligēter
scrutātes ul' ītuēres vnūsq̄ seri
em sēptūarū: z ea q̄ de xpō ihu
scdz hoīez dicta st. ad eis sbiam
q̄ aū īaūdiēm sēptūa cāt z sēp
tua ē tūsferre conati st. Et illi q̄d
dicūt miōrē filiū ēe q̄m pī ē: q̄a
sēptūa z ipō duō dicēte. Pī maior
me ē. Veritas aūt oūdit scdz istū
modū eā scipō ēe miōrē filiū.
Quō enī nō eā scipō miōr frō
ē. q̄ semetipm exinaūt formā
serui accipiēs. Neq̄ ei sic accē
pit formā serui ut amitteēt form
dei i q̄ ēat cālis pī. Si ergo ita
acepta ē forma serui ut nō a
mittēt forma dei. aū z i fōr serui
z i fōr dei idē ipe sit filius vīgeī
tius dei pīs i forma dei cālis pī.
i forma serui mediator dei z hoīm
hō xpūs ihs q̄s nō ītelligat q̄ fōr
ma dei eā ipe scipō maior ē. in
forma aūt serui eā scipō miōr ē.
Nō igit īmēito sēptūa vtrūq̄ dic.
et equalē pī filiū. z pēz ma
iorē filio. Illud ei ppt formā di.
hoc aūt ppt formā serui sine ul
la cōfusiōe ītelligit. Et hc nob
ēglia p oēs scūs sēptūs dissolūt
de huius q̄stiōis ex vno caplo e
plē pauli apli pmitt ubi mā
festius ista distīctio ēmēdat.
Aut ei. Qui cū i fōr dei ēet nō
rapīam arbitratus ē ēe cālis
deo. sz semetipm exinaūt form
serui accipiēs i silitudīe hoīz
factus z habitu īuētus ut hō. Est

ergo dei filius dō pr̄i natꝰ eq̄lis.
hītu mīor. Jn forma eī seruꝰ q̄ ac
cepit mīor est pr̄e ī forma āt dei
ī q̄ eāt eaā ātq̄ hāc accepisset. e
q̄lis ē pr̄i. Jn forma dei ūbū p qđ
fāā st̄ oīa ī forma ꝑ seruꝰ fc̄s ex mu
lie factus sb̄ lege ut eos q̄ sb̄ lege
erāt redmer̄et. Pmde ī forma dei
fcat hoīez ī forma ꝺ seruꝰ fāūs ē
hō. Nā si pr̄ tm̄ sme filio frasset
hoīez. nō sc̄ptū eēt. Faciam⁹ hoīez
ad ymagīez ⁊ silitudīez nr̄az. Ergo
q: forma dei accepit formā seruꝰ.
vtrūq; deꝰ ⁊ vtrūq; hō. ſz vtrūq;
deꝰ ꝑpt̄ accipiētē deū. utrūq; āt
hō ꝑpt̄ acceptū hoīez. Neq; eī ulla
suscepc̄oē alterū corū ī alterū
cōuersū atz mutatū ē. Nec di
uīnitas q̄ppe ī creaturā mutā ē.
ut desistēt eē duūtas. nc̄ creatūa
ī diuīnitatē ut desistēt eē creatā.
Illud āt q; aut idē. aꝑ octauū.
aplius cū āt ei oīa sbiecta fuerīt
tūc ⁊ ipe filiꝰ sbiectus eīt ei q̄
sibi sbiecit oīa. ideo dictū ē ne
q̄sq̄m putāet hītū xpi q̄ ex hu
mana creatā suscepteꝰ ē ꝺūsū
iri postea ī diuīnitatē ipāz. ul' ut
ex eis expresserī deitatē. q̄ nō
ē creatā ſz ē vnitas ⁊ nutatis ī
porca. ⁊ ī cōmutabil' ⁊ sibmetcō
sbāl' ⁊ coēna natā. Aut si q̄sq̄
contēdit ut aqui sensēt um dic

et
tū est ipe filiꝰ sbiectus eīt ei qui
illi sbiecit oīa ut ipāz sbiectio
nē cōmutacōez ⁊ cōuersionem
credat futurā creature ī ipāz
sbam ul' ēenciā creatoris idē
ut q̄ fuēat sb̄a creature. fiat
sb̄a creatoris certe ul' hoc cōce
dit q; nllāz hēt dubitacōez non
dū hoc fuisse factū. cū dns di
cēt pr̄ maior me ē. Dicit eī hoc
nō solū ātequā ascēdisset ī ce
lū. uerū eaā ātequā passus
resurrexisset a mortuis. Illi āt
q̄ putāt huāz ī eo naturā im
deitatis sb̄az mutā atz ꝟūti.
⁊ ita dictū tūc. ⁊ ipe filiꝰ sbiectꝰ
eīt ei q̄ illi sbiecit oīa ac si dicē
t tūc ⁊ ipe filiꝰ hoīs ⁊ a ūbo
dei suscepta huān natā cō
mutabiē ī eiꝰ nām q̄ sibi sbie
cit oīa. tūc futurū putāt ei pr̄
diē iudicij tradideīt regnū deo
⁊ pr̄i. ac p hoc eaā sc̄z istā o
pīonē adhuc pr̄ maior ē quā
seruꝰ forma q̄ de vg̃ie accep̄ ē.
Q si ⁊ aqui hoc affirmāt q; iā
fuīt ī dei sb̄az mutatꝰ hō xp̄c
ihs illud certe negāe nō p̄nt.
q; ad hc nā hoīs maebt q̄ aū
passioēz dicebt. q̄m pr̄ maior
me ē. Dū nlla ālēctacōz sc̄dm
hoc eē dictū. q; fōr seruꝰ maior
est pr̄ au ī forma dei eq̄lisz filiꝰ

Nec q̄squā cī audiēt qđ aut aplūs
cī āt dixīt qđ oīa sbiecta st̄ ma
nifestū qa p̄ter eū q̄ sbiecit illu
oīa ita exīstēt de p̄ē itelligēđ
q̄ sbiecerit oīa filio ut ip̄m filiū
sibi sbiecisse oīa nō putet. Qđ
aplūs ad philippēses oñdit di
cēs. Nrā ꝺuersacio ī celꝫ. vñ & sal
uatorē exspectam⁹ dñm ihm xm
q̄ trāsfiguraūt corp⁹ humilitatis
nr̄ē ꝺforme ut fiat corpi gl̄ie sue
sđz opacōem suā q̄ possit eaā
sibi sbicē oīa. Inscpabilis ē enī
opacō p̄ris & filii. alioquī nō ipe
pater sibi sbiecat oīa. Ff filio ei sb
iecat q̄ ei ēgnū tradet & euacuat
omnē p̄nāpatū & oēz ūtutē. De
filio q̄ppe ista dicī st̄ cī ēdidit
īquit regnū dō & p̄rī cī euacua
uerit oēm p̄nāpatū & oēz pōtē
& uirtutē. Ipe enī sbiciat q̄ euacu
at. Nec sic arbitrem⁹ xp̄z ēditu
rū regnū dō & p̄rī ut admat
sibi. Nā & hō q̄dā vāiloq̄ credide
rūt. Cū ei dī ēdidit ēgnū dō & p̄rī
nō sepat ipe q̄a siml cī p̄ē
vn⁹ deꝫ. Sz diuīarū scīptārū
īauriosos & cōtēcionū studiosos
fallit ūbū qđ positū est donec.
Ita nāq̄ seq̄t. Optz enī illū
regnāre donec pōat oēs īmicos
suos sb pedibz suis. tūc p̄ cī po
suerit nō sit regnatur⁹. nr̄ itelli
gūt ita dictū sicut ē illud. cōsidē
est cor ei⁹ nō ꝺmouebit. donec vi
deat sup īmicos suos. Nō ei cī au
ꝺit iā ꝺmouebit. Qđꝫ ergo
cī tradiderit regnū dō & p̄rī q̄
mō nō habeat ēgnū deꝰ & p̄r̄. Sz
q̄a oēs uisos q̄bz nō ēgnat ex
fide uiuētibz mediator deꝰ & ho
mīnū hō xp̄s ih̄c ꝓductur⁹ est
ad spēz q̄ visionē ꝺicat idē aplūs
facie ad faciē ita dīm ē cī ēdide
rit ēgnū dō & p̄rī, ac si dicēt⁹
cī ꝓdurerit credētes ad cōplā
cōem dei & p̄ris. Sicut ei dicit.
Qa m̄ ēdita st̄ a p̄ē meo. et
nemo nouit filiū nī p̄r̄. & nemo
nouit p̄rem nisi filiꝰ & cui uolue
rit filiꝰ ēuelare. tūc ēuelabit⁹ a
filio p̄r̄ cī euacuauerit oēz p̄nā
patū & oēz pōtātē & uirtutē. idē.
ut necāria nō sit dispēsacō sili
tudinū p āgelicos p̄nāpat⁹ &
pōtātes & uirtutes. Ex q̄rū psōa
nō īcōueīēnt⁹ itelligit⁹ dicta in
cātico cāticorū ad spōsaz. Sili
tudies auri fabricem⁹ tibi cī dis
tīctionibz argēti. quoadusq̄ rex
ī recubitu suo ē. idē q̄adusq̄ xp̄s
ī secreto suo ē. q̄a uita nrā ab
scōdita ē cī xp̄o ī dō. Cū xp̄s in
q̄t apparuīt vita vrā. tūc & uos
cū ipo apparebitis ī gl̄ia. Qđ ā
tē fiat uidem⁹ nūc p speculū

in euāgte: hoc ē in silitudīb;. tūc
autē facie ad faciē. Nec eī nob cō
tēplacō ꝓmittit actionū oīm
finus atz etna pfūdior. Si
liꝫ eī dei sum⁹ z nō dū appauit
qd erim⁹ Sam⁹ qā cū apparue
rit: silēs ei erim⁹: qm videbim⁹
eū sicuti ē. Qd eī dixit famulo su
o moysi. ego sū q̄ sū z dices itaqz
filijs isrl' q̄ ē misit me ad uos:
hoc ꝫtēplabim⁹. cū uidebim⁹ ie
tnū. Ita q̄ppe aut. hec ē uita etr
na ut cognoscāt te vnū uerū dr
ū z quē misisti ihm xp̄z. Hoc
fiet cū uenerit dns z illuīabit oc
culta tenebraꝝ. Cū tenebre mor
talitatis huj⁹ corrupcōis q̄ tū
sierūt tūc erit mane nrm. de quo
i psalmo dr. Mane astabo tibi
z cōtēplabor. De hac ꝫtēplacōe
itelligo dcm cū tdiderit regnū
deo z p̄ri. ad ē cū pduxerit iustos
i q̄bz nūc ex fide vuctabz egnit
mediator dei z hom̄ hō xp̄c ihc.
ad ꝫtēplōnē dei z p̄rīs. Si desi
pio hic corrigat me q̄ melius sa
pit m̄ aliud nō uidet. Neqz eī
q̄rem⁹ aliud cū ad illud ꝫtēpla
cōem pueneim⁹. q̄ nūc nōz q̄
diu gnaduū nrm i spe ē. Spes
at q̄ uidet nōz spes. Qd eī vi
det qs qd speat. Si at qd nō
videm⁹ speam⁹ p patiēciaz ex
spectam⁹ quoadusqz veꝛ i reau
bitu suo ē. Tūc erit qd scptū ē.
ad iplebis me letitia cū vultu
tuo. Illa letitia nichil āplius re
q̄ret. q̄a nichil erit qd āplius desiꝛat.
Ostēdet ei nob p̄r z suffitat no
bis. Qd bene itellexerat philippus ut diceret. dne ondē nobis
p̄rem z suffitat nob. Sz nō dū itel
lexerat eo quoqz mō id ipm po
tuisse se dicē. dne ondē nob tem
sū z suffitat nobis. Vt ei hoc i
telligēt respōsū z ei a dnō. Tan
to tpe uobiscū sū. z nō cognouis
tis me. Philippe q̄ uidet me:
uidet z p̄rem. Sz qā uolebat
eū ex fide vuē añ⁹ illud pos
set uidere. sciebat ē z ait. Nō
credis q̄m ego i p̄re z p̄r i me
ē. Qm̄ dū ei sum⁹ i corpe pe
grinam⁹ a dnō: p fidē enī ambu
lam⁹ nō p spēm. Cōtemplō q̄p
pe meꝛcz z fidei. Cui mēdi pur
fidē corda mūdāt. sic scptū ē:
mūdās fide corda eor. Qbat
at q illi ꝫtēplacōi corda mun
dēt: illa maxīe sentēaa. Bti
mūdo corde: q̄m ipi deū uide
bt. Et qā hec ē uita etna: dic
deus i p̄ib. Cogitudē dieꝝ re
plebo eū. z ostēdā illi salutare
meū. Siue ergo audiam⁹ ostē
de nob filiū. siue audiam⁹ ondē

.i.

nob filiū prēm tātū dē valz
qā neut sine alio pt oñdi. vn
ū qppe sūt sicut aut. Ego & pr̄
mū sum & Deīqz ꝓter illā in
sepabilitatē suffiaetem aqñ
nomiāt ul' pr̄ solus ul' filius
solus adīpleturos nos letiaa
aī multu suo. Nec inde sepat
vtusqz spūs: id ē prīs & filij spūs.
q̄ spūs scūs ꝓpie dr̄. spūs ueritā
tis quē hic mūdus nō pt ac
ape. Hoc ē enī plenū nrm
gaudiū quo āplius nō z. fruī
tutatē deo ad auq̄ vn magīz
facti sum & Ꝓter hoc aliqñ
ita loqt̄ de spū scō tāqz solus
ipe sufficiat ad bātudiē nāz
Et ideo solus sufficat. qā sepa
ria a pre & filio nō pt. sicut pr̄
solus sufficat qā separi a filio
& spū scō nō pt. Qd ei sibi &
vult qd' aut. si diligitis me
māata mea seruate: & ego
rogabo prēm & aliū aduoca
tū dabit uobis. ut uobiscū
sit ī etnū: spm vītatis quē
hic mūdus nō pt accipe id z.
dilcōres mūdi: Aūalis ei hō
nō capit q̄ st̄ spūs dei. Sz ad
huc uidēi pt ideo dcm ē. et
ego rogabo prēm & aliū ad
uocatū dabit vob. qi nō suf
ficiat solus filij. Illo aūt loco

+ Et filius id̄o sufficit solus et separa a
pre et spū scō nō pt

uta de illo dcm ē. tāqz solo omū
no sufficiat. Cū ueneit ille spūs
ueritatis. docebt uos oēz veri
tatē. Nuīqz ergo sepat hūc
filij tāqz ipse non docat oēz
vītatē: Aut qi hoc īpleat spūs
scōs. qd' minus potuit docē filius:
Dicāt ergo si placz maiorē es
se filio spm scm quē mīorem
illo solet dicē. An qā nō dān
ē ipe solus. aut nemo ñ ipe do
cebt uos oēz ūtatē. id̄o pmut
tūt ut aī illo doce credat & fi
lius: Aplius ergo sepaut filiū ab sapiēdis hijs q̄ deus st̄ ubi
aut. sic & q̄ deus st̄ nemo sat nisi
spūs dei. Vt iā ista pūsi possit
et hoc dicē qz & filius nō docat
q̄ deus st̄. nisi spūs scōs tāqz maior
mīorē aut filius ipe tm̄ ebuit
ut diceēt. qā hec loaut̄ sū uob.
tstiaa cor vīm īpleut: Sed
ego ueritatē dico expedit uob
ut ego eam. Nā si nō abiero:
aduocat̄ nō ueiet ad uos. xvi.
Hoc aūt dixit nō ꝓpt. aṁ.
nīcēlutatē uerbi dei & spūs
scī & tāqz ipedimto eēt pīaa
filij hoīs apud eos quo nūq̄
ueīret ille q̄ mīor nō z eēt. qā
nō semetipm exīanuit sic
filius formā servu accipiēs. Op
tebt ergo ut auferret ab oa

lis corū forma seruu q̄ ītuēt̄es.
hoc solū ēē xp̄m putabāt qđ ui
debāt. Jndē ē ⁊ illud qđ aut. Si
diligēt̄is me gaudēt̄is vtique
q̄m vado ad p̄rē. q̄a p̄r maior
me ē. Jdē ꝓterea me opt̄z ire ad
p̄rē. q̄a dū me ita uidet̄is. et
ex hoc qđ uidet̄is estimāt̄is q̄a mi
nor sū p̄rē. atq; ita carca creatu
rā susceptāq; hūanā occupati.
cēlitatē quā cū p̄rē hēo nō in
telligit̄is. Jnde ē ⁊ illud. Noli
me tangere. nōdū eī ascendi
ad p̄rem meū. Tactus enī
tamq̄ fimē facat nocaonus. ⁊
deoq; nolebat ī eo ēē fimē ītē
ti cordis in se ut hoc qđ uidēba
tur tm̄modō putāret. Assūsio āt
ad p̄rē ēat ita uideri sicut e
ēlis ē p̄ū. ut ibi eēt finis visi
onis que sufficiat nobis. Aliqn
itē de filio solo dī qđ ipē suffica
at. ⁊ ī eius visioē merces tota p
mittit̄ declāaoīs ⁊ desideriū nr̄i.
Sic eī aut q̄ audit mādata me
a ⁊ custodit̄ ea ille ē q̄ dilig̃t me.
Qui āt me diligit diliget̄ a
p̄rē meo. et ego diligā eum et
oñdā meipm illi. Nūcq̄ ly q̄a
nō dicit oñdā illi ⁊ p̄rēz idō se
paut p̄rem. Sz q̄a uerū est.
ego ⁊ p̄r unū sum⁹. cū p̄re ostē
dit̄ ⁊ filius oñdit̄ q̄ in illo ē.
Et cū filius oñ⁹ecta p̄r oñ⁹ q̄ ī illo ē

lyt

Sicut ergo cū aut ⁊ oñdā illi me
ipm ītelligit̄ q̄a oñdt ⁊ p̄rem
ita ⁊ ī eo qđ dicat. cū tradidēit
regnū deo ⁊ p̄ū. ītelligit̄ q̄a nō
adimit sibi q̄m cū p̄ducat ac
dēt̄es ad ītēplacēm deu ⁊ pa
tris. p̄fecto p̄ducet ad ītēplaa
oēm suā q̄ dixit ⁊ oñdā illi
meipm. Et ideo ꝓsequit̄ cū dix
isset illi uidas. dnē qđ factū ē
q̄a oñsurus es te nobis ⁊ non
huic mūdo. ēspōdt̄ ihs ⁊ dixt̄
illi. Si q̄s me diligit sermoēz
meū seruabit. ⁊ p̄r meus dili
get eū. ⁊ ad eū uenieⁿ⁹ ⁊ mā
sioēz apud illū faciem⁹. Ecce q̄a
nō solū seipm oñdit ei a quo
diligitur q̄a siml' cū p̄rē ueīt
ad eū ⁊ māsioēz apud eū fac.
An forte putabitur māsionē
ī dilōne suo facē tabz p̄rē ⁊ fi
lio exclusus ēē ab hac māsioē
spūs saīs? Quid ergo ē qđ
supius aut. de spū scō quē hic
mūdus accipe nō pt̄ q̄m nō
uidet illū. nostis illū uos q̄a
uobiscū manet ⁊ ī uobis est.
Nō itaq; ab hac māsioē sepa
tus ē de quo dictū z. uobiscū
manet ⁊ ī uobis ē. nisi forte
sic quisq̄ absurdus ē. ut ar
bitret̄ cū p̄r ⁊ filius uenerīt
ut māsioēm faciāt apud di

·j·

lectorē suū discessurū inde spm
scm̄ & tāquā locū ēe daturū
maioribus. Dz & huic carna
li cogitacoī occurrit scptura.
paulo qppe supius ait. Et ego
rogabo pīem & aluū aduōtū
dabit uobis ut uobisaī sit iet
nū. Nō ergo discedet. pce & si
lio uenientabz. sz ī eadē mansioē
aī ipīs erit ietnū. qā nc ille sme
ipīs ueīt. nec illi sine illo. Dz
ppt ismuacoēz trinitatis psois
eaā singul' noīatis dicunt.
qdā nō trī alijs sepatis itelli
gūt ppt eusdē trinitatis vnu
tatem vnā qz sbaz atqz dei
tatē prīs & filij & spūs scī. xl^m
Tradet uraqz regnū. cap
deo & pū dnō nr ihūs
xpc non se inde sepato nc spū
scō qm̄ pducat credētes ad
itēplacoēz dei ubi ē finis om
nū bonax actōnū & reqēs
spūna & gaudiū qd nō aufe
ret a nobis. Hoc ei significat
ī eo qd ait. Iterū uidebo
uos & gaudebit cor vrm. et
gaudiū vrm nemo auferet
a uobis. Huj gaudij filitu
diem pfigurabat maria se
dēs ad pedes dnī & itentā
uerbū eius. quieta stalqz ab
omī actioē & mēta ī uitatē.

pfigurabat

sedm̄ quēdā modū cuj⁹ impar
ē istā uita quo trī pfigurat
illud qd futurū z ītern̄. y
Martha qppe sorore sua ī ne
cessitatis actione occupata
qnus bona & utili trī cā reqēs
suasserit trīsitiā ipā reqescebt
ī uerbo dnī. et ideo dnīs requerē
ti marthe qa cā soror nō adiu
uaret respōdit. Maria optāz
ptē elegit q nō auferet ab ea.
Nō ptem malā dixit qd age
bat martha sz istā optmā q
nō auferet. Illa enī q mi mūs
trio īdigētiae z. cū īdigentia ipā
trīsitū auferet. Bonu qppe op
is trīsitū merces ē. reqēs pmanē
sura. In illa iqt⁹ itēplone dei
erit omīa ī omībz. qa nichl ab
illo aliud requiret. sz solo ipo il
lustrati pfruiqz sufficiet. Idoqz
ille ī quo spūs mtpellat genu
tibz ienarrabilibz. Dnā īqt
pcaj a dnō hac requā. ut ihabi
tē m domo dnī p oēs dies vi
te mee ut itēpler delectacoēz do
nī. Cōtēplabim' ei deū pcz
& filiū & spm̄ scm̄ aī mediator
dei & hom̄ hō xpc ihc tradi
derit regnū deo & pī ut iā nō
interpellet p nob mediator & sa
cerdos nr filius dei & filius ho
mīs sz & ipe subiect⁹ iqtū sa

cerdos ē. assūpta. ꝑter nos for
ma serui sbiectus sit ei q̄ illi sb
iecit oīa. ut sint oīa. ut iq̄
tū deꝰ ē cū illo nos sbiectos hā
beat. in quātū sacerdos nobis cū
illi sbiectus sit. Quappē cū filiu
us sit. deus. hō. Alia sb̄a hō
pocaus in filio q̄m filius in p̄re.
sicut cū hō cū mee. alia sb̄a ē ad
aiām meā q̄ius in uno homīe
mḡis q̄ aīa alterius hoīs ad a
iam meā. Cū ergo tradiderit
regnū deo. ꝑ. ideē cū credēn
tes. uiuētes ex fide ꝑ q̄bz nr̄
mediator īterpellat. ꝑduxerit
ad ītēplacionē cū ꝓpitiēs. sus
piramus. gemimus. cū tūsierit
labor. gemitus. iā nō mīterpella
bit. ꝑ nobis. tradito regno dō
. ꝑ. Hoc significās aut. Nec
uobis locutus sū in silitudinibz.
ueīet hoā q̄n iā nō in silitudi
nibz loquar uobis. sz maīfeste
de p̄re annūctiabo uobis. idz.
iā nō ceūt silitudīes cū uisio
fuerit facie ad faciē. Hoc ē eī
q̄d aut. Sz maīfeste de patre
nūctiabo uobis. Nūctiabo
q̄ppe aut. q̄ uerbū eius ē. Se
quit eī. dicat. Illa die in nomīe
meo petetis. Et nō dico uobis
q̄a ego rogabo p̄rem. Ipe eī p̄r
amat uos q̄a uos me amastis

Ac si dicēt manifeste p̄rem ondā uob

. et credidistis q̄a ego a deo exiui.
Exiui a p̄re. et ueni in hūc mūdū.
iterū relīquo mūdū. et uado
ad p̄rem. Quid ē a p̄re exij. nī
nō in ea forma q̄ eālis sū p̄ri.
sz aliē. idz in assūpta creatura
mūdi apparui. Et q̄dz ueī in hac
mūdū. nisi formā serui quā me
exinanīes accepi. caā pcōr
q̄ mūdū istū diligūt. aut de
mōstrau. Et q̄dz iterū relīn
quo mūdū. nisi ab aspcū di
lector mūdi aufēo q̄d uidēt.
Et q̄d ē uado ad p̄rem. nī docco
me sic ītelligēdū a fidelibz me
is quō equalis sū p̄ri. Hoc
qui credūt hēbūt dignū ꝑdu
cā a fide ad spēm. idz ad ipām
uisionē quo ꝑducēs dictus ē
tradere regnū dō. ꝑ. fideles
quippe eius. quos redemit san
guīe suo dicti sūt regnū eius. ꝑ
quibz nūc īterpellat. Cūc āt
illuc eos sibi faciēs īherē ubi e
qual'z p̄ri. nō iā rogab ꝑ
p eis. Ipe eī nigt pater amat
uos. Ex hoc eī rogat quo mīor
z p̄re. quo ueō equal' exaudit
cū p̄re. Dū se ab eo q̄ dixit ip
se enī p̄r amat uos. utiqz ipe
nō sepat. sī sdz ea facat ītelligi
q̄ supra in meo raui satisfaz misi
nuau plerūqz ita nomīari

·j·

vnāquāq; ī tm̄itate pſoām ut ꝛ
alie illic ītelligāt. Sic utiq; ꝛ
dictū ꝫ. ipē cnī pī amat nos
ut ꝛſequēter ītelligat ꝛ filiꝰ et
ſpūs ſcūs nō qā mō nos nō amat
qui ꝓpio filio nō pepat ꝫ ꝓ nob
oīb; tradidit illum. ꝫ tales
nos amat deus q̄les futuri ſu
mꝰ nō quales ſumꝰ. Quales
cnī amat tales ītnū ꝛſeruat
Nd̄ tūc eīt cū tradideīt r̄gnū
deo ꝛ pī qui nūc ītpellat ꝓ
nobis. ut iā nō roget ꝓm.
qā ipe pī amat nos. Quo āt
mīto nſi fidei q̄ credimꝰ ātq;
illud qd̄ ꝓmittit audeamus.
Dhāc cnī pueimꝰ nō ad ſpē
ut tales nos amet q̄les amat
ut ſimus. nō q̄les odt qā ſumꝰ
ꝛ hortat ꝛ pſtat ne tales ſemp
ee uelimus. xi. capl̄m.

Quappē ꝛgruta iſta ẽ
gula ītelligēdarū ſcp
turarū de filio dei ut diſtīgu
amꝰ qd̄ ī eis ſonet ſc̄z formā
dei ī qua ẽ equal' pī ꝛ qd̄ ſe
cūdū formā ſeru quā acceꝑ
ꝛ mīor ꝫ pī. nō ꝛturbabimꝰ
tāq; cōtrariis ac repugnātib;
ītr ſe ſcōrū librōr ſentēciis.
Nā ſcdm formā dei equalis
eſt pī ꝛ filius ꝛ ſpūs ſcūs. q̄ nul
ter eor creatura ꝫ ſiaut iā oſtē
dimꝰ. ſcdm formā āt ſeru mīor
ē pī. q̄a ipe dixit pī maior me
ē. Nmor ē ꝛ ſeipō. q̄a de illo
dcīm ꝫ ſemetipm exinaut for
mā ſeru accapiēs. Nmor ē ꝛ
ſpūi ſcō q̄a ipe ait. q̄ dixerit
blaſphemiā in filiū hoīs dīt
tetur ei. q̄ āt dixeīt ī ſpīm ſcm
nō dimittet ei. Et ī ipō ūtutes
opatus ē dicēs. Si ego ī ſpiri
tu dei eīcio deōnia. certe ſup
ueīt ſup uos regnū dei. Et ap
ysaiā dicat quā lectioēm ipe
in ſynagogā reataut ꝛ de ſe
cōpletā ſine ſcrupło dubitacō
nis oīdit. Spūs mq̄t dnī ſup
me. ꝓpter qd̄ unxit me. euāge
lizare pauperib; miſit me. ꝓ
dicāe captiuis reiſſionē ꝛ cēta.
Ad q̄ facāēda ideo ſe dicat mi
ſū. quia ſpūs dnī ꝫ ſup eū. Se
cūdū formā dei oīa ꝑ ipm
facta ſt. ſcdm formā ſeru ꝛ
ipe factus ex miliere fāis ſb le
ge. Sdz formā dei ipe ꝛ pī
unū ſt. ſcdm formā ſeru nō
ueīt facere uolūtatē ſuā. ꝫ uo
lūtatē eius q̄ eū miſit. Sdz
formā dei ſiaut hēt pī uitā in
ſemetipō. ſic dedt ꝛ filio hīe
uitā in ſemetipō. ſcdm formā
ſeru. tīstis ē aīa eius uſq; ad
mortē. ꝛ pī mq̄t ſi fieī poteſt.

transeat a me hic calix. Sdz for
mā dei ipē est uerus deus ⁊ vi
ta etīna. sdm formā serui fact⁹
est obediēs usq ad mortē. mort
aūt crucis. Sdm formā dei
omīa q̄ hꝫ pr̄ ipīus st. ⁊ omīa
tua mea sūt mḡt ⁊ mea tua.
sdz formā serui nō z doctrina
ipīus ꝫ illius q̄ eū misit. Cap̄ xvj.
Et de die ⁊ hoā nemo sat
neq̄ angeli ī cēlo neq̄ fi
lius nisi pater. Hoc eī nesat qđ
id nescētes facat hoc ē qđ nō ita
sciebat ut tūc discipul' īdica
ret. sicut dictū z ad abraham.
nūc cognou qp times dm̄m. adz
nūc fēa ut cognoscēs q̄a ⁊ ipē si
bi ī illa tēptīcōe pbat⁹ īnotuit.
Nā ⁊ illud vtiq; dictur⁹ erat
discipulis tpe optīōe de q⁹ fu
turo tamq̄ pretēito loquēs ait.
Jā nō dicā uos seruos ꝫ aīcos
meos. Seru⁹ eī nesat volūta
tē dn̄i sui. Vos aūt dixi aīcos.
q̄a oīa q̄ audiui a pr̄e meo
nota fēa uobis. qđ nō dū fe
cerat. ꝫ q̄a certo facturus ēat
quasi iā fecisset loquutus est.
Ipīs eī ait. Multa hēo uob̄
dicere. ꝫ non potestis illa
portare mō. Inter q̄ intelligi
tur de die ⁊ hoā. Nā ⁊ apīs.
Neq̄ eī iudicauu me īq̄ scīe
aliq̄ in uobis nisi ihm xp̄z ⁊
hūc crucifixū. Eis eī loq̄bat⁹
qui capere alaora de xp̄i dei
tate non potēant. Quibz ea
ā paulopost dicat. Nō potui
loqui uobis q̄si spiritualibz.
ꝫ quasi carnalibz. Hoc igit⁹
int⁹ illos nesciebat. qđ p illū
scire nō potēant. et hoc solū
se scire dicebat qđ eos p illū
fe scire optebat. Deniq; scie
bat īter pfectos. qđ īter puu
los nesciebat. Ibi q̄ppe ait.
sapīāz loq̄mur īter pfectos.
Eo nāq; genē loaciōnis nes
cire q̄sq; dicat⁹ qđ occultat.
quo dicatur fossa cca q̄ occlta
est. Neq; enī aliquo genere
loquūt⁹ scriptē qđ ī vsuetu
dīe hūana nō ūueīat⁹. quia
utiq; hom̄ibz loquūt⁹. Sdz
formā dei dictū z āte cēb col
les genuit me. id ē ante cēb
altitudīes creaturarū ⁊ āte
luaferū genui te. idz āte oīa
tpa ⁊ tpālia. Sdm formā
aūt serui dm̄ z. dn̄is creaut
me in pn̄cipio uiarū suaz.
q̄a sdm formā dei dic. ego
sū ueritas. ⁊ sdm formā ser
ui. ego sū uia. Quia eī ipē
est primogēitus a mortuis.
ut⁊ fiat ecclie sue ad ēgnū

dei ad unā cēnā. cui caput ē
ad īmortalitatē caā corpis.
et ideo creatus ē in pncipio
uiarū dei ī opa eius. Sdm
formā ei dei pncipiū z. qđ
loq̄tur nob. ī quo pncipio fe
cit deus celū ⁊ tra. Sdz for
mā aūt sponsus procēs
de thalamo suo. Sdm for
mā aūt dei pmogenitus omīs
creatē. ⁊ ipe ē ante oēs. ⁊ oīa
illi cōstāt sdm formā seruu
ipe z caput corpis ecclie. Se
cūdū formā dei. dns glē. vñ
manifestū z. qđ ipe glorificet
sanctos suos. Quos ei pdesti
nauit ipos ⁊ uocauit. et qs
uocauit ipos ⁊ iustificauit.
Quos aūt ⁊ iustificauit. ipos
⁊ glorificauit. De illo quippe
dictū est qz iustificet ipm.
de illo dm z. qz sit iustus et
iustificās. Si ergo quos iusti
ficauit ipos ⁊ glorificauit. q̄
iustificat ipe z qui ⁊ glificat.
qui est ut dixi dns glie. Se
cūdū formā tamē seruu
sathagētibz discipul' de glifi
catōe sua respōdit. Sedere
ad dexterā z aut ad sinistrā
meā nō z meū dare uobis.
sed quibz patū est a patre
meo. Qđ aūt patū z a pre
eius. ⁊ ab ipo filio patū est. q̄a
ipe ⁊ pr unū st. Jam ei oste
dim⁹ ī hac tnitate p multos
locutiōnū diuinarū modos e
tiā de singul' dici qđ oīm ē.
ppē inseparabile opatiōez uni⁹
cuiusq̄z sbe. sicut ⁊ de spū scō
dictū. Cū ego uero mittā illū
ad uos. Non dixit mittem⁹.
z ita qī tm filius cū missus⁹
eēt ⁊ nō pr. cū alio loco dicat.
Hec locutus⁹ sū uob aput vos
manēs. Aduocatus aūt ille
spūs scūs quē mittet pater
in nomīe meo ille uobis de
docebit oīa. Hic cur sic ita
dictū z. qī nō ei missus⁹ eēt
⁊ filius. z tm pr. Sicut ergo
ista. ita ⁊ illud qđ aūt. sed q̄bz
patū z a pre meo. cū pre se ī
telligi uoluit pare sedes glē
q̄bz uellet. Sz dicat aliqs. Huc
cū de spū scō loqret ita se mis
surū aūt. ut nō negaret prez
missurū ⁊ alio loco ita prez
ut nō negaret se missurū. Hz
ueō apte aūt. Nō z meū da
re uobis atz ita sicut⁹ a pre
dixit ista pparata. Sz hoc
ē qđ pstruem⁹ sdz formā
seruī dm. ut ita ītelligere
mus nō est meū dare. Ac si
diceret. nō z humane ptātis ho die

ut p illud ītelligat hoc dāē p
qđ deus ⁊ cālus ꝫ pū. Nō ꝫ me
ū mīt dare. id ē nō hūana po
tstate ista do. ſꝫ ābz patū ꝫ a
patre meo. Sz iā tu ītelligē. qā
ſi oīa q̄ hīt pī mea ſt. ⁊ hoc utiq;
meū ꝫ ⁊ cū prē ista pau. Nā
⁊ illud āro quō dictū ſit. ſi qs n̄
audit uerba mea ego nō udi
cabo illū. Fortaſſis enī ita hic
dixit ego nō udicabo illū. quē
admodū ibi nō ꝫ meū dāē. Sz
qđ hic ſeq̄tur. Nō ei uei īqt
ut udicē mūdū. ſꝫ ut ſaluū
faciā mūdū. Demde ſbūgit ⁊
dicat. Qui me ſpnit ⁊ nō ac
pit uerba mea hīt q̄ ſe udicat.
Hic iā ītelligēm⁹ pīem niſi ad
uīgēt ⁊ dicēt. uerbū qđ locut⁹
ſū ipm udicabit illū ī nouiſ
mo die. Quid ergo. Jā nec fi
lius udicabit qā dixit ego n̄
udicabo illū n̄ pī. ſꝫ v̄bū q lo
cutus ē filius. Immo audi ad
huc qđ ſequit. Qa ego mīt
nō ex me locutus ſū. ſꝫ ille qui
me miſit pī ille mādatū m̄ de
dit q̄d dicā ⁊ quid loq̄r. ⁊ ſcio
qā mādatū eius uita etna ē.
Que ego loquor ita ut dixit
m̄ pī ſic loquor. Si ergo nō u
dicat filius. ſꝫ uerbū qđ locu
tus ē filius. Ideo āt udicat

uerbū qđ locutus ē filius. qa
nō ex ſe locutus ē filius. ſꝫ qui
miſit eū. pī mādatū ei dedit
qđ dicat ⁊ qđ loq̄t. pī utiq;
udicat aut ūbū ꝫ qđ locut⁹
ē filius. atq; ipm v̄bū pīs id
ipē ē filius. Nō ei aliud ꝫ mā
datū pīs. aliud uerbū pīs.
Nā ⁊ uerbū hoc appellauit ⁊
mādatū. Videam⁹ ergo ne
forte q aut ego nō ex me locu
tus ſum. hoc ītelligi uoluit.
ego nō ex me natus ſū. Si
enī uerbū pīs loq̄tul⁹. ſeipz
loquit⁹. qā ipē eſt uerbū pa
tris. plerūq; ei dicat. Dedit
m̄ pr̄. In quo vult ītelligi qđ
eū genuerit pī. ut nō tāq̄ ia
existēti ⁊ nō hīti dederit āqđ
ſeipm dediſſe ut hīēt. genuiſ
ſe ē ut ēēt. Nō enī ſicut creatā
ita dei filius ante ītarnacōez
et añ aſſūptā creaturā vni
gēitus p quē facta ſt oīa alı
ud ē. ⁊ aliud hīt. ſꝫ hoc ipm ē.
qđ ē id qđ hīt. Qđ illo loco ma
nifeſtius dicat. ſi qs ad capi
endū ydoneus ſit ubi ait. Si
cut hīt pī uitā in ſemetipo.
ita dedit filio hīē uitā in ſe
metipo. Neq; ei iā existenti
et uitā nō hīti dedit ut ha
bēt uitā in ſemetipo cū eo

ipō qđ ē iuta sit ctna. Hoc est
ergo dedit filio hē iutā in semz
ipō genuit filiū ēē īmutabilē
iutā qđ ē iuita ctna. Cū ergo ū
bū dei sit filius dei z filius dei
sit uerus deus z iuta ctna sic
in cplā sua dicat iohēs. z iā hz
quid aliud agit nosam9 cū
dicat dnīs. ūbū qđ locutus sū
ipm iudicabit eū in nouissi
mo die: z ipm prīs uerbū ēē
dicat z mādatū prīs: ipmqz
mādatū iutā ctnā. Et sco m
qt qđ mādatū eius iuta et
na ē. Queō itaqz quō intelli
gam9 ego nō iudicabo: sz ūbū
qđ locutus sū iudicabit: Qđ
ex cōsequētiz appāet ita dic
tū ac si dicāt: ego nō iudicab
o. sz ūbū prīs iudicabt: uerbū
āt prīs ē ipē filius dei. Sic eī
itelligēdū ē: ego nō iudica
bo: sed ego iudicabo. Quō is
tud pt esse uerū. nisi ita. Ego
saluz nō iudicabo ex ptāte
hūana qđ filius hoīs sū. sz ego
iudicabo ex ptāte ūbi. qm fi
lius dei sū. Aut si cōtrāia et
repugnātia uidēt: ego ñ iu
dicabo. sed ego iudicabo: qđ
illīt dicem9 ubi ait. mea do
ctrīa nō est mea: Quō mea:
quō non mea: Nō eī dixit
ista doctīna nō ē mea. sz mea
doctīna nō z mea. Quā dixit
suā cādem dixit nō suā. Quō
istud uerū ē. ñ sed'm
aliud suā dixerit. et
sed'm aliud nō suā: Sed z for
mā dei suā. sed z formā serui ñ
suā. Cū eī dixit nō est mea. sz
eius q̄ misit me: ad ipm ūbū
facat nos reattrē. Doctīna er
go prīs ē uerbū prīs q̄z vnus
filius. Quid sibi z illud vult.
q̄ in me credt nō in me credt: Quō
in ipm. z quō nō in ipm: Quō
tā otrariū sibiqz adūsū pt in
telligi: Q̄ in me credit iq̄t. nō
in me credit sed in eū q̄ me misit
Nisi ita itelligas qui in me cre
dit. nō in hoc qđ uidet credit
ne sit spes nrā in creatā. sz in illo
q̄ suscepit creaturā: in q̄ huāis
oculis appāeret. ac sic equalē
ad se prī otēplandū p fidē cor
da mūdāet: Ideoqz ad prēm
referēs itentiōem credēaū z di
cēs: nō in me credit. sz in eū qui
me misit nō utiqz se a prē. idz
ab illo q̄ eū misit uolunt sepa
ri: sed ut sic in eū credēt. quō
in prēm cui eqlis ē. Qđ apte
alio loco dicit. Creditis in deū
et in me credite: id ē sicut cre
didistis in deū sic z in me q̄

ego ⁊ pr̄ vnus deus. Sicuti er
go hic tū̄q; abstulit a se fidē
hoīm. ⁊ ī pr̄ez tū̄stulit dicen
do: nō in me credit.
ꝫ in eū̄ q̄ me misit: a quo tū̄
se nō unq; sepauit. sic eaā qđ
aut nō ꝫ meū dat̄: ꝫ q̄bz patū̄
ē a pr̄e meo. puto clare sēm
q̄d utrūq; accipiēdū sit. Tale
ē eī ⁊ illud ego nō iudicabo:
aī ipe iudicat̄ sit vuos et
mortuos. ꝫ qa nō ex ptāte hu
mana. pp̄tea recurrēs ad deita
tē sur sū̄ erigit corda hoīm. pp
ter q̄ sblevanda desēdit. Cap̄.
Nisi tū̄ idē ipe eēt filius xm.
hoīs pp̄ formā serui q̄
accepit: q̄z filius dei. pp̄ dei
formā in qua ē. nō dicet apls
Paulus de pncipibz hui sēli.
si enī cognouissēt. nūq; dn̄m
glē crucifixissent. Ex forma eī
serui crucifixus ē: ⁊ tū̄ dn̄s glē
crucifixus ē. Tal'ē eī cāt illa sus
cepto q̄ deū hoīez faceret ⁊ ho
miem deū. Qđ tū̄ pp̄ qđ ⁊ se
cūdū quid dicat: aduuāte
dn̄o prudēs ⁊ diligēs ⁊ pius
lector itelliget. Nā ecce dixim⁹
q̄a sāz id qđ deus ē glificat
suos: sēm hoc utiq; qđ dn̄s
gloue ē. ⁊ tū̄ dn̄s gloue cruci
fixus ē. q̄a ecce dī ⁊ deus cru
cifixus nō ex nurtute duīnitatis
ꝫ ex infirmitate carnis: sicut di
cim⁹ q̄a sāz id qđ dēs ē iudicat
hoc ē ex ptāte diuīna nō ex hu
mana. ⁊ tū̄ ipe hō iudicatur⁹
ē. sicut dn̄s glē crucifixus est
Ita eī apte dicat. Cū uenīt filius
hoīs ī gla sua et oēs āgli aī
eo: tūc congregabūt aī eū̄ oēs
gētes ⁊ cetā: q̄ de iudicio
usq; ad ultīaz sniam ī eo loco
pdicāt. Et iudei q̄ppe q̄ ī ma
lica sua pseuerantes ī illo iu
dicio puniedi st̄: sicut alibi
sēptā ꝫ. iudebūt in quē pu
pugerēt. Cū enī ⁊ boī ⁊ mali vi
suri st̄ iudicē vuos ⁊ mortu
os. p̄ caldubio eū̄ iudē mali n̄
potēt n̄ sēm formā q̄ filius
hoīs ꝫ: ꝫ tū̄ in claritate i q̄ iu
dicabit. nō in humilitate i qua
iudicat⁹ ꝫ. Cetercū illā dei for
mā ī q̄ equal' est pr̄i: p̄ dubio ipy nō iudebt̄. Nō eī st̄
mūdicordes. Bti eī mūdicor
des: q̄m ipī deū iudebt̄. Et
ipā uisio ē facie ad faciē que
sūmū pmū. pmittit iustis:
⁊ ipā fiet cū tradet regnū
deo ⁊ pr̄i. ī quo ⁊ sue fore ui
sionē vult itelligi: subiecta

·j·

deo vnūsa creatūā et ipā iu
qua filꝰ dei filius hoīs fc̄s ē: q̄
sc̄dm hāt ⁊ ipe filꝰ tūe sbiec
tus illi ēit qui ei sbicat omīa
ut sit deus oīa ī oīb⁹. Alioq̄n
si filius dei uider ī forma ī q̄
equalis ē pī creā impijs cū
iudicaturꝰ ē appac̄ebit ⁊ q̄d est
qd̄ p magno dilc̄tu suo polli
cetur dicē. ⁊ ego diligā eū et
oñdā meipm illi. Quappter
filꝰ hoīs iudicaturꝰ ē nc tñ ex
huāna ptūte sz ex ea q̄ filꝰ dī
ē. ⁊ rursus filꝰ dei iudicatꝰ ē:
nc tñ in ea forma appac̄ens ī q̄
dc̄ ē eglis pī. sz ī ea q̄ filꝰ hoīs
ē. Itaq⁹ utrūq⁹ dicā pt̄. ⁊ filꝰ ho
mīs iudicabit. ⁊ nō filꝰ hoīs iu
dicabit: q̄a filius hoīs iudicabt.
ut uerū sit qd̄ aut. cū uenūt filꝰ
hoīs: tūc congregabūt añ eū oēs
gētes. et nō filꝰ hoīs iudicabit.
ut uerū sit qd̄ aut. Ego nō iudica
bo. ⁊ ego nō q̄ro glāz meā: est q̄
q̄rat ⁊ iudicet. Nā sc̄dz id qd̄ in
iudicio nō forma dei sz forma fi
lij homīs appac̄ebit. nec ipe pī
iudicabit. Sc̄dz hoc ei dcm est.
Pater nō iudicat quēq̄m: sz om
ne iudiciū dedit filio. Qd̄ utrūm
ex illa locūone dictū sit q̄ pī
p̄ cōmendauim⁹ ubi aut sic de
dit filio suo hīe uitā in semetipo:
ut sīgficaret q̄a sic genuit filiū.
an ex illa de qua loq̄t aplꝰ dicēs:
ppt̄ qd̄ eū sup̄exaltauit et donauit ei
nomē q̄d est sup oē nomē. Hoc eī
de filio hoīs dictū ē sc̄dz quē dei fi
lius exaltatꝰ ē a mortuis. Ille q̄ppe
ī forma dī eglis pī et q̄ se exina
uit formā serui accipiēs. ī ipa for
ma serui ⁊ agit ⁊ patit. ⁊ accipit
q̄ sequēter cōtexit aplꝰ: humīlia
uit se fīs obediēs usq⁹ ad mortē.
mortē aūt crucis. ppt̄ qd̄ ⁊ dc̄ illū
exaltauit ⁊ donauit ei nomē qd̄ ē
sup oē nomē: ut ī noīe ihu omē
genu flectat celestiū terrestriū et
infernor. ⁊ oīs lingua confiteat q̄a do
minꝰ ihs ī glia ē dī pīs. Utrū er
go sc̄dm illā an sc̄dz istā locūonēz
dictū sit oē iudiciū dedit filio satis
hīc apparet: q̄a si sc̄dz illud dicēt
sc̄dz qd̄ dcm ē dedit filio hīe uitā
in semetipo: nō utiq⁹ dicēt pī nō
iudicat quēq̄. Sc̄dz hoc ei q⁹ eq̄
lē cū pī genuit filiū iudicat cū
illo. Sc̄dz hoc ergo dcm ē q⁹ ī iu
dicio nō forma dei. sz forma filij
hoīs appac̄ebit: nō q̄a nō iudicabt
q̄ dedit oē iudiciū filio: cū de illo
dicat filius. ē q̄ q̄rat ⁊ iudicet: sz
ita dcm sz. pī nō iudicat quēquā.
sed omē iudiciū dedt filio: ac si

dicēt: pēz nō uidebit. ī iudicō uiuor ac mortuor. ſz oēs filiū qā filiꝰ hoīs est: ut possit ꝛ ab ipijs uideri. aī ꝛ illi uidebūt ī quē pupugerūt. Nē ne ꝺicāt poca ꝙ apte demōare uideam: ꝓfēmꝰ cuſdē dnī ētā manifeſtāq; ſentēcaā q̄ oīndimꝰ ipāz fiuſſe cām ut dicēt: pī nō uidicaī quēq;. ſz oē iudicaū dēdt filio: qā uidere ī forma filij hoīs appāebt: q̄ forma nō ꝛ pūs ſz filij: nēca filij ī qua eccliꝰ ē pū. ſz ī q̄ mīoꝛ ē pēē. ut ſit ī iudicō ſpiaꝰ ꝛ boīs ꝛ malis. Paulopoſt eī dicat. Amē dico uob qā q̄ uerbū meū audit. ꝛ credt ei q̄ me miſit. hꝫ uitā ēternā: ꝛ ī iudicaū nō ueīet. ſz trāſiet a morte ī uitā. Hec uita ēterna ē illa uiſio q̄ nō ptīet ad malos. Deīj ſeq̄t. Amē amē dico uobis: qā ueīet hoā ꝛ nūc ē q̄n mortui audiēt uocē filij dei ꝛ q̄ audierīt viuēt. Et hoc ꝓp ū ꝛ ꝓior: q̄ ſic auduīt de ī carōe ei ut credāt q̄ filiꝰ dei ē. id ē ſic eū ꝓpē ſe fm̄ accepuīt mīo rē pēē in forma ſeruī: ut credāt qā eccliꝰ ē pū in forma dei. Et idō ſe q̄t ꝛ hoc ipm̄ ꝫmēdās dicit. Sicꝫ enī pī hꝫ uitā in ſemetipo: ita dedit ꝛ filio hīē uitā in ſemetipo. Deīj ueīt ad uiſiōez ſue claritatis ī q̄ uēturꝰ ē ad iudicaū: q̄ uiſio ꝫmuīs eīt ꝛ ipijs ꝛ uſtis. De q̄t ei ꝛ diat. Et ptātē dedit ei ꝛ iudicaū facē: qm̄ filiꝰ hoīs ē. puto nichil ēē maīfeſtuꝰ. Nā qā filiꝰ dei ē ꝛ eccliꝰ ē pū. nō accepꝫ hāc ptātē uidicij faciēdi. ſz hꝫ illā aī pēē ī occulto. Accepꝫ āt illā ut boni ꝛ mali aī uideāt iudicāntē: qā filiꝰ hoīs ē. Diſio q̄ppe filij hoīs exhibebit ꝛ mal. Nā uiſio foīe dei nō niſi mūd corde: qā ipi deū uidebūt. idē ſolus pijs: quor dilcōnī hoc ipm̄ ꝓmittit qā oſtēdet ſeipm̄ ill. Et idō uide q̄d ſeq̄t. Nolite mīari hoc īq̄t. Nō nos phibz mīari. nī illud q̄ reuelā mīatōmīs q̄ nō intelligit: ut ideo dicēt pēz dediſſe ei ptātem ꝛ uidicaū facē qm̄ filius hoīs est. aī mgis q̄ hoc exſpāreē. ut dicēt qm̄ filiꝰ dei est. Sz qā filiū dei ſdz id q̄d ī ſoī dei eccliꝰ ē pū uidē ūqui nō pnīt: oportet aūt ut uidicē uiuoꝛ ꝛ mortuoꝝ eū aī cōaz uidicabūtꝫ ꝛ uſti uideāt ꝛ ūqui: nolite īq̄t hoc mīari. qm̄ ueīet hoā ī q̄ oēs q̄ ī monimīis ſt audiēt uocē ei ꝛ ꝓdiēt q̄ boā egerūt ī reſurēctionē uite: q̄ mala geſſerūt ī ēſurēctionē iudicij. Ad hoc ergo oportebt ut ideo acceperit illā ptātez qā filiꝰ hoīs z: ut ēſurgētes oēs uidēnt eū in forma ī qua uidī

ab oñibz pē: sed aly ad dāpna
cōēm: aly ad uitā eñā. Que ē āt
uita eña: ñ illa usio q̄ nō ꝛcedit
ipis: Vt cognoscāt te iquit verū
deū ꝛ quē misisti ihm xpm. Quō
et ipm ihm xpm. ñ quēadmodū
unū verū deū q̄ oñdit scipm ill':
nō quō se oñdet eaā puēnidis ī
forma filij hoīs: Sdm illā usio
nē bonꝰ ē sdm q̄ usioēz deꝰ ap
paret mūdis corde: qm q̄ bonꝰ
ist' deus rectis corde. Qñ āt ui
dere udebūt mali. nō eis udebi
t' bonꝰ: qā nō ad eū gaudebūt
corde. ſz tūc se plāgēt oēs ibz fre:
ī nūo utiq; malor oīm ꝛ īfide
lū. Pter hoc eaā ꝛ illi q̄ eū dix
ēāt mgrm bonū: q̄rēs ab eo cō
silū ꝛsequēde uite eñe ꝛ rñdit.
q̄d me īterrogas de bono. q̄d me
dicis bonū: nemo bonꝰ ñ vnꝰ
deus. cū ꝛ hoīez alio loco dicat ꝛ
bonū ipe dñs. Bonꝰ hō īqt de
bono thesauro cordꝭ sui pfert
boā. ꝛ malꝰ hō de malo thesau
ro cordꝭ sui pfert mala. Sz q̄a
ille uitā eñā q̄rebat. uita āt
eña ē in illa cōtemplōne ꝛ q̄ ñ
ad penā udet deꝰ ſz ad gaudi
ū sempiternū ꝛ nō intelligebat
cā quo loq̄bat q̄ tm̄ mō eū filiū
hoīs arbitrabat ꝛ q̄d me mꝭ
rogas īqt de bono ꝛ uocat me

+ ibz istā formā quā udes q̄ interrogas de bono

sdm q̄d udes mgrm bonū. Hec
forma filij hoīs est. hec forma accep
ta ē. hec forma apparebit ī iudi
cio. nō tm̄ iustis sed ꝛ ipis: ꝛ hꝰ
forme usio nō erit ī bonū eis q̄ ma
le agūt. Est āt usio forme mee ī q̄
cū eēm nō capiāz arbitrius sū eē
cōlis deo: ſz ut hāc accipere meriꝭ
cernāmur. Ille ergo vnꝰ deꝰ pr̄ ꝛ filꝰ
ꝛ spūs scūs q̄ nō apparebit ñ ad gau
diū: q̄d nō auferret a iustis. Cui gau
dio fuēō suspiat q̄ dicat. Vnā peti a
dño hāc requirā ut inhabitem ī domo
dñi p oēs dies uite mee: ut ꝛplet
delectacōez dñi. Vnꝰ ergo deꝰ ipe ē so
lus bonꝰ. ad hꝰ q̄ā neō eū udet ad
luctū ꝛ plāctū: ſz tm̄ ad salutē ꝛ le
ticiā ueām. Sdm illā formā si
me ītelligis bonꝰ sū. Si āt sdz hāc
solā q̄d me īterrogas de bono: sūt
illos ceis q̄ udebūt ī quē pupugē
runt: ꝛ ipa usio malū eis erit. q̄a
pēalis erit. Et ista sna dixisse do
minū q̄d me īterrogas de bono:
neō bonꝰ ñ vnꝰ deꝰ. hijs doctꝰ
q̄ meō rau pbabile ē. q̄a usio il
la dei q̄ ꝛplabm̄ īmutablez
atz humanus oculꝰ inuisiblez di sbaz.
q̄ sol' sās pmutat: q̄ dicat aplꝰ
facie ad faciē: ꝛ de q̄ dicit iohes aplꝰ
filioles ei erimꝰ q̄m udebimꝰ eū si
cuti ē: ꝛ de q̄ dr. Vnā peti a dño.
ut ꝛplet delectacōez dñi: ꝛ de q̄

diat ipe dñs. et ego diligã eũ et oñ
dã mei pm illi. et ppt q̃ solã fide
corda mũdam⁹ ut sim⁹ btĩ mũdi
cordes qm ipi deũ uidebũt: et si q̃
alia de ista uisiõe dã st q̃ copio
sissime sps p ões scptas tuerit. qs
q̃s ad eã q̃rẽdã oculũ aĩus itendt
sola ẽ sũmũ bonũ nẽm ẽ ad ipius
cõdi causa papm agẽ q̃q̃ recte
agim⁹. Visio uõ illa filij hoĩs q̃
pnũciata ẽ. aũ ꝯgabũt añ eum
ões gẽtes: et dicẽt ei. dñe q̃n te ui
dim⁹ esuiẽtẽ et sitientẽ ꝛc. n̄ bo
ẽt ipius q̃ mittẽt in ignẽ etnũ.
n̄ sũmũ bonũ ẽt uisus: ad hs ei
vocat eos ad ẽgnũ qd eis patũ ẽ
ab ũcio mũdi. Sicut ei ill' dicet
Ite i ignẽ etnũ sic ill'. Veite bñdã
pũs mei papite patũ uob ẽgm.
Et sicut ibũt illi i sbustiõez etnã.
sic iusti ad ũitã etnã. Qd ẽ ãt
uita etna: n̄ ut ognoscãt te ũq̃
vnũ uerũ deũ et quẽ misisti ihm
xpm. Sz iã i ea claritate de qua
diat pũ. q̃ habui apd te ꝑ usq̃
mũd⁹ fiet. Tũc ei tradz ẽgnũ dõ
et pũ. ut itret ꝑcus bon⁹ i gaudi
ũ dñi sui: et abscõdat eos qs possi
det dõs i abscõdito vult⁹ sui a ꝛe
bacõe hoĩm: cor sãlus q̃ tũc ꝛeba
bũt. audiẽtes illã sentẽciã. a qo
auditu malo iust⁹ nõ tiebit si
mõ ptergat in tabnaclo. id est
rẽã catholice ecclie. a ꝛebõe lĩgua
rũ. id ẽ a caluĩnys hẽticor. Si
uerõ ẽ alius itellẽs uerbor dñi q̃
bz aut. qd me itrogas de bono.
neõ bon⁹ n̄ vn⁹ de⁹. dũ tij n̄ idõ
credat maiꝰ bõitatis ee pũs
q̃ filij sba. sdz q̃ ũbũ est p qd fã
st oĩa nichilq̃ abhorret a sana
doctna: sciri vtam. nõ vno tm.
sz q̃q̃t ẽpiri potuerit. Tãto enĩ
fort⁹ nũciãt hẽtia. q̃to pluẽs
exit⁹ patẽt ad cor laqos eutãdy.
Sz ea q̃ adhuc ꝛsideanda st: ab
alio iã petam⁹ exordio. Explicit liber ꝑmus Incipiũt capitula libri secundi Capitulũ ꝑmũ

De ẽglis sdm q̃s scptã d pre
et filio loqt. Cap 2m. De hys qui
scptẽ loais de q̃bz dubiũ est an
ppt ~~pres~~ assũptã creaturã mõ
rẽ pre iudicẽt filiũ. an uerõ hoc
tm q̃d luc equalẽ pũ. tm q̃a de
pre sit docat. Cap 3m. De hys
q̃ spm scm nõ mõrẽ pre idicãt
sz tm q̃ de pre procedat. Cap mm.
De claificacõe q̃ et pr filiũ da
rificat et filius prem. Cap v.
Quõ itelligẽda sit missio siue
filij siue spc scti. Cap vi. Qd
sit q̃ nusq̃ legit pr maior spũ
scõ a spc scõs maior pre. Cap vij.
Dosicõ questiois d mltimod
appaicaõibz dei q̃rũ q̃dã missas

appellāt. aī pī mussus nō queat dia. ſſ a ꝑ filiꝰ a ſpū ſcō. coopāte tī ī oībz ẽnitate. Capᵘ vmj.

De hijs q̄ uolūt filiū ẽatnāz uerbi dī uisibilē putauerūt. Ca. y

De hijs q̄ uolūt filiū añ cāis assūpcōēz fuisse mortalē: ut solꝫ pī īmortalitatē hīe acedat. c. y.

An ūdiuidua dꝫ ẽnitas pūbz apparuit: an aq̄ ex ẽnitate p̄soā.

De ẽbz uiris abrahe. Capᵘ xi.

visis aī q̄bz sicut aī dño loq̄t.

De duobz āgelis. Capᵘ xij.

q̄ hūana fōꝝ apparuerūt loth: et in q̄bz dñs smgliacꝰ applāt.

De uisiōe moysi q̄. Ca. xiij

dñm uidit ī oreb p ignē in rubo. Capᵘ xiiij De apparicōe dei ī exitu ysrl̄ de egipto. c. xv.

De hijs que duūtꝫ gesta sūt corā moyse in mōte syna. Cxvi

Utrū dꝫ p suā sbāz moysi apparuit: an p uisibilē aturā. Capᵘ xvij Qui ex psona dñi ihu dcā intelligēda sunt moysi. ponā te supra petrā. et auferā manū meā. et posteriora mea uidebis. Caᵐ xviij

De uisione danielis in qua illi et patris et filij p̄soā appū ī spē corpali Explicāt capla

Incipit prefatio libri secundi

Quom hoīes deū q̄ rūt. et ad itelligēdā ẽnitatis p captu ifirmitatis hūane aīm itendūt. ex pte difficultates laborūsas sue in ipā atie mētis cōnātes ituēri īaccessibilē lucē: sue ī ipā mltiplicā. et mltīoda loaicōe lxarum sacrū ubi m̄ nō videt ñ attenta aīa ut xpi grā glificata diluescat. aī ad aliquid certū disaussa oī ābiguitate pueneritꝫ: facilime delēt dēt ignoscere errātibz ī tāta p uestigacōe secreti. Sz duo sū q̄ m̄ erroē hoīm difficilīe toleāt. p̄ supcio pusq̄ ueritas pateat. et aī iā patuerit. p̄ supte defēsio falsitatis. A q̄bz duobz uicijs nimis īmicis ītētioī ueritatis et tractacōi diuīox scārꝝ libroꝝ. si me ut p̄cor. et spēo dꝫ defēdēt atz mūierit sancto boē uolūtatis sue. et grā nūc sue. ñ ero segnis. ad īquirēdā sbāz dī sue p septuāg: q̄ uīgz nob ad hoc ꝓpoīt ituēda. ut ipe grat. ipe diligā q̄ ulla īspiauit. et ista exaudiat. nc trepidꝫ eō ad ꝓferēdā sentēcā meā ī qua magis amabo ispici a rās q̄ tībo morderi a pueris. Gratāt ei sustīp oaū colūbinū pulchrīā et mo

ei ꝰ sine per aturā

destissima caritas. dete at caninu
ul' cutat cautissia humilitas. ul' re
tudit solidissima ueritas: magisq;
optabo a quolibz reprehendi. q; siue
ab errante. siue ab adulante laudari.
Nullus ei reprehesor formidand; z
amator ueritatis. Stei a' inimicus
reprehesur; e: a' amicus? Si ergo in
micus insultat ferend; e: amicus ati si
errat docend? si docet audiend? z
laudator veo z errans: sicut errore
z adulas illuat i errorem. Emenda
bit ergo me ustus i mia z argu
et me: oleu at peccatoris no impinguа
bit caput meu. De regula ffm qs de
septem de pre z filio loquit. Cap primm

Quia obre q;q; fuissie tra
m; de dno nro ihu xpo
p scptas dissemiatas z a doctis
catholicis earudem scptarum tractato
ribz dmuatas taq; canonicas regu
las: quo itelligat di filius z equal'
pri sdz dei forma in q; est. z minor
pre sdm secundu formam q; accepit.
in qua forma no solu pre. z ei
a spu sco. neq; hoc tm z ecia se
ipo minorauerit e. no seipo q; fuit
z seipo q; est. qa forma servi accep
ta. forma dei no amisit. sic scp
turaz q; in superiori libro xmeo
rauim; testimonia dedimus: st
tm quedam in diuinis eloquiis ita
posita ut ambiguu sit ad quam
potius regulam referat: utrum ad ea
q; intelligim; minore filiu i assump
ta creatura. an ad ea q; intelligi
no quide minore ee filiu. z tm ab
illo huic ee deu de do lume de lu
mine: filiu q;pe dicim; deu de deo.
prez at deu tm. no de deo. Vnde
manifestu z q; filius habeat aliu de
quo sit z tm filius sit. pre at no fi
liu de quo sit habeat. z tm tm pre
sit. Omnis ei filius de pre z qd
e. z pri filius e. nullus at pr de fi
lio e qd e. z filio pre est. Quedam
itaq; ita ponunt in scptis de
pre z filio ut inducat unitate equa
tatemq; sbe: sicuti e. ego z pr mus
sum;. z cum forma di eet nra
piam arbitrat; e ee eqlis deo.
et quamq; alia st: qda uco ita ut
minore omnda filiu ppe forma
secui. ide ppe assumpta creatura
mutabil' humanaq; sbe: sicuti e
qd aut. qm pr maior me e. et
pr no uidicat quemq;. z oe uidi
cium dedit filio. Nam paulo p; sequit
aut. z pcatem dedit ei z iudiciu
facere qm filius hoim e. qda porro
ita ut ni minor nr eqlis tuc oste
dat. z tm qp de pre sit itimet.
ut e illud. sicut het pr uita in
semetipo. sic dedit filio uita hre
in semetipo. z illud. no ei ptfi
lius a se facit quicquam ni qd vidit

·ij·

rit prēm faceret. Qđ si ꝓpterea dicā accepim⁹ qđ i forma accepta ex creatā mior ē filius cō sequēs erit ut por pē sup aquas ābulauerit: a' alius altius ceā nati de sputo ⁊ luto oculos aperuit. ⁊ cetā q̄ filius i carne appārens it homines fecat. ut possit ea facē: q̄ dr nō posse filiū a se facē q̄tūm. n. qđ uidet prēz faceretz. Qđ aūt ul' dicit hic ita sentiat. Restat ergo ut hic ideo dicā sm̄t. qđ immutabil' ē uita filius sic pr̄s. ⁊ tm̄ đ đo pē ē. ⁊ inseparabil' opacō pr̄s ⁊ filius. ꝫ tm̄ ita opatur filius de illo ē de quo ipe ē id ē de pre. ⁊ ita uidz filius prēm. ut quo eū uidet hoc ipō sit filius. Nō ei aliud illi ē ē de pre id ē nasa de pre. q̄ uidē prēz. a' aliud uidē opāte q̄ pr opatur: ꝫ idō nō a se qa nō ꝫ a se. et ideo q̄ uidet prēz qđ de pre ē. Nec ei alia silit sicut pictor alias tabulas pīgit que ad modū alias ab alio pictas uidet. ri cad dissimulit sic cor⁹ easdē lras expmut qđ ali⁹ cogitauit. ꝫ qualicūq̄ iqt pr̄ facat. hic eadē filius facat. silit et hic eadē dicit ⁊ silit ac p hoc i separabilis ⁊ par opacō ꝫ pr̄ et filio. ꝫ a pre ꝫ filio. ideo nō pt filius a se facē q̄tūm. n. qđ uidet prēm faceretz. Ex hac ergo ecclia q̄ ita loquit scptie. ut nō aliū alio miorē. sz tm̄ uelit ondē qđ de quo sit. nōnulli eū sensū cō cepert. taq̄ mior filius dicet. Qđ dā at nr̄i idoctiores ⁊ i hijs mūme eruditi. dū hec sm̄ formā serui cōnat accipe ⁊ eos cāus itellāus nō seqt perturbāt. Qđ ne accidat tenēda ꝫ hec ecclia q̄ nō mior filius. ꝫ q̄ de pre sit itimat. q̄bz ubis nō iequalitas ꝫ natiuitas euis onditur. De quibus dā scriptie locis quibz dubiū est an ꝓpter assumptam creaturā miorem pre in dicet filiū an vēo hoc tm̄ q̄ licet equalem pr̄i tamen qđ de patre sit docet Capitulum Sdm

Sunt ergo q̄dā in sās libris ut dicere cepām ita posita ut ābiguū sit quo nā referēda sit: vtrū ad illud qđ ꝓpter assumptā creaturā mior ꝫ filius an ad illud qđ q̄ius ecclie. tm̄ qđ de pre sit idicat. Et n̄ quidē videt si cō ābiguū ꝫ ut explicari discerniq̄ n̄ possit. ⁊ utralibz ecclia sine pdō posse itelligi sic ē qđ ait. mea doctrina nō ꝫ mea ꝫ eius q̄ me misit. Nā ⁊ ex forā serui pt accipi sic iā in libro su prioꝝ tractauim⁹. et ex forma dei in q̄ sic ecclie ē pr̄i ut tm̄ de pre sit. In dei q̄ppe forma sicut nō

ē aluud filij aluud vita ei⁹. ſz ipā uita filius ē. ita nō ꝛ aluud filij aluud doctrīa ei⁹. ſz ipā doctrīa filij ē. acp hoc ſicut id qđ dīm ē dedit filio vitā. nō aluud ītelligit ꝙ genuit filiū q̄ eſt uita: ſic eaā cū dicit dedit filio doctrīnā bñ ītelligit genuit filiū q̄ eſt doctrīa. ut qđ dīm ē mea doctrīa nō eſt mea. ſz eius q̄ me miſit ſic ītelligit ac ſi dīm ſit. ego nō ſū a meipō ſz ab illo qui me miſit. De hijs q̄ ſpīm ſcīm nō minorē indicāt. ſz tm̄ q̄ ex prē procedit Ca. m. iij.

Nam ⁊ de ſpū ſcō de quo nō dīm eſt ſemetipm̄ exīa uit formā ſerui accipiēs. Aut tij ipē dīs. Cū aūt uenit ille ſpūs ueritatis docebit uos oēz vitatē. Nō eī loq̄t a ſemetipō. ſz q̄cūq; audiet loq̄tur. ⁊ q̄cūq; uētura ſt̄ āmūctiabit uobis. Ille me clarificabit q̄ de meo accipiet ⁊ āmūctiabit uobis. Poſt hec ūba ſuſi ꝺtmuo ſecuti dixiſſet. oīa q̄cūq; hīt pr̄ mea ſt̄. ꝓptēa dixi q̄ de meo accipiet ⁊ āmūctiabit uobis. credēdū fortaſſe ita natꝰ de xo ſpūs ſcūs quēadmodū ille ꝺ pr̄e. De ſe q̄ppe dixerat. mea doctrīa nō eſt mea. ſz eius q̄ me miſit. De ſpū aūt ſcō nō enī loq̄t a ſemetipō. ſz q̄cūq; audiet loq̄t. q̄a de meo accipiet ⁊ āmūctiabit uob. Dz q̄a reddidit cāz aut dixerit de meo accipiet ⁊ āmūctiabit uobis aut eī. oīa q̄cūq; hīt pr̄ mea ſt̄. ꝓptēa dixi q̄a de meo accipiet: reſtat ut ītelligat eaā ſpūs ſcūs de pr̄ās hīre ſicut ⁊ filius. ſb̄a Quo ñ ſcdz id qđ ſupius diximus cū aūt uenerit paclus quē ego mittā uob a pr̄e ſpīm veritatis. q̄ a pr̄e procedit: ille teſtīoniū ꝓhibebit de me. Procēdo itaq; a pr̄e dr̄ nō loquia ſemetipō. et ſicut nō ex eo ſit ut mīor ſit filius q̄a dixit nō pt̄ filij a ſe facē q̄qm̄ ñ qđ uidet pr̄em facientem. Nō enī hoc ex forma ſerui dixit: ſz ex forma dei ſicut iā oſtdimus. Nec aūt ūba nō indicāt q̄ mīor ſit. ſz q̄ de pr̄e ſit ita nō hīc efficat ut mīor ſit ſpūs ſcūs q̄a dīm ē de illo. Nō enī loq̄tur a ſemetipō. ſz q̄cūq; audiet loq̄t. ſcdm hoc enī dīm ē qđ de pr̄e procedit. Cū uēo ⁊ filius de pr̄e ſit ⁊ ſpūs ſcūs a pr̄e procedit: cur nō ambo filij dicāt nr̄i ābo genuti ſz ille vnus filius vnigenitus: hīc aūt ſpūs ſcūs nr̄ filius nr̄ genitus. q̄a ſi genitus uticq; filius alio loco ſi deus donauit ⁊ q̄ſi donauit diſſeremus. De clarificatōe q̄ et pr̄ filiū glīficat ⁊ filius pr̄em Ca. m. Qcūptij hīc euāgēlīt ſi uj.

+ Quis nā et ꝑ̄ maior ē illo · Porro · vj ·
āt si ꝑtēa spūs scūs glorificat filiū

ꝑ̄t q̄ hoc eēā sibi suffragari
putauerēt q̄i ad demōstrandū
ꝑ̄z filio maiorē q̄ā dix̄ filius
Pater clarifica me. Ecce ꝑ spūs
+ scūs clārificauī eū. q̄ā de filij acci
piet ꝑ ꝑ idō de eius accipiet. q̄ā
oīa q̄ hēt ꝑ̄ ꝑ ipūs sp̄. manifestū
ē q̄ā cū spūs scūs glificat filiū.
ꝑ̄ glificat filiū. Dñs ignosat
qđ oīa q̄ hēt ꝑ̄ nō tm̄ filij ꝫ eēā
spūs sā sp̄ q̄ā potēs ē spūs scūs glo
rificāe filiū quē glorificat ꝑ.
Qđ si ille q̄ glificat eū eo quē
glificat maior ē. si nauē ut eq̄
les sint q̄ ſeꝑm seūuē glificat
Sēptū ꝫ āt qđ ꝑ filij glificet pa
trē. Ego te ign̄t glificauu sup ter
tā. Sane caueāt ne putet
spūs ſcūs scūs maior ābobz q̄ā
glificat filiū quē glificat pater
ipm āt nā ꝑ nā filio glificari
ſcptū est Quō sit intelligē mus
sio siue filij siue spūs scī Ca.m v.m

Sed ī hijs iuncti ad aliud
se nītūt ut dicāt maior
ē qu mittit q̄j qui mittit. Dñs
maior ē pī filio q̄ā filius a ꝑ̄ se
missū assidue ꝛmeōrat. Maio
rē ꝑ spūs scō q̄ā de illo dixit ihc.
quē mittet pī in noīe meo. Et
spūs scūs vtroq; mīor ē. q̄ā d ꝑ
eū mittit sicut ꝛmeōraum ꝑ filius
aī dicat. Si ēt abiero mittā eū
ad uos. Qua ī questiōe ꝑmū q̄ro
vī ꝑ quo missus sit filius. Ego īgit a
ꝑ̄ exij et uenī ī hūc mūdū. Ergo
a ꝑ̄ exire ꝑ ī hūc mūdū uenire hō
ē mutr. Nō igit ꝫ. qđ de illo idem
ihs euāgelista dicat. ī hō mūdo ēat
et mūdus p eū saūs ē ꝑ mūdus eū
nō ꝛgnouit. Deinde suūgit ī sua
ꝓpria uenit. Illuc utiq; missus ē quo
uenit. At si ī hūc mūdū missꝰ ē q̄ā
exijt a ꝑ̄ ꝑ uenit ī hūc mūdū ꝑ ī
hoc mūdo ēat illuc ergo missus
ē ubi ēat. Nā ꝑ illud qđ ſcptū
ē m ꝓphā deū dicē celū ꝑ trā ego
ipleo: si de filio dīm ē. ipm enī
nōnulli uolūt ītelligi. ul ꝓphis
ul ī ꝓphetis locutū ? quo missꝰ ē
ñ illuc ubi ēat: Ubiq; ei ēat q̄ aut.
Celū ꝑ tram ego ipleo. Si āt de
ꝑ̄ dīm ē: ubi eē potuit sine vbo
suo ꝑ sine sapīa sua ? q̄ ptendit
a fine usq; ad fīem fortit ꝑ dispo
nit oīa suauit: Sz neq; sine spū
suo usquā eē potuit. Utiq; si ubi
q; ē deꝫ. ubiq; ē eēā spūs ei. Illuc
ergo ꝑ spūs scūs missus ē ubi ēat
Nā ꝑ ille q̄ nō īuenīt locū quo eat
a facie dei et dicit si ascēdēō ī ce
lū tu illuc es si descēdēō ad īfernū
tu ades. ubiq; uolēs ītelligi pīt̄
deū ꝓpius nomīauit spm eius.
Nā sic aut. Quo abibo a spū tu
o ꝑ ꝑ quo a facie tua fugiā. Qo

arca si et filius et spūs scō illuc
mittit ubi eāt q̄rēdū est quō itel
ligatur ista missio siue filij siue
spūs sc̄i. Pater enū solus nusq̄
legit missus. Et de filio quidem
ita scbit aplūs. Cū aūt ueīt ple
nitudo tpis: misit de⁹ filiū suū
frām ex mulīe factū sub lege ut
eos q̄ sub lege erāt ēdimēt. Mi
sit īq̄t filiū suū factū ex mulīe
Quo noīe q̄s catholicꝰ nescīat
nō eū p̄uacōem v̄gītatis: sed
differētiam sexus hebreo logn̄
di moē significāē voluisse. Cū
utraq; aut. misit de⁹ filiū suū fac
tū ex mliere satis ondit eo ipo
missū filiū quo fcūs ē ex mliere
Qd ergo de dō natꝰ ē in tō mū
do eāt. Qd aūt de maūa natꝰ ē
ī hūc mūdū missus aduenit.
Vnde mutta a p̄re sine spū scō
nō potuit nō solū q̄a itelligit
p̄r eū cū misit id ē fcat ex femūa.
nō utiq; sine spū scō suo fcasse.
ueruūtā qd maīfestissime atq;
aptissime ī euāgelio dr. virgi
maīe q̄rēti ab āgelo. quō fiet
istud spūs scūs supueīet ītr. et
virtꝰ altissimi obūbrabit tī: et
matheus dicat. ūceta ī vtrō ha
bēs de spū scō. q̄q̄ ꝯ apd ysay
ā pphaz ipe xc̄ itelligat d' ad
uētu suo futuro dicere. ꝯ nūc
dns misit me et spūs eius. Vor
tasse aliq̄s cogit ut dicam eā
a scīpo missū ē filiū q̄a ille ma
rie acceptus ꝯ ptus opacō tūta
tis ē qua creante oīa creāt. Et
quō iā p̄r īq̄t cū misit si ipe se
misit? Cui p̄mū r̄spōdeo q̄rēs
ut dicat si p̄r. Quō p̄r eū sāfi
cauit. si se ipe sācficauit? Utrūq;
enū idē dns aut. Que p̄r mquit
sācficauit ꝯ misit ī hūc mūdū
vos dicitis q̄a blasphemat. q̄m
dicat filius dei sū. Alio aūt loco ait.
Et p eis sācfico meipm. Item q̄o
quō eū p̄r tradidit. si ipe se tra
didit? Utrūq; ei dicat aplūs pau
lus. Qui filio īq̄t ppio nō pcr
cit. sz p omūbz nobis tradidit
illū. Alibi aūt de ipo saluatore
ait. Qui me dilexit ꝯ tradidit
semetipm p me. Credo r̄spōd
bit si hec pbe sapit: q̄a vna vo
lūtas ē p̄ris ꝯ filij ꝯ īsepabilis
opatio. Sic ergo itelligat hāc illā
īcarnacōem et ex v̄gīe natīta
tē ī qua filius itelligit missus
vna cadēq; opacōe p̄ris ꝯ filij
īsepabiliter ee frām nō vtiq;
inde sepato spū scō de quo apte
dr. Inuenta ē in vtrō hns de
spū scō. Nā eā si ita q̄ramus
enodatius fortassis q̄ dicim⁹
appārebit quō misit de⁹ filiū suū.

Iussit ut ueīret atq; ille iubenti obtēpcans veīt ām rogauit au tīmō āmonuit. Sz quodlibz cor sit. vbo utiq; fcm est. Dei āt vbū ipē ē dei filiꝰ. Quappē cū eū pat verbo musit a pē. et ubo eꝰ fcm ē ut mittēt. Ergo a pē ꝛ filio mis sus ē idē filius. qā vbū pūs ē ipe filius. Quis enī se tā sacłega īdu at opiōne. ut putet tpale vbū a pē fcm ee: ut etiꝰ filiꝰ mittētur et ī carē appāeret ex tpe. Sz vtiq; ī ipō dei ubo qđ eāt ī pncipio a pud deū ꝛ deꝰ eāt. ī ipā saluat sapiā dei sine tpe eāt: quo tpe illā in carē apparē optēt. Itaq; ām sine ullo ūcio tpis ī pncipio esset vbū. ꝛ ubū eēt apd deū. ꝛ deus eēt vbū sine ullo tpe ī ipō ubo erat quo tpe ubū cāō fieī ut hītāēt ī nobis. Que pleītudo tpis ām veīs set. misit deus filiū suū fcm ex ꝛ muliere: idē fcm ī tpe. ut icarētū uerbū hoībz appāeret: qđ ī ipō uerbo sine tpe eāt ī quo tpe fieī Ordo q̄ppe tpm ī eīna dei sapi ēaa sine tpe est. Cū itaq; hoc a pē ꝛ filio fcm eēt. ut ī carē filiꝰ appāeret: cōgruēter dictꝰ ē mis sus ille q̄ ī ea carē apparuit mi sisse āt ille q̄ ī ea nō apparuit? qm illa q̄ cōām corpōeis oculꝰ sonus gerūt ab itēiore apparatu nature spuitalꝰ exīstūt. ꝓpterea ueīent missa dicūt. Forma por ro illa susceptā homūb. filij psōa est. nō eaā pūs. Quappē pē īuisi bilis vna cū filio seū īuisibili eū dē filiū visibilē facēdo misisse eū dicius ē. Qui si eo mō visibil' fieī ut cū pē īuisibilis eē desistēt: id ē si sba īuisibil' verbi ī creaturā visibilē mutata ꝛ tūsiēs vteretur. ita missus a pē itelligēt filiꝰ ut tm missus nō eaā cū pē misisse īueīretur. Cū ueō sic acepta est forma serui ut manēt īcōmu tabilis forma dei: maīfestū est qđ a pē ꝛ a filio nō appentibz factū sit qđ apparēt ī filio: id ē ab īuisi bili pē cū īuisibili filio idē ipe fi lius visibil' mittēt. Cū ergo aut. ꝛ a meipo nō veni: iā hoc sdz for mā serui dem est ego nō iudico quēqm. Si ergo missus dr ī ep̄tū apparuit forus ī creatura corpa li: q̄ intus ī natuā spuitali oculꝰ mortaliū sp occultus ē: iā im ꝓm ptu ē mtelligē eaā de spū sācto aut missus sit ꝛ ipe dicat. Facta ē enī quedā creature spēs ex tpe ī qua uisibiliē ostēdēbat spūs sāūs siue cū in ipm dm corpali spē uelut colūba descēdit siue cū de cē diebz pactis post ascēsioēm eꝰ die pēthecostes fuis est subito de

ꝓm quā dem ē

celo sonus qi ferret flatꝰ vehemēs: et uise sūt illis lingue diuise sicut ignis. q; & ī sedit sup unūquēq; eo rū. Hec opacio uisibilit exp̄ssa et oculi oblata mortalibz missio spūs sā dicta ē. nō ita ut appāeret eius ipā sba q; & ipe īuisibilis & īcōmutabilis ē sic ut p̄ & filius: sz ut ex tēporibz visis hoīm corda & mota a tpali manifestacōe uenientis ad occultā etnitatē sp̄ p̄nti & mutēt.

Q̄d sit q; musq; legit pater maior spū scō & spūs sās mīor p̄re Ca^m vi.

Deo aūt nusq; scriptū est q; deus p̄ maior sit spū scō. ul' spūs scūs mīor deo p̄re. qā nō sic ē assūpta cāta ī qua apparēt spūs sās sicut assūptus ē filius hoīb; ī qua fōrma ipi⁹ ubi dei psona p̄nitāet. Nō ut habēt verbū dei sicut alij sā sapiētes sed p̄ ptiapibz suis. Nō utiq; qd aplius hēbat ubū ut cēt q̄m ceteri excellēciori sapiā. sz qd ipm uerbū cāt. Aliud ē enī verbū incarē. aliud ubū cāō. Cāo ei p̄homie posita ē in eo qd aut. ubū cāo factū est: sicut & illud. et uidebit omis cāo salutāe dei. Nō ei sine aīa ul' sine mēte. sz ita oīs cāo ac si dicēt' oīs hō. Nō ergo sic ē assūpta creatā ī qua appāeret spūs sās sicut assūpta ē cāo illa et humana forma ex virgie maīa. Neq; enī

colūbā būficauit spūs ul' illū flatū ul' illū ignē: sibiq; & psone suę in unitatis hītūq; mānsit īcētū. Ā uēo mutabilis & mūtabil' ē natūa spūs sā. ut nō hoc ex creatūa fiēnt: sed ipe ī illud atq; illud mutabilit' vertēt. sicut aqua ī glaciē: sz apparuēt ista sicut optūe apere debuerūt creatura seruiēte autori: et ad nutū eius īmutabilit' ī seipō pmanētis ad eū sigficādū et demādū sicut sigficaī & dmōstrari mortalibz optebāt mutata atq; mūsa. Unde q̄mq; illa colūba spūs dei sit & de illo igne aī dicēt' vise sūt illis īgīt lingue diuise velut ignis: qui & īsedit sup unū quēq; eoū & cepert linguis loqui quēadmodū spūs sās dabat eis pnūtiāe. ut oīdēt p illū ignē spm demātū sicut p colūbā nō tm ita possum⁹ dicē vnā psonā spm sc̄z et deū & colūbā. a & deū & ignem sicut dicim⁹ filū & deū & hoīez nr̄ sic dicim⁹ filū agnū dei nō solū uolūe baptista dicēte ecce agn⁹ dei: sz ecā uolūe euāgelista videre agnū occisū in apocalipsi. Illa q̄pe visio pphetica nō est exhibita oculis corporeis p formas corporeas. sz ī spū p spūales ymagies corp̄m. Colūbā uēo illā & ignē oculi viderūt q̄libz uiderūt. q̄mq; de

1 idz Aliud ē ubū ī hoīe aliud ubū hō

de igne discepturi pt. utrū oculis an spū uisus sit. ppt̄ ūba sic posita
Nō enī aut uiderēt lingnas diuisas
velut ignē. ꝛ vise st̄ eis. Nō aī sub
eadē significacōe solem⁹ dicē visū
est m̄ q̄ diam⁹ vidi. Et ī ill' q̄dē spi
ritalibz usis ymaginū corpaliū
solet dici et visū est m̄ ꝛ vidi: ī istis
veō q̄ p expssā corpalē spēz oculi de
mūant nō solet dici visū est m̄ sed
vidi. De illo ergo igne pt̄ ēe ās tio
quō visus sit. utrū int⁹ ī spū t̄ꝑ
foris an uerō foris coāz oculi carnis
De illa veō colūba q̄ dcā ē corpali
spē descēdisse nllius vniq̄ dubitab
q̄ oculi visa sit: nc sicut diam⁹ filiū
petrā sc̄ptū est enī. Petra aī erat xc.
ita possum⁹ dicē. spm colūbā uel
ignē. Illa enī petra iā erat ī creatuā
ꝛ p actiōis modū cōnūcantem ē no
mīe xpi quē significabat: sicut la
pis ille quē iacob posuit ad caput
suū vnctiōez ad significandū dnm ass
umpsit: sicut ysaac xpc erat aī ad se
īmolādū lignū portabat. Accessit is
tis actio q̄dā significatiua iā existētibz:
nō aī sicut illa colūba ꝛ ignis ad hec
tm̄mō significāda existerēt. Ma
gis ista silia m̄ videt flāme illi q̄
ī rubo apparuit moysi. ꝛ illi colūp
ne q̄ ꝑplius ī hēmo seqbat: ꝛ fulgu
ribz ac tonitruis q̄ fiebāt cū lex
daet̄ur ī mōte. Ad hoc ēt ī illax

ꝑēte

corpalis erat spēs ut aliquid sign̄fi
caret atz p̄tēret. ppt̄ has ergo corpa
les formas q̄ ad cū significandū ꝛ si
cut humanis sensibz optebāt dmūand
tpaliter erat̄ erāt. missus dr̄ caā spc̄s scs.
nō tam̄ mior pte dais est. sicut filius
ppt̄ formā serui: qā illa fuit seruitus
hesit ad vnitatē psone: ille veō spēs
corpales ad demūandū q̄d op⁹ fuit
ad tpus apparuerūt. ꝛ ēe postea de
stiterūt. Posicō q̄nus de mīt̄ōdis ap
palcōibz dei q̄rū quedā missiones ap
plant⁹ cū pr̄ missus nō queat dia ꝛ
aut filius aut spūs scūs coopante
tamen ī oībz tinitat⁹ Ca⁹ vij

Cur ergo nō ꝛ xpc dr̄ missus p
illas spēs corpales ign̄ rubi
et colūpnā nubis ul' ign̄s ꝛ fulgura
ī mōte: ꝛ si q̄ talia tūc apparuerūt
cū eū corporalē locutū pūbz teste sc̄ptā
didicim⁹: si p illos sc̄ptuē modos ꝛ
foris corpaliē expssas ꝛ humanis asp
tibz pnūtatas ipe demūabat? Si aī
filius p ea dmūabat. aut tāto p⁹ dr̄
missus cū ex fria fact⁹ ē. sic dicē ap⁹
tolus. cū aī uenit pleitudo tpis misit
deus filiū suū fem ex mliere: q̄q̄dē
et ātea mittebat cū p illas creatuē
mutabiles foris pūbz appādēt. Aut
si nō vēē posset dici missus. ñ cū v
bū caō factū est. aut missus dr̄ spūs
scūs cui⁹ nulla tal' icorporacō fcā est.
Si uerō illa usibilia q̄ in lege ꝛ pphe
tis nmēdāt nc pr̄ nc filius ꝛ spūs scūs

oñdebat. Cur eaã ipe nũc missus dr. cũ ill' mod' et ãtea mittẽ? In hꝫ ꝑplexitate ãstionis ꝓmũ dño aduuã te ãrẽdũ est vtrũ pẽ an filius an spẽ saũs: an aliqñ pẽ. aliqñ filius. aliqñ spẽ saũs. an sine ulla distinctione ꝑsonarũ sicut dr de vno: et solus. idꝫ ipã tenuas ꝑ illas creature foris pribus apparuit. deinde qd libꝫ hor ĩ uetũ uisũ ue fuerit utrũ ad hoc opus tm̃mõ creatura forta sit ĩ q deus sic tũc optasse iudicauit. humanus ostẽ dẽt aspectibꝫ. an angli q iã cant uta mittebãt ut ex ꝑsoã dr loquẽt assumẽtes corpales spẽm de creatã corporea ĩ usũ mĩsteriũ siu sicut cuiqꝫ opus eet a ipm corpꝰ suũ au ñ sub dũe ꝫ subditũ regũt ĩ spẽs q vel let: accomodatas atqꝫ aptas actiõi bꝫ suis mutãtes atꝫ vertẽtes. sedꝫ attribuã sibi a creatõe potẽaã. Postmo videbimꝰ id qd ãrẽ istatuẽam? utr filius an spẽ saũs ꝛ antea mittebãt: et si mittebãt qd ie illã missioẽm ꝛ cã q in euãgelio legimꝰ distet. an missus nõ sit aliqs eorũ ñ ul' cũ filius factus eet ex maia vgie ul' cũ spẽ saũs visibili spẽ siue ĩ columba siue ĩ igneis lĩguis apparuit

De hys qui naturã verbi dei visibilem pnituerũt. Capm octauũ

Omittamꝰ ergo eos q nimus caute natꝫ ubi dei atꝫ sapiẽaã q in scipa manẽs ĩnouat oĩa quẽ vnicũ filiũ dr dicimꝰ nõ solũ mutabilẽ veriẽaã uisibilẽ ee putauerit. Hij ei mltũ crassũ cor duũs ẽ bꝫ iquirẽdis audacius q religiosius attulerit. Aia qppe cũ sit sba spiritl' cuiqꝫ eaã ipa fã sit nr ꝑ aliũ fieri potuit ñ ꝑ quẽ fã st oĩa: ꝛ sine qo fiũ ẽ nichil q'uus sit mutabil'. nõ ꝫ tamẽ uisibilis ꝛ qd illi de ubo ipo atꝫ ipa dei sapia ꝑ q facta ẽ aia credi deet cũ sit illa nõ ĩuisibil' tm̃ qd et aia est: sꝫ eaã ĩmutabil' qd aia nõ est. Qd qppe ĩmutabilitas eius cõmẽorata ẽ ut dicet in scipo manẽs ĩnouat oĩa. Et ilh q dẽ ruinã errores siu duitarũ sptuar testiõniis q fulcare cõnãtes adhibẽt pauli apli sentẽaã ꝛ et qd dcm ẽ de vno solo deo ĩ quo ipa tenuas itelligit tm̃ de pte: nõ ꝛ de filio ꝛ spũ scõ dutũ accipuit regi aĩt sclõꝝ ĩmortali inuisibili soli deo hor ꝛ scl̃ glia ĩ scla sclõrũ ꝛ et illud altere btũs ꝛ solus potẽs rex regũ ꝛ dns dnãntiũ: q solus hẽt ĩmortalitatẽ ꝛ lucẽ hĩtat iaccessibilẽ quẽ nemo hoim vidit nec videre pt. De hys q volũt eaã filiũ aĩ carnis assũpcõez fuisse mortez ut sol9 pt ĩmortis hẽ credat. Ca m

Nec quãadmodũ itelligẽda sit iã satis nos disseruisse arbitror. verũ illi q ista nõ de

·vj·

filio n̄ de ſpū ſcō ꝑ tm̄ de pr̄e ac
api volūt. dicūt viſibilē filiū.
nō p carnē de v̄gīe aſſūptū. ſed
eā antea p ſeipz. Nā ipē im̄
ūt apparuit oculi ꝓm. Quibz
ſi dicēs. quō ergo uiſibil' p ſeipz
filius. ita r mortal' p ſeipm ut
cōſtet vobis qđ tm̄mō de pr̄e vul
tus ītelligi qđ dm̄ eſt. q̄ ſolꝰ hꝫt
īmortalitatē. nā ſi ꝓpt̄ carēz ſuſ
ceptā mortalis ē filius ꝓpt̄ hāc
ſmitr ut ſit et viſibil'. ꝛſpōdēt.
nr̄ ꝓpt̄ hāc ſe mortalē filiū dicē
ꝑ ſicut r aī viſibilē. ita r aī mor
talē. Nā ſi ꝓpt̄ carnē filiū dicāt
ēe mortalem. iā nō ꝓr̄ ſme filio
ſolus hꝫt īmortalitatē. qā r v̄bū
eius p qđ oīa fr̄a ſt̄ hꝫt īmorlita
tē. Neq; enī qa carnē aſſūpſit
mōrlē. ad̄o amiſit īmortalitatē
ſuā. q̄quidē nr̄ aīe hūāe hoc ac
cidē potuit ut aī corpe morētur
dicēte ipō dn̄o. Nolite tīere eos
q̄ corp̄ occidūt aīaz aī nō ꝓnt
occidē. Aut ueō eā ſpt̄ ſaīs car
nē aſſūpſit. De quo utiq; ſij du
bio turbabūt. Si ꝓpt̄ carēz mor
tuis ē filius quō accipiat prēz tm̄
mō ſme filio r ſme ſpū ſcō hꝫe ī
mōrlitatē q̄quid ſpc̄ ſaīs nō aſ
ſūpſit carēz. Qui ſi nō hꝫt īmorta
litatē. nō ergo ꝓpt̄ carēz mortal'
ē filius. Si aī hꝫt ſpc̄ ſaīs īmor
talitatē nō ꝛ pr̄e tm̄mō dm̄ē ē q̄a
ſolus hꝫt īmortalitatē. Quocirca
uta ſe arbitr̄ē r aī īcarāōēz p ſeipz
mortalē filiū posse cōuīcē qa ipa
mutabilitas nō īcōuciēnt mortā
litas dr̄ ſcdm q̄ r aīa dr̄ mori nō
qa ī corp̄ ul' ī altr̄az aliq̄ ſbaz mu
tat̄ r uertit̄ ꝑ ī ipa' ſua ſba q̄q̄
aliomō nuīt̄ ē ac fiut ſcdz id qđ ꝛ
ſtitit ēe qđ ēat mortale dephēditur
Qa utiq; īquiunt ātēq̄ nat̄ eēt fili'
dei de virgīe maia ipē apparuit
pūbz nr̄is nō n vna cadēq; ſpē
ꝑ mlt̄aſoīt̄ alit̄ atz alit̄ r uiſibil'
ē p ſeipm qa nō dū carē aſſūpta
ſba eius ꝛſpicaia mortalibz ocul'
fiut. et mortal' inq̄ptū mutabilis
uta r ſpē ſcūs. q̄ alias colūba alias
ignis apparuit. vñ nō t̄nutati auīt.
ꝑ ſmglariē r ꝓpie pū tm̄mō ducit
qđ dm̄ eſt. īmortali īuiſibili ſoli
deo. r q̄ ſolus hꝫt īmortalitatē r luce
at hītat īaccessibilē quē neō hoīm
uidit nr̄ videē pt̄. Omiſſis q̄ iſtis
q̄ nr̄ aīe ſb'az īuiſibilē noſſe potuc
eūt. Vnde longe ēmotū ab eis
ēat ut noſſēt vni r ſoli dei idest
pr̄is r filij r ſpc̄ ſcī nō ſolū īuiſibi
lē uerū r īcōmutabilē ꝓmanere
ſba'z ac ꝑ hoc ī ueā r ſmeā īmor
talitate ꝛſiſtē. nos q̄ nūcq̄ apparuiſ
ſe corporeis ocul' deū nr̄ pr̄ez nr̄ filiū
nr̄ ſpm ſcm dicim9 nr̄ ꝑ ſubiecta

sic ptāti corpoream creaturā ī pace
catholica pacifico studio ēq̄ram⁹
pati corrigi. si frēne ac rē ēpl̄hēdi
mur. pati eaā si ab ūnuco vēā tū
dicēte mordemur. utrū mdiscrete
deus apparuit pr̄ibz nr̄is ātiq̄ xc
veīret ī carē. an aqua ex tnitate
psona an smgillatī qī p vices ex
¶ An mdiscrete deꝰ tnitas pr̄ibz appa
ruīt an alīq̄ ex tnitate psōā. Cap̄m x.

Ac p̄mū ī eo q̄ ī genesi sc̄ptū
ē locutū deū cū hoīe quē
de limo fmxerat si excep̄ figurata
significatōe ut rei gestē fides eaā
ad hr̄az tēat ista tractam⁹. ī specie
homīs videt⁹ deꝰ cū hoīe tūc loqui
Nō quidē exp̄sse hoc ī libro positū
est. sz arcanū tūc aa leōnis id ēsonat
maxīe illud qđ sc̄ptū est uocē dei
audisse adā deābulātis ī paradiso
ad uespam ⁊ abscondisse se ī medi
eāt o lignū qđ ē m paradiso dōq̄ dicēti
adā ubi es. rndisse. audiui vocē tu
ā ⁊ abscōdi me a facie tua qm nu
dus sū. Quō enī possit ad hr̄az in
telligi talis dei deābulatō ⁊ collo
catio ñ ī spē humāna nō video. Nec
eī dici pt̄ vocē solā frāz vbi deābu
lasse dīcīs ē deus a' eū q̄ deābulabt̄
ī loco nō fuisse visibilē cū ⁊ adam
dicat qđ se abscondēit a facie dei.
Quis ergo eāt ille. vtrū p̄ēm an filiꝰ
an spūs scūs. an oīno deꝰ īdiscrete
ipa tnitas ī forma hoīs hoī loq̄
batꝰ? Contextio quidē ipa sc̄ptuē
nusq̄ trāsire sentit⁹ a psona ad
psonā. Sz ille videt⁹ loqui ad p̄
mū hoīez q̄ dixit fiat lux ⁊ fiat
firmamētū ⁊ cetā p illos singlos
dies. quē deū pr̄ez solem⁹ atq̄e
dicētē ut fiat q̄tquid fierē voluit
Oīa enī p vbū suū fecit. Ad ūbū
eius vnicū filiū eius sdm rectā
fidei regulā nouim⁹. Si ergo deꝰ
pē locutꝰ ē ad p̄mū hoīez ⁊ ipe de
ābulabat ī paradiso ad vespam et
ab eius facie se ī medio ligni para
disi pectator absconderāt. aut nō
iā ipe ītelligat⁹ apparuisse abrhe
et moysi et q̄bz uoluit ⁊ q̄admo
dū uoluit p subiectā sibi ꝛmuta
bilē atz visibilē creaturā cū ipe
ī sepō atz ī sb'a sua q̄ est ī ꝛmu
tabilis atq̄ ūuisibil' maneat. Sz
fieri potuit ut a psōā ad psonā
occulte sc̄ptura trīsiret: ⁊ cū pr̄ez
dixisse narrasset. fiat lux ⁊ cetā q̄
p vbū fecisse memorat. ⁊ iā filiū in
diceret loqui ad p̄mū hoīem nō
aptē hoc explicās sz eis q̄ possent
ītelligēdū mtrmās. Qui q̄ lqbz
vices quibz hoc secretū possit mē
tis acie penetrāre. ut ei liq̄do appāeat.
ul' posse eaā pr̄ez ul' nō posse ñ
filiū ul' eaā spm̄ sc̄m p creatāz
visibilē humānis oīul' apparere

·ij·

pgat in hac scriptūra si pt̄ eciā vbis enucleāda atq; tractāda. Ris āt qñtū ad hoc scriptuē testiōnū attinet ubi deus aū hoīe locutꝰ est qñtū existimo occulta ē. Qn eciā utrū solēt ādā corporeis oculis deū videre nō euidēt appāeat aī p̄sertim magna sit q̄stio aut mōi oculi eis apti fuerīt qñ vetitū ab ūo gustauerāt. Hij ei aīq; gustassent clausi eāt. Illud tm nō temē dixerī. si paradisū corpalē quēdā locū illa scripta īmuat deābulāe ibi deū nisi ī aliq; corpōea forma nullomō potuisse. Nā et solas voces factas q̄s audiret hō nec aliquā formā vidēt di ci pt̄ nr̄ qā scriptū est abscondit se adā a facie dei. Itemuo scr̄tur. ut solēt facē eius vidē. Quod si ei nō quidē uidē ipe poterāt. ꝑ videri ipe metuebat ab eo aut voce audiebat et deābulātis p̄ciā sentiāt. Nā et cayn dixit deo. a facie tua abscondā me. Nec ideo fatei cogim̄ eū solē cernē facie dei corporeis oculis in qualibz forī visibili q̄uis de facie suo voce mīo grātis secūq; loquētis audisse. Cui mōi āt loq̄la tūc dē exceptionibz hominū auribz īsonāet maxīe ad p̄mū hoīm loq̄ns et tueīre difficile est. et nō hoc isto sermōe susceptimus. Verūtamē si sole voces et solitꝰ fiebāt q̄bz q̄dā sensibilia p̄icia dei p̄mus illis hoīmbz p̄bēbat. aut ibi psonā dei p̄ris nō intelligā nesao. q̄liquidē psona eius oñdit et in ea voce aū ihūs ī mōte cū tribz discipulis p̄fulgēs apparuit et ī illa qñ sup baptisatū colūba descēdit. et ī illo vbi ad p̄rem de sua clāificatōe clamauit. eiq; ēspōsū est. et clāificauī et iterū clarificabo. nō q̄a fieri potuit vox sine ope filij et spūs scī. Trinitas q̄ppe īsepabilit operatur. ꝑ q̄a ea vox fīa est q̄ solus psonā p̄ris oñdēt sicut hūanā illā formā ex vīgīe maria tūtas opata ē. sēm ꝑ solus filij p soā est. Visibilē nāq; filij solus psonā īuisibilis tūtas opata est. Nec nos āquid phibet illas voces factas ab ādā nō solū a tūtate fīaq; itelligē. ꝑ eciā psonā demrantes eius tūtatis accipe. Ibi ei cogimur nō nisi p̄ris accipe ubi dicīm est. Hic ē filius meus dilēctus. Neq; ei ibi eciā spūs scī filius a eciā sui filij credi a itelligi pt̄. Et ubi sonuit. et clarificaui. et iterū clarificabo. nō nisi p̄ris psonā fatīm. Respōsio q̄ppe ad illā dnī uocē qua dixerat. Pater clarifica filiū tuū. qđ nō potuit dicē nisi deo p̄ri tm nō et spūi scō aut nō erat filius. Hic āt ubi scriptū est et dixit dns ad ādā aut nō ipā tri

nutas ītelligat nichil dici pt. Situr
eaā qđ scriptū est ⁊ dixit deus ad
abrahā. exi de tra tua ⁊ de cogna
tioē tua et de domo pris tui nō est
aptū utrū sola vox ista sit ad auos
abrahe. an et oaul' eius aliquid ap
paruerit. Paulo post aūt aliq̄to a
ptius dictū est. et visus ē dns ab
he ⁊ dixit illi. Semī tuo dabo tra
hāc. Sz nō ibi expssū est ī q̄ spē vis
ei sit dns. aut vtrū pr aut filius aut
spūs scūs ei visus sit n forte ideo pu
tāt filiū visū ee abrahe qā nō scp
tū est visus ē ei deus. ꝫ visus est ei
dns. Tamq̄ enī ꝑpie videt filius
dns vocāi dicēte aplo. Nā ⁊ si sūt
qui dicūt dij siue ī celo siue ī tra.
sicuti st dij mlti ⁊ dnī mlti nobis
tamē vn deus pr ex quo oīa ⁊ nos
ī ipo et vn dns ihc xpc p quē oīa
et nos p ipm. Sz aī et deus pr mltis
locis īuenit dns deus sicuti est
illud. dns dixit ad me filius meus
es tu ego hodie genui te. ⁊ illud dixit
dns dno meo sede ad dextrā meā
aī eaā spūs scūs dns deus īuenit
ubi aplius aut. dns aūt spūs est. ⁊ ne
q̄squā arbitret filiū significatū et
ideo dcm spm ꝑpē ītorporeā sba
secutus ostendit. ubi aūt spūs dnī ibi
libtas. spm aūt dnī spm sctm ee ne
mo dubitauerit. Neq; hic ergo e
uidēter appāet utrū aliq̄ ex tribus
ꝑsoīs. an deus ipe tīnitas de quo
vno deo dcm est. dnm deū tuū
adorabis ⁊ illi soli seruies visus
fuit abrahe. Sub ilice aūt mābre
tres viros vidit quibus ille ⁊ īuita
tis hospicioq; susceptis epulātibus
mīstrauit. Sic tīj scptā illā re
gestā narraē cepit ut nō dicat.
visi st ei tres viri ꝫ visus ē ei dns
atq; inde ꝓsequīr exponīs quō ei
visus sit dns attexit narrationem
de tribus viris quos abrahā ꝑ pluā
lē numerū īuitat ut hospicio
susapiat et postea sīmgliter sic
vnū alloqtur. ⁊ sic ut vn ei de sa
ra filiū pollicet. quē dnm dicat
scptūa sicut ī eusdē narratiōis
exordio. visus ē mq̄t dns abrahe
Inuitat ergo ⁊ pedes lauat ⁊ dedu
cit abeūtes tāq̄ hoīes. loq̄t aūt tā
q̄ aī dno deo. siue aī ei ꝓmittit
filius siue aī ei sodome īminens
īteritus indicatur. xi. capīm

De tribus viris abrahe visis aī
quibus sicut aī dno loquitur

Non puā neq; tīnitatē cō
sideracōem postulat iste
scpture locus. Si ei vir vn visus
fuisset eaā illi q̄ dicūt et ꝑ quē
de virgie nasceret ꝑ suā sbaz vi
sibilē filiū qđ aliud q̄ ipm esse
dicerent: Cm de ꝑē mquit
dcm est īuisibili soli deo. Et tam

possem adhuc qrere quo aīa susceptā carnē hītu est uīctus ut homo qnquidē pdes ei lotī fuit z huānis epulis epulat⁹ ē. Quō istud fieri potēat aī adhuc ī fōr dei cēt nō capīam arbitrat⁹ esse equalis deo. Nūcquid eī iā semz ipm exinanierat formā serui ac capiēs m silitudiē hom̄ frūs z hītu uīctus ut hō cū hoc qn fecerit p ptū vgmis nouerim⁹? Quō ergo aīq hoc fecisset ut vir vn⁹ apparuit abrahe? An illa foīa vēa nō ēat? Possem ista qrē si vir vn⁹ apparuisset abrahe idēq dei filius credēt. Cū uēō tres viri visi sint n⁹ quisqm ī eis ul' foīa ul' etate ul' ptāte maior cētis dāis ē tur nō hic accipiam⁹ visibilit in similitudīe p creaturā visibilē tnitatis cēlutē atz ī tribus psōis vnā candēq sbam. Nā ne ālīq putēt sic ītmatū vnū m tribz fuisse maolem z cū dnm dei filiū itelligēdū. duos āt illos āgelos eius. qā cū tres visi sint vni dnō illic loq̄tur abrahā. scā scptā futuris talibz cogitatiōibz atq opinionibz traditēdo nō ptīmisit occurrē qn paulopost duos āglos dixit venisse ad lotī ī qbz z ille virtuistus q de sodomor ītendio meruit liberari ad vnū dnm loq̄t

De duobz āgelis qui humāna forma apparuerūt lotī m qbz dīs singlariter appellatur Cap duodecimū.

Sic enī loq̄t scptā dicēs. Abiit āt dīs postq̄ cessauit loqui ad abrahā et abrahā ēius ē ad locū suū. Venerūt āt duo āgeli in sodomis vespe. Hic attēdē cōsidēandū est: qd oīdē instituit. Cū tbz certe loq̄bat abrahā et cū dnm singlariē appellauit. forte īq̄t aliq̄s vnū ex tribz agnoscebt dnm: alios āt duos āgelos eius. Quid sibi ergo vult qd sequēter dicit scriptura? abiit āt dīs postq̄ cessauit loquēs ad abrahā z abrahā reūsus ē ad locū suū. Venerūt āt duo angeli ī sodomis vespe. An forte ille vn⁹ abcesserat q dīs agnoscebat in tbz z duos āgelos q cū illo ēant ad sumēdā sodomā miserāt? Ergo sequēta videamus. Venerūt īquit duo āgeli ī sodōis vespe. Lotī āt sedebat ad portā sodomorū. Et cū vidisset eos lotī surrexit ī obuiā illis: et adorauit ī faciē sup trā z dixit. Ecce dnī diuertite ī domū pueri vīi. Hic manifestū est z duos āgelos fuisse z ī hospitiū plūalit ītuitatos et hōrifice appellatos dnōs cū fortasse hoīes putārent. Sz rursus mouet qā nisi āgeli dei cognos

cēnt: nō adoārēt lothꝫ ī faciē
sup trā. Cur q̄ tāq̄ tli iuāu
tate īdigētibꝫ ⁊ hospitaū pbēt
et victus? Sz qđlibꝫ hic lateat:
illud nūc qđ suscepim⁹ exeq̄
mur. Duo apparēt. āgeli ā
bo dicūt: plālut ūutāt tāq̄
aī duobꝫ pluālut loq̄t donec
exeat a sodomis. Deiī scīt
sēptuā ⁊ dicat. Et fm̄ est p⁹
q̄ī eduxerūt eū foās dixerūt
saluās salua aiāz tuā ne r̄s
pexeīs retro. neq; stes ī hac
vniūsa regiōe m mōtē vade
et ibi saluabēris ne forte ap̄e
hēdāris. Dixit āt lothꝫ ad eos.
Rogo dñe qm̄ īuenit puer tuꝰ
aī te miām ⁊c. Quid? hoc
qđ dixit ad eos rogo dñe? Si
iā ille discessēat qui dñs erat
⁊ āgelos missēat: aut dē rogo
dñe ⁊ nō rogo dñm? Aut si vnū
ex eis voluit appellāetur aut
sēptuā dixit āt lothꝫ ad eos
rogo dñe qm̄ īuenit puer tuꝰ
āte te miām? An ⁊ hꝫ itelligi
m⁹ ī plurali nūō psōas duas
cū āt idē duo tāq̄ vnus com
pellātur vniꝰ sbe vnū dñm
deū. Sz qō duas psōas hic in
telligim⁹? Prīs ⁊ filiꝫ an prīs
⁊ spūs scī an filiꝫ ⁊ spūs scī? Hoc
forte ogr̄uēcius qđ ultimum
dixi. ℣ Nuntios eī se dixerīt qđ de filio
⁊ de spū scō dixim⁹ nā p̄ēz missum
nusquā sēptuāgīta nob⁹ ostenderit De
visione moysi q̄ dñm vidit in oreb
per ignē in rubo Capt̄m xiij⁹

Moyses āt qn̄ ad pp̄tm isrl'
ex egipto ducēdū missꝰ est
sic ei dñm apparuisse scriptū est.
Pascebat īgit oues iethro socrī su
sacerdotis madian et egit oues ī de
sērto et uēit in mōtem dei oreb. Ap
parut āt illi āgelus dñi ī flāma
ignis de rubo et vidit qā ī rubo ar
dēbat ignis rubus vērō nō ꝛburebatur.
Et ait moyses. Ibo et videbo visū
istud qđ tā magnū vidi qm̄ nō cō
burit rubus. Cū ergo vidit dñs qā
vēit vidē: clamauit eū dñs de rubo
dicēs. Ego sū deus p̄īs tui deꝰ abra
hā ⁊ deus ysaac ⁊ deus iacob. Et hꝫ
p̄mū angelus dñi dās ē: deīj dꝰ
Nūcq̄ ergo āgelus ē deꝰ abrahā et
deus ysaac ⁊ deus iacob? Pē ergo
eē intelligi ip̄m saluatoꝛ de quo dic
aplūs. quoꝛ p̄rēs ex quibꝫ xp̄s sdm
carnē: qui ē sup oīa deꝰ bñdictus
īsclā. Qui ergo sup oīa est deus
benedictus īsclā: nō absurdē eaā hꝫ
ip̄m ītelligit deꝰ abrahā. ⁊ deꝰ ysaac
et deus iacob. Sz cur p̄ius angelus
dñi dictus ē. eū de rubo ī flamma
ignis apparuit? Vtrū qā vnus ex
milibus angelis eāt. ℣ p̄ dispēsacōēz

·ij·

ꝑsonā dñi ſiu gẽbat an aſſūptū
ẽat aliquid creaturę qđ ad pñs ne
gociū viſibilit appareat. et vnde
voces ſenſibilit ederẽt quibꝫ pñ
cia dñi ꝑ ſubiectā creaturā cor
porcus eaā ſenſibꝫ hoīb⁹ ſicut
optebat exhibẽtur? Si eī vn⁹ ex
angel' ẽat: qđ facile aſſūre poſſit
utrū ei filij ꝑſona nūtiāda im
pōita fuit an ſpō ſcō. an dī pēꝫ
an ipīus oīno tñitatis q̄ eſt
vnus ⁊ ſolus deꝰ: ut dicẽt. ego
ſū deꝰ abrahā ⁊ deꝰ yſaac ⁊ deꝰ
iacob? Neqꝫ eī poſſet dicẽ dñi
abrahā ⁊ dñi yſaac ⁊ dñi iacob
filiū dei ee ⁊ pēꝫ nō ee a ſpm ſcm
aut ipaꝫ tñitatē q̄ credm⁹ ⁊ itel
ligim⁹ vnū dñi audebit aliq̄s
negare dñi abrahā ⁊ dñi yſaac
⁊ dñi iacob? Ille enī nō eſt illoꝝ
pīn deus qui nō eſt deꝰ. Porro
ſi nō ſolū pēr deꝰ ẽ ſicut oēs eccam
hẽtici credūt. ſed eaā filius. qđ
velīt nolint cogūt⁹ fatēri dicẽte
aplō qui ẽ ſup oīa deꝰ bñdictus
in ſcla ⁊ ſpūs ſcūs dicẽte ipō aplo
clarificate ergo dñi i corpe vō.
cū ſup dicẽt neſcitis q̄a corpa
vīa tēplū in uobis ē ſpūs ſci quē
habetis a deo ⁊ hij tres vnꝰ ds
ſicut catholica ſanctus credꝫ nō
ſatis eluceat. quā in tñitate ꝑſo
nā ⁊ utrū aliquā an ipīꝰ tñita
tis grecebat ille āgelus ſi vnꝰ ex ce
tēis angelis ẽat. Si aī in uſū rei
pñtis creatura aſſupta ē q̄ hūa
nis ⁊ ocul' appaēret ⁊ auīb⁹ īſoa'
ret. ⁊ appellaẽtur. ⁊ āgelus dñi ⁊
dñs deus: nō ꝑt hīc dꝰ pēr itelligi.
ꝫ aut filius a ſpō ſcō. q̄mq̄ ſpūs
ſcm alicubi āgelū dcm nūcupla:
ꝫ ex ope poſſet itelligi. Dcm enī
de illo eſt: q̄ vētura ſt ānūtiab⁹
vobis. Et utiq̄ angelus grece la
tine nūtius intꝑpretat. De dñō
aī ihu xpō eudētiſſme legim⁹
apud ꝓphaz qđ magni cſilij āge
lus dcūs ſit: cū ⁊ ſpō ſcō ⁊ dei
filius ſit deus ⁊ dñs angeloꝝ.

De apparitione dei i exitu iſrl' de egypto Caplm xiiij·

Tē in exitu de egipto filioꝝ iſrl'
ſcriptū eſt. Deus aī pībat illos
die quidē in colūpna nubis. et
oñdebat illis viā. nocte aī i colūp
na ignis: ⁊ nō deficiebt colūpna
nubis die. ⁊ colūpna ignis nocte
añ ꝓplm. Quis et hīc dubitet ꝑ
ſubiectā creaturā eādēq̄ corpoeaz
nō ꝑ ſuā ſbām dñi ocul' apparu
iſſe mortaliū? Sz vtrū pēꝫ an
filiū an ſpm ſcm an ipaꝫ tñita
tē vnū dñi: ſilit nō appaēt. Nec
ibi hoc diſtinguit q̄ptū exiſtimo
ubi ſcriptū eſt. ⁊ maieſtas dñi
apparuit i nube: ⁊ locut⁹ ē dñs

ad moysen dicēs exaudiui murmur filiorū ystahel. De hys q̄ diuinitus gesta sūt coram moyse i mōte syna C. xvi

Tam ueō de nubibz et vocibz r fulguribz r tuba r fumo i mōte syna cū diceret syna aūt mōs fuebat totus pptēa q̄ dīnit dns i eū i igne r ascēdebat fumꝰ tāq̄ fumus fornacis r mōs ei⁹ fuit omīs pplus vehemēter. Fiebāt aūt voces tube pdeūtis fortiꝰ val de. moyses loq̄bat r deꝰ vnidebat ei voce. et paulopost data lege i dcē p̄ceptis r seqnr dicat r oīs pplus videbat uoces r lāpades. et voces tube r mōtem fumātem et paulopost. Stabāt mq̄t omīs pplus a lōge. moyses aūt itrauit i nebulā ubi erat deus r dixit dꝰ ad moysen rē. Quid hīc dicā ñ q̄d nemo tā vecors ē q̄ credat fumū ignē nubes et nebulā r si q̄ huiꝰmōi verbi r sapiē dei q̄d est xp⁹ ul spūs sc̄a cē sbaz. Nā de p̄ē deo. nec arriani vnq̄ hoc ausi sūt dicē. Ergo creatū seruēte creatori sūa sūt illa oīa r hūanis sensibz p dispēsacōē ogrua pnitata. nisi forte q̄a dīm ē moyses aūt itrauit i nebulā ubi erat deus. hoc arbitrabit carnalis cogitatō a pplō quidē nebulā visam. int nebulā vēō moysen oculis carneis uidisse filiū dī quē delirātes hēretica in sua sbna ausū no luūt. Sane cū uiderit eum moyses oculis carneis. si oculis carneis pt videri nō mō sapiā dei q̄d est xp⁹. ꝫ ul ipa tamen sibz homīs et q̄lscūq̄ sapiētis. a q̄a scptū est de senioribz ist̄l. q̄a viderūt loc̄ ubi stetērat deus ist̄l. et q̄a sub pedibz eius tāq̄ opꝰ lapidis saphiri. et tāq̄ aspectus firmamēti celi. pptēa credēdū est verbū et sapiāz dei p suā sbaz i spacio loci terreni stetisse q̄ ptendit a fine usq̄ ad fīm̄ fortit. r disponit oīa suauit. r ita ē mūbile verbū dei p q̄d sc̄a st̄ oīa ut mōse cōtrahat mō distendat. Nūquid deꝰ dns a talibz cogitacōibz corda fideliū suoꝝ. Sz p sbiectā ut sepe diximꝰ creaturā exhibētur hec sensibilia r sensibilia ad sīgnificādū īuisibile atz itelligibile deū nō solū p̄ēm ꝫ r filiū r spm sc̄m ex quo oīa p quē oīa i quo oīa q̄ppus īuisibilia dei a creatura mūdi p ea q̄ facta st̄ intellecta cōspiciāt. sempitna quoq; virtus eius ac diuīnitas. Sz q̄ attinet ad id q̄d nūc suscepimꝰ n̄ i mōte syna video quē admodū apparēat p illa oīa q̄ mortalibus sensibus terribilit ostēdebāt. vtrū deus trinitas an p̄ē an filius an spūs sc̄us ppīe loq̄bat. Verū tam si quid hīc sme affirmādi

temeritate modeste atq; aūtanter cōiectare cōcedit si vna ex tnūtate ꝑsona ꝑt itelligi aut nō ſpm ſcm pocaus itelligim⁹ qñ q tabulis lapideis lex ipa q ibi data ē digito dei ſcripta dicat. quo noīe ſpm ſcm i euāgelio ſignificari nouim⁹ q quīquagīta dies numeāt ab occisioē agni q celebracioē paſce uſq; ad die quo hꝰ fieri cepta ſt in mōte ſyna. ſicut pꝰ dnī paſſioēz ab eius ē ſuꝛrectioē quīquagīta dies numeant vet ꝓmiſſus a filio di ſpc ſcūs. q in ipō eius aductu quē i aplōz actibz legim⁹ ꝑ diuiſioēz linguaz ignis apparuit q ſz inſedit ſup vnūquēq; eoz. Qđ i exodo ſcriptū ſt ubi ſcptū ē. Syna aūt mōs fumabt totus. ꝓptea qđ deſcēdit i eū deus i igne. Et aliq̄to poſt. aſpcūs iquit maieſtatis dnī tāq; ignis ardēs ſup vticē mōtis erāz filius iſrl. Aut ſi hꝰ ideo facta ſt qa nr ꝓpē nr filius illuc eo modo pūtari poterant ſme ſpō ſpū ſcō quo ipāz legē ſcribi optebat. deū quidē nō ꝑ ſbāz ſuā q iuiſibilis et icōmutabilis manet. ſz p illā ſpēm creatuē illuc apparuiſſe cog noſcim⁹. ſz aliquā ex tnūtate ꝑſoāz ſigno quodā ꝓpio q̄ritū ad mei ſeſu capacitatē ꝓtinet nō videm⁹.

Vtrū deus ꝑ ſuā ſbam moyſi apparuerit ꝑ viſibilē creaturā Capt̄; xvj.m

Est eaā quo pleriq; moueri ſolēt. qa ſcriptū ē ſt et locutus ē dns ad moyſen facie ad faciē ſicut qs loqtur ad amicū ſuū. aūpaulo poſt dicat idē moyſes. ſi ergo i ueni grāz ante te oſtende mi temetipm manifeſte ut videā te ut ſim iueniens grāz ante te q ut gēs hec. Et paulo poſt uterū. Oſtēde mihi maieſtatē tuā. Quod ē hoc qđ i oibz q ſupra fiebāt deus videri ꝑ ſuā ſbāz putabat. vñ a muſcis creditus ē nō ꝑ creaturā ſz ꝑ ſeipm viſibil filius dei q qđ itraucāt i nebulā moyſes ad hoc itraſſe videbat. ut oculis quidē ꝓpli oſtēdit caligo nebulo ſa. ille aūt intꝰ ūba dei tāq; eiꝰ fam ē ꝺtēplatus audiēt. Et quō dēm ē. Et locutꝰ ē dns ad moyſen facie ad faciē ſicut qs loqtur ad amicū ſuū. et ecce idē dicit. Si iueni grāz i ſpcū tuo oſtende mihi temetipm manifeſte. Nouerat utiq; qđ corpalit videbat. et ueām viſionē dei ſpiritalit exq̄rebat. Locucio q̄pe illa q fiebat i uocibz ſic modificabat tāq; eēt amici loquētis ad amicū. Sz deū ꝓpriē qs corporeis oculis videt? Et in ꝓncipio erat uerbū. et ūbū erat apud deū q deus erat ūbū. ꝑ qđ ſm ſt oīa

Et ſpm ſapiē qs corporeus oculus uidet

qs corporeus oculus videt: Quidē
aūt oñde m̄ temetīpm maīfeſtē
ut videā te ñ oñde m̄ ſbāz tuā.
Hoc aūt ſi nō dixiſſ moyſes utaū
qz ferēdi eēnt ſtulta ā putāt p ea
q ſupī geſta ul' dā ſt' ſbāz dei ocu
los eius fiuſſe ɔſpicuā. Cū uerō hī
aptiſſime demōſtret nr̄ deſiderāti
hoc fiuſſe ɔceſſū: qs audeat dicē
p ſilēs formas q̄ huic quoqz viſi
bilit' apparuerāt nō creaturā dō
ſeruiētem ſz hoc ipm qd' deus ē
aūt ſaz ocul' apparuiſſe moꝛtuū.
Et ex pſoā dn̄i ihū dā intelligēs
ſiūt moyſi ponā te ſup petrā et au
ferā manū meā et poſteriora mea
videbis Capitulū xvij^m

Et id quidē qd' poſtea do
minus dicat ad moyſen
Nō poteīs videꝛ faciē meā et uiuet.
Nō enī videbit hō faciē meā et
uiuet. Et aūt dn̄s. Ecce locus penes
me et ſtabis ſup petrā ſtatī ut tm̄
ſcat mea maieſtas et ponā te in
ſpecula petre et tegā manu mea
ſup te donec tranſeā et auferā ma
nū meā et tūc videbis poſteriora me
a: nā facies mea nō appārebit tibi.
Nō incōgruēt' ex pſoā dn̄i nr̄i ihu
xpī p̄figuratū ſolet itelligi ut
poſteriora eius accipiāt' eāō eius
ī qua de virgīe natus ē. et mortuus
et reſurrexit ſiue ppt' p̄remitā
mortalitatis poſteriora dā ſint
ſiue qd' cā ppe ī fiē ſdi hoc eſt p̄ſtis
ſuſape dignatus ē. Faciēs aūt eius
illa dei forma ī qua nō rapīam
arbitratus ē ee eqlis dō pī. qd'
nemo utiqz pt' videꝛe et viuē. Siue
q̄a poſt hāc uitā in q̄ peḡna
mur a dn̄o et ubi corpus qd' cor
rūpit' aggrauat aiāz videbim⁹
facie ad faciē ſicut dicat aplus.
De hac enī uita ī pſalmis dicit'
Verūtīj vniūſa uanitas oīs hō vi
uēs. Et uterū. Cm̄ nō uſtafiabi
tur ī ɔſpectu tuo oīs l viuēs. In q̄
vita eaā ſcdz ioh̄em nō dū appa
ruit qd' erim⁹. Sam⁹ aūt ītqt q̄a
cū apparuīt ſilēs ei erim⁹: qm̄
videbim⁹ cū ſicuti ē. qd' utiqz p
hāc vitā itelligi volut cū
mortis debitū ſoluerim⁹ et ē ſur
rectionis p̄miſſū ꝛceptim⁹ Siue
qd' eaā nūc īq̄tū dei ſapiāz p
quā facta ſt' oīa ſpūaliter itelli
gim⁹. item carnalibz affectibz mor
mur. ut mortuū nob' hūc mū
dū deputātes noſqz ipi huic mū
do moriam⁹. et dicam⁹ qd' aut ap⁹
tolus: mūdus m̄ crucifixus ē et ego
mūdo. De hac ei morte idē dic.
Si aūt mortui eſtis cū x̄o qd' adhuc
velud viuētes de hoc mūdo decer
nitis? Nō ergo imerito nēō p̄t
faciē id ē ipāz maīfeſtā cōſapie

dei vidē et viuē. Ipā ē eī spēs
tua cōtemplāde suspiat oīb qui
affectat diligē dm̄ ex toto corde
ex tota aīa et ex tota mēte. Ad
quā ꝛeplāda ecīa p̄mū q̄to
p̄ edificat q̄ diligit ꝛ p̄mū si
aut scīpm. In q̄bz duob; p̄ceptis
tota lex pendet ꝛ pphē: q̄d signi
ficat ecīa ī tpō moyse. Nā cū dix
isset ppt̄ dilāonē dei q̄ papuc fla
grabat si ꝙuenī gr̄az ī ospāl tuo
oñde m̄ temetipm̄ manifeste ut
sim ꝙuiēns gr̄am āte te: ꝛtinu
o ppt̄ dilectionē ecīa p̄rī sb̄icat
atq; aut. Et ut scīa q̄a pplūs tuꝰ
est q̄ēs hec. Illa ē ergo spēs q̄ ra
pit oēm aīaz racionālē desiderio
sui tāto ardēcionē q̄to mūdioꝛē:
et tāto mūdioēm q̄to ad spūāli
a resurgētem: tāto āt ad spiritu
alia resurgētem q̄to a carnalibus
morientem. Sz dm̄ pegnamꝰ a
dño et p fidē ambulamꝰ nō p
spēm. postiora xpi. hoc ē car
nē p ipāz fidē vidē debemꝰ. idē
in solido fidei fūdamēto stātes
q̄d sigt petra. ꝛ eā de talī tutis
sima specula ītuētes ī catholica
salꝰ ecclia de qua dm̄ ē. ꝛ su
p hāc petrā edificabo ecclīam
meā. Tāto eī certius diligimꝰ
q̄to vidē desideāmꝰ facīē xpi.
q̄to ī posteꝛioꝛbz eius agnoscimꝰ
q̄tū nos p̄ꝛ dilexit xp̄c. Sz in
ipā carnē fides ē surrectiōis eiꝰ sal
uos facit atq; iustificat. Si eī cre
dideris ī quit ī corde tuo q̄a deus
illū suscitauit a mortuis. saluus
eris. Et iterū qui traditꝰ ē ꝓpt̄
ꝓpter delicta nr̄a. ꝛ resurrexit ꝓpt̄
iustificacionē nr̄az. Ideoq; mei
tū fidei nr̄ē. resurrectio corpis do
mū est. Nā mortuā ee illā carnez
ī cruce passiōis eī ī imici eiꝰ credēt ꝑ ꝛsurrexisse nō ēdūt
Q̄d firmissīe nos credētes tāq̄ de
petre soliditate cōtuemur. Unde
certa spe adopcōem exspectamus
rēdēpcionēz corpis nr̄i q̄a hoc ī mē
bris xpi speramꝰ q̄ nos ipi sumꝰ
q̄d p fidē ee in ipō tāq̄ in capite nr̄o
fidei saītate agnoscimꝰ. Inde ñ vult
ñ tū trāsierit videī postiora sua ut
ī eius resurrectionēz credat. Pasca
ei hebreū uerbū dr̄ q̄d trānsitū int̄
pretamꝰ. Dñs ꝛ iohes euāgelista dic.
Ante die āt festū pasche sciēs ihc
q̄a veīt eius hoā ut trāseat de hoc
mūdo ad p̄rem. Hoc āt q̄ credūt nr̄
tamē in catholica ꝑ ī schismate ali
quo aut ī hēsi credūt nō de loco
q̄ est penes eū videt postiora do
mū. Quid eī sibi vult q̄d ait ~~postiora~~
dns ecce locꝰ ē penes me ꝛ
stabis sup̄ petrā. Q̄s locꝰ tā ꝛens

ē penes dñm. ñ hoc ē penes eū qđ
eū spūalit attīgit: Nā qđ loc nō
est penes dñm q attīgit a fīe usq
ad finē fortit z dispoit oīa suauī
ter. z aut ē dictū. celū m sedes z t
ra scabellū pedū eius. et q dixit.
quā domū edificabitis m. a qđ
locus q̄etis mee: nōne manꝰ mea
fecit hec oīa. Sz videlicz itelligit
locus penes eū i quo stat supꝰ pe
trā ipā ecīa catholica: ubi salu
brit videt pascha dnī id ē trīsitū
dnī. z postīora eius id ē corpꝰ eiꝰ
q credit i resurrctioēz eius. Et sta
bis iqđ supꝰ petrā. statī ut trīseat
mea maiestas. Recreā enī statī ut
trāsiet maiestas dnī in dīficaci
oē dnī q resurgēs ascēdit ad prēz
solidati sumꝰ supꝰ petrā. Et ipe
petrꝰ tūc solidatꝰ ē ut cū fiducia
pdicaret quē pusq̄ erat solidatus
ter tīore negauerat. nā quidē pdes
tīatioē potius i spēdā petre ꝙ
adhuc manu dei sibi supposita
ne videt. Posterīora eī eiꝰ visurꝰ
erat z nōdū ille trīsierat utiq a
morte ad uitā. nōdū r̄surrctioē
dīficatꝰ erat. Nā z qđ seqt in ex
odo z dicat tegā meā supte dom
trāseā z auferā manū z tūc vi
debis posterīora mea. mlti isra
helite quor tūc erat figūā moy
sēs post r̄surrctioēz eiꝰ credidert
ī eū tāq̄ iā videtes pterīora eius.
r̄mota manu eiꝰ ab oculꝰ suis.
Dñs z ysaie talē pphiaz euāgelī
ta īmēorat. Incrassa cor ppli eiꝰ
et aurēs eorū oppila: et oculos eor
graua. Denuq̄ ī psalmo nō ab
surde itelligit ex cor psōā dici:
qm die ac nocte q̄uata ē sup me
manꝰ tua. Die fortasse cū mā
festa mīracula facēt. nec ab eis ag
noscētur: nocte aūt cū in passioē
morēt. qñ cecus putaueret sic
quēlibz hoīem pemptū z extītū
Sz qm cū trīsisset ut eiꝰ pterīora
videret predicāte sibi apl̄o petro
qā oportebāt xpm pati z r̄surgere.
xpūcti st dolore pnīe: ut fieret
ī baptisatis qđ ī capite psalmi
eius dr. Beati quorū r̄missē st iq̄
tates: z quor tecta st pcā. Pcēa
cū dictū erat q̄uata ē sup me ma
nꝰ tua tāq̄ dño trāseunte ut
nā r̄mouet manū z videret pꝰ
terīora eius: seqtur uor dolētis et
cōfitētis. z ex fide r̄surrctioīs do
mū patōr r̄missioēz accipiētis.
Cōuersus sū mat ī erūpnā: cū
īfigeret m spīna. Pcm meū
cognou: z iustitiā meā nō ope
ruī. Dixi pfitebo adūsum
me iustitiā meā dño: et tu re
misisti ipietatē cordis mei. Nec
eī tāto cārīs nubilo debem in

posītus

manū

uolu ne putem⁹ facē quidē do
mīū inuisibilē. dorsū ueō visibile:
qñquidē forma serui utrūq; vi
sibilit' apput. In forma at̄ dī
absit ut tale aliquid cogitet'. Ab
sit ut verbū dei et sapīa dei ex
vna pte hēat facē et ex alia dor
sū sicut corpus hūanū: aīno
ulla specie ul' moaē siue loco
siue tpe mutet'. Quappt̄ si
in illis vocibz q̄ fiebāt in exodo
et omnibz illis corpalibz dīno
stracoibz dns ihc xp̄s onde
bat'. aut alias xp̄s sicut locu
tus ostendēdo psuadet. alias
spūs sanctus sicut ea q̄ supdixim⁹
admonet: nō hoc efficiat' vt
deus pr̄ nūcq; tali aliqua spē
pūbus visus sit. Multa ei
talia visa facta st̄ ill' tpibz nō
cuidēter notato et designato
in eis ul' pr̄e ul' filio ul' spū scō:
sz tamē p quasdā valde probā
biles significatiōes nonnullis m
diciis existentibz: ut nimis te
meāriū sit dicē deū pr̄es nūc
q̄ pūbz aut ppīis p aliqs visi
biles formas apparuisse. Hāc
enī opīonē illi pepercūt qui
nō potuerūt in vnitate trinitatis
itelligē qd dictū est. Regi aūt
sdōrū īmortali inuisibili soli
deo et quē nemo hoīm vidit
nec uidē pt̄. qd de ipā sba sūma.
sūmeq; diuina et īmutabili.
ubi et pr̄ et filius et spūs scūs vn⁹ et
solus deus p sanā fidē intelligit'
Visiones at̄ ille p creaturā īmū
bilē deo īmūbili sbdita fē st̄.
nō ppīe sicuti ē sz significatiue
sicut p rerū causis et tpibz opt
tuit ondentes deū. De visione
danielis q̄ illi et pr̄s et filius psonā appa
ruit in spē corpali. Cap xviij.

Quāq; nesao quēadmod
isti itelligāt qd danieli
apparuit ātiquus dierū. a quo fi
lius hoīs qd ppīe nos ee dignus ē.
accepisse itelligit' regnū ab il
lo salus q̄ ei dicat in psalmis.
Filius meus es tu ego hodie ge
nui te. Postula a me et dabo
tibi gētes hereditatē tuā: et qui
ōia subiecat sub pedibz eius Si
ergo danieli et pr̄ dās regnū
et filius antiquus apparuerīt in spē
corpali: quo isti dicūt pr̄es nec
q̄ visū ee ppīus et ideo soli debē
itelligi inuisibilē quē neo hoīm
vidit nec videre pt̄. Ita ei narrat
danuel. Aspiciebā inquit donec
throni positi st̄. et uetustus dierū
sedebat et indumētū eius q̄si nix
alba et capillus capitis eius q̄si
lana munda. Thron⁹ eius flāma
ignis. rote eius ignis flagrās et

fulmē ignis trāsibat ī ɔspcū eius
et mille millia deseruiebāt ei et
decna millia denū milliū assiste
bāt ei et iudicū collocauit et libri
apti sūt et cetera. Et paulo post. Aspi
ciebā mq̄tū visu et ecce cū celi nu
bibus q̄si filius hoīs veniens erat
et usq; ad vetere dierū puenit et ob
latus ē ei et ip̄i datus ē p̄mapatꝰ
et honor et regnū et oēs ppli tbꝰ
et lingue ip̄i seruiēt. Potās eiꝰ
ptās eterna q̄ nō ptēibit et regnū
eius nō corrūpet. Ecce p̄r dans
et filius accipiēs regnū sempi
ternū et sūt ābo ī ɔspcū ypheta
tus visibili specie. Nō ergo iconu
eiēnter creditur eaā dꝰ pater
eo mō solere apparē mortalibuꝰ
nisi forte aliq̄s dicet ideo nō ee
visibilē p̄rem q̄a ī ɔspcū somp
niātis apparuit ideo at filiū vi
sibilē et spm̄ scm̄ q̄a moyses ul
la omīa vigilāb vidit. Quasi
uerō verbū et sapiāz dei uidit moy
ses carnalibz oculis. a videi sput
ul' huanꝰ pt q̄ carnē istā viui
ficat ul' ipe corporeis q̄ ventus
dicat̄ q̄ tomin⁹ ille spūs dei qui
omīm hoīm et āgelor mētes ines
fabili excellētia duūe sbe supe
gredit. Aut q̄squā tali p̄capitet
errore. ut audeat dicē filiū et
spm̄ scm̄ eaā vigilātibz hoībz
ee visibiles p̄rez at nō n̄ somp
niātibz. Quō ergo de p̄re solo
accipiūt q̄z neō hoīm vidit nec
videre pt. An cū dormiūt ho
mines tūc nō st hoīes. Aut qui
formaē situtudiez corpis pt ad
significādū p̄ visa somnia
cui nō pt formaē ipāz corpoēaz
creaturā ad se sig̃ndū oculis
vigilātiū cū eius ipā sba q̄ ē
ipe qđ ē nlla corpis situtudie
dormiēti nlla corpoēa specie
vigilāti possit ondi. Sz non
solū p̄ris verū eaā filij et spūs
sancti. Et certe q̄ vigilātiū vi
sis mouēt ut nō p̄rez ꝫtm̄ fili
ū ul' spm̄ scm̄ credāt corpali
bus hoīm̄ apparuisse ɔsp̄tibz.
ut omittā tātā latitudiez scāz
paginarū et tā multiplicē eaz
itelligētiaā. vñ nemo sanā ca
pitis affirmāe debz nusq̄ ꝑsō
nā p̄ris p aliq̄ spēz corpalez
vigilātiū oculi demētatam
ꝫ ut hoc ut dixi omittā. qđ di
cit de p̄re nō abrahā cui ēce
vigilāti et mīstrāti cū scrip
tura p̄misisset dicēs. visꝰ est
dns abrahe nō vnꝰ a duo ꝫ
tres apparuēr viri q̄z nullus
excelsius aliis eminuisse dāz
est. nullus horatius effulsisse.
nullus ip̄eriosus exisse. Q̄ppt

qm in illa ẽptita ura ~~diuisioe~~
distbuoe pmu qre istatium
utru pr an filius. an spc scus.
an aliqn pr. aliqn filius. aliqn
spc scus. an sine ulla distinc
tioe psonar sicut dicat dñs vnus
et solus id ẽ ipa ẽnitas p ullas
creature formas pribz apparu
it. iterrogatis q potuim aĩ
tu suffice visu est scar septua
ru locis nichil aliud quatu
existid duuoru sacmeor mo
desta et cauta sudacoe psua
det ñ ut teme no dicam que
na ex ẽnitate psoa caulibz prm
ut ppharu in aliquo corpe ut
silitudie corpis apparuerit: ñ
tu cotinetia lectois aqua pro
babilia excaipoit indicia. Ipa
ei natã ut sba l eenaa ut quo
libz alio noie appellado est
idipm qd deus e: qdqd illud
est corpaliter videri no pt.
D subiectã ueo creaturã non
solu filiu ut ppm scm fz eaa
prez corpalu specie sue silitu
die mortalibus sensibz signifi
catoez siu dae potuisse crededu
e. Que cu ita sit ne imodeata p
gdiat sedi ly volus logitudo
ea q restat i sequtibz videam.
Explicat liber secund Incipiut ca
pitula libri ty Caplm primum

Utru cal deus hoibz visus e ipe
p assupta creature spez apparuit
an vo agli ex psoa ipi sit locuti
De mutacioibz catuc. Ca. ij.
sue suetudiarys sue isolitis q
no fuit ex ẽ platem ac sententia
creatoris. C iij. Exeplu quo os
tendit oes causas actionu voluu
a suma dei volutate descende.
De prudecia dei. Cap iij.
qua subiectioi scoz psdz agelor
Qd ope dei ois creatã. Ca. v.
administrat quo y mia mitta or
die suetudis inserit. Ca. vi.
Qd deus omez creaturã cor
pale aiare assat in vtes mriy.
De miacul q maioris.
artibus fiut. Ca. vij. De causs
orgialibz creatura corpaliu
qs mudo creator iserut. Ca. viij.
De significacoibz q ad mai
festada volutate dei sue p age
los sue p hoies mistrat. Cã. ix.
Essenciã ẽnitatis nuq occul
apparuisse mortaliu fz p subiecta
creatura sibi sigficasse q voluit.

Credat q volut
malle me lege
do qua legeda
ductado labo
re. Cui at ly
nolut credere

cepuri ēt pñt et uolūt. dēt qđ legē
do ut meis īquisitiōibz ꝛndeat. ut
interrogatiōibz aliox qđ p mea pso
na qđ i seruitio xpi gero et p studi
o quo fidē nrām aduersus errorēz
carnaliū z aīaliū hoīm muniri
tardesco nātē est me pati: et vide
at qđ facile me ab isto laborē tēpe
rem et qđto ecīā gaudio stilū pos
sim hīē feriatū. Qđ si ea q legim⁹
de hijs rebus sufficienter edita in la
tiō sermōe aut nō st' a nō īuenīunt
aut certe difficile a nob' īueniri qūt
grece aūt nō lūguē sit nob tantus
habitus ut taliū rerū libē legē
dis et itellegēdis nullomō repia
mur ydonei. quo genē lrārū ex
hijs q nobis pauca interptata st'
nō dubito cūcta q vtilit' qreve
possum⁹ stiere. Fratribz aūt nō
valeā resistē ure quo eis seruus
factus sū flagitātibz. ut eox i xo
laudabilibz studijs lingua ac sti
lo meo qs bugas i me caritas agi
tat maxīē seruā ego qđ ipē multa
q nescieba scibed me didicisse
cōfitear nō debz hic labor meus
tuq pigro a multū docto videi
supfluus. cū multis ipigris mlt'
qđ idoctis iter quos ecīā m nō p
ua exptē sit necessarius. Ex hijs
ergo que ab alijs de hac re scripta
ia legim⁹ plimū āmīculati et
adiuti ea q de tīutate vno sūmo
sūmeq bono deo pie qri z dis
seri posse arbitror ipō exhorta
te qrēda atq adiuuāte disserē
da suscepi ut si alia nō sūt hoc
moi scripta. sit qđ hēam⁹ z legāt
q voluerit z ualuerit. Sī aūt ia
st'. tāto facilius aqua īueiant'
q nto talia plura ee potuerūt.
Sane cū i omnibz lrīs meis nō
solū pūi lectorē. sz ecīā liberū
correctorē desiderē. multo maxīe
i hijs ubi ipm magtudo qstio
nis utiāz tā multos īuetores lrē
posset qđ multos cōtradictores
habet. Dei tamē sīcut lōrem
meū nolo ee m̄ deditū. ita cor
rectorē nolo sibi. Ille me nō aet
āplius qđ catholicā fidē. ille se
nō amet āplius qđ catholicā
ueritatē. Sicut illi dico noli me
is lrīs q scriptūis canonicis in
seruire. sz i illis et qđ nō credebas
cū īuenīris īcautant' credē. i istis
aūt qđ certū nō hēbas. ni certū
intellexeris noli firme ītiere. ita
illi dico noli meas lrās ex tua
opīone ut stetioē. sz ex diuīa
lectioē ut in cōtrouersa racōe cogi
gē. Si quid i eis veri xpiēdis
exister' nō est meū ac intelligēd
et amādo et tuū sit et meū. Si
quid aūt falsi inueris. exrādo

·iij·

fuit meū ꝑ ia cauēdo ne tuū sit
nec meū. Hic itaq; tercij iste li
ber sumet exordiū quousq; sdm
ꝓueneat. Cū ei ad id uētū esset
ut uellem⁹ oñdere nō id̄o mō
ꝓē filiū qā ille misit. hic miss⁹
est. nec ideo mōrē utroq; spm
scm qā z ab illo z ab illo miss⁹
in euāgelio legit⁹ suscepim⁹ hoc
ārere cū illuc missus sit filius
ubi ēat qā i hūc mūdū venit
et i hoc mūdo ēat. cū illuc eaā
spūc scūs ubi et ipe ēat. qm spc
dnī repleuit orbē tr̄arū. z hoc
qd ꝓtulit oīa scīa hī uocas. utz
ꝓtea missus sit dñs qā ex oculto
in carne nat⁹ ē. et de sinu ꝑis
ad oculos hoim i forma serui
tutis egressus apparuit z id̄o eaā
spūc scūs qā z ipe corpalis spe
quasi columba visus ē. z līguus
diuisis uelut ignis. ut hoc eis
fuerit mutti ad aspām morlīū
i aliq forma corpoea de spūcta
li secreto ꝓcedē qd pr qm nō se
cat tm̄mō mississe nō eaā miss⁹
ee dcūs sit. Deiq; qsitū est nūc
et pr nō aliqn dcūs sit miss⁹
si ꝑ illas spēs corpales q oculis
ātiquorū apparuerūt ipe demō
strabat⁹. si at filius tūc demō
strabat⁹ aut tāto post miss⁹
dicet⁹ aī pleitudo tpis uēit
ut ex scīa nasc̄etur qnquid z ātea
nutrebat⁹ aī in illa fore corpalit ap
paebat. a si nō rē missus dicet⁹
n aī uerbū caō factū est aut spc
scūs miss⁹ legat⁹. aut tarnaō
tāt nō facta ē. si ueō ꝑ illas āti
quas dnr̄ac̄oes n⁹ pr̄ n⁹ filius
z spc scūs oñdebat⁹ aut eaā ipe
nūc dicet⁹ miss⁹ aī ill modis
et ātea mittet⁹. Deiq; subdiui
sim⁹ ut hi dilīgētissie tractaent⁹
et ꝑplexitā ferim⁹ qstiōez aut⁹ ma
gis i sdō libro explicā est. due sc
reliq. de qbz dr̄eps disserē ꝓpo
suim⁹. Jā eni qsitū aut tractatū
est i illis ātiqs corpalibz formis
et visis nō tm̄mō ꝓpēm n⁹ tm̄mo
filiū. n⁹ tm̄mō spm scm apparui
sse. z a idr̄nter dnm deū qu
tritas ipa ītelligit. a qlibz ex
ēnitate ꝑsonā qp lectiōis textus
idicijs arcūstātibz significaet.

Verū aī de hoibz visus ē ipe ꝑ assūp
tā creatē spēm apparuit an veō āgli
ex ꝑsoā ipi⁹ sint locuti Capl primū.

Nūc ergo primū qram⁹ qd
seqt. Nā sdō loco i illa
distributiōe positū est. utrū ad
hoc op⁹ tm̄mō creatā forta sit
i qua deus sicut tūc optuisse ~~uisa~~ uidea
uit hūanis oñdet̄ aspectibus
an angeli qui ea eant ita mitte
bat̄ ut ex ꝑsoā dr̄ loqret⁹ as

formis

sumẽtes corpalẽ spẽm de creatuã corporea ĩ usũ miſterij ſui a ipm corp ſuũ cui nõ ſubdũt ſz ſubditũ ẽgt mutãtes atq uertẽtes ĩ ſpẽs qs uel let accomodatas atq aptas actiõibz ſuis ſcdm attributã ſibi a deo potẽtiam. Quapte qſtionis qñtũ dos dedẽit ptractata poſtremo ẽit videndũ id qd ſtatuẽam⁹ iquit utrũ filius ⁊ ſpt ſcus et ãtea mittebãt. et ſi ita ẽ quid ĩter illã miſſionẽ et eã quã in euãgelio legim⁹ diſtet an miſſus nõ ſit aquis eor nuſi cũ ut filius ſcus ẽ ex maria vgie ut cũ ſpũc ſcus viſibili ſpẽe ſue ĩ columba ſue ĩ igneis lĩguis apparuit. Sz fateor excedẽ vies ĩtẽcionis mee utrũ angeli a manẽte ſpuali ſui corpis qualitate p hãc occultius apãtes aſſuãnt. ex ĩfeiozibz elemẽtis corpulẽtioribus qd ſibi coaptatũ qñ aquã veſtẽ mutẽt et vertãt ĩ quaſlibz ſpẽs corpales eaq ipas ueras ſicut aqua uera ĩ vnũ uerũ ſuſa e a dño. an ipa ꝓpria corpa ſua trãſformẽt ĩ qd uolueũt accomodate ad id qd agũt. Sz qd libz horũ ſit ad pñtem qſtionem nõ ptinet. Et qñus hec qm homo ego ſum ullo exprimẽto poſſum ꝓphẽdere ſicut angeli q hec agũt et mãgis iſta nouit qm ego nou qtenus corpus unutet meũ in affectu volũtatis mee ſiue qd ĩ me ſũ qd ex alijs exptus ſũ. qd horũ ex diuinarũ ſcripturarũ auctoritatibz cõcedã nũc nõ opus ẽ ducere. ne corgar ꝓbãre ⁊ fiat ſermo longior de re q̃ nõ indiget pmiſſa qſtione. Illud nõ uideũ z. utrũ angeli tũc agebãt ⁊ illas corpa ſpẽs appentes ocul hom⁹ illas uoces auribz ĩſonãtes. cũ ipa ſenſibil creatura ad nutũ ſcriptoris ĩ qd opus ẽat ꝓpe uertebat ſicut ĩ libro ſapie ſcriptũ eſt. Creatura ei tibi fato ei deſeruiẽs extẽdit in tormẽtũ aduerſo⁹ tuos et leuor ſit ad benefaciẽdũ hijs q̃ ĩ te confidũt. Pter hoc et tũc ĩ oĩa ſe tranſfigurãs oĩm nutũ gr̃e tue deſeruiebat ad volũtatẽ hoz q̃ te deſiderãbãt. Pueit ei potẽtia volũtatis dei p̃ ſpiritale creatã uſq ad effectus viſibiles atq ſenſibiles creature corpalis. vbi enim nõ opat qd vult dei oĩpotẽtis ſapia q̃ ptendit a fie uſq ad fiem fortiter ⁊ diſpoit oĩa ſuaviter. De mutationibus creatis ſiue conſuetudinarijs ſiue inſolitis q̃ non fiũt ex̃ ꝓpriãtem ac ſententiam creatoris. Cy

Sed aluus ẽ ordo naturalis ĩ uerſiõe ⁊ mutabilitate

. iij.

corpm. Cuius q̄uis eaā ipē ad
mutū deseruiat. ꝓsecāneā tū
ꝫsuetudīb amusit āmūatoēz sicu
ti sūt q̄ ūt breuissimis ūt certe
nō longis ītervallis tpm celo
terra mariq mutāt sue nas
cētibz sue occidētibz ūbz sue ali
as aliē atz aliē appetētibz. Alia
ueō q̄uis ex ipō ordīe ueīencia.
tū ꝓpē lōgioa ītervalla tpm mi
nꝰ usitata q̄ luz multa stupeāt
ab īquisitoribz hꝰ scīi ꝓphesa
sūt ꝫ pgressu geneāconū quo
sepiꝰ repetita ꝫ a plūbz ignota
eo minꝰ mūa sē sicuti sē defūc
tuarū et cāo existētes qdam
spēs fyderū ꝫ tremotꝰ ꝫ mōstru
osi ptus aiancū ꝫ q̄q silia q̄
nichil fit ñ dei uolūtate ꝫ ple
riſq nō appet. Itaq ſicut vanu
tati ptior eaā causs alios ea ē
buere ut uerus ut vere ſz ꝓxīs
tū omūno uidē nō posset su
pioēz cētis omūbz causā id est
volūtatē dei ut falsis et ne ab
ipā quidē ꝓuestigacoē corpa
lū rerū atz moaonū. ꝫ a sua
suspiacoē et errōē ꝓlatis. Quā
si potēō quidda exempli grā q̄
hec aptiora sit. Est certe ī cor
e huāno q̄da moles carīs ꝫ for
me spēs et ordo distinctioq mē
broꝝ et tēpēato valitudinis.

Hoc corpꝰ ispiata aīa regit eade
q̄ rōnalis. ꝫ ideo q̄uis mutabil.
tū q̄ possit illꝰ īmutabil sapīe
pticeps ēe. ut sit ptiapacō ei ī
idipm sicut ī psalmo scīptū e.
de omūbz scīs ex q̄bz taq̄ lapidi
bz viuis edificat illa ciuitz mat
rēa etna ī celis. Ita ei cāūē. Ciuitz
q̄ edificat ut cētas cuꝰ ptiapa
cio ei ī idipm. Idipm q̄pe hꝰ
loco illud sūmū ꝫ īcōmutabile
bonū ītelligit qđ deꝰ ē atz sapīa
volūtas q̄q ipūus cuꝰ cētat alio
loco. Mutabis ea ꝫ mutabūt.
tu āt idē ipe es. Exēplū quo ostē
dit oēs cās actionū rōnabiliū ꝓ
sūma dei volūtate dispēdī Ca. iij.

Constituam⁹ ergo aīo tu
lē sapiētem cuꝰ aīa rō
nalis iā sit pticeps īmutabil-
eteq̄ vitatis q̄ de oībz suis acti
oībz cōsulat nē aliquid oīno faciat
qđ nō īta cognouīt ēe faciēdū ut
ei subdit⁹ eiq obtēpeāns rēe fa
ciat. Iste si cōsulta sūma ratiōe
diuīe iustīe q̄ in secreto audiet
aure cordis sui eaq sibi iubēte in
aliquo officio mīe corpꝰ labore
fatigāet. egritudieq̄ cōtraheret
cōsultus q̄ medicus ab alio dicet
causā morbi ēe corpis sanitate.
ab alio āt hūoris īmoderātiem.
vnꝰ eoꝝ ueāz causā dicet alter

ereaēt. Vtrūq; tñ & prīs causis idē
corpalibꝫ pmūtaēt. ac si illis sic
ētatis causa q̄rēt. & uerēt. uo
lūtarius labor iā uētū eēt. ad su
pioēm causā q̄ ab aīa pfiasc̄etur
ad affiaēdū corpꝰ qđ uegit ꝫ nec
ipā pīma eēt. illa ei pauldubio
supior ēat. ī ipā ī̄mutabili sa
pīēcia aut hoīs sapiētis aīa in
cāūtate sc̄ituēs et ī̄effabiliē iubē
ti obediēs volūtarīū laborē susce
pat. ita nō nisi dei volūtas causa
pīma illius eḡtudīs vēātissīe re
piret. Jā uerō si in illo laboē offia
oso & pio adhibuisset ille sapiēs
mūstros collaborātes secū in ope
bono nec tñ eadē uolūtate dō sc̄
uletes ꝫ ad caēlū aupditatū fu
arū mercedē pueīre aupiētes ſ
ī̄moda carnalia deuitātes. adhi
buisset eaā iumēta si hoc exigēt
illius opis ī̄plendi pauraco. q̄
utaq; iumēta irrōnabilia eēnt
aīanaīa nec ideo mouerēt mbra
sb̄ sarcinis qđ aliud de illo bono
ope cogitaēnt. ꝫ natāli appetitu
sue voluptatis et deuitacōē mo
lestie pꝰtremo adhibuisſ ipā ea
ā corpa omū sensu caēncia que
illi operi eēnt necessaīa frumtū
ꝫ vinū oleū. uestē. nūmū. codice
& si qua hui modi ī hijs certe oīb
in ope illo uersātibus corpibꝫ sue
aīātis sue ī̄aīātis q̄aq; move
rēt. attrēnt. mouerēt. ꝑparēt.
extīmarēt. reformaēnt. alio atq;
alio mō loas et tpib; affecta mu
taēnt. nī alia eēt ystoꝛ oīm vi
sibiliū & mutabiliū factoꝛ cau
sa nī illa īmisibit & ī̄mutabit
volūtas dei p aīaꝫ sicut sedē sa
pīc cūctis vtēs & malis & uraa
oālibꝫ aīs & pīmo corpibꝫ sue
q̄ illis ī̄spiraret & aīaret sue
omū sensu caretibꝫ aī pmutus
vtētur ipā boā aīa & sca q̄ sibi
ad pnū & religiosū obseq̄ū sbdi
dysset. Qđ ergo de vno sapiēte
q̄ius adhuc corpꝰ mōle gestā
te q̄ius expte uidēte posuimꝰ
exēpli grā hoc de aqua domo
ubi aquor taliū soaetas ē. hoc
de ētate ut eaā de orbe tāt lu
cogitaē. si penes sapiētes sc̄ꝫ
ac pfecte deo subditos sut prīa
patꝰ & ēgimē hūanaꝝ rerū.

De prouidentia dei qua subiectoī scōrum ꝑsidet angloꝝ Cap iiij^m.

Sed hoc qā nō dū est optꝫ
eī nos ī hac pegrinacōē
moraliē exēreri & p uues mā sue
tudīs & pacīe in flagell' eruditi
ri ut illā ipaꝫ supnā atq; elec
tem vñ pegrinam^ priaꝫ cogite
mꝰ. Illic enī dei uolūtas qui
facit āgelos suos spūs & mīstꝝ

suos ignē ardētem ī spiritibz sūma
pace atq; aīcicia copulatus z ī vnā
volūtatē quodā spītali cūitatis ig
ne ɔflatus tāquā in excelsa z scā
z secreta sedē p̄sidēs uelut ī domo
sua z ī tēplo suo inde se ąbzdā or
diātissimus creatuē motibz p̄mo
spiritalibz deū corpalibz p aūta
diffūdit et utiē omūbz ad ītmūi
bile arbitriū sentētiae sue sue m
corporeis sue corpeis ēbz sue ir
rōnabilibz sue rōnabilibz spiri
tibz sue bonus p eius grāz. sue
mal' p ppīā uolūtatē. ꝑ quēad
modū corpa crassioā z ītēioza
p sb'tilioā z potētioā quodā ordi
ne ēgūtē ita oīa corpa p spm vi
te et spiritꝰ vite irracoāl' per
spm vite racoālis. deseror atq;
pīor p spm vite rōnalē puī et
iustū z ille p ipm deū ac sc̄m viu
sa creatūa p creatorē suū ex quo
et p quē z ī quo ecīa ɔdita atq;
ī̄stituta ē. ac p hoc volūtas dei
ē p̄ma z sūma causa oīm corpa
luī spērū atq; mocōnū. Dicht'
cū fit visibiliter z sensibiliē qđ
nō de ītēioze īuisibili atq; ītelli
gibili aula sūmi ipatois a nu
beate a pmutate sedi ī effabi
lē iusticiā p̄mioz atq; pēaz grāz
z ītribucōnū in ista toꝰ cūtē
ap̄lissima q̄dā ī mēsaq; re pub
lica. Si ergo ap̄lus paulꝰ q̄nus ad
huc portaēt sarcūam corpis qđ
corrūpit z aggrauat aīam q̄nus ī
adhc expte atq; ī enigte videt optūs
dissolui et ēe cū xo z ī semetipo in
gemiscēs adopcoēz exspectans re
depcoēz corpis sui potuit tū signi
ficādo p̄dicaē dnm ihm xm aliter
p liguā suā aliē p epīaz aliē p sac
mētū corpis z sanguīs ei⁹. Nec lī
guā q̄ppe eius nē mēbranas z atra
mētū nē significātes sonos linguq
edītos nē sigē lrārū sc̄pta pellicu
lis corpꝰ xi z sāguēz dicam⁹. ꝑ id
tū qđ ex frūbz tēe acceptū z preter
mysticatū vite sum⁹ ad salutē
spiritalē in mēoriā p nob dnīce
passionis. qđ cū p man⁹ hoīm ad
illā visibilē spēz p̄duci nō sūfi
cate ut sit tā magnū sacūm mētū ni
opāte īuisibilis spūs dei. Cū hꝰ oīa
q̄ p corpales motꝰ ī ullo ope fuit
deꝰ opet' mouēs p̄mutꝰ īuisibilia
mūstrorū sue aīaꝝ hoīm sue oēr
tor spūum sibi sb̄ditaꝝ seruitutes.
qđ mirū si ecīa in creatū celi z tēre
maris z aeris fuit deꝰ q̄ vult sen
sibilia atq; uisibilia ad scīpm ī eis
sicut opte ipē nouit significādū et
demādū. nō ipa sua q̄ est appete
sba q̄ oīno ītmutabil' ē oībz spiri
tibz qbꝰ creaūt ītelligi secretꝰ atq; sū
lumor. Quo pedi oīs creatā admi
nistratur quo et minus mlta ordie sanctis

ꝯsectū

et spūs unte rōnalis

Inferiūtur Cam Quinti.

Et cū diuina totā spitalē corpa lēq; adnūstrāte creaturam oīm ānoriū certis diebz aduocāte aq; mās z effūdūte sup facē tre Sed cū hoc oāntē scō helya fām ē qā pcessēat tā stmia z lōga sere nitas ut fame dficēnt hoīes. nec ea hora q̄ ille dei seruꝰ oāuit aer ipē humida facie mox fuē pluie signa pūtulēat. z secutis tātis z tā velocibz ymbrib; apparuit vis di uīa q̄bz illud dissipēsabatꝰ dabatꝰ q; miāculū Ita deꝰ opatꝰ solemnia fulgura atz tonitrua. Sz qā ī mōte syna iusitato mō fiebāt voces q; ille nō strepitu confuso edebāt Sz eis q̄dā signa dari certissimis īdiciis appāebat miāculā cānt. Quis attrahꝫ huōrē p radicē vitis ad botrū z vnū fa cat? ñ deꝰ q̄ z hoīe plātauit z re gāte īcremtū dat? Sz cū ad nutū dñi aqua ī vnū iusitata celeri tate iūsa ē. eaq; stultis fatētib; vis diuīa dedāta ē. Q̄ arbusta frōde ac flore solēpnit vestit ñ deꝰ? De rū cū florūt vga sacerdotis aaō miāculū fuit. ita eaq; collocuta ē quodāmō cū dubitāte huāutaꝫ diuīitas. Et liquis certe oīb; et oīb; alīū carnib; gignēdis atz forīs dib; comūis ē terrena matīes. Et q̄s ea facit ñ qui dixit ut lꝫ tra ꝓduc̄et z ī eodē uerbo suo q̄ creauꝫ regit atq; agit? Sz cū eādē ma teriē et virga moysi in cauēm serpētis preē ac velocit vertit, miāculū fuit rei q̄dē mutabil sed tamē inusitata mutatiō. Q̄s at aīat q̄z vna nascētia ñ q̄ et illū serpētem ad hoāz sicꝫ opꝰ fuēat aīauit? De deo oēz creatu rā corpalem aīare ignoscatur in veteris matrum Capln Sertū.

Et q̄s reddidit cadauerib; aīas suas cū resurgeēt mortui ñ q̄ aīat cadāes ī utēis mām ut oriāt mortui? Sz cū fuit illa stmiata q̄ quodā flu uio labēcū manācūq; rerū z ex occlto ī ymptū atq; ex ymp to ī occltū usitato ntēre trāscū cū natūlia dicūt cū uēo admo nēdis hoīb; īusitata mobilitaꝫ īgerūtꝫ maḡlia nolant? De miraculis q̄ magias artib; fiūt. Cap vij.

Hic video q̄d īfirme cogi tatiōi possit occurrē cur sūlis ista miāula ecīā magi cas artib; fiāt. Nā z magi plu raonis silitre serpētes fecerūt et alia silia. Sz illud ap̄ly est admirādū quomō magor illa potēcia q̄ serpētes facē potuit ubi ad muscas minutissīas uē tū est oīno defecit. Scīmplex

cñ muſaule ſt breuiſſiē q̄ terra
plaga ſupbus egipcor pplus ce
debat. Ibi certe deficiētes magi
dixer̄t. digit⁹ dei ē hoc. Dñ itelli
gi dat ne ipōs quidē tñſgreſſoēs
āgelos et aereas ptātes in ymam
ſtā caligiē tāq̄ in ſiu geneis
carcē ab illis ſblimis et aere pu
ritatis hñtacōe detruſas p q̄s ma
gice artes pñt q̄cquid pñt valē
aliq̄d ñ data deſup ptāte. Dat
aūt ūl ad fallēdū fallaces. ſicut ī
egipcios et ī ipōs ecā magos da
ta ē ut ī eor ſpirituū ſeductione
vidēt admiādi a q̄bz fiebāt a
dei vītate dāpnādi ul' ad āmoñ
dos fideles ne tale aliquid facē p
magno deſiderēt. ppt̄ qđ ecā no
bis ſcptuē auctoritate ſt pdita.
ul' ad exercēdā pbādā maīfeſtan
dāq̄ iuſtor pacīam. Neq̄ ei p
na viſibiliū miraculor potēcia
iob aūcta q̄ hebat amiſit et filios
et ipāz corpis ſanitatē. Quicq̄d
āgeli tñſgreſſoēs mali faciūt nō
ipis ſecut ad nutū creatā corpa
lis. ſz deo a quo dat ptās. Nec
idō putādū eſt iſtis tñſgreſſoibz
āgelis ad nutū ſeruire hāc viſi
biliū rerū materiā. ſz dō poca a
quo hr ptās dat quātū in ſblimi
et ſpirituli ſede īcōmutabilis iu
dicat. Nā et dāpnatis ūiquis ecā
ī metallo ſecut aq̄ ignis et terra
ut faciāt in qđ volūt ſz q̄ tū ſunt
Nec ſane creatōes illi mali āgli
dicēdi ſt q̄a p illos magi r̄ſiſtētes
faūlo dei ranas et ſcrpētes fecer̄t.
nō ei eas ipi creauer̄t. Q̄m q̄ppe
rerū q̄ corpalit viſibilitēq̄ naſcūt
occulta q̄dā ſemīa ī iſtis corpoeis
mūdi hūs elemētis latēt. Alia ſt ei
hec iā ſpiciia ocul' nr̄is ex frūbz
et aiāntibz. Alia ueō illa occulta iſ
tor ſeminū ſemīa vñ iubēte crea
tōe pduxit aq̄ pma natatilia et
volatilia tra aūt ſiu genūs pma q̄
mīa et ſiu pma geneis aīalia.
Neq̄ ei tūc ī huiuſcemōi fet⁹ ita
pducta ſt. ut ī eis q̄ pducta ſt vis
illa aſūpta ſit. ſz plerūq̄ deſūt cō
grue tpaūtorū occaſioēs q̄bz ceū
pāt et ſpēs ſuas pagāt. Fere enī
breuiſſim⁹ ſiraul⁹ ſemenē. nam
cōueniēt mādat⁹ tre arboēz fruct⁹.
Huius aūt ſiraili ſubtil⁹ ſemē ali
qđ eiuſdē genūs granū eſt. et hoc
hucuſq̄ nob viſibile. Iā ueō hui⁹
ecīā grani ſemē q̄ius ocūl vide
neq̄am⁹ rōnem tñ conuē poſſu⁹
q̄a ñ tal' aqua vis eēt ī iſtis ele
mētis. nō plerūq̄ naſcerēt ex tra
q̄ ibi ſemīata nō eēnt. nr aīalia tā
mīta mīlia mariū feāz q̄ mixti
one p̄cedēte ſiue ī terra ſiue ī aq̄
q̄ tamē creſcāt et coeūdo alia pa

rūt. cū illa nllis coeūtibz pentibz
orta sint. Et certe apes semīa fili
orū nō coeūdo capuīt. ꝫ tāq̄ spar
sa p tras ore collugūt. Inuisibiliū
cū seminū creator ipē creator est
oīm rerū qm̄ q̄cūq; nascēd ad
oculos nros exeūt ex occultis se
mūbz acripuīt. pgrediēdi p̄mor
dia ⁊ incremēta debuit magtudīs
distinctiōes q; formarū ab origīa
hbus tāq̄ regulis sumuīt. Sicut
ergo nr pentes diam⁹ creatōes ho
minū. nr agrolas creatōes frugū.
q̄rus cor extrinsecꝰ adhibitis moti
bus ista creāda deꝰ virtꝰ iteriꝰ
opet. ita nō solū malos. ꝫ nr bo
nos āgelos fas ē putari creatōes
si. p sublimitate sensꝰ su ⁊ corpis
semīa rerū istarū nob occultioa
nouerēt ⁊ ea p ingruas tēpestatōes
elemētor latēter spargūt atz ita
⁊ gignēdarū rerū ⁊ accelerandor
incremētorū p̄bēt occasiōes. Sed
nr boni hr ñ q̄ntū deꝰ iubz. nec
mali hec iuste facūt ñ q̄ntū ius
te ipse p̄mittit. Nā iniq̄ malicia
volūtatē hīt iustā suā. Pctātem
aūt nō nisi iuste acripit sive ad su
am penā sive ad alior ul' pēaz
malor uīl laudē bonor. Itaq; a
plius discernēs iteriꝰ deū creātē
atq; formātem ab opibz creatuē
q̄ admouētꝰ extrinsecꝰ ⁊ de agrul

tura silitudiēm assumēs aut. Ego
plātauī apollo rigauit sed deus
incremētū dedit. Sicut ergo ī ipa
vita nra mētem iustificādo for
mare nō p̄t nisi deus. p̄dicare aūt
extrinsecꝰ euāgeliū ⁊ hoīes p̄nt.
nō solū bonu p vitatē ꝫ etiā ma
li p occasiōem ita creatōēz ex
visibiliū deꝰ iteriꝰ opat. Extio
res aūt opatōēs sive bonor sive
malor ul' angeloruī uīl hoīm
sive etiā quorūcūq; aiāliū sm
ipetuū suū ⁊ a se imptitas di
stributōēs ptātū ⁊ appetitōēs cō
moditatū ita rerū natuē adhi
bet ī qua creat oīa quēadmodū
terre agricolturā. Quapter
ita nō possus dicē angelos ma
los magicas artibz euocatos ēn
tōes fuisse ranarū atz serpentū
sicut nō possū dicē hoīes malos
secretis cē creatōes q̄ p eor opā
videō exortū sicut nr iacob crea
tor color ī pecoribz fiut. qā bibē
tibz ī ceptu mribz vaiatas vir
gas q̄s ituēnt apposiut. Sz nr
ipē pecudes creatōes fuert vāie
tatis plus sive qā ihesēat amē
carū discolor fantasia ex stultu
vaiarū virgarū p oculos ipressa
q̄ nō potuit ñ corpꝰ qd sic af
fecto spū aīabat ex passiōe
mixtiōis afficē vī teneīs fe

despere begellum zeste hyl

·vij·

tuū p̄mordijs coloretenꝰ aspget
ut enū sic ex semetipīs affiaē
ūt aīa ex corpe ūt corpꝰ ex ala
aīa ꝯgruēcae rationis id fiaūt
q̄ immutabilit vuuūt i ipa
sūma dei sapīa q̄ nulla spa
tia locorū capuūt ⁊ cū sit ipa
icōmutabil nichil eor q̄ ūt
mutabilit se deseit qa nich
eor nisi p ipaz creatū est.
Vt enū de pecorubz nō vurge
ſ peccā nascēntꝰ fiat hō m
cōmutabil ⁊ uusibil eo sapie
dei p q̄ creata st oīa. Vt āt
de varietate vurgarū pecoz
ceptor color aliquid ducēt
fiat hoc aīa grauide pcau
dis p oculos affecta forisecꝰ
et iterius secū p̄ modulo suo
formādi regulā trahēs q̄
de ītima potētia suu cātoꝰ
accepit. Sz q̄nta sit vis aīe
ad affictēdā atz mutādā ma
teriaz corpalē cū tū creatr
corpis dici nō possit qa oīs
causa mūdialis sensibil qz
sbē. omūbz modꝰ ⁊ numē
rus ⁊ pōdus eius vñ effici
tur ut ⁊ sit ⁊ natuā ita ut
ita sit ab itelligibili ⁊ icon
mutabili vita q̄ supī oīa est
existit ⁊ pueīt usqz ad extē
ma atz terrea mūdi sermoz

negz nūc necessarius. Verū pp
tea factū iacob de pecorubz cō
mēdarū arbitꝰ sū ut itelli
gēt si hō qui virgas illas sic
posuit dici nō p̄t creator color
ī agnis ⁊ hedis. nec ipē matrū
aīe q̄ ceptū p oculos corpis fa
tasiam varietatis semūbz cāe
ceptis q̄ta natā passa ē asp
serit mīto minꝰ dici posse rana
rū serpēcūmqz creatoēs āgelos
malos p qs magi pharaōis
tūc illa fecerūt. ¶ De causis origina
libus creaturaz corpaliū q̄s mūdo

Aliud ē ei. creator iserunt. Cap̄m viij.
Ex ītimo ac sūmo atz
tardiē condē atqz admīstrāe
creaturā qd q̄ sciat solus creator
ē deus. aliud āt p distributis
ab illo viribz ⁊ facultatibz alī
quā opatoēz forisecꝰ admouē
ut tūc ūt tūc sic ūt sic exeat qd
creat. Ista q̄ppe originalit ac p̄
mordialit in q̄da textura elem
toriū cūcta iā creata st. ſ accep
tis oportūitatibz pdeūt. Na
sicut mures grauide st fetibz sic
iste mūdus q̄udus ē causp nas
cētiū que i illo nō creat nisi
ab illa sūma ēencia ubi nec orit
nec morit nec itercapt aīp ēe nec desinit.
Adhibē āt forisecꝰ accidētes cās
q̄ tamē ⁊ si nō sūt naturales. tñ

ſcdz naturā adhibēt ut ea q̄ ſecto
nat̄ ſmu abdita ꝛmēt̄ erūpāt
quodāmō ꝛ foris accent̄ explicāb
mēſuras ꝛ numēos ꝛ podā ſua
q̄ ī occlto acceperīt ab illo q̄ oīa
mēſura ꝛ numēo ꝛ pōd̄ diſpo
ſuit. nō ſolū malū āgeli ꝫ eaā ꝛ
malū hoīes pnt. ſicut exēplo agr
cultuē ſup̄ docui. Sz ne de aīa
lib; q̄ dūſa raō moueat q̄ ha
bent ſpm vite eōſenſu appetēdi
q̄ ſcdm naturā ſt̄ vtādiq; ꝛtria.
eaā hoc ē vidē q̄ mlta hoīes no
uerīt ex ābz herb a' aīāl̄ibz a' q̄rūq;
rerū ābuſlibz ſuis ꝛ hūoz ut
ita poſitis ut ita obrutis ut ita
ctis ut ita ꝛmutis. q̄ aīalia naſ
cā ſoleāt quor ſe q̄s tā demēs
audeat dicē creatorē. Qd ergo
murū ſi quēadmod̄ p̄t̄ noſſe q̄
lib; neq̄ſſm hō vñ illi ut illi v'
mes muſcq; naſcāt. ita mali
angeli p ſbtilitate ſuū ſenſus ī
ī occultatōibz elemēt̄ ſemīb; no
rūt vñ rane ſerpētes q; naſcāt
ꝛ hō p certas ꝛ notas tēpa cōnū
optuitates occltis motib; adhi
bēdo facūt creāt̄ nō creāt. Qd
ſi q̄ſq; celeritates ītremētor fortē
mirat̄ qd illa aīancia tā ato fūa
ſt̄: attēdat q̄ admod̄ ꝛ iſta p mo
dulo facilitatis hūa' ab hominb;
pauēt̄. Dñ ei fit ut ead̄ corpa
cia; vermeſcāt eſtate q̄ hyēme
Sed ia hoīes q̄ ſolēt ab hoīb; fieri
nō mrant

cicaus ī calidioribz q̄ ī frigidiou
bz locis. Sz hō ab hoīb; tāto diſ
ficilꝰ adhibēt q̄to deſūt ſēſuū
ſbtilitates ꝛ corpoz mobilita
tes ī mēbris ſcīs ꝛ pigē. Dñ
qualibz aūeq; āgel' vicīas cās
ab elemēt̄ ꝛtrahē q̄to facilꝰ
eſt tāto mābiliores ī hui'moi
oplib; eor exiſtūt celeritates.
Sz nō eſt creator ñ q̄ p̄napalit
iſta formaū. ñ q̄ſq; hoc p̄t ñ
ille penes quē p̄mutꝰ ſt̄ oīm q̄ſt
mēſure numēi ꝛ podera ꝛ ipē
eſt vnꝰ creator deꝰ ex cui' ī ef
fabili potētatu fit eaā ut qd̄
poſſēt hui' āgeli ſi p̄mutarēt
ideo nō p̄mīt q̄a nō p̄mittūt.
Neq; occurrit alia raō cur nō
potuerīt facē minutiſſimas
muſcas q̄ ranas ſerpētes q; fce
rūt. ñ q̄a maior adēat dīnacō
plibētis dei p ſpm ſcm qd̄ eaā
ipī magi ofeſſi ſt̄ dicētes di
gitꝰ dei eſt hoc. Qd āt poſſit
p natūz nr̄ poſſit p plibitōēz
ꝛ qd̄ p ipūus nat̄ ſue ꝛditōēz
facere nō ſīnāt. hoīm explōa
re difficile ē: ymo vēō īpoſſibi
le ñ p illud donū dei qd̄ apls
ꝛmēorat dicēs alij diuidiuō
ſpūū. Nouum' ei hoīez poſſe
ambulāe ꝛ neq; hoc poſſe fi
nō p̄mittat' volāe āt ñ poſſe

eaā si pmuttat⁹. Sic z illi āgli
qdā pmit facē si pmuttāt⁹ ab
angel' potēcioībz ex ipio dei:
qdā uēo nō pmit nⁱ si ab eis p
muttāt⁹: qa ille nō pmuttit a
quo ill' ētal' natē mod⁹: q eaā
p āgelos suos z illa plerqz nō
pmuttit q̄ cessit ut posstt. Ex
ceptis g̃ ill' q̄ vsitatissīo cursu
tpm v̄ rex natē ordiē corpali
fiūt sicuti st' ort⁹ occasꝰqz sy
derū: gnāciōēs z mortes aīa
liū. seminū z germinū īnu
meabiles duſitates. nebule
z nubes nūes z pluuie. ful
guā z tonutrua. Fluuiā z gñ
diēs. vēti z ignes frig⁹ z ēsb⁹
et oīa tlia exceptis eaā illis
q̄ in eod' ordiē rara st' sicuti
defūs luminū z spēs iuſi
tate syderū z mōstra z ter
remot⁹ z silia. Exceptis g̃
istis oīibz quoz q̄dē pma
z sūma cā nō ē nⁱ voluīas
dei. Dñ z i psalmo cū q̄dā
huⁱ⁹ genis īmeōrata ecēt
ignis grādo nix glacies spūs te
pestatis ne q̄s ea uīl fortuitu
uīt causꝰ tm̄ mō corpalibz. uīt
eaā spūalibz tm̄ pter volū
tatē dei exēntibz agi credever
ītmuo subrcat q̄ faciūt ver
bū eius. De significatiōibz
que ad manifestandā volūtatē
dei siue p āgelos siue per hoīes
mīstrātur. Cap· xx·

Sed hys ut dict⁹ cepera
exceptis alia sūt illa q̄
q̄ius ex eadē matēle corpali
ad aliq̄ tm̄ diuinitus ānūciā
dū mēis sensibz ad mouent⁹ q̄
ppue miracula et signa dicūt⁹
ner m oīibz que nobis a dño dō
ānūciātur ipī⁹ dei ysona ſusa
pitur. Cū aut̄ ſuscipit⁹ aliq̄n
m angelo demōstratur aliq̄n
m ea spēc q̄ nō est qd' angel⁹
q̄ius per āgelos dispoſita
mīstreat. Rursus cū m ea spē
ſuscipit⁹ que nō ē qd' angel⁹
aliq̄n iā erat ipm̄ corpus et
ad hoc demōstrandū m aliq̄
mutationē assumitur. Aliq̄n
ad hoc exoritur et re pacta
rursus absumitur: sicut eaā
cū hoiēs ānūciant. Aliq̄n ex
sua ysona verbi loquūtur
sicuti cū p̄mittit⁹ dixit dñs.
aut hec dicit dñs aut tale ali
quid aliq̄n aut mchil tale p̄
mittentes ipam dei ysonam
m se ſuscipiūt sicuti est. Intel
lectū tibi dabo et constituā te
m via qua mgredieris. Hic
nō solū m dictis verū eaā m
factis dei ysona signficanda

ponit ꝓphe. ut eā gerat ī mīste
rio ꝓphie. sicut eius ꝑsonā gere
bat qui vestīmētū suū diuisit
in duodecī partes. et ex eis de
cem seruo regis salomonis
dedit regi iuniō isrl. Aliqñ ea
am res que nō erat qđ ꝓphā et
erat iam ī terrenus rebus ī hui
modi sigmficationē assumpta
est sicut sōmo viso eugilans
iacob fecit de lapide quē dor
miēs habebat ad caput. Aliqñ
ad hoc fit eadē species ul' aliqñ
tū mansura. sicut potuit ser
pēs ille eneus exaltatus m he
remo sicut possunt et trē ul' p
acto mīsterio trīsituā sicut pāis
ad hoc factus m accipiēdo sac
mēto cōsumit. Sed quia hec
hoīb nota sūt qā p hoiēs fiūt.
honorē tāqm religiosa possūt
habere. stuporē tanqm mira
nō pnt. Itaqz illa que p ange
los fiūt quo difficiliora et ig
notiora eo mirabiliora sūt nob
illis aūt tamq̄ sue actiones no
te atqz faciles. Loquit ex per
sona dei angelus hoī dicēs. E
go sum deus abrahā et deus
ysaac et deus iacob. cū scīptuā
pdixisset visus est ei angelus
dnī. loquitur et homo ex per
sona dei dicens. Audi popul
meus et loquar tibi israhel

hō ät tm̄ intelligendū ē

et testificabor tibi deus deus
tuus sum ego. Assūpta ē vir
ga ad sigmficationē et m ser
pentē angelica facultate mu
tata ē. Que facultas cum
desit hoī assūptus ē tm̄ et ab hoī
ne lapis ad talē aliquā sig
mficationē. Inter factū an
geli et factū hoīs plurimū
distat. Illud et mirādū est
et intelligēdū ē qđ ex utro
qz mtelligit fortassis vnū ē.
At illa ex quibz mtelligitur
diuersa sunt tanqm si dm̄ no
men et auro et atrāmēto scri
batur. illud ē pciosius. illud
vilius qđ tamē vtroqz sigm
ficatur id npm̄ ē. Et q̄ quis idē
sigmficauit serpēs ex virga
moysi qđ lapis iacob. melius
tamē aliquid lapis iacob q̄
serpentes magoꝝ. Nam sicut
vnctio lapidis xpm̄ in carne
m qua vnctus est oleo exultati
oms p ptnpibz suis ita virga
moysi cōuersa m serpētē npm̄
xpm̄ factū obdientē usqz ad
mortē crucis. Vñ aut Sicut ex
altauit moyses serpētē m here
mo sic oportet exaltari filiū
hoīs. ut oīs qui credit m eū
nō peat sed habeat vitā et
nam sic ut intuentes illum
serpentem exaltatū m here

·iij·

mo. serpentiū morsibz nō pi
bāt. Vetus em̄ hō nr̄ confix
us ē truci cū illo ut euacuare
tur corpus pcti. per serpēte
aut mors mtelligit que fa
est a serpēte in paradiso. modo
locutionis p efficiētē id quod
efficit demonstrāte. Ergo vr
ga m serpētem xpc m mortem.
Et serpens rursus m virgā. xpc
m resurrectionē totus cū corpe
suo qd est ecclia qd m fine tpis
erit quē serpētis cauda sigm
ficat quā moyses tenuit ut
i vgā redigeret. Serpētes aūt
magoy tanqm̄ mortui sedi nō
credētes m xpm̄ tanqm̄ deuo
rati m corpus eius mtrauerūt
resurgere m illo nō potuerūt.
Iapis ergo iacob ut dixi meli9
aliquid significauit qm̄ serpē
tes à magoy. At em̄ fructū ma
goy multo mirabili9. Verū
hec ita nō piudicāt rebz itelli
gendis tanqm̄ si hoīb nomē
scribatur auro et dei atramē
to. Illas etiā nubes et ignes
quō fecerūt uel assumpserūt an
geli ad significādū qd' ānūcia
bāt etiam si dns uel spūs sāct9
illis corpalibz formis ostende
bat9 quis nouit hoīm? Sicut
infantes nō nouerūt qd' mal
tario pomt9 et per acta pietatis
celebratione cōsumīt9 vn̄ ul' quō
confitiat9 vn̄ m vsum religionis
assumat9. et si nūqm̄ discāt expi
mento ul' suo l' alioy vt nūqm̄ illā
speciē verū videant nisi mter ce
lebrationē sacramētoy cū offerū
tur et dant9. dicaturq illis auc
toritate grauissima cuius corp9
et sanguis sit melius aliud cre
dūt nisi oīno m illa specie dnm̄
oculis apparuisse mortaliū et de
latere tali pcusso liquorē illum
oīno fluxisse. Multū aūt utile
est ut meminerī vtrū mearū
frēs q meos admonea ut et ipī
memmerūt suay ne vltra qm̄
tutū est humana progrediat9
infirmitas. Quēadmodū aūt
hec faciāt angeli uel potius dē
quēadmodū hec faciat p āgc
los suos et qn̄tū fieri velut etiā
p angelos malos siue sinēdo si
ue iubendo. siue cogendo ex oc
culta sede altissimi ipij siu nr̄
oculoy acie penetrare nec fidu
cia rationis enucleare. nec pro
uectu mētis cōprehendē valeo
ut tam certus tymr loquar ad
omnā que requiri de hys rebz
pōt qm̄ si eēm angelus a'ppha
aut aplūs. Cogitatōēs aūt mor
taliū timide et incerte pudēte

mrē. Corpus ēm quod corrūpitur aggrauat aiām et deprimit ter/rena mhabitatio sensū multa cogitātem et difficile estimam⁹ que m terra sunt. et que m pro/fundo sunt ꝟuemim⁹ cū labore q̄ m celis sūt aut q̄s ꝟuestiga/uit. ⁹ Sed quia sequit⁹ et di cit sensū vero tuū quis scit n̄ tu dederis sapiēnā et misseris spm̄ scm̄ tuū de altissimis q̄ m celis sūt quidē nō ꝟuestigam⁹ quo rez genere et corpā āge lica scdm̄ ꝓpriā dignitatē et coz quedā corpalis actio tontine atur scdm̄ spm̄ tm̄ dei missum nobis de altissimis et ī ptitam ei⁹ gram̄ mētibz mris audeo di cere fiducialit⁹. nec deū patrē nec verbū eius nec spm̄ eius quod dns vn⁹ est p id qd̄ ē atq; idipm̄ est ullomō ēe mutabi lem. ac per hoc multo mim⁹ visibilē qm̄ sūt quedā q̄ius mutabilia nō tm̄ visibilia si cut mrē cogitationes et me/morie et volūtates et oīs incorporea treatura. Visibile aut quidq̄m̄ nō est qd̄ nō sit mutabile. ¶ Essentiam trini tatis nūq̄m̄ oculis apparuis se mortaliū. sed p subiectam treaturam sibi significasse q

uoluit Caplm̄ decimū ~

Qua propt̄ subā ul' si melius dixit⁹ eēnci a dei ubi pro nostro modulo ex quātu latūq; particula mtelligim⁹ patrē et filiū et spm̄ scm̄ q̄q⁹ dem nullo mō mūtabil' est nul/lo modo ꝓt qpā p semetipāz ēe visibilis. Proinde illa oīa que patribus visa sūt cū deus ill' scdm̄ suā dispensationē tpibus congruā mīnaret⁹. per treatu rā facta ēe manifestū ē et si nos lateat quō ea mīstris an gelis fererit per angelos tm̄ ēe fta nō ex mō sensu dicim⁹ ne tuq̄m̄ videam⁹ plus sape ptergm̄ oportet sapere. sed sapm̄⁹ ad tpantiā sicut nob⁹ deus ꝓtitus est mensuram fidei et credim⁹ ꝓpter quod et loquim⁹. Extat ēm̄ auctoritas diuinaz scpturaz vn̄ mens mra deuiare nō debz n⁹ reluto soludamēto diuīni eloquij p suspitionū suaz abrupta p ciputa ubi nec sensus cor poris regit n⁹ ꝓspicua vō veitatis elucet. Aptissime quippe scptū est m epla ad hebreos cū dispensatio nou testamēti a dispēsatiōe veteiz

testamēti sēdm cōgruē etiam
sedōz ac tpm distīgueretur
nō tm̄ illa visibilia sed npm̄
etiā sermonē p angl'os factū.
Sic enī dicit. Ad quē aut an
gelōz dixit aliqn̄ sede ad dex
terā meā quoadusq; ponam
īmicos tuos scabellū pedū
tuoz? Nōne oēs sūt mīstri
spūs ad mīstrationē missi
ppter eos qui futuri sūt here
ditate possidere salutē. Hinc
ondit illa onā nō solū per an
gelos facta sed etiā ppt nos
facta id ē pplm̄ dei cui promit
titur hereditas vite eterne sic
ut ad chorītheos etiā scptū est.
Hā aut her m figura cōtinge
bant illis scripta. Scripta sūt aut
ad correctionē nr̄am in quos fi
nes seculoz deuenerūt. Idemde
q̄a tūc p āgelos. mūc aut p filiū
sermo factus ē consequenter
apteq; demōstrans. ppteā īq̄t
habūdātius oportet attendē
nos ea que audiuim̄ ne forte
effluam̄. Si enī q̄ p āgelos
dict̄us ē sermo factus ē firmus
et oīs p̄uaricatio et īobediēna
iustam accepit mercedis retri
butionē qmō nos effugiemus
tāta negligentē salutē. Et
quasi quereres quā salutem
ut ostenderet se de nouo tes
tamento iam dicere id ē ser
mone qui nō p angelos sed p
dnm̄ fr̄m est que cū īitiū acce
pisset inquit ut enarraret per
dnm̄ ab hijs qui audierūt in nos
confirmata est coattestante
deo signis et ostensis et varijs
virtutibz et spūs scī distributi
onibz sēdm suā voluntatē. Sed aut
aliquis. Cur ergo scptū ē dix
it dns ad moysen et nō populo
dixit angelus ad moysen? Hā
cū verba iudicis p̄to pronūciat
nō scribit in gestis. ille p̄to dixit
sed ille iudex dixit. Sic etiā lo
quēte ppheta. et si dicam̄ ppha
dixit nichil aliud qm̄ dnm̄ dixis
se intelligi volum̄. Et si dicam̄
dns dixit ppham̄ nō subtraxi
mus. sed quis per eū dixerit ad
monem̄. Et illa quidē scptura
sepe aperit angelū ee dm̄ quo
loquēte idemtidē dicit dns dixit
sicut iā demōstrauim̄. Sed ppt
eos qui cū scptūa illic angelum
noīat npm̄ p̄ scptm̄ filiū dei vo
lūt intelligi qua ppt āmūtiati
onē paterne ac sue voluntatis
dictus ē angelus. Propteā vo
lui ex hac epla manifestius tes
timoniū dare. ubi non dictū ē
p angelū sed per angelos. Iha
et stephanus in actibz apl'oz eo
modo narrat her quo etiam

in veteribz libris conscripta sunt.
Viri frēs et frēs mēt audite. Deus
glorie apparuit abrahe pr̄ nr̄o cū
eēt in mesopotamia cyrie. Ne qs
aūt arbitraret tūc deū glorie per
id qđ in septo ē cuiuscūq; oculis ap
paruisse mortaliū; m cōsequētib⁹
dicit q; moysi angelus apparue
rit fugit mēt moyses m verbo
isto et factus est mquilin⁹ ī tra
madian ubi genuit filios duos.
Et cōpletis illic ānis quadragīta
apparuit illi in deserto montis
syna angelus dñi m flāma ignis
in rubo. Moyses aūt videns mi
rabat visū qui cū accedēt consi
derare facta est vox dñi dicens.
Ego sum deus patrū tuoz deus
abraham et deus ysaac et deus
iacob. Tremefactus aūt moyses
non audebat considerare. Dixitq;
illi dñs. Solue calciamētū pedū
tuoz. Locus enim in quo stas terra sancta est. Dixit
certe et angelū et
dñm dicit eūdem q; deū abrahā
et deū ysaac et deū iacob sicut
in genesi scptū est. An forte qsq;
dicturus est qđ moysi p angelū
apparuit dns. abrahe vero per
seipm? At hoc ab stephano nō que
ram⁹ ipm librū interrogem⁹ vn
stephan⁹ ista narrauit. Nūqđ
enī qā scptū ē et dixit dns deus
abraham. et paulo post et visus
est dns deus abrahe. Propterea
ista non per angelos facta sūt.
cū alio loco silr dicat. visus est
autē ei deus ad pluēs mābre. se
dente eo ad ostū tabernacli sui
meridie et tū cōsequēter adiū
gat. respicies aūt oculis suis
vidit et ecce tres viri stabant
sup eū de quibus iam dixim⁹.
Quomō enī poterūt ista q; ul
a verbis ad mtellectū nolūt
assurgē uel facile se ab mtellāu
m verba pcipitāt quō poterūt
explicare visū eē deū m viris
tribus nisi eos sicut etiā conse
quēnia docent angelos fuisse
fateant. An quia non dictū ē
angelus ei locutus ē uel appa
ruit pterea dicere audebunt
moysi quidē illā visionē ac vo
cem per angelū factā qā ita
scptū est. abrahe aūt qā cōme
moratio angeli facta non est
per substāz suā deū apparuis
se atq; sonuisse. Nec q; nr̄ ap⁹
abrahā de angelo tantū ē.
Nam ita legit⁹ cū īmolandus
filius eius peteretur. Et factū
est post hec verba. temptauit
deus abrahā et dixit ad eum
abrahā abraham. At ille dix⁹
Ecce ego ēt dix⁹ ei. Accipe filiū
tuū dilectū quē dilegis ysaac
et vade m terrā excelsam et
offeres eum ibi m holocaustū

sup vnū mōtiū quē tibi dixe
ro. Certe hic deus nō angel⁹
cōmemoratus est. Paulo post
vero ita se habet scriptura. Ex
tendēs aūt abrahā manū suā
sūpsit gladiū ut occidēt filiū
suū et vocauit eū angel⁹ dn̄
de celo et dixit ei abrahā abra
hā. Et dixit. Ecce ego Et dixit
ei. Ne ītendas manū tuā super
puerū. neq; facias illi q̄dq̄m.
Quid ad hoc rn̄detur. An
dicturi sumt deū iussisse ut oc
ciderētur ysaac. et angelū p
hibuisse. Porro ip̄m patrem
aduersus dei p̄ceptū qui iuſ
serat ut occideret obtēpasse
angelo ut parceret. Ridend⁹
et abiciendus hic sensus ē. Ds
neq; huic tam g̃rosso et abiec
to ullū locū ēe scriptura p̃mit
tit continuo subiūgēs. Nunc
aūt cognoui q̄ times deū tu
et nō pepcisti filio tuo dilecto
ꝓpt⁹ me. Quid est ꝓpt⁹ me. nisi
ꝓpt⁹ eū qui occidi iusserat.
Idē igit deus abrahe qui ange
lus. an potius per angelum
deus. Attende sequēcia. Certe
iam hic angelus manifestis
sime expressus ē. Attende tñ
quid cōtexatur. Respiciēs abr̃
ham oculis suis vidit et ecce
aries vnus tenebat⁹ ī arbore
sabeth: cornubz. Et abiit abrāhā
et accepit arietē et obtulit eū ho
locaustū pro ysaac filio suo. Et
cognoīauit abrahām nomen
loci illi⁹ dn̄s vidit. ut dicant
hodie q̄d ī mōte dn̄s visus est.
Sicut paulo ante q̄d dixit deus
per angelū nūc enī cognoui
q̄a times deū nō q̄a tūc dz cog
nouisse intelligēdus ē. sed egis
se ut per deū ip̄m abrahā cog
nosceret quantas haberet vi
res cordis ad obediendū deo
usq; adīmolationē vnici filij.
illo mō locutionis quo signi
ficat⁹ per efficientē id q̄d effici
tur sicut dicit⁹ frigus pigrū q̄d
pigros facit ut ideo cognouis
se diceret⁹ quia ip̄m abrahām
cognoscere fecerat quē poterāt
latere fidei sue firmitas ñ tali
experimēto probaret⁹. ita et hic
cognoīauit abrahām nomen
loci illi⁹ dn̄s vidit id est quod
videri fecit. Nam continuo se
cutus ait. ut dicant hodie q̄d
in monte dn̄s visus ē. Ecce idē
āgelus dn̄s dicit⁹. Quare nisi
quia per angelū dn̄s. Jā veō
in eo q̄d sequitur ꝓphetice oī
no angelus loquitur. et prō
sus aperit quod per angelū
deus loquat⁹. Et vocauit igit
angelus dn̄ abrahā iterū de
celo dicēs. P me iurauī dicit
dn̄s ꝓpt⁹ quod fecisti hoc vbū

et nō pepcisti filio tuo dilecto
ppē me ꝛ Vere certe verba ut di
cat ille per quē loquit dñs. Vel
dicat dñs etiā pphete solent hre.
An quia filius dei de prē aut dicit
dñs. et ipē est ille angelus prīs?
Quid ergo? de illis tribz viris.
nōne respicit quō urgent qui
visi sint abrahe tū pdictū eēt.
visus ē ei dñs? An quia viri dic
ti sunt non erant angeli? Dani
elem legant dicētē. Ecce vir ga
briel. Sed quid ultra differim?
ora eoz euidentissiō atqz gra
uissimo alio documēto oppilāe
ubi nō angelus singulariter nec
viri pluraliter? sed oīno angeli
dicūtur per quos non sermo
quilibet factus sed lex ipā da
ta manifestissiē ostendit? quā
certe nullus fideliū dubitat
deū dedisse mopsi ad subiugā
dū pplm isrl. sed tamē p ange
los datam. Ita stephanus loq
tur. Dura cervice mquit et i
circūcisi corde et auribz vos
sp spū sō restitistis sicut pa
tres vri. Quē pphetaz non
psecuti sunt prēs vri? Et oci
derūt eos qui pnūciabāt de
adventu iusti cui vos nūc
proditores et interfectores
fuistis qui accepistis legem in
editis angelorz nec custodistis.
Quid hoc euidentius ꝙd tāta
auctoritate robustius? In edi
tis quidē angelorz illi populo
lex data ē. sed dñi ihū xpi per
ea disponebat et promittebā
tur adventus. Et ipē tanqm
verbū dei mīro et meffabili
mō erat in angelis m quoz
dictis lex ipā dabat. Vñ dicit
in euāgelio. Si credētis moy
si. crederetis et mi. De me ei
ille scripsit. Per angelos ergo
tūc dñs loquebatur. p ange
los filius dei mediator dei
et hoīm futurus ex semīe a
brahe suū disponebat adue
tū ut ueniret a quibz reci
petur confitētes reos quos
lex nō impleta fecerat trans
gressores. Vñ et aplūs ad gala
thas dicit. Quid ergo lex?
Transgressionis grā posita
est donec veniret semē cui
promiserat dispositā p āge
los in manu mediatoris hoc
est disposita per angelos in
manu sua. Nō enī natus est
p conditionē sed per ptātem.
Ad quē nō aliquem ex ange
lis dicit mediatorē. sed ipm
dnm ihm xpm in quē tū homo
fieri dignatus ē. Habes in
alio loco. Unus mquit dūs et
unus mediator dei et hoīm
hō xpūs ihūs. Hunc illud pas
chale interfectione agni. hinc

illa oīa que de xpō ventuō
in carne atq; passuō sed et
resurrectiuō in lege figurāt
que data ē in edīs angelor
donec veniret semē dispoī
tū per āgelos et in manu me
diatoris. In quibz angel' erat
utiq; pater et filius et spūs scūs.
et aliqñ pr aliqñ filius aliqñ
spūs scūs. aliqñ sine vlla distīc
tione ypsone deus per illos
figurabat et si visibilibz et
sensibilibz formis apparēs
per creaturā trī suā nō per
subāz suā cui vidente corda
mūdant p hec oīa q oculis
videntur. et auribz audiūt
Sed iam satis qñtū existiō
pro captu mō disputatū est
demōstratū est qd in ihs lib
suscepam ondere constitut
q; et probabilitate rōnis
qñtū homo uel potius qñ
tū ego potui et firmitate
auctoritatis qñtū de scīptu
ris sanctis diuina eloquia
patuerūt. qd antiqs prībz
mris añ incarnatiōez salua
toris. cui deus apparere dice
batur voces ille ac spēs cor
porales p angelos facte st.
siue ipis loquētibz uel agē
tibus aliquid ex ypsona dei
sicut etiā pphas solē ostēdi
mus siue assumētibz ex cre
atura qd ipi nō essent ubi ds
figurate demōstraret hoībz
qd genus significationū nc
pphetas omisisse mltus exēpl'
docent scīpture. Superest igit
iā ut videam' cui et nato per
virginē dnō et corpali spē
sicut columba descendente spū
sancto visis q; lingus igneis
sonitu facto de celo die pente
costes post ascensionē dnī nō
ipm verbū dei per subāz qua
pri equale atq; coeternū est
nec spī pris et filij p subāz q
et ipē utriq; coequalis atq;
coeternus est. sed utiq; creatu
ra que illis modis formari
et existe potuit corporeis at
q; mortalibz sensibz apparuit
qd inter illas demōstratio
nes et ihas pphetates filij di
et spī sancti q̄ius p creaturā
visibilē factas interfit qd ab
alio volumine cōmodi or
diem. Explicit lib' tertius
Incipiūt capl'a lib' qrti Cap p'm.

De grā dei qua sibi hūanū
genus reconciliat ut quod
ceciderat saluet. cap. ij.

De incarnatione verbi ut
participes ei ee possim' cā iij.

De simplo saluatoris nostri
qd ad duplum nostrū con
currit et congruit cap. iiij.

De rōne simpli ad duplū

per nūm trinariū atq; sena
riū. capl'm. vi. De quadragī
ta sex āīs edificationis do
mini corpis. Cap. vii. De tri
duo quo impleto dīs resur
rexit capl'. viii. De sigīs
et p̄figurationibz que aduē
tū dñi p̄cesserūt. Capl'. viii.
De filio dei qui et m forma
dei et m forma serui vna p̄
sona est. Capl'. x. De vnitate
ecclesie in deo per geminā di
lectionē cui formā prebet v
nitas p̄is et filij et spūs sci.
Cap. x. De mediatore ad
mortē dyabolo et mediatōe
ad vitā ihū xp̄o Cap. xi. De
falsitate ludificationū qubz
hoiēs īmūdi spūs fallunt.
Cap. xii. De falsis et decep
toris purgationibz cap. xiii.
Mortē xp̄i nō fuisse necessi
tatis mē. sed voluntatis et po
testatis sue. Cap. xiiii. De
sacrificio perfō et vero qd'
xp̄s pro nobis saluator effec
tus est. Cap. xv. De hijs q̄
sibi purgationē de virtute
p̄pria pollicentur Cap. xvi.
Sapiētes mūdi nec resur
rectionis veritatē ygnosce
nec futurorz ordīē scire po
tuisse q̄uis et xp̄i vaticinia
habere videbant cap. xvii.
Unde apud impios possint

quedā futuā p̄scire. cap. xviii.
De fide qua credim⁹ tpalit
gesta et veritate que reddit
eterna Cap. xix. De mis
sione filij dei qua in forma
serui patre factus ē minor
cū in forma dei permaneat
equalis p̄ri. Cap xx. Nō
esse contra equalitatē p̄ris
et filij si etiā sēm coeternā
patri diuinitatē intelligat
filius missus. Capl'. xxi.
De sensibili demōstratione
spūs sancti et de coeterna tri
nitate vnitatis. Explicūt capla.

Incipit liber quart⁹. p̄fatio.

Sciencia celestiū
terrestriū q; rez
magni estima
re solet genus
humanū. In quo
profecto meliores sunt qui
hinc scientie p̄mittit nosse se
metipos. laudabiliorq; est
anim⁹ cui nota est uel īfir
mitas sua. q̄m qui ea nō per
specta. vias spderū scrutatur
etiā cognituros. aut qui iā
cognitas tenet ignorās ipse
qua ingrediatur ad salutē
ac firmitatē suā Qui vēo
iam euigilauit in deū. spūs
sancti calore excitatus atq;
in eius amore cōtā se vilipt
ad eiusq; intrare volens nec

facilitate

vaticinari videbāt

valens. eo⁹ sibi lucente attēdit
m se. tuenitq; se suāq; egritu
dinem illius mūditie contempa
ri nō posse cognouit. flere dul
ce hꝫ eūq; pītari ut etiā atq; eti
am mīsereat⁹ donec exuat to
tā mīseriā. et depītari cū fiduci
a iam gātuito pignore salutis
accepto p eius vnctiō saluato
rē hoīs et illūiatorē. Hīc ita
egentē et dolentē scientia non
mflat qua caritas edificat.
preposuit enī scientiā scientie.
proposuit scire mfirmitatem
suam magis qm̄ scire mūdi
mēia. fundamenta terraq;
et fastigia celoq;. et hanc appo
nendo scientiā apposuit dolorē
peregrinationis sue ex deside
rio patrie sue et conditoris ei⁹
bī dei sui. In hoc genere hoī
nū in familia xpī tui dīne dē
meus. si inter pauperes tuos
gemo da mihi de pane tuo
respondē hominibus qui nō
esuriūt et sitiūt iusticiam
sed saciati sūt et habundāt.
Saciauit aūt illos fantas
ma eoq; nō veritas tua quā
repellendo resiliūt et ī suā
vanitatē cadunt. Ego certe
sentio qm̄ multa figmenta
pariat cor hūanū. Et qd est
cor meū: nisi cor hūanū.
Sed hoc oro deū cordis mei
ut mihi ex eis figmētis pro
solido veō eructuē mihas lit
teras. sed inde veniat in eas.
quicquid per me venire po
tuit. vnde m̄ q̄iius proiecto
a facie oculoq; suoq;. et de lō
ginquo redire conanti per
uiā quā strauit nobis hūāi
tate diuinitatis vnigeniti
sui aura veritatis eius aspi
tur. Quā m tm̄ lucet mutabi
lis video in qm̄tū in ea mihi
mutabile video nec locis et tē
poribus sicut corpa. nec solis
tpibz et quasi locis sicut spi
rituū nrōq; cogitationes. nec
solis tpibz et nulla uel yma
gine locoruū sicut quedā nos
traq; mētiū ratiocinationes.

De gracia dei qua sibi hūānū genus reconciliat ut qd̄ perierat saluetur. Cap. p̄mū.

Nunc em̄ dei essen
tia qua ē mihi habz
mutabile nec in eter
nitate. nec in veritate. nec
in voluntate. quia eterna ē
ibi veritas et eterna cari
tas. et vera ibi est caritas.
vera eternitas. et cara ibi
est eternitas cara veritas.
Sed qm̄ exulauim⁹ ab ī cō
mutabili gaudio. nec tamē
inde p̄cisi atq; abrupti su
mus ut nō etiā in ipis nui

tabulibz et tpalibz eẽnitatem
ueritatẽ bũitatem quererem⁹
nec mozi eũ nr fallu nr ptur
bari volum⁹ missa sũt nob⁹
diuinitus visa congrua pgr
nationi mre quibz admone
mur nõ hic esse qđ querim⁹
sed illuc ab ista eẽ redeũdũ.
Vñ ñ pendẽm⁹. hic ea non
querem⁹? ac pmũ nobis per
suadendũ fiut qñtũ nos di
ligeret dẽs ne desperatione nõ
auderem⁹ erigi m eũ. Qua
les aũt dilexerit ostendi o
portebat ne tanqm de mer
tis mris superbientes magis
ab eo resilerem⁹. et m mã
fortitudine magis deficere
mus ac p hoc egit nobiscũ
ut pei⁹ fortitudinẽ potius
proficerem⁹ atqz uta m infir
mitate hũilitatis pficeret
virtus caritatis. Hoc sigm
ficat m in psal⁰ ubi aut pelu
uiã volũtariã segregãs dẽs
hereditati tue et mfirmata
est. tu veõ pfecisti eã. Plu
uiã quippe volũtariã non
nisi grãm vult itelligi nõ
meritis redditã. sed gratis
datã. Vñ et grã noiat. De
dit enĩ eã nõ quia digni e
ram⁹ sed quia voluit. Hoc
cognoscentes non videntes
m nobis erim⁹. et hoc est
mfirmari. Spẽ enĩ pficit nos
qui etiã aplõ paulo dixit.
Sufficit tibi grã mea nã vir
tus mĩfirmitate pficit. P
suadendũ ergo erat hoi qñ
tum nos dilexerit deus et
quales dilexerit. Cñtũ ne
desperarem⁹. quales ne sup
birem⁹. Huc totũ aplõs per
natũriũ sic explicat. Cõmẽ
dat aũt mquit suã caritatẽ
dẽs m nobis. qñ si cũ adhuc
pctores essem⁹ xpũs pro no
bis mortuus ẽ multomagis
iustificati nũc m sanguĩe ipi⁹
salui erim⁹ ab ira p ipm. Si
enĩ cũ inimici essem⁹ reconsi
liati sum⁹ deo per mortẽ filij
eius multomagis reconsili
ati salui erim⁹ m vita ipũs.
Item alio loco. Quid ergo di
cemus mquit ad hec. Si dẽs
pro nobis quis contra nos.
Qui etiã filio ꝓpio nõ pep
cit. sed pro nobis omibz tra
didit eũ. quõ nõ et cũ illo
omĩa nobis donauit? Cđ
aũt factũ nobis ãnũciatur.
Hoc futurq ostendebat et anti
quus iustis ut p eandẽ fidem
etiã ipi hũilitati mfirmarẽt
et infirmati perficerẽt. Cã
igit⁹ vnũ est verbũ dei p qđ
facta sũt omĩa qđ est i con
mutabilis veritas ubi pĩ

ipalit atq; ītōmutabilit
ſuī oīa ſimł nō ſolū q̄ nūc
ſunt m hac vniuerſa creatu
ra· verū etiā que fuerūt et
que futuā ſunt. Ibi aūt nec
fuerūt nec futuā ſiūt· ſed tm
modo ſūt· et oīa vita ſunt.
et omīa vnū ſunt· et magis
vnū eſt et vna vita ē. Sic
em̄ omā per ip̄m facta ſiūt
et quicq̄d factū eſt m hys
ni illo vita ſit et facta non
ſit qā m p̄ncipio nō factū ē
verbū· ſed erat verbū et verbū
cāt apud deū et dūs erat verbū·
et oīa p ip̄m facta ſiūt. nc p
ip̄m omīa facta cēnt· nī ip̄m
eſſet ante oīa· factūq; nō eēt.
In hys aūt que p ip̄m facta ſiūt
etiam corpus qd̄ vita nō eſt
p ip̄m nō fieret mſi m illo
anteq̄m fieret vita eēt qd̄
em̄ factū eſt iam m illo vita
erat et non qualiſcūq; vita
nā et aīā vita ē corpis· ſed
et hec facta ē quia mutabi
lis ē. Et per qd̄ facta eſt nī
per dei verbū ītōmutabile?
Omīa em̄ per ip̄m facta ſiūt.
et ſine ip̄o factū ē michil. qd̄
ergo factū ē iam m illo vita
erat et nō qualiſcūq; vita ſz
vita erat lux hoīm. lux ita
q; rōnaliū mentiū p quas
hoīes a pecoribz differunt
et ideo ſiūt hoīes. Nō ergo
lux corporea q̄ lux ē carniū
ſiue de celo fulgeat ſiue ter
renis ignibz accendat nec
humanaq; tantū carniū· ſed
etiā beluinaq; et uſq; ad mi
nutiſſimos quoſq; vermi
culos. Oīa em̄ hec vident
iſtā lucē. at illa vita lux ho
minū eāt. nec longe poſita
ab vno quoq; nr̄m. In illa ei
viuim⁹ et mouem⁹ et ſum⁹
Et lux in tenebris lucet. et
tenebre eā nō cōprehende
rūt. Tenebre aūt ſunt ſtulte
mētes hoīm praua cupidi
tate atq; infidelitate cecate.

De participatione verbi ut participes eius eſſe poſſim⁹

Nas ut cura Cap̄ ſēd'm.
ret atq; ſanaret ver
bū per qd̄ facta ſiūt
oīa caro factū eſt et habita
uit in nobis. Illuīatio quippe
nrā participa⁹ verbi ē illi⁹
ſi lucet vite que lux ē hoīm
huius aūt participatiōi ꝓſus
in habiles et minus ydonei
eram⁹ ꝓpt̄ īmūditiā pcōz.
Mūdami ergo eram⁹. Por
ro ūiquoq; et ſiquibz vna
mūdatio eſt ſanguis iuſti
et humilitas dei ut ad con

templandū deū qđ natuā nō
sum⁹ p eū mūdarem⁹ factū qđ
natura sum⁹ et qđ pāō nō su-
m⁹. Deus enī natura nō sum⁹.
hoīes natuā sum⁹ Justi pāō
nō sum⁹. Deus utaq; factq; hō-
uis̄tus interessit deo pro hoīe
pāōre. Non enī congruit pec
cator iusto: sed cōgruit hoīi
homo. Adūgens ergo nobis
similitudīez huāmitatis sue.
abstulit dissimilitudīmē iiqui-
tatis mē: et factus particeps
mortalitatis mē. fecit parti-
cipes diuinitatis sue Merito quippe mors peccatorus
veniens ex dāmnatiōis ne
cessitate. soluta est p mortē
iusti vemētē ex imisodie
volūtate: dū simplā ei⁹ cō-
gruit duplo mō. Hic ē capl'm. Hzet ei
congruētia sine cōtinentia
uel consonātia uel si qđ cō-
modius dicit qđ ē vnū ad
duo m oī cōpagination̄e ul'
si melius dicit coaptatione
creature valet plīmū. Hzac
em coaptatione sicuti michi
nuē occurrit dicē volui quā
greci armoniā vocāt Hzeq;
nuē locus est ut ostendā qn̄
tū valet consonātia simpli
ad duplū que maxime in
nobis repit et sic nobis ē
insita naturaliter. A quo utaq;
ñ ab eo q nos creauit ut nec
ipiti possit eam nō sentire.
siue npī cantātes. siue alios
audientes. p hanc quippe
voces acutiores grauiores q
concordant. ita ut quisq; ab
ea dissonuerit. nō scientiā
ciu⁹ exptes sūt plīmi ꝫ npm
sensū auditus nrī vehemen
ter offendat. Sed hoc ut de-
mōstret longo sermōe op⁹
est. Ipīs aut auribz exhibeī
pt ab eo qui nouit in regula
ri monocordo. De simplo salvatoris nrī qđ ad duplū nrm̄
cōcurrit et cōgruit. Capl' tertiū.

Verū qm̄ instat in pūncta
qntū donat deus edis-
serendū est quēadmo-
dū simplū dnī et salvatoris
nrī unū xpī duplo mō cōgru
at et quodāmō cōcinat ad sa-
lutē. Nos certe qm̄ nēō xpīā
ambigit et aiā et corpe mor
tui sum⁹. aiā ꝓpt peccatū. cor-
pore ꝓpt penā peccati. ac per
hoc et corpe ꝓpter pcm̄. Utriq;
autē rei nostre. id est et aīe
et corpori medicina ex resur-
rectione opus erat ut i me-
lius renouaret qđ erat ide-
terius cōmutatū. Mors aut
aīe ipietas est et mors cor-

.iiij.

porus corruptibilitas per quā
fit et aīe a corpe abcessus. Si
cut eī aīa deo deserēte. sic cor
pus aīa deserēte moritur. Unū
illa fit mīpiēs hoc ex aīme.
Resuscitat ergo aīa p ymāz
et m corpe adhuc mortali re
nouatio vite mchoatur a fi
de qua credit mi eū q iusti
ficat īpiū bomsqz moribus
augetur et roboratur de die
m diem cū magis magisqz
renouat interior homo. Cor
pus veō tanqm hō exteior
qūto est hec vita diutīmor
tanto magis magisqz corrū
pit ul' etate uel morbo uel
varijs afflictombz donec
veniat ad ultimū que ab oī
bus mors vocatur. Cuius aūt
resurrectio differtur m finē
cū et pā iustificatō mā per
ficietur meffabilit. Tūc eī
similes ei erim qm videbi
mus eū sicuti ē. Aūt vero
cū du corpus qd' corrūpit
aggrauat aīāz et vita hūā
na sup terrā tota temptā
est non iustificat m cōspcū
eius omnēs viuēs m compa
tione iustīe qua equabim
angelis et gloīe que reue
labitur m nobis. De morte
aūt aīe a morte corpis distī
guenda. qđ plura documēta
cōmemorē: cū dns ī vna e
uāgelica sntīa vtrāqz mortē
cuiuis facile discernēdā po
suerit ubi ait sine mortuos
sepelire mortuos suos. De
peliendū quippe corpus mor
tuū erat: sepultores aūt eī
p mfidelitatē īpietatis ī aīa
mortuos mtelligi voluit.
Quales exitantur cū dicit
Surge qui dormis. et exur
ge a mortuis: et illuīabit te
xpc. Detestatur aūt quādā
mortē apls dicens de vidua.
Que aūt m deliciis ait vi
uens mortua est. Aīma ergo
iā pia q fiut ipa ppt iustīa
ā fidei dicit ex morte reux
isse atqz viuere. Corpus aūt
nō tm morituz ppt aīe absce
sum qui futur ē: sed ppt tā
tā mfirmitatē carnis et san
guinis quodā loco m scriptu
ris ecīa mortuū dicit loqte
apl'o. Corp quidē īqt mortuū
est ppt pām spūs aūt vita ē ppt
iustīcā hec vita ex fide frā ē qm iust ex fi
de viuit. Sed quid sequit. Si
aūt spūs eius qui suscitauit
ihm xpm ihm a mortuis habi
tat m vobis: qui suscitauit
xpm ihm a mortuis viuifi
cabit et mortalia corpa vrā

per mhabitantē ſpm̄ eius ī
m vobis. Hiuc ergo duple
morti mē. saluator īpedit
ſimplā ſuā; et ad faciēdā
utrāq; reſuſcitationē mīaz
m ſacramēto et exemplo p
poſuit et ꝓpoſuit vnā ſuā.
Neq; enī fuit ꝑtōr a' īpi
us ut ea tanq̄m ſpū mortuo
m īteriore hoīe renouari
opus eēt. et tanq̄m reſipiſ
cendo ad vitā uſtitie reuo
cari ſed mdutus carne mor
tali et ſola morens et ſola
reſurgēs ea ſola nobis ad
utriūq; cōtinuit cū m ea fiēt
interioris hoīs ſacramentū.
exterioris exemplū. Inteīo
ris enī hoīs mī ſacramēto
data ē illa vox ꝑtinens ad
mortē aīe mē ſigmficādam
non ſolū m ꝑſalmo verū eti
am m cruce. Deus meꝰ ad
meus ut quid me dereliq̄ſti.
Cui voci congruit apl's dicēs
Scientes q̄a vetus homo mē
simul crucifixus ē cū illo ut
euacuaretur corpus ꝑcī.
et ultra nō ſeruiamꝰ ꝑcō.
Crucifixo quippe mteīoris
hoīs penitēcie dolores ītel
liḡtur et continēcie quidā
ſalubris cruciatus per quā
mortem mors īpietatis ꝑ
mittur m qua nos nō mouere
liquit deus. Et ideo ꝑ talē
crucē euacuat corpus ꝑcī.
ut iam nō exhibeamꝰ mē
bra mā arma iniquitatis
ꝑcō. q̄a et mterior hō si uti
q̄ renouatur de die m diē
profecto vetus ē anteq̄ re
nouetur. Intus nāq; agit
qd' idē apl's dixit Exuite vō
veterē hoīem et mduite no
uū. Qrd' ita conſequēter ex
ponit. Mqua ꝓpter deponē
tes mendaciū loquimī veri
tatē. Vbi aūt depoīt mē
dacīū? nisi mtus ut habi
tet m mōte ſcō dei qui loq̄
tur veritatē m corde ſuo.
Reſurrectio vero corpis dnī
ad ſacramētū interioris
reſurrectionis mē ꝑtinere
oſtendit. ubi poſtq̄m reſur
rexit ait mulieri. Noli me
tangē. Nondū enī aſcēdi
ad patrē meū. Cui mſteīo
congruit apl's dicens. Si
aūt reſurrexiſtis cū xpō que
ſurſum ſunt querite ubi xp̄s
eſt ad dexterā dei ſedēs que
ſurſū ſunt ſapite. Hoc ē enī
xpm̄ nō tangere miſi cū aſcē
derit ad patrē nō de ipō car
naliter ſapere. Jam vero ad
exemplū mortis exterioris

hoīs mī dūcte carnis mors pertinet qua per talē passionē maxiē hortatus ē seruos suos ut nō timeāt eos qui corpus occidūt. aiam aūt nō possūt occidere. ꝑpt qd dicit aplūs ut suppleam que desunt passionū xpī in carne mea. Et ad exemplū resurrectionis exteriorus hoī hoīs mī pertinere ꝯuenitur resurrectio corpis dnī qā discipulis ait. Palpate et videte quia spūs carnē et ossa nō habet sicut me videtis habere. Et unus ex discipulis eius etiā cicatrices eius contrectans exclamauit dicēs. Dns meus et ds meus. Et cū illius carnis tota integritas appareret. demōstratū est in ea qd' suos exhortans dixerit. Capillus capitis uū nō pibit. Nōdū em ꝑmo noli me tangere nōdū em ascendi ad patrē meū et uī anteqm ascendit ad prēm a discipulis tangitur. nisi qā illic infirmabat' interiorus hoīs sacramētū ꝓ hic bebatur exteriorus exemplū? An forte quisqm ita ē absurdus atq; auersus a uero ut audeat dicere a uiris eum tactū anteqm ascendēt a mulieribz aūt cū ascendisset.

Propt' hoc exemplū futuē nrē resurrectionis in corpe qd' p̄ cessit in dnō dicit aplūs. Initium xpī. deinde qui sūt xpī. De corpis em̄ resurrectione illo loco agebat'. ꝓpter quam etiam dixit. Transfigurabit em̄ corpus humilitatis nrē cōforme corpi glē sue. Una ergo mors saluatoris nī duabus mortibz nrīs saluti fuit. Et una eius resurrectio duas nobis resurrectiones prestitit. cū corpus eius in utraq; re id est et in morte et in resurrectione et in sacramēto interiorus hoīs nī. et exemplo exteriorus medicinali qdā cōuenientia mīstratū est.

De ratione simpli ad duplū per numerū ternariū atq; senariū. Caplm qrtū.

Het aūt ratio simpli ad duplū orditur quodā a ternario nūo. Unū quippe ad duo tria sūt. Sed hoc totū qd' dixi ad senariū puenit. Unū em et duo et tria sex fiūt. Quū nūs propterea perfectus dicit' qā partibus suis cōpletur. Habet em̄ has tres. sextū tertiam dimidiā. nec ulla pars alia que dici' possit quota sit inuenitur' ni ea. Sexta g' ei

vnū est: terna duo. dimidia tria. Vnū aūt et duo et tria cōsūmāt eūndē senariū. Cuius pfectionē nobis scā scīptuā cōmendat m eo maxīe qd' deus sex diebz sua opa pfecit et sexta die factus est homo ad ymaginē dei. et sexta etate generis humani filius dei venit et factus est filius hoīs. ut nos reformaret ad ymaginē dei. Eā qp pe nūc etas agitur siue mlleni āi singulis distribuāt etatibz. siue m diuinis lutteis memoziabiles atqz m signis quasi articulos tpm vestigemus: ut pma etas īueniat ab adam usqz ad noe. īm scda usqz ad abraham et demceps sicut matheus euāgelista distinxit ab abraha usqz ad dauid. a dauid usqz ad trīsim grationē in babiloniā: atqz inde usqz ad virgīs partum. Que tres etates cōiūcte ill' diabz quīqz faciūt. pinde sextam mchoauit natiuitas dnī. que nūc agit usqz ad occultū tpis finē. Nunc ergo senariū numez quādā tpis gerere figurā etiam m illa rōne triptite distributionis agnoscim9 qua vnū temp9 cōputam9 ante legē. alterz sub lege. tertiū sub gratia. In quo tpe sacramētū renouationis acti pim9: ut in fine tpis etiā resurrectione carnis omn ex pte renouati. ab vniuersa nō solū aīm veriū etiā corpis infirmitate sanem. Vnde intelligit illa mulier in typo ecclie a dño sanata et erecta quā curuauerat infirmitas allegāte sathana. De talibz enī occultis hostibus plangit illa vox ps': curuauerūt aīam meā. Ibat autē mulier decē et octo annos habebat in infirmitate; qd' est ter sen. Menses aūt ānoz decē et octo īueniūtur in nūo solidi quadrati senarij; qd' est series sen et hoc sexies. Iuxta quippe est ieodem euangelij loco. arbor qz illa ficulnea cui9 inserā sterilitatē etiā tertius ānus arguebat: sed ita pro illa intercessū ē ut dimitteret illo anno: ut si fructū ferret bene. sinaliter excideretur. Nam et tres āni ad eandē triptitā distributionē. ptinent. et menses triū ānoz quadratū senariū fecit qd' est sexies sen. ānus etiā vnus si duodecim menses integri considerēt. quos tricem dies complet. Talē quippe mensem veteres observauerūt quē tricuit9

lunaris ostendit: senaio nuo
pollet. Qd enī valent sex ī
pmo ordine nuoz qui cōstat
ex vnis ut puenīat ad decē:
hor valent sexagīta m scdo
ordine qui constat ex denis
ut puenīat ad centū. Sexa
genarius ergo nūs dierū
sexta ps ānī ē. Pmde p se
narū primi versus multi
plicat tāqm senarius scdī
versus et fiūt sexies sexagem.
ccc. et lx. dies: qui siūt ītegri
duodecim menses. Sed qm
sicut mensem circuitus lune
ostendit hoibus sic ānus
circuitu solis aiāduersus ē:
restāt aut quīqz dies et qua
drans diei. ut sol impleat
cursum suū ānūqz cōcludat.
Quatuor enī quadrantes
faciūt vnū diem. quē nāe
est interkalari ex cursu qua
driēnio qd bisextū vocant.
ne tpm ordo turbetur etiā
nōs quīqz dies et quadran
tem si considerem⁹ sena
rius nūs m eis plīmū va
let et pmo qa sicut fieī so
let ut a parte totū cōpute
tur nō siūt iam dies quīqz
sed potius sex ut quadrās
ille assumpt̄ pro die. De
inde quia m nīs quīqz die
bus sexta pars mensis est.
Ipē aut quadrās sex horas
habet. Totus enī dies id est
cū sua nocte viginti quatuor
hore sunt. Quarū ps qrta
qui est quadrās diei sex ho
re ūnemūt. Ita m ām cur
su senarius nūs plīmū va
let. De quadraginta sex ānis
edificationis dñici corpis Cap. v.

Ret īmerito in edifica
tione dñici corpis m
eius figuā templū
a iudeis destructū triduo se
resuscitaturz eē dicebat nūs
ipē senarius pro āno posit⁹
intellig⁹. Dixerūt eī qua
draginta et sex ām⁹ edifica
tū templū Et quadragies
sexies seni fiūt. ccc. lxxvi.
Qui nūs diez cōplet nouē
menses et sex dies qui tāq
decē menses pientibz feis
īputantur. nō qa oēs ad
sextū diē post nonū mēse
pueniūt; sed qua ipā per
fectio corpis dñi tot dieb⁹
ad partū producta cōpit⁹
sicut a maioribz traditum
suscipiēs ecclē custodit auc
toritas. Octauo enī kalen
das aprilis conceptus cre
ditur quo et passus. Ita
monūmēto nouo q⁹ sepul

tus est ubi nullus eât posi
tus mortuor ner ante ner
postea. congruit uterus vir
" quo ginis ! ~~qr ibiqꝫ~~ conceptus
est ubi nullus seminatus est
mortaluꝫ: natus aũt tradit
octauo kalendas ianuarij.
" die Ab illo ergo usqꝫ ad istũ cõpu
tati. et lxxvi reputur dies:
qui senariũ numeriũ qua
dragies sexies habent. Quo
nũo ãnor templũ edifica
tum est: quia eo mõ sena
rior corpus dnĩ perfectũ
est qd' mortis passione dest
tũ triduo resuscitauit. Dice
bat enĩ hoc de templo cor
poris sui: sicut euidentissi
mo et robustissimo euãge
lij testimonio declaratur qd'
aut. Sicut fuit ionas ĩ ven
tre ceti tribz diebz et tribz
noctibz; ita erit filius hoĩs
in corde terre tribz diebus
et tribz noctibz " De triduo
quo mpleto dñs resurrex
psũ autẽ triduũ nõ Cap. vi.
totũ et plenũ fuisse sp̃tuã
testis est; sed primus dies
a pte extrema totus ãnsã
tus ẽ. dies vero tertius a
parte prima et pẽ totus:
medius aũt inter eos id ẽ
sc̃s dies absolute totus
viginti quatuor horis duo
decĩ nocturnis et duodecĩ
diurnis. Crucifixus ẽ ei
primo uidetor vocibz hora
tertia tũ eẽt dies sexta sab
bati. Demde in ipã cruce
suspensus hora sexta et
spm̃ tradidit hora nona;
sepultus ẽ aũt tũ iã sero
factũ eẽt sicut sese habẽt
verba euãgelij qd' ĩtelligi
tur in fine diei. Undelibet
ergo nrpias etiã si alia
ratio reddi pt̃ quõ nõ sit
contra euãgeliũ iohãnis
ut hora tertia ligno suspẽ
sus intelligatur: totũ diẽ
p̃mũ nõ cõprehendis. Er
go a parte extrema totus
cõputabitur; sicut tertius
a parte p̃ma. Nox enĩ usqꝫ
ad diluculũ quo dnĩ resur
rectio declarata ẽ ad tertiũ
diẽ pertinet. " qã dr qd dr
it de tenebris lumẽ clares
cere ut p gratiã noui testa
mẽti et participationẽ re
surrectionis xpĩ audrem?
fuistis enĩ aliqñ tenebre
nũc aũt lux in dño; insinu
at nobis quodãmõ qd' a
nocte dies sumat ĩitiũ.
Sicut enĩ primus dies ppt̃
futurũ hoĩs lapsũ a luce ĩ

.iiij.

noctem: ita isti ꝑpt hoīs re
paratione a tenebris ad lu
cem cōputant. Ab hora er
go mortis usq; ad diluculū
lū resurrectionis hore sūt
quadraginta: ut ex ꝓpā no
na cōnumeret. Cui nūo cō
gruit etiā vita eius sup ter
ram post resurrectionē in
quadragīta diebz; et ē iste
nūs in scripturis frequētissi
mus ad insinuandū myste
riū pfectionis in quadrupli
to mūdo. Habent enī quan
dam pfectionē desē; et ea
quater multiplicata facīt
quadragīta. A vespere aūt
sepulture usq; ad diluculū
primi resurrectionis xxxvi
hore sunt: qui est quadra
tus senarius. Refert ad il
lam rōnē simpli ad duplū;
ubi est coaptationis maxi
ma cōsonantia. Duodecī
enī ad vigīti quatuor sim
plo ad duplū cōueniunt et
fiunt triginta sex. nox to
ta cū die tota et nocte tota
Neq; hoc sine ullo sacrām
to quod supra cōmemorauī.
Non absurde quippe spūm
diei cōparam⁹. corpus autem
nocti. Dominī enī corpus
in morte ac resurrectione
et spūs mī figurā et corpis
gerebat exemplū. Etiā sic
ergo apparet illa ratio sim
plu ad duplū in horis xxxvi:
cū duodecī ad vigīti qua
tuor conferūtur. Et horū
quidē nūoz causas cur in
scripturis sīs positi sint. ꝑt
alius alias indagare: uel
quibus iste quas ego reddi
di ꝓponende sint uel eque
probabiles uel istis etiam
probabiliores. Frustra tñ
eos ee in scripturis poītos
et nullas ee causas mysti
cas cur illic isti nūi cōmeō
rent. nemo tam stultus iep
tus q; contenderit. Ego aūt
quas reddidi uel ex ecclie
auctoritate a maioribus
traditas uel ex diuinarū
scripturaz testimonio ul' ex
ratione nuoz similitudinū
q; collegi. Contra rationez
nemo sobrius. contra scrip
turas nemo xpian⁹ cont⁹
ecclīaz nemo pacificus sense
rit. De signis et ꝑfigura
tionibz que aduētū dñi pre
tesserunt. Caplm septimū.

Hoc sacramentū hoc
sacrificiū hic sacerdos
hic deus anteq; mis
sus veniret factus ex feia.

oñia que sacrate atq; mistice patribz nris per angelum miracula apparuerūt. siue que per ipos frā sūt similitudīs hui⁹ fuerūt ut oīs creatura factis quodāmō loqueret vnū futuꝝ m quo esset sal⁹ vniuersoꝝ a morte reparā doꝝ. Cra enī ab vno deo vero et sūmo per ipietatis iniq⁹tatem resilientes et dissonātes defluxeram⁹ et euanueram⁹ m mlta discissi p mlta et mherentes m multis oportebat nutu et impio dei miserātis ut ipā multa venturꝝ cōclamarēt vnū. et a multis cōclamat⁹ veī ret vnus. et multa cōtestarent⁹ venisse vnū et a multis exonerati venirem⁹ ad vnū. et multis pcīis i aīa mortui et ꝓpter pcm̄ i carne morituri amarem⁹ sine pcō mortuū in carne pro nobis vnū. et m resuscitatū credētes et cū illo p fidē m spū resurgētes iustificarem⁹ m vno iusto facti vnū. nec m ipa carne nos resurrecturos desperem⁹ cū multa mēbra ituerem⁹ precessisse nos caput vnū in quo nūc per fidē mūdati et tūc p specie redintegrati et per mediatorē deo reconciliati. hereditatem⁹ vnū. fruam⁹ vno. permaneam⁹ vnū.

De filio dei qui et m forma dei et m forma serui vna persona ē. Cap. vm.

Sic ipe filius dei. verbū dei et idē ipe mediator dei et hoim fili⁹ hoīs equalis pri p diuinitatis vnitatē et pticeps nr̄ p humanitatis susceptionē patrē mterpellans pro nobis per id quod homo erat nec tamē tacens qd deus cū patre vnū erat mter cetera ita loquit⁹. Non pro his aut̄ rogo m̄ st̄m sed et pro eis qui credituri sūt per verbū eoꝝ m me ut oēs vnū sint sicut tu pr̄ i me et ego m te ut et ipi m nobis vnū sint ut mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatē quā dedisti michi dedi illis ut sint vnū sicut et nos vnū sum⁹. **De vnitate ecclesie m deo p geminā dilectionē cui formā prebet vnitas patris et filij et spūs scī. Cap. x.**

Non dixit ego et ipi vnū ēnus per id qd ecclie

iiij.

caput ē et corp⁹ ei⁹ ecīa possit di
cere ego et pr̄i nō vnū sed vnus.
qā caput et corpus vn⁹ est xp̄us:
sed diuinitatē suā cōsubstātia
lem p̄ū ostendens ꝓpt⁹ qd' et alio
loco dicit. ego et p̄r̄ vnū sum⁹.
In suo genere hoc est ī eiusdē
nature cōsubstāciali parilita
te vult ēe suos vnū sed ī p̄ō
qua m sēp̄ nō possent disso
ciati ab vnitē per diuersas vo
luptates et cupiditates et īmū
dicias pāx vī mūdant⁹ per
mediatorē ut sint m illo vnū
nō tm̄ p eandē naturā qua
hoīes ex hoībus mortalibus
equales angelis fiūt. sed ecīa
p eādē caritatē ī eandē bītudi
nē conspirātē concordissimā
volūtatē m vnū sp̄m quodā
caritatis igne conflatū. ad hs
enī valet qd' aut ut sint vnū
sicut et nos vnū sum⁹ ut quē
admodū p̄r̄ et filius nō tātū
equalitate substātie sed ecīa
volūtate vnū sūt. ita et hij
īter quos et deū mediator ē
filius nō tantū p id qd' eiusdē
nature sūt sed ecīa p eandē
dilectionis societatē vnū sint.
Deinde idipm̄ qd' mediator ē
per quē reconciliam⁹ deo sic
dicit. Ego inquit ī eis et tu
m me; ut sint cōsūmati ī vnū.

De mediatore ad mortem

diabolo et mediatore ad vi
tam ihū xp̄ō. Cap. x.

Het est vēa pax et cum
creatore nrō nobis fir
ma cōnexio purgatis
et recō filiatis per mediatorē
vite. sicut mutilati et aliena
ti ab eo recesseram⁹ per me
diatorē mortis. Sicut enī dya
bolus superbus hoīem superbiēte
perduxit ad mortē. ita xp̄s
humilis hoīem obediēte reduc
it ad vitā quia sicut ille ela
tus cecidit et deiecit consen
tiēte. sic iste humiliat⁹ surrexit
et erexit credēte. Nā enī
nō p̄uenerat dyabol⁹ quo nē
p̄ duxerat mortē quippe spūs
ī ip̄ietate gestabat. sed mor
tem carnis non subierat. qā
nec mdumētū suscepat mag
nus hoī videbatur p̄ceps
m legiombz demonū p quos
fallacias regnū exercet. sic
hoīem p elationis typū potē
cie q̄m̄ iustitie cupidiorem.
aut p falsam philosophiam
magis mflans aut p sacra
sacrilega irretiens m quib⁹
ecīa magice fallacie curio
siores superbiores q; aiās de
ceptas illusas q; p̄cipitant
subditū tenet pollicēs ecīa
purgationē aiē p eas q̄s
teledas appellant trāsfigurā

ij ē cap. x.

do se m angelū lucis per mul
tiformē machinationē m sig
nis et prodigijs mendacij.

De falsitate ludificationū quibz hoīes īmūdi spūs fallūt. Caplm .xi.

Facile est enī spiritib⁹ nequissimis p aerea corpa facere multa que mi
rentur aīe terrenis corpib⁹ aggrauate etiā melioris af
fectus. Si enī corpa ppā ter
rena nōnullis artibus et ex
ercitationibz modificata m
spectaculis theatricis tanta
miracula hoībus exhibent
ut hij qui nūqm talia vide
runt narrata vix credant:
quid magnū ē dyabolo et
angelis eius de corporeis
elemētis per aerea corpa fa
cere que caro miretur. aᶜ
etiā occultis mspirationibz
ad illudendos humanos
sensus fantasmata ymagi
nū machinari quibz vigilā
tes dormientes ne decipiat
uel furētes exagitet. Sed
sicut fieī pt ut hō vita ac mo
ribz melior spectet nequissi
mos hoīes uel m fune am
bulātes uel multimodis
motibz corpm multa ītredi
bilia facientes. nᶜ ullomō
facere talia concupiscat. nᶜ
eos pponendos sibi, ptēa ex
istimet. sit aīa fidelis et pia
nō solū si videat verū etiam
si, ppᵗ fragilitatē carnis exhor
reat miracula demonū non
ideo tamē aut se nō posse talia
dolebit. aut ob hoc illos melio
res eē iudicabit cū sit pfertī
m societate sanctoz qui p vir
tutē dei cui cūcta subiecta sūt
et mīme fallacia et multoma
iora fecerūt siue hoīes siue
angeli bom

De falsis et decep toris purgationibz. Cap. xij.

Nequaqm igit⁹ per sac
legas simlitudiēs et
īpias curiositates et
magicas consecrationēs aīe
purgant⁹ et reconsiliantur
deo: qā falsus mediator nō
trauit ad supiora. sed potius
obsideē mtercludit viam p
affectus quos tanto malig
niores quāto supbiores sue
societatis mspirat. qui nō
possūt ad euolandū pēnas
nutrire virtutū sed potius
ad demergendū pondera ex
aggerare vitioz: tanto grauī
us aīa rūtura qnto sibi vide
tur erecta sublimi⁹. Vnde
sicut magi fecerūt diuīnt⁹
monuit quos ad hūilitatē
dnī adorandā stella pduxit.
ita et nos nō qua venimus.

mij

sed per aliā viam ad patriā
redire debem⁹ quā rex hu
milis docuit: et quā rex su
pbus hūili regi aduersari
us obsidere non possit. Et
nobis eū ut adorādem⁹ hū
lem xp̄m celi enarrauerūt
gloriā dei: tū in oēm terrā
exiit sonus eor̄. et in fines
orbis terre verba eor̄. Vna
nobis fuit ad mortē p̄ p̄cm
in adam. Per vnū quippe ho
mīnē p̄cm intrauit in hūc
mūdū et p p̄cm mors: et ita
in omēs homēs pertransijt in
quo oēs p̄caūerūt. Hui⁹ vi
te mediator dyabolus fuit
p̄suasor p̄ci et p̄putator in
mortē. Nā et ipē ad opan
dam duplā mortē māz. sim
plā attulit suā. per ip̄ietatē
nāq; mortu⁹ ē in spū. carne
vtiq; mortu⁹ nō est. Nobis
aūt et ip̄ietatē p̄suasit et
ppt̄ hanc ut in mortē car
nis venire meritū⁹ effent.
Vnū ergo appetuim⁹ iniq⁹
suasione. alterū nos seru
tū est iusta dāpnatiōe. ppte
rea quippe scriptū ē. Deū mor
tem non fecit quia causa
mortis ipē non fuit sz tū
p ei⁹ retributionē iustissi
mā mors irrogata ē p̄cōri
sic ut supplicū iudex irrogēt
reo causa tamē supplicij non
est iustitia iudicis. sed meri
tū crimīs. Quo ergo nos me
diator mortis tūsm sit et ipē
nō veīt id ē ad mortē carnis
ibi nobis dīns deus nr̄ medi
tūā emēdationis miseruit.
quā ille nō meruit. occulta
et mīnis arthana ordinati
one diuīne altezq; iustitie.
Vt ergo sicut p vnū hoīez mor⁹.
ita et per vnū hoīem fiēt re
surrectio mortuor̄ qā magis
vitabāt hoīes qd' euitare
non poterāt mortē carnis
qm̄ mortē spūs. id ē magis
penā qm̄ meritū pene. nā
nō peccare aut nō curatur.
a' parū curat. nō mori aūt
q̄uis nō obtineat. vehemē
ter satagitur. vite mediator
ostendēs qm̄ non sit mors
timenda que per humānam
conditionē iam euadi non
pt̄. sed potius ip̄ietas que p
fidem caueri potest occur
rit nobis ad finē quo vem
mus sed non qua venim⁹.
Nos enī ad mortē per pec
catū venim⁹. ille p iustitiā.
Et idō cū sit mors nr̄a pēa
p̄cī. mors illius facta est
hostia pro p̄cō. Mortē xp̄i.

nō fuisse necessitatis mē sed
volūtatis et ptātis sue cap. xiij.

Quapropter cū spūs corpi
ꝑponatur. mors ꝙ fit
spūs a deo deseri. mors
aūt corpis ab spū deseri. ea ꝙ fit
pena in morte corpis. ut qz spūs
volens deseruit deū. deserat
corpus īuitus. ut cū spūs deū
deseruit qđ voluit. deserat
corpus etiā si noluit. nec dese
rat cū voluit. nisi alīq sibi
vim qua tpm corpus ꝓimat
intulerit demōstrauit spūs me
diatorīs quā nulla pena pcī
usq ad mortē carnis accesserit
qđ nō eam deseruit īuitus.
sed qđ voluit. qñ voluit. quō
voluit. quippe dei verbo ad v
nitatē cōmixtus. Unit aut po
testatē hēō ponēdi aiaz meā et
ptātē hēō iterū sumēdi eā. Nēō tollit
eam a me. sed ego pono eā
et iterū sumo eam. Ex hoc
maxime mirati sūt sicut euā
gelū loquit qui pūentes erāt
cū post illā vocē in qua fi
gurā pcī nri edidit continu
o tradidit spm. Longa em
morte cruciebāt ligno suspē
si. unde latrombz ut iam mo
rerent. et de ligno ante sab
batū deponerētur crura con
fracta sunt. Ille aūt qđ mor
tuus iuentus ē miraculo fuit.
Hoc etiā pplatū legim fuisse
miratū cū ab illo sepeliendū
corpus dñi peteretur. Ille ita
qz deceptor qui fuit hoī me
diator ad mortē. falsoq se op
posuit ad vitā. noīe purgati
oīs per sacra et sacrificia sa
crilega quibus supbi sedu
tur. quia nec participatioēz
mortis mē habē potuit. nec
resurrectionē sue. simplam
quidē suā mortē ad duplā
mām potuit afferre. simplā
vero resurrectionē in qua et
sacramētū eēt renouatiōis
mē et eius que in fine futūa
est eugilatiōis exemplū nō
utiq potuit ille pro inde qui
spū vivus carnē suā mortuā
resuscitau verus vite media
tor illū spm mortuū et mor
tis mediatorē ab spūtibus
in se tredētū foras mīsit ut
nō regnaret intrīsecus sed
forinsecus oppugnaret nec
tamē expugnaret. Cui sepe
quoq temptādū prebuit ut
ad superādas etiā tempta
tiones eius mediator esset
nō solū p adiutoriū verū et
iam per exemplū. At ille pri
mitus ubi per omēs aditus
ad interiora molieng irrepe

.iij.

expulsus ē. post baptismū in
heremo cōpleta omī tempta^oe
illetebrosa. quia vnuī spīm mor
tuus spīm nō īuasit quoquō
modus mortis humane. cōuer
tit se ad faciēdā mortē quā
potuit. et permissus ē īillud
qd' ex nobis mortale vinus
mediator acceperat et ubi
potuit aliquid facere. ibi ex
omī parte deiectus ē. et vī
acepit exterius ptātē dmice
carnis occidende. mde īteri
or qua nos tenebat potestas
eius ocisa ē. ¶Factū est eī ut
vinc̄la paūz multoz ī mul
tis mortibz p vnius vnam
mortē quā pcm nullū pre
sserat solverent. ¶Quam
pptēa dns pro nobis mdebi
tam reddidit ut nobis debita
nō noceret. ¶Neq; em tuus
qm̄ iure ptātis exutus est
carne. sed hē se exuit. ¶Nā
qu posset nō mori si nollet.
proculdubio qr voluit mor
tuus ē et ideo prīcipat^o et
ptātes expoliauit fiducialī
ter triūphans eas msemet
ipō. ¶Morte sua quippe vno
verissimo sacrificio pro nob^o
oblato quicq^d culpar erat
vī nos prīcipatus et ptātes
ad luenda supplicia iure deti
nebant purgauit aboleuit
extinxit. et sua resurrectiōe
mi nouā vitā nos p̄destinato^s
vocauit. vocatos iustificauit.
iustificatos glorificauit. ¶Ita
dyabolus hoīez quē p consen
sionē seductū tanqm̄ iure īte
gro possidebat. et ipē nulla
corruptione carnis et sāgui
nis septus. p ipām corpis mor
talis fragilitatē mimis ege
nā et mfirmā tanto supbior
q̄nto uelut dicior et fortior
quasi pānoso et erupnoso do
minabat^r m ipā morte carnis
amisit. ¶Quo em cadentē nō
secutus īpulit patrē. illuc
descēdentē persecutus cōpu
lit redeptorem. ¶Sit īmortis
consortio filius dei nobis fiei
dignatus est amicus quo nō
pueniēdo meliorē se nobis
atq; maiorē putabat īimī
cis. ¶Dicit em redemptor
mr̄. ¶Maiorē dilectionē neō
habet qm̄ ut aiām suā po
nat pro amicis suis. ¶Quo
circa etiā ipō dnō se crede
bat dyabolus superiorē īquā
illi dns m passiombz cessit.
qua et de ipō ītellectū est
qd' m psalmis legit^r. ¶Minuis
ti eū paulomin^o ab angelis

ut ab ĩquo uelut equo iure
aduersus nos agente ꝑe otiosus ĩnotẽs eũ iure equissimo superet. atq; ita captiuitatẽ captam ꝓp̃ ꝑam captiuaret nosq; liberaret a captiuitate ꝓp̃ peccatũ iusta suo iusto sanguine ĩuste fuso mortis cirographũ delens et iustificãdos redimẽs ꝑcatores. Vnde etiã diabolus adhuc suos illudit quibus se p̃ sua sacra uel ut purgãdis et potius ĩpiãndis atq; mergendis falsus mediator oppo nit qd̃ superbis facilime p̃suadet irridere atq; contempnẽ mortẽ xp̃i a qua ꝙ̃to ẽ alienior tanto ab eis credit sanctior atq; diuinior. Quia tamẽ apud eũ ꝓcatissimi remãserũt agnoscentibus gentibus et pia hũilitate bibentibus p̃cioũ suũ. cuiusq; fiducia deserentibus hostẽ suũ et concurrentibus ad redemptorẽ suũ ꝓfecit emi diabolus quõ illo et mfidiãte et furẽte vitatur ad salutẽ fideliũ suorũ ex celsissima sapiẽtia dei. a fine superiore quod est ĩitiũ spiritalis creature usq; ad finẽ mferiorẽ qd̃ est mors corpis ꝓtingens fortiter et disponẽs oĩa suauiter. Attingit eĩ ubiq; ꝓp̃ suã mũditiã et nichil ĩquinatũ ĩuenit m eã. à morte aũt eterna alieno diabolo vñ nimiũ superbi credit mors alteriꝰ generis ꝓparatur m eterno tartari igne q̃ nõ solũ cũ terrenis sed etiam cũ eternis corporibus exercitiari spiũs possint. Superbi aũ hoiẽs quibus xp̃s qr mortuus est viluit ubi nos tã magno emit et istã mortẽ reddunt cũ hoĩbz cõditionẽ erupnose nature que trahitur a primo pcõ et m illam cũ illo p̃ ciputabãt quẽ ꝓtea xp̃s p̃ posuerũt qr eos mistã deiect q̃ per distãtẽ naturã ꝑe nõ cecidit et quo ꝓp̃ eos p̃ igentem msidiaz ille defendit. Et tamẽ se demombz eẽ meliores nõ dubitãt credere eosq; maledictis oĩbz ĩsectari detestariq; nõ cessant. quos certe alienos ab hui⁹ mortis passione nouerũt ꝓp̃ quã xp̃m contepnũt nec sic volũt considerare quã fieri potuerit ut m se manẽs nec per semp̃m ex ulla parte mutabile verbũ dei p̃ inferiorẽ tñ nature susceptionẽ aliquid mferius pati posset quod ĩmũdus demon qr terrenũ

corpus nō habet pati nō pos/
sit. si tū sint ꝓi demonibus
meliores tñ quia carnē por
tant mori sit possiū quēad
modū mori demones qr eā
nō portāt nō vtiqz possiunt.
Et tū de mortuis sacrificioꝝ
suoꝝ multū ꝑsumāt que se
fallacibz supbisqz spiritibus
īmolare non sentiūt aut si
etiā sentiūt aliquid sibi pro
desse arbitrāt. ꝙ fidoꝝ et
iudoꝝ amicitiā quoꝝ ītē
tionis nullū negotiū est nr
ipedito reditus mī nō ītel
ligūt ne ipōs quidē supbissi
mos spē honoribz sacrificioꝝ
gaudere potuisse nisi vni ve
ro deo pro quo colī volunt
verū sacrificiū deberetur.

De sacrifino ꝙfiō et vero qđ
ipē pro nobis saluator effec
tus est. Caplm. xiiij.

Neqz id rite posse offer
ri nī ꝙ sacerdotē mag
scīm et iustū nec nisi
ab eis acīpiatur qđ offertur.
pro quibus offertur. atqz id
sme vitio sit ut pro viciosis
mūdandis possit offerri. Hoc
certe omēs cupiūt qui pro se
offerri sacrificiū deo volunt.
Neqz ergo tam iustus et stūs
sacerdos qm̄ vnicus dei filiꝰ
nō qui opus haberet per sa
crificiū sua purgare ꝑcata
nr̄ originalia nec ex humana
vita que addūt. Et quid tā
cōgruent ab hoībz sumeretur
qđ pro eis offeretur qm̄ humāna
caro. Et quid tā aptū huic īmo
latiom qm̄ caro mortalis. Et
quid tā mūdū pro mūdāndis vitijs
mortaliū qm̄ sine vlla contagio
ne carnalis cōcupiscētie caro na
ta ī vtero et ex vtero virginali.
Et qđ tā grate offerri et susci
pi posset qm̄ caro sacrificij nr̄i.
corpus effūī sacerdotis nr̄i.
Et qm̄ quatuor considerantur
in omī sacrificio. Cui offerat.
A quo offerat. Quid offera
tur. Pro quibus offerat. Idem
ipē vnus verusqz mediator ꝙ
sacrificiū patri reconsiliās nos
deo vnī cū illo maneret cui of
ferebat vnū m se faceret pro
quibus offerebat. vnū ipē eēt
qui offerebat et qđ offerebat.

De hijs qui sibi purgationem
de virtute ꝓpria pollicēt. Cap

Sunt aūt quidā. xv.
qui se putant ad cōtē
plandū deū et mherē
dū deo virtute ꝓpria posse pur
gari quos ipa supbia maxīe
maculat. Nullū enī vitiū
est cui magis diuina lege re
sistitur et m qđ magis acīpi
at īmandi ius ille supbissi
mꝰ spūs ad yma. mediator
ad sūma mterclusor nisi qđ

capl'
xv.

cultr mſidians alia via deuite
tur aut per ꝓꝑm definiẽtẽ qđ
nterꝓtat amalech apte ſeue
ens et ad terrã repromiſſio
nis repugnãdo tranſitũ ne
gans per trucẽ dñi q̃ moyſi
manibꝫ extenſis ꝑfigurata
eſt ſuꝑetur. Hinc em̃ ſibi
purgationẽ iſti virtute ꝓpria
polliceẽtur. quia nõ nulli eoꝝ
potuerũt animem mẽtis vltra
oem̃ creaturã tranſmittere
et lucẽ icõmutabilis veita
tis q̃ntulacũq; ex ꝑte contin
gere qđ xp̃ianos multos ex
fide mteri ſola vnẽtes non
dũ potuiſſe deridẽt. Sed q̃d
prodeſt ſuꝑbienti et ob hoc
erubeſcenti lignũ conſcendẽ
de longinquo conſpicere pa
triam tñ ſmarinã? aut quid
obeſt hũili de tanto mterual
lo non eã videre m illo lig
no ad eam venienti quo de
dignatur ille portari? Sapi
entes mũdi nr̃ reſurrectionis
veritatẽ cognoſcẽ nec futuro
rũ ordinẽ ſcire potuiſſe q̃ius
et ipi vaticinia habere videãt

. vaticinia.

Hꝫ etiam re Caꝑ. xvi.
reſurrectionẽ carnis
nos credere repꝛhẽdũt
ſibiq; etiã de hijs rebꝫ credi vo
lunt. Quaſi vero qua pre
celſam icõmutabilẽq; ſubſtã
tiam per illa que facta ſunt
mtelligẽ potuerũt ꝓptea de cõ
uerſione rerũ mutabiliũ a
de contexto ſeculoꝝ ordine ſu
lẽdi ſũt. Hinc q̃ veriſſimẽ diſputãt
et documẽtis certiſſimis ꝑſuadẽt et
nis rõnibꝫ oia ita alia fieri. ꝓp
terea potuerũt m ipis rõmb
perſpicere uel ex ipis colligẽ.
quot ſint aialiũ genera. q̃
ſemina ſingulorꝝ i exordijs.
qui modus in incremẽtis.
qui nũ ꝑ cõceptus. ꝑ ortus.
ꝑ etates. per otaſus. q̃ mo
tus m appetẽdis q̃ ſed'm nãz
ſũt. fugiendisq; contrarijs.
Hinc ne iſta oia nõ ꝑ illã m
cõmutabilẽ ſapiẽtiã. ſed ꝑ
locoꝝ actũm hiſtoriã queſie
rũt et ab alijs expta atq; cõ
ſcripta crediderũt. Quo
minus miraũ ẽ nullo mõ
eos potuiſſe prolixoꝝ ſeculo
rũ ſeriẽ veſtigare. et quã
dam metã hui⁹ excurſus q̃
tãq̃m fluuio genus decurrit
humanũ atq; inde cõuerſioẽz
ad ſuũ cuiq; debitũ termi
nũ. Hiſta em̃ nec hiſtorici
ſcribere potuerũt longe fu
tura et a nullo expta atq;
narrata nec iſti philoſophi
ceteris meliores in illis ſũ
mis eterms q̃ rõmbꝫ itellaũ
talia cõtemplati ſunt. aliq;
nõ eiuſdẽ generis ꝑterita q̃
potuerũt hiſtorice inquire
rent. ſed potius et futura ꝑ

-lj ẽ cap̃.

nosterent. Unde apud ipi
os possūt quedā futura pre

Quod qui scire. Cap. xvij

Quod qui scire potuerūt ab eis vates a trīs phete appellati sunt. qm̄ꝯ et pphaz nome non oīno alienū est a trīs eoz. Sed pluīmū interest utrū ex primēto pteritoz futura cōiect sicut medici multa pūdendo etiā trīs mandauerūt que ipi expta notauerāt sicut denigz agricole uel etiā naute multa pnūciāt. talia enī si ex longis mteruallis tpm fiant diuinationes putantur. an veo iam ventura pesserīt et longe visa venientia nūcient pro acuto sensu videntiū qđ cū fariūt aeree ptātes diuinare credūt tanqm̄ si quisq̄ de mōtis vertice aliquē longe videat venētē et pxime m cāpo habitātibz ante nūtiet an ab angelis sāctis q̄bz ea deus p verbū sapiētiāq̄ suā mdicat ubi et futua et pterita stant uel quibusdā prenūtientur hoīibus uel ab eis audita rursus ad alios hoīes trāsmittant. an ipsoz hoīm quoz̄uīdā mētes i tm euehant spū sco ut nō per angelos sed per seipās futuroz mstantes causas m ipā sūma rez arte cōspiciāt. Audiūt autē ista et aeree ptātes siue angelis ea nūciantibz siue hoīibz et tm̄ auduīt q̄ntū opus ee ille iudicat cui subiecta sūt oīa. Multa etiā prediciūt istitū quodā ipulso spū nescientiū sicut cappharas nesciuit qđ dixit. sed cū esset pontifex profetauit. Ergo de successioībz seculoz et de resurrectioē mortuoz pphas net illos consule debem⁹ q̄ creatoīs et mutatē i q° uiuim⁹ mouem⁹ et sum⁹ q̄ntū potuerūt itellexerūt. q̄a p ea que facta sunt cognoscētes deū. nō sicut deū glorificauerūt. aut gras egerūt. sed ducentes se ee sapientes stulti facti simt. Et cū ydonei nō essent m eternitatem spi talis icōmutabilis q̄z natue anē mētis tam constanter mfigere. ut m ipā sapientia creatoris atq̄ rectoris vniuersitatis viderent volumia seculoz que ibi iā eent et semp essent. hec aut futua eent ut nō eent atq̄ ut ibi viderent cōuersiones m melius nō solū aiaz sed etiā corpoz hūmanoz usq̄ ad fin moī pfectōem. Cū ergo ad hec ibi videnda nullo mō eent ydonei ne ad illud quidē dign̄ habiti sūt. ut eis ista p sanctos angelos nūciarent siue forinsecus p

sensus corpis siue mteiorib⁹ reuelationib⁹ m spū expressis sicut pūbus mris vea pietate pditis hec demōstrata sunt qui ea pdicētes et ul' de pūtibus sigmis uel de pximis rebus ita ut pdixerant factis fidē facientes auctoritatē ciu de longe futuris usq; m seculi finē crederetur habere meruerūt. Ptātes aūt aeree supbe atq; fallaces etiā si quedam de societate et ciuitate scōrū et de vero mediatore a scis pphetis uel angelis audita. p suos vates repūtur dixisse. id egerūt ut per hec aliena vera etiā fideles dei si posset ad sua falsa traduterent. Os aūt p nescientes id egit ut veritas vndiq; psonaret fidelib⁹ m adiutoriū. impijs m testimoniū. De fide qua credim⁹ tpaliter gesta et veritate que reddet eterna. Cap. xvm.

Quia ergo ad eterna tempestenda pdonei nō eramus. sordes q; pcōrū nos pgrauabāt tpaliū rerū amore contracte et de pcagine mortalitatis tanq; naturaliter īolute purgandi eram⁹. purgari aūt ut cōtēparem⁹ eternis nō nisi per tpalia possemus qualibus iam cōtēpti tenebam⁹. Vanitas enim a morbo plūmū distat. sed medici curatio ñ morbo cō gruat nō pdiuit ad sanitatē. Inutilia tpalia detinūt egrotos. utilia tpalia fusti piūt sanandos et trauciūt ad eterna sanatos. Mens aūt rōnalis sicut purgata cōtemplationē debet reb⁹ eternis sic purgāda tpalibz fidem. Dixit quidā illoz qui quondā apud grecos sapientes habiti sūt. Cūtū ad id qd' ortū est eternitas valet. tantū ad fidē veritas. Et profto ē vera sententia. Qd' enī nos tpale dictum? hs ille qd' ortū est appellauit. Ex quo genere etiā nos fumus nō tm̄ scdm corpus. sed etiā scdm aīmū ~ mutabilitatem. Non enī pprie vocatur eternū qd' aliqua ex pte mutatur. In qūtū igit' mutabiles sum⁹. m tm̄ ab eternitate distam⁹. Promittit' aūt nobis vita eterna per veritatē a tuius pspicuitate rursus tm̄ distat fides mra qūtū ab eternitate mortalitas. Nūt ergo adhibe m⁹ fidē rebus tpaliter' gestis pter nos et p nām mūdam ut cū ad speciē venerimus quēadmodū suit credit fidei veritas. ita mortalitati sue

cedit eternitas. Quappe qñ
fides nrā fiet veritas cū ad
id qđ nobis credentibz pro
mittit. puenerim9. pmit
tit aūt nobis vita eterna
et dixit veritas non q̄ fiet
sicut futura ē fides mā. fz
que semp ē veritas qā ibi ē
eternitas. Dixit enī veritas.
Hec ē aūt vita eterna ut cog
nosant te vnū verū deū et
quē misisti ihm xpm cū fi
des mā videndo fiet veri
tas tūc mortalitatē mām
cōmutatā tenebit eternitas
Cđ donec fiat et ut fiat
qua rebz ortis accōmoda
m9 fidem credulitatis. sicut
in eternis speram9 verita
tē cōtemplationis ne fides
mortalis vite dissonaret
a veritate eterne vite ipā
veritas pū coeterna de ter
ra orta est. cū filius dei sic
venit ut fieret filius hoīs
et ipē in se extiperet fidem
mām qua nos pduceret
ad veritatē suam. qui sic
susrepit mortalitatē māz.
ut nō amitteret eternitatē
suam. Cūtū enī ad id quod
ortū est eternitas valet. tū
tū ad fidē veritas. Ita er
go oportebat nos purgā
ut ille nobis fieret ortus q̄
maneret eternus. nē alter
nobis eēt in fide. alter in ve
ritate. nec ab eo qđ orti su
mus. ad eterna transire
possem9 nisi eterno p ortū
nrm nobis sociato ad etnī
tatē ipi9 trancerem9. Hūc
itaq̄ illud quodāmō secuta
est fides mā. quo ascendit i
quē credim9 ortus mortuus
resuscitatus assūptus. Hoz
quatuor duo prioza nouera
mus in nobis: scim9 ei hoīes
et oriri et mori. Duo aūt re
liqua id ē resuscitari et assu
mi iuste in nobis futura spa
m9 q̄ in illo facta credimus.
Itaq̄ in illo qua et id quod
ortū erat tūsiit ad eternita
tē. tūsitur est et nrm cū fi
des puenerit ad veritatem.
Jam enī credētibz ut in verbo
fidei maneret et inde ad ve
ritatē ac per hoc ad eternita
tē pduci a morte liberaret
ita loquit. Si māseritis in
verbo meo vere discipli mei
estis. Et quasi quereret quo
fructu. secutus ait. et cognos
cetis veritatē. Rursus quasi
dicerent quid prodest morta
libz veritas. et veritas iquit
liberabit vos. vñ nisi a morte

a corruptione a mutabilita
te. Veritas quippe īmortalis
īcorrupta īcōmutabil' pma
net. Vera aūt īmortalitas.
vera īcorruptibilitas. vera
īcōmutabilitas ipa est eter
nitas. De missione filij dei
qua m forma serui patre
factus est minor cū m for
ma dei permaneat equalis
patri. Capl'. xix.

Ecce ad qd missus est
filiꝰ dei. ymo vero ec
ce qd est missum ee filiū dei.
Quecūqz ppt frēndā fidem
qua mūdarem ad cōtemplā
dā veitatē m rebz ortis ab et
nitate prolatis. et ad eterni
tatē relatis tpalit gesta sūt
a testimonia hui missionis
fuerūt aut ipa missio filij dei.
Sed testimonia quedā vētu
rū pnūciauerūt quedā vel
se testata sūt factū quippe
creaturā per quē facta ē oīs
creatura. oēm creaturā testē
habere oportebat. Nisi eū
multis missis pdicaret unꝰ.
no multis dimissis teneret
unus Et nisi talia eent testi
monia q̄ pus magna esse
viderent nō crederet ita
magnꝰ ut magnos faceret
magnus qui ad quos mis
sus ē paruꝰ. In cōparabilit ei
maiora filij dei facta sūt ce
lū et terra et oīa que ī eis
sunt. quia oīa p tpm facta
sunt. qm signa atqz portē
ta que m eius testimoniū pro
ruperūt. Sed tamē hoīes
ut hec magna p eū facta par
ui crederent illa parua tāq̄
magna tremuerūt. Cū ergo
venit plenitudo tpis misit
dꝰ filiū suū frm ex muliere
factū sub lege. usqz adeo pui
ut frm. Eo itaqz missu quo
factū. Si ergo maior minо
rē mittit. fatemur et nos fac
tū mnorē et m tm minorem
īqntū factū. et m tm factū
mqntū missū. Misit ei filiū
suū factū ex muliere. p que
tm quia frā sūt oīa. nō solū
prius qm factus mitteret.
ꝛ prius qm eent oīa eundē
mittentē confiteamur equalē
quē dicimus missū minorē.
Quomō ergo ante istā ple
nitudinē temporis qua eū
mitti oportebat pusqm mis
sus eet videri a pribz potuit
cū eis āgelica quedā visa de
mōstrarētur qm nec iā missꝰ
sicut equalis est pri videba
tur. Unde cū dicit philippo
a quo utiqz sicut a ceteris et

ab ꝑis a quibꝫ crucifixus est
m carne videbat tanto tpe vo
bisꝯ sꝰ et nō cognouistis me.
philippe qui me videt. videt et
patrē mꝰ quia videbat et nō
videbat. Videbatur sicut mꝰ
sus factus erat. nō videbat
sicut ꝑ eū oīa facta erāt. Aut
vnde etiā dicit illud. Qui au
dit mādata mea et seruat ea
ꝑ est qui me diligit. et qui
me diligit diligetur a patre
meo et ego diligā eū et mā
festabo ei meipm cū eēt ma
nifestus ante oculos hoīm ñ
qua carnē qua verbū īpleī
tudine tpis factū erat. susti
ende mē fidei porrigebat. ꝓpm
aūt verbū ꝑ qd oīa frā erāt
purgate ꝑ fidē menti cōtem
plādū m eternitate seruabat.

Non eē contra equalitatē patris et filij si etiā sdm coeternā patri diuinitatē intelligatur filius missus. cap. xx.

Si aūt sdm hoc missus a
patre filius dicit quia
ille pr̄ est et ille filius.
nullomō īpedit ut credamus
equalē pr̄i eē filiū et cōsubstā
tialē et coeternū et tamē a
ꝑē missū filiū. Non qā ille
maior ē et ille minor. sed qꝛ
ille pr̄ et ille filius. ille gen
tor. ille genitus ille a quo
est qui mittit. ille qui ē ab
eo qui mittit. filius em̄ a pa
tre est nō ꝑr̄ a filio. Sdm hoc
iam ꝑt intelligi nō tm̄ ideo
dici missus filius qā verbū
caro factū ē. sed ideo missus
ut verbū caro fieret et per
ꝑtiā corpalē illa q̄ scripta
sūt oparetur. id ē ut nō tm̄
homo missus intelligat qd
verbū caro factū ē. sed et
verbū missum ut homo fieret.
quia nō sdm impatē ꝑtātē
uel substātiā uel aliquid
qd̄ in eo pr̄i nō sit equale
missus est. sed sdm id q̄ fi
lius a patre est nō ꝑr̄ a filio.
verbū em̄ patris est filius.
qd̄ et sapiēcia eius dicitur
Quid ergo mirū si mittit.
nō quia īequalis ē patri ꝫ
quia est manatio quedā cla
ritatis omnipotētis dei sincē
ris. Ibi aūt qd̄ manat et de
quo manat vnius eiusdēq
substātie ē. Neq em̄ sicut
aqua de foramine terre aut
lapidis manat sed sicut lux
de luce. Nam qd̄ dictū ē can
dor ē em̄ lucis eterne. qd aliud
dicit ē q̄ lux est lucis eterne.
Candor quippe lucis qd nisi
lux ē. Et ideo coeterna luci
de qua lux ē. Valuit autē
dicere candor lucis q̄m lux

lucis ne obscurior putaretur
ista que manat qm̃ illa de q̃
manat. Cū enī audiꝝ candor
eius eē ista. facilius ē ut per
hanc lucere illa qm̃ hec mi⁹
lucere credatur. Sed qā cauē
dū nō erat ne minor lux illa
putaretꝝ q̃ istā genuit hoc eī
nullus unq̃m hereticus au
sus ē dicere nec credendū est
aliquē ausurū illi cogitatoī
occurrit sc̄ptuā qua possit vi
deri obscurior lux ista q̃ ma
nat qm̃ illa de qua manat.
Quā suspitionē tollit cū aūt
Candor est illius id ē lucis
eterne. atq; ita ostendit eq̃
lem. Si enī hec minor ē. ob
scuritas illius est nō candor
illius. Si aūt maior ē nō ex
ea manat. Non enī uinceꝝ
de qua genita ē. Quia er
go ex illa manat. nō ē maior
qm̃ illa. Quia uero non ob
scuritas illius sed candor illi⁹
est. nō est minor. Equalis g⁹
est. Neq; hoc mouere debet
quia dcā est manatio quedā
claritatis oīpotētis dei sinc
eris. tanq̃m npā nō sit oīpotēs.
sed oīpotētis manatio.
Nox enī de illa dicit. Et cū
sit una oīa pt̄. Unus ē aūt
oīpotēs. nisi qui oīa pt̄. Ab
illo itaq; nutrit̄ a quo ema
nat. Sic enī et petitur abil
lo qui amabat eā et desi de
bat. Emutte mquit illā de
scīs celis tuis. Et emite illā
a sede magnitudis tue ut
meciī sit et meciī laboret id
est doceat me laborare ne la
borē. Labores em̃ ei⁹ uirtu
tes sunt de quibz iā dictū est.
Sed aliter mittitur ut sit
cū hoīe. aliter missa ē ut npā
sit homo. In aiās enī sanctas
se transfert atq; animos dei
et pphetas cōstituit. sicut etiā
mplet scōs angelos et oīa
talibus mīisterijs congrua
per eos opatur. Cū aūt uenit
plenitudo tpis missa ē non
ut ypleret angelos. nec ut eēt
angelus nisi mq̃nitū consiliū
patris anūciabat. qd' et npi⁹
erat nec ut eēt cū hoībus
aut ī hoībz. hoc enī et antea
m pūbus et m pphetis sed ut
npm̃ verbū caro fieret id ē
homo fieret et m quo futuō
reuelato sacramento etiam
eorū sapiētiū atq; scōz salus
esset qui pūsq̃m ipē de vir
gine nasceretur de mulierib⁹
nati sūt. et m quo frō atq; p
dicato salus sit omn̄ credēciū.
sperāciū diligēciū. Hoc ē enī

. nij .

magnū pietatis sacramētū qđ manifestatū ē in carne. iustificatū est in spū. apparuit angelis. prdicatū est in gentibz. creditū est in hoc mūdo. assumptū est in gloria. Ab illo ergo mittit dei verbū cuius est verbū. Ab illo mittit de quo natum est. Mittit qui genuit. mittitur qđ genitū ē. Et tuē cuiq mittit cū a quoq cognoscitur atq prcipit qntū cognoscit et prcipit pt pro captu uel proficientis in deū uel pfte in deo aīe rationalis. Non ergo eo nō quo de prē natus est. missus dicit filius sed uel eo qđ apparuit huic mūdo verbū caro factū. Vñ dicit a prē exiui et veni in hūc mūdū. Vel eo q ex tpe cuiusqm mente prcipit sicut dictū est mitte illā ut mecū sit et mecū laboret. Qđ ergo natū ē ab eterno. in eternū ē. Candor est em lucis eterne. Qđ aūt mittit ex tpe a quoq cognoscit. Sed cū in carne manifestatus ē filius dei in hūc mūdū missus ē in plenitudiē tpis factus ex femina. Nā em in sapiētia dei nō poterat mūdus cognoscere per sapiētiā deū. qm lux lucet in tenebris et tenebre eā nō cōprehenderūt placuit deo per stultitiā prdicatoīs saluos facere credētes ut verbū caro fieret et habitaret in nobis. Cū aūt ex tpe cuiqz prouectus mēte prcipit mitti quōdē dicit hz nō in hūc mūdū. Necq em sensibiliter apparet ~~nec~~ id ē corporeis sēsibus presto ē quia et nos sdm qđ mēte aliquid eternū qntū possumus capimus nō in hoc mūdo sumus. Et oīm iustoz spūs etiā adhuc in hac carne uiuē cū īqntū diuina sapiūt non sūt in hoc mūdo. Sed prē cū ex tpe a quoq cognoscitur non dicitur missus nō em habet de quo sit aut ex quo procedat. Sapiētia quippe dicit. Ego ex ore altissimi prodi. Et de spū scō. a patre procedit. pater vero a nullo. Sicut ergo prē genuit filius genitus ē. ita prē misit. filius missus ē. Sed quēadmodū qui genuit et qui genitus ē. ita et qui misit et qui missus ē vnū sūt qua prē et filius vnū sūt. ita etiā spūs sanctus vnū cū eis est. qua hec tria vnū sunt. Sicut ei natū ēē est filio a prē esse. ita mitti est filio cognosci qđ ab illo sit. Et sicut spūs scō donū dei esse est a prē, prcdē

ita mitti est cognosci qd' ab illo
procedat. ¶Nec possum⁹ dicere
q; spūs sanct⁹ a filio non proce
dat. ¶Neq; enī frustra idē spūs
et pūs et filij spūs dr. ¶Nec
video q; aliud significare vo
luerit cū sufflans in faciem
discipulo⁹ ait accipite spīm sāc
tū. ¶Neq; enī flatus ille cor
poreus cū sensu corpalit⁹ tan
gendi procedēs ex corpe sūba
spūs sancti fuit sed demōstra⁹
p cōgruā significationē nō tm
a patre ꝛ a filio procedere
spīm sctm. ¶Unus enī demētis
sim⁹ dixerit aliū fuisse spīm
quē sufflans dedit et aliū q;
post ascensionē suā misit. v
nus enī spūs est spūs dei spūs
patris et filij spūs sctūs qui
opatur oīa in oībus. Sed qd'
bis datus ē dispensatio certe
significatoīs fuit de qua suo
loco q̄ntū dñs dederit dissere
mus. ¶Qd' ergo ait dñs quē
ego mittā vobis a prē ostē
dit spīm et pūs et filij. ¶Nā
etiā cū dixisset quē mittit pr̄
addidit in noīe meo nō tamē
dixit quē mittit pr̄ a me quē
admodū dixit quē ego mittā
vobis a prē videlicet aperte
ostendens qd' totius diuini
tatis. uel si melius dicit⁹ dei
tatis pūcipiū pr̄ ē. ¶Qui ergo
ex patre procedit et filio ad eū
refertur a quo natus ē filius.
¶Et qd' dicit euāgelista spūs nō
dū erat datus quia ihs nōdū
erat glorificatus. quō intelli
gatur nisi q̄a certa illa spūs sci
datio uel missio post clarifi
cationē xpi futura erat qua
lis nūq; antea fuerat. ¶Neq;
enī antea nulla eat sed talis
nō fuerat. ¶Si enī antea spūs
sctūs nō dabat⁹ q⁹ ipleti pphe
locuti sūt. cū apte scr̄ptura di
cat et multis locis ostendat
spū sancto eos locutos fuisse.
cū et de iohāne baptista dcm
sit spū sctō replebitur iā inde
ab utero mris sue. et spū sctō
repletus zacharias inuenitur
pr̄ eius ut de illo talia diret.
¶Spū sctō maria ut talia de
dnō quē gestabat utero pre
diceret spū sctō symeon et āna
ut magnitudinē xpi parvuli
agnoscerent. ¶Quō ergo spūs
nōdū erat datus. quia ihs
nōdū erat glorificatus nisi
quia illa datio uel donatio
uel missio spūs sancti habitua
erat quā ꝓuetate suā in pō
aduentu qualis antea nūq;
fuit. ¶Quisq; enī legim⁹ in
quis quas nō nouerāt hoī
nes locutos venīēte in se
spū sctō. sicut tūc factū est

.viij.

cū oportet eū aduētū signis sensibilibz demōstrari ut ostē deretur totū orbē terrax atqz omēs gentes m lingus varis cōstitutas crediturras ī xp̄m p donū spūs scī ut ipleretur qd̄ m psalmo camt. ¶ Nō sūt loquele neqz sermones quoz nō audiātur voces eoz. m oēm terrā exiuit sonus eoz et m fines orbis terre verba eoz. ¶ Verbo itaqz dei ad vnitatē psone copulatus et quo dāmo cōmixtus ē homo cū vemente plenitudiē tpis missus est m hūc mundū factus ex feia filius dei ut esset et filius hoīs ꝑ filios hoīm. ¶ Hanc psonā angelica natūa figurare antea potuit ut pnūciaret nō exp̄me ut ipā eēt. De sensibili demōstratiōe spūs sancti et de coeterna trinitate vnitatis. Caplm. xxv.

De sensibili aūt demonstratione spūs sancti sine p colūbe specie sine per lingvas igneas cū eius subiaz pī et filio coeternā pīteqz īcōmutabilē subdita et seruiens creatura tpalibz motibus et formis ostenderet cū ad eius psone vnitatē sicut caro quod verbū factū est non copularet nō audeo dicere michil tale factū ee antea. sed cū fidenter dixerī patrē et filiū et spm̄ scm̄ vnius eusdemqz substātie deū creatorē. trinitatē omipotētē m̄sepabiliter opari. sed ita nō posse p longe imparē maximeqz corporeā creaturā īsepabiliter demōstrari sicut p voces nostras que utriqz corpalit sonāt nō possūt pī et filius et spūs sanctus msi suis et ꝓpriis īterualis tpm certa sepatione distinctis que sue cuiusqz vocabuli syllabe occupāt noiā ri. ¶ In sua quippe substantia qua sūt tria vnū sūt. pater et filius et spūs sanctus nullo tpali motu sup oem̄ creaturam idipm̄ sine vllis īteruallis tpm uel locoz et simul vnū atqz idē ab eternitate ī eternitatē tāqm̄ ipa eternitas que sme veritate et claritate nō est. ¶ In meis aūt vocibus sepati sūt pater et filius et spūs scūs nec simul dici potuerūt et ī his visibilibz sua sepatim locoz spatia tenuerūt. Et quēadmodū cū memoriā meā et intellectū et voluntatē noio. singula quidē noīa ad res singulas referūtur. sed tm̄ ab oib9 tribus singula facta sunt

caritate

Nullū enī truī hoy noīm est. qd' nō et mēoria et ītellctūs et volūtas mea simil' opata sint. Ita trinitas simul opata ē et votē pūs et carnē filij et colūbā spūs scī cū ad personas singulas hec singula referātur. Qua similitudiē utrūq; cognoscit' inseparabilē inseparā trinitatē per visibilis creatuē speciē separabiliter demōstrari. et inseparabilē trinitatis opationē etiā in singulis ēe rebus que ul' ad patrem ul' ad filiū uel ad spm̄ sanctū demōstrandū pprie ptinere dicūtur. Si ergo a me queritur quō facte sint uel voces uel sensibiles forme atq; species ante ītarnationē verbū dei que hoc futur' pfigurarent. per angelos ea dn̄ō opatū ēe respondeo qd' etiā scpturar' sanctar' testimonijs q̄ūtū ex istimo satis ostendi Si autē ipā querit' ipā ītarnatio quō frā sit. ipm̄ verbū dei dico carnē factū id ē hoīem frm̄ non tm̄ in hoc qd' frm̄ est cōuersū atq; mutatū. Ita sane factū ut ibi sit nō tm̄ verbū dei et hoīs caro sed etiā rōnalis hoīs aiā atq; hoc totū et dē dicat' pp̄ deū et hō pp̄ hoīnem. Quod si difficile ītelligit' mens fide purget' magis magisq; abstinendo a p̄c catis et bene opando et oīā do cū gemitu desiderior' sc̄or' ut p̄ diuinū adiutoriū proficiendo et ītelligat et amet Si aut̄ q̄rit' post incarnatiōnē verbi quō facta sit ul' vox prīs ul' species corpalis qua spūs scūs demōstratus est p̄ creaturā quidē facta ista nō dubito sed utrū tm̄imō corpalem atq; sensibilē an adhibito spū etiā rōnali ul' intellectuā li. Hoc em̄ quibusdā platonicis ut appellare qd' greci dicūt noeron nō quidē ad unitatē pſone Quis em̄ hoc dixerit ut q̄t quid illud est creature p̄ qd' sonuit vox prīs utq; sit deus pr̄ aut quicquid illud ē creature in quo p̄ columbe spēm uel p̄ igneas lingnas spūs scūs demōstratus ē. ita sit spūs scūs sicut ē dei filius homo ille qui ex virgiē factus est sed tm̄imō ad mīsterium p̄agende significatiōis sicut oportuisse deus iudicauit. an aliquid aliud ītelligendū sit. inuenire difficile est et temere affirmare nō expedit. Quomō tamē ista sine rationali uel ī intellectuali creatura potuerint fieri

nō video neq; adhuc explicē
lotus ē cur ita sentiā q̄ntū vi
res dñs dederit. Primus eī fuit
discutienda et repellenda hȳe
reticoꝝ argumēta que nō ex
diuinis libris. sed ex rōmbus
suis proferūt quibus se vehe
mēter cogere arbitrātur testi
moniā scripturaꝝ que de pr̄e
et filio et spū sancto sūt ita eē
intelligenda ut pī volūt. Nūc
autē non ideo minorē filium
quia missus ē a pr̄e. nec ideo
minorē spm̄ scm̄ quia et pat̄
eū misit et filius sufficient̄
q̄ntū arbitror demōstratū ē.
Siue enī ppt̄ visibilē creatu
ram. siue potius ppt̄ primi
cōmendationē non ppt̄ iequa
litatē uel iparilitatē ul' dissi
militudinē subē nisi p̄ceptus hec
posita intelligūt q̄a etiā si vo
luisset dēs pater p subiectā cre
aturā visibiliter apparere ab
surdissime tm̄ aut a filio quē
genuit aut a spū sancto qui
de illo procedit missus dice
retur. Iste ergo sit huius volu
minis modus. Demceps ī reteis
adiuuāte dnō illa hēticoꝝ
versutissima argumēta qua
lia sint et q̄admodū redar
guantur videbim⁹

Explicit liber quartus Incipiunt capitula libri quinti

Capitulum primū

Quēm modeste ac sobrie
debeat homo cui etiā
sue mētis natura īexplicabil'
est de dei substātia cogitare. cap̄ ij.
De īcōmutabili ee ētia qđ ē dēs cap̄ iij.
Contra arrianoꝝ argumēta
tionē an in deo īgeniti et ge
niti appellatio subaꝝ indicet
diuersitatē Cap̄ quartū
De actibz sive sepabilibz sive
insepabilibz que in deo qua
īmutabilis ē ee nō p̄dicat cap̄ v.
Que in deo ad aliquid dicūt
nō secm̄ subam dici nec tamē
ee accidentia sed relativa īcō
mutabilia. Capl'm vi.
An ingenitus qđ pater dicit
possit inter illa accipi que ad
seipm̄ et subaliter dic̄. Cap̄ vij.
Quid in quibusdā locutionib⁹
valeat negativa p̄positio qua
aliquid nō quid sit sed quid
nō sit ostendit Capl'. viij.
Qđ in trinitate deitatis q̄t
quid ad se dicitur vnaquēq;
p̄sona indifferēs atq; tōie
sit et vnam significet eandē
q; substātiam. Capl' ix.
Qua necessitate tres p̄sōe
in trinitate dicātur cap̄. x.
De vera magnitudīe cuius
participatione magna sint que
cūq; sūt magna. Cap̄. xi.
Relative non substancialit̄

dm quicq̃d aut p̃r aut filꝰ aũ
spūs scūs ꝓpie noiatᵉ Cap̃ xij.
De relatiuis que referri ad
iuuentem nequeūt cū tamē re
latiua sint Cap̃. xiij.
Trinitatē deū nō triā pr̃tes
pia sed vnū ee p̃cipiū quia et
p̃r et filius et spūs scūs crea
tor ē vnus sicut et vnꝰ dñs cā xiij.
Quō in trinitate et patꝰ ad
filiū p̃cipuū sit et pater et
filiꝰ ad spm̃ sanctū. Cap̃. xv.
Quō in spū sancto etiā aiq̃
daretur possit doni nomē in
telligi ut ei semp non aliud
fuit donū ee q̃ ipm̃ ee cā xvi.
De appellationibz relatiuis q̃
nō ad deū sed ad creaturam
referende sūt quoniā deo ni
chil accidit. Explicūt capl̃a.

Incipit liber quītus Cap̃. p̃mū.

Inc iā exordiēs
ea dice q̃ dm
ut cogitantᵉ
uel ab hoīe a
liquo ul' certe
a nobis nō si
modo p̃nt q̃uis et pā mā
cogitatio cū de deo trinitate
cogitamꝰ longe se illi de qᵒ
cogitat ip̃arē sentiat neq; ut
ē eū capiat sed ut sep̃tū ē eni
am a tantis q̃ntus paulꝰ apl̃s
hic erat per speculū et ī emg
mate videatur. Primū ab ipō
dnō deo mrō de quo semp co
gitāe debemꝰ et de quo dig
ne cogitare nō possumꝰ cui
laudando reddenda ē oī tpe
benedictio. et cui enūciando
nulla cōpetit dctiō et aduto
riū ad intelligenda atq; ex
plicāda que intendo et veiaz
p̃cor siquibi offendo. Memor
enī sū nō solū uolūtatis veꝝ
etiā infirmitatis mee. ab hys
etiā qui ista leūri sūt ut ig
noscant peto ubi me magis
voluisse q̃ potuisse dicere
aduerterint q; uel ipī melius
intelligūt uel ꝓpter mei elo
quij difficultatē nō ītelligt.
sicut ego eis ignosco ubi ꝓpter
suā tarditatē intelligē me
non possūt. Facilius aut nob̃
iuuentem ignoscimꝰ si nouerimꝰ
aut certe credendo firmū te
nuerimꝰ ea que de natura
icōmutabili et iuisibili sū
meq; uuente ac sibi suffice
te dicūtur non ex consuetu
dine uisibiliū atq; mutabi
liū et mortaliū uel egenaꝝ
rerū ee metienda. Sed cū
in hys etiā que mris corpali
bus adiacent sensibz. uel qd
nos ipī in īteriore hoīe sumꝰ
stiā cōprehendēdis laborem
net sufficiamꝰ nō tamē ip̃iu
denter in illa q̃ septa sūt dīna

.v.

et meffabilia pietas fidelis ar
deſcat. nō quā ſuaꝝ virtū in
flat arrogātia. ſed quā gratia
ꝑ creatoris et ſaluatoris ī
flāmat. ¶ Nā quo ītellēū homo
deū capit qui ꝑm mtellectū
ſuū quo eū vult capē nōdū
capit. ¶ Si aūt hūc iā capit at
tendat diligent mdhl eo eſſe
m ſua natura melius et vi
deat utrū ibi videat ulla li
niamēta formaꝝ. nitores-lo
lorū. ſpatioſam grāditatem
parciū diſtantiā. molis diſ
tinctionē. aliquas ꝑ lorū
mterualla motiones. ul' q̄d
euiſmodi ¶ Nichil certe iſtoꝝ
īuenim⁹ m eo quo m natura
mā nichil melius īuenimus.
id ē m mō mtellū quo ſapiē
tiā capim⁹ q̄ntū capaces ſu
mus. ¶ Q̄d ergo nō īuenim⁹
ī meliore mro nō debem⁹ ī
illo querere q̄d longe meli⁹
eſt meliore mrō. ut ſicut ītel
ligam⁹ deū ſi poſſum⁹ q̄ntū
poſſum⁹ ſine qualitate bonī.
ſine quātitate magnī ſine
mdigētia creatorē. ſine ſitu
pīntē. ſine habitu oīa conti
nētem. ſine loco ubiq; totū.
ſine tpe ſempiternū ſine ul
la ſui mutatiōe mutabilia
facientē. nichilq; patientē
¶ Quiſquis deū ita cogitat
et ſi nōdū pt oīmō īuenire
quid ſit pie tn cauet q̄ntū po
teſt aliquid de illo ſentire q̄d
non ſit. ¶ De m cōmutabili eſ
ſentia quod eſt d's Cap ſc̄m.

Eſt tamē ſine dubitatiōe
ſub'a uel ſi melius hoc
appellat⁹ eſſentia quā
greci vſpam vocant. ¶ Sicut
enī ab eo q̄d eſt ſapere dīa ē
ſapiētia. et ab eo q̄d eſt ſcire
dīa eſt ſcīa. ita ab eo q̄d eſt
ēē dīa eſt eſſentia. ¶ Et quis
magis eſt q̄m ille. qui dixit
"ſuo famulo." ego ſū qui ſū et dic⁹
filijs iſrl'. qui ē miſit me ad
vos. ¶ Sed alie que dicūtur
eſſentie ſiue ſubſtātie capiūt
accidentias quibus ī eis fi
at ul' magna uel q̄ntacūq;
mutatio. ¶ Deo aūt aliq̄d euiſ
modi accidē nō pt et ideo ſo
la ē ī cōmutabilis ſubſtātia
uel eſſentia que deus eſt tu
profecto ꝑm ēē vn eſſentia
noīata eſt maxiē at veriſſi
me cōpetit. ¶ Q̄d enī mutat⁹
nō ſeruat ꝑm ēē et q̄d muta
ri pt etiā ſi nō mutetur pt
q̄d fueat nō ēē ac ꝑ hoc illud
ſolū q̄d nō tm nō mutat⁹ ver
etiā mutari oīmo nō pt ſine
ſcrupulo occurrit q̄d veriſſi
me dicatur ēē. ¶ Contra arri
anoꝝ argumentatiōe. an

in deo ingenitū et genitū appellatio substātiaz mdi cet diuersitatē. Capl'. tertiū.

Quāobrē ut iam etiā de his que nec dicūtur ut cogitātur nec cogitantur ut fr̄ndere īcipiam⁹ fidei mē aduersarijs. Inter multa que arriani aduersus catholicam fidē solent disputare. hoc sibi maxime callidissimū machinamētū ꝓponere videntur cū dicūt Quicqd de deo dicitur uel intelligit⁹ nō sc̄dm accidens sed sc̄dm substātiā dicitur. Qua ꝓpt⁹ ingenitū ee pr̄i sc̄dm subam et genitū ee filio sc̄dm suba⁹ e. Diuersū est autē ingenitū ee et genitū ee. Diuersa ē ergo suba pr̄is et filij. Cruibus respondem⁹. Si quicqd de deo dicit⁹ sc̄dm subam dicit⁹. ergo qd' dm̄ est ego et pr̄ vnū sum⁹ sc̄dm subam dm̄ est. Una est ergo suba pr̄is et filij. Aut si hoc nō sc̄dm substātiam dictū est. dicit⁹ ergo aliquid de deo nō sc̄dm suba⁹. Et ideo iam nō cogim⁹ sc̄dm substātiā intelligere īgenitū et genitū. Item dictū est de filio. Nō rapnā arbitratus est esse equalis deo. Diuerim⁹ sc̄dm qd equalis? si eū nō sc̄dm subam dicitur equalis? Admittūt ut dicatur aliquid de deo nō sc̄dm subam. Admittat ergo non sc̄dm suba⁹ dici ingenitū et genitū. Crd si ꝓptea nō admittūt. quia oīa de deo sc̄dm suba⁹ dici volūt. sc̄dm suba⁹ filius ~~equalis~~ equalis ē pr̄i.

De accidentibz siue sepabilibz siue īsepabilibz que in deo qua īmutabilis est. esse nō possunt. Capl'. iij.

Accidens aūt dici nō solet nisi qd' aliq̄ mutatione eius rei cui accidit amitti pt. Nam et siquedā dicūt⁹ accidentia īsepabilia q̄ appellant⁹ grece anchoristam sicut est plume corui color niger amittit eū tm̄ nō quidē q̄ndiu pluma ē sed quia non semp est pluma. Quapter ipā materies mutabilis est ex eo quod desinit ee illud aial' ul' illa pluma totūq illud corpus in terrā mutatur et vertitur. amittit utiq eā illū colorē cuius et accidens qd' sepabile dicit⁹ nō sepatione sed mutatione amittatur. sicuti ē capillis hoīnū nigredo. q̄m dū capilli sūt pnt albesce' sepabile accidēs dicit⁹. Sed diligent' intuētibz

.v.

satis apparet nō sepatione quasi emigrare aliquid a ca pite dū caneſit. ut nigritu do inde candore ſuccedente diſcedat et aliquo eat ſ illā qualitatē colorus ibi verti atq; mutari. ¶Nichil itaq; ac cidēs ī dō. qz nichil mutabile aut amiſſibile ¶Nō ſi et illud dm accidens placet qd' licet nō amittat. minuit tū ul' au getur ſicuti ē aiē vita. nā et q̄ndiu aiā ē tam diu viuit. ſed qua magis vuit cū ſa pit minuſq; cū deſipit. fit etiā hīc aliqua mutatio nō ut deſit vita ſicut deeſt inſi pienti ſapiētia ſed ut minus ſit nec tale aliquid m deo fit. qua oīno īcōmutabil' maēt. ¶Nobrē nichil in eo ſcd'm ac cidens dicitur qua nichil ei accidit. ¶Nec tamē oīe qd' dicit' ſcd'm ſb'ſtātiā dicitur. In rebus enī creatis atq; mu tabilibz qd' nō ſcd'm ſubz di citur reſtat ut ſcd'm accidens dicat'. ¶Nā enī accidūt eis q̄ uel amitti pīt ul' minui et magnitudines et qualitates et qd' dicitur ad aliquid ſicut amicicie propinquitates ſer uitutes ſimilitudines. equali tates. et ſi qua huiuſmodi et ſitus et habitus et loca et tpa et opa atq; paſſiones. ¶Que m deo ad aliquid dicūt' nō ſe cūdū ſb'ſtāniā dicī nec tamen ēē accidentia ſed relatiā īcon mutabilia. Cap'. v.

In deo aūt nichil q̄dē ſcd'm accidens dicitur qā nichil in eo mutabile ē. Nec tamē oē qd' dicit' ſcd'm ſub'am dicit'. ¶Dicit' enī ad aliq̄ ſicut pr̄ ad filiū. et filius ad pr̄em qd' nō eſt accidēs q̄a et ille ſe per pr̄ et ille ſemp filius. ¶Et non ita ſemp quaſi ex quo na tus ē filius aut ex eo qd' nūq̄ deſinat ēē filius. pr̄ ēē nō de ſinat pr̄. ſed ex eo q̄ ſemp na tus eſt filius nec cepit umq̄ ēē filius. ¶Nō' ſi aliq̄n ēē ce piſſet. aut aliq̄n ēē deſineret filius ſcd'm accidēs diceretur ¶In vero qd' dicit' pr̄ ad ſeipm diceret' nō ad filiū. et qd' di cit' fili' ad ſeipm diceret' nō ad patrē ſcd'm ſubſtāniā. dic' tur et ille pr̄ et ille fili'. ¶Sed qua et pr̄ nō dicit' pr̄ niſi ex eo q̄ ē ei filius. et filius non dicit' niſi ex eo q̄ habet pr̄em nō ſcd'm ſb'ſtāniā hec dicūt' q̄a nō quiſq; eoz ad ſeipm ſz ad īuicem atq; alterutrū iſta di cūtur. neq; ſcd'm accidēs. qua et qd' dicitur pr̄ et qd' dicit' filius. eternū atq; īcōmuta

bile est eis. Quomodo quus
diuersū sit prem ee et filiū ee
nō tamen est diuersa substan
cia qa licet nō secm subam di
cūtur. sed secm relatiuū. Ad
tm relatiuū nō e attendes qa
nō est mutabile. Si aut hui
sic putāt resistendū ee sermōi.
qd pr quidē ad filiū dicit et
filius ad prem. ingenitus aut
et genitus ad seipos dicunt
nō ad alterutrū. Non enī ho
est dicere ingenitū qd e pa
trē dicē qua et si filiū nō ge
uisset michil prohibet eum
dicere ingenitū. Et si gignat
quisq filiū nō ex eo npe est
īgenitus. qa genuit hoies
ex alijs hoibus gignūt et ipi
alios. Inquiūt ergo pr ad fi
liū dicit et filius ad patrē. In
geitus at ad seipm et geit ad
seipz dr. Ideo si quicqd ad seipz dr secm
subam dicit. Diuersum e aut
ingenitū ee et genitū ee. Di
uersa igit substācia e. An īge
nitus qd pr dicit possit iter
illa accipi que ad seipm et
substāc aliter dicūt. Cap. vi.

Hoc si dicūt nō intelligt
de īgenito quidē aliq
se dicē qd diligēnus ptrac
tandū sit quia nec ideo qsq
pr qua īgenitus. nc īgen
tus ideo qua pater et ppte
rea nō ad aliquid sed ad se
dici putatur ingenitus. Gen
tū vero mira certitate nō ad
uertūt dici nō posse msi ad
aliq. Ideo quippe filius qr ge
nitus. et quia filius utiq gen
tus. Sicut aut filius ad pa
trem sic genitus ad genitorē
refertur et sicut pr ad filiū
ita genitor ad genitū. Ideo
qr alia notio e qua itelligit
genitor alia qua ingenitus.
Nā quus de pre deo utrūq
dicatur illud tm ad genitū
id e ad filiū dicit qd nec illi
negant. Hoc aut qd ingei
tus dicitur ad seipm dici per
hibent. Dicūt ergo. Si aliq
ad seipm dicit pr. qd ad seipm
dici nō pt filius. et quicquid
ad seipm dicit secm substāc
dicit. et ad seipm dicit igei
tus qd dici nō pt filius. Ergo
secm substāciā dicit ingen
tus qd filius qa dici nō pt.
nō est eiusdem sube. Cui ver
sutie respondeat ita ut ipsi
rogātur dicē secm quid sit
equalis filius pri utrū secm
id qd ad se dr. an secm id qd
ad pre dicit. Non enī secm
id qd ad patrē dicit. qm ad
patrē filius dicit. Ille aut
non filius sed pater est qua
non sic ad se dicitur pater

pē et filꝰ quō amici aut vicini. Relatiue quippe amicus dicitur ad amicū et si equalit' se diligūt. eadē m utroq; amicicia ē. et relatiue vicinus dicit' ad vicinū. Et quia equalit' sibi vicin fuit. qñtū enī iste illi tm̄ et ille huic vicinat' eadem i utroq; vicinitas. Quia veꝰ filius nō ad filiū relatiē dicit' sed ad patrem nō sc̄dm hoc qꝺ ad pr̄ez dicit' equalis est filiꝰ patri. restat ut sc̄dm id equalis sit qꝺ ad se dicit'. Quicqꝺ aūt ad se dicit' sc̄dm substāz dr̄. Restat gꝰ ut sc̄dm substāciā sit equalis. Eadem ē gꝰ utriusq; substācia. Cū vero īgenitus dicat' pr̄. nō qꝺ sit sed qꝺ non sit dr̄. Cū aūt relatiuū negatur nō sc̄dm sb̄am negat' quia ipm̄ relatiuū nō sc̄dm subz dicitur. Quid m quibusdā locutionibz valeat negāta particula q̄ aliquid nō qꝺ sit sed vna q̄ nō sit ostendit

Hoc exēplis Cap̄. vij. planū faciendū ē. ac p̄mū videndū ē hoc significari cū dr̄ gemitus qꝺ significat' cū dicit' filius. Idō enī filius quia gemitus. et qr filius utriq; gemitus Qꝺ ergo dicit' īgenitus hoc ostenditur quod non sit filius Sz gemitus et ngemitus cōmode dicūt'. filius aūt latine dicit' sz m filius ut dicat' nō admittit loquendi consuetudo Nichil tamē mtellectui demit' si dicat' nō filius. quēadmodꝫ etiā si dicat' nō genitus pro eo qꝺ dr̄ ngemitus nichil aliud dicit' Sic enī et vicinꝰ et amicus relatiue dicūtur. nꝭ tm̄ potest īuicinus dici quō dicitur īimicus. Nīhilominꝰ nō est m rebus considerandū qꝺ ul' sinat ul' nō sinat dici vsus sermonis mei. sz qs rez p̄ax mtelligūs eluceat. Nō gꝰ iam dicamꝰ ingenitū q̄ius latine dici possit. sed pro eo dicamꝰ nō genitū qꝺ tm̄ valet. Num ergo aliud dicimꝰ q̄m̄ nō filiū? Negatiua porro ista p̄ticula nō id efficit ut qꝺ sine illa relatiue dicitur eadē p̄posita substācialiter dicatur. sz id tm̄ negat qꝺ sine illa agebatur sicut m ceteris predicamētis velut cū dicimus hō est substāciā designamus. qui ergo dicit nō homo est. nō aliud genus p̄dicamenti enūciat sed tm̄ illud negat.

Sicut ergo sc̄dm sb̄stanciā aio hō ē. sic sc̄dm subz nego cū dico nō homo ē Et cū querit' q̄ntus sit et aio qua

drupedalis est. id ē quatuor pe/
dū. qu dicit nō quadrupedal'
est sc̄dm q̄ntitatē negat
Candidus ē sc̄dm qualitatem
aio. nō candidus est sc̄dm q̄n/
titatē nego. Propin
quus ē sc̄dm relatiuū aio. non
propinquus ē sc̄dm relatiuū
nego Sc̄dm situ aio cū
dico iacet. sc̄dm situ nego cū
dico nō iacet Sc̄dm ha
bitū aio cū dico armatus est.
sc̄dm habitū nego cū dico nō
armatus ē. Tantūdē autem
valet si dicā termin ē
Sc̄dm tempus aio cū dico hes/
ternus ē. sc̄dm tempus nego
cū dico nō hesternus ē
Et cū dico rome ē sc̄dm locū
aio et sc̄dm locū nego cū dico
nō rome ē Sc̄dm id
qd' est facē aio cū dico credit.
si aūt dicā non credit sc̄dm id
qd' est facere nego ut osten
dam non hoc facere.
Et cū dico papulat sc̄dm pre
dicamētū aio qd' patī vocat
et sc̄dm id nego cū dico nō pa/
pulat. Et oīno nullū predi
camēti genus ē sc̄dm qd' alı
quid ayere volum⁹ msi ut
sc̄dm idipm̄ p̄dicamētū nega
re cōuincam. si ponere ne
gatiuā particulā voluerı
mus. Que cū ita sint si sub
stancialit aierē dicendo filius
substancialit negarē dicendo
nō filius. Quia vero relatiue
aio cū dico filius ē. ad patrē
eū refero. relatiue nego si
dico nō filius ē. ad patrē ei
candē negationē refero vo
lens ostendere qd' ei parens
nō sit. at si q̄ntū valet quod
dicit filius tantūdē valet
qd' dicit genitus sicuti p̄locuti
sum⁹. Tantūdē ergo valet
qd' dr nō genitus. q̄ntū va
let qd' dicitur nō filius. Rela/
tiue aūt negam⁹ dicēdo nō
filius. relatiue igit negam⁹
dicendo non genitus. Inge/
nitus porro quid est msi non
genitus? Non ergo recedit
a relatiuo p̄dicamēto cū ige/
nitus dicitur. Sicut em̄ gen/
tus nō ad sepm̄ dicit ꝛ q'
ex genitore sit. ita cū dicitur
ingenitus nō adsepm̄ dicitur.
ꝛ qd' ex genitore nō sit osten
dit. In eodē tm̄ p̄dicamento
qd' relatiuū vocatur utraq;
significacio vertit. Cū autē
relatiue pronūciat non mdi
cat subaz. Itaq; q̄nus diuersū
sit genitus et ingenitus non
mdicat diuersam substanciam
q̄a sit filius ad patrē et non

filius ad nō patrē refertur: ita genitus ad gentorē et non genitus ad non gentorē refe ratur natē est. ¶ In trinita te deitatis quicqd ad se queq; psona nō differēs atq; dē sit et vnā significet eandēq; substanciā. Capī. viij.

Qua ꝓpt illud pcipue te neam quicqd ad se dicit. pīstā tissima illa et diuina sublimi tas substāialit dici qd' aūt ad aliquid nō substāialit sed re latiue. tantūq; vim eē eiusdē subē in prē et filio et spū scō ut quicqd de singulis ad seipsos dicit nō pluralit in sūma sed singularit accipiatur. ¶ Quē admodū em deus ē pr. et fi lius deus ē. et spūs scūs deus ē qd' sēm substām dici neō dubi tat nō tamē tres deos sed v nū deū dicim eandēmq; pīstā tissimā trinitatē. Ita magn pr magnus filius. magnus et spūs scūs. nec nō tres magni sz vnus magnus. Nō em de pa tre solo sicut illi quer se senti unt sed de prē et filio et spū sancto scripti ē. tu es deus solus magnus. Et bon pr bonus filius bonus et spūs scūs. nō tres boni sed vnus bonus de quo dictū ē. neō bon nisi vnus deus. Et em dns ihesus ne ab illo qui dixerat magist bone. tāqm hoiem tōpellans sēm hoiem tm̄m nō intelligere tur. ideo nō ait nemo bon nisi solus pr. sed nemo bon nisi vnus deus. In prīs ei noie ipē q se pr pronūciat. m deo vero et ipē et filius et spūs sanctus. quia trinitas vnus deus. Situs vero et habitus et loca et tpa nō ꝓprie sed tn̄s late ac per similitudiēs dicūt m deo. Nam et sedere sup cherubīm dicit qd' ad situm dicit et abissus sicut vestiēn tū amictus ipi qd' ad habi tū. et ānu tuu non deficient qd' ad tpa. et si ascendēō m celū tu ibi es qd' ad locū per tinet. Qd' aūt ad faciendū attinet fortassis de solo deo verissime dicit. Solus em deus facit et ipē nō fit neq; patit qm̄tū ad ei substāciā pertinet qua deus est. Itaq; omps pr opt filius opt spūs sanctus. nec tamē tres oīpo tentes. sed vnus omps. ex quo oīa. per quē oīa. in quo oīa ipi gloria in scla sclorū. Quicquid ergo ad seipm dr deus et de singulis ꝑsonis similiter dicit de patre et fi lio et spū scō et simul de ipa trinitate non pluralit sed

singularit dicit. Nam quippe nō aliud ē deo ēe et aliud magnū ēe. sed hoc idem illi ē et ēe et magnū ēe. Vtea sicut non dicimꝰ tres essentias sit nō dicimꝰ tres magnitudies. sed vnā essentiā et vnā mg̃nitudinē. Essentiā dico q̃ vsya grece dicitur quā vsitatius substantiam vocamꝰ. Dicit q̃dē et illi ypostasin sed nescio qd̃ volūt interesse inter vsyan et ypostasin ita ut plerisq; mri qui hec greco tractāt eloq̃o dicere cōsueuerit. myan vsyan tres ypostasis. qd̃ ē latine vnā essentiā tres substātias. Sed quia mrā loquēdi consuetudo iam obtinuit ut hoc intelligatur cum dicimꝰ essentiā qd̃ intelligim̃ cū dicimꝰ substātiā. nō audemꝰ dicere vnā essentiam tres sbas. sed vnā essentiam vel substantiam. tres autē personas. Qua necessitate tres psone in trinitate dicātur. Capitulum Nonū ~

-tj ē cap̃-

Multi latinorum ista tractantes et digna auctoritate dixerūt cū alīo modo aptiorem nō inuenirent quo enuntiarent verbis qd̃ sine vbis intelligebāt. Reuera ei qd̃ pr̃ nō sit filius et filius non sit pr̃. et spūs sc̃us ille q̃ ecclā donū dei vocat nec pr̃ sit nec filius tres utiq; sunt ideoq; pluralit dictū ē. ego et pater vnū sumꝰ. Non enim dixit vnū est. qd̃ sabelliani dicunt sed vnū sumꝰ. Tamē cū queritur quid tres magna prorsus īopi a huānū laborat eloquiū. Dictum est tamē tres psone non ut illud diceretur sed ne taceretur. De vera magnitudine cuiꝰ participatione magna sunt q̃cūq; sunt magna. cap̃. x^m^.

Sicut ergo nō dicimꝰ tres essencias ita nō dicimꝰ tres magnitudies neq; tres mg̃nos. In rebus em̃ que participatione magnitudis magne sunt. quibus aliud ē ēe aliud magnas ēe. sicut magna domus et magnus mons. et mg̃nus aīmꝰ. In hijs ergo rebus aliud ē magnitudo aliud qd̃ ab ea magnitudine magnū ē et prorsus non hoc ē magnitudo qd̃ est magna domus. sed illa ē vera magnitudo q̃ nō solū magna ē domꝰ que magna est et qua magnꝰ ē mons q̃s q̃s magnꝰ ē sed etiā q̃ magnū ē quicquid aliud magnū dicit ut aliud sit ipā magnitudo. aliud ea que ab illa magna dicūtur. Que mg̃

.v.

nitudo vtiq; ꝑmittus magna
ē multoq; excellentius qm̃ ea
que partitipatione eius mag
na ſiũ. Deus aũt quia nõ ea
magnitudiē magnus ē q̃ nõ
ē qd'ꝑticeps eius ſit deus. cũ magnus eſt
alioquin illa erit maior mag
nitudo qm̃ deus. deo aũt non
ē aliquid maius ea igit' mg̃
nitudine magnus ē q̃m ipe
ē eadē magnitudo et ideo ſi
cut nõ dicim⁹ tres eſſencias
ſic nec tres magnitudies. Hoc
ē em̃ deo ee qd' eſt magnũ ee.
Eadē cauſa nec magnos tres
dicim⁹. ſed vnũ magnũ. qã nõ
partitipatione magnitudiũ
deus magnus ē. ſed ſepõ mg̃
no magnus ē quia ipe ſua
ē magnitudo. Hoc et de bo
nitate et eternitate et de oĩ
potencia dei dictũ ſit oĩbusq;
oĩno ꝑdicamẽtis que de deo
poſſũt pronũciari qd' ad ſeipm
dicit' non translate ac ꝓ ſili
tudinẽ ſed ꝓprie ſi tamẽ de illo
ꝓprie aliquid dici ore hoĩs ꝑt.

Relatiue nõ ſubſtãtialit' dici quicq̃d aut ꝑ aut filio aut ſpũ ſancto ꝓprie notat'. Capũ. xi

Quod aũt ꝓprie ſingula
rm eadē trinitate dicũt'
nullo modo ad ſeipã ſed
ad inuicem aut ad treaturã di
cũtur et ideo relatiue nõ ſub
ſtãtialit' ea dici manifeſtũ ē
Sicut em̃ trinitas vnus dꝰ dr
magnus. bonus. eternus. opt̃
ideoq; ipe ſua dici ꝑt deitas ipe
ſua magnitudo ipe ſua boĩtas
ipe ſua eternitas. ipe ſua oĩ
potẽtia non ſic dici ꝑt trinitas
ꝑt niſi forte translate ad tre
aturã ꝓpt' adoptionẽ filiorꝫ
Cum em̃ ſcptũ ē audi iſrl' do
minus deus tuus ihus vnus
eſt nõ vtiq; excepto filio aut
excepto ſpũ ſancto oportet ĩtel
ligi quẽ vnũ dnm̃ deũ nrm̃
recte dicim⁹ etiã ꝓtem̃ nrm̃ regnãtẽ
ꝑ graciã ſuã nos regnãtẽ. Tri
nitas aũt filius nullomõ dici
ꝑt. Spus vero ſcus ſcdm id qd'
ſcptũ ē. qm̃ deus ſpus eſt ꝑt
quidẽ vniuerſaliter dici. qã
et ꝑ ſpus et filius ſpus. et ꝑ
ſcus et fili⁹ ſcus. Itaq; ꝑ et fi
lius et ſpus ſcus qm̃ vn⁹ dꝰ
et vtiq; deus ſcus ē. et dꝰ ſpc̃
ē poteſt appellari trinitas et
ſpus et ſcus. ſed tñ ille ſpus ſcs
qui nõ trinitas ſed m trinita
te m telligit' m eo qd' ꝓprie
dicit' ſpus ſcus relatiẽ dicit'.
cũ et ad patrẽ et ad filiũ refer
tur quia ſpus ſcus et ꝑ et
filij ſpus eſt ſed ipã relatio nõ
apparet m hoc noiẽ. apparet
autẽ cũ dicit' domi dei. Domi

eñ est prūs et filij· qua et a patre procedit sicut dñs dicit. Et qđ aplūs ait qui spm̄ xp̄i non habet hic nō ē eius De ipso utrīq spū sc̄o aut. Donū ergo donatorus et donator dom̄ cū dicim⁹ relatiue utrūq adim tem dicim⁹. Ergo spūs sanctus ineffabilis quedā prūs filijq cōmūio est Et ideo fortassis sic appellat⁹. qđ prī et filio pt eadē appellatio cōuenire. Nā hoc nē ꝓprie dicit⁹ qđ illi coīt qua et prī spūs. et prī sanctus et filius scūs Ut g⁹ ex noīe qđ utrīq cōuenit utrusq cōmūio signifitetur. vocatur donū amborū spūs scūs. Et hec trinitas vn⁹ deus solus bonus magnus eternus omnīs. nē sibi vnitas deitas magnitudo boītas oīpotēcia. De relatiuis que referri adīuicē neque unt cū tamē relatiua sint

Aet mouē debz Cap· xij· qm̄ dixim⁹ relatiue dici spm̄ scm̄ nō npāz trinitatē. sed eū qui ē in trinitate qua nō ei videt⁹ visissim respondere vocabulū eius ad quē refertur. Non em̄ sicut dicim⁹ seruū dm̄ et dnm̄ seruī. filiū prūs et prēm filij qm̄ ista relatiue dicūt⁹. ita etiā hic possim⁹ dicē. Dicim⁹ em̄ spm̄ scm̄ patris. sed nō vicissim dicim⁹ prem̄ spūs sancti ne filius eius intelligatur spūs scūs. Itē dicim⁹ spm̄ scm̄ filij. sz nō dicim⁹ filiū spūs sancti ne pater eius intelligatur spūs scūs. In multis em̄ relatiuis hoc contīgit ut nō inueniatur vocabulū quo sibi vicissim rndeat q ad se referūtur. Quod em̄ tā manifeste relatiue dicitur qm̄ pignus. ad id quippe refertur cuius pignus est. Et semp pignus alicuius rei pignus est. Cū ergo cū dicim⁹ pignus prūs et filij. possim⁹ vicissim dicē prem̄ pignorus aut filiū pignorus. At vero cū dicim⁹ donū prūs et filij nō quidē possim⁹ dicē prem̄ doni aut filiū doni. Sed ut hec vicissim respondeant dicim⁹ donū donatorus et donatorē dom̄. quia hic potuit inueniri usitatū vocabulū illud nō potuit. Trinitatē dm̄ nō tria prīcipia sed vnū ē prīcipiū qua et prī et filius et spūs scūs creator est vn⁹ sicut et vnus deus· Cap· xiij·

Dicitur ergo relatiē prē. idēq relatiue dicitur prīcipiū et si quid for

.v.

te aliud sed pr̄ ad filiū dicit⁹ pr̄incipiū vero ad oīa que ab ip̄o sunt. Itē dicit⁹ relatiue filius. relatiē dicit⁹ et ūbū et ymago. Et m oībus hūs vocabulis ad patrē refert⁹ Nichil aut̄ horū pr̄ dicitur. Et pr̄incipiū dicit⁹ filius. Cū em̄ diceretur ei tu quis es. respondit pr̄incipiū qđ et loquor vobis. Sed m̄q̄d prīs pr̄incipiū? Creatorē se quippe ostendere voluit cum se dixit ee pr̄incipiū sicut et pr̄ pr̄incipiū est creature quod ab ip̄o sunt oīa. Nam et creator relatiue dicit⁹ ad creaturā sicut dns ad seruū. Et ideo cū dicim⁹ et patrē pr̄incipiū et filiū pr̄incipiū nō duo pr̄incipia creature dicim⁹ quia pr̄ et filius simul ad creaturā unū pr̄incipiū est. sicut unus creator sicut unus deus. Si aut̄ quicq̄d m se manet et gignit aliq̄d uel operat⁹ pr̄incipiū est ei rei quā gignit uel ei quā operatur. nō possum⁹ negare et eam spm̄ sanctū recte dici pr̄incipiū quia nō eū separamus ab appellatione creatoris Et scriptū est de illo qđ operetur. Et utiq̄ m se manens operatur. Non em̄ m aliquo eor̄ que operat⁹ ipe mutatur et vertitur. Et que operat⁹ vide. vnicuiq̄ aut̄ mquit datur manifestatio spūs ad utilitatē. Alij quidē datur p spm̄ sermo sapiētie. Alij sermo sciencie sdm̄ eūdem spm̄. Alteri aut̄ fides i eodē spū. Alij donatio curationū in uno spū. Alij operationes virtutū. alij ꝓphetia. Alij diiudicatio spūū. Alteri gna linguar̄. Oīa aut̄ hec operat⁹ unus atq̄ idē spūs. diuidēs pr̄ia unicuiq̄ pro ut vult utiq̄ sicut deus. Quis ei tanta illa opari pt̄ nisi dns? Idē aut̄ dns qui operat⁹ omia in oībus. Nā et singulari si interrogem⁹ de spū sancto verissime respondeam⁹ qp deus sit et cū patrē et cū filio simul unus deus ē. Unū ergo pr̄incipiū ad creaturā dicit⁹ deus nō duo uel tria pr̄incipia. Ad se aut̄ tuitem in trinitate si gignens ad id qđ gignit pr̄incipiū est pater ad filiū pr̄incipiū ē quā genuit eū. Quō in trinitate et pr̄ ad filiū pr̄incipiū sit et pr̄ et filius ad spm̄ sanctū. Cap. xiij.

Trū aut̄ et ad spm̄ sanctū pr̄incipiū sit pr̄. qm̄ dēm

est de pē procedit nō pa/ rua questio est qā si ita ē nō iam pncipiū ei tantū rei eit quā gignit aut facit. sed etiā ei quā dat. Ubi et illud elu cescit ~~ut pt~~ utpote qd' solet multos mouere cur nō sit filius etiā spūs scūs cū et ipe a pē exe at sicut in euāgelio legitur. Exit enī nō quō natus ꝫ quō datus. et ideo nō dicit filiꝰ quia neq; natus ē sicut vnī/ genitus neq; factus. ut p dei gratiā i adoptionē nascerer sicut sicut nos. Qd' em de pa/ tre natū ē ad patrē solū re/ fertur cū dicit filius. et ideo filius pncipiū est nō et nr. Spūs vero sanctus pncipiū et filij est nec nō et nr. Qd' aūt datū est et ad eū qui dedit refer tur. et ad eos quibus dedit Itaq; spūs scūs nō tm pncipiū et filij qui dederūt sed etiam noster dr qui accepimꝰ sicut dicit dns salus qā dat salu tem. eadē etiā mā salus ē qui accipimꝰ. Spūs ergo et dei qui dedit et nr q' accipi mus. Non ille spūs nr q' su/ mus quia ipe spūs est hoīs qui in ipo est. sed alio modo iste nr quo dicimꝰ et panē nrm da nobis qmq; et il lū spm qui hoīs dicit utiq; accepim. Quid em habes q̄ quit qd' nō accepisti. Aliꝰ est qd' accepim ut essemus. aliud qd' accepim ut sci esse mus. Unde scptū est et de io/ hāne qd' m spū et virtute he/ lye veniret Dictus est helie spūs sed spūs scūs quē acce pit helyas Hoc et de moyse intelligendū ē cū aut ei dns Tollam de spū tuo et dabo eis. hoc ē dabo illis de spū/ scō quē iam tibi dedi. Si er go et qd' dat pncipiū habet eū a quo datur quia nō aliū de accepit illud qd' ab ipso procedit. Fatendū ē patrē et filiū pncipiū ee spūm sancti non duo pncipia. Sed sicut pr et filius vnus deus et ad creaturā relatiue vnus cre ator et vnus dns sic relatē ad spm sanctū vnū pncipiū. Ad creaturā vero pr et filiꝰ et spūs scūs vnū pncipiū sicut vnus creator et vnus dns. Quō in spū sancto etiam anteqm daretur possit domi nome intelligi ut ei semp nō aliud fuit donū ee qm ipsum Ulterius aūt qrit esse. Cap xv. utrū quēadmodū filius nō hoc tm habet nascendo ut filius sit sed oīno ut sit. sic et spūs sanctus eo q datur habeat

nō tm̄ ut donū sit sed oīno ut sit. Utrū ergo erat aīq̄ daretur sed nōdū erat donū. an eo ipō quo daturus erat eū dō iam donū eāt et aīq̄ daretur. Sed si nō procedit nisi tū datur. nec procederet utiq; prius qm̄ eēt tui daretur. quō iā erat ipā substā si nō est nisi qua dat. sicut filius nō tm̄ ut sit filius qđ relatiue dicit. sed oīno ut sit ipā suba nascendo habetur. An semp procedit spūs sanct⁹ et non ex tpe. sed ab eternitate procedit. Sed qua sic procedebat ut eēt donabile. iam donū erat et anteqm̄ eēt cui daretur. Aliq̄ enī itelligit tū dr donū. aliter tū dicit donatū. Nā donū pt eē et aīqm̄ detur. donatū aūt nisi datū fuerit nullo mō dici potest. ¶ De appellationibus relatiuis que nō ad deū sed ad creaturam referende fiūt. qm̄ deo michil acndit Capl'm. xvi.

Net moueat qđ spūs scūs tū sit coeternus patri et filio dicit⁹ tamen aliquid ex tpe velut hoc ipm qđ donatū dixim⁹. Nam sempiterne spūs donū. tpaliter autem donatū. Nam si et dns non dicit⁹ nisi tū habere ītrpit seruū etiam ista appellatio relatiua ex tpe ē deo. Non enī sempiterna creatura est cui⁹ est ille dns. Quō ergo obtinebim⁹ nec rpā relatiua eē acndentia. qm̄ michil acndit deo tpaliq̄ qua non ē mutabilis sicut in exordio huius disputatiōis tractauim⁹. Ecce dm̄n eē nō sempiternū habet ne rogam⁹ etiā creaturā sempiternā dicere qā ille sempiterne non dnāretur nisi etiam ista sempiterne famularetur. Sicut aūt nō pt eē seruus qui non habet dm̄n. sic nec dns q nō hīt seruū. Et quisq; extiterit qui eternū quidē deū solū dicat tpa aūt nō eē eterna ꝓpter varietatē et mutabilitatē. sed tm̄ tpa nō in tpe eē cepisse. Non enī erat tpus anqm̄ intperet tpa et ideo nō in tpe acndit deo ut dns eēt qua pōr tpm dns erat q utiq; nī i tpe esse ceperūt quid respondebit de hoīe q in tpe factus ē cui⁹ utiq; dominꝰ nō erat anteqm̄ esset cui eēt. Certe velut dns hoīs eēt et ex tpe acndit deo. Et ut oīs auferri controuersia vide. atur. certe ut tuus dns

esset a' meus qui modo ee
cepim⁹ ex tpe accidit deo.
Aut si et hoc ꝑpt⁹ obscurā ꝗsti
onē aiē videat⁹ m certū quid
ut eet dns ꝑpli israhel. quia
et si iam erat aiē natiā quā
ille ꝑplis habebat qđ mō nō
q̄rim⁹. tū ille ꝑplis nōdū erat
et q̄n ee cepit apparet. Post⁹
mo ut dns eet hui⁹ arboris
et hui⁹ segetis ex tpe accidit
que mō ee ceperūt. quia et
si materies ipā iam eat. aliud
est tamē dnm ee materie.
aliud ee dnm iam facte natu
re. Alio em tpe est etiā homo
dns ligni et alio tpe est dns
archē q̄ius ex ipo ligno fabri
cate quod utiq̄ nō erat cū
ligni dns iam eet. Quomō
igitur obtinebim⁹ nichil
sēm accidens dicī de eo nisi
dnm
qua ipi⁹ natue nichil accidit
quo mutetur ut ea sint acci
dentia relatiua que cū alia
qua mutatione rez de quib⁹
dicūt⁹ accidūt fiūt amicus re
latiue dicī⁹. Neq̄ enī ee ici
pit nisi cū amare cepit. Fit
ergo aliqua mutatio volū
tatis ut amicus dicat⁹. Nū
mus aūt cū dr ptiū relatiē
dicī⁹ nec tamē mutatus est
cū ee cepit ptiū neq̄ cū dr
pignus et si qua similia.
Si ergo nūmus pt nulla
siu mutatione multotiens
dici relatiue ut neq̄ cū icipit
dici neq̄ cū desinit aliquid
m eius natiā uel formā q̄
nūm⁹ est mutationis fiat
q̄nto facilius de illa icōmu
tabili dei substātia debem⁹
accipere ut ita dicat⁹ relati
ue aliquid ad creaturā ut
q̄ius tpalit⁹ mcipiat dici nō
tamē ipi substātie dei acci
disse aliquid mtelligatur.
ꝛ illi creature ad quā dicit⁹.
Onē iquit refugiū factus
es nobis. Refugiū ergo nr̄m
deus relatiē dr. ad nos eū
refertur. et tūc refugiū nr̄z
fit cū ad eū refugim⁹. Nū
quid tūc fit aliquid m eius
natura qđ anteq̄m ad eū
refugerem⁹ non erat. In
nobis ergo fit aliqua muta
tio. Deteriores enī fuim⁹
anteq̄m ad eū refugerem⁹
et efficim⁹ ad eū refugiēdo
meliores m illo aūt nulla.
Sic et pr nr̄ mcipit ee cū
per eius grām regeneram⁹
dnm dedit nobis ptātem
filios dei fieri. Subā utiq̄
mā mutatur m melius. cū
filij eius efficim⁹. Simul et

· VI ·

et ille pr̄ mr̄ ee̅ mcipit ꝛ nulla
sua cōmutatione substancie
Qd̄ ergo tpalit dicī īcipit ds
qd̄ antea nō dicebat manu
festū est relatiue dicī nō tm̄
sc̄dm accidens dei qd̄ ei aliq̄
accident sed plane sc̄dm ac
cidēs eius ad qd̄ dicī aliquid
deus mcipit relatiue. Et qd̄
amicus dei iustus ee̅ īcipit
pē mutat. Deus aut absit
ut tpalit aliquē diligat qm̄
noua dilectione que m pō
ante nō erat. apud quē nec
p̄teīta tm̄ fuerūt et futura
iā facta sunt. Itaq̄ oēs scōs
suos ante mūdi constitutio
nē dilexit sicut p̄destinauit
sed cū cōuertūtur et ad eum
illū. tūc mcipe ab eo dilegi
dicūtur ut eo mō dicat quo
pt̄ hūano affectu capi qd̄ dr̄
Sit etiā cū natus malus dr̄.
et placidus bonus. illi mu
tant nō pē. sicut lux īfir
mis oculis aspsa. firmis leuis
est. pōr sēlz mutatione
non sua. Explicit lib̄ quīt⁹.

Incipiūt capl̄ lib̄ vi. Cap̄ p̄m̄.

De eo qd̄ apl̄s aut xp̄m dei
virtutē et dei sapiām cap̄ ij.

De pr̄ē et filio hoc solū nō
dicī illud de illo qp nō simul
ambo sūt. deus em̄ de deo.
bonus de bono. virtus de vir
tute. qd̄ simul sūt recte dicit.
pater aut̄ de patre. aut filius
de filio qd̄ nō ambo simul sūt
non potest dici. Capl̄m̄.

De vnitate filij cum patre
et mā īuisibē nobiscū. Cap̄ iij.

Paret m quacūq̄ virtute
non posse m ceteris ee̅ dissi
miles ac si hec equalitas m
āmis repiatur hūanis mul
tomagis eam manere ī mō
mutabili eterna q̄ substātia
qd̄ est ds trinitas. Capl̄. v.

De spiritus sancti vnitate
cū patre et filio. Capl̄. vi.

De natuā corporea et natuā
spiritali qd̄ simplices nō sint.
qua nec īcōmutabiles cap̄ vij.

De simplici et īcōmutabili
essencia dei. qm̄ⁿ multipli
citer sc̄dm substātiā noiet cā vnj

Trinitatem deitatis nullo
modo triplicē ee̅ dicenda. qr̄
nec tria ibi plus sūt qm̄ vnū
nec vnū minus qm̄ tria. cap̄ ix.

De solo vero deo patre et fi
lio et spiritu sancto Cap̄. x.

De sūa sancti hylarij qua
m trinitate proprietatem
psonarū mtelligitur demō
strasse. Explicūt capitula.

Incipit liber sextus Capl̄. p̄m̄.

Qualitatem patris et filij et spūs sancti putant nō nulli ex hoc impediri quo minꝰ intelligatur quia septū ē. xpm dei virtutē et dei sapiētiā ut ideo nō videat equalitas qā nō ē pr ipe virtus et sapiēcia. sed genitor virtutis et sapiencie. Et reuera nō mediocri intentione queri solet. quō dicat deus virtutis et sapiēcie pr. Aut enī apls xpm dei virtutē et dei sapiēciā. Et hinc non nulli nri ~~aduersus~~ aduersus arrianos hoc mō ratiocinati sūt eos dūtaxat qui prius se aduersus catholicā fidē extulerūt. Nā ipe arrius dixisse fertur Si filius ē natus est. si natus ē. erat tēpus qn nō erat filius. nō intelligens etiā natū ēe. deo sempitnū ēe ut sit coeternus pri filius sicut splendor qui gignitur ab igne atq; diffundit. coeternus ē illi et eēt coeternus si eēt ignis eternus. Unde quidā posteriores arriani abieterūt istā sentēciā. falsi q; sunt non ex tpe cepisse filiū dei. Sed inter disputandi ones quas habebat nri aduersus eos qui dicebat erat tpe qn nō erat filius. hāt etiam nōnulli ratiocinationē ise rebant. Si dei filius virtus et sapiencia dei ē nec umq; deus sine virtute et sine sapiēcia fuit coeternus est deo pri filius Dicit aūt apls xpm dei virtutē et dei sapiēciā. Et deū aliqn nō habuisse virtutē aut sapiēciā demētis est dicere. Non igit erat temp qn non erat filius. Que ratiocinatio ad id cogit ut dicam deū patrē nō esse sapiētē. nisi habendo sapiencia quā genuit nō extendo per se pr ipe sapiencia Deinde si ita est filius quoq; ipe sic dr ds de deo lumen de lumine videndū est utrū possit sapiēcia de sapiēcia dici. si nō est deus pr ipa sapiēcia. sed tm genitor sapiencie. Ord si tenem cur nō et mgnitudīs sue et bonitatis et eternitatis et oīpotencie sue gnātor sit ut nō ipe sit sua magnitudo et sua bonitas et sua eternitas et sua oīpotentia. sed ea magnitudie magnus sit quā genuit. et ea bomitate bonus et ea eter

nitate eternus et ea oīpotēa
ompūs que de illo nata ē. sic
nō ꝑ̄ē sua sapiēcia ē. sed ea
sapiēcia sapiēs ē que de illo
nata ē. Nam illud nō est for
mudandū ne togam multos
filios dei dicere ꝓter adopti
onē creature coeternos ꝑ̄ī
si magnitudīs siue genitor
est et bonitatis et eternita
tis et oīpotēcie. Huic ei ca
lūpnie facile respondet sic
nō effici qua multa notata sūt
ut ille multoꝝ filioꝝ coetnoꝝ
sit ꝑ̄ quēadmodū nō effici
tur ut duoꝝ sit cū dicit xp̄s
dei virtus et dei sapientia
eadē quippe virtus q̄ sapiē
cia et eadē sapiēcia que vir
tus. Ita ne igitur etiā de ce
teris ut eadē sit magnitudo
que virtus et si qua alia ul
sup̄ cōmeōrata sūt ul cōmeō
rari adhuc possunt. De ꝑ̄ē et
filio hoc solū non dici illud
de illo qd' nō simil' ambo sūt.
deus em̄ de deo. bonus de
bono. virtus de virtute. qd'
simul sūt ꝑ̄ē dicit ꝑ̄ī autē
de ꝑ̄ē. aut filius de filio qd'
nō ambo simul sūt nō possūt

Sed fīnō dici. Cap̄ sēdm
dicit m sepō msi qd'
ad filū dicit id est ꝑ̄
ul' genitor uel p̄ncipiū eius'
si etiā gigneās ei qd' de se gig
nit consequēter p̄ncipiū est
quicq̄d aūt aliud dicit cū fi
lio dr̄ ul' potius in filio siue
magnus ea magnitudine
quā genuit. siue iustus ea
iustitia quā genuit. siue bo
nus ea bonitate quā genuit
siue potēs ea potēcia ul' vir
tute quā genuit siue sapiēs
ea sapiēcia quā genuit. Mag
nitudo aūt ipā nō dr̄ ꝑ̄ sed
magnitudīs generator. filius
vero sicut in sepō dicit filius
qd' nō cū patre dr̄ sed ad pa
trem. non sic et in sepō mag
nus. sed cū patre tuus ꝑ̄ magi
nitudo ē. Sic et sapiēs cū pa
tre dicit tuus ꝑ̄ sapiēcia ē
sicut ille sapiens cū filio qā
ea sapiēcia sapiēs ē quā ge
nuit. Quicq̄d ergo ad se di
cūt nō dicit alter sme altro.
id ē quicq̄d dicūt qd' filiam
eoꝝ ostendat ambo simul
dicūtur. Si hec ita sūt iā go
net deus ē ꝑ̄ sme filio. nec
filius deus sme ꝑ̄ē. sed am
bo simul dr̄s. Et qd' dicī est
i ꝑncipio erat verbū in
ꝑ̄ē erat verbū intelligit
aut si in ꝑncipio sic dictū ē.
ac si diceret an oiā. quod

qđ sequit et verbū erat apud deū. verbū quidē solus filius accipit nō simul pater et filius tanqm ambo vnū verbū sic enī verbū quō ymago. Non aūt pr̄ et filius simul ambo ymago. sed filius sol⁹ ymago pr̄is quēadmodū et filius nō em ambo simł filij. Qđ vero aduīgit et verbū erat apud deū. multū est ut sit intelligatur verbū quod solus est filius erat apd deū qđ nō solus ē pr̄. sed pr̄ et filius simul deus. Sed qđ mirū si in duabz quibusdā rebus longe inter se diuersis potest hoc dici. Quid enī tā diuersum qm anim⁹ et corpus. Potest tamē dici aīa erat apud hoīem id ē in hoīe nī aīa nō sit corpus. homo aūt aīa simul et corpus sit. ut etiā quod consequenter scptū est et deus erat verbū sic intelligat verbū qđ nō est pater deus erat simł nī pr̄e Ita ne ergo dicim⁹ ut pater sit generator magnitudinis hoc est generator virtutis uel generator sapiēcie siue. filius aūt magnitudo virtus tis et sapiēcia. deus vō magnus omnīb. sapiens ambo simul. Quomō ergo dīs de deo lumē de lumine. Non em simul ambo deus de deo lumē de lumine sed solus filius de deo scriz de patre nc ambo simul lumē de lumine sed solus filius de lūe patre misi forte admsimā dū et breuissime multam dū qđ coeternus ē pr̄i filio ita dictū est et deus de deo et lumē de lumine et si qđ hoc modo dicat ac si diceretur hoc qđ nō ē filius sine patre de hoc quod nō ē pr̄ sine filio id ē hoc lumē quod lumē nō est sine patre de hoc lūe pr̄ē qđ lumē non est sine filio ut cū dicit dīs quod non ē filius sine pr̄ē et de deo quod nō est pater sine filio perfecte intelligatur qđ non p̄cessit genitor illud qđ genuit. Qđ si ita est hoc solū de eis dici non potest illud de illo qđ simł ambo nō sunt. sicut verbū de verbo dici nō pt. quia nō simul ambo verbū sed solus filius nc ymago de ymagiē. quia non simul ābo ymago. nec filius de filio quia nō simul ābo filij sdm qđ dicit ego et pater vnū sum⁹ Vnū sum⁹ em dm

. vj .

ē. qđ ille hoc et ego sđm es/
sentiā nō sđm relatuū --

De vnitate filij cū prē et mā
tuinem nobiscū Capl'm tertiū

Et nescio utrū ineiate
m scripturis dem vnū
sut quoq ē diuersa na
tura. Si aūt et aliqua plua
eusdē nature sint et diuſa
sentiant nō sut vnū iqñtū
diuersa sentiūt. Nam sina
vnū eent ex eo q hoies erāt
nō dicet ut sint vnū sicut et
nos vnū cū suos discipulos
prī cōmēdaret At veō pau
lus et apollo qā et ambo hoi
nes et idem sentiebat. qui
plantat aūt mquit et qui
rigat vnū sunt. Cū ergo sic
dicit vnū ut nō addat qđ
vnū et plua vnū dicantur.
eadem natua atq essentia
nō dissidens neq dissentiēs
sigmficat. Cū vero addit
quđ vnū pt aliquid sigm
ficari ex pluribz vnū factū
q̃ius diuersis natua sicut
aia et corpus nō sut vtriq
vnū. Quid em tam diuer
sum mſi addatur uel sub itel
ligatur quđ vnū id ē vn
homo aut vnū aial. Inde
apls qui adheret meretrici
mquit vnū corpus ē. Non
dixit vnū sunt. aut vnū est
sed addidit corpus tanq ex
duobus diuersis masculino
et femino vnū corpus aductio
ne cōpositū. Et qui adheret
mquit dnō vnus spūs ē Nō
dixit qui adheret dnō vnus
est aut vnū sunt. sed addidit
spūs. Diuersū em natura spi
ritus hoīs et spūs dei sed ad
herendo fit vnus spūs ex di
uersis duobz ita ut sme hua
no spū beatus sit dei spūs at
q̃ pfectus. Btūs aūt hoīs spē
nō mſi cū deo. Nec frustra
ut existimo cū tanta i euan
gelio sđm iohaem et toties
dicteret dns de ipa vnitate.
uel sua cū prē. uel nra iuice
nobiscū nusqm dixit ut nos
et ipi vnū. sed ut sint vnū
sicut et nos vnū. Pater go
et filius vnū sut utriq sđm
vnitatē sube. et vnus ds ē
et vnus magnus et vnus sa
piens sicut tractatū ē Unde
ergo maior pr. Si em maior
magnitudine maior. Cū aūt
magnitudo eius filius sit nc
ille utriq maior est eo qui se
genuit nec ille maior ē ea
magnitudiē qua magnus
ē. Ergo equalis. Nam unde
equalis si nō eo quo est ciu

non est aliud ee. et aliud magnu ee. Aut si eternitate pr maior e non equalis filius quatuz re vn eni equalis? Sn magnitudie dixeris non est par magnitudo q min eterna e atq ita ceteta. An forte m virtute equalis est. m sapiencia vero non e equalis? Sed quo e equalis virtus q minus saput? An i sapie equalis est. m virtute aute no est equalis? Sed quomo equalis sapiencia que mm potens est? Restat itaq ut si m vlla re inequalis e i oib non fit equalis. At scptura clamat non rapinam arbitratus e ee equalis deo. Cogitur ergo quis aduersarius veritatis qui modo tenet auctoritate aplica m qualibz vel vna re equale deo filiu confiteri. Elegit qua voluerit. Hinc ei ostendit m oibus esse equale que de substancia eius dicuntur. Pares m quatuz re virtute no posse m ceteris ee dissimles ac si her equalitas m animis reperiatur huanis ml'to magis eam manere i m comutabili eterna substancia qd e deus trinitas. Caplm qrtu.

Si eni virtutes que sut m aio huano qlibet alio atq alio mo singule intelligantur nullo tn separant ab iuicem ut quatuz fuerint equales verbi gra m fortitudie equales sint et prudencia et iustina et tpancia. Sn eni dixeris ee istos equales fortitudie z illum prestare prudencia. sequt ut huius fortitudo minus prudens sit. ac p hoc ner fortitudme equales sunt. qn est illius fortitudo prudencior. atq ita de ceteris virtutibz inuenies si omes eadem consideratione percurras. Non eni de viribus corpis agitur sed de aim fortitudine. Quato ergo magis in illa incomutabili eternaq substa mcopabiliter simpliciore qn e aim huanus her ita se habent. Humano quippe aio no hoc est ee qd est forte ee. aut prudente. aut iuste. aut tpante. Potest em ee anus et nulla istaz habe virtute Deo aut hoc est ee qd e potete esse. aut iuste ee aut sapiete. ee. et si qd de illa simplici multiplicitate ul multiplici simplicitate ~

incopabili

. vj .

~~tate~~ dixeris quo substãa
eius significetur. ℣m obrẽ
siue ita dicat deus de deo
ut et singulus hoc nomẽ cõ
ueniat. nõ tamẽ ut ambo
simul duo dij sed vn⁹ deus
sit. Ita enĩ sibi cohereẽt q̃ ea
am m distantibz diuersisq̃
substãcijs fieri aplõ testis
est. ℣Nam et solus dñs spũ
ẽ et solus hoĩs spũ utrũq̃ spũ
ẽ tñ si hereat dnõ vnus spũ
est quãto magis ibi ubi est
dño m separabilis atq̃ etna
cõnexio. ℣Ne absurde dici
videat. quasi filius ãbor
tñ dicitur filius dei. si id q̃d
dr deus non m si de ambo
bus simlr dr. ymo de vtã simlr
trinitate dicat. ℣Siue ergo
hoc siue illud sit q̃d diligẽ
tius discutiendũ est. nunc
unde agitur satis ẽ uidere
nullo modo filiũ equalem
eẽ pri si m aliquo scilicet
q̃d pertineat ad significandam
eius substãciã ĩequalis iue
nitur sicut iam ostendim⁹.
aplõ aũt dixit equale ĩ oĩb⁹
Ergo equalis ẽ pri filius et
est vnius eiusdẽq̃ substãcie

De spiritus sancti unitate tũ pris et filii. Cap. v.

Qua propter etiã spũs scõs
m eadem unitate substancie
et m eadẽ equalitate consistit.
℣Siue enĩ sit unitas amboꝝ
siue sanctitas siue caritas si
ue. siue ideo unitas quia ca
ritas et ideo caritas q̃a sanc
titas manifestũ ẽ q̃ nõ aliq̃s
duoꝝ est ~~quo~~ quo utq̃ con
uũgitur. quo gemitus a gig
nente diligatur generatorẽ
q̃ suũ diligat. simtq̃ nõ parti
cipatione. sed essentia sua
neq̃ dono superioris alicui⁹
sed suo ꝓprio seruantes un
tatem spũs m unitulo patris
q̃d imitari per grãm et ad
deũ et ad nosipõs iubemur
m quibz duobus p̃ceptis to
ta lex pendet et ꝓphete. Ita
siũt illa tria deus unus sol⁹
magnus sapiẽs sanctus bt̃s.
℣Nos aũt ex ipõ et p ipm̃ et
m ipõ bt̃i qua ipi⁹ munere
mter nos unũ cũ illo aũt un⁹
spũs qua glutinat⁹ aiã mã
post eũ et nobis hierere deo
bonũ est quia p̃det oẽm q̃
fornicatur ab eo. ℣Spũs ergo
scus ẽst ~~toẽ~~ aliquid ꝓprius et
filij. quicquid illud est aut
ipã trinõ consubstãciale et
coeterna que si amicicia cõ
uementer dici pt dicat⁹ sed
aptius dicit⁹ caritas. Et hec

quoq; substãcia qã dr subã. et dr caritas sicut sptũ ẽ. Sicut aũt subã siml' cũ patre et filio uta simul magna et siml' boã et simul sancta et quecq; aliud ad se dr. qm̃ nõ aliud est deo ẽe et aliud magnũ ẽe ul' bom ẽe et cetera sicut sup̃ ostendi mus. Si em̃ mnĩ magna ẽ ibi caritas qm̃ sapiẽtia. mi nus qm̃ ẽ diligitur sapiẽtia. Equalis ẽ igit. ut qnta est sapiẽtia tm̃ dilgat. Est aũt sapiẽtia equalis pr̃i sicut su pra disputauim9. Equalis ẽ igit. spũs scũs. Et si equalis i ||eadã õibus equalis ꝑter sũmam simplicitatẽ que i illa substã cia est. Et ideo nõ amplius qm̃ tria sut. unus diligens eũ qui de illo ẽ et unus di ligens eũ a q̃ est et spã di lectio. que si michil ẽ quo dr dilectio ẽ. Si nõ ẽ subã. quo dr subã est. De natura cor porea et natura spiritali qd simplices nõ sint qua nc ideo mutabiles. Capl'm sextũ.

Si aũt queritr quõ sim plex et multiplex sit illa subã aĩaduertendũ ẽ. pri mo creatuã quãe sit multiplex. nllo aũt mõ uere simplex. Et prius corpus uniuersũ utiq; ptibus constat. uta ut sit ibi a lia pars maior alia minor et maius sit uniuersũ qcq; ps quelibz aut qntalibz. Nam et celũ et terra partes sint uniuerse mũdane molis et sola terra uel solũ celũ inũa bilibz partibus constat et i tertia sui parte minor ẽ qm̃ in cetera et in diuidua minor qm̃ tota et totũ mũdi corpus qd duabz pleriũq; partibus appellari solet id est celũ et terra utiq; maius ẽ qm̃ so lũ celũ aut sola terra et in unoquoq; corpe aliud ẽ mag nitudo aliud color aliud fi gura. Potest em̃ et diminũ ta magnitudiẽ manere idẽ color et eadẽ figura et colo re mutato manere eadem figuã et eadẽ magnitudo et figura eadẽ nõ manẽte tam magnũ ẽe et eodẽ mõ coloratũ et quecũq; alia si mul dicũtur de corpe pnt, et simul et plura sine ceteis cõmutari. Ac per hoc multi plex ẽe cõuincit natuã corpis. simplex aũt nullo mõ. Crea tura quoq; spiritalis sicut ẽ aiã. ẽ quidẽ corpis cõpatioe simplicior. sine cõpatione au tem corpis multiplex. Est

. vj.

etiã ipã non simplex. Nam
idõ simpliciõr ẽ corpe. qz nõ
mole diffundit̃ per spatiũ
loci. sed m unoquoq; corpore
et m toto tota ẽ et m qualibz
parte ei9 tota ẽ. Et ideo cũ
fit aliquid m quauis exigu
a ptícula corpis qd̃ sentiat
aiã q̃jus non fiat m toto
corpe illa tamẽ tota sentit
qua totũ nõ latet. Sed tm
etiã m aiã cũ aliud sit artifi
ciosũ ee aliud ĩertem aliud
acutũ. aliud memorẽ meõ
rẽ aliud cupiditas aliud ti
mor aliud letícia aliud tris
tícia. possmtq; et alia sine
alijs et alia mauis et alia
min9 ĩmutabilia et ĩmutabi
liter m aiẽ natura ĩuenirí.
manifestũ ẽ nõ simpliciẽ sed
multipliciẽ eẽ naturã. Ni
chil em̃ simplex mutabile
ẽ. Qđ aũt creatũ mutabil̃.

De simplici et ĩmutabili e
essencia dei q̃jus multiplici
ter sedm substãciã noẽtur

Deus vero mlt̃ Cap̃. vij.
tipliciter quidẽ dicit̃.
magn9. bonus. sapiẽs btũ.
verus et quicquid aliud nõ
mdigne dici videtur. sed
eadem magmtudo eius ẽ
que sapiẽcia nõ ei mole
magn9 sed virtute et eadem
bonitas que sapiẽcia et mag
nitudo. et eadẽ veritas que
illa oĩa. Et nõ ẽ ibi aliud be
atũ eẽ et aliud magnũ aut
sapiẽtẽ aut verũ aut bonũ
eẽ sed oĩno ipm̃ eẽ. Nec qm̃
trinitas ẽ ideo triplex est. "putãd9
alioquin minor erit pater
solus aut filius solus qm̃
simil̃ pater et filius. q̃ qm̃
nõ ĩueniat̃ quõ dici possit
aut pater solus aut filius
solus cũ semp atq; ĩseparabi
liter et ille cũ filio sit et il
le cũ pr̃e. ũd ut ambo sint
pater aut ambo filius. sed
qua semp ĩuicem neuter
solus. Qua veõ dicimus
et deũ solũ ipam̃ trinitatẽ.
q̃jus semp sit cũ spiritib9
et aiãbus sanctis. sed solũ
dicim9 qd̃ deus ẽ qua nõ sũt
et illi cum illo deus ita so
lũ patrem dicim9 patrẽ nõ
qua sepat̃ a filio sed qz nõ
simul ambo pater est.

Trinitatem deitatis nullo
modo tripliciẽ eẽ dicendã
qua nc tria ibi plus sint
qm̃ vnũ nc vnũ minus qm̃

Cũ ita tria. Cap̃. viij.
qz tantus ẽ solus pa
ter uel solus filius ul̃ sol9

spūs scūs. qūtus est simlr pr̄
et filius et spūs sanctus
nullo mō triplex dicendus
est. Corpa quippe adūctiōe
sua tresūt. Cūmus em q̄
adhereret uxori siue unū corp̄
sit maius tamē corpus fit
qm̄ si solus uiri esset aut
solus uxorius. In rebus aut
spūalibz cū minor maiori
adhereſat sicut creatūa tre
atori. illa fit maior q̄ erat
nō ille. In hys em quo non
mole magna sunt. hoc est
maius ee. qd' ē melius ee.
Melior aut fit spūs alicui⁹
creature cū adhereret creatoi
qm̄ si nō adhereat et ideo
etiā maior qua melior. Cū
q⁹ adhereret dnō unus spūs
est. Sed tamē dns non ido
fit maior q̄ius fiat ille q̄
dnō adhereret. In pō ergo
deo cū adhereret equali pr̄i
filius equalis. aut spūs scūs
pr̄i et filio equalis nō fit
maior deus qm̄ singuli e
orū qua nō est quo tresſat
illa pfectio. Pfectus aut si
ue pr̄ siue filius siue spūs scūs.
et pfectus deus pr̄ et filius
et spūs scūs et ideo trinitas
potius qm̄ triplex. De solo
uero deo pr̄ et filio et spiri
tu sancto. Caplm nonū.

Et quoniā ostendim⁹
quo possit dni solus pr̄
qua nō nisi ipe sibi pr̄ con
siderāda est illa sentēcia q̄
dr̄ deū uerū solū nō ee pa
trem solū sed patrē et filiū
et spm̄ scm̄. Si quis ei inter
roget pr̄ solus utrū sit dr̄s
quo respondebit. nō esse
nisi forte ita dictum⁹ esse
quidē patrē deū sed nō ee
solū deū ee aut solū deū
patrē et filiū et spm̄ scm̄.
Sed quid agim⁹ de illo tes
timonio dm̄ Patri em̄ di
cebat et patrē noiāuerat
ad quē loquebat⁹ cū aut Hec
est aut vita eterna ut cog
noscant te unū uerū deū.
Cd' quidā arriani sic so
lent attipe q̄ nō sit filius
uerus deus. Quibus ex
clusis uidendū ē an itelli
gere cogimur cū dictū ē
pr̄i ut cognoscant te unū
uerū deū tanqm̄ hoc ipsi
mutare voluerit. quia et
solus pr̄ deus uerus ē. ne
nō intelligerem⁹ deū nisi
pā tria simul patrē et fi
liū et spm̄ scm̄. Nū ergo
ex dm̄ testimonio et patrē
unū uerū deū dicim⁹. et
filiū unū uerū deū et spm̄

sanctū vnū verū deū · et sīml' pr̄em et filiū et sp̄m sc̄m · id ē simul nr̄am trinitatē nō tres veros deos · sed vnū verū dm̄. Ante qm̄ addidit et quē misisti ih̄m xp̄m subaudiendū est vnū verū deū · et ordo verborū est ut te et quē misisti ih̄m xp̄m cognoscant vnū verū dm̄. Cū ergo tacuit de spū sc̄o? An qm̄ consequēs est ut ubicūq; noīatur vnū tanta pace vnū adhereng · ut p hāc vtrūq; vnū sit. iam ex hoc intelligit ētiā ip̄ā pacē q̄nuis nō cōmemoret? Nam et illo loco apl's videtur quasi p̄mittē spū sc̄m · et tamē ubi intelligit ubi aūt · oīa vr̄a · vos autem xp̄i · xp̄s aūt dei Et iterū capt mulieris vir. caput viri xp̄s. caput aūt xp̄i deus · Sed rursus si deus nō nisi oīa simul tria · quō caput xp̄i ds̄ id ē caput xp̄i trinitas cū i trinitate sit xp̄s ut sit trinitas? An qd est pr̄ cū filio caput ē ei quod est solus filius? Cū filio enī pr̄ ds̄ · solus aūt filius xp̄s ē marie quia iā verbū caro factū loquit. Sed m quia humilitatē eius etiā maior ē pr̄ sicut dixit qm̄ pr̄ maior me est ut hoc nr̄m deū ee quod illi cum pr̄ vnū est caput sit hoīs mediatoris qd' nr̄ē solus ē. Si enī mētē recte dicim⁹ principale hoīs id ē tāq̄m caput humane sub stātie cū nr̄ē hō cū mente sit homo cur non multo cōgruentius multoq; magis verbū cū pr̄ē qd' simul dūs ē capt ē xp̄i · cuius xp̄s homo nisi cū verbo qd' caro factū est ītelligi nō possit? Sed hoc ut iā dixim⁹ aliq̄nto diligētius post ea cōsiderabim⁹. Quē autem equalitas trinitatis et vna eadēq; substā q̄ntū breuit⁹ potuimus demōstrata ē ut quoq⁹ mō se habeat ista questio quia discutiendā actione mtētioē distulim⁹ mehūl impediat quo mīn⁹ fateamur sūmā equalitatē patris et filij et sp̄s sc̄i.

De sententia sancti hylarij q̄ in trinitate pr̄ietatem psonar̄ intelligit dēmōstrasse cū.x.

Quidā cū vellet breuissiē singular̄ in trinitate psonar̄ insinuare pr̄ia · eternitas īqt in pr̄ē · speties in ymagiē · vsus in munē. Et quia nō mediocris auctoritatis in tractatioē scripturar̄ et assertione fidei vir exstitit. Hylarius ei hoc in libris suis posuit. Horū verborū id ē patris et ymaginis et mūneris · eternita

tis et spetiei et usus abditā
scrutatus mtelligentiā. qntū
valeo nō eū sertitū arbitror ī
eternitatis vocabulo ñ q pr̄
nō habet patrē de quo sit. ffi
lius aūt de pr̄e ē ut sit atq; ut
illi coet'nus sit. ymago emī si
pfr̄ē mplet illud cui⁹ yma
go ē nīā coequat' ei nō illud
ymagim sue ī qua ymagiē
speciē noīauit. Credo ꝓpter
pulchritudmē. ubi iā est tā
ta cōgruēcia. et p̄ma equali
tas et p̄ma similitudo nulla
m re dissidens. et nullo mō
īequalis et nulla ex parte
dissimilis sed ad ydemptidē
rñdeb⁹ ei cui⁹ ymago ē ubi
ē p̄ma et sūma vita. cui nō ē
aliud viuē q; aliud eē ꝫ idē ē eē et
viuē et p̄m⁹ ac sūm⁹ ītellēs cui ñ ē
aliud viuē et aliud mtelligere.
sed id qd ē mtelligē hoc et
viuē hoc eē ē vnū oīa tāq;
verbū pfitm cui nō desit
aliquid et ars quedā oīpo
tentis atq; sapiētis dei ple
na oīm rationū viuētiū ī
cōmutabiliū et omēb⁹ vnū
m ea sicut nīā vnū de vno.
cui quo vnū ibi nouit oīa
deus que fecit per nīam et
ideo cum decedant et succe
dant tpa nō detidit aliquid
uel succedit sciencie dei. nō
emī hoc que creata sūt ideo
sciūtur a deo qa facta sūt. ac
nō potius ideo facta sūt uel
mutabilia quia īmutabilit'
ab eo sciūtur. Ille igit' ī effa
bilis quidā complexus p̄ris
et ymagis nō est sine ꝑfec
tione. sine caritate sine gau
dio. Illa g⁹ dilectio. delecta⁹
felicitas uel bītudo. si tī
aliqua humana voce digne
dr̄ usus ab illo appellatus ē
breuiter et est m trinitate
spūs sanctus. nō gemitus sed
gemitoris gemitiq; suauitas
m genti largitate atq; uber
tate pfundens omēs creā
turas p̄ro captu eaꝝ ut ordi
nē suū teneant et locis suis
adquiescant. Hoc igit' oīa
que arte diuina facta sunt
et vnitatē q̄dā m se ostē
dūt et speciem et ordmē Hō
quid em̄ hoc ē et vnū aliq;
est. sicut sunt nature corpm
īgeniaq; aiāz. et aliq; specie
formatur sicut sūt figure
uel qualitates corpm at dor
trine uel artes aiāz et ordi
nē aliquē petit aut tenet si
cut sūt pondēa ul' collocati
ones corpm atq; amores a'
delectationes aiāz. Oportet
igitur ut creatorē per ea q̄
facta sunt mtellectū conspi

rientes trinitatē intelligamus. cui⁹ in creatura quomō dignū ē apparet vestigiū. In illa enī trinitate summa ori go ē rex oīm et pfectissima pulchritudo et beatissiā delectatio. Itaq; illa tria et a se iuicem determinari videt et in se ifinita sut et ita et sin gula sut in singulis et oiā in singulis et singula in omībus et oiā in omībz et vnū oiā q̄z videt hoc uel ex parte uel per speculū et ī enigmate gaudeat cognoscēs deū et sicut deū ho noret et gratias agat. Cui aut nō videt tendat p pietatē ad videndū nō p veritatem ad cultū māduū. qm̄ unus est deus sed tamē trinitas. Aet confuse attingēdū ē. ex quo oiā. per quē oiā. in quo oiā. nec dijs multis sed xpī gloia in secula seculoz amen.

Explicit liber sextus. Incipiūt capitula libri septimi cap⁹.

Utrū quicq̄d de deo nō relatiue sed ad seipm̄ rē dicitur cuilibet psone in trinitate cōuenīat. cap sēm

Ea que pris et filij essentiam significant nō ee relatiua. quia quicquid ad se nō ad aliquid dicūtur simul ā bo sunt. Capitulū tertiū

De sapiēcia a deo genita uel creata. Caplm quartū.

Quid ul'a greis uel a latinis nitē fuit dicti de meffabili trinitate. Caplm quītū.

De substāia et essentia cap vi.

De tribus psonis unius essentie. Explicūt capitula

Incipit liber septim⁹. Cap p⁹.

Iam nūc queram⁹ diligentius q̄ītū dat deus qd' paulo ante distulim⁹ utrū et singula queq; in trinitate psona possit et p seipā nō cū cetis duabz dīi deus aut magnus aut sapiēs. a' ver⁹ aut omps aut iustus et si q̄d aliud de deo dici pt nō relatiue sed ad seipm̄. An vero nō dicātur ista nisi cū trinitas intelligit. Hoc enī quesiōnē fiant. quia septū ē xpm dei virtutē et dei sapiencia. utrū ita sit pater sapiencie atq; virtutis sue vt hec sapiencia sapiens sit quā genuit. et hac virtute potēs quā genuit. et quia semp potens et sapiens semp genuit virtutē et sapiencia. Dixeram⁹ enī si ita ē cur nō et magnitudīs sue pī sit. qua magnus est. et bonitatis qua bon⁹ ē. et iustitie qua iustus et alia si qua sunt. Aut si hec oīa

pluribz vocabulis in eadē sa
piētia et virtute intelligit
ut ea sit magnitudo q̄ virtus
ea bonitas que sapiētia. et ea
rursus sapiētia que virtus
sicut iam tractauim⁹. meminei
mus tū aliquid hoz nōio sic
accipiēdū ēe ac si oīa cōme
morē. Queritur ergo an p̄
etiā singulus sit sapiēs atq;
ipā sibi ipē sapiētia. an ita sit
sapiens quō dicēs. verbo ei
qd genuit dicēs est. nō verbo
qd profertur et sonat et trāsi
it. sed verbo qd erat apud
deū et deus erat verbū. et
oīa per ipm facta sunt vbo
equali sibi quo semp atq; īcō
mutabilit dicit sepm. Non
est em ipē verbū sicut ner fi
lius ner ymago. Dicens aut
exceptis illis tpalibz vocibz
dei que in creatura fiūt nā
sonant et transeunt. Dicēs
ergo illo coeterno verbo nō
singulus intelligit sed cum
ipo verbo sme quo nō est
utiq; dicēs. Ita ne et sapiēs
sicut dicēs ut ita sit sapiētia
sicut verbū et hoc sit verbū
ēe quod est ēe sapiētia hoc
etiam ēe virtutē ut virtus
et sapiētia et verbū idem
sit et relatiue dicatur sicut
filius et ymago atq; ille nō
singulus potēs ul sapiens
sed cū ipa virtute atq; sapiē
tia quā genuit sicut non sin
gulus dicēs. sed eo verbo et
cū eo verbo qd genuit atq; ita mḡr
cū ea magnitudine quā genu
it. Et si nō alio magn⁹. alio
deus. sed eo magnus q⁹ deus.
quia nō aliud illi est magnū
esse. aliud deū ēe. consequēs
est ut ner deus singulus. sed
ea et cū ea deitate quā genu
ut sic sit filius deitas patris.
sicut sapiētia et virtus pris
sicuti ē verbū et ymago pa
tris. Et quia non aliud illi
est ēe. aliud deū ēe ita sit
etiā essentia pris filius sicu
ti ē verbū et ymago ei⁹. ac p
eaā
⁹ excepto eo q̄ pr̄ ē nō sit alio pr̄ nō
qr ē ei filio ut nō tm id qd dr pr̄ mā
festū ē eū nō ad seipz ꝛ ad filū relatē

sed oīno ut sit qd ad seipm
est ideo sit quia genuit es
sentiā suā. Sicut em mag
nus est non nisi ea quā ge
nuit magnitudine. ita et
est nō nisi ea quā genuit
essentia quia nō aliud illi
est ēe aliud magnū ēe. Ita
ne igitur pr̄ est essentie sue
sicut pr̄ est magnitudinis
sue sicut pr̄ est virtutis sue
et sapientie sue. Eadem q̄p
pe eius magnitudo que vir

dicī et ido pr̄ quia ē ei filius

·vij·

tus et eadē essencia q̄ magnitudo · Licet disputacio nata ē ex eo qđ septū ē xp̄m ēe dei virtutē et dei sapiēciā · Qua p̄t̄m eas āgustias sermo coartat cū ineffabilia fari cupim⁹ ut aut dicamus xp̄m nō ēe dei virtutē et dei sapiēciā atq; ita īprudent⁹ et īpie resistamus apl̄o · aut xp̄m quidē dei virtutē et dei sapiēciā ēe fateam̄ · sed eius p̄tem non ēe patrē virtutis et sapiēcie siue qđ nō minus īpiū ē · sic em̄ nec xp̄s erit p̄s qa xp̄s dei virtus et dei sapiencia est · aut nō ēe patrē virtute sua potētē neq; sapiēcia sua sapiētē qđ quis audeat dicere · aut aliud in patre intelligi ēe · aliud sapiētē ēe ut non hoc ip̄o sit quo sapiens est quod de aiā intelligi solet que alias insipiēs alias sapiēs est velut natura mutabilis et nō sūme p̄fr̄eq; simplex · a patrē nō esse aliquid ad seipsum et non solū qđ p̄s ē ſ̄ oīno qđ est ad filiū relatiue dicit · Quomō ergo eiusdē essēcie filius cui⁹ p̄s q̄nquidē ad seipm nō esse dīa est nec oīno est ad seipm sed etiā ēe ad filiū illi ē · At em̄ multo magis unius eiusdemq; essencie · quia una eademq; essencia p̄s et filius q̄nq̄dē p̄s nō ad seipm est ip̄m ēe sed ad filiū qua essencian genuit et qua essencia ē quicquid ē · Neut⁹ ergo ad se ē et ut⁹q; aduiuē relatiē dicit⁹ · An p̄s solus nō solum qđ p̄s dicit⁹ sed oīno quicqđ dicit⁹ relatiue ad filiū dicit⁹ ille aī dr̄ et ad se · Et si ita ē qđ dr̄ ad se · an ipa essēcia · Sed p̄s essencia ē filius · sicut patris virtus et sapiēcia sicut verbū p̄s et ymago patris · aut si essencia dr̄ ad se filius · p̄s aūt nō ē essencia · sed genitor essencie nō est aūt ad seipm · sed hec ipsa essencia qua genuit sicut hec ipa magnitudiē magnitudo qua genuit ergo et magnitudo ad se dr̄ filius g⁹ et virtus et sapiēcia et verbū et ymago · Quid aūt absurdius qm̄ ymaginē ad se dici · aut si nō idipm est ymago et verbū qđ est virtus et sapiēcia sed illa relatiue dicitur · Nec aūt ad se nō ad aliud mutuit nō ea sapiēcia

quā genuit sapiens ee pr̄ qr
nō pt̄ tpē ad eam relatiue di
ti et illa ad eū relatiue non
dicī. Omā eī que relatiue
dicūt adīuicem dicūtur Re
stat itaq; ut etiā essentia
filiuꝰ relatiue dicat ad pa
trē. Ex quo conficit iopina
tissimꝰ sensus ut tpā essen
tia nō sit essencia. ul certe
cū dicit essencia nō essencia
sed relatiuū iudicet quō cū
dr̄ dnīs nō essencia iudicat
sed relatiuū quo refert ad
seruū. Cū aut hō dr̄ uel ali
quid tale qđ ad se nō ad ali
ud dr̄ tūc iudicat essencia.
Homo ergo cū dr̄ dnīs tpē hō
essencia est. dnīs vero relati
ue dicat. Homo em ad se dr̄.
dnīs ad seruū. Hoc aut vnde
agimꝰ. Si essencia tpā rela
tiue dicit essencia tpā non
est essencia. Huc accedit qđ
oīs essencia que relatiue dr̄
est etiā aliquid excepto rela
tiuo sicut homo dnī et homo
seruus et equus iumentum
et nūmꝰ arta. Homo et equꝰ
et nūmus ad se dicūtur et sub
stātie sūt uel essencie. dnīs ve
ro et seruus et iumētū et ar
ta ad aliquid relatiue dicūt
Sed si nō eet hō. id ē aliqua
substātiā nō eet qđ relatiue
dnī diceret. Et si nō eet equꝰ
quedā eentia nō eet quod
iumētū relatiue diceretur.
Ita si nō eet nūmꝰ aliq substā
tia. nec arta posset relatiē
dici. Cūa ppt̄ si et pr̄ non
est aliquid ad septm̄ non est
oīno qui relatiue dicat ad
aliquid. Nō ~~tm~~ sicut ad ali
quid coloratū refertꝰ color eiꝰ
nec oīno ad se dr̄ color sed
semp aliciuꝰ coloratī est illd cuā
aut ciuꝰ color est ~~essencia~~ si
eo qđ coloratū dr̄ ad colorē
refertur. tm̄ id qđ corpus dr̄
ad se dr̄ nullomō ita putādū
est patrē nō dici aliquid ad
septm̄. sed quicqđ dicit ad
filiū dici eūdē vero filiū et
ad septm̄ dici et ad patrem
cū dicit magnitudo magna
et virtus potens utraq; ad se
tpm̄ magnitudo atq; virtus
magni et potentis prūs qua
pr̄ magnus et potens ē. Nō
ergo ita sed utrūq; substātia
et utrūq; una substātia. Sic
aut absurdū est dicē candi
dū nō esse candorem. sic ab
surdū est dicē sapiētem nō
ee sapiētiā. Et sicut candor
ad septm̄ candidus dicat ita
et sapiētia ad septam̄ dicit sa
piens. sed candor corpus non
est essencia qm̄ tpm̄ corpus
essencia ē et illa eius quali
tas. Vnde et ab ea dicitur
candidū corpus tm̄ nō hoc

ē ee qđ candidū ee. Aliud ei ibi forma et aliud color et v trūq; nō mſeipō ſed m aliqua mole q̄ moles nec color nec forma eſt. ſed formata atq; colorata. Sapiēcia veō et ſapiens ē et ſeipā ſapiēs ē. Et qm̄ q̄tūq; aiā participatōe ſapiēcie fit ſapiens ſi rurſus deſipiat. manet tamē m ſe ſapiēcia. nec cū aiā fuit ī ſtulticiā cōmutata illa mutat nō ita ē ī eo qui ex ea fit ſapiens q̄admodū candor m corpe qđ ex illo candidū ē. Cū enī corpus m aliū colorem fuit cōmutatū nō manebit candor ille atq; oīno ee deſimt. Qđ ſi et pr̄ q̄ genuit ſapiēciā ex ea ſapiens fit neq; hoc ē illi ee qđ ſape. qualitas eius ē filius nō proles eius et nō ibi erit iā ſūma ſimplicitas. Sed abſit ut ita ſit. Qđ vere ibi ē ſūme ſimplex eſſencia. hoc gō ibi ē ee qđ ſape. Qđ ſi hoc ē illi ee quod ſapere nō p illā ſapiencia quā genuit ſapiēs eſt pr̄. Alioq; nō ipē illā ſed illa eū genuit. Quid enī aliud dicim9 cū dicim9 hoc illi ē ee qđ ſape mſi eo ē quo ſapiens eſt. Quappē que cauſa illi ē ut ſapiēs ſit ipā illi cauſa ē ut ſit. Vnde ſi ſapiēcia quā genuit cauſa illi ē ut ſapiens ſit erit ā ut ſit ipā illi cauſa ē. Qđ fieri nō pt mſi gignendo eū aut faciendo. Sed neq; genitrice neq; cōditrice prīus ullomō q̄ſq̄m dixerit ſapiencia. Qđ enī eſt mſapius. Ergo et pr̄ ipē ſapiēcia ē. Et ita dicit filius ſapiēcia prīus quō dicit lumē patris id eſt ut quēad modū lumē de lumine. et vtrūq; vnū lumē ſic ītelligatur ſapiēcia de ſapiēcia et vtrūq; vna ſapiēcia. Ergo et vna eſſencia qua hoc eſt ibi. ee qđ ſape. Qđ enī ē ſapiē tie ſapere et potētie poſſe et eternitati eternā ee. iuſtitie iuſtā ee. magnitudīm magnā ee hoc eſt eēncie tpm̄ ee. Et quia m illa ſm plicitate nō ē aliud ſapere qm̄ ee eadē ibi ſapia q̄ eēncia.

Ea que patris et filij eſſencia ſignificant nō ee relatiua qā quicquid ad ſe non ad aliquid dicit̄ur ſimul ambo ſut Cap̄ ij.

Pater igit et filius ſimł vna eſſencia et vna mgnitudo et vna veritas et vna ſapiēcia. Sed nō pr̄ et

filius simul ambo vnū verbū
qā nō simul ambo vnus filiꝰ
Sicut enī filius ad patrem
refertur nō adsempm dicitur.
ita et verbū ad eū cuiꝰ ver
bū ē refertur cū dicitᵉ ver
bū. Eo quippe filius quo ver
bū. et eo verbū quo filius.
Cm igitᵉ pr̄ et filius simul
nō vtiqz vnus filius conse
quēs est ut pr̄ et filius simul
nō ambo vnū verbū. Et
ꝓptēa nō eo verbū quo sapi
entia. qua verbū nō ad se
dr̄ sed tm̄ relatiue ad eū cuiꝰ
verbū ē sicut filius ad patrē.
Sapiētia vero eo quo essē
tia et ideo qua vna essen
tia vna sapiētia. Cm veō
et verbū sapiētia ē sed nō
eo verbū quo sapiētia. Ver
bū enī relatiē sapiētia esse
cialitᵉ mtelligitur id dici ac
tapiamꝰ cū dicitᵉ verbū ac
si dicatᵉ nata sapiētia ut
sit et filius et ymago et hec
duo cū dicūtᵉ id ē nata sa
piētia m vno eoꝝ eo qꝺ est
nata et verbū et ymago
et filius mtelligitur. et ī
hijs oībus nōibus nō ostē
datur essentia qua relati
ue dicūtur. at m altero qꝺ
ē sapiētia qm̄ et ad se dicᵉ
seipā enī sapiēs ē etiam
essentia demōstretᵉ et hoc
eius ēe qꝺ sapē. Vm̄ pater
et filius simul vna sapiētia
qua vna essentia et singl
latim sapiētia de sapiētia
sicut essentia de essentia.
Qua ꝓpter nō qua pr̄ nō
est filius et filius nō ē pr̄.
aut ille īgenitus. ideo nō
vna essentia qua hijs nōi
bus relatiua eoꝝ ostendū
tur. Vtiqz aut simul vna sa
piētia et vna essentia ubi
hoc ē ēe qꝺ sapē. Non aut
simul uteqz verbū aut fi
lius qua nō hoc ē ēe qꝺ ver
bū aut filiū esse sicut iā sa
tis ostendimꝰ ista relatiue
dici.

De sapientia a deo geīta ul' creata. Cap̄. tertiū.

Qur ergo m scr̄turis
mūch̄ fere de sapiē
quotiēm̄ dicitᵉ nisi ut
ostendatᵉ a deo genita uel
creata. Genita scilz ꝙ quā
facta sūt oīa. creata vero
uel facta sicut m hoībz cū
ad eā que nō creata et fca
sed genita ē cōuertūtᵉ et
illustrātur. Jn ipis enī fit
aliquid qꝺ vocetᵉ eoꝝ sapi
entia. vel illud scr̄turis ꝓ
nūciātibz aut narrātibz.

·viij·

qđ verbū caro factū ē et ha
bitab⁹ m nobis. Hoc mō em̄
xp̄ facta sapiēcia ē qđ suus
est homo. Ap̄pteā nō loq̄t⁹
m illis libris sapiā uel de
illa dicit⁹ aliquid msi quod
eam de deo natā ostendat
a ſtam quā misit et p̄ nr̄ē
sapiā qua illa nobis sapia
cōmēdanda erat et imitan
da cui⁹ imitatione forma
mur. Pater em̄ eam dicit
ut verbū eius sit nō quod
profert ex ore verbū so
nās aut ante pronūciati
onē cogitatur. Spatijs ēi
tpm hoc cōpletur illud aūt
eternū ē et illūinando di
cit nobis et de se et de pa
tre qđ dicendū ē de hoīb⁹.
Ideoq⁹ ait. nemo nouit fi
liū msi pater et nemo no
uit patrē nisi filius et cui
voluerit filius reuelare.
quia p filiū reuelat⁹ pat
id ē per verbū suū. Si ei
hoc verbū qđ nos profer
rim⁹ tpale et transitoriū
ē et sem̄ ostendit et illud
de quo loquim⁹ q̄ntomagis
verbū dei per quod facta st
oīa quod ita ostendit pa
trem sicuti ē p̄. qua et
nr̄ā ita ē et hoc est qđ p̄
sđm qđ sapiā est et essencia.
Nā sđm qđ verbū nō hoc ē
qđ p̄ quia verbū nō ē pater.
et verbū relatiē dr̄ sicut filius
qđ utiq⁹ nō p̄. et ideo xp̄us
virtus et sapiēcia dei. qua
de p̄ē virtute et sapiencia
etiā nr̄ē virtus et sapiencia
est. sicut lum̄ē de p̄ē lumīe.
et fons vite apud deū p̄em
vtiq⁹ fontē vite q̄m apud te
mquit fons vite et m lūe
tuo videbim⁹ lumē qua sicut
p̄ habet vitā m semetipo sic
dedit filio habere vitā m se
metipō. et erat lumē verū
qđ illūiat oēm hoīem vem̄
entē m hūc mūdū. et lumē
hoc verbū erat apud deū.
sed et deus erat verbū dr̄
aūt lumē est et tenebre ī
eo non sūt ulle. lumē veō
nō corpale sed spiritale ne
q⁹ ita spiritale ut illuīatio
ne factū sit q̄madmodū dic
tū est aplis vos estis lumē
mūdi sed lumē qđ illuiat
oēm hoīem ea ipā et sūma
sapiēcia dr̄ unde nūc agim⁹
Sapiēcia ergo filius de sa
piēcia p̄ē sicut lumē de lu
mine et deus de deo ut et
singl⁹ pater lumē. et singl⁹
filius lumē et singulus p̄

deus et singul⁹ filius dē. Ergo et singulus pater sapientia et singulus filius sapiēcia et sicut utrūq; simul unū lumē et unus deus sic utrūq; una sapiēcia. Sed filius factus est nobis sapiēcia a deo et iustitia et sanctificatio qua tpaliū nos ad illū cōuertim⁹ id est ex alio quo tpe ut cū illo maneam⁹ in eternū. et ipē ex quodā tpe verbū caro factū ē et habitauit in nobis. Postea igit cū pronūciat⁹ in scripturis narrat⁹ aliquid de sapiēcia siue dicēte ipā siue cū de illa dicit⁹ filius nobis potissimū īsinuatur. cui⁹ ymaginis exemplo et nos nō discedamus a deo quia et nos ymago dei sum⁹ nō quidē equalis facta quippe a patre per filiū nō nata de prē sicut illa et nos qr illuiam⁹ lumine. illa vero qā lumē illuminat⁹ et ideo illa sine exemplo nobis exēplū est. Neq; em imitat⁹ prēdentem aliquē ad patrē a quo nūqm̄ est oīno sepabilis qā idipm̄ ē qd illud de quo est. Nos autē nitentes imitamur manētem et sequim⁹ stantē et in ipō ambulantes tendim⁹ ad ipm̄ quia frūt⁹ est nobis via talis p humilitatē q̄ mansio nobis eterna ē per diuinitatē. Cum quippe spiritibz mūdis intellectuālib⁹ qui superbia nō lapsi sunt in forma dei et deo equalis et deus pbet exemplū ut se idem exemplū redeūdi eā lapso preberet hoī qui ppt̄ īmūdiciā pdīt⁹ penā q; īmortalitatis deū videre nō poterat semetipm̄ exinaniuit nō mutando diuinitatē suā sed mām mutabilitatē assumendo et formā serui accipiens venit ad nos in hūc mūdū qui in hoc mūdo erat. quia mūdus p eū fr̄s est ut exemplū sursū vidē tibus deū. exemplū deorsū mirātibz hoiem. exemplū sanis ad permanēdū exē plū infirmis ad cōualescendū. exemplū morituris ad nō timēdū exemplū mortuis ad resurgendū eet in oībus ipē primatū teneb⁹. Cui ei homo ad bītitudinē sequi nō debebat nisi deū et sentire nō poterat deū sequendo deū hoiem factū sequeret⁹ simul et quē sentire poterat et quē sequi debebat. Amemus ergo deū et inhereamus

illu caritate diffusa m cordib⁹ nr̄is per spm̄ st̄m qui datus est nobis. ¶ Non igit⁹ mirū si ap̄s exemplū qd̄ nobis ut te formem⁹ ad ymaginē dei pre bet ymago equalis p̄ri. Cū de sapiēcia scripturā loquitur. de filio loquitur quē seq̄m⁹ viuendo sapiēter. q̄ius et p̄r̄ sit sapiēcia sicut lumē et d̄s. spūs q̄ sanctus siue sit sūma caritas utriūq; cōiūgens nos q; sibiūgens. qd̄ ideo non indigne dicit⁹ quia scripturā ē deus caritas ē. quō ecia nō est nr̄a sapiēcia cū sit lumē. q̄m deus lumē ē. Siue alio mō ecēcia spūs sancti sin gillati ac p̄prie noīanda est. q̄m deus est utiq; lumē est et q̄m lumen est utiq; sapi encia ē. Deū aut ēē spm̄ sanctū utiq; scripturā clamat. apud aplm qui dicit. ¶ Nescitis quia templū dei estis Si quis timiq; subiicit et spūs dei ha bitat in vobis. Deus autē habitat in templo suo. Non em̄ tāq̄m ministet dei spē habitat in templo dei cū a lio loco euidēcius dicat. ¶ Nes citis q̄a corpa vra templū in vobis est spūs sci quē ha betis a deo et nō estis ur̄i.

Empti em̄ estis p̄cio magno glorificate ergo deū in corpe ur̄o. Quid ē ergo sapiencia nisi lumē spiritale et icōmu tabile? Est em̄ et sol iste lu mē sed corpale ē et spūalis treatura lumē sed nō icōmu tabile. lumē ergo p̄r̄. lumē filius. lumē spūs scūs. Simul aut nō tria lumina sed vnū lumē. et ideo sapiēcia p̄r̄. sa piēcia filius. sapiēcia spūs scūs et simul nō tres sapiēcie sed vna sapiēcia. Et qua hoc ē ibi ēē qd̄ sapere. vna essen cia pater et filius et spūs sanctus nec aliud ibi ē esse q̄m deū ēē. vnus ergo deus pater et filius et spūs scūs.

Quid ul' a grecis ul' a latinis necesse fuit dici de ineffabili trinitate. Cap'm q̄rtum.

Itaq; loquendi causa de ineffa bilibus ut fari aliq⁹ mō pos sem⁹ qd̄ effari nullomō pos sum⁹ dictū ē a nr̄is grecis vna essencia tres substācie. a latinis aut vna essencia uel substācia. tres ypoē. q̄a sicut iam dixim⁹ non aliter in sermone nr̄o id ē latino essencia q̄m substācia solet intelligi. Et dū intelligatur saltim in enigmate quod dicit.

placuit ita dici ut diceꝫ aliq̃
cū quereretꝫ quid tria sint
que tria cē fides vēa pronū
ciat cū et patrē nō dicit cē
filiū nc filiū cē patrē et spm̃
scm̃ quod est donū dei nec
patrē dicat cē nec filiū. Cū
ergo queritur quid tria uel q̃d
tres. cōferim⁹ nos adūuem
endū aliquod spāle uel gene
rale nomē quo cōplectam⁹
hec tria. Ꝛ Neq̃ occurrit aūno
quia extedit supeminencia
diuinitatis usitati eloquij
facultatē. Verius em̃ cogi
tatur deus qm̃ dicit⁹ et ve
rius ē qm̃ cogitat⁹. Cū em̃
dicim⁹ nō eūdē cē iacob qui
est abrahā. ysaac aūt nec
abrahā cē nec iacob. tres cē
utiq̃ fatem⁹ abrahā ysaac
et iacob. sed cū queritur q̃d
tres respondem⁹ ~~tres~~ tres
hoiēs noiē speciali ~~eos~~ eos
pluāliꝫ appellantes. gn̄ali
aūt si dicam⁹ tria aīalia. Ihō
em̃ sicut ueteres diffinie
runt aīal cē rōnale mortale
aut sicut sc̄ptuē nrē loqui
solent tres aiās cū a parte
meliore totū appellari pla
cet id ē ab aiā. et corpus et
aiām quod ē ſtotus hō. Ita
quippe dem̃ est ī egiptū de
descendisse cū iacob aiās lxxv.
pro tot hoībz. Itē cū dicim⁹
equū tuū nō eū cē qui me⁹
est. et tertiū alterius altei⁹
nec meū cē nec tuū. fatem⁹
tres cē. et interrogāti quid
tres. respondem⁹ tres equos
noiē spāli gn̄ali aūt aīalia
tria. Itemq̃ cū dicim⁹ bouē
nō esse equū. canē vēo nc
bouē cē nec equū. tria que
dā dicim⁹. et pertractātib⁹
quid tria nō iā spāli noiē
dicim⁹ tres equos a' tres
bones a' tres canes q̃a non
eadē specie continētur. sed
gn̄ali tria aīalia siue supio
re genere tres subas uel tres
creaturas uel tres naturas.
Queriq̃ aūt pluāli nūo e
nūciātur spāliter uno noiē
etiā generaliter enūciari
possint nō aūt oiā que ge
neraliter uno noiē appellāt⁹
etiā spāliter appellare uno no
mine possum⁹. Ꝛ Nam tres
equos qd' est nomē spāle etiā
aīalia tria dicim⁹. equū vō
et bouē et canē aīalia tm̃
tria dicim⁹ uel subas que
sūt gn̄alia noīa et si quid
aliud de hyis gn̄aliter dici
pt̄. Tres vero equos a' bo
ues aut canes que spāliā

vocabula sint nō ea possu
mus dicē. Ea quippe uno
nomīe ꝯjuus pluralit enū
tiam q̄ue cōiter habēt illd
qd' eo noīe significat. Abra
hā q̄ppe et ysaac et iacob cō
hñt id qd' est homo. Itaq; di
cūtur tres hoiēs. Equus q̄
et bos et canis cōe habent
id qd' ē aiāl. Dicūt gō tria
aiālia. Ita tres aliquas lau
ros etiam tres arbores di
cim9. laurū ueō et mirtū
et oleam tm̄ tres arbores
uel tres substātias ā natu
ras. Itaq; ita tres lapides
etiā tria corpa lapidē ueō
et lignū et ferrū tm̄ tria
corpa uel si quo etiā supio
re gñali noīe dici pōt. Pa
ter ergo et filius et spūs scūs
q̄m tres sunt. q̄d tres sint
queram9 quid cōe habeāt
Nō em̄ cōe illis ē id qd' pr̄
est ut ūnusq̄ sibi sint patres
sicut amici cū relatiue ad
alt'utrū dicātur pōt dici tres
amici qd' ūnusq̄ sibi sūt. Nō
aūt hoc ibi. quia tm̄ pater
ibi pr̄ nec duor pr̄. sed tri
ū filij. Nec tres filij cū pr̄
ibi non sit filius nec spūs scūs.
Nec tres spūs scī q̄a et spūs
scūs ꝓpria significatione qua
etiā domī dei dicūt nec pat
nec filij. Qd ergo tres. Si
em̄ tres psone cōe ē eis id
qd' psona ē. Ergo speciale hō
aut gñale nomē est eis si cō
suetudinē loquēdi respicis
Sed ubi est natūe nulla di
uersitas ita generalit em̄
tiantur aliqua pluā ut etiā
specialit enūciari possint.
Natura em̄ differentia fa
cit ut laurus et mirtus et
olea. aut equus et bos et ca
nis nō dicant specialī noīe
iste tres lauri aut illi tres
boues. sz gñali et iste tres
arbores et illa tria aiālia.
Hic uero ubi nulla ē eētie
diuersitas oportet ut speci
ale nomē habeant licet tria.
Qd' tm̄ nō ūenitur. Nam
psona generale nomē est
m tm̄ ut etiā hō possit hoc
dici cū tm̄ interfit inter hoi
nem et deū. De inde m ꝓpō
generali uocabulo si ꝓpter ea
dicim9 tres psonas q̄ cōe
est eis id quod psona ē alio
quin nullo mō possūt ita di
ci q̄ admodū non dicūt tres
filij quia nō cōe est eis id
qd' est filius. cur non etiā
tres deos ee dicim9. Certe
em̄ quia pater psona et fi
lius psona et spūs scūs psoā

ideo tres psone. Cnā ergo pater deus et filius dz et spi ritus scūz deus cur nō tres dij? Aut qm̄ ꝑpt̄ meffabilē cōuictionē hec tria simil' vn̄ deus. cur nō etiā vna psona. ut ita nō possim⁹ dicē tres psonas? Cnuus singulā quā qz appellem⁹ psonā quēadmo dū nō possum⁹ dicē tres deos. qjus singulū quēqz appelle mus deū siue patrē siue fi lū siue spm̄ scm̄. An qā scp tura nō dicit tres deos? Sed nec tres psonas alicubi scp turā cōmendare inuenimuz. An qā nec tres nec vnā per sonā scptuā dicit hec tria. le gim⁹ enī psonā deū nō per sonā dnm̄. ꝑpterea licuit loqn di et disputandi necessitate tres psonas dicē. nō qā scp tura dicit. sed qā scptura nō contradicit. Si aūt diceremꝰ tres deos. cōtradicēt scptu ra dicēs. audi isrl. Dns dz tuus. deus vnus ē. Cur ergo et tres eēncias nō licet dicē? qd' simlit scptuā sicut non dicit ita nec contradicit? Cnā essentia si spuāle nomē ē cōe tribz. cur nō dicantur tres essentie sicut abraha ysaac et iacob tres hoīes qā hō speciale nomē ē cōe omnibz hoībz. Si aūt spāle nomē nō ē essentia. sed ge nerale. qā homo et petus et arbor et sydus et angel⁹ dicit essentia cur nō dicit iste tres essentie sicut tres equi dicūtur tria aīalia et tres lauri dicūtur tres ar bores et tres lapides tria corpa. Aut si ꝑpter vnitatē trinitatis nō dicūtur tres essentie sed vna essentia tur nō, ꝑpt eandē vnitatē non dicūtur tres substātie uel tres psone. sed vna substā tia et vna psona? Cnī enī est illius cōis nomē essentie ita ut singulus quisqz dici tur essentia tā illius cōis est uel substātie uel psone vo cabulū. Cnd' em̄ de psois scdm nrm hoc de substācijs scdm grecoz cōsuetudinē ea que dixim⁹ oportet itel ligi. Sic em̄ illi dicit tres substātias. vnā essentiam quēadmodū nos dicimus tres psonas vnā essentiā uel substāciā Cnuid igitur restat? An ut fateam lo quēdi necessitate parta hec vocabula cū opus eēt cop osa disputatione aduersus

misidias uel errores hereticoꝝ. Cū enī ronaretur humāna īopia loquēdo proferre ad hoīm sensus qđ m sctario mētis pro captu tenet de dnō deo creatore suo siue ppia fidē siue per qualēcūqꝫ mtelligentiā timuit dicere tres essentias ne mtelligeretur m illa sūma equalitate ulla diuersitas. Rursus nō eē tria quedā nō poterat dicere qđ sabellius qđā dixit ī hēsim lapsus ē. Certissiē appe et de scripturis cognoscit qđ pie credendū ē et aspīū mentis mdubitata ꝓcepti one pstrīgit et patrē esse et filiū et spm scm nec eūdē filiū eē qui pater ē. nec spm sanctū eūdē patrē eē uel filiū Quesiuit quid tria diceret et dixit substātias siue psonas. Rubz noīb nō diuersitatē mtelligi uoluit sed singularitatē noluit. ut nō solū ibi unitas ītelligatur ex eo qđ dicit una essentia sed et trinitas ex eo qđ dicit tres substātie uł psone. Nā si hoc ē deo eē qđ subsistē ita nō erant dicende tres substātie ut nō dicūtur tres essentie. quēadmodū qua hoc ē deo esse qđ sapē sicut nō tres essentias ita nec tres sapiētias dicim9. Dic em qua hoc illi est deū eē qđ ē eē. tam tres eētias qm̄ tres deos dicias nō ē. Si aūt aliud ē deo eē. aliud subsistē. sicut aliud deo esse. aliud prem eē uel deū esse. qđ em ē ad se dr. pater aūt ad filiū et dns ad seruiētē creaturā dicit. relatiue ergo subsistit sicut relatiue gignit et relatiue dnātur. ita nā substātia nō erit substātia qr relatiuū erit Sicut em ab eo qđ ē esse appellatur essentia. ita ab eo. qđ ē subsistē substātia dicim9. Absurdū ē aute ut substātia relatiē dicatur. Omis em res ad seipām subsistit. qđto magis deus si tm dignū ē ut deus dicatur subsistē. De substātia et essētia Capitulum quintum

De hijs enī rebus recte mtelligit m quibus subiectis sūt ea que ī aliq subiecto eē dicūtur sicut color aut forma m corpe. Corpus em subsistit et ideo substā ē illa vero m subsistēte atqꝫ subiecto corpe que nō

substãtie sunt sed m subã et ideo si eẽ desmat ul' ille color ul' illa forma nõ adimũt corpi corpus eẽ quia nõ hoc ẽ ei eẽ qd' illã ul' illã formã colorẽ ue retinẽ. Res ergo mutabiles neqz simplices ꝓprie dicũtur subẽ. Deus aũt si subsistit ut subã ꝓprie dici possit ĩ est m eo aliquid tanqm̃ m subiecto et nõ est simplex cui hoc sit eẽ qd' illi est. Quicquid aliud de illo ad illũ dr̃ sicut mg̃ nõ omptẽ bonũ. et si quid huius modi de deo nõ incongrue dicit. Nefas ẽ autẽ dicẽ ut subsistat et subsit deus bonitati sue atqz illa bonitas nõ substãtia sit uel potius essẽtia. neqz ipẽ deus sit bonitas sua. sed m illo sit tãqm̃ m subiecto. Vñ manifestum ẽ deũ abusiue substãtiã vocari ut noiẽ usitatiore ĩtelligatur essentia qd' vere at proprie dr̃ ita ut fortasse solum deũ dici oporteat essentiã. Est enĩ vere solus quia ĩcõmutabilis ẽ idqz suũ nomẽ famulo suo moysi enũciauit cũ ait ego sũ qui sũ et dices ad eos qui est misit me ad vos. Sed tamẽ siue eẽntia dicatur qd' ꝓprie dr̃ siue sb̃a qd' abusiue utrũqz ad se dicit non relatiue ad aliqd Vnde hoc ẽ deo eẽ qd' subsistere et ideo si vna essentia trinitas vna etiã sub'a. Fortassis igit cõmodius dicũt tres psone qm̃ tres substãne.

De tribus personis vnius essencie. Caplm sextũ

Sed ne nobis videar suffragari hoc quoqz requiram. qm̃ qm̃ et illi si vellent sicut dicũt tres substãtias tres ypostasis possent dicẽ tres psonas tria prosopa. Illud aũt maluerũt qd' forte sm̃ lingue sue consuetudinẽ aptius dicẽtur. Nãqz impossibile ea dem ratio ẽ. Non eĩ aliud ẽ deo eẽ aliud psonã eẽ. sed oĩno idẽ. Nam si eẽ ad se dr̃ psona vero relatiue sic dicimus tres psonas patrẽ et filiũ et spm̃ stm̃. qm̃ admodũ dicũtur aliqui tres amici aut tres propinquĩ aut tres vicini qd sint adiuuicem nõ qd' vnusquisqz eor̃ sit ad seipm̃. Qua ꝓpt quilibz ex eis amicus est duor̃ vel tor̃ aut ꝓpinquus aut vicinus. quia hec noiã relatiua significationẽ habẽt. Ad gẽmũ

· vij ·

placet· dicam⁹ patrē ꝑsonā ēē
filij et ſpūs ſancti· a' filiū ꝑso
nā ēē pris et ſpūs ſancti a' ſpi
ritū ſcm ꝑsonā ēē pris et fi
lij.⁹ Sed neq; ꝑsona ita dici a
lucubi ſolet neq; m hac trini
tate cū dicam⁹ ꝑsonā patris
aliud dicim⁹ qm̄ ſubſtātiam
pris· Quo circa ut ſubā pris
ipē pr̄ ē: nō quo pr̄ eſt ſz quo
eſt ita et ꝑsona pris nō aliud
qm̄ ipē pr̄ ē. ad ſe quippe dr̄ ꝑ
ſona nō ad filiū ul' ſpm̄ ſcm
ſicut ad ſe dr̄ dś et magnus
et bonus et uſtus et ſi quid
aliud hmuſmodi· Et quē ad
modū hoc illi ē ēē qd' deū ēē
qd' magnū qd' bonū ēē· ita
hoc illi eſt ēē qd' ꝑsonā ēē· Cur
ergo non hec tria ſimł vnā
ꝑsonā dicim⁹· ſicut vnā eſſē
tiam et vnū deū· ſed dicim⁹
tres ꝑsonas cū tres deos a'
tres eſſentias nō dicam⁹ nr̄
quia volum⁹ uel vnū aliqd'
notabilū ſeruire hmut ſigni
fication qua ītelligitur' tri
nitas ne oīno taceremus'
interrogati quid tres· cū tres
ēē fateremr̄· Nam ſi genus
ē eſſentia ſpēs aut ſubſtātia
ſiue ꝑſona ut nōnulli ſenci
unt omitto illud qd' iā dixi
oportere appellari tres eſſē
tias ut appellentur ~ tres
ſubē uel ꝑſone ſicut appellāt
tres equi eadēq; aīalia tria·
cū ſit ſpēs equus aīal genus.
Neq; em̄ ſpēs ibi pluāliter
dicta eſt et genus ſingulāit
cāqm̄ diceret tres equi vnū
aīal· ſed ſicut tres equi ſpāli
noīe· ita tria aīalia noīe gña
li· Sd' ſi dicūt ſubē ul' ꝑſoē
noīe non ſpeciem ſignificāt.
ſed aliquid ſingulāe atq; ī
diuiduū ut ſubīa ul' ꝑſoā nō
ita dicat ſicut dicit hō quod
coīe ē oībus hoībus ſed quō
dicit hic homo velut abra
hā velut yſaac uelut iacob
uel ſi quis aliis qui etiam
digito ꝑſens demonſtrari
poſſit ſit quoq; illos eadē
ratio conſequet. Sicut em̄
dicūt abraham yſaac et ia
cob tria mdiuidua ita treq
hoiēs et tres aiē· Cur ergo
et pr̄ et filius et ſpūs ſanct⁹
ſi ſdm̄ gen⁹ et ſpēm et mdi
uiduū etiā iſta diſſerim⁹,
nō ita dicūtur tres eēncie
ut tres ſubē ſeu ꝑſone. Sed
hoc ut dixi omitto. Illud dico
ſi eſſencia genus eſt vna eſ
ſencia iā nō hr̄ ſpēs ſicut qr
genus ē aīal· vnū aīal iam
nō habet ſpēs non ſunt ergo
tres ſpecies vnus eſſencie
pater et filius et ſpūs ſcūs.

Si aũt spēs est essencia sicut
species ē hō. tres vēo ille quas
appellam⁹ substãtias siue ꝑso
nas sit eandē speciē cōiter ha
bent quēadmodū abrahã ysa
ac et iacob. spem que homo dr
cōiter habent. ℣ Non sicut hō sb'
diuidit⁹ m abrahã ysaac et ia
cob ita vn⁹ hō et m aliquos sm
gulos hoiēs subdiuidi pt. Om
nino em nō pt quia vn⁹ hō ia
singulus homo ē. Cur ergo v
na essencia m tres substãtias
ul' ꝑsonas subdiuidit⁹? ℣ Nam
si essencia spēs ē sicut hō sic ē
vna essencia sicut vn⁹ hō. An
sicut dicim⁹ aliquos tres hoi
nes eusdē sexus eusdē tēpe
rationis corpis eusdēq; aīm
vnã ee naturã. tres sũt em
hoiēs sed vna natũa sic etiã
ibi dicim⁹ tres substãtias vnã
essenciã aut tres ꝑsonas vnã
substãciã uel eẽciã. ℣ Hoc vēo
utriusq; sile est quia et vetes
qui latine locuti sũt aliqm ha
berēt ista noiã que nō deu est.
ꝙm usũ venerũt id ē essenciã
ul' substãciã pro hyys naturã
dicebant. ℣ Non utiq; quia sm
genus et species ista dicim⁹
sed quasi sm materiē sic ut ex eodē auro
si fierent tres statue dicerem⁹
tres statuas vnū aut nō tñ
genus dicerem⁹ aurū. spēs au
tem statuas. nec aut spem
statuas vēo mdiuidua. ℣ Nul
la quippe spēs mdiuidua sua
transgredit⁹ ut aliquid extra
cōprehendat. Cū em diffiniēo
qd sit hō qd ē nomē speciale
singuli quiq; hoiēs que sunt
mdiuidua eadē diffinitioē
cōtinēt⁹ nr aliquid ad eã
ptinet quod hō nō sit. Cū vēo
aurū diffiniero non sole sta
tue si auree fuerint sed et ã
nuli et si quid aliud de auro
fiũt ad aurū ptinebit. et si
mchil inde fiat aut dr quia
etiã si nō sint auree nō ideo
nō erũt statue. ℣ Itē nulla spe
cies excedit diffinitionē ge
neris sui. Cū em diffiniēo
aiāl qm generis hyus⁹ spēs
est equus oīs equus aiāl ē.
nō autē statua oīs aurū ē.
℣ Ideo ꝙ̄ius in tribus statuis
aureis recte dicam⁹ tres
statuas vnū aut. nō tñ
ita dicim⁹ ut genus aurū
statuas vero species ītelli
gam⁹. ℣ Nec sic ergo trinita
tem dicim⁹ tres ꝑsonas uel
substãtias vnã essentiam et
vnū deū tãqm ex vna mate
ria ~~tres~~. quedam subsistãt
etiam si quidquid illud est
in hyis tribus explicatũ sit

. viij.

Nō em̄ aliq̄d aliud ei⁹ essen
tie ē p̄ter ist̄ trinitat̄e. Ta
mē tres ꝑsonas eiusdē ēēntie.
uel tres ꝑsonas vnā ēēntiā
dicim⁹. tres aut̄ ꝑsonas ex ea
dem essentia nō dicim⁹ qua
si aliud ibi sit q̄d ēēntia ē ali⁹
q̄d ꝑsona sicut tres statuas
ex eodē auro possum⁹ dicere
aliud em̄ illic ē eē aur̄. aliud
eē statuas. Et cū dicūt⁹ tres
hoīes vna natuā uel tres ho
mines eiusdē nature possūt
ēēntiā dici tres hoiēs ex ea
dem natuā quia ex eadem
natuā et alij tres hoiēs p̄nt
existere. In illa vero essentia
trinitatis nullomō alia queli
bet ꝑsona exceadē ēēntia p̄t
existere. Quemde m hijs re
bus nō tm̄ ē vnus hō q̄ntū
tres hoiēs simul et plus ali
quid sūt hoiēs duo q̄m̄ vnus
homo. Et m statuis equalibz
plus auri ē tres simul q̄ singu
le statue et mīn⁹ auri est
vna q̄m̄ due. At m deo nō ita
est. Non em̄ maior ēēntia ē
pater et filius simul q̄m̄ solus
pater aut solus filius sed tres
simul ille substāne suue ꝑsoē
si ita dicende sūt equales st̄
singulis q̄d animalis hō non
ꝓpriū. Non em̄ potest cogi
tare msi moles et spacia uel
minuta uel grandia volutāt
bus m aīo ei⁹ fantasmatibus
eius tāq̄m ymaginibz corpm
ex qua imūdicia donec purge
tur credat m patrē et filiū et
spm̄ scm̄. vnū deū solū magnū
oīpotētē bonū iustū miserico
dem oīm visibiliū et invisibili
ū conditorē. et quicq̄ de illo
pro humana facultate digne ve
req̄ dici p̄t. Neq̄ tū audeāt
patrē solū deū sepet mde fi
liū aut spm̄ scm̄. cū eo quippe
solus deus cū quo et vnus
deus est q̄a et filiū tū audim⁹
solū deū sine ulla sepatione
priꝰ aut spūs sācti oportet ac
cipere atq̄ ita dicat vnā essē
tiam ut nō existimet aliud
alio uel maius uel mīn⁹ ul'
aliqua ex parte diuersū non
tm̄ ut p̄r ipē sit et filius et spūs
scūs. et quicq̄d aliud ad alterū
sigla dicūt sūt ꝟbū qd' n̄ dr̄ n̄
filius a donū qd' n̄ dr̄ n̄ spūs scūs
ꝓpter qd' ēēntiā pluāle n̄m ad
mittūt sicut i euāgelio scrip
tū est. Ego et p̄r vnū sumus.
Et vnū dixit et sum⁹. Vnū sēz
ēēntiā qd' idē deū sum⁹ sēm
relatm̄ qd' ille pater hic filiū
Aliqī et taceatur vnitas ēēntie
et sola pluāle⁹ relatiē cōmeō
rantur. Veniem⁹ ad eū ego
et pater et habitabim⁹ apud

eũ. Veniem⁹ et habitabimus
plũalis ẽ nũs quia ꝓdictũ est
ego et ꝑ̃ id ẽ filius et ꝑ̃ que
relatiue adiũcte dicũtur aliqñ
latenter oĩno sicut in genesi
faciam⁹ hoiem ad ymaginẽ et
similitudinẽ mãm. Et faciam⁹
et mãm plũalit⁹ dictũ ẽ. et nõ
ex relatis accipi nõ oportet.
Non em̃ ut faceret dñj aut ad
ymaginẽ et similitudiẽ deoꝝ
sed ut faceret pater et filius
et spũs sanctus. Ad ymaginẽ
ergo patris et filij et spũs scĩ
ut subsisteret homo ymago dei
Deus aũt trinitas. Sed qua
nõ oĩmodo equal' fiebt illa y
mago dei tãqm̃ nõ ab illo na
ta. sed ab eo creata. huj⁹ rei
significande causa ita ymago
ẽ ut ad ymaginẽ sit id ẽ non
equat⁹ paritate sed quadã
silitudine attendit. Non em̃
locoꝝ interuallis sed similitu
dine attendit⁹ ad deũ et dissi
militudine recedit⁹ ab eo.
Sut em̃ qui ita distinguũt.
ut ymaginẽ velint ẽe filiũ.
hoiem vero nõ ymaginem
sed ad ymaginẽ. Refellit aũt
eos apls dicens. Vir quidẽ
nõ debet velare caput cũ sit
ymago et gloria dei. Non
dixit ad ymaginẽ. sed yma
go. Que tamen ymago cũ
alibi dr ad ymaginẽ nõ qñ
ad filiũ dr que ymago equa
lis ẽ ꝑ̃. aliocqñ nõ diceret
ad ymaginẽ mãm. Quomõ
em̃ mãm cũ filius solius pa
tris ymago sit. Sed ꝓpter
ꝑparẽ ut dixim⁹ similitudi
nẽ dcũs est hõ ad ymaginẽ.
Et ideo mãm ut ymago tri
nitatis eẽt homo. nõ trini
tati equalis sicut filius patri
sed accedẽs ut dictũ ẽ qua
dã silitudine sicut in distãti
bus significatur quedã vici
nitas non loci sed cuiusdã
imitationis. Ad hoc em̃ et
dicit⁹ Reformam̃ in nouitate
mẽtis mẽ. Quibus itẽ dicit
Estote itaqꝫ imitatores dei
sicut filij dilectissimi. Nouo
em̃ hoi dr. qui renouat⁹ in
agnitione dei sdm ymagiẽ
eius qui creauit eũ. Aut si
iam placet ꝓt⁹ disputãdi ne
cessitatẽ etiam exceptis noĩ
bus relatiuis plũalẽ nũm
admittẽ. ut uno noiẽ trĩdeat⁹
cũ querit⁹ quid tria et dice⁹
tres substãtias siue psonas
nulle moles aut interualla
cogitentur nulla distantia
qñ tulectiũqꝫ dissimilitudiũ
aut ubi ĩtelligat⁹ aliud alio
uel paululo mĩn⁹. Quotiẽqꝫ
mõ min⁹ esse aliud alio pt.

ut neq; ꝑsonaꝝ sit confusio ner talis distinctio qua sit ī par aliquid. ꝙd' si mtellectū capi nō ꝑt. fide teneat' dom' illucescat in cordibus ille qui aut per ꝓphetā. ysiā. tredideri tis nō mtelligetis. ‖ Explicit liber septimus.

Incipit capla libri octaui. Ca De mdifferencia pl'm ꝑmū. magnitudīs trinitatis m qua nō est plus npā trinitas simlr qm̄ singula q̄q; ꝑsona. cap ij

Qz de eēncia veritatis que ē trinitas dr mchil corporeū neq; mutabile debeat cogitari

De veō sūmo et uno bono iij.

De dilectione m deu ꝑ fidē. iiij.

De sacramento incarnatiōis dn̄i et saluatoris nri ihu x'i. v.

Qd' in scīs quos non vidimꝰ diligam⁹ Capl'm. vi.

De vera dilectione cap vij.

Qd' qui frem dilexit deū diligat quia amat et npām dilectionē que ex deo est et deus est. Capl'm. viij.

Qd' ex ea forma qua diligitur ꝙsq; deus diligatur. ꝙsq; qua nō ꝑt ea que dilectio nē excitat forma nō diligi eadē que est deus qua deus caritas est. Capl'm ix.

De amāte et quod amatur et amore Capl'm. x.

Incipit liber octauus.

Prim⁹ Prefacio. Oalibi ea dixi ꝓpter illa trinitate distincte ad singulas ꝑsonas ꝑtinentia que relatiue dicūt' adiūcte sicut pr̄ et filius et utriusq; donū spūs scī. nō em̄ pater trinitas. aut filius trinitas aut trinitas donū. Qd' veō ad se dicūtur singli nō dicī pluāliter tres. ꝛ unū npāq; trinitatē. sicut deus pr̄ deus filius deus spūs scī. et bonus pr̄. bonꝰ filius. bonꝰ et spūs scūs. et opt̄ pr̄. opt̄ filius. opt̄ spūs scūs nec trī tres dīj. aut tres bonī. aut tres ōipotētes. sed unꝰ deus bonus opt̄ npā trinitas et q̄t quod aliud nō adiūcte relatiue sed ad se singuli dicūt'. Hoc eī sm̄ eēnciā dicūt' q̄r ly ē ibi eē qd' magn̄ eē qd' bonū eē qd' sapientem eē. et quicq̄d aliud ad se unaqueq; ibi ꝑsona uel npa trinitas dicit'. ideoq; dicī tres ꝑsonas uel tres substātias. nō ut aliqua ītelligat' diuersitas essentie. ꝛ ut uel' uno vocabulo rīderi possit cū dicit' quid tres uel' quid tā tantāq; esse equalitatē in ea trinitate ut non solū ꝑater

nō sit maior qm̄ filius qđ at
tinet ad diuinitatē sed nec pr̄
et filius simul. maius aliquid
sint qm̄ spūs sanctus aut sin
gula queq; ꝑsona q̄libz trū
min9 aliquid sit qm̄ ꝑa trini
tas. Dicta sut̄ hec et si sepius
versando repetātur familia
rius quidē īnotescūt. Sed et
modus aliquis adhibendus
ē deoq; supplicādū deuotissiā
pietate ut intellēm apiat et
studiū contentionēq; absumat
quo possit mente term̄ eēn
cia veritatis sine vlla mole.
sine ulla mutabilitate. Huc
itaq; m qm̄tū ꝑē adiuuat cre
ator mire misericors attēda
m9 hec que mō nitēiore qm̄
supiora tractauim9 cū sint
eadē seruata illa regula ut
qđ' intellēm mō nō dū eluxe
rit a firmitate fidei nō di
mittat. De differēia magnu
tudiū trinitatis in qua nō est
plus ipa trinitas simul q̄ sin
gula queq; ꝑsona Cap̄ p̄mū

idifferēna

Dicim9 em̄ nō eē in hac
trinitate maius aliq̄d
duas aut tres ꝑsonas q̄ u
nā eaq; qđ' nō caput cōsuetu
do carnalis. nō ob aliud nisi
quia vera que creata sunt
sentit ut potest. Veritatem
autem ipam qua creata sut
nō ꝑt mtueri. Nā si posset
nullo mō eēt lux ista corporea
manifestior qm̄ hoc qđ' dixi
mus. In substātia quippe veri
tatis qm̄ sola vere ē non ē
maior aliqua nisi que verius
est. Quicquid aut̄ intelligi
bile atq; īcōmutabile ē nō
aliud alio verius ē quia eq̄
īcōmutabilit̄ eternū ē nec
qđ' ibi magnū dicit̄ aliūde
magnū ē qm̄ eo quo vere ē
Qua ꝓpter ubi magnitudo
ipa veritas ē quicquid plus
habet magnitudis nāe est
plus habeat veritatis. Atq;
ergo plus veritatis nō habet.
nō habet etiā plus magnitu
dis. Porro quicq; plus habet
veritatis profecto verius ē
sicut maius est qđ' plus hē
magnitudis. Hoc g̃o ubi ē mai9
qđ' vei9. nō aut̄ vei9 est pr̄ et fi
lius simul qm̄ singulus pater
aut singulus filius. Non igi
tur maius aliquid utriusq; fi
mul q̄ singulū eor̄. Et qm̄
eq̄ vere est etiā spūs sanct9
nec pr̄ et fili9 simul maius
aliquid ē qm̄ ipē qr nec ve
rius. pater quoq; et spūs scs
simul qm̄ veritate nō supant
filiū non em̄ verius sunt nec
magnitudiē supant. atq; ita
filius et spūs sanctus simul

tam magnū aliquid ſuī q̄ pr̄
ſolus quia tū vē ſuī. Sic et ip
ſa trinitas tū magnū ē q̄ vna
quęq; ibi ꝑſona. Non eī ma
ior eſt que verior nō ē. ubi
eſt ꝑā veritas magnitudo.
q; īcēnia veritatis hoc eſt
verū ēē qđ ē ēē. et hoc eſt
ēē qđ eſt magnū ēē. hoc g̃
magnū ēē qđ verū ēē. Intđ
igit᷑ ubi eque verū ē. etiam
eq̄ magnū ſit natē ē. In cor
porībz aut fieri ꝑt ut eq̄ ver
ſit hoc aurū atq; illud. ſed
mauis hoc ſit q̄m illud. quia
nō eadem ibi ē magnitudo
que veritas. aliudq; illi ē
aurū ēē aliud magnū eſſe.
Q; de cēnia veritatis que
eſt trinitas dei mēnt corpo
reū neq; mutabile debeat
cogitari. Caplm ſdm.

Sic et m aīmi natura
ſdm qđ dicit᷑ magnus am
nus nō ſdm hꝰ dī verꝰ aīm.
Animū enī ver habet etiam
qui nō eſt magnanimꝰ q̄nq;
dē corpis et aīmi eſſentia nō
ē ꝑpꝰ veritatis eſſētia. ſicut
ē trinitas dē. vnus ſolus mg̃
nus verus verax veritas.
Quē ſi cogitare conamur
q̄ntū ſimit et donat. nullus
cogitetur per locoꝝ ſpacia
contractus aut cōplexus q̄
truī corpm nulla cōpago. uictu
re ſicut tricorporē gereonē fa
bule ferūt. ſed quicq̄d tale aīo
occurrerit ut maius ſit ītribꝰ
q̄m m ſmgulis. minꝰq; ī vno
q̄m m duobus ſme ulla dubi
tatione reſpuat᷑. Ita eī reſpui
tur omē corporeū. In ſpītali
bz aut omē mutabile qđ occur
rerit nō putetur deus. Non
em parue notīe pars ē tū
de profūdo iſto m illā ſūmita
tem reſpiram᷑. ſi aīq̄m ſcire
poſſum᷑ quid ſit deus poſſum᷑ ia
ſcire quid nō ſit. Nō ē em cer
te nec terra nec celū. nec q̄
terra et celū nᵉ tale aliquid
quale videm᷑ m celo. nᵉ q̄cq̄d
tale nō videm᷑. et eſt fortaſ
ſis m celo. nec ſi augeas yma
ginatione cogitatioms luē
ſolis q̄ntū potes ſiue quo ſit
maior ſiue quo ſit clarior mi
lies tm aut īmūtabilit᷑ neq; hꝰ
ē deus nec ſi cogitētur ange
li mūdi ſpē celeſtia corpa īſpi
rātes atq; ad arbitrū qꝰ ſer
uiūt deo mutātes atq; ver
ſantes nec ſi oēs tū ſint milia
miliū m vnū collati vnus fiāt.
nec tale aliquid deus ē. nᵉ ſi
eoſdem ſpē ſme corporibz co
gites qđ quidē carnali cogi
tationi difficilimū ē. Ette vi
de ſi potes o aīa ꝑgrauata

corpe qđ corrūpit & onusta ter
renis cogitationibz multis et
varijs. Ecce vide si potes. Ds
veritas ē. Hoc em spūs est
qm ds lux est. Non quomodo
isti vident. sed quō videt cor
tū audis veritas ē. Nolī qrē
quid sit veritas. Statī se op
ponēt caligines ymaginū cor
poraliū et nubila fantasma
tū et perturbabūt serenita
tem que pmo ictu diluxit ti
bi cū dicerē veritas. Ecce ī
tpō pmo ictu qua velut co
ruscatione perstringeris cū
dicit veritas mane si potes.
Sed nō potes. relaberis m
ista soluta atqz terrena. Quo
tandē pondē queso relabeis
nisi sordiū contractaq; cupi
ditatis visco et pegrinatiōis
erroribus De vero sūmo
et vno bono. Capl' tertiū.
Ecce iterū vide si potes.
Nō amas certe nisi bo
nū. quia bona ē terra altitu
dine montiū et tpamēto col
luū et planicie cāporū et bo
nū prediū amenū et fertile
et bona dom pariēz mēbris
dispositā et ampla et lucida
et bona aīālia. aīāta corpa
et bonus aer modestus et sa
lubris et bonus cibus suauis
atqz aptus valitudinī et bo
na valitudo sine doloribus
et lassitudiē et bona facies
hoīs dimensa pariliter et
afferta hilariter et luculē
te colorata et bonus aīm
amīcī cōsensionis dulcedinē
et amoris fide. et bonus mr
uistus et bone diuicie. qā
facile expediūt et bonū te
lū cū sole et luna et stellis
suis. et bonī angeli. sancta
obedientia et bona locutio
suauiter docēs et cōgruē
ter monēs audiētem et bo
nū carmē canorū nūis et
sentētijs graue. Ad plu
ra et plura. Bonū hoc et
bonū illud. Tolle hoc et il
lud et vide ipm bonū si po
tes. Ita deū videbis nō alio
bono bonū sed bonū omis
bonī. Neqz em ni hijs oīb
bonis uel que cōmemorau
uel que alia terrūt sue co
gitātur dicerem aliud alio
melius cū vē iudicam. nisi
eēt nobis īpressa notio ipi
bonī sdm qđ et probarem
aliquid et aliud alij ipone
rem. Sit amādus ds non
hoc et illud bonū sed ipm
bonū. Querendū em bo
aiē nō cui supvolitet iudi
cando sed cui hereat amā

do. Et quid hoc nisi dz? Nō bonus aīm⁹ aut bon⁹ angelus aut bonū celū. sed bonū bonū. Dic enī forte fatuus aduertitur quid velī dicere Cū enī audio verbi grā quod dicit⁹ aīm⁹ bonus sicut duo verba sūt ita ex eis verbis duo quedā mtelligo aliud quo aīm⁹ ē. aliud quo bon⁹ est. Et quidē ut aīm⁹ eēt nō egit ipē aliquid nō enī iam erat qui ageret ut eēt. Ut aūt sit bonus aīm⁹. video agendū ee voluntate nō qā id ipm quo aīm⁹ ē alicui boī. nam vnde iā dicit⁹ et verissime dicit⁹ corpe melior. sed ideo nō dū dicit⁹ bon⁹ aīm⁹ qua restat ei actio voluntatis qua sit prestātior. Quā si neglexerit ure culpatur rēq; dicit⁹ nō bonus aīm⁹ Distat enī ab eo qui hoc agit. Et quia ille laudabilis. profecto iste qui hoc nō agit vituperabilis est. Cū vero agit hoc studio et sit bonus aīm⁹ msi se ad aliquid cōuertat qd' ipē nō ē nō pt hoc assequi. Quo se autē cōuertat ut fiat bon⁹ aīm⁹ msi ad bonū cū hoc amat et appetit et adipiscit⁹ vñ se si rursus auertat. fiatq; nō bonus hoc ipō qd' se auertit a bono msi maneat m se illud bonū vnde se auertit nō est quo se itez si voluerit emēdare cōuertat. Quapt nulla essent mutabilia bona msi eēt īcōmutabile bonū. Cū itaq; audis bonū hoc et bonū illud que possint alias dici etiā non bona si potueris sine illius que participatione boī boā sunt pspicere ipm bonū cui⁹ participatione bona sūt. Simul enī et ipm mtelligis cū audis hoc aut illud bonū. Si ergo potueris illis detractis p̄ serpm pspicē bonū pspexeris deū. et si amore mhęseris. cōtinuo beatificaberis. Pudeat aūt cū talia nō amentur msi quia bona sūt eis mhęrendo nō amāe bonū ipm. vñ bona sūt eis mhęrendo nō amare bonū ipm. vñ bona sūt. Illud etiā qd' amim⁹ tm quia ē aīm⁹ etiā nōdū eo mō bonus quo se cōuertit ad īcōmutabile bonū sed ut dixi tm aīmus cū ita nobis placet ut eum omū etiā luce corporee cū bene mtelligim⁹ preferam⁹

nō m sepō nobis placet. sz
m illa arte qua frūs ē. Inde
em approbatur factus ubi vi
detur fiusse faciendus. Hec
est veritas et simplex bonū.
Nō em ē aliud aliquid. qm̄
tm̄ bonū. ac per hoc etiā
sūmū bonū. Non em̄ mīuī
uel augeri bonū pt msi qd'
ex alio bono bonū ē. Ad hoc
se ut aīm̄ cōuertit ut bo
nus sit a quo habet ut aīm̄
sit. Tūc ergo volūtas na
ture cōgruit ut pficiat in
bono aīm̄ cū illud bonū
diligit cōuersione volūtatis
Vñ est et illud qd' nō amit
titur nec auersione volun
tatis. Auertendo em̄ se a sū
mo bono amittit aīm̄ ut
sit bonus aīmus nō aut̄ a
mittit ut sit aīm̄. cū et hoc
iam bonū sit corpe melius
Hoc ergo amittit volūtas.
qd' volūtas adipiscit. Jam
em̄ erat aīm̄ qui cōuerti
ad id vellet a quo erat. qui
aut̄ vellet ee añqm̄ esset
nōdū erat. et hoc ē bonū
m̄m ubi videm̄ utrū esse
debuit aut debeat. quicquid
ee debuisse aut debē cōpre
hendim̄ et ubi videmus
esse nō potuisse msi ee de
biusset. quicquid etiā quō
ee debuerit nō cōprehendi
mus. Hoc ergo bonū nō lō
ge positū est ab vnoquoq
m̄m. In illo em̄ viuim̄ et
mouem̄ et sum̄. De dilec
tione m deū p fidē. Cap. mj.

Sed dilectione standū ē
ad illud et mīserēdū illi
ut pñte pfruam̄ a quo su
m̄ quo absente nec ee pos
sum̄. Cū em̄ per fidē adhuc
ambulam̄ non p speciē nō
dū vtiq videm̄ deū sicut
idem aut facie ad faciē sue
tamē nisi nūc iam diligam̄
nūcq videbim̄. Sed quis
diligit qd' ignorat. Scire
em̄ aliquid et nō diligi po
test. diligi aut̄ quod nescitur
quero utrū possit quia si nō
potest nemo diligit deū añ
qm̄ sciat. Et quid ē deū scire
msi eū mēte conspice firme
q; percipe. Non em̄ corp
est ut carneis oculis q̄quam
tur. Sed et pruisqm̄ valea
mus conspice atq; prepere
deū sicut conspici et percipi
pt quod mūdis cordibz licet.
bti em̄ mūdi corde q; ipsi
deū deū videbūt msi p fidē
diligatur nō poterit cor mū
dari quo ad eū videndū sit
aptū et ydoneū. Ubi ei sūt

illa tria ꝓpter que in aīmo
edificanda oīm diuinoꝝ
librorꝝ machinamēta cōsur
gūt. fides spes caritas. nisi
ī aīmo credente qđ nondū
videt et sperāte atqꝫ amāte
qđ credit? Amat ergo et qđ
ignoratur. sed tamē credit.
Nimirū aūt cauendū ē ne
credens aīm⁹ id qđ nō videt
fingat si aliquid qđ non est
et speret diligat qꝫ qđ falsū
ē. Quod si fit nō erit cari
tas de corde puro et cōscie
cia bona et fide nō ficta que
finis p̄cepti ē sic ut idē apls
ait. Necesse ē aūt cū aliq⁹
corpalia lecta ul' audita que
nō vidēm⁹. credim⁹ fingat
sibi. aīm⁹ aliquid in lima
mētis formis qꝫ corpoꝝ sic
occurreūt cogitanti qđ aut
verū non sit a' ecia si vez
ē qđ rarissime pt accidere
nō hoc tn fide ut teneam⁹
quantūm̄ prodest. ꝫ ad aliud
aliquid utile qđ p hoc īsi
nuat. Cās enī legentiū ul'
audiētiū que scp̄t sit aplūs
paulus uel que de illo scp̄
ta sūt non fingit aīmo et
pi⁹ apli facie et oīm quoꝝ
ibi noīa cōmeōrant. Et cū
in tanta hoīm multitudine
quibꝫ ille trē note sūt. ali⁹
aliter limamēta figurāqꝫ il
loꝝ corpm cogitet. qđ ꝓbabilius
et silius cogitet utiqꝫ mter
tū est. Neqꝫ ibi occupat⁹ fi
des nostra qua facie corpis
fuerint illi hoiēs sed tm̄ qđ
p dei grām ita vixerūt et ea
gesserūt que scp̄tura illa tes
tatur hoc utile ē credē et nō
desperandū sed appetendū.
Nam et ipi⁹ dm̄ facies car
nis īnūabiliū cogitationū
diuersitate variat⁹ et fingit⁹.
Que tamē una erat qūcūqꝫ
erat. Neqꝫ in fide mā quā
de dnō ihū xpō. habem⁹ illd
salubre est qđ sibi aīm⁹ fin
git longe fortasse aliter qm̄
se res habet. sed illud qđ sedz
spem de hoīe cogitam⁹. Ita
bem⁹ em̄ quasi regularit⁹
mfixam nature huā notiā
sēm quā quicquid tale aspi
cim⁹ statim hoiem ee cognos
cim⁹ uel hois formam.

De sacramento īcarnatiois dnī et saluatoris mī ihū xpī

Sēm hanc no. capl'. v.
tiā cogitatio mā īfor
matur cū credim⁹ pro nob'
deū hoiem factū ad humilita
tis exemplū et ad demōstrā
dam erga nos dilectionē dei

Hoc enī nobis prodest credē. et firmū atq; mōtussiū corde retinere hūilitatē qua natus est deus ex fēia et a mortalibus p tantas cōtumelias perductus ad mortē sūmū ēē medicamētū quo superbie mē sanaretur tumor et altū sacramētū quo pēi vinculū solueret. Huc et virtutē miraculoz et ipi resurrectionis ei qm̄ nouim9 quid sit oipotentia de oipotenti deo credim9 et sdm̄ spēs et genera rez uel natura msita ul experiencia collcā de factis huiusmodi cogitam9 ut non ficta sit fides mā. Neq; enī nouim9 factē virginis marie ex qua ille a viro intacta neq; ipō ptu corrupta mirabilit natus est. nec quibus limamētis membroz fuit lazarus. ne bethaniam nec sepulchrū lapidemq; illū quē remoueri iussit cū eū resuscitaret vidim9. nec monumētū nouū extisū in petra. vbi ipe resurrexit. nec montē oliueti vbi ascendit in celū neq; oīno scim9 qui cūq; ista nō vidim9 an ita sint ut ea cogitam9. simo vō probabili9 existimam9 ita nō ēē. Imāq; cū alicui9 faciēs ul' loci uel hoīs ul' cuiuslibz corpis eadem occurrerit oculis nris que occurrebat animo cū eā prius qm̄ videremus cogitabam9 nō paruo miraculo mouem9 ita raro et pene nūqm̄ accidit et tamē ea firmissime credim9 qā sdm̄ spāle gnāle mq; notiaā q̄ certa nobis ē cogitam9. Credim9 enī dnm̄ ihm̄ xp̄m natū de virgine que maria vocabatur. quid sit aūt virgo et quid sit nasci. et q̄d sit nomē ppriū nō credim9 sed prorsus nouim9. Vtrū aūt illa faties marie fuit que occurrit aīo cū ista loq̄mur aut recordam9 nec nouim9 oīno nec credim9. Itaq; hic salua fide licet dicere forte talem habebat factē. forte nō talem. forte aūt de virgine natus ē xp̄us nemo salua fide xp̄iāna dixerit Cōmōbrē qm̄ trinitat' eternitatē et equalitatē et vnitatē. q̄ntū datur intelligi cupim9. p̄us aūt qm̄ itelligam9 credere debem9. vigilandū q; nobis est ne ficta sit fides mā. eadē quippe trinitate fruēdū ē ut beate viuam9. Si aūt falsū de

illa crediderim⁹. iamis erit spes et nō casta caritas. Quō igit eā trinitatē quā nō noui m⁹ credendo diligim⁹. an fidē spālē gnālē ue noticiā secm quā diligim⁹ aplm paulū. qui etiam si nō ea facie fuit q̄ nobis occurrit de illo cogitātibus et hoc penitus ignoram⁹. no uim⁹ tamē quid sit hō. vt eī longe nō eam⁹ hoc sumus et illū hoc fuisse et aiam eius corpi copulatā mortalit⁹ uixisse manifestū ē. Hoc ergo de illo tredim⁹ qd̄ inuenim⁹ in nobis iuxta spem ul' gen⁹ quo humana oīs natiā pter continetur. Quid igit⁹ de illa excellētia trinitatis siue spetialit⁹ siue gnālit⁹ nouimus q̄ multe sint tales trinitates quax aliquas exprti sumus ut p regulā similitudis ipressam uel spetialē uel generalē noticiā illā quoq; talem ēe tredam⁹ atq; ita rē quam tredim⁹ et nōdū nouimus expiritate rei quā nouim⁹ diligam⁹. qd̄ utiq; non ita ē. An quēadmodū diligim⁹ in dnō ihū xp̄ō qd̄ resurrexit a mortuis q̄ius mde neīnē umq̄m resurrexisse viderim⁹ ita trinitatē quā nō videm⁹ et qualē nullam umq̄m vidim⁹ possum⁹ credendo diligē.

Sed quid sit viuē et q̄d sit mori utiq; scim⁹. q̄a et viui mus et mortuos ac morietē aliq̄n uidim⁹ atq; exprti sum⁹ Quid ē aūt aliud resurgere nisi reuiuiscere id est ex morte ad vitā redire. Cū ergo diim⁹ et tredim⁹ eē trinitatē nouim⁹ quid sit trinitas q̄a nouim⁹ quid sint tria. Sed nō hoc diligim⁹. Nam id ubi volum⁹ facile habem⁹ ut alia omittā ul' mittendo digitis tribus. an uero diligim⁹ non qd̄ oīs trinitas. sed qd̄ trinitas deus. Hoc ergo diligim⁹ in trinitate qd̄ deus ē. Sed deū aliū nullū vidim⁹ aut nouim⁹ quia unus est deus ille solus quē nondū vidim⁹ et credendo diligim⁹ sed ex qua rex notax filitudiē uel comparatione tredam⁹ q̄ etiā nōdū notū deū diligam⁹ hoc queritur. Qđ in frē q̄s nō vidi

Redi er in⁹ diligam⁹ cap. vi.

Rgo meū et considere mus cur diligam⁹ aplm. Nū quid nā pter humanā speciē quā notissimā habem⁹ eo qd̄ tredim⁹ eū hoiem fuisse. Non utiq; Alioq̄n nt̄n ē quē diligam⁹. q̄nquidē hō ille iam nō est. Aia em̄ eius a cor

poze sepata est sed id qđ ī illo amam⁹ etiã nuĩ uiuẽ credi mus. Amam⁹ em̃ aĩm iustum Ex qua ergo generali ad spẽalẽ regula. nisi qua stim⁹. et qđ sit aĩm⁹ et quid sit iustus aĩm⁹ Et aĩm⁹ quidẽ quid sit nõ m cõgtue nos dicim⁹ ideo nosse. qã et nos habem⁹ aĩm. ¶ Neqꝫ ei uniq̃ oculis uidim⁹ et ex sili tudine uisoꝝ pluriũ notionẽ generalẽ specialẽ ue pcepim⁹ sed potius ut dixi qua et nos habem⁹. ℂ Quid em̃ tam iti me scitur seqꝫ ipm̃ ee sentit qm̃ id quo etiã cetera sentiũ tur. id ẽ ipẽ aĩm⁹. ¶ Nam et mo tus corpm quibus pter nos alios uiuere sentim⁹ ex mã similitudiẽ agnoscim⁹ qã et nos ita mouem⁹ corpus ui uendo ~~sicut~~ sicut illa corpora moueri aduertim⁹. ¶ Neqꝫ ei cũ corpus uiuũ mouet aput ulla uia oculus mis ad uidẽ dũ aĩm rem q̃ oculus uideri nõ pt sed illi moli aliquid ī esse sentim⁹ quale nobis ĩest ad mouẽdã similiter molem mãm qđ ẽ uita et aiã. Neqꝫ em̃ quasi humane prudẽcie roibꝫ propriũ ẽ Et bestie qppe sentiũt muẽ nõ tm̃ serpãs ꝫ etiã iuuẽ atqꝫ alterutrũ et nosipõs uc aiãs mãs uident sed ex motibus corpis idqꝫ sm tim et facilime quadã cõsp̃a tione naturali. Aĩmũ igitur cuiuslibz ex mõ nouim⁹ et ex mõ credim⁹ quẽ nõ noui m⁹. ¶ Non em̃ tm̃ sentim⁹ aĩm sed etiã scire possum⁹ q̃ sit aĩ mus consideratione mĩ. Ita habem⁹ em̃ aĩm. sed qđ sit iustus uñ nouim⁹. ¶ Dixeram⁹ em̃ nos aplm nõ alia causa dili gẽ nisi qđ sit iustus aĩmus. ¶ Nouim⁹ ergo et quid sit iu stus sicut quid sit aĩm⁹. Sed quid sit aĩm⁹ sicut dcm̃ ẽ no uimus ex nobis. ¶ Inest ei aĩ mus nobis. ℂ Quid aut sit iustus uñ nouim⁹ si iusti nõ sum⁹. ¶ ℂ Qđ si nemo nouit quid sit iustus ñ q̃ iustus ẽ. nemo diligit iustũ ñ iustus. ¶ Nõ em̃ pt diligẽ quẽ iustũ ee credit ob hoc ipm̃ qã iustũ ee credit si quid sit iustus ig norat. sdm qđ superius dcm̃ straum⁹ neminẽ diligẽ qđ credit et nõ uidet msi ex ali qua regula notitie gnalis siue specialis. At per hoc si nõ diligit iustũ msi iustus. quõ volet quisqꝫ iustus ee qui nõdũ est. ¶ Non ei uult quisqm̃ ee qđ nõ diligit. Ut

aũt sit iustus qui nondũ est
volet utiqz iustus ẽẽ. Ut autẽ
velit diligit iustũ. Diligit
g̃ iustũ et qui nõdũ iustus ẽ.
Diligẽ aũt iustũ nõ potest
si quid sit iustus ignorat. pro
inde nouit quid sit iustus etiã
qui nõdũ iustus ẽ. Vbi ergo
nouit? ℣ Nũ oculus vidit aut
vllũ corpus iustũ velut albũ
aut mgrũ aut quadrũ aut ro
tũdũ? Cuius hoc dixerit? At
oculus nõ vidit msi corpa. Iu
stũ aũt in hoĩe nõ est msi aĩm
et cũ homo iustus dicit. ex
aĩmo dicit non ex corpe. Est
em quedã pulchritudo aĩmi
iustitia qua pulchri sunt hoĩ
nes pleriqz etiã qui corpore
distorti atqz deformes sunt
Dicut aũt aĩmo nõ videtur
oculis ita nec pulchritudo ei.
Vbi ergo nouit quid sit iust
qui nõdũ ẽ atqz ut sit diligt
iustũ? An signa quedã per
motũ corpis imitat quib
ille aut ille hõ ẽẽ iustus ap
paret. Sed vnde nouit illa
signa ẽẽ aĩmi iusti nescius
quid oĩno sit iustus? ℣ Nouit
ergo. Sed ubi nouim quid sit
iust. etiã cũ iusti nõdũ sim?
Di extra quã nos nouimus
in corpe aliquo nouim. Sed
non est ista res corpis. In no
bis ergo nouim quid sit iust?
℣ Non em alibi hoc inuenio cũ
quero ut hoc eloqr̃ in ap me
rpm. Et si interroge aliũ qd
sit iustus. apud seipm querit
quid respondeat. Et quisqs
hmc verũ rndere potuit apd
seipm quid rnderet inuenit.
Et carthagine quidẽ cũ eloq
volo apud meipm qro ut elo
quar et apud meipm inuenio
fantasiã carthagis sed eã per
corpus accepi id ẽ per corpis
sensũ. qm pms in ea corpe fiu
et eã vidi atqz sensi medzia
qz retinui ut apud me de illa
inuenirẽ verbũ cũ eã vellẽ di
cere. Ipã em fantasia eim
memoria mea verbũ ei nõ
sonus iste trisillabz cũ cartha
go noiãtur uel etiã tacite no
mẽ rpm p spacia tpm cogitat.
sed illud qd in aĩmo meo ter
no cũ hoc trisillabũ voce pro
fero uel añqm proferã. Sic
et allexandriã cũ eloqui vo
lo qm nũqm vidi. presto est
apud me fantasma ei. Cũ ei
a multis audissem et credi
dissem magnã illã ẽẽ vrbem
sicut michi narrari potuit fingi
aĩmo pniagine ei qua potui
et hoc ẽ apud me verbũ eius

cū eam volo dicē aīaj voce quīq; sallabas proferā. Crd nomē eius fere omībus notū est. quātū ymaginē si ex aīo meo proferre possem ad oculos hoīm qui alexandriam nouerūt. profecto aut oēs dicerēt nō est ipā. aut si dicerent ipā ē. multū mīra rer atq; ipām mtuens in aīo meo id ē ymaginē qsi picturā eius ipām tamen ee nescirē. sed eis crederem qui visam tenerent. Non aut ita quero quid sit iust9 nec ita iuemo nec ita ītue or cū idē loquor nec ita pbor cū audior. nec ita probo cū audio quasi tale aliquid oculis viderī aut vllo corporis sensu didicerī ~~a ab eis qui ita didicerī~~ aut ab eis qui ita didicissēt audiendum. Cū em dico et scio dico. iustus ē aīa9 q̄ sciā atq; rōne in vita ac morib9 suis cuiq; distribuit. Non aliquā rem absentē cogito sicut carthaginē aut fingo ut possim sicut alexandriam. siue ita sit siue nō ita. sed pns quidā cerno apud me et si nō sū ipē qd cerno et multi si audiant approbabūt et qscq; me audit atq; scienter approbat apud se et ipē hoc idē cernit etiā si nō sit et ipē qd cernit. Iust9 vero cū id dicit id qd ipē ē cernit et dicit. Et ubi etiā ipē cernit nisi apud semip̄m. Sed hoc mirū nō est. Vbi ei semp̄ cernēt. nisi apud semp̄ sum. Illud mirabile ē ut apud se aīm9 videat. qd alibi nusqm̄ vidit et verū videat et ipm̄ verū iustū aīm videat et sit ipē aīa9 et nō sit iustus aīa9 quē apud semp̄m videt. Cū est alius aīa9 iustus in aīmo nōdū iusto. aut si nō ē quē ibi videt cū videt et dicit quid sit aīa9 iustus nec alibi qm̄ in se videt cū ipē nō sit aīa9 iustus. An illud qd videt veritas ē meliōr pns aīo qui eā valet ītueri. Neq; oēs valent et qui mtueri valent hoc etiā qd mtuentur nō omēs sut hoc ē. nō sut etiā ipi iusti aīmi sicut possut videre ac dicere quid sit iustus aīa9. Crd vn ee potuerit nisi mhęrendo eidē ipsi forme quā mtuētur ut ide formētur et sint iusti aīmi

. viij .

nō tm tanq̄ cernētes et dicentes iustū ēe aīm qui scīa atq; rōne in vita ac moribꝰ sua cuiq; distribuit. sed etiam ut ip̄i iuste viuat iustiq; mortui sint sua cuiq; distribuēdo ut nemī q̄rqm debeant nisi ut īuicē diligant. Et vī mlieret illi forme nisi amando. Cur ergo aliū diligimꝰ quem credimꝰ iustū et nō diligimus ip̄am formā ubi videmus quid sit iustus aīmꝰ ut et nos iusti esse possimꝰ. An vero nisi et istā diligeremꝰ nullo mō eū diligēmꝰ quē ex ista diligimꝰ. Sed dū iusti nō sumꝰ nīnꝰ eā diligimꝰ q̄m ut iusti ēe valeamꝰ. Nemo ergo q̄ creditur iustus ex ea forma et veritate diligitᵉ quā cernit et mtelligit apud se ille qui diligit. ip̄a vero forma et veritas nō est quō aliūde diligatur. Neq; enī inuenimꝰ aliquid tale preter ip̄am ut eā cū īcognita est credendo diligamꝰ ex eo qd iam tale aliquid nouimꝰ Cruciq; enī tale aspexeris ip̄a ē et nō est quicq̄m id tale q̄m sola ip̄a talis ē qualis ip̄a ē. Qui ergo amat hoiēs aut qua iusti sūt aut ut iusti sint amare debet. Sic et semetip̄m amare debet aᵗ qua iustus ē aut ut iustus sit. Sic enī diligit ꝓximū tāq̄m semp̄m sine ullo piculo Qui enī aliter se diligit īiuste se diligit. q̄m se adhᵒ diligit ut sit īiustus. ad hoc ergo ut sit malus. ac ꝑ hoc iam non se diligit. Qui eī diligit īiquitatē odit aīam suam.

De vēa dilectiōe mp̄. viij.

Quappᵉ nō est p̄tinue videndū m hac questione que de trinitate nobis ē et de cognoscendo deo nisi quid sit vera dilectio. p̄mo vero quid sit dilectio. Eapp̄e dilectio dicenda ē que vera ē. Alioquin cupiditas ē. atq; ita cupidi abusiue dicuntᵘ diligere. quēadmodū cupere abusiue dicūtᵘ qui diligunt. Vere ē aut vēa dilectio ut ihe rentes veritati iuste viuam et ideo cōtemnam oīa mortalia p̄ amore hoīm quo eos volumꝰ iuste viuere. Ita enī et mori pro fratrib⁹ utiliter ꝓpati ēe poterimus qd nos dns ihs xp̄s exēplo suo docuit. Cū enī duo p̄cepta sint m quibꝰ tota lex pendet et ꝓphete. dilectio dei ꝛ

dilectio ꝓximi · nō īmerito pleriq; scripturā pro utroq; unū ponūt · siue tm̄ dei sicut ē illud Scim9 qm̄ diligētibz deū oīa cooperātur in bonū. Et iterū Omnisq; aūt diligit deū · hic cognitus ē ab eo. Et illud qm̄ caritas dei diffusa est in cordibz nr̄is ꝑ spm̄ sanctū qui datus ē nobis et alia multa. quia et qui diligit deū consequēs est ut faciat qd̄ ꝑcepit dꝰ et in tm̄ diligit īquātū facit. Consequēs ergo est ut ꝓximū diligat quia hoc ꝑcepit deus. Siue tm̄ ꝓximi dilectionē scripturā cōmemorat sicut ē illud Inuicē onera uīa portate et sic adimplebitis legē xpi. Et illud. oīs em̄ lex in uno sermone īpletur in eo qd̄ scriptū ē diliges ꝓximū tuū tanqm̄ teipm̄. Et in euāgelio. Oīa quecūq; uultis ut faciant uobis hoīes et uos facite illis. hec ē em̄ lex et ꝓphete et pleraq; alia reperim9 in lr̄is sanctis in q̄bz sola dilectio ꝓximi ad ꝑfectionē ꝑtinere uidetur et tacere de dilectione dei cū mult9 q; ꝑcepto lex pendeat et ꝓphē. Sed et hoc ideo quia et qui ꝓximū diligit consequēs est ut et ipām ꝑcepue dilectionē diligat. Deus aūt dilectio est Et qui manet in dilectiōe · in dꝰ manet. Consequēs ē g9 ut ꝑcipue deū diligat. Vna ꝓpt9 qui q̄rūt deū ꝓfectus potestates q̄ mūdo ꝑsunt. ul' partib9 mūdi · auferūt9 ab eo · lōgeq; iactant nō interuallis locoꝝ sed diuersitate affectuū. Exterius em̄ tenātur re. et in teriora sua deserūt quibus interior ē deus. Itaq; si aliquā etiā scīm̄ celicā ptātē uel audierīt uel ut cūq; cogitauerīt fcā magis ei9 appetūt que humāna miratur infirmitas nō imitātur pietatē qua diuina requies cōpat9. Maluit em̄ superbi hoc posse qd̄ angelus. qm̄ deuote hoc eē qd̄ angelus. Nō ei scīs quisq; sua ptāte gaudet · sed eius a quo habet posse quic quid cōgruenter potest. et nouit potētius esse cōuiui oīpotenti pia uolūtate. qm̄ ꝓpria uolūtate posse qd̄ contremiscant qui talia nō pūnt. Itaq; ipē dns ihs xps talia faciens ut mirantes doceā ampliora et ꝓpalibz insolitis intentos atq; suspensos · ad eterna atq; interiora cōuerteret. Venite inquit ad me qui laboratis et onerati estis

. viij .

estis et ego ~~eam~~ reficiã vos
Tollite iugũ meũ sup uos ⁊
nõ ait dicite a me quatri
duanos mortuos suscitare.
sed ait dicite a me qm̃ mtis
sũ et hũilis corde. ꝓtẽtior
enĩ ẽ et tutior solidissiã hũ
litas qm̃ ventosissiã celsitu
do. Et ideo sequit dicens.
Et ũenietis requiẽ aiãbus
vũs. Dilectio enĩ nõ mflat.
et deus dilectio ẽ. et fide
les m dilectione acquiescũt
illi reuocati ab strepitu qui
forus ẽ ad gaudia silencia.
Ette deus dilectio ẽ. Ut qđ
imus et turrim̃ m sublimi
a celox et yma terrax que
rentes eũ qui ẽ apud nos si
nos ẽẽ velim̃ apud eũ.

Qđ q̃ frem̃ diligit dm̃ diligit
q̃ amat ꝓmã dilectioẽz q̃ ex deo
est et deus est. capm̃. viij.

Nemo dicat. nõ noui qđ
diligã. diligat frem̃.
et diliget eandẽ dilectionẽ.
Magis enĩ nouit dilectioẽz
qua diligit. qm̃ frem̃ quẽ di
ligit. Ette iã pt notiorẽ deũ
habere qm̃ frem̃. plane no
tiorẽ qua interiorẽ. notio
rẽ qã exteriorẽ. Amplectere
dilectionẽ deũ et dilectione
amplectere deũ. Ipã ẽ dilec
tio que omnes bonos ange
licorẽ nouorẽ qua
los et omẽs dei seruos conso
ciat vinculo sanctitatis. nosq;
et illos cõiugit ĩuicem nobis
et subiugit sibi. Cãnto ergo
amores sum9 a tumore sup
bie. tanto sum9 dilectione
pleniores. Et quo mei deo
plen9 ẽ. qui dilectione plenus
est. At enĩ caritatẽ video et qm̃
tũ possũ ea mẽte conspicio et
credo scripture dicẽti. qm̃ dꝰ cari
tas ẽ et qui manet m caritate
m deo manet et deus ĩ eo. Sz
cũ illã video nõ m ea video
trinitatẽ. ymo vero vides tri
nitatẽ si caritatẽ vides. Sed
cõmouebo si potẽo ut videre
te videas. assit tm̃ ꝓmã ut mo
ueam̃ caritate ad aliq̃d bo
nũ. qua cũ diligim̃ caritã
tem. aliquid diligẽtẽ dili
gim̃. ꝓpter hoc ꝓmm̃ qã dili
git aliquid. Ergo quid dili
git caritas. ut possit etiam
ꝓmã caritas diligi. Caritas
enĩ nõ est que mihi diligit
Sn aũt scipãm diligit. dili
gat aliquid oportet ut cari
tate se diligat. Sicut enim
verbũ mdicat aliquid mdicat
etiã seipm̃. sed nõ se verbũ
mditat nisi se aliquid mdita
re mditet. sic et caritas dili
git quidẽ se sz nisi se aliquid
diligentẽ diligat. nõ caritate

se diligit. Quid ergo diligit caritas nisi qđ caritate diligi mus? Id aūt ut a primo pro ueham frater ē. Dilectionē aūt fraternā q̄ntū cōmendet iohānes aplūs attendamus. Qui diligit īquit fratrē suū m lumine manet. et scandalū m eo nō ē. Manifestū est qđ iustitie perfectionē ī frīs dilectione posuit. Nam ī quo scandalū nō est utiq; p fectus ē. Et tm videt de dilectione dei tacuisse. qđ nū q̄m faceret ñ quia m ipsa fraterna dilectione vult ī telligi deū. Apertissime enī m eadem epla paulo post dicit. Dilectissimi diligamus īuicem quia dilectio ex deo est. et oīs qui diligit ex deo natus ē. et cognouit deū. q̄ nō diligit nō cognouit deū quia deus dilectio ē. Ista cō texto satis apte q; declarat eandē ipām fraternā. Nam fraterna dilectio est qua diligim9 īuicē et q; nō solū ex deo. sed etiā deū ee tanta vi / demus auctoritate p̄dicari. Cū ergo dilectione diligim9 fratrē de deo diligim9 frem. nec fieri pt ut eandē dilectionem non p̄cipue diligam9 qua diligim9 frem. Unde colligit duo illa p̄cepta non posse ee sine īuicē. Cum q̄pe deus dilectio ē. deū certe diligit qui diligit dilectionē Dilectionē aūt natē ē diligt qui diligit frem. Et ideo qđ paulo post ait. nō pt deū diligē quē nō videt qui frem quē videt nō diligit. qua ḡ illa causa ē non videndi deū qđ nō diligit frem. Qui ei nō diligit fremī nō est m dilectiōe et qui nō est m dilectione non ē m deo quia deus dilectio est. Porro qui nō ē m deo nō est m lumine qđ deus lumē est. et tenebre m eo nō sunt ulle. Qui ergo nō est m lūe quid mirū si nō videt lumē id ē nō videt dm quia m tenebris ē. Frem aūt videt hūano visu quo videri deus nō pt. Sed si eū quē videt hūano visu spūale caritate diligeret. videret deū qui ē ipā caritas visu mteriore quo videri pt. Itaq; qui frem quē videt non diligit. deū quē ptē nō videt quia deus dilectio ē qua careat qui frem non diligit quō pt diligere? Nec illa iam questio moueat q̄ tū caritatis frī debeam9 im pendere quantū deo fratri

eñ qñtñ nobiſipiſ. nos aũt
pos tanto magis diligim⁹
qñto magis diligim⁹ deũ.
Ex vna igitur eadẽq; carita
te deũ pximũq; diligim⁹ ſ;
deũ ꝓpter deũ. nos autẽ et
pximũ ꝓp⁹ deũ. ¶ Ex ea
forma qua diligitur ds. uſ
tus diligatur. qua nõ poteſt
ea que dilectionẽ exhibat for
ma non diligi eadem q̃ eſt
de⁹ qua deus caritas ẽ Cap. ix.

Quid enĩ eſt queſo qd̃
exardeſtim⁹ cũ audi
mus et legim⁹. Ecce nũc tẽ
pus acceptabile. ecce nunc
dies ſalutis. nullã m quoq;
dantes offenſionẽ ut nõ re
pꝛhendat⁹ miniſteriũ nr̃m.
ſed m oĩbus cõmendantes
noſmetipos ut dei mĩſtros
m multa patientia. m tri
bulationibz. m neceſſitati
bus m anguſtijs. m plagis.
m carceribus. m ſeditionibz
m laboribz m vigilijs. ĩ ie
unijs m caſtitate m ſcĩa
m longanimitate. m boni
tate. m ſpũ ſcõ. m caritate
nõ ficta. m verbo verita
tis. m virtute dei p arma
iuſtitie a dextris et ſiniſ
tris per gloriã et ignobili
tatem. per mfamiã et boã;
famã. ut ſeductores et vera
ces. ut qui ignoram⁹ et cog
noſcim⁹ quaſi morientes
et ecce viuim⁹. ut cohercati
et nõ mortificati ut triſtes
ſemp autẽ gaudentes. ſicut
egeni multos aũt ditantes
tanqm̃ nichil habentes et
oĩa poſſidentes. Quid ẽ q̃
attendim⁹ m dilectione pau
li apli cũ iſta legim⁹ n̄ qd̃
credim⁹ eũ ita vixiſſe? ¶ Vi
uendũ tamẽ ſic eſſe dei mi
niſtris nõ de auditu aliquib⁹
ſed cõm⁹ intus apud nos ul
potius ſupra nos m ipã ve
ritate conſpicim⁹. Illũ ergo
quẽ ſic vixiſſe credim⁹ ex
hoc qd̃ videm⁹ diligimus.
Et niſi hanc formã quã ſp
ſtabilẽ atq; ĩ cõmutabilẽ
termim⁹ precipue diligę
rem⁹ non ideo diligerem⁹
illũ quia eius vitã cũ in
carne viueret hanc forme
coaptatã et congruentem
fuiſſe fide retinem⁹. Sed
neſcio quõ amplius et m
ipi⁹ forme caritatem exti
tamur per fidẽ qua credi
mus vixiſſe ſic aliquẽ et
ſpem qua nosq; ita poſſe
viuere qui hoĩes ſumus
ex eo q̃ aliqui hoĩes ita

vixerūt nūme desperamus
ut hoc et desiderem⁹ ardēti
us et fidentius depcem⁹. Ita
et pōst vitā fiant a nobis di
ligi forme illius dilctō sēm
quā vixisse creditur. et illo
rū vita credita ī eandē for
mā flagrātiorē excitat cari
tatē. ut quāto flagrātius di
ligim⁹ deū tanto certius. se
renī⁹ qz videam⁹ quia ī deo
cōspicim⁹ mcōmutabilē for
mā iustitie sēm quā hoiēz
viuere oportere iudicamus.
Valet ergo fides ad cogni
tionē et ad dilectionē dei.
nō tāqm oīno īcogniti aut
oīno non dilcti. sed q⁹ cognos
catur manifestius et quo fir
mius diligatur. De amāte
et q̄ amatur et amore Cap̄·x.
Quid ē aīt dilectio uel
caritas qm̄ tantopere
scīptura dīna laudat ꝙ pdicat n̄
amor boni? amor aūt alicui⁹
amantis est. et amore aliq̄
amat⁹. Ecce tria sūt amans
et q̄d amat⁹ et amor. Quid
est ergo amor nisi quedam
vita duo aliqua copulans
uł copulare appetēs amā
tem scīlicet et q̄d amatur?
Et hoc etiā ī extremis car
nalibz qz amoribz ita ē. Sz
ut aliquid purius et liqui
dius hauriam⁹ calcata car
ne ascendam⁹ ad aīm. Nēd
amat aīm⁹ ī amico nisi
aīm? Et illuc igit⁹ tria sunt.
amās et q̄d amat⁹ et amor.
Restat etiam hūnc ascendē
et supius ista querē q̄ntū
hoī dat⁹. Sed hic paululū
requiescat mtentio nō ut
se iā existimet īuenisse q̄d
querit. sed sicut solet īuenīri
locus ubi querēdū est aliq̄.
nōdū illud īuentū ē. sed iā
īuentū ē ubi q̄rat⁹. ita hoc
dixisse sufficiat ut tāqm̄ ab
articulo alicui⁹ exordij et
cetera contexam⁹ Explicit
liber·viij·. Incipiūt capl'a
libri·ix·. Capitulū primū.
De dō semp q̄rendo· cap̄·j·
An tria sint amās et q̄d a
matur et amor. an a' duo sit
cū quib⁹ nō aliū qm̄ se ipm̄
diligit. Capl'm tertiū.
Menti notitiā sui nisi m
sepā ēe nō posse Cap̄·ij·
Tria ēe ī aīa que sint v
nū mentē et noticiam sui
et amorem· Capl'm· v·
Cd' mens et amor et noti
tia et singula m se maneāt
et omīa m oībus· Cap̄·vi·
De notitia qua mēs nō solū
se sz etiā alias mentes nosse

.ix.

generalit̄ potest. Capl'. viij.
De verbo quod mens ex eter
na concipit veritate. cap̄. viij.
Qualis amore debeat diligi
creatura. Capl'm. ix.
Qđ differat dilctō rez spūa
liū ab amore carnaliū. cap̄. x.
Non oīa que notitia compre
hendit diligi posse cōcepta cap̄. xi.
Concepte notitie similitudiēz
tū ad equalitatem mētis ac
cedere cū id qđ cognoscitur
neq; inferioris neq; superi
oris nature est. Capl'. xij.
Cur sicut notitia mentis ē
proles. non etiam amor pris
eiusdem sit. Explicūt capl'a.
Incipit liber nonꝰ De deo sēp
querendo Capl'm primū.

Trinitatē certe
q̄rimꝰ nō quā
libet sed illam
que deus est
veruſq; ac sū
mus et solus
deus. Expecta ergo quisquis
hec audis. adhuc em̄ querimꝰ
et talia querentē nemo iuste
reprehendit. si tñ in fide firmꝰ
simꝰ querat qđ aut nosse a'
eloqui difficilimū ē. Affirmā
tē vero cito iusteq; reprehen
dit quisq; melius uel videt
uel dolet. Querite īquit
deū et viuet aīa vra. Et ne
quisq̄m se tāq̄m apprehendisse
temere gaudeat. queritē īqt
faciē eius semp. Et apls Si
qs se īquit putat aliquid sci
re nōdū scit quēadmodū o
porteat scire. Cui⁹q; aut
dilectio deū hic cognitus est
ab illo. ne sit qudē dixit cog
noscit illū que pticulosa p̄sup
tiōē q cognitus ē ab illo Sic
et alibi cū dixisset. nunc autē
cognoscentes deū. statim corri
gēs. ymo cognitī īquit a deo.
maximeq; illo loco. Fratres
īquit ego meipm̄ nō arbitror
apprehendisse. Unū aut̄ q̄ retro
oblitus in ea q̄ ante sūt extendꝰ
sđm mtēsionē sequor ad pal
mā supne vocatiōis dei i xpō
ihū. Quotq̄t ergo perfecti
hoc sapiamꝰ. Perfectionē
in hac vita dicit nō aliud qđ
ea que retro sūt oblivisci et in
ea que ante sunt extendi se
cūdū intentionē. Tutissima
ē enī querētis intentio. do
nec apprehendat illud quo tē
dimus et quo extendim. Hec
ea intentio recta ē q̄ pficis
citur ex fide. Certa em̄ fi
des utriūq; inchoat cognitī
onē. Cognitio vero certa n̄
pficietur nisi post hāc vitā
cū videbimꝰ facie ad faciē.
Hoc ergo sapiamus ut no

uerim⁹ tuitionē ee affectū va
querendi qm̄ īcognita pro
cognitis presumēdi. Sit er
go queram⁹ tanq̄m īuentu
ri. et sit īueniam⁹ tāq̄m ēsi
turi. Cū enī cōsūmauerit hō
tūc incipit. De credendis ul
la nulla mfidelitate dubite
mus. de mtelligendis nul
la temeritate affirmemus.
Jn illis auctoritas tenenda
est. m hijs veritas exquirē
da est. Crd' ergo ad istam
questionē attinet. credam⁹
prēm et filiū et spm̄ sanctū
ee vnū deū vniuerse trea
ture conditorem atq; recto
rem nō prēm ee filiū. nec
filiū ee patrē nec spm̄ scm̄
uel patrē ee ul' filiū sed tri
nitatē relatay ad īuicem
psonay et vnitatē equalis
essentie. Crueram⁹ autē
hoc mtelige' ab eo nō quē
mtelige' volum⁹ auxiliū
pcantes. et q̄ntū tribuet
qd' mtelligim⁹ explicare
tanta cura et sollicitudiē
pietatis ut etiam si aliud
pro alio dicim⁹ michil ta
men dicam⁹ mdignū. ut
si quid verbi grā de patre
dicim⁹ qd' prī ppie nō cō
ueniat aut spiritui sancto aut
xpī trinitati. et si quid de

aut filio quadret

filio qd' filio ppie nō cōgru
at. saltī congruat prī a' spū
sancto a' trinitati. Itē si qd
de spū scō qd' pietatē spē sī
non deceat. nō tamē alie
nū sit a prē aut a filio. aut
ab vno deo npā trinitate ve
luti nūc cupim⁹ vide' utq;
illa excellentissīa caritas ppe
spē stūs sit Crd' si nō ē. aut
prī est caritas aut filij aut
npā trinitas q̄m resistere
nō possum⁹ certissime fidei
et validissīe auctoritati scp̄
tūe dicentis. deus caritas
est. Non tñ debem⁹ deuia
re sacrilego errore ut ali
quid de trinitate dicamus
qd' nō creatori sed creature
potius cōueniat aut īani
cogitatione fingat'. Crue
cūi ita sint attendam⁹ ista
tria q̄ īuenisse nobis vide
mur. Nondū de spūmis
loquim'. nō dū de deo prē
et filio et spū scō. sed de hac
īpari ymagine. at tamē yma
gine id ē hoīe. familiarius
em̄ eā et facilius fortassis
mtuetur mē mentis mfir
mitas. An tria sint amans
et qd' amat' et amor amātis
duo sint cū quib⁹ nō alīū q̄
scrpm̄ diligit. Capl' scd'm.

ix.

Ecce ego qui hoc quero cū aliquid amo tria sūt ego et qd amo et ipse amor. Non enī amo amorē nisi amantē amē. Nā nō ē amor ubi nichil amatur. Tria ergo sūt amans et qd amat⁹ et amor. Quod si nō amē nisi memīm nōne duo erūt qd amo et amor amans enī et qd amat⁹ hoc idē ē qñ semp amat. sic ut amare et amari eodē modo idipm̄ est cū se quisq; amat. Eadē qppe res bis dicit⁹ cū dicit⁹ amat se et amat⁹ a se. Tuē nō est aliud atq; aliud amare et amari sicut nō est alius atq; alius amans et amatus At vō amor et qd amat⁹ erīā sic duo sūt. Nō enī qs qs se amat amor ē n cū amatur ipse amor Aliud ē aūt amare se. aliud amare amorē suū. Non em̄ amat⁹ amor nisi iā aliquid amans. quia ubi nichil amatur nullus ē amor. Duo g⁹ sūt cū se quisq; amat amor et qd amatur. Tuē eī amās et qd amat⁹ unū ē Un videt⁹ nō ee consequēs ut ubicūq; amor fuit iam tria intelligā tur auferam⁹ em̄ ab hac consideratione tetea que multa sūt quibus hō constat atq; ut hec que nūc requirimus qntū in hijs rebus possum⁹ liquido repiam⁹ de sola mē te tractem⁹. Nēs ergo cū amat sempām duo quedā ostē dit mentē et amorē. Quod ē aūt amare se nisi pīsto sibi ee velle ad fruēdū sequitur. Et cū tm̄ se vult ee qntū ē par mēti voluntas ē et amā ti amor equalis. Et si aliq; suba ē amor. nō est utiq; cor pus sed spūs. Nec nēs corp⁹ sed spūs est. Neq; tm̄ amor et mens duo spūs. sed unus spūs. nec essentie due sz una et tamē duo quedā unū sūt amans et amor. siue sic dicas qd amatur et amor. Et hec duo quidē relatiue ad inuicē dicūtur. Amās quippe ad amorē refertur. et amor ad amantē. Amās em̄ aliq⁹ amore amat. et amor alicui⁹ amātis ē. Nēs vero et spūs nō relatiue dicūt⁹. sed essentiā demōstrant. Non em̄ quia mēs et spūs est alicui⁹ hoīs ideo mens et spūs ē. Retracto em̄ eo qd homo ē qd adiuncto corpe dicit⁹ retracto ergo corpe mens et spūs manet. Retracto aūt amante nullus est amor. et retracto amore nullus est amans.

† ergo et seipam per seipam nouit

Ideoq; qñtu admvitē referū
tur duo sūt. Qd̄ aūt ad sep
sa dicūt. et smgula spē. et
simul utrūq; vnus spūs et
smgula mens et simul utrū
q; vna mens. Vbi ergo tri
nitas attendam⁹ qñtū possu
mus et ūotem⁹ lucē sempi
ternā ut illūinet tenebras
mras et videam⁹ m nobis
qñtū sinum ymaginē dei.
Mens eū amare seipaz nō
pt nisi eaā nouerit se. Nā
quō amat quod nesciat.
Mēti notiaā sui nisi m sepā
esse non posse. Capl'. mj.

Aut si quisqm̄ dicit ex
notitia gnāli ul' spe
tiali mentē credē se ēe talē
quales alias expta ē et ideo
amare sepam mspiētissīe
loquit. Vnde em̄ mens alu
quā mētē nouit si se nō no
uit. Neq; em̄ ut oculus cor
porus videt alios oculos
et se nō videt ita mēs nouit
alias mētes et ignorat se
metipam. Poculos ei corpis
corpa videm⁹ qua radios
qui p eos emittant. et qd̄d
termin⁹ tangūt refringere
at retorquere m nos non
possum⁹ nisi cū in speculo
mtuem̄ qd̄ subtilissime ob
scuissiēq; dissere. Donec ap
tissime demōstret ul' ita se
rem habe⁹ uel nō ita. Sz quo
quō se habeat vis qua per
oculos termin⁹. npam certe
vī sive sint radij sive aliqd
aliud oculus cernere nō va
lem⁹ sed mēte q̄rim⁹ et si
fieri pt etiā hoc mēte cōpre
hendim⁹. Mens ergo npā
sicut corpeaz rerū notitias
per sensus corpis colligit sic
ī corporeaz ī semetipā per
semetipam nouit quomō
est ī corporea. Nā si se non
nouit non se amat. Tria ēe
m aīa que sint vnū. mētē et
notitiā sui et amorē Cap̄. mj.

Sicut aūt duo quedā
sūt mens et amor ei⁹
cū se amat. Ita duo quedā
sunt mens et notitia eius
cū se nouit. Npā igit mens
et amor et notitia eius tria
quedā sūt. et hec tria vnū
sunt et cū y fecta sūt equa
lia sūt. Si em̄ mn⁹ se amat
qm̄ ē ut verbi grā tm̄ se a
mat hoīs mēs qñtū amā
dū est corpus hoīs cū plus
sit npā qm̄ corpus. petrit
et nō ē y fectus amor eius
Itē si amplius se amat qm̄
ē esse uel si tantū se amet qn̄
tum amandus est deus tum

- lx -

mcompabilit minus sit ipā
qm̄ deus · etiā sic minuī per
cat et nō ꝑfrm̄ habet amorē
sui · ¶ Maiore aūt ꝙuersitate et
īiquitate peccat · cū corpus tm̄
amat qm̄tū amādus ē dō · ¶ Itē
noticia si minor ē qm̄ ē illud
qd̄ nosc̄it et plene nosci pt
ꝑfrī nō ē · ¶ Si aūt maior ē ipā
supior est natuā que nouit
qm̄ illa que nota ē · sicut ma
ior est noticia corpis qm̄ ipm̄
corpus qd̄ ea noticia notū ē ·
¶ Illa enī vita quedā est ī tōne
cognoscentis corpus autē nō
est vita · Et vita quelibz quo
libet corpe maior ē nō mole
sed vi · ¶ Mens vero cū semp̄ā
cognoscit · nō se supat noticiā
suā qā ipā cognoscit ipā cog
nosc̄it · Cū ergo se totā cognos
cit neqz sem̄ quicq̄ aliud par
illi ē cognitio sua quia neqz
ex alia natuā est cuius cogni
tio cū semp̄ā cognoscit · Et cū se
tota mchilqz amplius p̄cipit
nec minor nec maior ē · Recte
igit̄ dximꝰ hec tria cū ꝑfrā
sūt ee consequent̄ equalia
¶ Simul etiā admonem̄ si ut
cūqz videre possumꝰ hec m
aiā exist̄e et tāqm̄ ī voluītate
volui sentiant̄ et dinumerēt̄
sbaliter uel ut ista dicā essen
tialit̄ nō tanqm̄ m subiecto
ut color aut figuā m corpore
aut vlla alia qualitas a' quā
titas · Quicq̄d enī tale ē · nō
excedit subiectū m quo ē · Nō
em̄ color iste aut figuā hui⁹
corpis pt ee et alterius corpis ·
¶ Mens aūt amore quo se amat ·
potest amare et aliud p̄ter se ·
¶ Itē nō se solā cognoscit mens
sed et alia multa · Quāmobrē
nō amor et cognitio tanqm̄
m subiecto msiūt mēti · ꝛ sub
stātialit̄ etiā ista sūt sicut ipā
mens qua et relatiue dicūt̄
adiuuitē · m sua trī sūt simgla
queqz suba · ¶ Non sicut color
et coloratū relatiue dicūt̄
ita adiuuitē ut colm̄ subiec
to colorato sit nō habeōs m
seipō ꝑmā substātiā · qm̄ co
loratū corpus sba ē ille aūt
m substātia sed sicut duo a
mici etiā duo sūt hoiēs q̄
sūt substātie cū hoiēs nō re
latiue dicātur amici aut re
latiue · Sed itē q̄uis substā
tia sit amans uel sciens sub
stātia sit stā · suba sit amor ·
sed amans et amor a' sciēs
et scīa relatiue ad se di
cuntur sicut amici · mens vō
aut spūs nō smt relatiā · si
cut nec hoiēs relatiua sūt ·

nō tñ sicut amici hoiēs pñt
seorsū eē abīuicem sic amās
et amor aut sciens et scientia
q̄līqm̄ et amici corpe vident
separi posse nō aīo īq̄ntū a
mici sūt. Verūptamē fieī pt
ut amicus amicū etiā odisse
incipiat. et eo ipō amicus eē
desinat. nescīente illo et ad
huc amāte. Amor aūt quo
se mens amat. si eē desinat.
simul et illa desinit eē amās.
Itē noticia qua se mens no
uit si eē desinat simul et
illa nosse se desinet sicut
caput capitata alicuius utiq;
caput ē et relatīe ad se di
cūtur q̄ñiuis etiā substātie
sint. Nam et caput corpis
est et capitatū. et si nō sit
corpus nec capitatū erit.
sed hec p̄cisione abīuicē
separi pñt illa nō pñt. Qñ
si sint aliqua corpa q̄ sepa
ri oīno et diuidi nequeūt
tñ nisi ptibz suis constarēt
corpa nō essent pars ergo
ad totū relatiue dicit. quia
oīs pars alicuius totius ps
ē. et totū oībz ptibz totū est.
Sed q̄m et pars corpus est
et totū nō tñ ista relatiue
dicūtur sed etiā subāluter
sūt. Fortassis ergo mēs totū
est. et eius quasi partes a
mor quo se amat et scīētia
qua se nouit quibz duabus
ptibz illud totū constat. An
tres sūt equales partes qu
bus totū vnū cōplet? Sed
nulla pars totū eius ps ē
cōplectit. Mens vero cū se
totā nouit hoc ē pfītē nouit
p totū ei? est noticia eius.
Et cū se pfītē amat totam
se amat et p totū ei? ē amor
eius. Cū ergo sicut ex vi
no et aqua et melle vna
fit potio et singula p totū
tñ sūt et tamē tria sunt nul
la em̄ pars ē potionis que
nō habeat hec tria nō em̄
iūcta uelut si aqua et oleū
essent sed oīno cōmixta sūt
et subē sūt omēs. et totus
ille liquor vna quedā est
ex tribus confecta subā tale
aliquid arbitrandū ē esse
simul hec tria mentē amo
rem. noticiā. Sed nō vni?
subē sunt. aqua vinū et mel.
q̄ñiuis ex eor cōmixtione
fiat vna subā potionis. Cuiō
aūt illa tria non sint eiusdē
essentie nō video. cū mens
ipā se amet atq; ipā se no
uerit. atq; ita sint hec tā
ut nō alteri alicui rerū

·ix·

mens uel amata uel nota
sit. Ymus g⁹ eiusdēq; ēēntie
nāē est hēt tria sint. Et ideo
si tanqm̄ cōmixtione cōfu/
sa ēēnt nullomō ēēnt tria
nᶜ referri adiuuārē possent
quēadmodū si ex uno eodē
q; auro tres ānulos silēs
factas q̄ius cōnexos sibi
referūtur adiuuārē qđ silēs
sunt. Oīb; em̄ similis alterū
filius ē. Et trinitas anulor
est. et unū aurū. Ac si misce
antur sibi et per totā singu/
li massam suā cōseruantur
mēdit illa trinitas et oīo
nō erit. Ac nō solū unū aut
dicetur sicut in illis tribus
anulis dicebatᶜ. sed iā nulla
aurea tria. ¶ Q; mens et a/
mor et noticia et singula ī
se māneant et oīa in oībus

At in illis trib; Cap. v.
cū se nouit mēs et a/
mat se manet trinitas mēs.
amor. noticia et nulla con
mixtione confunditᶜ q̄ius
et singula sint in seipīs et
iuuārē tota in totis siue singla
in binis siue bina in singulis
itaq; oīa in oīb;. Sīc ā et mēs
est mens in seipā. Ita ē itaq;
in semetipā qm̄ ad seipām
mens dr̄. q̄ius nosceīs ul' nota
uel noscibilis ad suā noticiā
relatiue dicatᶜ amās quoq;
et amata ul' amabilis ad
amorē referatᶜ quo se amat.
Et noticia q̄ius referatᶜ ad
mētē cognoscentē ul' cogni
tam tri et ad seipām nota et
noscens dr̄. Non em̄ sibi īcog/
nita est noticia qua se mens
ipā cognoscit. Et amor q̄ius
referatᶜ ad mētē amātem
tui⁹ amor ē. tri ad seipm̄ ē
amor ut sit etiā in seipō q̄a
et amor amatᶜ nᶜ alio nisi
amore amari pt̄ id ē seipō.
Ita siut hēt singula in seipīs
in altēris aut ista siut q̄a et
mens amās in amore est
et amor in amātis noticia
et noticia in mēte noscente
Singula in binis ita siut q̄a
mens que se nouit et amat
in amore et noticia sua est.
Et amor amātis mētis sese
q; scientis. in mente notici/
aq; eius ē et noticia mentis
se scientis et amātis in mete
atq; amore eius ē q; sīētē
se amat et amātem se nouit.
ac p hoc et bina in singulis.
quia mens que se nouit et
amat cū sua noticia est in
amore et cū suo amore īno/
ticia. amor quippe ipē et no/

tria simul sint in mente que se amat et nouit. Tota uero in totis quēadmodū sint iam supⁿ ostendim⁹ cū se tota mens amat et totā nouit. et totū a more suū nouit. totāq; amat notitiā suā. qm̄ tria ista adse inuicē pfecta sunt. Puro itaq; mō tria ista īseparabilia sūt a semetipīs et in eor singulū qd'q; substā est et simul oīa una substātia uel essencia cū re latiue dicātur ad inuicem.

De notitia qua mens nō solū se sed etiam alias mentes nosse generaliter pt. Caplm. vi.

Sed cū sepām nouit hūana mens et amat sepsam nō aliquid īcōmutabile nouit et amat. Alterq; unusquisq; homo loquendo enū tiat mentē suā quid m sepō agatur attendens. Aliⁱ aūt hūanā mentē speāli a' generali cognitione definit. Itaq; cū michi de sua pria loq̄tur utrū intelligat hoc aut illud an nō intelligat et utr velit aut nolit hoc a' illud credo. cū uero de hūana spe ciali⁹ aut generali⁹ ueritē dicit agnosco et approbo. Vn̄ manifestū ē aliud unūquēq; intuere in se qd' sibi ali⁹ di centi credat non tm̄ uideat. aliud aūt in pā ueritate qd' aliis quoq; possit intueri quor alterū mutari. per pa alterū īcōmutabili eterni tate consistere. Neq; ēi oculis corporeis multas mentes uidendo per similitudinē colligim⁹ generalē ul' spe ciale mentis hūmane no titiam sed intuiem⁹ īuiola bilē veritatē ex qua pfecte qlitū possum⁹ definiamus nō qualis sit unusquisq; hoīs mens sed qualis ee sempiterna rōnibz debeat. Vnde etiam fantasias rer corpaliū per corporis sensū haustas et quodāmō īfusas memorie ex quibus etiam ea que nō viso sūt ficto fin tasmate cogitant⁹ siue aliter qm̄ sūt. siue fortuito sicuti sūt. alys oīno regulis supra mē tem nrām īcōmutabiliter ma nētibus uel approbare apd nosmetipōs uel īprobare cōiūctim⁹ cū rē aliquid ap probam⁹ aut īprobam⁹. Nā et cū recolo carthaginis me nia que vidi et cū fingo a lexandrie que nō vidi easdē q; ymaginarias formas quas dam. quibusdā preferēs ra

.lx.

ionabilit' ꝑfero viget et cla
ret desup iudiciū veritatis
ac siu iuris īcorruptissimis
regulis firmū ē et si corpali
ū ymaginū quasi quodā nu
bilo contexitur. nō tn̄ īuolu
tur. atq; cōfundit'. sed inter
ē utriū ego sub illa uel īlla
caligine tanq̄m a celo ꝓspi
tuo secludar an sicut ī altissi
mis montibz actide' solet iter
utrūq; aere libeō fruēs et se
remissimā lucē supra et den
sissimas nebulas subter aspi
ciam. ¶Nam unde in me fra
terni amoris inflāmat' ardor
cū audio virū aliquē ꝓfi
dei pulchritudine et firmita
te actiora tormēta tolerasse.
et si michi digito ostendatur
ipē homo. studeo mi cōuīgere
notū fiarē. amicitia colligare
Itaq; si facultas datur. accedo
alloquor. sermonē confero.
affectū meū in illū quibus
verbis possū exprimo virili
simiq; in eo fieri quē in me
habeat atq; exprimi volo.
spiritalē q; cōplexū tredeu
do molior qua ꝓuestigare
tam cito et cernere penit9
cuius interiora nō possū amo
itaq; fidelē virū ac fortem
amore casto atq; germano.
Cād' si michi inter mras loq
las fateatur aut incautus
aliquo mō sese indicet qd' ul'
de deo credat ~~atq;~~ incōgrua
atq; in illo quoq; aliqd ctr
nale desideret et pro tali er
rore illa pertulerit. ul' spera
te pecūie cupiditate ul' iam
auiditate laudis hūane. sta
tim amor ille quo in eū fere
bar offensus et quasi reper
cussus atq; ab indigno hoiē
ablatus in ea forma ymaēt
ex qua eū talem credēs ama
uerā nisi forte ad hoc amo
iam ut talis sit cū talē nō
ē cōpero ut in illo hoiē mch
il mutatū ē. mutari tn̄ ꝓt
ut fiat qd' eū iā ēē credide
rā. In mēte aut mea muta
ta est utiq; ipā existimatio
que de illo aliter se habebat
et aliter habet. idemq; aōr
ab intentione ꝓfruendi ad
intentionē consulendi īcon
mutabili desup iustitia iubē
te deflexus ē. Ipā vero foꝛ
īconcussē ac stabilis verita
tis et in fruerer hoiē bonū
eū credens et in qua cōsti
lo ut bonus sit eadē luce ī
corruptibilis sincerissime
q; rōnis et mee mētis aspec
tū et illam fantasie nubem

quā desiꝑ terno cū eūdē hoī
nē quē videra cogito īpturba
bili etermtate ꝓfundit. Itē cū
arcū pulchre et equalit' mtor
tū quē vidi ubi grā carthagiē
aio revoluo. res quedā mēti
nūciata per oculos medue
ꝝ trāsfusa. ymaginariū con
spectū facit. sed aliud mēte
cōspicio sēdm qd' opus illd' m'
placet. vñ etiam si displiceꝫ
corrigerē. Itaqꝫ de istis sēdm
illā iudicam⁹ et illā iudica
m⁹. et illā termin⁹ rōnalis
mētis mtuitu. ista vēo a'
pncia sensu corpis tangim⁹?
aut ymagines absentū fix
as m memoria recordamur
aut ex eaꝫ similitudiē talia
fingim⁹ qualia nos ipi si
vellem⁹ atqꝫ possem⁹ etiā
ope molirem⁹. aliter figurā
tes aīmo ymagines corpm.
aut ꝓ corpis corpa viden
tes. aliter aūt rationes ar
tēqꝫ īeffabilit' pulchrā ta
liū figurarū sup aciē mētis
simplici mtelligētia capiētes.

De verbo qd' mens ex eterna cōcipit veritate. Capl'. vij.

Sed illa igit' eterna veritate
ex qua tpalia facta sūt omia
forma sēdm quā sum⁹ et
sēdm quā uel in nobis uel
in corporibz vera et recta
rōne aliquid opam⁹ visu mētis
aspicim⁹ atqꝫ inde conceptā
rerū veratē noticiā tanqm
verbū apud nos habemus
et dicendo mtus gigimus.
nec a nobis nascendo recedit
Cū aūt ad alios loquim⁹ ver
bo mtus manēti mīsteriū
vocis adhibem⁹ aut alicui⁹
sigm corpalis ut ꝑ quandā
cōmemorationē sensibilē aliq̄d
tale fiat etiā in aīmo audiē
tis quale de loquētis aīmo
nō recedit. Nichil itaqꝫ agi
m⁹ per membra corpis i frīs
dictisqꝫ mtis quibz ul' appro
bantur uel īprobātur mo
res hoīm qd' nō verbo ap'
nos mtus edito ꝓuenim⁹.
Nemo enī aliquid volens
facit qd' nō in corde suo pri
us dixerit. qd' verbū amore
cōcipitur sive creature sive
creatoris. id ē aut nature
mutabilis aut īcōmutabil'
veritatis.

Quali amore debeat diligi creatura. cap'. viij.

Ergo aut cupiditate a'
caritate nō quo non
sit amāda creatura sed si
ad creatorē referatur ille a
mor nō iam cupiditas sed
caritas erit. Tunc enī est
cupiditas cū ꝓpter se amat'
creatura. tunc nō utente

ix.

adiuuat sed corrūpit fruētē. Cū ergo a' par nobis a' ifeior creatura sit. mferiore utēdū ē ad deū. pari aūt fruēdū sed in deo. Sicut enī tempō nō m tempō frui debes sed ī eo qui fecit te. sic etiā illo quē diligis tmqm tempm. Et nobis ergo et frībz in dnō fruam. et mde nos nr ad nosmetipos remitte et quasi relaxare deorsū versus audeam. Nasit aūt vbū tū exrogitatū placet aut ad peccādū a' ad recte faciendū. Verbū aūt mm et mentē de qua gignitur qī medius amor cōiūgit. seqz tū eis tertiū cōplexu ī corpeo sine ulla confusione constrmgit.

Qd' differat dilectio rerū spiritaliū ab amore carna

Concep. lū. Cap. ix.

Tū aūt verbū et natū idipm est tū volūtas ī ipā notitia cōquesit. qd' fit ī amore spitaliū. Cum enī verbi gracia pfte nouit perfecteqz amat iustitiā iam iustus ē. etiā si nulla exstat sdm eam forinsecus p mēbra corpis opandi necessitas. Jn amore aūt carnaliū tpaliūqz rez sicut ī ipsis aāliū fetib. aliud est conceptus verbi aliud ptus. Illut enī qd' cupiendo cōcipit. adipiscendo nascit. qm nō suffecit auaritie nosse et amare aureū msi et habeat. neqz nosse et amare. vesti aut cōcubere. nr etiā id agat neqz nosse et amare honores et impia. msi pro/uenīant. Cruce tn oīa net adepta suffecūt. Crui enī biberit mquit ex hac aqua sitiet itez. Jdeoqz et m psalmo Concepit mquit dolorē et peperit īiquitatē. Dolorē ul' laborē dicit concipi. cū ea cōcipūtur que nosse ac velle non suffecit et tardescit atqz egrotat aīm mdigentia donec ad ea pueniat et quasi pariat ea vnde elegant m latina lingua parta dicūt et repta atqz cōpta. Que vba quasi a ptu ducta resonāt qā concupiscentia cū cōcepit pit pcm. Vnde dns clamat. Venite ad me omēs qui laboratis et onerati estis. Et alio loco. Ve pregnātibz et māmātibz m illis diebus. Cū itaqz ad partū verbi referret oīa uel rectē frā uel

ptm̃. Ex ore mquit tuo ussh
fia beris. et ex ore tuo cõdep
naberis. os volẽs ītelligi ñ hº
visibile ꝫ ītei⁹ īvisibile cogitatoīs
et cordis. Non omiã q̃ notia
cõprehendit dici posse cõ
Recte ꝯcepta. Capº. x.
Querit⁹ utrũ oĩs notia
a verbũ. an tm̃ amata notia.
Nouim⁹ enĩ et ea que odim⁹.
sed nec tcepta nec pta dicẽ
da sũt aiõ que nobis displi
cent. Nõ enĩ omĩa que quo
dãmodo tangũt tcipiũt⁹
ut tantũ nota sint nõ tm̃ ẏba
dicãtur ista de quibz nuc agi
mus. Aliter enĩ dicũtur ẏba
que spacia tpm sillabis tenẽt
siue pronũcient⁹ siue cogitẽ
tur. Aliter omẽ qd' notũ ẽ
verbũ dicit⁹ aiõ īpressũ qm̃
diu de meõria proferri aut
definiri pt. q̃ius res ipsa
displiceat. aliter cũ placet
ꝙ mẽte tcipitur. Scd'm qd
genus uerbi accipiendũ est
qd' aut apls. Nemo dicit do
minũ ihm̃ nisi m spũ sco cũ
scd'm aliã verbi notionẽ di
cant hoc et illi de quibz ipe
dñs ait. Non oĩs qui michi
dicit. dnẽ dnẽ intrabit in
regnũ celoꝝ. verũtm̃ cũ et
illa que odim⁹ rtẽ displi
cent. rectez īprobantur.
approbat⁹ eoꝝ īprobatio et
placet et verbũ ẽ. Neqz vi
sioꝝ notitia nobis displiceat
sed ipã vitia. Nam placet
mihi qd' noui et diffinio qd
sit intemperãtia et hoc est
verbũ eius. sicuti sunt i arte
nota vitia et recte approbat⁹
eorũ notitia. cũ discernit
cognitor speciẽ priuationẽ
qz virtutis sicut agere et ne
gare et eẽ et nõ esse. Atta
mẽ virtute priuari atqz i
vitiũ deficere dapnabile
est et definire intẽperãtiã.
uerbũ eius dicere pertinet
ad artẽ morũ. eẽ autẽ ipan
tem ad id ptinet qd' illa arte
culpatur. sicut nosse ac de
finire qui sit soloecism⁹ p
tinet ad artẽ loquendi. Fa
cere aũt vitiũ est. qd' eadẽ
arte reprehenditur. Verbũ
est igitur qd' nũc discernẽ
et insinuare volum⁹ cũ amo
re notitia. Cũ itaqz se mẽs
nouit et amat uigit⁹ ei a
more verbũ eius. Et qm̃
amat notitiã et nouit a
morẽ et verbũ in amore
est et amor in verbo et u
trũqz in amãte atqz dicẽte
Sed oĩs scd'm speciem noti
tia similis ẽ ei rei quã no
uit. Est enĩ alia notitia se

cūdū priuationē quā cum
īprobam⁹ loquim⁹ et hec
priuationis īprobatio spe
ciem laudat. ideoq; appro
batur. Habet ergo aīm⁹
nō nullam speciei note si
militudmē siue cū ea pla
cet. siue cū eius priuatio dis
plicet. **Concepte notitie si
militudmē tunc ad equali
tatem mentis accedere cū
id qđ cognoscit neq; mfei
orus neq; supioris nature**

Quo tm est capī. xi.

Qm̄ītū deū nouim⁹
simles sum⁹ sed nō ad equa
litatē silēs. quia nec tm̄ eū
nouim⁹ qm̄tū ipē sese. Et
quēadmodū cū per sensū
corpis discim⁹ corpa fit alī
qua eoꝝ silitudo m aīo mō
que fantasia ī medzia est.
Jnō enī oīno ipa corpa m
aīo sūt cū ea cogitamus
sed eoꝝ silitudīes. Itaq; cū
eas pro illis approbamus
erram⁹. Error est nāq; pro
alio alterius approbatio. Jme
lior est tm̄ ymaginatio cor
porus m aīo qm̄ illa species
corporis mqm̄tū hec m me
liore natūa est id ē m suba
vitali sicuti est aīm⁹. Jta cū
deū nouim⁹ qm̄us meliōes
efficiamur qm̄ eram⁹ am̄p̄
nossem⁹. maximeq; cū eadē
notitia etiā placita digne
q; amata verbū ē. fitq; ali
qua dei silitudo. illa notitia
tm̄ īferior ē qua īmfeiore
natūa ē. Creatūa quippe aī
m⁹. creator aūt deus. Ex q°
colligit° quia cū se mēs ipa
nouit atq; approbat sit est
eadem notitia verbū eius
ut ei sit par oīo et equale
atq; idētidē quia neq; īfei
orus essentie notitia est sit
corpis neq; supioris sicut
dei et cū habeat notitia si
militudinē ad eā rem quā
nouit hoc ē cuiꝰ notitia ē
hec habet pfectā et equalē
qua mens ipa que nouit
est nota. ideoq; et ymago
et verbū quia de illa expri
mitur cū cognoscendo eidē
coequatur et est gignenti
equale qđ genitū est. **Cur
sicut notitia mentis ē pro
les. nō etiā amor partus
eiusdem sit. Capl'. xij.**

Quid ergo amor nō eīt
ymago. nō verbū nō
genitus. Cur em̄ mens no
titiā suā gignit cū se nouit.
et amorē suū nō gignit cū
se amat. Jam si, pterea
est notionis sue causa qā
nosibilis est amorus etiā

sui causa ē qā est amabilis. Cur itaq; nō utrūq; genuerit difficile ē dicere. Ver ei questio etiā de ipā sūma trinitate oīpotentissimo creatore deo ad tuū ymaginē hoīs factus ē solet moue hoīnes quos veritas dei p hūmanam locutionē iuuat ad fidem cur nō spūs quoq; sīs a patre deo genitus ul' credit ul' intelligit ut filius etiā ipe dicatur. Cū' nūc m mente huāna utrūq; īuestigare conam ut ex īferiori ymagine m qua nobis familiarius natuā ipā mā quasi interrogata respō det exercitatiorē mētis atē ab illuāta creatuā ad lumē īcōmutabile dirigam si tamē veritas ipā psuaserit sicut dei verbū filiū ee nullus xpīanoz dubitat. ita caritatē esse spm̄ stm̄. Ergo ad illā ymaginē que creatura ē. hoc est ad rōnalē mētē diligentius de hac re interrogandā considerā damq; redeam ubi tpalit existens nōnullaz reriū notitia q̄ antea nō erāt et alii quaz rez amor q̄ antea nō amabant distinctiū nob. aperit q̄d dicam q̄ā et ipī locutioni. tpalit dirigende facilior ē ad explicandū res que m ordine tpm cōprehēditur. Primo itaq; mā festū sit posse fieri. ut sit aliquid scibile. id ē qd' scirī pt et tm̄ nesciatur. illud aūt fieri nō posse ut sciatur qd' scibile nō fuerit. Unde liquido tenendū est qd' oīb res quā tūq; cognoscim cōferat m nobis noticiā sui. ab utq; enū noticia parit a cognoscente et cognito. ~~Itaq; mēs~~ Itaq; mens tū serpsa cognoscit sola pareb est notīe sue. Et cognitū enū et cognitor ipā est. Erat aūt sibi ipā noscibilis et añq̄ se nosset. sed noticia sui non erat m ea tū serpā nō nouerat. Cū' ergo cognoscit se parē sibi noticiā sui gignit quia nō mim se nouit qm̄ est. nec alterius eētie est noticia eius nō solū q̄ā ipsa nouit sed etiam qua serpaz sicut supra dixim sicut eāt sibi noscibilis et anteqm̄ se nosset Cū' igit de amore dicendū est cur nō etiā tū se amat ipm̄ q̄z amorē sui geuisse videat. Erat

·ix·

eñ amabilis sibi et anteqm̃ se amaret qua poterat se amare sicut erat sibi nosc̃ibil' et anteqm̃ se nosset qua poterat se nosse. ¶ Nam si nō sibi eēt nosc̃ibilis. nūqm̃ se nosse potuisset. ¶ Ita si nō sibi eē amabilis nūqm̃ se amare potuisset. Cur itaq; amādo se nō genuisse dicat amorē suū sicut cognoscendo se genuit noticiā suā? An eo quidem mā̃feste ostendit hoc amor esse p̄ncipiū vñ procedit. Ab ipā quippe mēte procedit que sibi est amabilis anteqm̃ se amet atq; ita p̄ncipiū ē amoris sui quo se amat. Sed id nō recte dicit genitus ab ea sicut noticia sui qua se nouit qā noticia iā ī̃uentū est qd' partū uel repertū dicit quo sepe p̄dit mquisitio eo fiē quietura. ¶ Nam mquisitio est appetitus ī̃ueniendi qd' idem valet si dicas repiendi. Que aūt rep̄ūtur quasi pariūtur. Vnde plu filia sūt. ubi nisi in ipā noticia? Ibi eñ quasi exp̄ssa formātur. ¶ Nam et si iam erāt res qs querēdo ī̃uemm̃ noticia tñ ipā nō erat quā sicut prolem nascentē deputam? Hoc ro appetitus ille qui est īquerendo procedit a querente et pendet quodāmō neq; requiesc̃it fine quo intendit nisi id qd' q̄rit ī̃uentū querenti copulet. Cui appetitui id ē mquisitio q̄ius amor nō eē videat quo id qd' notū ē amatur. Hoc eñ adhuc ut cognoscatur agit tñ ex eodem genere quodda est Nā volūtas iam dicti p̄. qr oīs qui querit ī̃uenire vult. et ad si q̄ritur qd' ad noticiā pertineat. oīs qui querit nosse vult. Qd' si ardent atq; īstanter vult studere dr qd' maxime in assequēdis atq; adip̄iscendis. quibusq; doctrinis dici solet. ¶ Partū ergo mētis anteredit appetitus quida q̄ id qd' nosse volu querendo et ī̃uemendo nascitur proles ipā noticia ac p hoc appetitus ille quo cōcipit parit q; noticia ptus et proles nō recte dicī p̄. ideq; appetitus quo īhiat rei cognoscende fit amor cognite. dū tenet atq; amplectit plantā prolem id est noticiā gignenti q; coniūgit. et ē quedā ymago trinitatis ipā mens et noticia

eius qđ est proles eius ac de
sepā verbū eius et amor ter
tius et hec tria vnū atq; una
substa. Nec minor proles dū
tantū se nouit mens q̄nta est.
nec minor ē amor dū tantū se
diligit q̄ntū nouit et q̄nta ē.
Explicit liber nonus. Incipiūt
capla libri decimi. Cap̄. p̄mū.

De studijs discere amantiū
qđ ignorāt qđ tñ nō expe
terent scire si pemtus ignora
rent Cap̄. ij. De quibz causis
amari videant mcognita cū
ipā scīa eoz q̄ nescīūt expeti
tur. Cap̄. iij. An mcognita
sibi sit mens cū se ut nouit
querit. Cap̄ iiij. De ip̄is me
tis que non potest ignorare
Cap̄. v. In quo mens nosse
debeat et a quibus abstinere
ne eis quasi ip̄is delectet
atq; ita se mins nouerit cap̄ vi.
In quibus mens de se cogitās
possit errare Cap̄ vij De opi
nionibz eoz qui mentē aliq̄
p̄cipuū corpis eē senserunt.
Cap̄. viij. Qđ mens nosse se
querens mchil de se corpeū
debeat cogitare Cap̄ ix. Quō
mens cognoscat seipām cap̄. x.
Qđ mens nosse se cupiens
mchil eoz de se opinari de
beat de quibz scit eē dubitan
dū Cap̄ xi. De memoria ītel
ligentia et volūtate in quib⁹
mens habet in se q̄ndā ymagi
nē diuine trinitatis Cap̄. xij.
De querenda ymagine trini
tatis etiā m hijs que aiā ex
corpis sensibus concipit. Ex
plicūt capla. Incipit lib⁹. x.⁹

In hoc libro decimo hoc ip
sum diligētius subtiliusq; trac
tatū est atq; ad id perductū
ut ūematur in mente eudē
tior trinitas eius in memoria
scilicet et mtelligētia et vo
lūtate sed q̄m et in hoc cōpe
ritur ut mens nūq̄m eē uta
potuīt ut nō sui memīsset.
non se mtelligeret et diliget
cū autē se cogitaret nō se a
corporalibz rebz eadē cogita
tione discerneret. dilata est
de trinitate cui⁹ hec ymago
est disputatio ut in ip̄is etiā
corpalibz visis ūeniret trī
nitas et distinctio vñ lecto
ris exerceretur intentio.
De studijs discere amāntiū qđ
ignorant qđ tñ nō expeterēt
scire si ignorarent Capl' p̄mū

Nunc ad ea ipā consequē
ter enodatius explicā
da lunatior accedat intentio
ac primū quia rem prorsus
ignotā amare oīno nullus pt

hj nō

.x.

dilgenter mtuendū est cuiusmodi sit amor studentiū. id ē nō iam scientiū. sed adhuc sa/re cupientiū quāqz doctrinā Et m hys quippe rebz m quib⁹ nō usitate dr studiū solent ex/istere amores ex auditu dū cuiusqz pulchritudīs fama ad videndū ac fruendū aīm⁹ attendit⁹ quia generalit⁹ no/uit corporū pulchritudines ex eo qd plurimas vidit et ī est mtrinsecus vñ approbet⁹ cui forīsecus mhyatur. Qd cū fit nō rei penitus īcogm/te amore excitatur cuius ge/nus ita notū ē. Cū aūt vnū bonū amam⁹ cui⁹ fatiē nō vidim⁹ ex notitia vrtutū amam⁹ quas nouim⁹ ī ipā veritate. Ad doctrinas autē cognoscendas plerūqz nos/laudātiū atqz p̄dicātiū ac/tendit auctoritas. et tamē nisi breuiter īpressā cuiusqz doctrine haberem⁹ ī aīmo notionē nullo ad eā difrē/dam studio flagraremus. Quis enī sciendi vbi grā rethorice illā curā et ope/ram impenderet nisi ante sciret eam discendi eē sciāz? Aliqñ etiā ipāz doctrinaz fines auditos exptos ve miram⁹ et hoc īardescim⁹ facultatē cōparare discendo qua ad eos puenire possim⁹ tamq̄ si hīas nescienti dicatur qñdā esse doctrinā qua quisqz valeat cuius longe absenti verba mittere manufā m silētio que rursus ille cui mittūt⁹ nō auribus. sed oculis colli/gat idqz fieri videat nōne dū cōcupiscit nosse qd id pos/sit oī studio tota illū finem mouetur. quē iam notū te/net. Sic attendūtur studia discentiū. Nam qd quisqz prius ignorat. amare nullo pacto pt Ita etiā signū siqs audiat īcogmtū veluti vbi alicui⁹ sonū quo quid sigm/ficetur ignorat cupit scire qd nā sit idem sonus ille cui rei cōmemorande. īsti/tutus sit veluti audiat cū dr temetū. et ignorās quid sit requirat. Jam itaqz oportet ut nouerit signū eē. id est nō eē īanē illā vocē sed ali/quid ea signficari. Alioqn iam notū est hoc trisillabū et articulatū speciē suā īpres/sit aīo p sensū auriū. Quid amplius m eo requiratur quo magis īnotescat cui⁹ omēs brē oiāqz somi spacia

nota sunt nisi qā simul ino
tuit signū ēē mouitq; stīēdi
cupiditatē cuiꝰ rei signū sit
Quo igit amplius notū est
sed nō plene notū ē · eo cupit
aīmꝰ de illo nosse qd' rei
quū est. Si enī tm̄mō esse
istā votē nosset eamq; aliu
ius rei signū ēē non nosset
mchil iam quereret sensibi
li re qm̄tū poterat sentiēdo
p̄cepta · Cra vero non solū
ēē votem sed et signū esse
iam nouit p̄fecte id nosse
vult · Neq; ullū p̄fē signū
nosc̄itur nisi cuiꝰ rei sigm
sit cognoscatur . Hoc ergo
qui ardenti cura querit ut
nouerit studio q; attensius
msistit · nū p̄t dici ēē sine a
more? Quid igit amat?
Certe enī amari aliqd nisi
notū nō p̄t · Neq; ille istas
tres sillabas amat quas iā
notas habet Qd' si m hoc
m eis amat quia scit eas
sigmficāē aliquid nō mde
nūt agit. Non enī hoc nos
se querit sed m eo q; scire
studet quid amet mquiri
mus qd' profecto nondū no
uit et p̄terea miram cur
amet qm̄ firmissime nou
mus amari nisi nota non
posse. Quid ergo amat nisi
quia nouit atq; nutuetur m
rationibz rerū que sit pul
chritudo doctrine qua con
tmētur notitie signoꝝ oīm
et que sit utilitas m ea pe
ricia qua mter se hūana
societas sensa cōmūicat ne
sibi hoīm cetus deteriores
sint q̄ius solitudiē si cogita
tiones suas colloquendo
nō misceant. Habet g' spe
ciem decorā et utilē cernit
aīa · et nouit et amat · eā q; i
se p̄fici studet qm̄tū p̄t q̄squis
votū sigmficātū quecūq; ig
norat mquirit. Aliud ē ei qd'
eam veritatis luce conspicit
aliud qd' m sua facultate con
cupiscit. Conspicit m luce ve
ritatis qm̄ magnū et qm̄ bo
nū sit oēs oīm̄ gentiū līguas
mtelligē et loqui nullāq; ut
alienigena audire et a nullo
ita audiri. Cui notitie deus
cogitatione iā cernit amat q;
nes nota que ita cōspicit atq;
īflāmat studia discentiū ut
cura eam moueant eiq; mhy
ent m oīm opa quā impen
dūt cōsequēde tali facultati
ut etiam usu amplectant
qd' rōne p̄mostrāt atq; ita q̄s
q; sua facultati spe p̄piquat

.x.

ei feruẽ cius amore ẽ ardescat
Eis doctus quippe studet ve
hemẽtius que capi posse nõ
desperãtur. Nam ciuꝰ rei
adipiscende spem quisq; non
gerit aut tepide amat aĩ oĩ
no nõ amat. q̃ius q̃ pulchra
sit videat. Cuo certa qr oĩm
linguaꝝ scientia fere ab õibus
despatur. sue gentis q̃sq; maxi
me studet ut nouit. Cꝛ si et
illi ad ꝓfectũ pertinere de se nõ
sufficere sentit. neõ tñ tam de
sidiosus est huiꝰ notitie qui
nõ tũ audierit ĩcognitũ ver
bũ velut nosse. quid illud sit
et si ꝑt querat et distat. qđ
dũ querit utiq; in studio dis
cendi est et videtur amare
rem ĩcognitã. qđ non ita e
Speries nãq; illa tangit aĩ
mũ quã nouit et cogitat ĩ
qua eluceat detus consentiẽ
doꝝ aĩoꝝ in vocibz notis au
diendis atq; reddendis ea
que attendit studio requi
rentẽ quidẽ qđ ignorat sed
notã formã qđ ꝑtineat ĩtu
entẽ et amãtẽ. Itaq; si que
renti verbi gratia. quid sit
temetũ hoc enĩ exempli cau
sa posuerã. dicat quid ad
ad te pertinet respondebit.
ne forte audiã loquentem
et non intelligam aĩ usꝑiã
forte id legam et quid sꝑ
tor senserit nescã. Cuius
tandẽ huic dicat noli ĩtel
ligẽ qđ audis. noli nosse qđ
legis. Oĩbus enĩ fere aĩ
mis rõnabilibz in proptu
est ad videndũ huiꝰ peritie
pulchritudo qua hoĩm ĩter
se cogitata significãtiũ vocũ
enũciatione nostiũt. ꝓpter
hoc notũ detus et ob hoc a
matũ. quia notũ studiose
queritur verbũ illud igno
tũ. Itaq; tũ audierit atq; ig
norerit temetũ a veteribꝰ
vinũ appellatũ. sed iam ex
usu loquendi quẽ nũc habe
mus hoc vocabulũ e mortuũ.
ꝓpt nõ nullos fortasse veter
libros sibi necessariũ depu
tabit. Si aũt et illos supua
caneos hꝫ forte iã dignũ
qđ medicie cõmedet existiãt
quia videt ad illã speriem
doctrine quã notã mente
intuetur atq; amat ñihime
pertinere. Cꝛnobrẽ omiꝫ
amor studentis aĩm. hoc ẽ
volentis scire qđ nescit. nõ
est amor eius rei quã nescit.
sed eius quã scit ꝓpter quã
vult scire qđ nescit. Aut si
tam curiosus ẽ ut non ꝓpt
aliquã notam causam sed
solo amore rapiatur cogni

ta sciendi. discernendus qui dem est ab studioso noīe iste curiosus. Sed nec ipē amat incognita. ymo cōgruētius dr odit īcognita que nulla ēe vult dū vult oīa cognita. Sed ne quisq̄m nobis difficiliorē referat questionē asserens tā nō posse quēq̄m odisse qd' nes cit quā nō pt amare qd' nes cit non resistim⁹ veris ꝫ m telligendū ē nō hoc idē dici cū dicit amat scire incognita. ac si diceretur. amat īcog nita. Illud em̄ fieri pt ut a met quisq̄ scire incognita ut aūt amet incognita nō pt. Non em̄ frustra ibi posi tū est scire q̄m qui scire a mat īcognita nō nā īcogni ta. sed nm̄ scire amat qd' nisi haberet cognitū neq̄ scie se quisq̄m posset fidenter di cere neq̄ nescire. Non solū em̄ qui dicit scio et verū di cit natē ē. ut quid sit scire sciat. sed etiā qui dicit nesci o id q̄ fidenter et verū dicit et scit verū se dicē. scit utiq̄ quid sit scire. quia et discer nit ab sciente nesciētē cū ve raciter se intuens dicit nes cio et cū id se scit verū dicē. unde sciret. sed quid sit scire nesciret. Dequibus causis a mari videant incognita cum ipā scīa eoꝝ que nescīūt expetitur. Capl'm scdm

Quilibet igitur studiosus quilibet curiosus nō amat īcognita etiā cū ardē tissimo appetitu mstat scire quod nescit. aut em̄ iam ge nere notū habet qd' amat id q̄ nosse expetit etiā m alia qua re singula uel m singu lis rebus que illi nōdū note forte laudantur. fingit q̄ ai mo ymaginariā formā qua excitetur in amorē. vn̄ autē fingit nisi ex hijs q̄ iam no uerat. Cuius tm̄ forme aīmo figuāte atq̄ in cogitatione notissime si eā que laudabat dissimilē īuenerit fortasse nō amabit. Qd' si amauit ex illo amare īcipiet ex quo didicit. paulo ante quippe alia erat que amabatur quā sibi aīm⁹ formas exhibere cō sueuerat. Si aūt illi forme similē īuenerit quā fama p̄dicauerat cui vere possit dicere iam te amabam nec tuē utiq̄ amabat īcognitā quā in illa silitudine noue rat. aut in specie semp̄ iter ne cōms videm⁹ aliquid et

ibi amam⁹ qđ cū expressū m
aliqua rei tpalis effigie illus
qui expti sunt laudātibz cre
dim⁹ et amam⁹ nō aliq̄d a
mam⁹ īcognitū. Vnde iā su
pra satis disseruim⁹. Aut ali
quid notū amam⁹, ppt⁹ qđ
mcognitū aliquid querim⁹
cui⁹ ignoti amor nequaq̄
nos tenet sed illi⁹ cognti q⁹
ptinere nouim⁹ ut illud etiā
qđ adhuc ignotū querimus
nouerim⁹ sicut de īcognito
verbo paulo ante locuti su
mus. Aut ipm̄ scire quisq̄
amat qđ nulli scire sive ali
quid cupienti eē mcognitū
pt⁹ Hijs causis vident⁹ amāe
īcognita qui scire aliq̄d vo
lūt qđ nescīūt. et ppt⁹ ardē
tiorem querendi appetitū
sine amore eē dici nō pnit.
Sed cū res se aliter habe
at neq̄ oīno q̄dq̄m amet⁹
mcognitū. arbitror me p
suasisse verū diligent⁹ intuē
tibus. Sed quia exempla
que dedim⁹ eorū sūt qui
aliquid qđ ipī nō sūt nosse
cupiūt videndū est ne for
te aliq̄d nouū genus appa
reat cū sepā mens nosse
desiderat. An īcognita sibi
sit mens cū se ut nouit q̄rit

//.capꝫ. iij.

Quid ergo amat mens
cū ardenter sepāz q̄rit
ut nouit dū mcognita sibi
est. Scire enī mens sepāz que
rit ut nouit et mflāmatur
hoc studio Amat igit⁹ sed qđ
amat si sepām quō cū se nō
dū nouerit ne quisq̄m possit
amare qđ nescit. an ei fama
p̄dicauit spetiē suā sicut de
absentibz solem⁹ audire. fforte ergo non se amat sed qđ
de se fingit hoc amat lōge
fortasse aliud q̄m ipā est
aut si se mens sua simile
fingit. et ideo cū hoc fig
mentū amat se amat ante
q̄m nouit quia id qđ sui
simile ē mtuet⁹. nouit g⁹
alias mentes ex quibus
se fingat et genere ipso
sibi nota ē. Cur g⁹ cū ali
as mentes nouit se non
nouit cū sepā mihil sibi
possit eē p̄sentius. Qđ si
ut oculus corpis magis alia
oculi noti sunt. q̄m ipi sibi.
Non se g⁹ querat nūq̄m
īuētura. Nūq̄m em̄ se ocu
li p̄ter speculā videbunt.
nec ullomō putādū ē etiā
rebus īcorpeis contēplā
dis tale aliquid adhiberi
ut mens tāq̄m m speculo

se nouit. An m rone veritatis eterne videt qm spectio sui sit nosse semetpaz et hoc amat qd' videt. studet qz m se fieri. qa ejus sibi nota no sit. notu ei tame e ej bonu sit ut sibi nota sit. Et hoc quidem pmirabile e nondu se nosse et qm sit pulchru se nosse ia nosse. An aliquem finem optimu id e securitatem et btitudinem sua videt pquada occulta memoria q m longinqua eam progressam no deseruit. et credit ad eundem finem msi sepam cognouerit se puenire no posse. Ita du illud amat ho querit et notu amat illud ppt qd' querit ignotu. Sed cur memoria bitudis sue potuit et memoria sui cu ea pdurare no potuit ut tam se nosset que vult peruenire qm nouit illd quo vult pcire. An cu se nosse amat. no se qua nodu nouit. sz npm nosse amat. acerbiusqz tollerat se npaz deesse scie sue qua vult cuncta cpl'hendere. Nouit aut qd sit nosse et du hoc amat qd' nouit etia se cupit nosse. ubi go suu nosse nouit si se no nouit? Na nouit qd' alia nouit. se aute non nouerit. Nunc enim nouit & et quid sit nosse. Quo pacto igit se aliquid scientem sit que sepam nesit? Neqz em alteram mentem scientem scit. sed sepam. Scit ergo sepam Deinde cu se qrit nel nouerit querentem se ia nouit. Jam se go nouit Qua ppt no pt omno nescire se q du se nescientem sit se utqz sit. Si aute se nescientem nesciat. no se queret ut sciat. Qua ppter eo po quo se q rit magis se sibi notam qm ignotam esse cognoscit. Nouit enim se querentem atqz nescientem du se querit ut nouerit. Quid go dicem? An qd' ex pte se nouit et ex pte non nouit? Sed absurdum e dicere no eam totam scire quod scit no dico totum sit. sz qd' sit tota sit. Cum itaqz aliq de se scit qd' no tota no pt totam se scit. Scit aut se aliquid scientem nec pt quicq scire msi tota. Scit se igitur totam. De ppis mentis que non potest ignorare. cap. my.

Deinde quid eius ei tam notum est qm se viuere Non pt aut et mens ee et no viue qm ht etia amplu ut mtelligat. Nam et aie

·x·

bestiaꝝ viuūt sed nō mtel
ligūt. Sit ut gō mens tota
mens est. sit tota viuit. Nō
uit aūt se viuere. Totā se gō
nouit. Postremo cū se nosse
mens querit mentē se ēe iā
nouit. Alioqn utrū se querat
ignorat. et aliud pro alio
forsitan ḡrat. Fieri enī pt ut
ipa non sit mens. atqz ita
dū mentē nosse querit mēs
nō seipam querat. Qua ꝓpt
qm cū querit mens quid sit
mens nouit qd' se querat.
profō nouit qd' ipa sit mēs.
Porro si hoc ī se nouit q mēs
ē et tota mēs ē totā se nouit
Sz erre nō se nouit ēe mentē
cū aūt se querit hoc tm mō
nouit qd' se querat. pt ei
etiam sit aliud pro alio ḡre
si hoc nesrit ut aūt nō que
rat aliud pro alio procul
dubio nouit quid querat
At si nouit qd querat et se
ipam querit. seipam utqz
nouit. Quid ergo adhuc
querit. Sz si ex pte se no
uit. ex parte aut adhuc q
rit nō seipam sed partem
suā querit. Cū ei ea ipa di
citur tota dicit. Demde qz
nouit nondū se a se ītēta
totā nouit qnta sit tota atqz
ita querit qd' deest. quēad
modū solem⁹ querē ut ve
niat ī mentē qd' extidit n⁹
tamē penitus extidit quia
pt recognosci cū venit hoc
ēe qd' querebat. Sz quomō
mens veniat ī mētē quasi
possit mens. m mente non
ēe. Iuxta attedit qā si pte
īuenta nō se totā querit tm
tota se querit tota gō sibi
ꝑsto est et quid adhuc ḡrat nō
ē. Hō enī deest qd ḡrit nō i⁹ q
ḡrit Cum itaqz tota se que
rit nihil eius deest. Aut si
nō tota se querit sed pars q
īuenta ē querit partē que
nōdū īuenta ē. non se gō mēs
querit cuꝰ se nulla ps ḡrit.
pars em que īuenta est nō
se querit. pars aūt q nōdū
īuenta ē net ipā se querit.
qm ab ea q iā īuēta ē pte nō
querit. Quo tm qz net
tota se querit mens n⁹ ps
eius ulla se querit. se mēs
oīno nō querit. In quo mēs
nosse debeat et a quibz se
abstinere ne eis quasi ꝓpijs
delectetur. atqz ita se mi⁹
nouerit. Cap. v.

Qt quid ergo ei pceptū
est ut seipam cognoscat. Cre
do ut se cogitet et sēm na
turā suam viuat. id ē ut serū
dū naturā suā ordinari appe

tat. sub eo scilicet cui subdē
da ē. supra ea quibus ꝓponē
da est. sub illo a quo regi de
bet supra ea que regere de
bet. ¶ Multa enim ꝑ cupidita
tē prava tāqm sui sit oblī
ta sic agit. Videt enī quedā
intrinsecus pulchra ī prestā
tiori natuā que deus est et
cui stare debeat ut eius fruat
volens ea sibi tribuere et
nō ex illo similis illius sed
ex sepā esse qd ille ē. auer
titur ab eo mouetur qz ꝙ la
bitur in mín⁹ et mín⁹ qd pu
tat ⁊ aplius et ⁊ aplu⁹ qa nᶜ ꝓpā sibi
nᶜ ei q̄tqm̄ suffecit retinēdi ab
illo qui solus sufficit. ¶ Ideoqz
ꝑ egestatē ad difficultatē fit
nimis intenta ī actiones
suas et ī quietas delectati
ones quas per eas colligit.
Atqz ita cupiditate acqui
rendi noticias ex hijs que
foris sūt quorū cognitum
genus amat et sentit a
mitti posse nisi ī pensa cu
ra teneamᵗ perdit securi
tatē. tantoqz sepām mín⁹
cogitat. qnto magis securā
ē qd se non possit amittere
¶ Ita cū aliud sit nō se nosse.
aliud non se cogitare. neqz
enī multas doctrinas pitī
ignorare gramaticam di

tim⁹ cū eā nō cogitat qua
de medicine arte cui cogi
tat. Cū ergo aliud sit nō se
nosse aliud nō se cogitare.
tanta vis est amoris ut ea
que cū amore diu cogitaue
rit. eisqz cure glutine ilie
serit. attrahat secū etiam
cū ad se cogitandū quodā
mō redit. Et quia illa corpa
sūt que foris per sensus car
nis adamauit eoꝝqz diutur
na quadā familiaritate ī
plicata ē net secū potest
introrsus tanqm̄ in regio
nē incorporee natuē ipsa
corpa inferre. ymagines
eorū cogitauit et rapit fac
tas in semetipā de semet
ipsa. Dat ei eis formā
dis quodā substātie siue
seruat aūt aliquid quo li
bere de specie taliū ymagi
nū iudicet et hoc est ma
gis mens id est rationalis
intelligentia que seruat
ut iudicet. ¶ Nam illas āie
ptes que corpm̄ similitudibz
informātur etiā cū bestijs
nos coēs habere sentim⁹..

In quibz mens de se cogitās
possit errare. Caplm̄. vi

Errat autē mens cū se ipsā
ymaginibz tanto amore
cōiungit ut etiam se aliq̄

·x·

esse huiusmodi existimet. Ita
enī cōformatur eis quodā
mō nō id existendo sed pu
tando nō quo se ymaginē
putet sed oīno illud rpm cui
ymaginē serū habet. Vigeat
quippe in ea uidituī distemē
di corpus qđ foris relinquit
ab ymagine quā de illo serū
gerit nisi cū ita exprimūt
eedē ymagines tanqm fo
ris sentiāt nō intus cogitē
tur. sicut dormientibz aut
furentibz aut in aliqua ex
tasi attendere solet. Cū itaqz
se tale aliquid putat corpus
ee se putat. et quia sibi be
ne consciā ē principatus sui
quo corpus regit. De opi
nionibus eoz qui mentē aliq̄
principiū corpis ee senserūt

Hunc sextū ē ut Cap. vij.
quidā quererent quid
corpis amplius valeret in
corpe et hoc esse mētē uel
oīno totā aiāz existimaret.
Itaqz alij sanguinē. alij cere
brū alij cor non sicut scptuā
dicit. Confitebor tibi dne in
toto corde meo. et diliges do
minū deū tuū ex toto corde
tuo. hoc enī abutendo uel
trāsferendo uocabulo dr a
corpe ad aīmū sed rpāz oīno
pticulā corpis quā in uisce
ribz dilamatis videm eā
ee putauerūt. Alij ex mi
nutissimis indiuiduisqz cor
pusculis que athomos di
cūt concurrētibz in se atqz
cohęrentibz eā confici cre
diderūt. alij aerē. alij ignē
substātiā eius ee dixerunt.
alij eā nullā ee sbām. quia
nisi corpus nullā sbāz pote
rant cogitare et eam corp
ee nō ueniebāt sed rpām
temperationē corpis nri
ul' cōpagē primordioz ex
ista caro tanqm cōnexitur
esse opinati sunt. eoqz oēs
eam mortalem ee senserūt.
quia siue corpus eet. siue
aliq̄ cōpositio corpis non
posset utiqz imortalit permanere. Cui vero eius
sbām vitā qndā nequaqm
corpeā qnquidē vitā omē
viuū corpus aiantē at vi
uificantē ee reppererunt
consequēter et imortalē
quia vita carere vita non
potest ut quisqz potuit
probare conati sunt. Nā
de quito illo nescio q cor
pore qđ notissimis qua
tuor huius mūdi elemētis
quidā cōiungentes hinc aiāz

ee dixerūt hoc loco diu disse
rendū nō puto. Aut enī hoc
vocant corpus qd' nos ciuꝰ
in loci spacio pars toto mi
nor est et in illius ānuandi
sūt qui mentē corpoream
ee crediderūt aut si ul' oem
subam uel oem mutabilē
subam corpus appellat cū
sciant nō oem locorū spacijs
aliqua longitudine et latitu
dine et altitudine contineri
nō cū eis de vocabuli ques
tione pugnandū ē. In hijs
oibus sententijs quisqs vi
det mentis naturā et ee
subaz et nō ee corporeā id ē
nō minore sui pte minus
occupare loci spaciū. maiusq
z maiore simul oportet vi
deat eos qui opinātur esse
corpeā nō ob hoc errare q
mens desit cor notine sed
qd' adiūgūt ea sme quibus
nullā possūt cogitare natu
rā Sme fantasijs enī corpo
rū quicquid uisi fuerint
cogitare nichil oīno ee ar
bitrant ideoq non se tāq
sibi desit mens requirat.
Quid enī tā cognitioni ad
est qm id qd' menti adest.
aut quid tam menti adest
qm ipa mens. Unde et ipa
que appellat inuentio si verbi
originē retractemꝰ. quid ali
ud resonat. nisi quia inuenire
est in id venire qd' quritur.
Postea que quasi ultro in men
tem venerūt non usitate di
cūtur inuenta q̄uis cognita
dici possint quia nō in ea q
rendo tendebamꝰ ut in ea
venirem⁹ hoc ē ea inuenire
mus. Quapp sicut ea que
oculis aut ullo alio corpis
sensu requirūtur ipa mea
querit. Ipa enī etiā sensū
carnis intendit. cui autem
inuenit cū i ea q̄ requirūt
idem sensus venit. sic alia
que nō corporeo sensu mt
nuncio sed p semsa nosse de
bet cū in ea venit inuenit a
se in superiore substātia id ē i deo
aut in ceteris aiē partibz
sicut de ipis ymaginibz cor
porū cū iudicat. Intus ēi
in aiā eas inuenit per cor
pus impressas. Quomens
nosse se querens nichil de
se corporeū debeat cogitāe.

Ergo semp Cap octauū.
quēadmodū querat et
inueniat mirabilis questio
ē quo tendat ut querat a
quo veniat ut inueniat. Cū
enī tam in mēte qm mens ē.

.x.

Sed quia m hys ē que cū amore cogitat. sēsibilib⁹ ūt id ē corpalib⁹ cū amore assuefacta est nō valet sine ymaginibus eoꝝ ēe m semetipā. Hinc ei oboritur errorus de quibus dū rerū sensaꝝ ymagines seorsum nere a se nō pt ut se solā videat. Coheserūt enī mrabiliter glutine amoris et hoc ē eius īmūdicia. qm̄ dū se solam mtitur cogitare. hoc se putat ēe sine quo se nō potest cogitare. Cū igit ei p̄cipit⁹ ut semetipam cognoscat nō se tāq̄ sibi detracta sit querat. sz id qd̄ sibi addidit detrahat. Interior ē enī ipa nō solū qm̄ ista sensibilia q̄ manifeste foris siūt sed etiā qm̄ ymagines eoꝝ que m pte quadā siūt aīe quā habent et bestie q̄ⁿus mtelligencia careant que mētis ē ꝓpria. Cū ergo sit mens mterior quodāmō exīt a semetipā. cū m hec quasi vestigia multaꝝ itentionū exerit amoris affectū Que vestigia tamq̄ īprimūtur medīe qm̄ hec que foris sunt corpalia sentiūtur ut etiā cū absūt ista. presto sint tamē ymagines eoꝝ cogitātibus. Cognoscat ergo semetipam nec quasi absentē se querat. sed mtēnionē volūtatis qua p alia vagabatur statuat m sepā et se cogitet. Ita videbit q̄ nūqm̄ se nō amauerit nūqm̄ nescierit. sed aliud sciū amādo cū quo se cōfudit et cōtexuit quodā modo atq̄ ita dū siciut vnū diuersa cōplectit⁹ vnū putauit ēe que diuersa siūt.

Quō mens cognoscat semetipsam

Non itaq̄ velut ab sentē se querat cernere. sed p̄sentē se curet discerne⁹. nec se quasi nō norat cognoscat. sed ab eo q̄ alterū nouit dinoscat. Ipm̄ enī qd̄ audit cognoscere semetipam quomō agere curabit. si nescit aut quid sit cognoscere. aut qd̄ sit semetipsam. Si aut utrūq̄ nouit. nouit et semetipam qua nō ita diu⁹ menti cognoscere semetipam sicut dr cognoscere cherubim et seraphim. De absentibz enī illis credim⁹ sēm qd̄ celestes q̄dam potestates ēe p̄dicant⁹ Neq̄ sicut dr cognoscere volūtatem illi⁹ horis que nobis nec ad sentiendū ullomodo n⁹ ad mtelligendū p̄sto est nisi corpalibz signis editis et hoc ita ut magis credam⁹

qm̃ mtelligam⁹ neq; ita ut dr̃ hom̃i vide facie tuã. qd̃ nisi in speculo fieri nõ pt̃. ſNam et ipã facies mã absens ab aspc̃tu mõ est. qã nõ ibi est quo il le dirigi pt̃. sed cũ dr̃ menti cognosce tempam̃ eo ictu quo mtelligit qd̃ dictũ est tempã cognosce sempam̃. nec ob aliud qm̃ eo qd̃ sibi p̃sens ẽ. Si aũt id qd̃ dm̃ est non mtelligit nõ utiq; faciat. Hoc igit̃ ei p̃cipitur ut faciat. qd̃ cũ p̃ceptũ ipm̃ mtelligit faciet. ſNõ g⁹ adiũgat aliq̃d ad id qd̃ sempã⁹ ogsat cũ audr̃ ut sempã⁹ ogsat. Certe ei no uit sibi dici. sibi scilicet que est et mtelligit et viuit. Sz est et cadauer viuit et pecus. mtelligit aũt nec cadauer nec pecus. Sic ergo se ee et viuere scit quomõ est et viuit mtelligẽcia. Qd̃ mẽs nosse se cupiens nichil eor̃ de se opinari debeat de quibus scit esse dubitandũ. Cap̃. x.

Cum ergo verbi gratia mens aerẽ se putat aerem mtelligẽ putat se tm̃ mtelligere scit. aerẽ aũt se ee non scit. sed putat. Se cernat qd̃ putat cernat quod scit hoc ei remaneat. Unde ne illiquidẽ dubitauerint qui aliud atq; aliud corp⁹ ee mentẽ putauerũt. ſNeq; enim mens oĩs aerẽ se ee existimat. sed alie ignẽ. alie re rebũ alieq; aliud corpus et aliud alie sicut supr̃ cõmeõra ui. Omẽs tamẽ se mtelligẽ nouerũt. et ee et viuere. sed mtelligere ad id quod mtelligũt referunt. Esse aũ et viuere ad sempas et nulli dubiũ ẽ nec quẽqm̃ mtelligere qui nõ viuat. nec quẽq; viuere qui nõ sit. Ergo con sequenter et ee et viuere id quod ĩtelligit nõ sicuti est cadauer qd̃ nõ viuit. nec sicut viuit aia que nõ ĩtel ligit. sed ꝑuo quodã eodẽq; prestantiore modo. Itẽ velle se sciũt neq; hoc posse quẽq; qui nõ sit et qui nõ viuat puter sciũt. Itẽq; ipam̃ vo lũtatẽ referũt ad aliquid qd̃ ea volũtate volũt. ſNemo se etiã se sciũt. simulq; sciũt. qd̃ nemo meĩsset nisi esset ac viueret. Sed et ipas me moriã referim⁹ ad aliquid qd̃ ea memimim⁹ Duobus igit̃ hoc triũ meõria et ĩtel ligencia multaq; rerũ noti cia atq; sciencia continetur Volũtas aũt adest per quã fruamur eis uel utamur. ſFruimur em̃ cognitis ĩ quib⁹

uolūtas ꝛpā ꝓpt̄ ſenpām de lectata cōquieſcit. utimur uō eis que ad aliud referimus quo fruendū ē. ſ̄ nec ē alia uita ħoīm uiciosa atq; culpabilis qm̄ male utens et male fruens. De quare nō eſt nūc diſſerendi locus. ſz qm̄ de natura mētis agit̄ remoueam⁹ a conſideratiōe mā omēs notitias que capiūtur extr̄ iſensis per ſenſus corpis. et ea q̄ poſſum⁹ omēs mentes de ſeipīs noſſe certaſq; ee dilīgēa⁹ attendam⁹. ſtrū em̄ aeris ſit uis uiuēdi. remiſcendi. mtelligendi. uolendi cogitādi. ſciendi iudicādi. an igms cerebri. an ſanguis an athomos. an preter uſitata quatuor elementa. ſpūs neſcio cui⁹ corpis. an ſpūs carnis mē cōpagō. uel ꝑamētū ħec efficere ualeat dubitauerūt ħoīes et alius hoc. alius illud affirmare conatus eſt. Viuere ſe tñ et memīſſe et mtelligē et uelle et cogitare et ſcire et iudicare quis dubitet quādoquidē etiā ſi dubitat uiuit. ⁊ ſi dubitat uñ dubitet meīnit. ⁊ ſi dubitat dubitare ſe ītelligit. ſi dubitat certus ee uult. ſi dubitat cogitat. ſi dubitat ſat ſe neſcire. ſi dubitat iudicat ſe nō temere conſentire oportē. Quisq; igit̄ aliūde dubitat de ħis oībus dubitāe nō debet. que ſi nō eēnt. de ulla re dubitāe nō poſſet. Nec oiā qui uel corpis uel cōpoſitionē ſeu temperationē corporis ee mētem putant in ſubiecto ee uolunt uideri. ut ſubſtāa ſit aer uel ignis. ſiue aliud aliqd̄ corpis qd̄ mentē putant. Intelligēa uero ita inſit ħuic corpori ſicut qualitas ei⁹ ut illud ſubiectū ſit. ħec in ſubiecto. ſubiectū ſcilicet mens quā corpis ee arbitrātur. i ſubiecto aūt intelligēa. ſiue quid aliud eorū que certa nobis ee cōmemorauim⁹. uxta qd̄ opinātur etiā illi qui mentē ipām negāt ee corpis ſed cōpaginē aut ꝑationē corpis. Nichil em̄ intereſt quod illi mentem ipām dicūt ee ſubz i quo ſubiecto ſit intelligēa. Iſti aūt ipām mentē in ſubiecto ee dicūt corpe ſcilicet tui⁹ cōpoſito ſiue ꝑacto eſt. Vnde conſequēt⁹ etiā

mtelligentiã quid aliud q̃ in eodem ſubiecto corpe exiſtimãt. Qui oẽs nõ aduertunt mentẽ noſſe ſe etiam cũ querit ſe ſicut iã oſtendim⁹. Nullo mõ aũt recte dr̃ ſciri aliqua res dũ ei⁹ ignoratur ſubſtãtia. Quappe dũ ſe mens nouit. ſubſtantiam ſuã nouit et cũ de ſe certa ẽ. de ſuba ſua certa ẽ. Certa ẽ aũt de ſe ſicut conuincũt ea que ſupra dicta ſũt nec oĩno certa ẽ utr̃z aer an ignis ſit. an aliquod corpus uel aliq̃d corpis. Nõ ẽ ign⁹ aliquid eor̃. Totũq̃z illud qd̃ ſe uidetur ut nouerit ad hoc ptinet. ut certa ſit non ſe eſſe aliq̃d eor̃ de quibus incerta ẽ id q̃z ſolũ ee ſe certa ſit qd̃ ſolũ ee ſe certa ẽ. Sic enĩ cogitat ignẽ aut aerem et quicquid aliud corpis cogitat. Neq̃z ullo modo fieri poſſet ut ita cogitaret id qd̃ ipa ẽ quẽadmodũ cogitat id qd̃ ipa nõ ẽ. per fantaſiam quippe ymaginariã cogitat hec oĩa ſiue ignẽ ſiue aerem ſiue illud uel illud corpus partẽ ne ullã ſeu cõpaginem tẽpationẽ q̃z corpis. Nec utiq̃z iſta oĩa ſed aliq̃d hor̃ ee dr̃. Si quid aũt hor̃ eſſet aliud q̃ cetera cogitaret nõ ſciret p ymaginale figmentũ ſicut cogitant⁹ abſentia que ſenſu corpis tacta ſũt. ſiue oĩno ipa. ſũ eiuſdẽ generis aliqua ſed quadã interiore nõ ſimulata ſed uera pncia. Nõ enĩ quidq̃ illi eſt ſeipa p̃ſencia⁹ ſicut cogitat uiuere ſe et meminiſſe ſe et intelligẽ et uelle ſe. Nouit enĩ hec in ſe nec ymaginatur quaſi extra ſe illa ſenſu tetigerit ſicut corpalia queq̃z tãgũt. Ex quor̃ cogitationibz ſi michil ſibi affingat ut tale aliquid ee ſe putet quicq̃d ei de ſe remaneat hor̃ ſolũ ipa eſt. // De memoria ĩtelligentia et uolũtate in quibus mens habet in ſe quandam ymagiñ diuine trinitatis cap. xi.

Remotis igitur paululũ ceteris quor̃ mẽs de ſeipa certa ẽ tria hec potiſſimũ conſiderata tractem⁹ memoriã. intelligentiã uolũtatẽ. In hijs enĩ tribz iſpiri ſolent etiã igenia paruulor̃. cuiuſmodi pferat modolen. Quanto quippe tenacius et facilius puer meminit. quantoq̃z acrius ĩtellig

·x·

et ſtudet ardencius. tanto ē laudabilior ingenij. Cū vēo de cuiuſqm doctrina q̄ritur. nō q̄nta firmitate aut finali tate meminerit. uel q̄nto acumine intelligat. ſed q̄d meminerit et quid intelligat querit. et quia nō tm̄ q̄ doc tus ſit conſideratꝰ laudabilis aīm. ſed etiā q̄m bonꝰ non tm̄ quid memineit et quid intelligat. verū etiā q̄d velit attenditꝰ. nō q̄nta flagrancia velit ſed q̄d velit p̄ius. deinde q̄ntū velit. Tuē enī laudan dus ē aīm velementer a mans. tū id q̄d amat vele menter amādū eſt. Cū ergo dicūtur hēt tria ingenia doc trina uſus. p̄rimū horū conſi deratur in illis tribꝰ quid poſſit quiſq; memoria intelligē cia voluntate. Deinde eorū conſideratur quid habeat quiſq; in memoria et intelligencia quo ſtudioſa volūta te p̄ueneit. Jam vēo uſus tertius in voluntate ē per tractante illa q̄ memoria et intelligēcia tōtinētur. ſiue ad aliquid ea referat. ſiue eorū fine delectāta tōqueſcat. Vti enī dī q̄d in uſum uene rit ad id quod amas obtinē dum referre. ſi tamē aman dū eſt. Frui eſt enī amore īhe rere alicui rei ꝓpt̄ ipām. Vti ē enī aſſumē aliquid in fa cultatē voluntatis. Frui ē aūt uti cū gaudio non adhuc ſpei. ſed iam rei. Proinde oīs qui fruit. utit. aſſumit ei aliq̄d in facultatē voluntatis cū fine delectationis. Nō aūt oīs qui utitur fruitur. ſi id quod in facultatē voluntatis aſſu mit. nō ꝓpt̄ illud ipm̄ ſed ꝓpt̄ aliud appetuit. Hec igit̄ tria. memoria intelligencia. voluntas. q̄m nō ſunt tres vite. ſed una vita. nec tres men tes. ſed una mens. conſeq̄ ter utiq; nec tres ſubſtancie ſunt ſed una ſubā. Memoria quippe q̄ vita et mens et ſubā dī ad ſeipām dī. Cū vō memoria dicit ad aliq̄d rela tiue dī. Hoc quoq; de intel ligēcia et de voluntate dixe rim. Et intelligēcia quippe et voluntas ad aliq̄d dī vita eſt aūt vnaq̄q; ad ſeipām et mens et eſſencia. Cuncta tria hēt eo unū ſunt quo una vita. una mens una eſſen cia et quicq̄ aliud ad ſeipā ſingula dicūt. etiā ſimul nō pluraliter ſed ſingulari ter dicūtur. Eo vero tria q̄ ad ſe inuicem referūtur. Cuius

si equalia nō essent nō solū singula singulis sed etiā oī bus singula nō utraq; se iui tem caperēt. Neq; enī tan tū a singulis singula. uerū etiā a singulis oīa capiūt. Memini enī me habere me moriā et intelligentiā et vo lūtatē. et intelligo me ītel ligere. et velle et memīsse et volo me velle et memīsse et intelligere. totāq; meā memoriā et intelligentiā et volūtatē simul memini. Cū enī memorie mee nō memini. nō est in meōria mea. Nichil aūt tam ī meō ria qm̄ ipa meōria est. Io tam ergo memini. Itē quc quid intelligo. intelligē me scio. et scio me velle quicq; volo. Quicquid aūt scio me mini. Totam igit intelligē tiā. totāq; volūtatē meā memini. Similiter tū het tria intelligo. tota simul intelligo. Neq; enī quicq; intelligibiliū non intelligo. nisi cū ignoro. Cū autem ignoro. nec memini nec volo. Quicq; utraq; intelligibiliū nō intelligo. consequent etiā nō memini nec volo. Utrū ergo intelligibiliū memini. et volo consequenter ītelligo

Volūtas etiā mea totā intelli gentiā totāq; memoriā meā capit dū toto vtor qd intelli go et memini. Quappt quādo iuuitem a singulis et tota et oīa capiūtur equalia sūt tota singula totis singulis. et to ta singula siml oībus totis. et het tria unū. una vita u na mens. una essentia.

De querenda ymagine trīm tatis etiam in hijs que aīa ex corpis sensibz cōcipit Cap. xij.

Iam ne igit ascendendū est qualibusctūq; intentioms vi ribus ad illam siīmā et altis simā essentiā cui impar y mago est humana mēs. Sed tū ymago est. An adhuc ea dem tria distinctius declarā da sūt in aiā p illa que extri secus sensu corpis capim. ubi tpalia ipsumit rerū corpeaq; notitia. Inde quippe ipaq; in meōria et intelligētia et volūtate suimetipi talem repiebam. ut qm̄ semp se nosse sempq; sempām uelle cōphendebat. Simul etiā sp siu meīmisse semp q; sempām in telligere et amare cōphen deretur. qbus nō semp se co gitaret. distretā ab eis que non sunt quod ipa est ac p hoc difficile in ea dinosci

·x·

memoria ſiu et mtelligẽtia ſui. Quaſi eñ non ſint hec duo. ſz unũ duobus vocabul' appelletur. ſic apparet m ea re ubi valde iſta cõiuncta ſũt et aliud alio nullo p̃cedit tpe. amorq; nr̃ẽ nõ ita ſentit eẽ tũ eũ nõ prodit mdigẽtia qm̃ ſemp p̃ſto ẽ qd' amatur. Quapter etiã tardioribus dilucſcẽ hec p̃nt dũ ea trãctantur que ad aĩm tpe actẽdũt. et que illi tpaliter attẽdũt cũ meĩnit quod ante nõ meĩnerat. et cũ videt quod antea nõ videbat. et cũ amat qd' antea nõ amabat. Sed alud hec tractio iam poſcit ex ordiñ ꝓpt' hũius libelli modũ.

Explicit liber decimus.

Incipiũt capitula libri xi. Cã

De ymagine tri pitulũ p̃m
mtatis etiã m eo qd' yma
go dei nõ eſt id eſt m hoĩe ex
teriore Capũ ſd'm De viſibi
li et vidente atq; viſione cã mj.

De memoria qua viſoriũ y
mago retinetur. et mten
tione aĩmi qua m utriũq; conturritur. Capũ q̃rtũ De
ymaginibz quas cogitacoĩbz
acies mtuetur m fantaſia
quã memoria cõtinet cap̃. v.

De cogitacoĩbus ĩnoxijs
et de hijs que ab actẽ retor
dationis abigende ſiũt cap̃ vi.

De fine volũtatis quo cog
noſcitur recta an prauа ꝛ ꝛpba
ꝓpiam cap̃. vij. De ea trini
tate que iã nõ ex corpe neq;
ex corpis ſenſu ſed de memoria
naſcitur cogitantis cap̃. viij.

De multiplicacoĩbz trinitatis
que ex recordatione parũit cã ix.

Quod m quolibz genere trini
tatis volũtas nec pareſ ĩueĩ
atur ẽ nec proles. cap̃. x.

Quã facile ſit cogitãti fingẽ
ſibi eãs ſpecies qs nõ vidit
ex earũ recordatione quas
vidit cap̃. xi. De menſura
et nuo et pondere quoz ſilĩ
tudo ſit m memoria et viſioe
et volũtate. De ymagiẽ
trinitatis etiã m eo qd' yma
go dei nõ eſt id eſt m hoĩe
exteriore querẽda. capl' p̃mũ.

Nemiñ dubiũ
ẽ ſicut mteriorẽ
hoĩem mtelligẽ
tia. ſic exteriorem
ſenſu corpis p̃
ditũ. ¶ Nitamur ergo ſi poſſi
mus m hoc quoq; exteriore
indagare qualecũq; veſtigiũ
trinitatis. nõ quia et nr̃ẽ eo
dẽ modo ſit ymago dei. ſed ma
nifeſta ẽ quippe apoſtolica
ſententia que mteriorẽ hoĩ
nem renouari m dei agnitio

nē declarat sm ymagmē
eius qui creauit eū. cū et a
lio loo dicat. et si exterior
homo nr corrūpit. sed īterior
renouatur de die m diē. In
hoc ergo q corrūpit. quera
mus quēadmodū possum
quādā trinitatis effigiem.
et si nō expressiorē tn fortas
sis ad dinoscendū faciliorē
Neq enī frustra et iste hō
dr. msi quia m est ei nō nul
la interioris silitudo. Et illo
rpō ordme conditionis nr
quo mortales atq carnales
effecti sum. faciliusq et quasi
familiarius visibilia qm̄ ītel
ligibilia pertractam. Cū ista
sint exterius. illa interius
et ista sensu corpis sentiam.
illa mente intelligam. nos
q rpi aiō nō sensibiles sum
id ē corpa sed intelligibiles
qm̄ vita sum. Tamē ut
dixi tanta facta ē ī corpib
consuetudo et uta m hac mi
ro modo relabens foras se
mā proiecit intencio ut cū
ab interno corpm ablata fue
rit ut m spū multo certiore
ac stabiliori cogitione figa
tur refugiat ad ista. et ibi
appetat requiē. vñ traxit
m firmitatē. Cui egritudini
congruendū est ut si qñ ītes
ora spualia accōmodatius
distingue atq facilius īsinu
are conamur de corpalib
exteioribus silitudinū docu
menta capiam. Sensu igit
corpis exterior homo p̄ditus
sentit corpa et iste sensus qd
facile aduertit ni quīq par
titus ē. videndo. audiēdo. ol
faciendo. gustando tangēdo.
Sed et multū ē et nō neces
sariū ut oēs hos quīq sen
sus id qd querim interro
gem. Qd enī nobis unus
eoz renūtiat etiā ni certis
valet. Itaq potissimū testi
mo utamur oculoz. Is
enī sensus corpis maxime
excellit. et est visioni mētis
pro sui generis diuersitate
vicinior. De visibili et vide
te atq visione cap. ij.
Quigitur aliqd corp vide
mus. hec tria qd facilimū
est considerāda sunt et di
noscenda. Primo rā res
quā videm siue lapidē siue
flāmā aliquā siue qd aliud
qd videri oculis p̄t. qd utiq
iam ee poterat et anqm̄ vi
deretur. Deinde visio q nō
erat p̄ns qp rem illā obiectā
sensui sentirem. tertio qd

·xj·

m ea re que videt᷑ qm̃ diu
videtur sensu detinet oculoꝝ
id ē aīmi mtentio. In hys
igitur tribus nō solū ē maī
festa distinctio. sed etiā dis
creta natuā. Primū quippe
illud corpus visibile lōge
alteūs nature est qm̃ sen
sus oculoꝝ quo sibimet īci
dente fit visio. Ipāqz visio
quid aliud qm̃ sensus ex ea
re que sentitur mformat᷑
apparet q̃ius re visibili de
tracta nulla sit net ulla oī
no ēē posset talis visio si
corpus nō sit qd̄ videri
queat. Nullo mō tamē eius
dem subē est corpus quo for
matur sensus oculoꝝ cum
idē corpus videtur et ipā
forma que ab eo dē īpri
mitur sensui que visio vo
catur. Corpus enī visum
m sua natura sepabile est.
Sensus aūt qui iam erat
m aiante etiam priusqm̃
videret qd̄ videre posset
tū m aliquod visibile īcur
reret ul' visio que fit ī sen
su ex visibili corpe cū iam
cōiūctū est et videt᷑. Sen
sus ergo uel visio id ē sen
sus nō formatus extrinse
cus ul' sensus formatus ex
trinsecus ad aīantis na
turā pertinent oīno aliam
qm̃ est illud corpus qd̄ vidē
do sentim⁹ qo sensus nō ita
format᷑ ut sensus sit sed ut
visio sit. Nam sensus ut āte
obiectū rei sensibilis n̄ eēt
m nobis nō distarem⁹ a cē
tis dū nichil videm⁹ siue ī
tenebris siue clausis oculis.
Hoc aūt distam⁹ qd̄ nobis
mest et nō videntibz qo vi
deri possim⁹ qui sensus vo
catur. Illis vero nō īest n᷑
aliūde mſi q̃ eo carent ceci
appellātur. Itēqz illa aīmi
mtentio que m ea re quā
videm⁹ sensū tenet atqz v
trūqz cōuīgit nō tm̄ ab ea
re visibili natuā differt.
qñquidē iste aīm⁹. illud cor
pus ē sed ab ipō quoqz sen
su ac visione qm̃ solus aī
mi est hec mtentio. Sens⁹
aūt oculoꝝ nō ob aliud sen
sus corpis dicit᷑ mſi quia et
ipī oculi mēbra sūt corpis.
et q̃ius nō sentiat corpus
ex anime. aiā tm̄ cōmixta
corpi per mstrumētū sentit
corporeū et idem mstrumē
tū corpus vocat᷑. Cui etiā
passione corpis cū quisqz ex
cetatur mterceptus extin
guitur cū idem maneat aī
mus et eius mtentio lūbz

amissis nō habeat quidem
sensum corpis quē videndo
extrinsecus corpi aduūgat. at
qz m eo viso figat aspectū.
visu tm ipō iudicet se ademp
to corpis sensu nc pre potu
isse nec minu. Manet eī
quda videndi appetitus īte
ger siue id possit fieri siue
nō possit. Per igitur tā cor
pus qd' videt' et ipā visio.
et que utrūqz cōuūgit mtē
tio. mānifesta siūt ad dinosced
nō solū ꝓpter ꝓpria singulor
verū etiā propter differēn
am naturaz atqz m hijs cū
sensus nō procedat ex cor
pore illo quod videtur sed
ex cōpe sentientis aiantis
ciu aiā suo quodā mro mō
cōtēpatur. tm ex corpe qd'
videtur gignitur visio id
est sensus ipē format' ut
iam nō tm sensus q' etiā
m tenebris ēe mteger pt
dū est m coluūtas oculoz.
sed etiā sensus informat'
sit que visio vocatur. Gig
nitur g' ex re visibili visio.
sed non ex sola nisi assit
et videns. Cuius tm ex
visibili et vidente gignit'
visio. ita sane ut ex vidēte
sit sensus oculoz et aspici
entis atqz mtuentis mten
tio. Illa tamē informatio
sensus que visio dicit' a so
lo īprimat' corpe qd' videt'
id est a re aliqua visibili.
Cuius detracta nulla rema
net forma que īerat sensu
dū adeēt illud qd' videbat'.
Sensus tm ipē remanet q'
erat et prius qm aliqd sen
tiretur. velut m aqua vesti
gū tam diu ē donec ipsū
corpus qd' īprimitur est
quo ablato nullū erit cū
remaneat aqua que erat.
anteqm illā formā corpis
capet. Ideoqz nō possum'
quidē dice' qd' sensū gignat
res visibilis. gignit tm for
mā veluti simulitudinē suā
que fit m sensu cū aliquid
videndo sentim' sed formā
corpis qd' videm' et formā
que ab illa m sensu viden
tis fit p eūdem sensū non
discernim'. qm tanta con
uūctio est ut non pateat
discernēdi locus sed rōne
colligim' nequaqm nos
potuisse sentire nisi fieret
m sensu mrō aliqua filitudo
conspecti corpis. Neqz ei
cū anulus cere īprimitur
ideo nulla ymago facta ē
quia non discernitur nisi

xj.

tū fuit ſepata. Sed qm̄ p⁹ ceram ſepatam manet qd̄ factū eſt ut videri poſſit ꝓtēa facile ꝑſuadetur qd̄ terat iam cere forma ī preſſa ex anulo et anq̄m ab illa ſeparetur. Si autē liquido humori anulus adūgeretur eo detracto nichil ymaginis appareret. Nec ideo tū diſcernere ratio nō deberet fiuſſe m illo humore añqm̄ detrahēret⁹ anulī formā factā ex anulo q̄ diſtinguēda ē ab ea forma que m anulo eſt vñ iſta frā eſt que detracto anulo nō erit ꝯiuis illa m anulo maneat vñ iſta facta ē. Sic ſenſus oculoz nō ideo nō habet ymaginē corpis qd̄ videt⁹ qm̄ diu videtur quia eo detracto nō remanet. Ac per hoc tardioribz īgenijs difficilime ꝑſuaderi p̄t formaī m ſenſu mō ymaginem rei viſibilis cū eā videm⁹ et eandē formā ēē viſionem. Sed qui forte aduerterūt qd̄ cōmemorabo nō ita m hac inquiſitione laborabūt. Plerūq; tū diuſcule attenderim⁹ queq; luiāria et demde oculos clauſerim⁹ quaſi verſantur m cōſpectū quedā lucidi colores varie ſeſe cōmutātes et minus minuſq; fulgentes donec ōino deſiſtant. Hāc mtelligendū eſt reliquias ēē forme illius que facta erat m ſenſu dū corpus lucidū videretur paulatīq; et quodāmō gradatī deficiendo variari. Nam et mſertaq; feneſtraq; cancelli ſi eos forte mtuebam⁹ ſepe m rpīs apparuere coloribz ut manifestū ſit hanc affectionē mō ſenſui ex ea re que videbat⁹ ꝑpreſſam. Erat ergo etiam cū viderem⁹ et illa erat clarior et expreſſior ſed ml' tū cōiuncta cū ſpecie rei eius que cernebat⁹ ut diſcerni ōino nō poſſet et ipa erat viſio. Cū etiam tū lucerne flāmula mō quodā diuaricatis radijs oculoz quaſi gemīatur due viſiones fuīt tū ſit res vna que videtur. Singillatī quippe afficiūtur idem radij de ſuo quiſq; oculo emittentes. dū nō ſimīuntur m illud corpus mtuendū pariter cōiūcteq; concurrere ut vnus fiat ex utroq; contuitus et idō ſi vnū oculū clauſerimus non geminū ignem ſed ſi

cuti est vnū videbim⁹. Cur
aūt sinistro clauso illa spes
es videri desinit que ad dex
trū erat vicissimq; dextro
clauso illa iterū morit⁹ que
ad simistrū erat. et longū
est et rei pñti nō necessari
iū mō quere⁹ ac dissere. Ad
enī ad susceptā questionē
satis ē nisi fieret m sensu
mō quedā ymago silima
rei cuus quā cernim⁹. nō
sedm oculoz num - flāme
species geminaret⁹. cū q̄dā
cernendi modus adhibi
tus fuit qu possit cōcursū
separare radioz. Ex vno q̄pe
oculo quolibet mō dedu
to aut īpresso a' m torto si
alter clausus ē dupliciter
videri aliquid qd' sit vnū
nullo pacto potest. Cū
cū ita sint. tria hec q̄us
diuersa natura quēadmo
dū m quandā vnitatem
cōtēperent⁹ meminerim⁹
id ē species corporis que
videtur et ymago ei⁹ ī
pressa sensui qd' est visio.
sensus ve formatus et vo
lūtas aīmi que rei sensi
bili sensū admouet m eo
q; ipām visionē tenet. Hoz
primū id est res ipā visibi
lis non pertinet ad aiantis

naturā nisi cū corpus nrm
cernim⁹ alterz aūt ita ptinet.
ut et m corpe fiat et p corp⁹
m aīa. Fit enī m sensu qu
neq; sine corpe est neq; si
ne aīa. Tertiū vero solus
aīe est quia volūtas ē. Cū
igitur hoz trīū tā diuerse
substātie sint tamē in tātā
coeūt vnitatē ut duo puncta
vix intercedente iudice rō
ne discerni valeant spes
videlicet corpis qd' videt⁹
et ymago eius que fit ī sen
su id ē visio. Volūtas aūt
tantā habet vim copulādi
het duo ut et sensū formā
dū admoueat ei rei q̄ cer
nitur. et m ea formatū te
neat. et si tam violenta ē
ut possit vocari amor aut
cupido aut libido. etiā rete
rū corpus aiantis vehemē
ter affinit. et ubi nō resistit
pigrior diuior q; maties
m silem speciē colorē q; cō
mutat. Licet videre corpus
culū cameleontis ad colo
res quos videt facilima
cōuersione variari. aliorū aūt
aialiū quia nō ē ad cōuer
sionē facilis corpulēcia fe
tus plexq; prodūt libidi
nes matrum que cū mag
na delectatione conspexē

ditas

.xj.

rint. Cum enī teneiora atq; ut ita dyerī formabiliora sūt primordia seminū tā efficaciter et capaciter sequūtur ītē tionē materne aīe et que in ea frā ē fantasiā per corpus qd' cupide aspexit. Sūt exē pla que copiose cōmemorari pnt. Sed vnū sufficiat de fidelissimis libris qd' iacob fecit ut oues et capre varios colo ribus parerent supponendo eis variata virgulta i canalibz aquarū que potantes mtuerentur eo tpe q° cōcipiant. Sed aīa rōnalis deformiter viuit cū sēm trinitatem exteriorus hoīs viuit ad ē tū ad ea que forīsecus sensū corpis formāt nō laudabilem volūtatē qua her ad vtile aliquid referat. sed turpem cupiditatē qua hīs in hereseat accomodat q̄a etiā detracta specie corpis q̄ corpalit' sentiebatur remanet īmemoria silitudo ei' quo rursus volūtas cōuertat attiem ut inde formetur ītrīsecus. sicut ex corpe obiecto sensibilis sensus extrīsecus formabat. De memoria qua visorū ymago retinet et ītēnone aī qua ī vtrūq; cōuertitur

Cap. xj

Atq; ita fit illa trinitas ex memoria et mēna visione et que vtrūq; copulat volūtatē. Que tria cū m vnū cogūtur ab ipō coactu cogitatio dicit. Nec iā m hīs tribz diuersa sb'a est. Neq; enī aut corpus illud sensibile ibi ē quod oīo dis trctū ē ab aīantis natura aut sensus corpis ubi formatur ut fiat visio aut ipsa volūtas id agit ut formā dū sensū sensibili corpori admoueat īeoq; formatū detineat. sed pro illa specie corpis que sentiebatur ex trinsecus. succedit memoria retinēs illā speciē quā per corpis sensū cōbibit aīma. proq; illa visione que foris erat cū sensus ex corpe sensibili formaretur succedit mtus silis visio cū ex eo qd' memoria tenet formatacies aī et absentia corpa cogitātur volūtas q; ipsa quō foris corpi obiecto formādū sensū admouebat formatūq; vigebat sit attiem recordantis aī conuertit ad memoriā ut ex eo qd' illa retinuit ista formetur. et fit in cogitatiōe

similis visio. Sicut aut cō
ne discernebat species visi
bilis qua sensus corpis forma
bat. et eius silitudo que fiebt
m sensu formato ut esset vi
sio. aliogn ita erant cōiucte
ut oīno una eadēq putaret
sic illa fantasia cū aīmo co
gitat spem visi corpis cū cō
stet ex corpis silitudiē quā
meōria tenet. et ex ea que
mde formatā m acie retor
dātis aī. tn sic una et singu
laris apparet ut duo quedā
ee nō iueniātur. n iudicā
te rōne qua mtelligimus
aliud ee illud qd m meōria
manet etiam cū aliūde co
gitamo et aliud fieri cū re
cordamur id e ad memoriā
redimo et illuc iuenimo eā
dem speiē que si iam nō ibi
eet ita oblitos nos ee dice
remo ut oīno recolere nō
possemo. Si aut acies re
cordantis non formaretur
ex ea re que erat i meoria
nullomō fieret visio cogitā
tis. sed vtriusq cōiunctio id
est eius quā meōria tenet
et eius que mde exprimit
ut formetur acies recordā
tis quia similime siūt velu
ti vnā facit appare. Cū aut
cogitantis acies mde auer
sa fuerit atq id qd m meō
ria teenebatur destiterit itu
eri michil forme que ipressa
erat m eade acie remanebit
atq mde formabit quo rur
sus cōuersa fuerit ut alia cogi
tatio fiat. Manet tamē illud
qd reliquit i meōria qo rur
sus cū id recordam cōuertat
et cōuersa formetur atq vnū
cū eo fiat vn formatū.

De ymaginibus quas cogita
nonis acies mtuetur m fanta
sia quā meōria cōtinet cap. mj.

Qolūtas veō illa que hac
atq illac fert et refert
aciem formādā cōiūgitq for
matā si ad mteriorē fantasiā
tota confluxerit atq a pncia
corpm que circūiacent sensi
bus atq abpīs sensibz corpis
aīmi aciem oīno auerterit
atq ad eam que intus cermt
ymaginē penitus cōuerterit
tanta effundit silitudo speiei
corpalis expressa ex memoria
ut nec pā ratio discernere
smat utrū foris corpus pm
videat an tale mtus aliquid
cogitetur. Nam mterdū hoi
nes nimia cogitatione rez vi
sibiliū uel illeti uel territi
etiā eiusmodi repente vores

.xj.

ediderūt qī reuēa m medijs talibz actionibz seu passiombꝰ uersarētur. Et meīm me audisse a quodā qꝺ eā expressā et quasi solidā speriē fēinei corpis m cogitando cernere soleret ut ei se quasi mste ri sentiens etiā gemtalibꝰ flueret. Tm̄ habet virū aiā m corpus suū et tm̄ valet ad mdumēti qualitatē vertendā atqz mutandam. quō affiatꝰ mdutus qui co hjeret mdumēto suo. Ex eodem gne affectionis etiam illud ē qꝺ m sopīs ꝓ ymaginēs ludimꝰ. Sed plūmū differt utrū sopitis sensibz corporis sicuti sūt dormientiū aut ab mteriore cōpage turbatis sicuti sūt furentiū. aut alio quodā mō alienatis sicuti sūt diuinātiū ul' prophetantiū aīmi dētio quadam necessitate īcurrat ēas que occurrerūt ymagines siue ex meōria siue ex alia aliqua occulta vi per quasdam spiritales mixturas similiter spūtalis sb̄e. an sicut sanis atqz vigilātibz mterdū contīgit ut cogitatione occupata se uolūtas auertat a sensibus atqz formet ita aīmi aciem variis ymaginibus rerū sensibiliū tāqm̄ ipā sensibilia sentiātur. Non tantū autē cū appetendo m talia volūtas mtendit. fiūt iste īpressiones ymaginū. sz etiā cū deuitandi et cauēdi causa rapitur aīmꝰ m ea cōtuēda que fugiat. Unde non solū cupiendo sed etiā metuēdo mfertur uel sensus nīs sensibilibz uel acies aīmi formāda ymaginibz sensibiliū Itaqz aut metus aut cupiditas quāto vehemētior fuīt tanto expressius formatur acies sū sentientis ex corpe qꝺ m loco adiacet sū cogitātis ex ymagiē corpis q̄ meōria continetꝰ Itꝺ ergo ē ad corpis sensū aliqꝺ corpus m loco hoc est ad mentis aciē similitudo corpis m meōria. et qꝺ est aspicientis visio ad eam speriē corpis ex qua sensus formatur. hoc ē visio cogitantis ad ymaginē corporis m memoria constituta ex qua formatur acies aīmi. et quod ē mtentio voluntatis ad corpus visū visiōez q̄ copulandā ut fiat ibi quedā unitas tū q̄ius eoz sit

diuersa natura. hoc est cor
uolūtatis mtencio ad copu
landā ymaginē corpis que
inest m memoria et uisioē
cogitantis. id ē formā quā
cepit acies aīmi rediens ad
meōriā. ut fiat et hic que
dā unitas ex tribus nō iā
nature diuersitate distre
tis sed unius eiusdē q̄ sb̄e.
qua hoc totū mtus ē et to
tū unus aīm⁹. Sicut autē
cū forma et species corpis
interierit nō pt ad eā volū
tas sensum tenotare cernē
tis. ita cū ymago quā meō
ria gerit obliuione deleta
est. nō erit quo acīē aīmi
formandā volūtas recordā
do retorqueat. // De cogita
cionibz inoxys et de hys q̄
ab acie recordacionis abigē

Sed q̄a de sunt cap. v.
q̄ualet aīm⁹ non solū
oblita uerū etiā non sensa
nec expta confingere ea q̄
nō exciderūt augendo mi
nuendo. cōmutando. et pro
arbitrio cōponendo spe ymā
ginatur quasi ita sit aliquid
q̄d aut sit nō ita ēē a' nescit
ita ēē m quo genere cauen
dū est ne aut mētiat⁹ ut de
cipiat. aut opinetur ut dece

piat⁹. Duobus duobus mal⁹
euitatis michil ei obsūt yma
ginata fantasmata sicut mihi
il obsunt expta sensibilia. et
retenta memoriter. si neq̄
cupide appetant⁹ si uiuant.
neq̄ turpiter fugiant⁹ si of
fendūt. Cū aut m hys volū
tas relictis melioribus auida
volutatur. īmūida fit. atq̄
uta et cū assūt ymitiose et
cū absūt ymitiosius cogitāt⁹.
Male utaq̄ uiuitur et defor
miter sēm trinitatē hoīs
exteioris qua et illā trini
tatē que licet mterius yma
ginetur. exteriora tm yma
ginatur sensibiliū corpaliū
q̄z utendoz causa peperit.
Nullus enī eis uti posset
etiā bene nisi sensaz rerū
ymagines meōria tenerē
tur et nisi pe maxima vo
lūtatis m supioribz atq̄ īte
rioribz habitet eaq̄ ipsa
que comodatur siue foris
corporibus siue mtus yma
ginibus coz nisi quicquid
m eis capit ad meliorem
veriozēq̄ vitā referat
atq̄ in eo fine cuius īcultu
lter agenda uidicat acqui
escat. quid aliud facimus.
nisi q̄d nos apls fatē⁹ pro

habet dicens. Nolite cōformari huic seculi. Quapp non est ista trinitas ymago dei. Ex ultima quippe id ē corporea creatura qua superior est aīa. in qua aīma fit per sensū corpis. nec tamē est oīmodo dissilis. id enī non pro suo genere ac pro suo modulo habet silitudinē dei? Quīquidem deus fecit oīa bona valde. nō ob aliud nisi quia ipse sūme bonus est. Ingenitū q̄ bonū ē quicquid ē i tm̄ silicet q̄nus longe distantē. habet tamē nōnullā silitudinē sūmi boni. Et si naturalem utiq; rectā et ordinatā. Si aut̄ uitiosam utiq; turpem atq; peruersam. Nam et aīe in pris suis nō nisi quandā silitudinē dei superba et p̄posteā et ut ita dictam seruili libertate sectantur. Ita n̄ pmis parentibus nris p̄suaderi ptm̄ posset nisi diceretur eritis sicut dij. Non sane omē qd̄ in creaturis aliquo mō simile ē deo. etiā yma go eius dicenda ē. sed illa sola qua superior ipē solus ē Ea quippe de illo p̄cessus exp̄mit̄ inter quā et ipm̄ nulla interiecta natuā ē. Visiones ergo illius id est forme que fit in sensu cernentis q̄ parens est forma corpis ex qua fit. sed parens illa non vera unde nec ista vera proles est. Neq; enī oīno nihil idem gignit̄. q̄m aliquid aliud adhibetur corpi ut ex illo formetur id est sensus videntis. Quo certa id amare alienari ē. Itaq; voluntas que utrūq; cōiungit quasi parentē et quasi prolē magis spiritalis est q̄m utrilibet eoz. Nam corpus illud qd̄ cernitur oīno spiritale non ē. Visio vero que fit in sensu hz̄ admixtū aliquid spiritale quia sine aīa fieri non p̄t. Sed nō totū ita ē q̄m ille q̄ formatur corpis sensus ē. Voluntas ergo que utrūq; cōiungit magis ut dixi spiritalis agnoscit̄. et ideo trāq̄m̄ personā spūs īsinuare maput milla trinitate. Sed magis pertinet ad sensum formatū q̄m ad illud corpus unde format̄. Sensus em̄ aīantis et voluntas aīe est nō lapidis aut alicuius corpis quod videtur. Non ergo ab illo

quasi parente ꝓtedit. sed nr ab ꝓā qñ ꝓle hoc ē visi one ac forma que m sensu ē. Prius enī qm̄ visio fiet iam eāt volūtas que formā diu sensū ternēdo corpi āmo uit. sed nōdū erat placitum. Quomō enī plateret quod nōdū erat visū. Placitū aūt queta volūtas est. Ideoq; nr quasi ꝓlē visionis possim⁹ dicē volūtatē quia erat āte visionē nec quasi parentē quia non ex volūtate sed ex viso corpe formata aut expressa est. Finem fortasse volūtatis et requiem possim⁹ recte dicē visio nem ad hoc dūtaxat unū Nequeq; enī ꝓpter̄ melyl aliud volet quia videt aliq̄d quod volebat. De fine volūtatis quo cognoscit̄ ꝛtā an prava ꝛipiam⁹. Cap. vi.

Non utiq; oīno ꝓā volūtas hoīs cuiꝰ finis non est q̄si btūdo ꝑ ad hoc unū miteri volūtas videndi finem nō habet nisi visionem siue id referat ad aliud siue non referat Si nō enī refert ad aliud visionē sed tm̄ voluit ut videret non ad disputādū est quō ostendat finē volūtatis esse visionē manifestū ē ei. Si aūt refert ad aliud vult utiq; aliud nr iam videdi volūtas erit. aut si videdi nō hoc videndi tanq̄m si velit quisq; videre cicatricē ut mde doleat vulnus fuisse. aut si velut videre fenestram. ut ꝑ fenestrā videat transeūtes. Omēs iste atq; alie tales volūtates suos ꝓprios fines habent qui referūtur ad finē illiꝰ volūtatis qua volumꝰ btē viuere. Et ad eam ꝙuenire vitā que nō referatur ad aliud sed amāti ꝑ seipām sufficiat. Volūtas ergo videdi finē habet visionē et volūtas hanc rem videndi finem habet hiuꝰ rei visionē. Volūtas utiq; videdi cicatricē finē suū expetit hoc est visionē cicatricis et ad eam ultra nō ꝑtinet. Volūtas enī ꝓbandi vulnus fuisse. alia volūtas est quam ex illa relegetur cuiꝰ recte finis ē ꝓbatio vulneris et volūtas videndi fenestrā finē habet fenestre visioē Altera est enī que ex ista nectitur volūtas ꝑ fenestrā

.xi.

videndi tñ seētes cui⁹ item finis est visio transeūtiū Recte aūt sūt volūtates omēs sibimet relegate. si bona ē illa quo tūte referūtur. Si aūt prava est prave sūt oēs Et ideo volūtatū rēāq; connexio iter est qdā astendē tiū ad bēitudinē qd' tertius velut passibus agitur. Prauaq; āt atq; distortaq; volūtatū ꝯplicatio vinculū est quo alligabitur qui hoc agit ut proiciatur in tenebras exteriores. Hūi ergo qui fructus et morūz tantā tantiū graduū. et ve hūjs qui trahūt peccata sicut restim longam. Sic est aūt requies volūtatis quē dicim⁹ finē si adhuc refertur ad aliud quēad modū possum⁹ dicē requiem pedis eē in ambulando tū ponitur ūm alius ītuitatur quo passibz ꝑgit. Si aūt aliquid ita placet ut in ea tū aliqua delectatione volūtas acquiescat. nōdū est tñ illud quo tendit. Sed et hoc refertur ad illud ut deputetur non tāqm̄ patrie tuus sed tāq; refectio uel etiam mansio viatorūs

De ea trinitate q̄ iam nō ex corpe neq; ex corpis sensu sed de memoria nascitur cogitantis. Cap. viij.

Iam veō in alia trinitate interiore quidē qm̄ ē ista in sensibilibz et in sensibz sz tñ que inde cōcepta est cū iam nō ex corpe sens⁹ corpis sed ex memoria formatur acies aīmi cū ī meōria species hūjs est corpis quod foris sensus sentim⁹ illam speciē que in memoria est quasi ꝓnūtiē dicim⁹ eius que fit in fantasia cogitantis. Erat eī in meōria et ꝑ ꝑusqm̄ cogitaretur a nobis sicut erat corpus in loco et ꝑ ꝑusqm̄ sentiretur ut visio fieret. Sed cū cogitatur ex illa quā meōria tenet. exprimitur in acie cogitantis et remīstendo formatur ea species que quasi proles est eius quā meōria tenet. Sed neq; illa vera parens. neq; ista vera proles est acies quippe aīmi que formatur ex meōria cū recordando aliq̄d cogitam⁹ nō ex ea specie procedit quā meminim⁹ visā-

qñquidē eorū meminisse nō
possem⁹ nisi vidissem⁹. Ati
es autē aīmi que remīscē
do formatur erat etiā p̄ius q̄
corpus qđ' memīnim⁹ vide
rem⁹. q̄ntomagis prius q̄
id meōrie mandarem⁹ Cm̄
q̄ñ vtaq; forma que fit m
acie recordantis ex ea fi
at que mest memorie ip̄a
tamē acies nō mde existit
sed erat ante ista. Conse
quēs est autē ut si nō est
illa vera parēs. nec ista
vēa sit proles. Sed et illa
q̄ parēs et ista quasi pro
les aliquid ī finuant vñ m
teriora atq; veriora exer
citatius certiusq; videant.
Difficilius iam plane dis
cernitur utrū volūtas que
meōrie copulat visionem
nō sit alterius eorū siue pa
rens siue proles. et hanc
discretionis difficultatem
facit eiusdē nature atq; sp̄e
paritas atq; equalitas.
Neq; em̄ sicut foris facile
discernebat⁹ formatus sen
sus a sensibili corpe et vo
lūtas ab utroq; propt⁹ natu
re duīsitatem que mest
ab īuuīē oībz tribus de qua
satis sup̄ disseruim⁹ ita et
hic potest. Cum⁹ em̄ hec
trinitas de qua nūc queri⁹
forinsecus īiecta ē aio ītus
tamē agit⁹. et nō ē q̄ q̄m eius
p̄ter ipi⁹ aīm naturā. Quo
igitur pacto demōstrari p̄t
volūtatē. nec quasi parentē
n⁹ quasi prolē esse sue corpo
ree silitudims que meōria
tōtinet⁹. sui ei⁹ que mde cū
recordam⁹ exp̄imit⁹ q̄ vtrūq;
m cogitando ita copulat ut
tāq̄m vnū singulariť appa
reat et discerni nisi rōne
nō possit. Atq; illud primū
videndū est non ee volūtatē
remīscendi nisi totū ul' ali
quid rei eius quā remīsa
volum⁹ m penetralibz meō
rie teneam⁹. Qđ' em̄ oīmō
et oī ex parte obliti fuerim⁹
nec remīscendi voluntas
exoritur q̄m quicquid recor
dari volum⁹ recordati iam
sum⁹ m meōria mā ee uel
fuisse. verbi grā. si recordari
volo q̄d hieri cenaverī. aut
recordatus sum iam cenasse
me a' et hoc nōdū certe ita
ip̄m tps aliquid recordatus
sum. si nichil aliud ip̄m saltē
hesternū diē et eam eius par
tem qua cenari solet et quid
sit cenare. Nam si nichil tale

ī uel

·xj·

recordatus essem quid heri
tenuerī recordari velle
nō possem. Vñ intelligi pt
volūtatē remīscendi ab hijs
quidē rebus que memoria
continent⁹ procedere adiūc
tis simul hijs que inde per
recordationē ternendo exp⁹
mūtur id ē ex copulatione
rei cuiusdā quā recordati
sum⁹ et visionis que inde
facta ē in acie cogitantis
tū recordati sum⁹. sed ipāz
que utrūqz copulat volun
tas requirit et aliud quod
quasi vtrinū est atqz conti
guū recordanti. Tot igit⁹
huj⁹ gñis trinitates quot
recordationes quia nulla
est earz ubi nō hec tria sint
illud qd̄ in memoria reconditū
est etiam anteqm̄ cogitet⁹.
et illud qd̄ fit in cogitatiōe
cū tenuitur. Vtro voluntas
utrūqz cōiungens ex
utroqz. at tertia semp̄ unū
aliquid cōplens. An potius
ita cognoscitur una quedā
in hoc genere trinitas ut
unū aliquid gñaliter dictum
quicqd̄ corpaliū specierū in
memoria latet. et rursus
unū aliquid generalem
visionē aī talia recordātis
atqz cogitantis quoz duo
rū copulatione tertia cō
iūgitur copulatrix volun
tas. ut sit hoc totū unū qd̄
dam ex quibusdam tribz.

De multiplicatōibz trinitatis que ex recordatione pariūtur cap̄. viij.

Sed qm̄ nō pt acies aī
simul oīa que in meō
ria tenet uno aspectū con
tueri alternant utrissim re
dendo at̄ suttedendo trini
tates cogitationū. atqz ita
fit ista inuiabilit⁹ nūosissi
ma trinitas. nec tamē infi
nita si nūs in meōria recon
ditarū rerū nō extendatur.
Ex quo enī cepit unusqsqz
sentire corpa qlibz corpis
sensu etiā si posset adiūge⁹
que oblitus est certus et
determinatus profectō nūs
foret qjus inuiabilis. Dum
mus enī inuiabilia nō solū
infinita. sed etiā que ita fi
nita sūt ut facultatē nūan
tis excedant. Sed huic ad
uerti aliqñto manifest⁹
pt aliud esse qd̄ reconditū
meōria tenet et aliud qd̄
inde in cogitatione recordā
tis exp̄mit⁹. qjus tū fit
utriusqz copulatio unū ideqz

videatur qā memūisse nō
possum⁹ corpm species ñ
tot quot sensim⁹. et qñtas
sensim⁹ et sicut sensimus
ex corpis enī sensu eas m
meōriā cōbibit aīm⁹. Visi
ones tm̄ ille cogitantiū ex
hijs quidē rebus que sunt
m memoria. sed tamē m
nūabilit⁹ atq; oīno mfini
te multiplicant⁹ atq; vari
antur. Vnū quippe solem
memini qr sicuti est vnū
vidi. Si voluo aūt duos
cogito uel tres uel quotq;
volo sed ex eadē meōria qua
vnū meīni fort⁹ aries ml'tos cogi
tātis et tm̄ meīni qñtū vidi si e
nī maiorē ul' minorē meīni qm̄
vidi iam non meīni quod vidi
et ideo nec meīni qr si vez
memini tm̄ meīni qñtū
vidi. Vel maiorē tm̄ pro vo
lūtate cogito uel minorē.
et ita meīni ut vidi. Cogi
to autē sicut volo currēn
tem. et ubi volo stantē. vm
volo et quo volo venientē
Quadrū etiā michi cogitare
m promptu ē cū totūdum
memineri et cuuislibet
coloris cū solem vnidem
nūqm̄ viderim et ideo nō
memineri. Atq; ut solem
ita cetera. Hec aūt rerū
formne qm̄ corpales atq; sen
sibiles sunt errat quidam
aīmus cū eas opinat⁹ eo
mō foris eē quō mtus cogi
tat ul' cū iam mterierūt
foris adhuc m memoria re
tinentur. uel cū aliter etiā
qd' meīmim⁹ non recordā
di fide sed cogitandi varie
tate formatur qm̄ qm̄ sepis
sime credamus etiā vera
narrātibz que ipi sensibus
preperūt. Cue cū m ipso
auditu qñ narrant⁹ cogita
mus nō videtur ad meōriā
retorqueri aries ut fiant
visiones cogitantiū. Sicq;
em̄ ea nobis recordantibz.
sed alijs narrantibz cogita
mus atq; illa trinitas non
hic videtur expleri que fit
cū species m memoria la
tens et visio recordantis
tertia in voluntate co
pulātur. nō em̄ qd' la
tebat m meōria mea sed
qd' audio cogito cū aliquid
michi narrat⁹. nō ipās vo
ces loquētis dico. ne qsqm̄
putet m illā me exisse tri
nitatem que foris m sensibilu
bus et m sensibz agitur. sed
eas cogito corpm species
quas narrans verbis somsq;

significa

xi.

sigmficat quas vtiqꝫ nō remi
niscens sed audiens cogito.
Sed si diligētius considerem⁹.
nec tuē extedit⁹ meōrie mo
dus. Neqꝫ ei uel itelligere
possem narrantē si ea q̄ dicit
et si contexta tuē primū au
direm nō tn generalit⁹ sm
gula memūssē. Cui enī m
narrat verbi gratia aliquē
montē silua exutū et oleis
indutū ei narrat qui meme
rim species et montiū et sil
uarū et oleaꝝ quas si oblit⁹
essem quid diceret oīno nes
cirem. et ideo narrationem
illam cogitare nō possem.
Ita fit ut oīs qui corpalia co
gitat siue ipē aliquid cōfm
gat siue audiat aut legat ul'
pterita narrātem uel futūa
promūtiātē ad memoriā suā
recurrat et ibi repiat mo
dū atqꝫ mensuram oīm for
marū quas cogitans ītuet⁹.
Nam neqꝫ colorē quē nūqm
vidit neqꝫ figurā corpis nec
sonū quē nūqm audiuit nec
saporem quē nūqm gustauit
nec odorem quē nūqm olfe
cit. nec ullā contrectationē
corpis quā nūqꝫ sensit pt qs
qm oīno cogitare. At si ꝓptea
nemo aliquid corpale cogi
tat nsi quod sensit. qz nemo
meminit corpale aliqd nsi
qd sensit. sicuti m corpibus
sentiendi sic m meōria ē co
gitandi modus. Sensus eī
accipit speciē ab eo corpe qd
sentim⁹ et a sensu meōria a
meōria vēo acies cogitantis
Volūtas porro sicut adiūgit
sensui corpi sic memoriā sen
sui. sic cogitantis aiē meōrie.
Que aūt cōciliat ista atqꝫ cō
uūgit ipā etiā disiūgit at se
parat id est volūtas. Veda
sentiendis corporibz motu co
poris sepat corpis sensus ne
aliquid sentiam⁹. aut ut sen
tire desinam⁹. Veluti cū otu
los ab eo qd videre nolum⁹
auertim⁹ ul' claudim⁹ sic au
res a somnis. sic nares ab odo
ribz. ita etiā uel os claudēdo
ul' aliquid ex ore respuendo
a saporibz auersamur. ī tac
tu quoqꝫ uel subtrahim⁹ cor
pus ne tangam⁹ quod nolu
mus uel si iam tangebam⁹
abitim⁹ aut repellim⁹ ita
ut motu corpis agat volū
tas ne sensus corpis rebus
sensibilibus copulet⁹ et agit
hoc qntū pt. Nam cū ī hac
actione ꝓpter conditionem
seruilis mortalitatis difficul
tatē patitur cruciatus ē cō
sequens ut volūtatis michi

reliquū fiat nisi tollerātia.
¶Memoriam vero a sensu vo
lūtas auertit cū in aliud ītē
ta non ei sinit mihi rete pn
tia Qd' aīaduertere facile ē.
cū sepe mihi loquentem nobis
aliquē aliud cogitando nō au
disse nobis videmur. falsum
ē autē audiuim⁹ eū sed non
meminim⁹ subinde p aurīū
sensū labentibz vocibz. aliena
to nutu volūtatis p quē so
lent infigi memorie. Verius
itaq; dixerim⁹ cū tale aliq̄d
audit nō meminim⁹ qm̄ nō
audiuim⁹. ¶Nam et legētibz
euenit et michi sepissimē ut
plecta pagina uel epla nesci
am quid legerī et repetā. In
aliud quippe intento nutu vo
lūtatis non sic est adhibita
memoria sensui corpis quō
ipē sensus adhibitus ē his.
Ita et ambulantes intenta in
aliud volūtate nesciūt q̄ tīsi
erūt. Qd' si nō vidissent non
ambulassent aut maiore in
tentione palpando ambulas
sent p̄sertim si per īcognita
p̄gerent. Sed q̄a facile ābu
lauerūt utiq; viderūt Quia
vero nō sicut sensus oculoz
locis quarūq; p̄gebāt ita ipi
sensui memoria ingebat. nul
lomō id q̄d viderūt etiā retē
tissimū meminisse potuerunt.
Jam porro ab eo ~~q̄d ab eo~~ q̄d ī
memoria est animi anteē vellem
auertere. michil ē aliud qm̄ nō
inde cogitare. Qd' in quolibz
genere trinitatis volūtas nec
parēs īueniatur ee nec proles

In hac igit' distinctione cū incipim⁹ ab Capī. xi.

specie corpis et puenim⁹ usq;
ad spēm que fit in contuitu co
gitantis. quatuor species re
periūtur quasi gradatī nate
altera ex altera. secūda de p̄ma.
tertia de secūda. quarta de tria.
Ab specie quippe corpis q̄d cer
nitur exoritur ea que fit in
sensu cernētis et ab hac ea q̄
fit in memoria et ab hac ea q̄
fit in acie cogitātis. Trina ppt
volūtas quasi pntē cū prole
ter copulat. Primo speciem
corpis cū ea quā gignit in
corpis sensu et rursus
cū ea que ex illa fit i memoria
atq; ista quoq; tertio cū ea q̄
ex illa paritur in cogitantis
intuitu. Sed media copula
q̄ secūda ē cū sit utrimor nō tā
simil' ē prime qm̄ tertie. Visi
ones autē due sunt. una senti
entis altera cogitantis. Ut aūt
possit ee visio cogitantis ideo
fit in memoria de visione sen
cientis simile aliquid quo se ita

·xj·

cōuertat m cogitando acies āi
sicut se mcernendo cōuertit
ad corpus acies oculoꝝ. ꝓtea
duas m hoc genere trinitates
volui cōmendare. una cū visi
o sentiētis format ex corpore
alia cū visio cogitātis forma
tur ex mēoria. Mediam vēo
volui qua nō ibi solet visio
dici cū mēorie cōmendatur
forma q̄ fit m sensu cernētis.
Ubiq; tamē voluntas nō appa
ret nisi copulatrix q̄ ꝑntis
et ꝓlis et ideo vndecūq; pro
cedat nec parens nec proles
dici ꝑt

Quō facile sit cogitanti fingere sibi eas species quas non videt ex ea q̄ recorda tione quas vidit. Cap. x.

Etenī si nō meīmꝰ nisi
qd sensimꝰ neq; cogita
mus nisi qd meīmus cur ple
rūq; falsa cogitamꝰ cū ea q̄
sensimꝰ nō utiq; falso meī
nerimꝰ nisi qua voluntas
illā quā cōiunctricē ac sepa
tricē huiusmodi rez iam
q̄ntū potui demōstrare cu
rauī formādā cogitātis a
tiem per condita mēorie du
cit ut libitū ē et ad cogitā
da ea que nō meīmiꝰ ex eis
que meīmꝰ aliud hinc alid
inde ut sumat appellit? Que
m vnā visionē coeūtia fan
tasmata aliquid. qd ideo falsū uidi
tur quia uel nō ē foris ī rez
corpearū natūa. uel nō de me
moria videt expressū cū tale
nichil nos sensisse meīminimꝰ.
Quis em̄ vidit tigrim nigrū?
et ꝓtea nemo meīnit. Cogi
tare tamē quis nō ꝑt? Facile
ē em̄ illam figurā quā vidē
do cognouimꝰ nigro colore
ꝑfundē quē michilominꝰ m
alijs corporibz vidimꝰ. et q̄a
utrūq; sensimꝰ utrūq; meīm
inus. Nec quē quadrupedē
memini qua nō vidi. sed fan
tasiam talem facilime ītueor.
dū alicui forme volatili qua
lem vidi adiūgo alios duos
pedes quales itidē vidi. Qua
ꝑt dū cōiuncta cogitamꝰ que
singillatī sensa meīminimꝰ. vi
denur nō id qd meīminus
cogitare cū id agamꝰ mode
rante mēoria vī sumumꝰ oīa
que multiplicat ac varia pro
mā voluntate cōponimꝰ. Nā
neq; ꝓas magnitudies corꝑm
quas nūqm̄ vidimꝰ sme ope
mēorie cogitamꝰ. Quātū ei
solet spacij occupare ꝑ magni
tudinē mūdi nr̄ obtutus m
tantū extendimꝰ quaflibet
corꝑm moles cū eas maxias
cogitamꝰ. Et ratio quidē ꝑgit
m ampliora. sed fantasia non

sequit̃ quippe cū infinitatem quoq; nūl ratio remūnet quā nulla visio corpalia cogitātis applyendit. Eadem ratio docet minutissima etiā corpuscula infinite diuidi cū tñ ad eas tenuitates uel minutias puenīrī fuit quas vsas meī nūm̄ exiliores minutioresq; fantasias iam non possum̄ mīuenīr. quibus ratio non desinat perse qui ac diuidere. Ita nulla corporalia misi aut ea que meī nūm̄ aut ex hijs que meīm̄ cogitam̄. De mensurā et nūo et pondere quor silitu do sit īmemoria et visione et uolumtate. Cap̄. xi.

Sed qua nūose cogitari possunt que singillatim sunt impressa memorie videtur ad memoriā mensura ad visionē uō nūs pertinere. quia licet īnumerabilis sit multiplicitas taluū visionū. singulis tñ in memoria p̄scriptus ē ītrāsgressibilis modus. Mensura igitur īmemoria. in visionibus nūs apparet sicut in rebus corporibus visibilibz mensura quedā est cui nūosissime coaptatur sensus videntiū. Et ex uno visibili multorū cernentiū formatur aspectus ita ut etiā unus inter duor oculorū nūm plerūq; una rē genuata specie videat sicut sep̄ dictum̄. In hijs ergo rebus vñ visiones exprimūt quedā mensura est in rebus at visionibz nūs. Voluntas vero que ista cōiungit et ordinat. et quadā unitate copulat. nec sentiendi aut cogitandi appetitū misi in hijs rebus vñ visiones formatur atque sertens collocat ponderi similis ē. Qua inter hec tria mensurā num. pondus etiam in ceteris oibus rebz animaduertenda p̄libauerī. Nec interī voluntatē copulatricē rei visibilis atq; visionis qi parētis et prolis siue in sentiendo siue in cogitando nec parentem nec prolē dici posse quō valui et quibus valui demōstraui. Vñ tps admonet hanc eandē trinitatem in īteriore hoīe requirē. atq; ab isto de quo tam diu locutus sum animali atq; carnali qui exterior dī introrsus tendē. ubi speram̄ īuenire nos posse sēm trinitatē imaginem dī creatus nrōs illo nō aduuante quē oīa sicut res pē iudicant ita etiā scīa sp̄tuā in mensura et nūo et pondē disposuisse testat̃ amen.

Explicit liber undecimus. xi.

xij.

Incipit capla libri xij. cap primū.

Quod sit qd etiā in aīo mrō intelligendū sit ad interiorem hominē pertinere. sc̄e cap̄ sedm.

Corpales sensus comēs nobis esse cū pecoribus. et ꝑpriū esse hoīs de hijs que sensu corpis cōprehendit sempiternas iudicare rationes. sc̄e cap̄. iij.

Actiones corpales ita demū esse rectas si eis regendis mētis intellectuale ꝑfuit sc̄e cap̄ iij.

Quid interfit inter illud quo mens mouet ad tpalia et illud qđ cōtemplat eterna sc̄e cap̄. v.

De opinione eoꝝ qui cōiugio masculi et fēie et eoꝝ prolem diuinā compant trinitatē sm vi.

Quod homo nō ad vnius in trinitate persone sed ad totius trinitatis ymaginem sit creatus. sc̄e Capl'm. vij.

De eo qđ apl's dicit virū eē ymaginem dei. mulierē aūt gloriam viri sc̄e capl'm. vij.

Quibus progressibz mens corpaliū vsu et consuetudine delectata ab eternoꝝ contemplatione deficiat sc̄e cap̄. ix.

Oīm periculose relicto cōi bono priuata querūtur sc̄e cap̄. x.

Que sit hūana temptatio et et qđ ptīm ext̄ corp̄ habeat cā xi.

Quibus demutationibz homo ab ymagine dei in similitudinē pecoris delabat sc̄e cap̄. xij.

Oīm cōpabilis sit ꝑmoꝝ hoīm ꝑuaricatioī mens que ad amorē tpaliū sese ē tōta corpeo. se cā xiij.

De eoꝝ sententia qui in vno hoīe mentē in ꝑsona viri. sensum aūt corpus in ꝑsona mulieris attribuēdū ee dixerūt. xiiij.

In que officia ꝑpria sapientia et scīa diuidant sc̄e cap̄. xv.

De opinione platonis qua credidit aīas aliā vitā ꝑiusq̄ corpibz īduerēt habuisse.

Explicit capla libri duodecimi

Incipit liber xij. Quid sit quod etiam in aīo mrō intelligendū sit ad interiorem hoīem pertinere Capl'm ꝑmū.

Ac nūc videam ubi sit quasi qđdam hoīs exteriorus interioriusq̄ confinium. Quid quid enī habem in aīo cōe cū pecore recte adhuc dī ad exteriorē hoīem pertinē. nō enī solū corpus homo exteriora deputabit. Sed adiūcta quadam vita sua qua cōpages corpis et omēs sensus viget quibus instructus ē ad exteriora sentienda. Quoꝝ sensoꝝ ymagines infixe in memoria cū recordando reuisunt res adhuc agit ad exteriorem

hoīem pertinēs atq; m hys omnibz nō distam⁹ a pecōe. ñ qđ figurā corpis nō pnom sed erecti sum⁹. ¶ Qua m re āmonem⁹ ab eo qui nos fecit. ne m meliore mī ptē id est aīo similes pecoribus simꝰ a quibus corpis erectione distam⁹ nō ut m ea que sublimia st m corpibz aīm proiciam⁹. nā ul'm talibz quietē voluptatibus appetere prosternere est aīm ¶ Sed sicut corpus ad ea que sunt excelsa corpm id ē ad celestia naturāliter erectū est. sic aīm⁹ qui substantia spīritalis ē ad ea que siūt m spīritalibz excelsa erigend⁹ est nō elatione supbie sed pietate iustitie. Corpales sensus roiēs nobis ēē cū pecorib⁹ et pmū ēē hoīs de hys que sensu corpis cōprehendit se rōnīdū eternas iudicare rationes

Possiūt aūt omes. cap. ij. et pecora sentire p corporis sensus extrinsecus corporalia. et ea mēorie fixa retinere atq; m eis appetere cōdutibilia fugere īcōmoda. verū ea notare ac nō solū naturaliter apta. sed etiam de mdustria mēorie cōmendata retinere et m obliuionē rāuāq; labentia retordando atq; cogitando rursus īprimere ut quēadmodū ex eo qđ gerit mēoria cogitatio formatꝰ sit et hoc ipm qđ m mēoria ē cogitatione firmet⁹. fictas etiā visiones hīnt atq; mde vetor data quelibet sumēdo et qī assumendo cōponere. et ispicere quēadmodū m hoc verū genere que veri similia siūt discernātur a veris nō spīritalibz sed ipis corpalibz. ¶ Iter atq; hiuusmodi qm̄uis ī sensibilibz atq; m eis que mde aīm⁹ per sensū corpis traxit agantur atq; versentur non sunt hīde rationis exptia nec hoībus pecoribz q; roīā. ¶ Sed sublimioris roīs est iudicare de istis corpalibz sđm rationes īcorpales et sempiternas que nisi supra mētē huānā essent īcōmutabiles profecto nō ceīnt atq; hys nisi subiugeretur aliquid mtīm nō sđm eas possem⁹ de corporalibz iudicare. ¶ Iudicam⁹ aūt de corpalibz ex rōne dimensionū atq; figuraū qm̄ īcōmutabilit' manere mēs nouit. Actiones corpales ita demū ēē rectas si eis regēdis mentis mtellectuale p̄fuit

Illud veō mīm cap. ij. qđ m actione corpaliū atq; tpaliū tractandor ita versatur ut non sit nobis cō

xij

munes cū pecore rationale ē
quidē. Sed ex illa rationali
nrē mētis substātia qua sub
heremꝰ mtelligibili atq; ī cō
mutabili veritati tāqm ductū
et mferioribz tractandis gu
bernandisq; deputatū ē sicut
enī m oībus pecoribz nō iuē
tū est vtro adiutoriū simile
illi. msi de illo detractū ī cō
ugiū formaretur. ita mētī
rē qua supnā et mternā
consulimꝰ veritatē. nullū
est adiutū rez coīpaliū qm̄
tū nature hoīs sat est. simile
adiutoriū ex aīe ptibz quas
coēs cū pecoribus habemus.
Et ideo quidd̄ rōnale nrm
nō ab vmitatis duorcio sepa
tū. sed m auxiliū sotietatis
quasi drīuatū m suu operis
dispitur officio. et sicut vna
caro est duoꝝ m masculo et
femina. sic mtellectū nostrū
et actionē et uel consiliū et exe
cutionē uel rationē et appe
titū rōnalē uel si quo alio
modo sigmficatius dici pos
sint vna mentis natuā cō
plectur. ut quēadmodū de ill
dictū ē. erunt duo. m carne
vna. sic de hys dici posset.
duo m mente vna. Sīd nīsit
inter illud quo mens īdiāt
ad tpalia et illud quo contē
platur eterna Caplm. iiij.

Quū igit dissertimꝰ de natua
mentis huāne de vna qua
dam re dissertimꝰ nec eam m
hec duo que cōmemoraui nr
p offitia geminamꝰ. Itaq; cū
m ea q̄rimꝰ trinitatem m tota
querimꝰ non sepantes actionē
rationalē m tpalibus a cōtē
platione eternoꝝ ut tertiū
aliquid iam queramꝰ quo tri
nitas ipleatur. Sed m tota
natura mētis ita trinitatē
repiri opus ē. ut si desit actio
tpaliū tui opi necessariū sit
adiutoriū ꝓpter qd̄ ad hec īfe
riora admīstranda dirimetur
aliquid mentis m vna nusq̄
dispitta mēte trinitas iueiat.
et facta iam ista distributioē
m eo solo qd̄ ad cōtemplatio
nē pertinet eternoꝝ nō solū
trinitas. sed etiā ymago dei.
m hoc aūt qd̄ drīuatū ē m ac
tionē tpaliū etiā si trinitas
possit non tamē ymago dei
possit īueniri De opinone
eoꝝ qui cōiugio masculi et
femine et eoꝝ pcoli diuinā cō
parāt trinitatē. Cap̄ quītū.

Proinde nō michi videt
probabilē afferre sentē
tiā que sic arbitrantur
trinitatē ymaginis dei m tri
bus psonis quod attinet ad

humanā naturā posse reperi
ut m cōiugio masculi et feīne
atq; m eoz prole cōpleat qd qī
vir ipe prīus psonā mtimet. filij
veō op de illo ita processit ut de
illo nasceret atq; ita terciam
psonā velut spūs dicūt ee mu
lierē que ita de viro proces
sit ut nō ipa eet filius a filia
ꝯjuus ea cōcipiēte proles nas
ceretur Dixit em dns de spū
sancto op a pe procedat et tn
filius nō ē. In hui igit opim
oms errore hoc solū probabi
liter affertur. op m origie fie
feīne sedm spture fidē optim
documētū ad id qd m symbo
lo dr qui natus ē de spū sancto
ostendit non omē qd de aliq
psōa ita existit ut psonā alterā
faciat filiū posse dia qīqdē
de vni psona exstitit psona
mulieris. nc tamē eius filia
dicta est. Cetera sane ita sūt
absurda ymo vero ita falsa
ut facilime redarguāt. Omt
to em quale sit spm sem mez
filij dei putare et cōiugē pa
tris. fortassis quippe respon
deatur hec in carnalibz ha
bere offensionē dū corporei
conceptus ptrusq; cogitatur.
qnq; et hec ipa tastissie cogi
tent. quibus mūdis oīa mū
da sint imūdis aūt et infide
libz quoz polluta sūt et mens
et cōsciēcia. ita nichil ē mūdū
ut quosdā eoz etiā de virgie
sedm carnē natus xpc offen
dat. Sed tamē m spiritalibz
illus sūmis. ubi nō est aliquid
violabile aut aut corruptibi
le nec natū ex tpe nec ex īfor
mi formatū. si qua dicūtur ta
lia ad quoz similitudmē etiā
ista inferiorus creature gene
ra ꝯjuus longe remotissime
facta sūt. non debent cuiusq;
sobriā pturbare prudētiā. ne
cū vanū devitat horrorem
īpmciosū incurrat errorem
assuescat m corporibz ita spi
ritaliū repre vestigia. ut cū
mde surstū versus dne rōne
astendere reput ut ad ipam
icōmutabilem veritatē per
quā facta sūt ista puemat.
nō secū ad sūmā ptrahat qd
cōtempnt īmfimis. Ne
em erubuit quidā uxorem
sibi eligē sapiētiā qa nomē
uxoris m prole gignenda cor
ruptibilē cōtubiū ingerit co
gitanti. Aut vero ipa sapiē
sexus feīnei est qua feīm
gnīs vocabulo et in greca
et m latina lingua enūciat.

¶ Qd homo nō ad uni in tri
nitate psone sed ad totius tri
nitatis ymaginē sic creat. cap. vi.

xij.

Non ergo ꝓtēā respuim⁹ istam sentētiā qā timem⁹ scām et īuiolabilē atq; īcōmutabilē caritatē tanqm cōiugē dei patris de illo existentem. sed nō sicut prolē ad gignēdū verbū per qd facta sūt oīa cogitare. Sed quia eā falsā diuina scīptura euidenter ostēdit. Dixit em deus. Faciamus hoiem ad ymaginē et silitudinē nrām. Paulo post aūt dictū est. Et fecit deus hoiēz ad ymaginē dei. Nostrā certe qua pluralis ē nūs nō rtē diceretur si homo ad vnius ꝑsone ymaginē fieret siue patris siue filij. siue spūs scī Sed qua fiebat ad ymagiēz trinitatis. ꝓtēā dictū ē ad ymaginē nrām. Rursus aūt ne m trinitate credendos arbitrarem⁹ tres deos. cū sit eadē trinitas vnus deus. Et fecit īquit deus hoiem ad ymaginē dei pro eo ac si diceret ad ymaginē suā. Sūt em tales usitate m illis hrīs locutiones quas nōnulli etiā si catholicā fidē asserūt non tamē diligenter aduertūt ut putēt ita dictū fecit dēs ad ymaginē dei quasi dicerētur fecit pater ad ymaginē filij sic volentes asserere m scīpturis sanctis deū dm etiā filiū quasi desimit alia verissima et manifestissimā doctrinā ubi nō solū dēs. sed etiā verus deus dictus est filius In hoc em testimonio dū aliq⁹ soluere intendūt. sic se īplicant ut expedire nō possint. Si em ꝑ fecit ad ymagiēz filij ita ut nō sit homo ymago ꝑīs sed filij dissimilis ē ꝑī filius. Si aūt pia fides docet sicut docet filiū ee ad eq̄litatē essentie silem ꝑī. quod ad silitudinē filij factū ē. necesse ē etiā ad silitudinē ꝑīs factū sit. Deinde nullo modo dubitādū est de hoīe qp ad similitudinē ꝑīs factus sit. Deinde si hoiem ꝑ nō ad suam sed ad filij fecit ymaginem. cur nō aut faciam⁹ hoiēz ad ymaginē et silitudinē tuam. sed aut nrām. nisi qua trinitas ymago fiebat m hoīe ut hoc modo esset homo ymago vnius veri dei qua ꝑā trinitas vnus verus dēs est. Locutiones aūt sūt īmutabiles tales m scīpturis. Sed has protulisse sufficerit. Est m psalmis ita dictū. dm est salus et sup ꝑplm tuū benedictio tua. quasi alteri dictū sit. nō ei de quo dixerat. dm est salus. Et iterū a te īquit eruar a temptatione et in deo meo transgrediar murū

qñ alteri dixit a te eruar a tēp
tatione. Et iter ppli sub te ta
dent m corde ĩmicorũ regis.
Ac si diceret m corde ĩmicor
tuor. Ei quippe regi dixerat
id est dño ihũ xpo ppli sub te
cadent quẽ regem mtelligi
voluit cũ diceret m corde ĩi
micor regis. Karius ista m
nou testamẽti lris ĩuenũ
tur. Sed tamen ad romanos
aplos. de filio suo mqt q̃ factꝰ
est ei ex semine dauid sdm
carnẽ qui p̃destinatus ẽ filiꝰ
dei ĩ virtute sdm spm̃ sanctꝫ
ficationis ex resurrectioẽ mor
tuor ihũ xpi dñi nri tanqm̃
de alio supra diceret. Quis ẽ
cñ filius dei p̃destinatus ex
resurrectione mortuor ihesu
xpi. nisi eiusdẽ ihũ xpi qui
p̃destinatus est filius dei in
virtute. Ergo quo hic cũ au
diuimꝰ filius dei m virtute
ihũ xpi. aut filius dei sdm
spm̃ sanctificationis ihũ xpi.
aut filius dei ex resurrectioẽ
mortuor ihũ xpi cũ dici po
tuisset vsitate m virtute sua.
aut sdm spm̃ sanctificationis
sue aut ex resurrectione mor
tuor eius uel mortuor suor
nõ cogimur mtelligẽ aliam
psonã. Sed vnã candẽq; sa
licet filij dei dñi nri ihũ xpi.

idẽ ihc xpc

uta cũ audiuimꝰ. fecit dꝰ hoiem
ad ymaginẽ dei q̃ius posset
usitatius dici ad ymaginem
suã. nõ tñ cogimr aliã psonã
mtelligẽ m trinitate sed vnã
candẽq; trinitatẽ qui ẽ vnus
deus ad ciuꝰ ymaginẽ factus
est homo. Que cũ ita sint
si candẽ trinitatis ymagiẽz
non m vno sed in tribus hoibꝰ
acteperimꝰ. ptẽ et mtẽ. et fi
lio. nõ erat ergo ad ymagiẽz
dei factus homo anteqm̃ ux
or ei fieret et anteqm̃ filiũ
propagarent qua nondũ erat
trinitas An dicit aliqs iam
trinitas erat. qua et si nõ
dũ forma ꝑpria. iam tamen
originalꝫ natuã et mulier
erat m latere viri et filius
m lũbis ptris cur ergo sptuã
dixisset. fecit deus hoiẽz ad
ymaginẽ dei. contexuit di
cens. fecit eũ masculũ et
feĩnã fecit eos. et benedixit
eos uel si ita distinguendũ
est et fecit dꝰ hoiem. ut de
mde inferat. ad ymaginẽ
dei fecit eũ. et tertia subũc
tio fiat. masculũ et feĩnam
fecit eos. quidam enim timu
erunt dicere. fecit eũ mas
culũ et feĩnã ne qñ mõstru
osũ aliquid mtelligeretur
sicut sũt quos hermafrodi

·xij·

tos vocant cū etiā nō sit menda
citer possit intelligi utrūq; in
uō singulari. ꝓpter id qd dctm
est erūt duo in carne una. cur
ergo ut dicere reperā in natuā
hoīs ad ymaginē dei facta.
ꝑter masculū et feīnā non
cōmemorat filiū scptura. Ad
implendā quippe ymaginem
trinitatis debuit addere et fi
liū q̄uis adhuc in ptis lūbis
cōstitutū sicut mulier eat in
latere. An forte iam facta eat
mulier et scptura breui con
plexione constrinxerat. quod
postea quēadmodū sit factū
diligentius explicaret et ꝓp
terea filius cōmemorari nō
potuit q̄a nōdū erat natus. q̄i
et hoc nō poterat ea breuita
te cōplecti spūs scs suo loco
postea natū filiū narratur
sicut mulierem de uiri late
assūptam suo postmodū loco
narrauit. et tamē hic eam
nōiare nō ꝑtermisit. De eo
qd apls dicit uirū ee ymagi
nem dei. mulierē aūt gloriā

Non itaq; uiri. Cap. vij.
debem intelligere hoī
nem factū ad ymaginē sūme
trinitatis. hoc ē ad ymagiēm
dei. ut eadem ymago in tribz
intelligatur hoībus. ꝓsertim
cū apls dicat uirū ee ymagiē
dei et ꝓpterea uelamētū ei capi
tis demat quod mulieri ad
hibendū monet ita loquēs.
Uir quidē nō debet velare
caput cū sit ymago et gloria
dei. mulier aūt gloria uiri
est. Quid ergo dicem ad
hec? Uir ꝓ sua ꝑsona mu
lier admplet ymaginē tri
nitatis cui ea detracta de
latere uiri adhuc ille yma
gō dicit? Aut si et una per
sona hoīs ex tribus ꝑt dici
ymago dei sicut in ipā sūma
trinitate et unaqueq; per
sona deus est. cur non et
mulier ē ymago dei? Ita
ꝓpterea caput velare ꝑcipit
qd ille qui ymago ē ꝓhibet
Sed uidendū ē quomō nō
sit contrū qd dicit apls nō
mulierē sed uirū ee yma
ginē dei huic qd scriptū
est in genesi. fecit deus hoī
nem ad ymaginē dei. fecit
eū. masculū et feīnam fecit
eos. et benedixit eos ad y
maginē quippe dei naturā
ipām humanā factā dicit.
qui sexu utroq; cōpletur.
nec abintelligenda ymaginē
dei sepat feīnā. Dicto em
qd fecit deus hoīes ad yma
ginē dei fecit eū mquit mas
culū et feīam uel certe alia
distinctione masculū et feī
nam fecit eos. Quomō g
per apl'm audiuim uirū
ee ymaginē dei. unde cap

+ qđ ãt ad vnũ ſolũ attmet ymago dĩ ẽ

velãe prohibet. mulier aũt nõ et ideo ꝓpã hoc facẽ iubet

Nisi credo illud ẽe qđ antea dixi. cũ de natura humane mentis agerem mulierẽ cũ viro ſuo ẽe ymaginẽ dei. ut vna ymago ſit tota illa ſubã cũ aũt m adiutoriũ diſtribuitur qđ ad eã ꝓpãm ſolam attinꝫ nõ ẽ ymago dei eſt tam plena atq; integra qm̃ ĩ vnũ conuicta ſicut de natura hũane mentis dixim9 quia et ſi tota complet veritatẽ ymago dei ẽ et tñ ex ea diſtribuit aliquid. et quadã ĩtẽtione deriuatur ad actionẽ rerꝫ tpaliũ. mĩhilomin9 ex qua parte conſpectã conſulit veritatẽ ymago dei eſt. ex qua vero mtendit ĩ agenda mferiora nõ ẽ ymago dei. Et qm̃ qñtũcũq; ſe extenderit m id qđ eternũ eſt tanto magis mde formatur ad ymaginẽ dei. et ꝓpterea nõ eſt cohibenda ut ſe mde contineat ac temperet ideo vir nõ debet velare caput. Quia vero illi rõnali actioni que m rebus corpalibus tpalibz q; verſatur ꝓcuioſa eſt mĩmia ĩ mferiora ꝓgreſſio. debet habẽ ptã tẽ ſuper caput qđ indicat velamentũ quo ſignificat ẽe

" mulie

cohibenda. Grata eſt enĩ ſcis angelis et ſacrata et pia ſignificatio. Nam deus nõ ad tempus videt. nec aliq̃d nouũ fit m eius viſione atq; ſcientia cũ aliquid tpalit ac tranſitorie geritur. ſicut mde affectũtur ſenſus uel carnales aĩalium et hoĩm uel etiã celeſtes angelor. In iſto quippe manifeſto ſexu maſculi et fẽine apls paulus occultioris cuiuſdam rei figuraſſe miſteriũ uel hinc mtelligi poteſt. qđ cũ alio loco dicat veram viduã ẽe deſolatã ſine filijs et nepotibz. et tñ eã ſperare debere ĩ dño et perſiſtere m oratiombz nocte ac die. hĩ dicit mulierẽ ſeductã m prevaricatione factã. ſaluã fieri per generationẽ filior. et addidit ſi ꝑmanſerint m fide et dilectione et ſanctificatiõe cũ ſobrietate. quaſi vero poſſit obẽe bone vidue ſi ul' filios nõ habuerit. ul' hĩs quos habuerit ĩ bonis moribus ꝑmanere noluerint. Hz q̃a ea que dicũtur opa boa tũq; filij ſũt vite mẽ ſdm quam queritur cuiuſq; vite ſit quiſq; id ẽ quo agat het tpalia quã vitã greci nõ ζenon ſed bion vocant. et hĩ opa bona maxime ĩ officijs miſericordie

.xij.

frequentat solent. opa vero mi
seriordie nichil prosuit siue
paganus siue iudeus qui xpō
non credit. siue quibuscz here
ticis uel scismaticis ubi fides
et dilectio et sobria sanctifica
tio nō inuenitur. manifestū ē
quid apls signficare voluerit
et ideo figurate ac mistice qā
de velando muliebre capite lo
quebatur. qđ nisi ad aliqđ se
cretū sacramēti referatur. īane
remanebit. Visum enī nō so
lū veracissima racio. sed etiā
ipi apli declarat auctoritas.
nō sđm formā corpis hō frūs
est ad ymaginē dei sed sđm
rationē mentalē. Cogitacio
quippe turpiter vana est que
opinat deū mēbroz corpaliū
liniamētis circūscribi atqz defi
niri. Porro aut nōne idē bīs
apls paul dicit renouamī spi
ritu mentis vrē et induite no
uū hoīem eū qui sđm deū cre
atus ē. Et alibi apertius. exu
ētes vos inquit veterē hoīez
cū actibus eius. induite nouū
qui renouatur in agnitione
dei sđm ymaginem ei qui
creauit eū. Si ergo spū men
tis nrē renouamur et nrē est
nouus homo qui renouatur
in agnitione dei sđm ymagi
nē eius qui creauit eū nullu
dubiū est nō sđm corpus ne
q sđm quālibet āi parte.
sed sđm rōnalē mentē ubi pt
ee agnitio dei hoīem factū ad
ymaginē eius qui creauit eū
Sđm hanc aut renouatioēz
efficimur etiā filij dei. per bap
tismū xpi et īduentes nouū
hoīez xpm utiqz induim per
fidem quis ē ergo qui ab hoc
consortio feias alienet cum
sint nobiscū gratie cohere
des. Et alio loco idē apls dic.
oēs enī filij dei estis per fidē
m xpō ihū. Quicūqz enī in
xpō baptizati estis. xpm īdu
istis. Non ē iudeus neqz gre
cus. non est seruus neqz liber.
nō est masculus neqz femina.
oēs enī uos unū estis in xpō
ihū. Si igit fideles fei
ne sexū corpis amiserūt. Cur
qā ibi renouāt ad ymaginē
dei ubi sexus nullus ē hoc
est in spū mētis mē ubi hō
factus ē ad ymaginē dei. ubi
sexus nullus ē hoc ē in spū
mentis sue. Cur ergo vir ppte
rea nō debet velare caput
qua ymago ē et gloria dei
mulier autē debet qr gloria
viri ē quasi mulier nō reno
uetur spū mētis sue qr reno
uatur in agnitione dei sđm
ymaginē eius qui creauit
eū? Sed qua in sexu corpis
distat a viro recte potuit in
eius corpali velamēto figu
rari pars illa rōnis que ad

tpalia gubernanda deflectitur
ut nō maneat ymago dei nisi
ex qua pte mens hoīs eternis
rationibz conspiciendis ul cō
sulendis adhereſcit quā nō
solū masculos sed etiam feī
nas habere manifestū ē. Er
go m eoz mētibz roīs natiā
cognoscit. m eoz vero corpo
ribus ipius vnius mentis dis
tributio figurat. Quibz pro
gressibz mens mens corpali
ūm usu et consuetudine delec
tata ab eternoz cōtemplati
one deficiat. Capl'm. vnm.

Ascendentibz itaqz itrorsū
quibusdā gradibz con
siderationis per aīe ptes vñ
incipiat aliquid occurre qd'
non sit nobis cōmune cū besti
is mde incipit ratio ubi iam
homo interior possit agnosci
qui etiā ipē si per illā rōnem
tui tpalū rez admīstratio
delegata ē īmoderato pro
gressu nimis in exteriora pro
labit. cōsentiēte sibi capite
suo. id est non eam cohibēte
atqz refrenāte illa que īspe
cula consilij presidet quasi
virili portione īueteratur
inter mimicos suos virtu
tis īuidos demones cū suo
prīcipe dyabolo eternoz qs
illa visio ab ipō etiā capite
cū cōiuge vetitū manducā
te subtrahitur ut lumen o
culoz eius non sit cū illo ar sic
ab illa illustratione veritatis
ambo nudati atqz aptis ocīlis
consiētie ad videndū quā in
honeste atqz indecori remāse
rint tāqm folia dulcīū frue
tuū. sed sine ipis fructibz ita sīj
frūi boni opis bona verba cō
texunt ut male viuentes qī
bene loquendo cōtegant tur
pitudinē suā. ¶ Cū periculose
relicto coī bono priuata que
potestatem cūt. Cap. xm

Quippe suā diligens aiā
a coī vniuerso ad priuatā ptē
prolabit. et apostatica illa sup
bia qd' initiū pri dicit. cū īvni
uersitate creature deū vērē
sentita legibz eius optīe guber
nari potuisset plus aliquid
vniuerso appetens atqz id sua
lege gubernare molita quia
nichil ē amplius vniuersita
te m cura ptilem trudit. et
sic amplius aliquid cōtupis
cendo minuit. vnde et auāri
tia dicit radix oīm malorū
totīūqz illud ubi aliqd pri
contra leges quibz vniuersi
tas admīstratur agere mititur
id ē per appetitū p corpus pro
pri gerit qd' ptiliter possi
det. atqz ita formis et motib
corpalibz delectata quia īnus
ea sensū non habet cū eoz yma
ginibus quas memorie fixit
īuoluitur et fantastica formi

xvij

ratione turpit᷑ mquinat᷑: oīa
officia sua ad eos fines referēs.
quibz curiose corpalia ac tpali
a. per corpis sensus querit᷑ a
tumido fastu alijs animis cor
poreis sensibus deditus ee af
fectat excelsior. aut tenoso gur
gite carnalis voluptatis imer
gitur. ¶ Que sit humana tep
tatio et qd᷑ petin extra corp᷑

Quin g᷑ bo habeat᷑. cap̄. x.

na voluītate ad meliora
ac supiora percipienda que nō
priuati sed coiter ab oibus qui
talia diligūt sine ulla āgusti
a uel iuidia casto possidentur
amplexu uel sibi uel alijs cō
sulit. et si fallatur in aliquo
p ignorāciā tpaliū qā et hoc
tpalit᷑ gerit et modū agendi
non teneat quē debebat hua
na temptatio ē et magnū ē
hant vitā sic degere quā uel
ut viā redeūtes carpim᷑ ut
temptatio nos nō apprehēdat
nisi humana hoc em petin ex
tra corpus est nec formitatoī
deputatur. et pterea facili
me ignoscitur. Cū vero ppt᷑
adipiscenda ea que per corp᷑
sentiūtur ppter expiendi uel
extellendi uel contrectandi
cupiditatē ut in his finem
bom sui ponat aliquid agit.
quicquid agat turpiter facit
et formicatur in corpus pro
prīū petens et corpeas rerū
fallacia simulacra introrsus
rapiēs. et vana meditatione
cōponēs. ut ei nr̄ diuinū aliq᷑
nisi tale videatur. priuati aua
ra fetatur erroribus et pīuati
prodiga tanit᷑ viribus. ¶ Qui
bus de mutationibz homo ab yma
gine dei ad similitudinē pecoris

Et ad tā turpe delabat᷑ cap̄. xi.

pem et miserabilē formi
cationē semel ab exordio pro
silierit. Sed sicut scptū ē q᷑mo
dicta spernit paulati deridit
Quomō em̄ coluber nō apertis
~~tibus~~ passibus sed squamaz
minutissimis nisibz repit. sic
lubricus deficiendi motus ne
gligentes minutati occupat.
et insipiens a peruerso appeti
tu similitudis dei peruenit ad si
militudinē pecor. Inde est qd᷑
nudati stola prima pellicias tu
nicas mortalitate meruerunt.
Honor em̄ hois verus est yma
go et similitudo dei que nō custo
ditur nisi adiutō a quo ipsi
mitur. Tanto magis itaq᷑ in
hereatur deo. q̄nto min᷑ diligi
tur ppriū cupiditate deo expi
ende ptātis sue quodā nutu
suo ad seipm̄ tanq᷑m ad mediū
protrait. Ita tū vult ee sicut
ille sub nullo et ab ipā sua me
dietate penaliter ad yma pro
pellitur. id est ad ea quibus

petora letant. atq; ita cū sit ho
nor eius similitudo dei. dederis
aut eius similitudo petoris.
homo in honore positus nō in
tellexit. cōparatus est iumentis
insensatis et similis factus
est eis. Qua igit tam longe
transiret a sūmis ad infima
nisi per meduī sui. Cū ei ne
glecta caritate sapiēcie q̄ sēp
eodem modo manet cōcupisci
tur scientia ex mutabiliū tpa
liūq; experimento inflat non
edificat. ita pgrauatus aīm
quasi pondere suo a beatitu
dine expellitur. et p illud sue
medietatis experimentū pena
sua discit quid interfit inter
bonū desertū et malū cōmis
sū. nec redire pt effusis ac
pditis uiribus nisi grā cōdi
toris sui ad pemtentiā vocā
tis et prā donantis. Cuius
em infelicē aiam liberabit
a corpe mortis huius nisi grā
dei per ihm xpm dnm nrm.
De qua grā suo loco qm ipe
pstiterit disserem⁹. nūc de
illa parte rationis ad quā
ptinet scientia id ē cogmitio
rex tpaliū atq; mutabiliū
variandis vite huius actionibz
nīa. susceptā cōsideratio
nē qītū dns adiuuat paga
mus. Cm̄ compabilis sit pri
mor hoim pua caritatiom mens

gēnādis id ē
strēnue agēdis

quā ad amorē tpaliū sensu ē
tracta corporeo. Capl'm. xij.

Sicut em in illo manifes
to cōiugio duor hoim
qui primi facti sūt nō mandu
cauit serpens de arbore vetī
ta. sed tm mō māducādū per
suasit. mulier aut nō mandu
cauit sola. sed uiro suo dedit
et simul māducauerūt ejus
cū serpente sola locuta et ab
eo sola seducta sit. ita et i hoc
qd' etiā in hoie uno geritur.
et dinoscit. occulto quodam
secretoq; cōiugio. carnalis
uellit ita dicam qui in corpe
sensus intendit. sensualis
aīmi motus qui nobis pe
ribus q; cōmunis est. seclus
est a rōne sapie. Sensu qppe
corpis corpalia sentiūtur. e
terna uero et incōmutabilia
spitali rōne sapiēcie intelli
gūtur. Rationi at frē appeti
tus uitimus est. qīquidem
de ipis corpalibz que sensu
corpis sentiūtur ratiocinat
ea que scientia dicit actionis.
si bene ut eā noticiā referat
ad finē sūmi bonī. si aut ma
le ut eis fruatur tāqm̄ boīs
talibus in quibz falsa bītu
dine cōquiescat. Cū ergo hui
intentionī mentis que in re
bus tpalibus et corpalibus
ppter actionis officiū ratio

· xij ·

tinandi vniuersitate versat carnalis ille sensus uel animus ingerit quidam illecebram fruendi se id ei tanquam bono quodam priuato et proprio non communi publico atque communi quod est immutabile bonum. tum velut serpenti assentiatur feiam. Huic autem illecebre consentire de ligno prohibito manducare est. Sed iste consensus si sola cogitatione mentis delectatione contentus est. superioris vero auctoritate consilij ita membra retinentur ut non exhibeant iniquitatis arma pro non sic habendum existimo velut cibum vetitum mulier sola comederit. Hi autem in consensione male utendi rebus que per sensum corporis sentiuntur; ita determinatur quodammodo pena. ut si pertinax sit etiam corpore compleat. intelligenda est illa mulier dixisse viro suo serui similiter eadem illicitum cibum. Neque enim potuit pena non solum cogitandum suauiter verum etiam efficaciter appetrandum mente determinum. nisi et illa mentis intentio penes quam summa poterat est membra in opus mouendi. uel ab opere cohibendi male actioni cedat et seruiat. Nec sane cum sola cogitatione mens oblectata illicitus non quidem determines esse faciendum tenes tum et volens libenter que statim ut attigerunt animum respui debuerunt negandum esse esse panam. Sed longe minus quam si et opere statuat implendum. Est ideo de talibus quoque cogitationibus uenia petenda est. petitusque precibus atque dicendum. dimitte nobis debita nra faciendumque quod sequitur atque in oratione uigendum. sicut et nos dimittimus debitoribus nris. Neque enim sicut multis duobus primis hominibus personam suam quisque portabat. et ideo si sola mulier cibum edisset illicitum sola itaque mortis supplicio plectereatur. ita dici pt in homine uno si delectationibus illicitis a quibus se continuo deberet auertere cogitatio libenter sola pascatur nec faciendum determinantes mala. sed tum suauiter in recordatione teneantur quasi mulierem sine viro posse dampnari. Absit hoc credere. Hec quippe una persona est. unus homo est. totusque dampnabitur. nisi hec que sine uoluntate operandi sed tum cum voluntate animum talibus oblectandi solus cogitationis sentiuntur esse pena per mediatorem gratiam remittantur. Hec itaque disputatio qua in mente uniuscuiusque hominis quesiuimus quodammodo rationale cognitum contemplationis et actio

mis officijs per quedā singula distributis. tñ m utroq; mentis unitate seruata. salua illi⁹ ueritatis hystoria quā de duob⁹ pmis hoīb⁹ uno soluet ei⁹q; muliere de quibus propagatū est genus humanū diuina tradit auctoritas ad hoc tm̄mō audiēda ē ut intelligatur aplīs ymaginē dei uiro tñ tribuendo non etiā fēine qm̄uis m diuerso sexu duorū hoīm̄ aliquid tamē significare voluisset qd' m uno hoīe que reperitur De eoq; sñiā qui i uno hoīe mentē m pſona uri. sensum aūt corpis m pſona mulieris attipiendū ē dixerūt cap̄

Nec me fugit quosdā xiij. que fuerūt ante nos e gregij defensores catholice fidei et diuinī eloquij tractatores tū m hoīe uno tuq; uniuersam aiam bonā quēdam paradisū ē sensisse duo ista requirerēt uirū mētē mulierem uero dixisse corpis sensum et sīc̄m hanc distributionē qua uir ponitur mens. sensus uero corpis mulier uidentur apte omnā cōuenire si considerata tractent⁹ nisi qd' m oīb⁹ bestijs et uolatilib⁹ sēptū ē non esse inuentū uno adiutoriū simile sibi et tūc est ei mulier facta de latere ap̄t qd' ego nō putaui pro muliere sensū corporis ē ponē dū quē uidem⁹ nobis et bestijs ē coīem. Sed aliquid uolui qd' bestie non haberent sensū ex corpis magis pro serpēte intelligendū existimaui que legitur sapientior oīb⁹ peroribus terre. In eis quippe naturalib⁹ bonis que nobis et irrationalib⁹ aiantib⁹ uidemus ē coīa uiuacitate quadam sensus excellit nō ille de quo sēptū ē m epla que ē ad hebreos ubi legitur pfector⁹ ē soliditū tibū qui per habitū exercitatus habent sens⁹ ad sepandū bonū a malo illi quippe sensus naturē rationalis sunt ad intelligēnā ptinētes. Sed iste sensus qui ē q̄nq; ptitus m corpe per quē non solū a nobis uerū etiā a bestijs corpalis speries motusq; sentitur. Sed siue isto siue illo siue aliquo alio mō attipiēdū sit qd' aplīs uerū dixerit ymaginē et gloriam dei mulierem aūt gloriā uiri apparet tñ tū sīc̄m deū uiuim⁹ mētē mām̄ i inuisibilia ei⁹ intentū. ex cuius eternitate ueritate caritate proficiēt⁹ debere formari. Addā ueō

·xij·

rationalis mtentionis nrē hoc
est eiusdē mētis m usū mutabi
lū corpaliū q̄ rerū sine quo
hec vita nō agit̄ dirigendū
nō ut conformem⁹ huic seclo
finē cōstituendo m bonis tali
bus et m ea detorquendo bū
tudis appetitū. Sed ut q̄cq̄d
m usu tpaliū rōnabiliter faci
mꝰ eternoꝝ adpistendoꝝ
cōtemplatione faciamꝰ per
ista transeūtes illis mherentes. In que officia ꝑtia sapiē
tia et scientia diuidant⁹ capl'

Habet em̄ et scien- xiij.
tiam modū suū bonū
si qd' m ea mflat uel mflare
assolet eternoꝝ caritate vin
catur que nō mflat sed ut sti
mus edificat. Hme scientia
quippe nr̄ virtutes ꝑē quib⁹
recte vtimur possūt haberi
y quas hec vita misera sic
gubernetur ut ad illā que
vere btā ē puemiatur eter
nam. Distat tamen ab eter
noꝝ cōtemplatione actio
qua bene utimur tpalibus
rebus et illa sapientie hec
scientie deputatur. Manus
em̄ et illa que sapientia ē
possit stā nūcupari sicut
et aplūs loquit⁹ ubi dicit. Nūc
sno expte tuē aut̄ cognoscā
sicut et cognitus sum quā
scientiā ꝑ hāc contemplatio
nis dei vult mtelligi. q̄d sōz
sūmū erit ꝑmiū tamē ubi
dicit. aliquidē datur y spūs
sermo sapiētie. aliꝰ sermo sci
entie sdm eūdē spūm. hec vti
q̄ duo sine dubitatiōe distin
guit licet nō ibi explicet q̄d
interfit et unde possit utiq̄
q̄ dinosci. uerū scripturaꝝ
sanctaꝝ multiplicē copiam
scrutatus nemo septē esse
m libro Job codē scō uiro lo
quēte. Este pietas est sapiē
tia abstinere aut̄ a malis sci
entia ē. In hac differētia itel
ligendū ē ad cōtemplatiōez
sapiētiā. ad actionē scientiam
ptinere. Pietatē quippe hoc
loco posuit dei cultū que gre
ce dicitur theozebia. Nam
hoc verbū habet ista sēten
tia m codicibus grecis. Et q̄d
est ēterms excellentius q̄
deus cui⁹ solus ītōmutabi
lis est natura. Et quis cult⁹
eius nisi amor eius. Cuius
nūc desideram⁹ eū videre
credim⁹ que et ~~fe~~ speramus
nos ēe visuros et q̄ntū profi
cim⁹ videm⁹ nūc per speculū
m emgmate tūc aut̄ ī ma
nifestatiōe. hoc est em̄ quod
aut aplūs facie ad faciē. hoc
etiā q̄d aut iohānes dilectissimi

nūt filij dei sum⁹. et nōdū apparuit qd' erim⁹. Scim⁹ quia cū apparuit silēs ei erimus qm̄ videbim⁹ eū sicuti ē. De hijs atq; hūiusmodi sermo ipe m̄ videt ee sermo sapiencie. Abstinere aūt a malis qm̄ iob stām dixit ee rem̄ p̄culdubio tpalū ē. qm̄ sdm tempus m malis sum⁹ a quibus abstinere debem⁹ ut ad illa bona eterna veniamus. Cm̄obrē quicqd prudenter fortiter tēperanter et iuste agim⁹ ad eam ptinet stām siue disciplinā qua m euitandis malis bonisq; appetendis actio mā versatur et quicquid ppt⁹ exēpla ul' cauenda uel imitanda uel ppt⁹ quarūq; rerū que nris accommodata sūt usibus nāli documēta hystorica cognitione colligim⁹. de hijs ergo sermo cū fit. eū stē sermonē puto discernēdū a sermone sapiēte. ad quē pertinent ea que nec fuerūt nec futura sūt sed sunt et ppter eternitatē m qua sūt et fuisse et ee et futurā esse dicūtur sine ulla mutabilitate tpm. Nō em̄ sic fuerūt. ut esse desinerent aut sic futura sūt quasi nō sint nūc sed idipm̄ esse semper habuerūt. semper habitura sunt. Manet aūt nō tāqm̄ m spacijs locor⁹ fixa veluti corpa. sed m natura m corpali sic ītelligibilia p̄sto sūt mentis aspectibus sicut ista m locis visibilia uel contrectabilia corporis sensibus. Non aūt solū res sensibiliū m locis positar⁹ siue spacijs localibz manent ītelligibiles ītemporales q̄ rōnes verū etiā motionū m tpibus transeūtiū sine tpali transitu stant etiā ipe utiq; mtelligibiles nō sensibiles ad quas mētis acie puenire pauci ē. et cū puenit⁹ q̄nitū fieri pt nō m eis manet ipe perueniet⁹ sz veluti acie ipā reuerberata repellit⁹. et fit rei nō transitorie cogitatio que tamē cogitatio tñsiens per disciplinas quibus eruditⁿ aīm⁹ memorie cōmendat⁹ ut sit quo redire possit que cogitur m̄de tñsire. q̄ius si ad medriā cogitatio nō rediret atq; ibi qd' cōmendauerat inueniret velut rudis ad hoc sicut ducta fuerat duceretur idq; inueniret ubi primū inuenerat illa ītemporea veritate vñ rursus q̄ desp̄tū m memoria figeretur. Neq; em̄ sicut manet verbi gratia quadrati corpus

·xij·

mtorpalis et ĩmutabilis ratio. sic m ea mẽte hoĩb cogitatio. si tamẽ ad eã sine fantasia spacij localis potuit puenire. aut si alicuꝰ artificiosi et musici som per moras tpis tũseũtis mõsitas cõphendatꝰ sme tpe stans m quodã secreto altoq; silencio. tam diu saltẽ cogitari pt. qm̃ diu pt ille cantus audiri. tamẽ qd̃ mde rapuit et si tñsiens mentis aspectꝰ et quasi gluciens m ventre ita ĩ medꝛia reposuerit. potit retordando quodãmõ ruãre et m disciplinã qd̃ sic didicit tractare. Qd̃ si fuit oĩmoda obliuione deletũ rursꝰ doctrina duce ad id ueniet qd̃ penitus exciderat. et sic ĩueniet ut erat. De opimone platonis qua credidit aĩmas aliã uitã pꝛiusq̃m tꝛporibꝰ mducerentur habuisse. cap xv.

Unde plato ille phꝭs. nob̃ ꝑsuadere conatus ẽ uix esse hic aĩas homm̃ et añq̃m ista tꝛpa gererent. et hinc est qd̃ ea que discũtur remisse tur potius cognita qm̃ cognoscũtur noua. Retulit em̃ puerũ quẽdã nescio quid de geometria mterrogatũ sic respondisse tãq̃m̃ eet illius pitissimꝰ discipline. Gradatim quippe atq; artificiose interrogatus. videbat qd̃ videndũ erat dicebatq; qd̃ viderat. Sed si recordatio hoc eet verũ ãtea cognitarũ nõ utiq; omẽs uel pene omẽs tũ illo modo ĩterrogarẽtur hoc possent. Non oẽs em̃ m priore vita geometrici fuerũt tũ tam rari sũt m genere hũano ut vix possit aliquis ĩueniri. Sed potius credendũ ẽ mentis ĩtellectualis ita conditã eẽ naturam ut m rebus mtelligibilibus naturali ordine disponente conditore subiecta sic ista videantur m quadã luce sui generis mtorpea quẽadmodũ oculus carnis videt que m hac tꝛpea luce circũadiacẽt cuꝰ lucis capax eiq; cõgruẽs est tractus. Non em̃ et ipse ideo sme nigrõ alba et nigra discernit qua ista iã nouerat añq̃m̃ m hac carne trearetꝰ. Denq; cur de solis rebus ĩtelligibilibꝰ id fieri pt. ut bene mterrogatus quisq; respondeat qd̃ ad quãq; ptinet disciplinã etiã si ignarus est. Cur hoc facere de rebus sensibilibꝰ nullus pt. nisi quas ipse vidit m tꝛpe constitutꝰ. aut eis que nouerat iudicatis tribus credidit seu hris cuiusq;

seu verbis. ¶ Non enī acq̄escē
dū est eis qui sanuū pytagorā
ferūt recordatū fuisse talia nō
nulla que fuerat expertus cū
hīc alio iam fuisset in corpore
et alios nō nullos narrāt alij
cuiusmodi ~ aliquid in suis men
tibus passos quos falsas fuisse
mēdrias quales plerūq; expi
mur in somnis qn̄ nobis vi
dem̄ remīsci quasi egerimus
ul' viderim⁹ qđ' n⁹ egim⁹ oī
no n⁹ vidim⁹ et eo mō affec
tus ee illoz mētes etiā vigi
lāciū instinctu spiritus malig
noz atq; fallaciū quibz ciare
ē de revolutiombz aīaz falsā
opinionē ad decipiendos hoī
nes firmare ul' sere⁹ ex hoc
ōiā potest qua si vere illa
recordarentur que hīc i alijs
antea positis corpibz viderāt
multis ac pene oībus hec cō
tingeret qn̄quidē ut de viuis
mortuos uta de mortuis vi
uos tanqm̄ de vigilātib⁹ dor
mientes et de dormientibus
vigilātes sme cessatione fieri
suspicātur. ¶ In ergo hec ē sapi
ētie et scientie recta distīctio
ut ad sapiētiā ptineat eter
narū rerū cognitio ītellectu
alis. ad scientiā vero tpalū re
rū cognitio rōnalis quid cui
pponēdū sit siue postponēdū
nō est difficile iudicāe. ¶ In aūt
alia est adhibenda distrectio
qua dinoscant⁹ hec duo que
procul dubio distare aplius do
cet dicens. alij quidā dat⁹ per
spm̄ sermo sapiencie. alij ser
mo scientie scdm eūdē spiritū.
tū etiā istoz duoz que nos possumus
possum⁹ euidentissiā diffe
rencia ē qđ' alia sit ītellectū
alis cognitio eternarū rez
alia rōnalis tpaliū et hanc
illā pferendā esse ambigit
nemo. ¶ Relinquētibz itaq; no
bis ea que exteriorus sūt hoīb
et ab eis que coiā cū pecori
bus habem⁹ introrsū astende
cupientibus aīqm̄ ad cogni
tionē rez intelligibiliū atq;
sūmaz que sempiterne sunt
veniremus tpaliū rerū cogni
tio rōnalis occurrit. ¶ Etiam
in hac igit⁹ inueniam⁹ si possu
mus aliquā trinitatē sicut
inueniebam⁹ in sensibz corpis
et in hijs p que p eos i aīaz
uel spiritū nrm̄ ymaginali
ter intrauerūt ut p corpalī
bus rebus quas corporeo fo
ris positas attingim⁹ sensu
mitus corpoz silitudies habe
mus impressas mēdre ex qui
bus cogitatio formaretur.
tertia volūtate utriūq; iūgē
te sicut formabatur foris an

xiij.

es oculoꝝ quā volūtas ut fie
ret visio adhibeat rei visibili
et utrūq; iūgebat etiam illuc ꝑā
se admonēs trīā. Sed non est
hoc coartandū m hui⁹ librum
ut ī eo qui sequit⁹ si dīs adiu
uerit cōuenienter possit īq⁹
ri. et qd' iuentū fuerit expli
cari. Explicit liber duodecim⁹

Incipiūt capitula libri xiij. cm. j

De gemino rōnalis mētis offi
cio quoꝝ unū ad tpalia aliud
pertinet ad eterna. Cap. ij.
De fide que lucet per cōporis
sensū mente concepta sit mchil
tm iueītur hīē corpeū. cap iij.
De volūtate quā et singuli nō
priam et oēs etiā mdicatam
pnt habere cōmunē. cap iij.
De bītudine quā omēs una
volūtate expetūt sed nō oēs
eadem diffinitione nouerūt.
An omēs bti sut q' uī cap v.
uūt ut volūt Capl'm vi.
Propriorē ee bītudīm vo
lūtatem rectā etiā si nō adep
tam qd' cupit qm̄ prauā etiā
si qd' cōtupiuit obtinuit. c vij
Ad verā bītudinē viam ee
per fidē rectā sine qua nulla
unqm̄ possit fortitudo pro
desse sc̄ Capl'm viij.
Perfectā bītudinē nsi in
eterna vita ee nō posse. cap ix.
An eternitat⁹ capax sit hui⁹
na natura. Cap. x.
An alio mō ompē dē hoīem
eternitati debuerit reforma
re qm̄ ut sibi dei filius natu
ram uniret huānā cap xi.
Qua rōne in sanguīe xpi
iustificent⁹ credentes. et quō
in hoc sacramēto totius trini
tatis sit opatio. cap xij.
Qd' merito homo dyabolice
sit traditus ptāti. cap xiij.
De consilio dei quo ei pla
cuit ut potestas dyaboli nō
potētia sed iustitia uīceret⁹
De oīm debito per cm xiiij.
mchil debentē xpm̄ soluto.
In quo sit dyabolus cap xv.
uictus a xpō. Cap. xvi.
Ad quā utilitatē fideliū re
natorū mala que p origmale
pcm̄ sut contracta conuer
sa sunt capl'm xvij.
De hijs que per īcarnatio
nē xpi sunt collata credētib⁹
De natiuitate dm̄ nri c xviij.
ex maria virgīe et spū scō.
Qd' verbū caro factū c xix.
qd' est ihs xp̄s et sapientie
thesauros in se habeat et sae.
Neminē posse sine fide cā xx.
ad verā bītudinē puenire.
Explicīunt capitula.

Incipit liber tercius decim⁹
de gemino rationalis men
tis officio quoꝝ unū ad tpalia

aliud pertinet ad eterna cō.j.m

In libro superiore huius operis duodecimo satis egimus discerne rationalis mentis officiū in tpalibz rebus ubi nō sola cognitio verū et actio mā versatur ab excellē tiore eiusdem mentis officio q̄ cōtemplandis eternis rebus ipendit ac sola cognitione finitur. Cōmodius aūt fieri puto ut de scripturis scīs aliquid interseram quo facilius utrūq; possit dinosci euāgeliū suū iohānes euāgelista sic exordit est. In prīcipio erat verbū et verbū erat apud deū et dūs erat verbū. Hoc erat in prīcipio apd deū. Omnia p ipm facta sūt et sine ipo factū est nichil. Qd factū est in ipo vita eāt et vita erat lux hoim et lux in tenebris lucet et tenebre eā nō cōprehenderūt. Fuit homo missus a deo cui nomē erat iohannes. Hic venit in testimoniū. ut testimoniū phiberet de lumine. ut oēs crederēt p illū. nō erat ille lux sed ut testimoniū perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuīat oem hoiez venientē in hūc mūdū. In mūdo erat et mūdus per ipm factus ē et mūdus eū nō cognouit. In pria venit et sui eū nō receperūt. Quotquot aūt receperūt eū dedit eis ptātē filios dei fieri hijs qui credūt in nomē eius qui nō ex sanguinibz neq; ex voluntate carnis neq; ex voluntate viri sed ex deo nati sūt. Et verbū caro factū ē et habitauit in nobis. Et vidimus gloriā eius glām q̄si vnigeniti a patre plenū gre et veritatis. Hoc totū qd ex euāgelio posui in ptedentibus suis partibz habet qd̄ imutabile ac sempiternū ē ciuus cōtēplatio nos btōs facit. In cōsequētibz vero pmixta cū tpalibz cōmemorant eterna ac p hoc aliqua ibi ad scīaz pertinent. aliqua ad sapientiam sicut in libro duodecimo ptes sit mā distinctio. Mā in prīcipio erat verbū et verbū eāt apud deū et deus erat verbū hoc erat in prīcipio apud deū. Oīa per ipm fta sunt et sine ipo factū est nichil. qd factū est in ipo vita erat et vita erat lux hoim et lux in tenebris lucet et tenebre eam nō cōprehenderūt. cōtemplatiaz vitam requirit et intellectua li mente cernendū ē. Qua

m t

xiij.

m re q̃nto magis quisq; pro
fecerit tanto fiet sme dubita
tione sapientior. Sed ꝓpt̃ id
qd̃ ait lux lucet m tenebris et
tenebre eam nō cōprehende
runt. fide utiq; opus erat qua
crederet̃ quod non videt̃. Te
nebras quippe mtelligi volu
it auersa ab huiusmodi luce.
eamq; min̄ ydonea cōtueri
corda mortaliū ꝓpt̃ qd̃ adiū
git et dicit. Fuit homo miss9
a deo cui nomē erat iohānes.
hic venit m testimoniū ut tes
timoniū perhiberet de luce
ut omēs crederent per illū
per illū. Hoc iam tpaliter
gestū est et ad scientiam per
tinet que cogmtione hystori
a continetur. Hoiem autē
iohānē m fantasia cogitam9
que de humane nature no
tia ipressa est mē meōrie
et hoc eodem modo cogitāt.
siue qui ista nō credūt. Utris
q; em notū ē quid sit homo
cui9 exteriorem partē id ē
corp9 per corpis luā didice
runt. mteriorem vero id est
aiam m seipīs qua et ipi hoi
nes sient et per humanā con
uersationē cogmtā tenent.
ut possint cogitare qd̃ dicit̃.
Fuit homo missus a deo cui
nomē erat iohānes quia et
noiā sciūt loquendo et audi
endo. Qd̃ aut̃ ibi ē missus a
deo. fide tenet̃ qui tenet̃. et q̃
fide nō tenet̃. aut dubitatiōe
ambigūt. aut mfidelitate de
rident. Utriq; tamē si nō fuit
ex mō nimis insipientiū qui
dicūt m corde suo nō est deus.
Hec audientes verba utriūq;
cogitant et quid sit deus et
quid sit mitti a deo et si non
sicut res se habent aut certe
sicut valent. Fidem porro ipāz
quā videt quisq; m corde suo
esse si credit uel non ee si nō
credit aliter nouim9 si sicut
corpa que videm9 oculis cor
pis et per ipsoz ymagines
quas meōria tenemus etiā
absentia cogitam9 nc̃ sicut ea
que nō vidim9 et ex hijs q̃
vidim9 cogitatione utriūq;
formam9 et meōrie cōmen
dam9 quo recurram9 cū vo
luerim9 ut illic ea uel poci
us qualescūq; ymagines eoz
quas ibi fixim9 simlit̃ re
cordatione ternam9 nec sic
hoiem hoiem viuū cui9 aiāz
etiam si nō videm9 ex mra
cōtim9 et ex motibz corpa
libz hoiem viuū sicut viden
do didicim9 intuemur etiam
cogitando non sic videtur fi
des m corde m quo ē ab eo
cuius est sed eam tenet cer
tissima scientia clamatq; cō

ſcientia. Cū itaq; ꝓpter̄ credē
iubeam⁹ quia id qđ credere
iubemur videre nō possum⁹
ꝑsonā tñ fidē qñ ē est nobis vi
demus in nobis quia rez ab
sentiū ꝑsens ē fides et rez
que foris sūt intus est fides
et rez que nō videntur vide
tur fides et ꝑsonā tñ tpaliter
fit in cordibz hoīm. et si ex
fidelibz infideles fiūt perit
ab eis. aliqñ aūt et rebz fal
sis accomodat⁹ fides. Loqui
mur enī sit ut dicam⁹ ha
bita est ei fides et decipit.
Qualis fides si tñ et ipsa
dicenda est fides nō culpa
bilit⁹ de cordibus perit qñ
eam ꝟuenta veritas pellit.
optabilit⁹ aūt rerū veraz
in easdē res fides transit.
Non enī dicendū ē perit.
qñ ea q̄ credebātur videt⁹
Nūquid enī adhuc fides
dicenda ē cū defimta sit in
epla ad hebreos fides dictū
q; sit eaꝝ ē confictionē rez
que nō vident⁹. Deinde qđ
sequit⁹. hic venit ītestimoīū
ut testimoniū phiberet de
lumine ut oēs crederēt ꝑ
illū. actio ut dixim⁹ tpalis
est. Tpalit⁹ enī testimoīū
perhibet⁹ etiā de re sempit⁹
na. qđ ē intelligibile lumē
de quo ut testimoniū phi
bēt venit iohaēs qui nō erat
lux sed ut testimoniū phiberet
de lumine. Adūgit enī. Erat
lux vēa que illūinat oēm hoī
nē veniētē in hūc mūdū. In
mūdo erat et mūdus ꝑ ipm
factus ē et mūdus eū nō cog
nouit. In ꝓpria venit et sui eū
nō receperūt. Hec verba oīa
q̄ latinā lingua scriūt ex rebz
intelligūt quas nouerūt q̄rū
aliq̄ nobis īnotuerūt ꝑ corpis
sensus. sicut hō sicut ꝑpē mū
dus cui⁹ tā euidentē magni
tudinē terminū⁹ sicut eorūdē
verboz sonī. nam et auditus
sensus ē corpis. aliq̄ aūt per
animi rationē sicut id qđ dicim⁹
ē. sui enim nō receperūt. ītelli
git⁹ enī nō in eū crediderūt.
Qđ quid sit nullo corpis sensu
sed animi ratione cognoumus
nōn etiā verboz nō sonos sed
significationes partim ꝑ corpis
sensū. partī ꝑ animi rationem
dictum⁹. nec ea verba nūc
ꝓmū audiuim⁹. sed q̄ iam au
dieram⁹. et non solū ipā rez
etiā que significarēt condita
memoria tenebam⁹ et hic agno
uim⁹. Hoc enī nomē dissilla
bū tū dicitur mūdus. qm̄ fon⁹
est res vtiq; corpalis ꝑ corp⁹
īnotuit. id est ꝑ aurē. Sed ꝑ
etiā qđ significat per corpis
īnotuit idē ꝑ oculos carnis

· xiij ·

Mūdus quippe mq̄ītū notus est
videntibz notū est. Ad hoc ver
bū quatuor sillabarū qd' est cre
diderūt sono suo qm̄ corpus ē
y aurē carnis illabit. Quod
aut̄ sigmficat nullo corpis sen
sū sed aīmi rōne cognoscitur.
Nisi enī quid sit credideritū y
aīm nossem⁹ nō mtelligerem⁹
quid nō fecerint illi de quib⁹
dm̄ ē. et sui eū nō receperūt
Sonus ergo verbi forīsecus et
mstrepit auribz corpis et attī
git sensū qui vocatur auditꝰ
Species quoq; hoīs et inobis
ipsis nota ē et forinsecus ī ali
is adest corpis sensibz oculis cū
videtur. auribz cū auditꝰ tac
tui cū tenetur et tangit. Ha
bet etiā m memoria mā ymagi
nē suā icorpalē quidē ex corpi
libus. Audi demiq; mi⁹ mira
bilis pulchritudo forinsecus p̄sto
est et aspectibus mis et ei sensui
qui dicitur tactus. si quid eius
attingim⁹. Habet etiā ipē mē⁹
in memoria mā ymaginē suam
ad quā recurrim⁹ cū eā uel
septi parietibz uel etiā m tene
bris cogitam⁹. Sed de hijs yma
gin̄ibz corpaliū in corpalibz qu
dem habentibz tm̄ similitudiēs
corpm et ad vitam extiorīs hoī
mis ptinētibz iam satis ī libro
undecimo locuti sum⁹. Nunc
aut̄ agim⁹ de hoīe mteiore
et eius ea sciā que rex ē et
tpaliū et mutabiliū. In cuius
mtentionē cū assumit̄ aliquid
etiā de rebus ad exteiorē hoī
nē pertinētibz ad hoc assumē
dū est ut aliquid mde doceat̄
qd' rōnalem adiuuet sciām ac
y hoc rex quas coiēs cū aiāl
tibz irrationabilibz habemus
rōnalis ad mteiorē hoiēz perti
net. Nec rē dici potest cū ir
rationabilibz aiāntibz eū nob⁹
ee cōmunē. De fide que licet
per corpis sensum mēte cōtepta
sit nichil tamē īuenit̄ habere
corporeū. Capl'm secundū.

Fides vero de qua in hoc
libro aliq̄nto diuctius dis
putare certa dispositiois mē
ratione cōpellim̄. quā q' hnt
fideles vocant̄. et qui nō hnt
mfideles sicut hij qui veientē
m̄ virtua dei filiū nō receperūt
q̄ius exauditu in nobis facta
sit. nō tm̄ ad eū sensū corporis
ptinet qui appellatur auditus.
qm̄ nō est sonus. nec ad oculos
hui⁹ carnis. qm̄ nō ē color a'
corpis forma nec ad eū q' dī
tactus. qm̄ corpulētie nichil
habet nec ad ullū sensū oīno
corpis qm̄ cordis est res ista
non corpis. nec foris ē a nob⁹
sed ī mtimis nobis nec eā quis
qm̄ hoīm videt in alio. sed
unusquisq; in semetipō. Demiq;

poteſt et ſimlatione confingi et putari eſſe in quo nō eſt. Suā quiſq; igitur fidē apud ſeipm̄ videt in altero autē credit eā ee non videt. et tanto firmius credit qñto fructus eius magis nouit quos operari ſolet fides per dilectionē. Memorē oīb⁹ de quibz euāgeliſta ſubiūgit. et dicit. quotquot aut receperūt eum dedit eis potestatē filios dei fieri hys qui credūt in noīe eius q⁹ non ex ſanguinibz neq; ex voluntate carnis neq; ex voluntate viri ſed ex deo nati ſt. fides iſta xp̄is eſt et nō ſicut aliqua corpis forma xp̄is ē ad videndum oīm oculis q⁹bus p̄ſto ē ex ipā quippe vna oīm cernentiū quodāmō īformatur aſpectus Sed ſit ut dici p̄t oīmbz hoībus eſſe faties hyāna xp̄is. Nam hoc ita dicitur ut tamen ſinguli ſuas habeant. Et vna ſane doctrina īpreſſam fidem credentiū cordibus ſingulorū qui hoc idem credūt. veriſſiē dicim⁹. ſed aliud ſūt ea que credūtur. aliud fides qua creditur. Illa quippe in rebus ſunt que uel ee ul' fuiſſe uel futuā ee dicūtur. Hec aut in aīmo credentis ē ei tm̄ conſpirata cuiq; ē cuius ſit et in alijs nō ipā ſed ſimilis. Nō enī nuō eſt vna ſed genere. Aſter ſilitudinē tamē et nullam diuerſitatem magis vnā dicim⁹ ee q̄ multas. Nam et duos hoīes ſilimos cū videm⁹ vnā facē dicim⁹ et in vram ambox. facultus itaq; dicit multas aīas fuiſſe ſingulas utriq; ſingulox de quibus legim⁹ in actibz apoſtolox qd' eis fuit aīa una q̄ ubi dixit aplz una fides tot eas audet quiſq̄m dicere quot fideles. Et tamē qui dicit o mulier magna ē fides tua. et alteri modice fidei quare dubitaſti. ſuā cuiq; ee ſigmficat. Sed ita dicit eadem credentiū fides vna quēadmodū eadē voluntatū voluntas una cū et in ipis qui hoc idem volunt ſua voluntas ſit cuiq; conſpirata. alteri⁹ autē lateat qm̄us idē velit et ſi aliquibz ſigms ſeſe indicet creditur potius q̄m videtur. Unuſquiſq; aūt ſuu aīm̄ conſcius non credit utriq; hoc ee ſuam ſed plane nouit voluntatē. De voluntate quā et ſmguli. Priam et dēs etiam non indicatā poſſunt habe coēm cap̄m

Eſt quedā ſane eiuſdē nature uuētis et ratione vtē tis tanta conſpiratio ut cū late at alter⁹ quid alter velit non

·xiij·

mille tamē ſint volūtates oī
úm etiā ſingulis note· et tū
quiſq; homo neſciat quid hō
alius unus velut m quibuſdā
rebus poſſit ſcire quid omēs
velint Vnd illa tuuſdā mimi
facetiſſima p̄dicat⁹ urbanitas
qui cū ſe promiſiſſet m thea
tro quid m aiō haberēt et q̄d
vellent omēs alijs ludis eſſe
dicturū atq; ad diem cōſtitutū
mgenti expectatione maior
multitudo ꝑfluet ſuſpenſis et
ſilentijs oīb; dixiſſe phibetur.
Vili vultis emere et care vē
dere. In quo dicto leuiſſimi ſe
mīti omēs tū cōſtiās inuenert
ſuas· eiq; vēa ante oculos oīm
conſtituta· ut tū īprouiſa dicē
ti admirabili fauore plauſe
rūt· Cur aūt tam magna ex
pectatio facta ē illo promittē
te oīm volūtatē ſe eſſe dictuꝝ
niſi qua latent hoīem aliox
hoīm oīm volūtates? Sed nūq̄
latuit iſta iſtū? Nūq̄d quēq̄m
latet? Qua tandē cauſa· niſi
qua ſuē quedā que nō īcōue
menter m alijs de ſe quiſq;
cōiciat cōpatiente uel cōſpi
rante uitio uel natiā. Sed
aliud ē videre volūtatē ſuā·
aliud q̄ius certiſſima cōiectu
ra cōuere alienā· Nam con
ditam romā tam certū habeo
m rebus humānis q̄m cōſtanti
nopolim aū romā videri ocu
lis meis de illa veō nichil no
ueri· niſi qd' alijs teſtibz cre
didi· Et min⁹ quidē ille ul' ſep
ſum ītuendo uel alios quoq;
expiendo· uili velle emere et
care vendē· oībus id credidit
eē cōmune· Sed q̄m reuerta
mur· poteſt quiſq; adipiſci
eiuſmodi uſtricam uel alacri⁹
aliquid⁹ uicij qd' huic contrari
um eſt īcurre⁹ peſtilētiā qua
et huic reſiſtat et uincat. Nā
ſrō nē hoīem aū venalis todex
ei fuiſſet oblatus p̄tiq; eius
ignarū et ideo quidā exigu
um poſtentē terneret vendi
torem uiſtū p̄tiū qd' multo ā
plius erat nec opināti dediſ
ſe· Quid ſi etiā ſit quiſq̄m tā
ta nequitia poſſeſſus ut uili
vendat que dimiſerūt parē
tes et care emat que cōſumat
libidines· Non ē ut opinor
incredibilis iſta luxuries et
ſi querātur tales repūtur.
aut etiā nō quesiti fortaſſis
occurrant qui nequitia ma
iore q̄m theatrica ꝓſcriōe
ul' pronūcia⁹e theatrice īſul
tant magno p̄tio ſtupra
emendo· quo aū cura ven
denda· Largitiones etiā grā
nouim⁹ quoſdā emiſſe fru
mēta carius et uilius ven
didiſſe ſuis ciuibus· Illud etiā

qđ vetus poeta dixit cuiꝰ omēs mortales sese laudari exoptant profecto de sepā et de alijs exptus fuerat cō iecit in alijs et videtur pro nūciasse oīm hoīm voluntates. Demqꝫ si et nūmꝰ ille dixisset laudari omēs vultis nemo vīm vult vituperari siliter qđ cēt oīm volūtatis dixisse videret, Sūt tñ qui vita sua oderunt et in quibus sibi displicent nīl nec ab alijs se laudari velint grās qꝫ agant obiurgantiū benivolentie cū ideo vituperāt ut corrigantur at si dixisset omēs beati ee vultis miseri ee nō vultis. dixisset aliquid qđ nullus nō agnosceret in sua volūtate. Quicqđ enī alius quisqm̄ latenter velit ab hac volūtate que oībus et in oībus satis nota ē non recedit.

De beatitudine quā omēs una voluntate expetūt sed non oēs eadē diffinitione noverūt cap̄ m

Nrū ē aut tū ca. qr̄tū. pessende atqꝫ retinē de bītudis volūtas una sit oīm. vnde tanta existat de ipā bītudine rursus varietas et diuersitas volū tatū. nō qđ eam aliqs nolit sed qđ nō omēs eam norint. Si enī omēs eam nossent nō ab alijs putaretꝰ ee in virtute aīmi. alijs in corpis voluptate. alijs in utraqꝫ et alijs atqꝫ alijs. alibi atqꝫ alibi. Ut enī eos queqꝫ res maxime delectant. ita in ea cōstituerūt vitā beatā. Quo igitꝫ feruētissiē amat oēs qđ nō omēs scīūt? Quis pt amare qđ nescit sicut iam de hac re in libris superioribus disputauī? Cur ergo beatitudo amatur ab oībz. nec tñ scitur ab oībz? An forte scīūt omēs que sit? Sed nō oēs scīūt ubi sit et inde cōtentio est quasi vero de aliquo mūdi hui⁹ agatꝰ loco ubi debeat quisqꝫ velle vivere qui vult bē vivere. ac nō ita qr̄atꝰ ubi sit bītudo sicut queritur que sit. Nā utraqꝫ si in corpis voluptate est. ille bs̄ est qui fruit corporis voluptate. si ī virtute aīmi ille qui hac fruitur. si utraqꝫ ille qui fruitꝰ vtꝫ qꝫ. Cū itaqꝫ alius dicit. bē vivē ē voluptate corporis frui alius autē bē vivere est virtute aīmi frui. nōne aut ambo nescīūt que sit bta vita aut nō ambo scīūt? Quomō ergo ambo eam

·xiij·

amant si nemo pt amare qd' nesciat. An forte falsū ē quod pro verissimo certissimoq; possumꝰ. btē viuere omēs hoīes velle. Si em̄ btē viuē est verbi grā sc̄dm aīmi virtutē viuere. quō btē viuē' vult qui hoc nō vult. Nōne verius dixerimꝰ. homo iste nō vult btē viuē qā nō vult sc̄dm virtutē viuēꝰ qd' solū est btē viuere? Non igitᵉ omēs btē viuere volūt ymo pauci hoc volūt si nō est btē viuere nisi sc̄dm virtutē aīmi viuēꝰ quod multi nolūt. Ita ne falsū eīt. vñ nec npē cū achademicis oīa dubia sint achademicus cicero dubitauit qui cū vellet mostensio dyalogo abaliqua re certa de qua nullus ambigeret sumere siue disputatiōis exordiū. btī certe mquit oēs ēē volumꝰ. Absit ut hoc falsū ēē dicamꝰ. Quid igitᵉ? An dicendū est etiā si nichil sit aliud btē viuere qm̄ sc̄dm virtutē aī viuere tamē et qui hoc nō vult btē vult viuere. Nimis quidē hoc videtᵉ absurdū. Tale est em̄ ac si dicamꝰ. Et qui nō vult btē viuere. btē vult viuēꝰ? Istam repugnātiā quis audiat qs ferat? Et tamē ad hanc cō trudit necessitas si et oēs btē velle viuē verū ē et nō oēs sic volūt viuere quō solū viuitur beate. An oēs btī sint qui viunt ut volūt aīp· v·

An forte illud ē qd' nos ab hyis angustiis possit exuere. ut qm̄ dixim⁹ ibi qs qz posiusse vitam btam̄ quod eos maxime delectaut. ut voluptas epycurū. virtus ze nonem sit aliū aliquid aliꝰ nichil dicamꝰ ēē btē viuere nisi viuere sc̄dm delectatiōez suā. et ideo falsū nō est qd' omēs btē viuere velint. qā omēs ita volūt ut quēqz delectant. Nam et hoc plō si pronūciatū eēt in theatro omēs id in suis volūtatibus inuenirent. Sed hoc quoq; cicero cū sibi ex aduerso proposiusset ita redarguit ut qui hoc sencūt erubescant. Aut em̄ ēre aūt nō phī quidem sed pmpti tamē ad disputandū omēs aūt ēē btōs. qui viuāt ut ipī velint. Hoc est qd' nos dixim⁹ ut quosqz delectat. Sed mox ille subiecit. falsū id quidē. velle eī qd' nō deceat idē npm̄ miserrimū. Nec tam miserū est nō adpisci qd' velis. qm̄ adipisci velle qd' nō oporteat pclarissime oīno atqz verissime. Quis nāqz ita sit mēte

ēē

retus et ab oñi luce detorris alienus ac tenebris detoris ñiolutus ut eñ qui nequiter viuit ac turpiter et nullo pohibente nullo ulciscente. nullo saltem reprehendere audente mstup et laudantibz plurimis qñ sicut aut scriptuã dña laudat⁹ ptor in desideriis aie suc. et qui iniqua gerit bene dicitur. implet omẽs suas famosissimas et flagitiosissimas voluptates ideo btm dicat quia viuit ut vult ñ profecto qui⁹ et si miser eet minus tñ eet si nichil eoꝝ que perperam voluisset habere potuisset. Etiam mala eñ volũtate uel sola quisq; miser efficitur sed miserior ptate qua desideriũ male volũtatis impletur. Quappt qñ verꝝ est q̃ oẽs hoiẽs ee btñ velint. idq; unũ ardentissiõ amore appetant et ꝓpter hoc cetera q̃nq; appetũt nec quisq̃m potest amare q̃ oĩno quid uel quale sit nescit nec potest nescire quid sit qd' velle se scit sequit⁹ ut oẽs btã vitã sciant Omẽs aũt btñ hñt qd' volũt q̃ius nõ oẽs qui habent quod volunt continuo sint beati. cõtinuo aũt miseri qui uel nõ habẽt qd' volũt uel id habent qd' non recte volũt. Btẽ igitur nõ est nisi qui habet oĩa que vult et nichil vult male. ¶ Priorem ee beatitudini volũtatẽ rectam etiam non adeptam qd' cupit qm̃ praua etiam si quod cõtupiit obtinuit. Cap. vi.

Quum ergo ex hijs duobz btã vita constet atq; oĩbus nota oĩbus cara sit. quid putam⁹ ee cause cur horꝝ duorꝝ qñ utriusq; non possit magis eligant hoĩnes ut oĩa que volũt habeant qm̃ ut oĩa bene velint etiam si non habeant Antiqua est prauitas generis humani ut tñ eoꝝ non lateat nec illũ btm ee qui qd' vult non habet nc illũ qui qd' male vult habet sed illũ qui et habet q̃nq; vult bona et nulla vult mala ex hijs duobz quibz btã vita ꝑficitur qñ utriusq; nõ datur. id eligatur potius unde magis a btã vita recedit⁹. Longius quippe ab illa ẽ qui triusq; adipiscitur male cõcu

·xliij·

pita qm̃ qui nō adipiscit̃ cōcu
pita· cū potius eligi debuit
uolūtas bona atq; ꝑfom̃ etiā
nō adepta que appetit· ꝑfin
quat em̃ btō qui bene vult
quecūq; vult et que adeptus
cū fuerit btō erit· Et utiq; nō
mala· sed bona btm̃ faciunt
qm̃ faciūt· ¶ Quor bonor hꝫ
aliquid iam· id q; nō paruū
estimādū eā ipām sciuet
volūtatē bonā qui de bonis
quor capax ē humana natūa
nō de illius mali ꝑpetratio
ne uel adeptione gaudere et
desiderat et bona qualia ī
hac misera vita ee ꝓnt pru
denti temperāti forti et iusta
mēte sectatur et qntū datur
assequi ut etiā m malis sit
bonus· et finitis malis oībz
atq; ipletis bonis oībus sit
btō· Ad verā btitudinē viā
ē per fidem rectā sine qua
nulla cuiqm̃ possit fortitu
do prodesse· ca pl' septm̃.

Et per hoc m ista morta
li vita erroribus eruꝑ
misq; plenissima· ꝓpue fi
des est necessaria qua ī deū
credit· ¶ Non em̃ quecūq; bo
na maxime illa quibus qs
q; fit bonus et illa quibus
fiet btō· vnde nisi a deo ī hoī
nē veniant et hoī adsint
inueniri ꝓt· Cū aut ex hac
vita ab eo qui m hijs mise
riis fidelis et bonus ē ven
tū fuit ad btam̃· tunc erit
vere qd' nuit ee nullomodo
ꝓt ut sic homo viuat quō
vult· ¶ Non em̃ volet male
viuere m illa felicitate aut
volet aliquid quod deerit· a'
deerit qd' voluit· ¶ Quicq̃d
amabitur aderit· nec deside
rabit' qd' nō aderit· Omne
qd' ibi erit bonū erit· et sū
mus deus sūmū bonū erit
atq; id fruendū amātibus
presto est et qd' ē oīno bea
tissimū uta senij forte certū
erit· ¶ Nuit vero fecerunt
quidem sibi phi sicut eorū
quiq; placuit vitas btas su
as ut quasi ꝑpria virtute pos
sent qd' cōmuni mortaliū cō
ditione nō poterāt· sic sali
cet vue' ut vellent· Senti
ebant em̃ aliter btm̃ esse
neminē posse msi habendo
qd' vellet et nichil patiēdo
qd' nollet· ¶ Quis aut non
qualēcūq; vitam qua delec
tatur et ideo btam̃ votat vel
let sic ee m sua potestate ut
eam posset habere ꝑpetuā·
Et tamen quis ita est q' vult
pati molestias quas fortiter
tolleret qm̃uis eas velut pos
sitq; tolerare si patiatur· Nis
velut m tormentis viuere e
tiam qui potest m eis per

patientiã tenendo iusticiã laudabiliꝫ viuẽ. ℔ Transitura cogitauerũt hec mala que ea ptulerũt uel tupiẽdo ea habere uel timendo amittẽ qd̃ amabãt siue nequiter siue laudabiliꝫ. ℑ Nam multi per transitoria mala ad ꝑmanẽtia bona fortiter tetenderũt qui profecto spe btĩ sũt etiã cũ sũt ĩ transitorijs malis per que ad bona nõ trãsitoria pueniũt. ℑed qui spe btũs est nõdũ btũs ẽ. Expectat nãq; ꝑ patiẽciã bĩtudinẽ quã nõdũ tenet. ℭui uero sine ulla spe tali sine ulla tali mercede cruciat. q̃ntãlibet adhibeat tolerantiã nõ ẽ btũs ueraciter sed miser fortiter. Neq; enĩ ꝓpterea miser nõ ẽ. q; miserior eẽt si et ĩpatiẽter miseriã sustineret. ℘orro si ista nõ patiꝫ que nollet pati ĩ suo corpe: nec dum quidẽ btũs habendus est qui nõ viuit ut vult. Vt em̃ alia omittã que corpe illeso ad ãĩm ꝑtinent offẽsiones sine quibus viuere vellemꝰ et sũt ĩnũmerabilia. Vellet utiq; si posset ita saluũ atq; ĩcolumẽ habẽ corpus et nullas ex eo pati molestias ut id haberet ĩ potestate aut ĩ ꝑpũs ĩcorruptione corpis. ℭd̃ q̃a nõ habet ac pendet ĩ ĩcerto profecto nõ viuit ut vult. ℭmnũs em̃ per fortitudinẽ sit patus excipe et equo ferre aĩmo quicquid aduersitatis acciderit maũult ĩ ut nõ accidat. et si possit facit atq; ita patus ẽ ĩ utrũq; ut q̃ntũ ĩ ꝑpo ẽ alterũ optet alterꝫ uitet. et si qd̃ uitat ĩcurrerit. ideo volens ferat quia fieri nõ potuit quod volebat. ℑNe oppumatur qꝰ sustinet. sed premi nollet ℭuomõ ẽgo viuit ut vult? An quia volens fortis est ad ferenda que nollet illata. ℑ Ideo igitꝫ id vult qd̃ ꝑt q̃m qd̃ vult nõ ꝑt. Hec est tota utriũ ridenda an potius supba superbiũ bĩtudo mortaliũ gloriancium se viuere ut volũt quia volentes patient̃ ferũt que accidere sibi nolũt hoc ẽ em̃ auũt qd̃ sapiens dixit therencius ℭm̃ nõ ꝑt id fieri qd̃ vis id velis qd̃ possis ℭõmode hoc dictũ esse quis negat? ℑed consiliũ est datũ misero ne eẽt miserior btũs auũt quales se eẽ omẽs volũt nõ recte nec vere dicitꝫ nõ ꝑt fieri qd̃ vis. ℑi em̃ btũs est quicquid vult fieri ꝑt: quia nõ vult qd̃ fieri nõ

poteſt. Sed nō eſt mortalita
tis hui⁹ hec vita. nec erit n⁹
qñ et īmortalitas erit. Que
ſi mullomō homī dari poſſet
fruſtra etiā bītudo quereret.
qua ſine īmortalitate nō po
teſt eē. ¶ Perfectam bītudiē
niſi m eterna vita eē nō poſſe

Quī ergo bti eſſe cap. vnj.
omēs hoiēs volūt ſi ve
rū volūt ꝫ profecto eē et īmor
tales volunt. Aliter enī bti eē
nō poſſūt. Denicq et de īmor
talitate interrogati ſicut de
bītudine omēs eā ſe uelle
reſpondent. Sed qualiſcūq
bītudo q̄ potius vocetur qm̄
ſit. m hac vita q̄ritur ymo vō
fingitur dū īmortalitas deſpa
tur ſine qua vera bītudo eſſe
nō poteſt. Ille quippe btē viuit
qd iam ſupi⁹ dixim⁹ et aſtru
endo ſatisferim⁹ qui viuit ut
vult nec male aliquid vult.
Nemo aūt male vult īmor
talitatē ſi eius hūana capax
ē deo donāte natūa. Cui⁹ ſi
capax nō ē n⁹ bītudiē capax
ē. Vt enī hō btē viuat. opor
tet ut viuat. Que porro mo
rientē vita ipā deſerit. n⁹ btā
vita tū illo manere quō pt.
Cū aūt deſerit aut nolentē
procul dubio deſerit a⁹ volen
tem aut neutrū. Si nolētem
quō ē btā vita que ita eſt ī
volūtate ut nō ſit in ptāte?
Cuiq⁹ btē nemo ſit aliquid vo
lendo n⁹ habendo. q̄nto min⁹
btē ē qui nō honore nō poſſeſ
ſione. non qualibet alia re. ſed
ipā btā vita nolens deſerit⁹
qñ ei vita nulla erit. vnde et
ſi nullus ſenſus relinquitur
quo ſit miſera. Ipteā enī btā
vita diſcedit qñ tota vita diſ
cedit. miſer eſt tñ qñ diu ſen
tit qua ſcit ſe nolente conſu
mi ꝓpter qd teteā et qd pre
teteris diligit. Pro⁹ igit⁹ pt
vita et btā eē et nolentem
deſerere: q̄a btē nemo nolēs
fit ac p hoc q̄nto magis nolē
tem deſerendo miſerū facit:
que ſi nolenti pſto eēt miſe
faceret. Si aūt volētē deſerit.
etiā ſit quō btā eat quā peri
re voluit qui habebat. Reſ
tat ut dicant neutrū eē i aiō
bti. id ē eū deſeri a btā vita
tū per mortē deſerit tota vi
ta n⁹ nolle nec velle ad vtrūq⁹
enī pato et equo corde conſiſ
tere. Sed nec iſta btā ē vita
que talis ē ut quē btm̄ facit
amore eius indigna ſit. Cuō
ē enī btā vita quā nō amat
btūs? Aut quomō amat⁹ qd
utrū vigeat aut pereat īdif
ferenter accipit⁹. nſi forte vir
tutes quas ꝓpt⁹ ſolam bītu
dinē ſit amam⁹ pſuadere

nobis audēt ut ipam bītudi
nē nō amem⁹. Qd'si faciunt
etiā ipās utiq; amare desis
tim⁹ qñ illā ppt⁹ quā solam
istas amauim⁹ nō amam⁹.
Demde quō erit vera illa
tam pfecta tam examinata.
tam eliquata tam certa sen
tentia. bt̄ōs ēe oēs hoiēs vel
le si ipi qui iam bti sūt bti ēe
nec nolunt nec volūt. Aut si
volūt ut veritas clamat ut
natuā tōpellit cui sūme bo
nus et īmutabiliter bēs cre
ator hoc mdidit si volūt iqm
bti ēe qui bti sūt bti nō ēe
utiq; nolunt. Si aūt bti non
esse nolūt proculdubio no
lūt tōsumi et pre qd' beati
sūt nec misi viuentes bti ēe
pnt. Nolūt igit⁹ pre qd' vi
uūt. īmortales ergo ēe volūt
quitūq; vere bti uel sūt uel
esse cupiūt. Non aūt viuit
btē tiu nō adest qd' vult. Nul
lo mō igit⁹ ēe poterit vita ve
raciter bta misi fuit sempit⁹
na. Hzant utrū capiat hua
na natura quā tñ desidera
bilē confitetur nō parua qs
tio ē. Sed si fides assit que
est eis quibus dedit potes
tatē ihs filios dei fieri nulla
questio est. ‖ Qz eternitatis
capax sit humana natura.
Capitulū nonū ~

Humanus quippe argumē
tationibus hec tuemre
tōres vir magno pauli pre
diti ingenio habūdantes otio
doctrinisq; subtilissimis eru
diti ad mdagandā solius aie
īmortalitatem puemre po
tuerūt tui tamen aie beatā
vitā nō īuenerūt stabilē id
est verā. Ad miserias eā q̄ppe
vite huius etiā post bītudiē
redire dixerūt. Et qui eoz
de hac erupuerūt sentētia
et aiaz purgatā in sempit⁹
na beatitudiē sine corpore
collocandā putarunt talia
de mūdi retrorsū eternitate
senserūt ut hant de aiā sentē
tiā suā ipi redarguāt qd' hic
longū est demōstrare. sed ī
libro xx⁹ de ciuitate dei sa
tis a nobis ē qñtū arbitror
explicatū. Fides aūt ista totū
hoiēm īmortalē futurz qui
vtiq; constat aiā et corpe et
ob hoc vere btm nō argume
tatione humana sed diuina auc
toritate promittit. Et idō cū
dictū ēet in euāgelio qd' ihs
dederit ptātē filios dei fieri
his qui receperūt eū et qd
sit recipisse eū breuiter fuis
set expōitū dicendo credētibz
in nomīe ei⁹ quomō filij dei
fierent eēt adiūctū. qz non
ex sanguīb⁹ neq; ex volūtate

·xiij·

carnis neq; ex voluntate viri
sed ex deo nati sunt ne ista hoi
mi qua videm⁹ et gestamus
infirmitas tanta excellentia
desperaret ullo ānexu ē et ver
bū caro factū est et habitauit
in nobis. ut a cōtrario suade
retur qd' incredibile videbat.
Si enī natura dei filius ꝑpter
filios hoim misericordia factus ē
hoīs filius. hoc est ei verbum
caro factū est et habitauit
in hoībz qnto est credibilius
natura filios hoīs gra dei fie
ri dei filios et habitare i deo
in quo solo et de quo solo ee
possint bti participes imor
talitatis eius effecti ꝑpt⁹ qd'
psuadē dū dei filius particeps
mre imortalitatis effectus ē.

**An alio mō omps deus hoiem
eternitati debuerit reforma
re qm ut sibi dei filius natu
ram uniret humanā cap· x^m**

Eos itaq; qui dicūt ita
nedefuit deo modus a
lius quo liberaret hoies a mi
seria mortalitatis huius ut vni
genitū filiū deū sibi coeternū
hoiem fieri vellet induendo
humanā aiaz et carnē. mor
talemq; factū morte perpeti.
parū est sic refelle ut istum
modū quo nos per mediato
rem dei et hoim hoiem xpm
ihm deus liberare dignatur
asseramus bonū et diuine cō
gruū dignitati. verū etiā ut ostē
dam⁹ nō aliū modū possibilē
deo defuisse cui⁹ potestati cūcta
equaliter subiacent. Sed sanā
de mre miserie cōuenientiorē
modū aliū nō fuisse nec esse
oportuisse. Quid enī tā neces
sariū fuit ad erigendā spem
mām· mentes q; mortaliū con
ditione ipi⁹ mortalitatis abiec
tas ab imortalitatis despera
tione liberandas. qm ut demō
straretur nobis qnti nos pen
deret deus· qntūq; diligeret
Quid vō huius rei tanto isto
iudicio manifestius atq; pclа
rius qm ut dei filius imutabi
lit⁹ bonus in se manēs qd' est
et a nobis pro nobis accipiēs
qd' nō erat ꝑpter sue nature de
trimētū mre dignatus ire cō
sortiū prius sine ullo malo suo
merito mala mā perferret ac
si iam credentibz qntūcūq; nos di
ligat deus et quod desperaba
mus iam sperātibz dona in nos
sua sine ullis bonis meritis
mris. ymo ꝓcedentibz et ma
lis meritis mris indebita lar
gitate conferret. Nā et ea q
dicūt⁹ merita mā dona sunt
eius. Ut enī fides per dilecti
onē operetur caritas dei diffu
sa est in cordibz mris per spm
scm qui datus ē nobis. Tunc
est aūt datus. qn ē ihs resur
rectione clarificatus. Tunc ei

eū se missuꝝ ēe promisit et mi
sit. qā tūc sicut de illo scptū est
et ante p̄dictū astendit ad altū
captiuauit captiuitatē dedit do
na hoīb. Hec dona sūt merita
mrā quibz ad sūmū bonū īmor
talis btūdīs puenim⁹. Cōmē
dat aūt īqt apls caritatē suam
deus m nobis qm si cū adhuc
p̄cōres essem⁹. xp̄s pro nobis
mortuus est multomagis iusti
ficati nūc m sanguīe ipi⁹ sal
ui erim⁹ ab ira p ipm adhuc
addidit et dixit. Si enī cū īimi
ci essem⁹ reconsiliati sum⁹ dō
per mortē filij eius. multoma
gis reconsiliati salui erimus
in vita ipi⁹. Quos p̄cōres dixt
prius. hos posterius īimicos
dei. et quos prius iustificatos
m sanguīe ihū xp̄i. eos poste
ius reconsiliatos per mortem
filij dei. et quos prius saluos
ab ira per ipm eos postea sal
uos m vita. ipi⁹. Non ergo āte
istā gratiā quoquo p̄cōres fi
in talibz p̄cīs fuim⁹ ut īimi
ci essemus dei. Superius autē
idē apls nos p̄cōres et īimi
cos dei duobz idemtidē noīb
appellauit vna uel ut mitissi
mo alio plane atrocissīo dicēs.
Si em xp̄s cū infirmi essem⁹
adhuc iuxta tempus pro ipi
is mortuus ē. Quos īfirmos
eosdem īpios nuncupauit. Le
ue aliquid videt infirmitas.
sed aliqn talis ē ut īpietas noī
netur. Nisi tn infirmitas eēt
medicīi natārū nō haberet.
que ē hebraice ihs. grece so
ther. mrā autē locutione salua
tor. Ord verbū latina lingua
antea nō habebat. sed habē
poterat sicut potuit qn volut.
Hec aūt apli sententia p̄cedens
ubi ait adhuc cū infirmi eēm⁹
iuxta tempus pro impis mor
tuus ē. cohereret hys duabz se
quētibz. quaz in una dixit
p̄cōres. in alia īimicos dei tm q̄
illis singulis reddiderit singu
la p̄cōres adfirmos īimicos
dei referens ad ipios. Qua
ratione in sanguīe xp̄i iustifi
centur credentes et quō in hoc
sacrū totius sit ēuitatis opa.
Sed quid ē iustifi mp. xi.
cati in sanguīe ipius.
Cuie uis est hui⁹ sanguinis
obsecro ut in eo iustificentur
credentes. Et quid est reconsi
liati per mortē filij ei⁹. Ita
ne vero cū irasceretur nobis
deus. p̄ vidit mortē filij sui
pro nobis et placatus ē nob.
Quāquid go filij eius usq adeo
nobis iam placatus eāt ut pro
nobis etiā dignaretur mori
pater veō usq adeo adhuc
irascebatur ut nisi filius pro
nobis morētur nō placaret.

xiij

Et quid ē qđ alio loco idē ipē doctor gentiū. quid q° īquit dicim⁹ ad hec: Si deus pro nob. quis contra nos qui filio ꝓprio non pepercit. sed pro nobis oīb⁹ tradidit eū. quomō non et cū illo oīa nobis donauit? Numquid tibi iā placatus eēt pater ꝓprio filio nō parcens pro nobis eū tradēt? Quōne videt hec illi velut aduersa ee ſua? In illa moritur pro nobis filius. et reconciliat nobis pī per eius mortē. In hac aūt tūqm ꝓior nos dilexerit pī ipe ꝓpt nos filio nō parcit ipe pro nobis eū tradidit ad mortē. Sed video qđ et ātea pī dilexit nos nō solū aīaqm pro nobis morerēt filius ꝛ aīaqm cōderet mūdū ipso testante apl'o qui dicit. Sicut e legis nos in ipō aī constitutiōez mūdi. Quer filius pre sibi nō parcente pro nobis velut iniq⁹ tus ē traditus. qua et de ipō dm ē. qui me dilexit et tradidit semp̄m pro me. oīa ergo simul et pater et filius et āborū spūs pariter et concorditer operant. Tamē iustificati sum⁹ in xpi sanguine et reconciliati sum⁹ deo p mortē filij eius. Et quō id fieri sit ut potēo etiā id qntū satis videbitur explicabo. ‖ Qđ merito homo dyabolice sit traditus potestati. Capm xiij.

Quadā iustitia dei i ptā te dyaboli traditi est genus humanū ptō primi hoīs in oēs utriusq⁹ sexus cōmixtione nascentes originaliter tīseūte et parētū primorū debito omnes posteros obligante. Quer traditio prius in genesi significata est. ubi cū serpente dictū eēt terrā māducabis. hoī dictū est terra es et in terrā ibis. Eo qđ dm̄ ē in terrā ibis. mors corpis pnūciata ē. qā nō ipāz fuerat expturus si ymāsisset ut factus est tertius. Quod vō uiuēte aut. terra es ostē dit totū hoiem in deteriē cō nuitatū. Tale ē enī terra es quale illud nō ꝓmanebit spē meus i hoīb⁹ istis qm̄ caro st. Tue ergo demonstrauit ei traditū cui dictū fuerat terram māducabis. apls aūt aperius hoc p̄dicat ubi dicit. Et vos cū ētis mortui delictis et pcīs vīis in quibz ambulatis sedm̄ sēm mūdi huius sedm̄ pncipē ptātis aeris huius spūs eius qui nūc opat⁹ in filios diffidentie in quibus et nos omēs aliqn conuersati sum⁹ in desideriis carnis nrē. facientes voluntatē

carnis et affectionū. et erā natura filij ire sicut et ceteri. ¶ Filij diffidentie sūt in fidelē. Et quis hoc non est añqm fidelis fiat? Quo circa oēs hoiēs ab origine sub pīncipe sunt ptātis aeris qui opat in filijs diffidentie. Et quod dixi ab origine. hoc est qđ dicit aplūs natura et se fuisse sicut et ceteros. ¶ Natūa saluz ut ē de pīnata ptō nō ut recta creata est ab īcio. ¶ Modus aūt iste quo traditus est homo in dyaboli potestatem. nō ita debet ītelligi tanqm hoc deus fecerit aut fieri uisserit. sed qz tm ym serit. uste tm. ¶ Illo enī deserente peccātē pīm auctor illius īuasit. ¶ Nec ita sane deus deseruit creaturā suā ut non se illi exhiberet deū creantē et viuificantem. et inter penalia mala etiam bona malis mlta prestantē. ¶ Non enī continuit mīa sua misericordias suas. nec hoiem a lege siue potestatis amisit qm in ptāte dyaboli ee permisit quia nec pē dyabolus a ptāte oīpotētis alienus ē sicut neqz a boītate.

¶ Nam et maligni angeli vñ qualicūqz subsistē vita nisi per eū qui viuificat oīa? Si ergo cōmissio ptōz per ira dei iusta hoiem subdidit diabolo. profecto remissio ptōz per reconsiliationē dei beigna eruit hoiem a dyabolo.

De consilio dei quo ei placuit ut potestas dyaboli non potentia sed iustitia vinceretur. Capl'. xiij.

Non autē dyabolus potentia dei. sed iustitia superandus fuit. ¶ Nam quid oīpotente potentius aut cuius creature potestas potestati creatoris cōparari pt? Sed cū dyabol' vitio puersitatis siue factus sit amator potentie et desertor oppugnator qz iustitie sit enī et hoiēs eū tanto magis imitantur. qnto magis neglecta uel etiā posa iustitia potēcie student. eiusqz uel adeptione letantur uel īflāmāt cupiditate placuit deo ut pp eruendū hoiem de dyaboli ptāte. non potētia dyabol' sed iustitia vincerē. atqz ita et hoiēs imitantes xpm. iustitia quererent dyabolū vincere non potētia. nō qz potentia tāqz mali aliquid fu

gienda sit. Sed ordo seruan
dus ē quo prior est iustitia.
Nam quita potētia pt esse
mortaliū? Tenant go mor
tales iustitiā. potētia īmor
talibz dabit. Cui cōpata qñ
talibz eor hoīm qui potentes
vocantur m terra ridicula īfir
mitas īuenitur et ubi foditur
paōu fouea ubi vident malu
plimū posse. Cantat aūt iust9
et dicit. Btūs hō quē tu erau
dieris dnē et ex lege tua doce
ris eū ut mitiges ei a diebus
malignis donec fodiat pec
catoru fouea qm nō repellit
dns plebē suā. et hereditatē
suā nō derelinquet quoad
usq iustitia cōuertatur īiu
diciū. et qui habent eam oēs
rō sunt corde. Hoc igr tpe
quo differt potentia populi
dei nō repellit dns plebem
suā et hereditatē suā nō de
linquet quātalibz acerba et
indigna pā humilitas atq ī
firma patiatur quoadusq
iustitia quā nūt habet īfir
mitas prior cōuertat īiudici
ū hoc est iudicādi accipiat
potestatē qd' iustis m fine ser
uatur cū precedēte iustitia
ordine suo fuerit potentia
subsecuta. Potentia quippe
aduīcta iustitie ul' iustitia ac
cedente potētie iudiciariam
potestatem facit. Pertinet
aūt iustitia ad volūtatē bonā.
vñ dictū ē ab angelis nato xpo.
Glia m excelsis deo et m terra
pax hoīibus bone volūtatis.
Potentia vero sequi debet
iustitiā nō pire. ideo et ī rebz
sdīs ponitur id ē prosperis.
Deīnde aūt a sequēdo sunt
dicte. Cū em btūs faciāt sicut
superius disputatum9 due
res bene velle et posse qd'
velis nō debet ee ulla puer
sitas que m eadē disputatiōe
notata ē ut ex duabz rebus
que faciūt btūm posse qd' velut
hō eligat. et velle quod opor
tet negligat cū prius debeat
adhibere volūtatē bonā. mag
nā vero postea ptātē Boā por
ro volūtas purganda ē a vicijs.
a quibz si vincit homo ad hoc
vicit ut male velit. Et bona
iā volūtas eius quō erit? Op
tandū est itaq ut potestas
nūq detur sed contra vicia ppt
que vincenda potētes nolūt
ee hoiēs et volūt ppt' vincen
dos hoiēs ut quid hoc n' ut
vere victi falso vincant. nec
sint veritate sed opinioē vic
tores. velut hō prudens esse.
velit fortis. velit temperans.
velit iustus. atq ut het vera
citer possit potentiam plane
optet atq appetat ut potēs
sit m sepō et miro modo ad
uersum septm pro sepō cetera

habilis

veō que bene vult et tamen nō potest. sicut est īmortalitas et vera ac plena felicitas desiderare nō cessat et patiēter expectet. De oīm debito per nichil debentem xpm̄ soluto. capl'm xxiij.

Que est igitur iustitia qua victus est dyabolus que nisi iustitia ihū xpi? Et quomō victus ē? Quia cū in eo nichil morte dignū īueniret occidit eū tm̄. Et utiq; iustū ē ut debitores quos tenebat liberi dimittantur in eū credentes qui sine ullo debito occidit. Hoc est q̄ iustificari dicim̄ in sanguine xpi. Sic quippe in remissionē patrū nrōq; īnoctēs ille sanguis effusus ē. Unde se dicit in psalmis in mortuis liberū. Solus enī a debito mortis liber est mortuus. Hinc et in alio psalmo dicit que non rapui tūc exsolue bam. rapinam volens ītelligi pcm̄ qua usurpatū est contra licitū. Unde p̄ os etiā carnis sue sicut in euāgelio legit̄ dicit. Ecce venit prīceps mūdi hui⁹ et in me nichil īueniet. id ē nullū pcm̄ sed ut sciant omēs inquit quia voluntatē patris mei facio surgite eamus hinc. Et pergit inde ad passionē ut pro debitoribus nobis q̄d ipē non debebat exsolueret. Numquid isto iure equissimo diabolus vinceret. si potēna xpc̄ cū illo agere nō iustitia voluisset. Sz postposuit q̄d potuit ut prius ageret quod oportuit. Ideo aūt illū eē opus erat et hoiem̄ dm̄. Nisi enī homo eēt nō posset occidi. Nisi et deus eēt nō crederetur noluisse q̄d potuit. sz nō potuisse quod voluit. nec ab eo potencie plātā fuisse iustitiā. sed ei defuisse potentiam putaremur. Nunc vero humana pro nobis passus ē qua hō eāt Sed si noluisset etiam hoc nō pati potuisset qua deus erat. Ideo gratior facta ē in humilitate iustitia qua posset si nollet humilitatē nō petri tanta in diuinitate potencia. ac sic a moriente tam potente nobis mortalibz ipotentibz et cōmē data est iustitia et promissa potencia. Hoc enī duos unū fecit moriendo alterū resurgēdo. Quid enī iustius q̄m̄ usq; ad mortē crucis pro iustitia puenire? Et quid potencius q̄m̄ resurgere a mortuis et in celū cū ipā carne in qua ē ocrisus ascendere? Justitia g̃ prius et potencia postea dyabolū vicit. Justitia fulcet qā nullū pcm̄ habuit et ab illo est iniustissime ocrisus potēna vero qua resurrexit mortuus

xiiij.

nūqm̄ postea moritur. Sed potentia dyabolū uicisset etiā si ab illo nō potuisset occidi. q̄nus maiorus sit potēcie etiā ipam mortē uincere resurgēdo quā uitare uuendo. Sed aliud ē ꝓpt qđ iustificam̄ in xpī sanguine cū per remissionē pcōꝝ erumur de dyaboli ptāte. hoc ad id ptinet qđ a xpō iustitia dyabolus uincit nō potēcia. ex īfirmitate quippe quā suscepit ī carne mortali. nō ex īmortali potēcia crucifixus ē xp̄s de qua tamē infirmitate aut aplūs. Crđ infirmū est dei. fortius ē hoībz.

In quo sit dyabolus uictus.

Non est itaqz xpō tam̄ xp̄ difficile uidere dyabolū uictū q̄n qui ab illo occisus ē resurrexit. Illud ē maius et ad intelligendū profundus uidere dyabolū uictū q̄n sibi uicisse uidebat. id ē q̄n xp̄us occisus ē. Tūc em̄ sanguis ille q̄m̄ eius erat qui nullū habuit oīno pcm̄ ad remissionē nrōꝝ fusus ē pcōꝝ. ut quia eos dyabolus merito tenebat qđs pcī reos condicionī mortis obstrinxit. hos ꝙ eū merito dimitteret quē nullus pcī reus īmerito pena mortis afficit. Hac etenim iustitia victus et hoc uītulo uictus ē fortis ut uasa eius uripent que apud eū cū ipō et angelis eius fuerūt uasa ire et in uasa misericordie uertere tur. Per quippe uerba ip̄i dn̄i ihū xp̄i de celo ad se facta cū primū uocatus ē narrat aplūs paulus. Nam inter cetera que audiuit etiā hoc sibi dictū sit loquit. Ad hoc em̄ tibi apparui ut constituā te mīstrū et testem eoꝝ que a me uides quibz etiā precio tibi liberās te de pplō et gentibz ī quas ego mitto te apire oculos tuos ut auertantur a tenebris et a ptāte sathane ad dm̄ ut accipiāt remissionē pcōꝝ et sortem q̄ in sc̄is et fidem q̄ in me est. Unde et exhortans idem aplūs fe credentes ad grāꝝ actionē deo pī qui eripuit nos īqt de ptāte tenebraꝝ et transtulit in regnū filij claritatis sue ī q̄ habem̄ redemptionē in remissionē pcōꝝ. In hac redēptione tā q̄m̄ p̄ciī pro nobis datū ē sanguis xp̄i. Cuius accepto dyabol̄ non dilatat est sed ligatus ut nos ab eius nexibus solueremus. Nec quē q̄m̄ secū eoꝝ quos xp̄s ab oī debito liber in debita fuso suo sanguine redemisset pcōꝝ retibz inuolutū traheret ad sedē ac sempiterne mortis exitiū. sed hactenus morerent ad xp̄i grām ptinentes. p̄progniti et p̄destinati et electi ante constitutionē mūdi. qbus pro

mitras

dilatat

illus ipe mortuus est xps. carnis tantū morte non spūs.

Ad quā vtilitatē fideliū renatoꝝ mala que per originale pcm̄ sunt cōtracta cōuersa sunt Cap. xvi.

Quātus eū et ipā mors carnis de pmō pumhoīs originaliter venerit tū bonus eius usus gloriosissimos martires fecit. Et ideo nō solū ipā sed oīa sibi hui⁹ mala dolores labores qz hoīm qmqm̄ de pmōꝝ et maxiē de pcō originalis meritis veniant. vñ facta est et ipā vita vinculo mortis obstricta. tamē et remissis pcīs. remanere debuerunt cū quibus homo pro veritate certaret et unde exerceretur virtus fideliū ut nouus homo p testamē tū nouū inter mala huius seculi nouo seculo ꝑficeret miseriā quā meruit vita ista dāpnata sapient⁹ tollerans et qua finietur prudenter gratulans bītudinē vero quā liberata vita futura sine fine habitura est. fideliter et patienter expectans. Dyabolus eū a dnātu et a cordibz fideliū foras missus in quoꝝ dampnatione atqz ꝑfidelitate licet dampnatus etiam ipse regnabat tantum proꝓ ditione mortalitatis huius aduersari sinitur. qñtū eis expedire nouit. de quo satre lutē ꝓponens p os apli tū. Jfidelis deus qui nō permittet vos temptari super id qd' potestis. sed faciet cū temptatione etiā exitū ut possitis sustinere. Prosunt autē ista mala que fideles pie perferūt uel ad emendenda pcā. uel ad exercēdam probandāqz iusticiam. uel ad demonstrandā vite hui⁹ miseriā. ut illa ubi est bītudo vera atqz ꝑfecta et desideret⁹ ardentius et īstantius inquirat⁹. Sed extra eos ista seruātur de quibz apls dicit. Scim⁹ qm̄ diligentibz deū oīa cooperant⁹ in bonū his qui sc̄m ꝓpositū vocati sunt sancti. qm̄ quos ante prescriuit et predestinauit cō formes fieri ymagini filij eius. ut sit ipse primogēitꝰ in multis fratribz. Quos aūt ꝑdestinauit. illos et vocauit. et quos vocauit ipōs et iustificauit. Quos aūt iustificauit ipōs et glorificauit. Horū ꝑdestinatoꝝ nemo cū dyabolo perit. nemo usqz ad mortē sub dyaboli potestate remanebit. Deinde sequit⁹ qd' iam cōmemorauī supra. Quod q⁹ dicemus ad hec? Si deus pro

·xiij·

nobis q̄s contra nos. ¶ Qui filio ꝓꝓio nō pepercit. sed pro nobis oīb⁹ tradidit eū quō nō et cū illo oīa nobis donauit. ¶ Cur ergo nō fieret mors xp̄i. ymo cur nō ptermissis alijs īnuābilibz modis quibus ad nos liberandos uti posset omp̄s. ip̄a potissim̄ elegeretur ut fieret ubi nec de diuinitate ei⁹ aliq̄d īmutatū ē aut mutatū. et de huāitate sus tepta tm̄ beneficij collatū est hoīb⁹ ut a dei filio sēpit̄no eode q̄ hoīs filio mors tpalis īdebita redderet⁹ qua eos a sempit̄na morte debita liberaretur. ip̄a mr̄a dyabolus tenebat. et p illa nos merito figebat ī mortem. Dimisit ea ille qui sua nō habebat. et ab illo īmerito est perductus ad mortē. Tanti valuit sanguis ille ut neīnē xp̄o mdutū ī eterna morte debita detinere debuerit qui xp̄m morte mdebita ad tp̄m occidit. Cōmendat ergo d⁹ caritatem suā m nobis. qm̄ si cū adhuc pcōres ēem⁹. xp̄s pro nobis mortuus ē. multomagis iusti ficati nūc m sanguīne ip̄i⁹ iusti ficati plane m eo q̄ a pcīs oīb⁹ liberati. liberati aūt a peccatis oīb⁹. qm̄ pro nobis est dei filius qui nullū peccatū habebat ocīsus. Salui ergo erimus ab ira per ip̄m ab ira utiq⁹ dei que mthil est aliud qm̄ iusta vindicta. Non em̄ sicut hoīs aī pturbatio est ira dei. sz illi⁹ ira ē cui dicit alio loco sancta scr̄ptura. Tu aūt dns virtutum cū tranquillitate iudicas. Sic g⁹ iusta diuina vindicta tale nomē accepit. eia reconsilia⁹ dei que recte mtelligit⁹ nisi cū talis ira finitur. Nec ī mici eram⁹ deo nisi quēadmo dū iustitie sut īimica peccata. quibus remissis tales īimicitie finiūtur et reconsiliant⁹ iusto quos ip̄e iustificat. Cū tamē eia īimicos utiq⁹ dilexit qm̄quidē filio ꝓꝓio nō pepcit sed pro nobis oīb⁹ cū adhuc īimici essem⁹ tradidit eū. Recte ergo apl̄s secutus adiūxit. Si em̄ cū īimici ēem⁹ reconsiliati sum⁹ deo per mortē filij eius per quē facta est illa remissio pcōz multomagis reconsiliati salui erim⁹ m vita ip sius. Si vita salui qui p mortē reconsiliati. ¶ Quis em̄ dubitet datum amicis vitā suā. pro quibz īimicis dedit mortē suā. Non solū aūt īquit. sed ad⁹ gloriam⁹ m deo per dnm̄ nr̄m ihm̄ xp̄m̄. per quē nūc reco filiationē accepim⁹. Nō solū aut salui erim⁹. sed et gloriamur nec m nobis sed m deo. nec per nos sed per dnm̄ nr̄z ihm̄ xp̄m̄: per quē nūc reconciliationem accepim⁹ sc̄dm ea

salui erim⁹ ab ira per ip̄m. Justificati nūc m sanguīne ip̄i⁹

q̄ supius dispositā sunt. Deinde subiūgit aplūs. Propter hoc sicut p unū hoīem pcm̄ in hūc mūdū intrauit et p pcm̄ mors et ita in omēs hoiēs pertransiit in quo oēs peccauerūt et retetā in quibus pro luxius de duobz hoībus disputat Vno eodemqz primo adā p cuius pcm̄ et mortē tāqm̄ hereditarijs malis posteri eius obligati sumus. altero aūt secdo adā qui nō homo tm̄. sed etiā deus est. quo pro quibz soluēte qd̄ non debebat. a debitis et paternis et pprijs liberati sum⁹. Proinde qm̄ ppt⁹ unū illū tenebat diabolus oēs per eius viciatam carnalem concupiscētiā gēne ratos. iustū ē ut ppter hunc unū dimittat omnes per ei⁹ imaculatā grām spiritalem regeneratos. De hijs que per incarnationem xp̄i sūt collata credentibz cap̄. xvij.

Sunt em̄ et alia multa q̄ in xp̄i grām spualē regene rata sunt. et alia multa q̄ in xp̄i incarnatione q̄ superbis displicēt salubriter intuenda atqz cogitanda sūt. Quoz est unū qd̄ demōstratū ē hoī quē lo cū haberet in rebus quas cōdidit. qm̄quidē sic deo cōuenit potuit humana natura ut ex duabus substātijs fieret una persona. ac per hoc iam ex tribus deo aīa et carne. Ut superbi illi malignū spūs qui se ad decipiendū quasi ad adiuuandū medios interponūt. non ideo se audeant hoī pponere quia non habent carnē. et maxime qā et mori in eadē carne dignatus est. ne ideo illi tanqm̄ deos se colī persuadeant. quia uidentur ee immortales. deinde ut gratia dei nobis sine ullis precedentibz meritis in hoiē xp̄o cōmendare tur. quia nec ipe ut tanta unitate vero deo coniunctus una cū illo persona idem ipe homo assumptus. mox ut hō etiam dei filius dei fieret. ullis ē precedentibus meritis assecutus. sed ex quo homo ee cepit. ex illo est et deus. Vnde dictū est. Verbū caro factū ē. Est etiam illud ut ut superbia hoīs que maximo impedimēto est ne miscreat⁹ deo per tantā dei humilitatē redargui posset atqz sanari. Didicit quoqz homo q̄ longe recesserit a deo q illi valeat ad medicinalem dolorem. qm̄ p talē me diatorem redit qui hoībz et deus diuinitate subuenit et hō infirmitate cōuenit. Ad̄ autem maius obediēte nobis p̄beretur exemplū qui p inobediētiā pieram⁹ qm̄ deo patri dei filius obediēs usqz ad mortē crucis. Ad̄ p̄mum ipi⁹ obediēte ubi ostenderetur melius. qm̄ in carne tanti mediatoris que ad vitā resurrexit eternā? Pertinebat etiam ad iusticiā bonitatem qz creatoris ut p eandē

rationalē creaturā superaret dyabolus quā se supasse gaudebat. et de hō genere venientē. qd genus origine vitiata per vnū tenebatur vniuersum.

De natiuitate dnī ex maia virgine et spū sancto. mp. xvmj.

Poterāt enī utiqz dīs hoiēz aluīde suscipe in quo eēt mediator dei et hoim: nō de genere illius adam qui pīō suo obligauit genus hūānū sicut ip̄m quē p̄mū creauit nō de genere creauit alterū. poterat ergo uel sic uel alio quo vellet modo creare vnū alū de quo vinceret victor priorīs sed melius iudicauit et de hō qd victū fuerat genere assumere hoiēm deus: per quē generis hūāni vinceret ūmitū et tamē ex virgine tm̄ conceptū spūs nō caro. fides non libido p̄uēit: nec interfuit carnis concupiscētia p quā seīant et gignūt cteteri qui trahūt originale pcm̄. sed ea penitus remotissima. credendo nō cōcūbēdo sīā ē fecūdata virginitas ut illud qd nascebatur ex pagine primi hoīs. tantū nō gīs nō etiā crimīs originē duceret. nascebat nāqz nō transgressionis contagiōe vitiata natura: sed oīm talū vitiorū sola medicina. nascebat mqm̄ homo nullū habēs nullū habitur⁹ oīno pcm̄: per quē renascerent liberandi a pīō qui nasci non possēt sine pīō. Vnus ei carnali cōcupiscētia que mest gentalibus mē bris bene vtatur castitas coniugalis: habet tn̄ motus nō voluntarios quib⁹ ostendit uel nullā se īpadiso am̄ pcm̄ eē potuisse: uel non talem fuisse si fuit ut aliqn̄ resisteret voluntati. Huī autē illā talē eē sentim⁹. ut repugnans legi mētis: etiā si nulla ē causa generādi stimulos īgerat coeūdi ubi si ei creditur p̄tando saciet: si non creditur dissentiendo frenetur. Neue duo aliena fuisse a padiso am̄ pcm̄ dubitare quis possit. Nam neqz illa honestas faciebat aliquid mdestoz neqz illa felicitas patiebat aliqd īpatū. Oportebat itaqz ut ista carnalis cōcupiscētia nulla ibi eēt oīo qn̄ concipiebat virgo mis partus in quo mihil morte dignū fuat inuenturus: et eū tamē occisurus auctor mortis auctoris vite morte vincēd⁹. Victi p̄mi adam. et teneb⁹ genus hūānū. victus a sdo adā et amittens genus xp̄iānū. liberatū ex humano genere.

ab hūano cmune. p eū q̄ nō eāt
ī cmūe q̄uis eēt ex gr̄e ut receptor
ē ab eo uīcēt gr̄e quod uuerat cr
mne et hoc ita gestū est ut
homo nō extolleretur sed q̄
gloriat̄ m dnō gloretur. Cui
enī uirtus ē hō tm eāt m. et
ideo uictus est q̄a sup[illegible]
deus ēē cupiebat. Cui autē
uicit et homo et deus eāt. et
ideo sic uicit natus ex uirḡ
qua deus hūilit̄ nō quō ali
os suos regebat illū horiēz sed
gerebat. Hec tanta dei dona
et si qua alia sunt que de
hac re nobis et querere uūt
et disserere longū ē. nisi u
būm caro fieret. nulla essent.

Qd' uerbū caro factū qd'
est ihs xp̄s et sapiē thesau
ros m se habeat et sc̄e cā xix.

Ret aūt oīa que pro
nobis uerbū caro fac
tum tpaliter et localiter fe
cit et pertulit sc̄dm distinc
tionem quā demōstrare te
suscepim⁹ ad sc̄iā perti
nent nō ad sapiēciā. Quod
aūt uerbū est sine tpe et si
ne loco est patri coeternum
et ubiq; totū. De quo si quis
q̄ potest q̄tū p̄t veraē
proferre sermonem: sermo
erit ille sapiēcie. ac per hoc
uerbū caro factū ē qd' ē xp̄s
ihs et sapiē thesauros habz
et sciencie. Nam scribens aplūs
paul⁹ ad colocenses. volo enī
uos scire q̄m quāt̄ q̄tū certamē
habeā pro uobis et pro hys q̄
laodicie sunt et quicūq; nō u
derūt faciē meam m carne ut
consolent̄ corda eorū copulati
in caritate et m oībus diuicijs
plenitudīs intellcūs ad cognos
cendū mysteriū dei qd' est xp̄s
m quo sunt oēs thesauri sapi
encie et sciencie absconditi.
Quatenus nouerat aplūs the
sauros istos q̄tū eor̄ penetra
uerat et m eis ad q̄nta pue
nerat quis potest nosse? Ego
tm sc̄dm id qd' scriptū ē unicui
q; aūt m̄m datur manifesta⁹
spūs ad utilitatē. alij quidem
datur p spm̄ sermo sapiencie.
alij sermo sciencie sc̄dm eūdē
spm̄ si ita inter se distant hec
duo. ut sapiēcia diuinis. sciēcia
hūanis attributa sit rebz. utrūq;
q; agnosco in xp̄o et mecū oēs
eius fideles. et cū lego verbū
caro factū est et habitauit in
nobis in verbo intelligo ver
dei filiū. in carne agnosco ver
hoīs filiū. et utrūq; simul unā
psonā dei et hoīs ineffabili gr̄e
largitate cōiunctū. p̄ter quod
sequitur et dicit. Et uidimus
gloriā eius gloriam q̄si unigeniti a patre plenū gratie et
veritatis. Si gratiam referam⁹

xmj.

ad ſciẽtiam. veritatẽ ad ſapiẽ
tiam. puto nos ab illa duaꝝ iſta
rũ verũ diſtinctione quã cõmẽ
dauim⁹ non ab horrere. ¶In rebꝫ
enĩ p tps ortis illa ſũma gratia
eſt qđ homo m vnitate ꝑſone
cõiũctus eſt deo. m rebus veõ
eternis ſũma veritas trẽ tribu
tur dei verbo. ¶Qđ veõ idẽ ꝑ ẽ
vnigenitus a patre plenus grẽ
et veritatis. id actũ eſt ut idẽ ꝑ
ſit m rebus pro nobis tpaliter
geſtis tiu per eandẽ fidẽ mũ
damur ut eũ ſtabilit' cõtẽple
mur m rebus eternis. ¶Illi autẽ
ꝓcipui gentiũ ꝓphi qui ĩuiſibi
lia dei per ea que facta ſũt ĩtel
lecta conſpuere potuerũt. tñ qꝝ
ſine mediatore id ẽ ſine homẽ
xpõ philoſophati ſunt. quẽ nr
ventur⁹ ꝓphis ner veniſſe aplis
trediderũt. veritatẽ detimue
rũt ſicut de illis dicñ eſt ĩ ĩuq'
tate. ¶Nõ potuerũt enĩ ĩ hꝭ
rebus mfimis cõſtituti. niſi q̃
rere aliqua media ꝑ que ad
illa que mtellexeãt ſublimi
a ꝓuenirent. atꝫ ita mdecep
tores demones mtiderũt. per
quos factũ eſt ut ĩmutaret
gloriam ĩcorruptibilis dei m
ſilitudinẽ ymaginis corrup
tibilis hoĩs et volucrũ et qua
drupedũ et ſerpẽtiũ. ¶In talibꝫ
enĩ formis etiã ydola mſtitu
erũt ſiue coluerũt. ¶Tria ergo
mea xpc ẽ. ſapiẽtia quoꝫ mea
idẽ xpc eſt. ¶Pe nobis fidẽ de
rebus tpalibꝫ mſerit. ꝑ de ſe
ꝑ nos exhibet veritatẽ. ¶Ꝑ
ꝑm pergim⁹. ad ꝑm tendim⁹
p ſcientiã ad ſapiẽtiã ab vno tñ
eodẽqꝫ xpõ non recedim⁹ ĩ qõ
ſũt omes thesauri ſapiẽtie
et ſcientie abſconditi. ¶Sed nr
de ſcientia loquim⁹. p⁹ de ſapiẽ
tia qñtũ ꝑ donauerit locu
turi nr iſta duo ſic accipiam⁹
quaſi non liceat dicere ul' iſtã
ſapiam que m rebus hũanis
ẽ. ul' illã ſcientiã q̃ m diuinis.
¶Loquendi enĩ latore cõſuetu
dine vtraqꝫ ſapiẽtia. vtraqꝫ
ſcientia dici pt. ¶Nullomõ tñ
ſcptũ ẽ apud aplm. Alij dat⁹
ſermo ſapiẽtie. alij ſermo ſci
entie miſi et ꝓpa. ſingulis noĩ
bus hec ſingula vocarentur
de quoꝝ diſtinctione nũc agi
mus. ¶Neminẽ poſſe ſine
fide ad verã bẽtitudinẽ ꝓuẽire.

¶Am itaqꝫ videam⁹ qđ cap xx.
ſermo iſte prolixus effereit.
qđ collegit quo peruenerit
¶Btos ſe ẽe velle oĩm hoĩm
eſt ner tñ oĩm eſt fides qua
cor mũdante ad bẽtitudinẽ
ꝓuemtur. ¶Ita fit ut per iſtã
quã nõ omes volũt ad illã
tendendũ ſit quã nemo poteſt
ẽe qui nolit. ¶Btos ẽe ſe velle
omes m corde ſuo vident tã

taqz est m hac re natuē huā
ne conspiratio. ut nō fallatur
homo qui hoc ex aīo suo de
aīo cōiūt alieno. Deniqz oēs
id velle nos nouimꝰ multi
verò īmortales se ēe posse
desperāt. tū id qd' omnes vo
lunt id est btūs nullus ēe alt'
possit. Volūt tñ etiā īmorta
les esse si possint. sed nō tre
dendo qd' possint non ita vi
uūt ut possint. Necessaria
est ergo fides ut btūtudinem
consequamur oībus huāne
nature bonis idē et aī et
corpis. Hanc aut fidē ī xpō
ēe definitam qui m carne
resurrexit a mortuis non
moriturus ulterius nc̄ mi
p illū quēqñ liberari a dya
boli dnātu per remissionē
peccatoꝝ. m cuiꝰ dyaboli
partibz nitē est ēe miserā
vitā eandēqz ꝑpetuā q̄ mors
potius est dicenda qñ vita.
eadem fides habet. De qua
et m hoc libro sicut potui
pro spatio tpis disputau.
tū iam. et m quarto libro
huiꝰ opis multa de hac dixe
rim. sed ibi ꝑpt' aliud. hic ꝑpt'
aliud. ibi scilicet ut ostende
rem cur et quō xpūs ī ple
nitudine tpis a patre sit mis
sus ꝑpt' eos qui dicūt eū qui
misit et eū qui missus ē equa
les natuā esse nō posse hic aut
ad distīguendū actuā scīam
a cōtemplatiua sapiēcia. Pla
cuit quippe velut gradatim
ascendentibz m utraqz requi
rere apud interiorē hoiem
qñdā sui ciuꝰqz gnis trinita
tem. sicut prius apud exteio
rem quesiuimꝰ. Vt ad illam
trinitatem que deus est pro
nrō modulo si tñ ul' hoc possu
mus saltim m enigmate et p
speculū cōtuendam exercita
tiore m hijs inferioribz mēte
veniamꝰ. Cuiꝰ igit' verba
fidei quisqs m solis uocibus
memorie cōmendauit nescīs
quid significet. sicut solent
qui grece nesciūt verba gre
ca tenere meōruter. uel latīa
similiter uel ciuiꝰqz alterius
lingue qui eius ignari sunt
nōne hñt qñdā m suo aīo tri
nitatem qz et ī meōria sunt
illi verboꝝ soni etiā qñ mde
nō cogitat. et mde formatas
acies recordationis eiꝰ. qñ
de hijs cogitat. et volūtas
recordātis uel cogitātis utrqz
cōiūgit. Nullo tñ dixerimꝰ
usū tū hoc agit sdm trinita
tem interioris hoīs agere sed
potius exterioris qua id so
lū meīnit. et qñ vult et qñtū
vult intuetur. Hd' ad sensū
corpis ptinet qui notat' audi

tus. nᵉ aliud qm̃ corpalīs rez
idē sonoꝝ tali cogitatione yma
gines versat. Si autē qd verba
illa signficāt teneat et recolat.
iam quidē aliquid meliorus hoī
nus agit. sed nondū dicendus
uel putandus ē viuē sēdm ītel
ligus hoīs trinitatē si ea nō di
ligit que ibi pdicāt ꝑpetuꝝ ꝑmittū
tur. Potest enī etiā ad hoc te
nere atqꝫ cogitare ut falsa ēe
existimās tenetur etiā redar
guere. Volūtas ergo illa que
ibi cōiūgit ea que memoria te
nebāt. et ea que mōe m acie
cogitationis impressa sunt
ꝛplet quidē aliquā trinitatē
cū ipā fit tertia. sed nō sēdm
ea uiuitur. quando illa que co
gitantur velut falsa nō pla
cent. Cū aūt vera ēe creduūt.
et que ibi diligenda sūt dili
gūtur. nā sēdm trinitatē ītel
ligus hoīs uiuitur. Sēdm hoc
enī uiuit quisqꝫ qd diligit.
Quomō aūt diligāt q̄ nesci
ūtur. sed tm̄ creduūtur. Jam
questio ista tractata ē in supe
rioribꝫ libris et tuētū ē nēi
nem diligē qd penit⁹ ignō
rat. ex hijs aūt que nota sūt
diligi qm̃ diligi dicūtur igno
ta. Sūt libri istī ita claudi
mus ut admoneam⁹ quod
iustus ex fide uiuit. Que fi
des per dilectionē ꝛopat ita
ut virtutes quoqꝫ ꝛpē quib⁹
prudenter fortiter tempera
ter iusteqꝫ viuit. omēs ad e
andem referātur fidē. Nō ēi
alit⁹ vere poterūt ēe virtutes.
q̄m̃ tamē in hac vita nō valēt
tm̄. ut aliqm̃ nō sit hic nāīa
qualūtūqꝫ remissio pcōꝝ q̄
nō fit nisi per eum qui sangui
ne suo vitit ꝓpiciē pcōꝝ. Et
hac fide et tali vita quecūqꝫ no
tiones sūt in aīo fidelis hoīs
cū memoria continēt. et recor
datione inspiciūt. et volūta
ti placent reddūt quandā ge
neris sui trinitatē. Sed yma
go dei de qua in eius adiuto
rio post loqm̃ nōdū in ipā est
Crd tuē melius appebit cū
demōstratū fuerit ubi sit qd
in futuro volumine lector
expectet. Explicit lib⁹ xmj.
Incipiūt capl'a libri xmj. cap̄ ꝑm̃
Que sit hoīs vera sapientia
De fide que licet ad et⁹ cap̄ ij.
na perducat ꝑfectos tamē est. et
cū ad eternitatē venīt fuerit
cessatura. cap̄ iij Crd illud
sit aī in quo dei ymago ꝑfecta
est et eterne speties trinita
tis. cap̄ iij. Crd naturā aie
etiā deformis et misere nec
vitā nec ymaginē dei possit
amittere. cap̄ v. An etiam
parvulorꝫ mentes nosse se pos
sint cap̄ vi. Crd mens hoīs

sine cogitatione sibimet cōspicua ee nō possit cap̄. vij. Cq̄ aliud sit aliq̄ nō nosse. aliud nō mde cogitare. cap̄. viij. De pūcipali mentis in quo ītuēda est sūma ymago trinitatis cap̄ ix

eterna

Cam virtutes quibz ad eternitatem tendit desitute sint cū ad eternitatē pduxerīt. cap̄. x. De cognoscibilibz tpalibz quoz alia cognitionē mām p̄uelunt alia nō p̄edūt cap̄. xi. Cam memoria p̄teritay rerū sit an vero etiā p̄nituū. cap̄. xij. Cqua facultate mens rationalis obtineat ut in ea dei ymago resplendeat cap̄. xiij. De remmisteria in deū cuq̄ semp capax ē mētis natura. cā xiiij

hiuana

Cq̄ etiā prava mens nr̄ meoria siu careat nr̄ cogitatione nr̄ amore cap̄. xv. De mutabilitate mentis hiuāne qua fit ut sicut miseria facta ē ex beata ita btā possit ee ex miseā xvi

cogitatoē

De reformatione mentis ad ymaginē dei et quot modis spūs appellatio diuersis assignetur naturis. cap̄ xvij Cūd interfit inter regenerationē baptismi et renouationē qua proficit de die in die in agnitione dei. cap̄ xviij. Cpos se hoiem etiā corpe ymagiez dei accipi sm̄ qd̄ verbū caro factū est cuq̄ īmortalitati omnes sancti conformabūt cap̄ xix.

Cq̄ siu pte homo ad ymagiez et similitudinē dei factus sit ad quā proficiendo renouat. Explicūt capitula Incipit liber xiij Cque sit hoīs vea sapientia. Capl'm primū.

Hinc de sapientia nobis ē disserēdū. nō illa dei que procul dubio ds ē. nā sapiētia dei filius eius coegemitus dicit: sed hoīs de hoīs sapiētia. vea tn̄ q̄ sm̄ deū ē et verus ac pūcipuus cultus est eius que vno noīe theosebia grece appellat. qd̄ nomen nr̄i sicut iam cōmeōraui volentes et ip̄i vno noīe interp̄tari pietatē dixerūt cū pietas apud gretos eusebia usitatius nūcupetur. theosebia veō quia vno verbo perfrē nō p̄t. melius interpretat duobz. ut dicat potius dei cultus: Vsant ee hoīs sapientiam qd̄ et in. xij. huiq̄ operis volūiam posuimq̄ scripture sancte auctoritate demōstratur in libro serui dei iob ubi legit dei sapiētiā dixisse hoī. Ette pietas est sapiā. abstinere aut a malo siā. siue etiam ut nō nulli de greco epistemen interpretati sūt. disciplina ē que utiq̄ a discendo nomē accepit vn̄ et sciēia

· xiiij ·

dicī ꝑt. Ad hoc enī quecꝫ res dis
citur ut sciat. q̄uis alia noctione
m hȳs que pro pcīs suis mala
unusquisꝫ patitur ut corrigatur
dicī soleat disciplinā uī illud est
m epla ad hebreos. Quis eī est
filius cui nō det disciplinā pater
eius? Et illud euidentius m eadē
oīb⁹ uēo disciplinā ad tempus nō
gaudij uidetur ee sed tristicie.
postea uēo fructū pacatissimū
hȳs q̄ p eā certauerūt reddet
ustitie. deus ergo ipē sūma sa
pientia. multus aut dei sapiē
est hoīb⁹ de qua nūc loquim⁹.
Num sapietia huj⁹ mūdi stul
tina est apud deū. Sedm hāc
itaꝫ sapietiā que dei multus ē
ait sancta sc̄ptura. Multitudo
sapietū sanitas est orbis ter
rax. Sed si de sapiēna disputāe
sapietiū est quid agem⁹? Nū
quid nā profiteri audebimus
sapietiam. ne sit mā de illa ipu
dens disputa⁹. Rone terrebi
mur exemplo pytagore. q̄ cū
ausus nō fuisset sapietiā pro
fiteri. plm potius id ē amato
rem sapietie se ee respondit.
A quo id nomē exortū ita de
meps posteris placuit. ut q̄n
talubet de rebus ad sapietiam
ptinētibz doctrina quisꝫ uel
sibi ul' alȳs uideretur excelle
non nisi phs uocaret⁹. An ideo
sapientem profiteri taluī hā
nū nullus audebat quia sine
ullo ptō putabat ee sapietem?
Ihoc aut mā sc̄ptua nō dicit q̄
dicit arguie sapietē et amabit
te. profecto em̄ mdicat habe
patm̄ que tenset arguendū.
Sed ego ne sit quidē sapietē
audeo profiteri. Satis est m̄
qi etiā nri negare nō possint
ee etiā phi id ē amatorus sa
piē de sapietia disputare. Nō
em̄ illi hoc fuer⁹ desuterunt
qui se amatores sapietie pos
uis qm̄ sapietes ee profess⁹ sr.
Disputantes aut de sapietia
diffimerūt eā dicentes. Sapi
entia ē huānax rex diuinax
qꝫ scietia. Unde ego quoꝫ i libro
supiori utrūꝫ rex cognitionē
id ē diuinax atqꝫ huānax et
sapietiā et scientiā dicī posse
non tacui. Uerū sedm hāc dis
tinctionē qua dixit aplis alȳ
dat⁹ sermo sapientie. alȳ ser
mo scietie. ista diffinitio diuidē
da est. ut uerū diuinax sapiā
ptie nūcupetur huānax aut
ptie scietie nomē obtineat de
qua m uolūe. xiij. Disputauī.
nō utiqꝫ quicꝫd sciri ab hoīe pt
m rebus huānis ubi pluīmū
supuacanee uanitatis et noxie
curiositatis ē huic sapietie tri
buens sed illud tm⁹ quo fides
saluberrima que ad uerā beati
tudinē ducit gignitur. nutrit⁹

defendit. roborat. Qua scīa nō pollent fideles plīmi. q̄ibus polleant nīa fide plurimū. Aliud est em scire trīmō quid homo credere debeat ꝑ quos adipiscē dam vitā beatā ubi nudmē que non nisi eterna est. aliud aut scire quēadmodū hoc ꝑpm et pīs opituletur et contra ipos defē detur. quā ꝑpo appellare uoluit bulo scientiā videtur aplūs. De qua prius q̄m loquerer ipām p̄ ipue fidem cōmendare curaui a talibz eterna breuit ante distīguens atq; ubi de talibus differens. Eterna vero in hui librū differens etiā de rebus eternis fidem talē quidē et talut in credentiū cordibz hi habitare. necessaria tamē ꝑ adi pisrenda nīa eterna esse mōstrā ui. Fidem quoq; de talibz reb quas pro nobis eternus fecit ac passus est m hoīe qūe tali ter gessit atq; ad eterna puex nerit ad eādem eternor adep tionē prodesse disserui. virtu tesq; nas quibus m hac mor talitate tali prudenter forti ter tpanter et uste uiuitur. nisi ad eādē licet talē fidem que tamē ad eterna perducit referantur veras non ee vir tutes. De fide q̄ licet ad eterna ꝑducat talis tū est et cū ad eter nū ventum fuerit cessatura cap

Qua ꝑ q̄m sicut scptū e q̄n diu sum m corpore pegrinam a dnō p fidem em ambulam nō per speiē. pro fecto q̄n diu iustus ex fide uiuit q̄nus scdm interiorem hoīem uiuat licet per eandē talem fidem ad veritatem nitatur et tendat eternam. tū m eusdē fidei talis retē tione contemplatione delecta dilāe tione. nōdū talis e trinitas ut dei iā ymago dicenda sit ne m rebus talibz constituta videat que constituenda est in eternis. Stiens quippe hūa na tū fidē suā videt qua tte dit quod non videt. nō aliq̄d sempiternū videt. Non ei sempiternū. hoc erit qd utiq; non erit q̄n ista pegrinatio ne finita qua pegrinam a dnō ut p fidem ambulare necesse sit. species illa sucte det per quam videbim facie ad faciem sicut mō non vi dentes tū qua credim vide merebim. atq; ad speiē per fidem nos perductos ee gau debim. neq; em iam fides e rit qua credant que nō vide tur. sed species qua videātur que credebantur. Tunc ergo et si vite hui mortalis trans acte meminerim et credidisse nos aliq̄n que non videbam

scdm

xiiij

mēoriā recoluerim⁹ m ꝑteritis at
q; tñ factis deputabit⁹ fides ista
non m ꝑntibz rebz semꝑq; ma
nētibz ac per hoc etiam trini
tas ista que nūc m eius dē fidei
ꝑntis ac manētis mēoria con
tutu. dilectione consistit. tūc
transacta et ꝑterita reperiet⁹
ee non ꝓmanens. Ex quo col
ligit⁹ ut si iam ymago dei est
ista trinitas etiam ipā nō m
eis que semꝑ sunt. sed m rebz
sit habenda transeūtibz
Id illud ipsum sit animi i quo
dei ymago ꝓpria est et eterna
Species similitudinis cap. vij.
Absit aūt ut cū aīe natūa
sit imortalis nec ab initio quo
creata ē umq; deinceps esse de
sistat id quo melius hīt
non cū eius imortalitate per
duret. Quod vero melius oro te
m eius naturā creatū ē. qm̄ qd
ad sui creatoris ymaginē frā
est? Non igitur m fidei rete
none. cōtemplatione dilectio
ne que nō erit semꝑ. sed i eo
qd erit semꝑ renouanda ē qūa
diu oporteat ymaginē dei re
adhuc utrū ita res se habeat
aliq̄to diligēcius atq; abstru
sius ꝑscrutabit⁹? Dici em̄ ꝑt
nō ꝓpter istā trinitatē etiam
cū ipa fides transierit. qz sic
nūc eam et mēoria tenem⁹
et cogitatione revolum⁹ et vo
lūtate diligim⁹ ita etiam tunc
cū eam nos habuisse mēoria te
nebim⁹ et recolem⁹. et hoc utq;
tertia volūtate iūgem⁹ eadē
trinitas ꝓmanebit. qm̄ si nul
lū m nobis quasi vestigiū tñsi
ens reliq̄rit profecto nr̄ i mēori
a mra eius aliquid habebim⁹
quo returram⁹ eam ꝑteritā
recordātes atq; id utriūq; iten
tione tertia copulātes et quod
erat scilicet m memoria non
nde cogitantibz nobis et qd
nde cogitatione format⁹. Sed
qui hoc dicit non discernit
aliā nūc ee trinitatē qm̄ ꝑntē
fidem tenem⁹. videm⁹ amam⁹
m nobis. aliā tūc futurā. qm̄
nō ipam sed eius velut yma
ginariū vestigiū m mēoria
reconditū recordatione contue
bimur. Et duo hec id ē quod
erat m mēoria retinētes. et
qd nde ꝑmittur i acie recor
dantes tertia volūtate iūge
mus. Qd ut possit intelligi
simam⁹ exemplū de corpali
bus rebz de quibus m libro
xi satis locuti sum⁹. Nēpe
ab inferioribz ad superiora as
cendentes uel ab exterioribz
ad interiora ingrediētes pri
mā reperim⁹ trinitatē i cor
pore quod videtur et acie vi
dentis. que cū videt inde
formatur et i voluntatis iten

tione que utrūq; cōiūgit. Hanc trinitati similem constituamus. cū fides que nūc mest nobis tanqm corpus illud m loco ita m mā memoria constituta ē de qua mformat⁹ cogitatio re cordantis sicut ex illo corpore duobꝫ acies mtuentis. Nubꝫ ut tri nitas īpleat⁹ āmīatur tertia uolūtas. que fidem m memoria constitutam et qñdā eius effi giem m cōtuitu recordatiōis īpressam cōnectit et iūgit sic m illa corpalis trinitate visi onis formā corpis qd̄ vidit⁹ et conformationē que fit m cernentis aspectū cōiūgit īten tio uolūtatis. Faciam⁹ ergo corp⁹ ill⁹ qd̄ cernebatur mtisse dilapsū net eius remānsisse aliquid m ullo loco ad quod videndū recurrat aspectus Nūquid qua ymago rei cor poralis iam transacte atq; pterite remanet ī memoria vñ mformetur cogitātis obtu tus atq; id utrūq; tertia vo lūtate iūgatur eadē trinitas ee dicenda est que fuerat qñ spes m loco positi corpis vide batur. Non utiq; sed prorsus alia. Nam pter qd̄ illa erat extrinsecus hec mtrinsecus. illā profecto faciebat species pītis corpis. hanc ymago p terita. Sic et m hac re de qua nūc agim⁹. et ppt⁹ quā putauim⁹ adhibendū illud exemplū. fides que nūc m aīo mro est velut ill⁹ corpus m loco dū tenetur. aspi citur. amat⁹. qñdā effingit trini tatem. sed nō ipā erit qñ fides hec m aīo sicut corpus illud m lo co iam non erit. Nue vero tunc erit qñ eam recordabim⁹ m no bis fuisse nō ee. alia profto erit. hanc em̄ que nūc ē facit res ipā psens et aīmo credentis affixa. at illā que tūc erit frēt rei pteriti ymaginatio ī recor dantis memoria derelicta. Nec illa igitur trinitas que nūc est ymago dei erit. nec ista ē yma go dei que tunc non erit. sed ea ē iueienda m aīa hoīs id ē rōnali siue mtellctūali ymago cre atoris īmortaliter īmortalitate eius est msita. Qd̄ natūa aīe etiam de formis et misere n⁹ vitam n⁹ dei ymaginē possit amittere. Capī. mj.

Nam sicut ipa īmortalis aīe sdm quēdā modū dicitur habet quippe et aīa mortē sua cū vita beata caret. que vera aīe vita dicenda ē. sed īmorta lis ideo nūcupat⁹ qm̄ quali cūq; vita etiā cū miserrima ē nūqm̄ desimt vivere ita q̄ꝫ racio uel ītellctūs nūc m ea sit sopitus. nūc parvus nūc mag nus appareat. nūqm̄ msi racio

xiiij

nalis et intellectualis est aīa hūana. Ac per hoc si sēm hoc facta ē ad ymaginē dei q̄ uti rōne atq; ītel lectu ad intelligendū et conspicē dū deū p̄t profecto abūno quo ēē cepit ista tam magna et mira natura. siue ita obsoleta sit hec ymago ut pene nulla sit. siue obscura atq; deformis siue cla ra et pulchra sit semp est. ¶ De maq; deformitatē dignitatis ei⁹. miserans diuina scriptura. q̄q̄m̄ inquit in ymagine dei ambulet homo. tamē uane cō turbat⁹ thezaurizat et nesciet cui congregabit ea. ¶ Non itaq; uanitatē ymagini dei tribuet nisi deformē cerneret factam. ner tantū valē illā deformita tem ut auferat qd̄ ymago est satis ostendit dicendo. q̄ q̄m̄ in ymagine ambulet hō. q̄ qua p̄pt⁹ ex utraq; p̄te ueritat⁹ pro nūciari p̄t ista sentētia. ut q̄ admodū dictū ē q̄m̄q̄m̄ in ymagine dei ambulet homo tamē uane conturbat⁹ ita dicat⁹. q̄ q̄m̄ uane conturbat⁹ homo tm̄ in ymagie ambulat. ¶ Cūq; enī magn natuā sit tm̄ uitiari potuit q̄ sūma nō est. et q̄ q̄m̄ uitiari po tuerit qua sūma nō ē tm̄ q̄a sūme nature capax est et ēē p̄ti ceps p̄t. magna natuā ē. ¶ Que ram⁹ igit⁹ in hac ymagine dei quandam sui generis trinita tem adiuuāte ipō qui nos fecit ad ymaginē suā. ¶ Non enī alit⁹ possum⁹ hec salubriter inuestigare et sēm sapiētiā que ab illo ē aliquid inuenire. Sed ea que in superioribz libris et maxīe in decimo de aīa hūana ut mē te diximus si lectōris uel memoria teneātur atq; retolant⁹ uel di ligētia in eisdem locis in quib⁹ cōscripta sūt retractent⁹. nō hic desiderabit prolixiorē de rei tante inquisitiōe sermonem. Inter cetera ergo in libro x⁰ dixi mus hoīs mentē nosse semet ipam. ¶ Nichil enī tā nouit mēs q̄m̄ id qd̄ sibi presto ē ut menti q̄dq̄m̄ magis presto est q̄m̄ ipa sibi et alia q̄ntū satis visū est adhibitis⁹ documēta. quibus hoc certissime probaret⁹. An etiam paruuloz mētes nosse se possint. Caplm quintū.

Quod itaq; dicendū ē de ipsa tis mente ita adhuc par uuli et in tam magna diuersi tatis ignorantia. ut illa⁹ mētis tenebras mens hoīs que alioz nouit exhorreat. An etiā ipsa se nosse credenda ē. Hz itenta nimis in eas res quas p corpis sensus tanto maioze q̄nto no uiore cepit delectatione senti re nō ignorare se p̄t. hz cogitare se nō potest. ¶ Quanta porro intentione in ista q̄ foris sunt

sensibilia ferat nel hunc solū
tenere potest qd' luns hui⁹ hau
riende sit auida ē ut si quisq̄m
mun⁹ cautus aut nescius quid
inde possit attendere nocturnū
lumen posuit ubi iacet īfans
in ea parte ad quā iacētis ocu
li possint retorqueri nc teneux
possit inflecti. sic inde ei⁹ nō
monet⁹ aspectus ut nō nullos ex
hoc etiā strabones fieri noueri
mus eam formā tenentibus
oculis quā teneris ac mollibz
consuetudo quodāmō infixit.
Ita et in alijs corpis sensibz qm̄
tū sinit illa etas intentione se
quasi coartant aīe parulorū.
ut quicquid per carnem offen
dit aut allicit hoc solū abhor
reant uehementer aut appetāt.
sua vero interiora nō cogitēt
nec possint āmoneri ut hoc
faciant. qā nōdū admonētis
signa nouerūt ubi p̄cipuū lo
cū verba optinēt. que sicut ali
a prorsus nescīt. Q̄ autem
aliud sit nō se nosse. aliud nō
se cogitare iam in eodē volu
mine ostendim⁹. Sed hanc
etatē omittam⁹ que nec īter
rogari pt̄ quid in se agatur
et nosp̄i eius valde obliti
sum⁹ hinc tantū certos nos
ē sufficit qd' cū hō de āim
sua natura cogitare potuerit
atq; īuenire qd' verū ē alibi
nō īuenuet qm̄ penes semp̄m. In
uenuet aut̄ nō qd' nesciebat. sed
unde nō cogitabat. Quid enī
scim⁹ si qd' est in mā mēte nes
cim⁹. cū oīa que scim⁹ nō nisi
mēte scire possim⁹.

Q̄ mens hoīs sme cogitatione sibimet conspicua esse nō possit. cap. vi.

Tanta est etiā cogitatiōis
uis ut nec ipā mens quo
dāmō se in cōspectū suo ponat ni
qm̄ se cogitat. ac per hoc ita ni
chil in cōspectū mentis ē ni unde
cogitatur ut nc ipā mens qua
cogitatur quicquid cogitatur
aliter possit ee in conspectū suo
nisi sepām cogitando. Quō
aut̄ qm̄ se nō cogitat in cōspec
tu suo non sit. cū sū sepsam
nūqm̄ ee possit quasi aliud
sit ipā aliud conspectūs ei⁹. īue
nire nō possū. Hoc quippe de
oculo corpis non absurde dr
Hic quippe oculus loco suo est
fixus in corpe. aspectus aut̄
eius in ea que extra sunt te
ditur et usq; ad sydera exten
ditur. nec est oculus i con
spectū suo qm̄quā nō cōspi
cit sepm̄ nisi speculo obiec
to. Unde iam locuti sumus
qd' nō fit utiq; quādo se mēs
in suo conspectū sui cogitatiōe
constituit. Quicquid ergo ali
a sui parte aliā suā partem
uidet cū se conspicit cogitādo

sicut in alijs membris mis que sūt oculi alia mā membra cōspi cim⁹ que in mrō sūt ul' ee pōt conspctū. Quid dici absurdi⁹ uel sentiri pt.⁹ Vñ igit⁹ auferr tur mens nisi a seipā.⁹ Et ubi ponitur in cōspctū suo:⁹ n' ante seipām.⁹ Non ergo ibi erit ubi erat qñ in cōspctū suo nō erat. quia hic posita inde sb lata est. Sed si conspiciendā migrauit. conspectura ubi ma nebit.⁹ An quasi gemūat⁹ ut et illic sit et hic id ē et ubi cō spicere. et ubi cōspici possit. ut in se sit cōspiciens. ante se cōspicua. Nichil horū veritas nobis consulta respondet. qm qñ isto mō cogitam⁹ nō nisi corpm fictas ymagines cogi tam⁹ qp mētem nō ee paucis certissimū ē mentibz a quibz pt de hac re veritas consuli promde restat ut aliq pertī nens ad eius naturā sit con spctus eius eā qñ se cogitat nō qī per loci spatiū. sed i cor porea cōuersatione remotet⁹ tū vero non se cogitat nō sit quidē in cōspctū suo n⁹ de illa sius formetur aspectus sed tñ nouit se tanq̄ ipā sibi sit meōria sui sicut multar⁹ dis ciplinar⁹ pitus ea que nouit eius meōria continētur. nec est inde aliquid in conspectu mentis eius nisi vñ cogitat. ceteā in archana quadā noti cia sunt recondita que meōria nūcupatur. Ideo trinitatē sic cōmēdam⁹ ut illud vñ forma tur cogitantis obtutus in me moria ponēm⁹ ipām vero cō formationē tanqm ymaginē quo inde imprimit⁹ ad illud q⁹ utrūq̄ cōuigit⁹ amorē seu vo lūtatem. Mens igitur qñ cogi tatione se conspicit intelligit se et recognoscit. Gignit g⁹ hūc intellectū et cognitionē suam. Res quippe incorporea intellecta conspicit⁹ et intelli gendo cognoscit⁹ Nec ita sane gignit ista notitiam suā mēs qñ cogitādo intellā se cōspicit. tanqm sibi ante incognita fuit sed ita sibi nota erat quē admo dū note sūt res que meōria continētur etiā si nō cogitēt⁹ qm dicim⁹ horem nosse hās etiā tū de alijs rebus non de hīs cogitat. Licet autē duo gig nens et genitū dilectione tīa copulātur que nichil ē aliud q̄ voluntas fruendi aliquid appe tens ul' tenens. Ideoq̄ etiam illis tribus nōibus insinuādā putauim⁹ mentis trinitatē meōria intelligētia voluntate. Sed qm mētem sp sui memin se semp̄q̄ seipām intelligere et amare q̄nus non semp se

cogitare discretā ab eis. que
nō sūt qd ipā est arta eiusdē
libri .x. finē diximꝰ. queren
dū est quo nā mō ad cogni
tionē pertineat mtellēs no
titia vero cuiusqꝫ rei que
ēst menti etiā qñ nō de ip
sa cogitatur ad solā dicatur
meōriā pertinere. Si ei hoc
ita ē non habebit hec tria
ut et sui meminisset et se ītel
ligeret et amaret sed meīne
rit sui tm. et postea cū cogi
tare se cepit tūc se mtellexit
atqꝫ dilexit. ¶ Qd' aliud sit
aliquid nō nosse. aliud non
mde cogitare. Cap. vij.

Quapꝛ diligentius consi
derem illud exemplū
qd adhibuimꝰ ubi ostendere
tur aliud ēe rem ꝙq̄m non
nosse aliud nō cogitare fieꝛ
qꝫ posse ut nouit homo ali
quid qd nō cogitat. qñ aliū
de nō mde cogitat. Quarū
ergo uel plimarꝫ disciplinarꝫ
pitus qñ vnā cogitat aliam
uel alias etiam si nō cogitat
nouit tamē. Sed nūquid rēē
possumꝰ dicere iste musicus
nouit quidē musicā sed nūc
eam nō mtelligit qā nō eam
cogitat. mtelligit aūt nunc
geometriā hanc enī nūc co
gitat. Absurda ē qñtū appa
ret ista sententia. Quid etiā
illa si dicamꝰ iste musicus no
uit quidē musicam sed nūc
eam nō amat qñ nō eam co
gitat amat aūt nūc geome
triā quia nūc eam cogitat.
Nōne similiter absurda ē.
Rectissime vero diciꝰ iste
quē pspicis de geometrica
disputantē etiā pfectū ē mu
sicus nā et meīnit eiꝰ disci
pline et ītelligit et diligit
eam. sed qꝫus eā nouit et
amet nūc illam nō cogitat.
qm geometricā nūc cogitat
de qua disputat. Hunc āmo
nemur ēe nobis m abdito
mētis quarūdā rerū quasdā
notitias et tūc quodāmō pro
cedere in meduī atqꝫ in con
spectū mētis velut aptius cō
stitui qñ cogitantur. Tūc ei
sepām mens et meīnisse et
mtelligē et amare īuenit
etiā ea nō cogitabat. qñ a
liūde cogitabat. Sed ea du
nō cogitauerimꝰ. et ea cogi
tare nisi cōmoniti nō vale
mus id nos nescio qꝰ eodēqꝫ
miromō si pt dici scire nesci
mus. Denicꝫ recte ab eo qꝰ
cōmemorat ei quē cōmēorat
dr. scis hoc sed scire te nescis.
cōmēorabo et īuenies te sci
entē qd' te nescire putauerus
Id agunt et trē que de hīs
rebus conscripte sunt quas

·xmj·

res Iuce rōne veras ee ꝛuenit lec
tor nō quas veras ee credit
ei qui scripsit sicut legit hysto
ria · sed quas veras ee etiam
ipē ꝛuenit siue apd se siue m
ipā mentis luce veritate. Qz
vero net āmonitus valet ista
contueri magna cetitate roz
dis tenebris ignorātie diuer
sus est. altiore et meliore di
uina ope indiget ut possit
ad veram sapientiā peruei
re, ꝑter hoc magꝝ volui de co
gitatione adhibere qualecū
qꝫ documētū quo posset ostē
di quō ex hijs que meōria cō
tinetur retozdantis acies ī
formetur et tale aliqd gigna
tur ubi homo cogitat quale ī
illo erat ubi ante cogitatiōez
meminerat · qua facilius di
noscit qd ipe accedit et ubi
parens prolem spacio tpis
antecedit. Nam si nos refera
mus ad interiorē mētis meō
riā qua sui meminit et mteio
rem mtelligētiā qua se ītel
ligit et interiorē volūtatem
qua se diligit. ubi hec tria si
mul sūt et simul semp fuerūt
ex qo ee cepērūt siue cogitarētur siue nō
cogitarentur. videbit quidē
ymago illa trinitatis et ad
solam meōriā pertinere. sed
quia ibi verbū ee sine cogita
tione nō pt. cogitam9 enī
omē qd dicim9 enā aī illoī
teriore verbo qd ad nullius
gentis pertinet linguā in tri
bus potius illis ymago ista
cognoscit · memoria scilicet
mtelligentia volūtate. Hāc
aūt nūc mtelligentiā dico qua
mtelligim9 cogitantes · id est
qñ eis repertis que meōrie
presto fuerāt sed nō cogita
bant cogitatio mā formatꝫ
et eam volūtatē siue amorē
uel dilectionē que istā pro
lem pntēqꝫ cōiūgit et quodā
mō utrisqꝫ toīs est. Hmt fac
tū est ut etiam per exteriora
sensibilia que per oculos car
nis videntur legētiū ducere
curiositatem in xi. scilicet lib.
atqꝫ inde cū eis mgrederer ad
hoīs interioris eam potentiā
qua ratiocinatur de tpalibz re
bus differens illā principalē
dnāntē q cōtemplat eternas
atqꝫ id duobz voluūbz egi · xij.
utrūqꝫ discernēs · quoz unū ē
superius alterū inferius qd
supiozi ee subditū debet xmo.
autē de mūe inferioris qo
humanaꝝ rez scientia salubri
ter continetur · ut in hac tpa
li vita id agam9 quo cōsequa
mur eternā · qñta potui veri
tate ac breuitate disserui. qū
quidē rem tam multiplicē at
qꝫ copiosam multoꝝ atqꝫ mꝫ

nor disputationibz multis magnisqz celebratā uno strictī uolumine mcluso ostendēs eā m ipō trinitatē sed nondū que dei sit ymago dicenda.

De principali mentis ī quo mtuenda est sūme ymago trinitatis. Cap'm vnj.

Nunc vero ad eam pueī nuis disputationē ubi pīncipale mentis hūane qđ nouit deū uel nosse pt consideranduī suscepimus ut m eo reperiam⁹ ymaginē dei. Cūius enī mens humana nō sit euis natuē cuius est dō. ymago tīi nature illius qua natūa melior nulla est ibi querenda et ūuenienda est m nobis. quo etiā natūa mā nichil habet melius. Sed pnus mens ī seipā considerāda ē anteq̄ sit particips dei. et m ea repienda est ymago eius. Dixeram⁹ enī eam et si amissa dei participatione obsoletā atqz deformē. dei tamē ymaginē permanere. Eo quippe ipō ymago eius est quo eius capax est. eiusqz esse pticeps pt. Cui tam magnū bonū nisi per hoc qđ ymago eius est ee nō pt esse ergo meī meī nut sui ītelligit se. diligit se. hoc si cernimus cernim⁹ trinitatē nōdū quidē deū sed iam ymaginē dei. Non forīn setius attepit meōria qđ tenet nr foris ūuenit qđ aspicēs intellectus sicut corpis oculi. net ista duo velut formā corporis. et eam que inde facta est in actie cōtuentis voluntas foris uūxit net ymaginē rei que foris visa est quodāmō raptā et ī meōriā recondītā cogitatio tīi ad eā cōuerteret. ūuenit et inde formatus est rector dātis obtutus uigente utrūqz tertia uolūtate. sicut in eis ostēdebam⁹ trinitatibz fieri que in rebus corpalibz repiebāt uel ex corporibus per sensū corpis introrsus quodāmō trahebantur de quibus oībz in libro xi⁰ disseruim⁹ net sicut fiebat uel apparebat qn̄ de illa sriētia disserebam⁹ iam in hoīb ītei oris opibz constituta que discīi guenda sunt a sapiā. vn̄ q̄ sunt velut aduētitia sint m aīmo. sine cogitatione hystoria illata ut sunt facta et dicta q̄ tpe pagūtur. et transeūt uel ī natura rez sius locis et regionibz constituta sint siue m pō hoīe quo nō erant oriūtur. aut a lijs docentibus. aut cogitatōibus pcipis sicut fides quā plīmū in lib⁰ xiij⁰ cōmendauimus sicut uirtutes quibz si

xiiij.

ꝑ ꝙ̄ ꝙ̄ eoꝝ ꝑuenīt cognitiōꝫ

vere sint m hac mortalitate dō
bī viuit⁹ ut bt̄ milla que di
uinitus promittit⁹ īmortalita
te mutatur. Iter atq; huiꝰmodi
habent m tpe ordinē suū mq̄
nobis trinitas medīe. visiōis
et amoris facilius appebit⁹ dis
centiū. Sūt enī cognoscibilia
et aīqīd cognoscant⁹ sinq; cog
nitionē m discentibus gignāt.
Sūt aūt ul' m locis sius uel q̄
tpe ꝑterierūt q̄ius q̄ ꝑtierūt
non ꝓā sint sed eoꝝ quedam
signa ꝑteritoꝝ quibꝫ visis uel
auditis cognoscantur fuisse
atq; transisse q̄ signa uel ī lo
cis sita sint sicut monūmēta
mortuoꝝ et quecūq; scripta uel
m hīs fidedignis sicut ē oīb
grauis et approbande auctō
ritatis hystoria uel m aīmis
eoꝝ qui eam iā mouerunt.
Eis quippe iam cōpta uel nota.
et alijs utiq; sūt nosticibilia q̄ꝝ
scientiā ꝑuenerūt et qui ea
nosse illis quibus nota sūt.
docentibꝫ pōt. Que oīa et
q̄ discūtur quandā fuerūt
trinitatē ſpecie sua que nos
cibilis fuit etiā anteq̄ nos
ceretur eiq; aduēta cognitiōe
discētis que tūc ēe incipit
q̄ discitur at tertia volūta
te que utriūq; cōiūgit et cū
cognita fuerint alia trinitas
dū recolūtur fit. iam ītellīus
m ipō aīo ex hīs ymaginibus
que cū discerent⁹ sint īpresse
ī mēoria et informatione co
gitationis ad ea cōuerso rece
dentis aspectū et ex ea voluntate
que tertia duo ista cōiūgit. Ea
vēo que oriūntur m aīo ubi nō
fuerūt sicut fides et cetera
hīuusmodi. et si aduentitia
videntur cū doctrina inseri
tur nō tamē foris posita ul' fo
ris ꝓata sūt sicut illa que cre
dūtur. sed mtus simo m ipso
aīmo ēe reperiūt fides ēi non
est q̄d credit⁹ sed qua credit⁹
et illud credit⁹ illa conspicit⁹.
Tamē quia ēe cepit m aīo qui
iam erat aīm⁹ anteq̄ ī illo
ista ēe cepissēt aduētitiū q̄d
dam videtur et m ꝑteritis habe
bitur q̄ succedēte specie iam
ēe desinterit aliāq; mūtā
tem facit ꝑ suā pīnā. retēta.
cōspecta. dilecta. aliā tūc fac
et per q̄dā sin vestigiū. quod
m mēoria ꝑteriens dereliq̄rit
sicut iam supradictū est. Am vir
tutes quibꝫ ad eternitatē ten
ditur desinere sint cū ad eter
nitatem ꝑduxerit Cap. ix.

Utrū aūt tūc etiā virtutes
quibus m hac mortalita
te bñ viuitur quia et ipē īcipi
unt ēe m aīo qui cū sine illis
prius cēt cū aīm⁹ erat desinat
ēe cū ad eterna ꝑduxerint nō

nulla queſtio ē. Quibuſdā
enī uiſū eſt. deſituras. Et de
tribus quidē. prudentia forti
tudine tpantia tū hoc dicitur
non mehil dici uidetur iuſti
tia uero īmortalis ē et ma
gis tuē ꝓfitetur in nobis qđ
eſſe ceſſabit. De oībus tū qua
tuor magnus auctor eloquē
tie. tullius in ortenſio dyalo
go diſputans. ſi nobis ītquit
tū ex hac uita migraremus
in btōꝝ inſulas īmortale euū
ut fabule ferūt degere licēt.
quid opus ēēt eloquētia tū
iudicia nulla fierent. a' ipīs
etiam uirtutibus. Nec enī
fortitudine egeremꝰ nullo
ꝓpōito aut labore aut ꝑiculo.
nec iuſtitia tū ēēt mehil qđ
appeteretur alterū. nec tpantia
que regeret eas que nulle
eſſent libidines. Nec prudē
tia quidē egeremꝰ nullo de
lecto ꝓpōito bonoꝝ et maloꝝ.
Una igit eſſemꝰ btā cognitī
one naturā et ſcientia. qua
ſola deoꝝ etiam uita laudā
da eſt. Ex quo ītelligi poteſt
cetera neceſſitatis eſſe. unū
hoc uoluptatis. Ita ille tātus
orator tū plīam ꝓdicaret
recolens ea que a plīs acce
perat. et ꝑclare ac ſuauit
explicans in hac tantū uita
quā uidemus erūpnis et er
roribus plenā oēs quatuor ui
tutes naturas ēē dixit nullā
uero eaꝝ tū ex hac uita mi
grabimꝰ ſi liceat ubi ueīre
ubi uiuitur btē. ſed bonos ām
mos ſala btōs ēē cognitiōē
et ſcientia hoc eſt contēpla
tione nature. in qua mehil
eſt melius et amabiliꝰ in
ea natura que creauit oēs
ceteras inſtituitq; naturas.
tiu regētī eſſe ſubditū ſi iuſti
tie ē. īmortalis eſt ōino iuſti
tia nec in illa ēē btūdine
deſinet ſed talis ac tanta e
rit ut perfectior et maior
eſſe non poſſit. Fortaſſis et
alie tres uirtutes. Prudētia
ſine aliquo iā ꝑiculo erro
ris fortitudo ſine moleſtia
tolerandoꝝ maloꝝ. tpantia
ſine repugnātia libidinū
erūt in illa felicitate. Ut
prudentie nullū bonū deo
ꝓponere uel equare. fortitu
dinis ei firmiſſime cohere?
tpantie nullo defectu noxio
delectari. Nec aut qđ agit
iuſtitia in ſubuenīdo miſe
ris. qđ' prudētia in ꝓuiden
dis inſidijs. qđ' fortitudo ī
ꝓferendis moleſtijs. quod
tpantia in cohercendis de
lectatiōibꝫ prauis non ibi e
rit ubi mehil ōino mali
erit. ac per hoc iſta uirtu

·xiiij·

tum opa que hui⁹ mortali
vite sunt neces̄aria. sicut fi
des ad quā referenda sunt
que m p̄teritis habebūtur.
et aliā nūc factūt trinitatē
cū ea p̄senti a tenemus. aspici
mus amam⁹. aliā tūc factu
ra sunt cū ea nō ēē sed fuisse
per quedā eor vestigia que
p̄tereūdo m meōria derelin
quēt repiem⁹. qua et tunc
trinitas erit cū illud quale
cūq; vestigiū et meōriter
retinebitur et agnoscetur
veraciter et hoc utrūq; ter
tia volūtate ūgetur. De
cognoscibilibz tpalibz quor
alia cognitionē nr̄am p̄uei
unt. alia nō p̄tedūt. Cap̄ x^m.

Ign oīm istay quas cōmeōra
uim⁹ tpaliū rerū sn̄a quedā
cognoscibilia cognitionē iter
positione tpis antecedūt si
cut sunt ea sensibilia que iā
erant m rebus anteq̄m cog
noscerentur uel ea oīa que
per hystoriā cognoscūtur. que
dam vero simul esse incipi
unt. velut si aliquid visibi
le quod oīno nō erat ante
oculos mōs oriatur cogni
tionē nr̄am utiq; non pre
cedit. aut si aliquid sonet
ubi adest auditor simul pro
fecto incipiūt ēē. simulq; de
sinūt et sonus et ei⁹ auditus

Verūtamē sive tpe p̄cedēna.
sive simul ēē incipiēna cog
noscibilia cognitionē gig
nūt non cogitatione gignū
tur. Cognitione vero sn̄a cū
ea que cognoscim⁹ posita m
meōria recordatione reuisu
tur. quib nō videat priorē
ēē tpe m meōria retentionēz
quam m recordatione visio
nē et hui⁹ utriusq; tertia vo
lūtate ūctionē. Porro autē
ī mente non sic est. Neq; ei
aduentitia sibi ipsa est. et qi
ad sepām que iam erat aut ue
nerit aliūde eadē ipā q̄ nō eāt a
nō aliūde veneit. ꝛ ī sepā q̄ iā nō eāt.
nata sit ea ipa q̄ nō eāt sic ī mēte q̄ iā
erat aut fides q̄ nō erat. aut post
cognitionē sui recordando
sepām velut m meōria sua
constitutā videt qi nō ibi fuit
anteq̄m sepām cognosceret
cū profecto ex quo esse ce
pit nūq̄m sui mēmisse. nūq̄
se intelligē. nūq̄m se amare
destitit sicut iam ostendim⁹
ac p hoc qm ad sepām cog
nitione cōuertit fit trinitas
m qua iam et verbū possit
intelligi. formatur quippe
ex ipā cogitatio voluntate
utriūq; ūgente. Ibi ergo
magis cognoscenda est yma
go quā querim⁹. An semp
memoria p̄teritay rey sit

an vel etiã ꝑsentiũ. Capꝫ. xl^{m}.

Sed dicit aliq^{s}. Non ẽ ista meõria qua mens siu meminisse perhibetur que sibi sẽper est presens. Memoria eĩ ꝑteritoꝝ est nõ ꝑsentiũ. Nam quidã cũ de virtutibꝫ ageret in quibus est etiã tullius. in tria ista prudẽtiã diuiserũt meõriã intelligẽtiã. prouidentiã. meõriã scilicet preteritꝫ. intelligẽtiã ꝑsentibus. prouidẽtiã rebus tribuẽtes futuris. quã nõ habet certã nisi ꝑsentiũ futuroꝝ qđ non est munus hoĩm nisi detur desup ut ꝓphetis. Vñ septuã sapiẽ de hoĩbꝫ agens. cogitationes mquit mortaliũ timide et incerte prouidentie mẽ. Meõria vero de ꝑteritis et intelligẽtia de ꝑsentibꝫ certa est. sed ꝑsentibꝫ utiqꝫ ĩ corpalibus rebus nam corpales corpaliũ ꝑsentes aspectibꝫ suũt oculoꝝ Sed qui dicit meõriã non ẽe ꝑsentiũ attendat quẽadmodũ dictũ sit in ipis scripturis hĩs ubi maiores cure fiunt verboꝝ integritas qñ veritas rerũ. Ner talia passus vires oblitus ue sui est ythacus discrimine tanto. Virgili^{9} enĩ cũ suũ ŏblitũ non diceret ulixen qđ aliud intelligi voluit. nisi qđ meminerat suũ. Cũ sibi ergo ꝑsens eẽt. nullomõ siu meĩ misset. nisi et ad res ꝑsentes memoria pertineret. Qua ꝑpt sicut in rebus ꝑteritis ea memoria dicit^{9} qua fit ut valeãt recoli et recordari. sic in ꝑsenti qđ sibi est mens meõria sme absurditate dicenda ẽ qua sibi presto est. ut sua cogitatione possit intelligi et utrũqꝫ siu amore cõtingi. Qua facultate mens rõnalis obtineat ut in ea dei ymago resplendeat cap. xij.

Hec igitur trinitas mẽtis non ꝑpt̃a est dei ymago qua siu meminit mens et intelligit ac diligit se. sed qua pt̃ etiã meĩ misse et intelligẽ et amare a quo facta est. Cđ cũ facit sapiens ipã fit. Si aũt non facit etiam cũ sui meĩnit seqꝫ intelligit ac diligit stulta est. Meĩnerit utiqꝫ dei siu ad ciu^{9} ymaginẽ facta est. eũqꝫ intelligat ac diligat. Cđ ut breuius dicam. colat deũ non factũ ciu^{9} ab eo capax frũ est et cuius particeps ẽe pt̃ ꝓpter qđ scptũ ẽ. Esse dei cultus ẽ sapientia et nõ sua luce sed sume illi^{9} participatione sapiens erit atqꝫ ubi eterna ibi btã regnabit. Sic enĩ dicit^{9} ista sapiẽtia hoĩbꝫ ut etiã dei sit. Tunc enĩ vera est. Nam si hmãna est vana est Vel

·xiiij·

non ita dei qua sapiens ē dr̄s
nec enī participatiōe sui
sapiens est sicut mens par
ticipatione dei. sed. sed quē
admodū dicit ēt iustitia di
nō solū illa qua ipe iustus ē.
sed quā dat hoī cū iustificat
impiū. Ruā ignōrātes aplis aut
de ābusdā. Ignorātes ei dei iustitiā et
suā iustitiā volētes ostituē iustitie di
nō sūt subiecti. Sic ei dicit ēt de ābusdā pt.
Ignorātes dī sapiāz ⁊ suā volētes ostituē

Sic dī sūt

lecti. Est igitur natura nō trā
que fecit omēs ceteras mag
nas paruasq; naturas eis qs
fecit sme dubio prestantior. ac
per hoc hec ēt de qua loqui
mur rōnali et intellectuāli que
hoīs mens ē ad eius qui eā fecit
ymaginē frā. Illa aūt ceteris
natūa pstātior dr̄s ē. et ē qdem
nō longe posita ab vnoquoq;
nrm sicut aplis dicit aduersus.
m illo enī viuim⁹ et mouem⁹
et sum⁹. Rd si sedm corp⁹ di
ceret etiam de isto corporeo
mūdo posset intelligi. Nam
et in illo sedm corpus viuim⁹
et mouemur et sum⁹. Unde
sedm mentē que facta ē ad
eius ymaginē debet hoc ac
cipi excellentiore quodā co
demq; nō visibili sed intelligi
bili mō. Nā quid nō est m
pō de q⁹ diuine scripture ē. qm
ex ipō et per ipm et in ipō st
oīa. Unde si in pō sunt oīa
in quo tandē possūt viue
que viuunt et moueri q; mo
uent nisi in quo sunt. Nō tn
omēs cū illo sunt eo mō quo
ei dictū est ego semp tecū.
nec ipe tū oībus eo mō q; dns vo
biscū dicim⁹ magis magq; hoīs miseia
ē cū illo nō ēe. sme q; nō pt ēe. In q; ei
ē ꝓculdubio sīj q; nō ē. Et tn si ei⁹ ī mēi
nit eiq; nō intelligit neq;
diligit. cū illo nō est. Rd
aūt quisq; penitus obliuis
citur nec cōmoneri eius uti
q; potest. De remūscentia
m deū aui⁹ semp capax est
mentis natura. Cap. xiiij.

ymaginē

Oc visibilibz rebus ad
hanc rem sumamus
exemplū. Dicit tibi quispiā
quē non recognoscis. Nosti
me. Et ut cōmoneat. dicit
tibi. qm. quo tibi innotuit. Oī
bus q; adhibitis signis quibz
in memoriā reuocetis si non re
cognoscis ita iam oblitus es
ut oīs illa notitia penitus de
leta sit aīo. nichilq; restat alu
ud. nisi aut credas ei qui tibi
hoc dicit qd aliqn̄ eū nouе
ras. aut ne hoc quidē si fide
dignus tibi esse qui loquitur
nō videt. Si aūt remīscis
profecto redis in memoriam

tuã et in ea uenus qđ non
fuerat penitus obliuione
deletũ. Redeamus ad illud
ꝑpt qđ adhibuim⁹ huãne
cõuersationis exemplũ. Int
cetera psalm⁹ non⁹. Cõuer
tantur inquit peccatores in infer
nũ. omẽs gentes que oblí
uiscũtur deũ. Porro autẽ
uicesim⁹ prim⁹ cõmẽdz
bãtur inquit et cõuertẽt
ad dnm̃ uniuersi fines ter
re. Non igitur sic erant
oblite ille gentes deũ ut
eius nec cõmemorate reco
darentur. Obliuiscẽdo aũt
deũ tãqm̃ obliuiscendo uitã
suã cõuerse fuerant in mor
tem hoc est in infernũ. Con
memorate vero cõuertũt
ad dnm̃ tanqm̃ ĩmmiuiscẽtes
remiscendo uitã ciu⁹ eas
habebat obliuio. Itẽ legit
ĩ nonagesimo tertio. Intel
ligite nũc qui ĩsipiẽtes estis
in ꝑplo et stulti aliqñ sapite.
qui plantauit aurem nõ au
diet et reliqua. Eis ei dcm̃
est qui deũ nõ intelligendo
de illo uana dixerũt Cde
dilectiõe aũt dei plusa repũt
in diuinis eloquijs testimõia
Ibi em̃ et illa duo cõsequẽt
intelligũtur. quia nemo di
ligit ciu⁹ nõ meminit. et qđ
penitus nescit uñ est illud

Cap. xmj.

notissimũ ꝑceptũq; sceptũ
diliges dnm̃ deũ tuũ. Sic ita
q; condita ẽ mens huãna. ut
nũqm̃ sui nõ meminerit nũq;
se non intelligat. nũqm̃ se nõ
diligat. Sed qm̃ qui odit alĩ
que nocere illi studet non
imerito et mens hoĩs qm̃ sibi
nocet odisse se dr. Nemĩ
em̃ sibi uult male. dũ non
putat sibi obesse qđ uult
Sed tamẽ male sibi uult
qm̃ id uult qđ obsit sibi. uñ
illud scptũ est. Qui diligit
iniquitatẽ odit aiam̃ suã. Qui
qđ se diligere nouit deũ dili
gere nouit. Qui uero nõ di
ligit deũ etiam si se diligit
quod ei naturaliter mditũ
est. tñ nõ icõuenienter o
disse se dicit cũ id agit qđ
sibi aduersatur et sepm̃ tan
qm̃ suus ĩimicus ĩsequitur.
Qui profecto est error hor
rendus. ut cũ oẽs sibi ꝓdesse
uelint. multi non uelint fa
cere msi qđ eis ꝑniciosissi
mũ sit. Similem morbum
mutor aiãliũ cũ poeta de
scriberet inquit. Dij meliora
pijs erroremq; hostibz illum
discissos nudis laniabant
dentibus artus. Cũ morbus
ille corpis fuerit. cur dixit
errorem. msi qua oẽ ani
mal cum sibi natura con

·xiiij·

siliatū sit ut se custodiat q̄ntū
pt. talis ille erat morbus. ut
ea quoꝝ salutē appetebāt sua
mēbra lamarent. Cū autem
deū diligit mens. et sicut
dictū est consequenter eius
meīmit eūq; ītelligit. recte
illi de ꝓximo suo ꝓcipitur ut
eū sicut se diligat. Ja. Nō
se nō ꝑuerse sed recte diligit
cū deū diligit cuius ꝑticipa
tione ymago illa nō solumē
vetꝰ etiam ex vetustate reno
uatur. ex deformitate refor
matur. ex infelicitate bēatifica
tur. Quis enī se ita diligit ut
si alit̄ nō ꝓponatur malit oīa
que nīra se diligit perdere
q̄m pire. tm superiorē deserendo
ad quē solū posset custodire
fortitudinē suā. eoq; fruī lu
mine suo cui cantatur in psal
mo. fortitudmē meā ad te cus
todiam et in alio. Accedite ad
eū. et illuīamīi. sic infirma et
tenebrosa facta est. ut a se q̄q;
ipa in ea que nō sunt qd ipa et
in quibz superior est ipā īfeli
us labet per amores quos
nō valet vincē et errores a
quibz non videt qua vedire
Unde iam deo miserāte pe
nitens clamat in psalmis. De
seruit me fortitudo mea et
luminē oculoꝝ nō est meū. sed nō
tamē in hijs tantis infirmita
tis et erroꝝ malis amittere
potuit naturalē mēoriā et ī
tellectū et amorē sui. Unde qd
merito dici potuit quod sup̄
cōmēoratū q̄nq; in ymaginē
dei ambulet hō tamē vane cō
turbatur. thezaurizat et igno
rat cui cōgregabit ea. Cur ei
thezaurizat. nisi quia fortitu
do eius deseruit eū. p quā dm
habens rei nullī indigeret.
Et cur nescit cui cōgregauit
ea. nisi quia lumē oculoꝝ eius
nō est cū eo. Et ideo nō videt
quid veritus aut stulte ac nor
te aiam tuā repetūt abs te. hec
que ꝓparasti cuius erūt. ¶ Qꝝ etī
am prava mēs nec meoria sui careat / ymīi nōe
nr cogitatione nr amore cap. xmj.

Q erūtm qua talis etiā in
ymagine ambulat hō et
habet meoriā et intellectū et
amorē sui hoīs mens. si ei
manifestaretur qd utriusq; hre
nō posset et unū e duobz per
mitteret eligeꝝ altꝝ ꝑditurꝰ. a
thesauros qs cōgregaut a mētē qs
usq; adeo nō hīt mētem ut thesau
ros mallet habere q̄m mētē.
Thesauri enī possūt mentem
plerūq; subuertere. et mens
que thesauris nō subuertitur
sine ullis thesauris facilius
et expeditius pt vivē. Deus
vero ullos thesauros nisi per
mentē poterit possidere. Si

enū puer infans q̄ius ditissim⁹ natus cū sit dñs oīm que ure sūt eius nichil possidet mēte sopita q⁹ nā tandē nō q̄sq̄m quicq̄m mēte possidebit amissa? Sed de thesauris quid loquor q̄ eis quibz hoīm si talis optio ꝓponatur mauult carere q̄m mente cū eos nemo ꝓponat neō cōparet luminibus corpis quibus non aurarus quisq̄ homo. sed oīs homo possidet celū. per lumina enī corpis quisq̄ possidet quicquid libent⁹ uidet. Cis ergo si tenere utrūq̄ nō possit et altutrū rogatur amittere. nō thesauros q̄ oculos malit? Et tm si ab eo simili conditione queratur utrū oculos malit amittere an mētē. quis mēte nō uideat eū oculos malle q̄m mētē? Insipiens quippe sine oculis carnis humana est. oculi aūt carnis sine mēte belua sūt. Deus porro nō hoīem sed malit eē etiā carne cecū q̄m beluam uidentē? Hec dixi ut etiā tardiores q̄mus breuit⁹ cō memorentur a me in quor oculos uel aures hec lrē p uenerint. q̄tū mens diligit serpām etiā infirma et errās male diligendo atq̄ sectādo que sint infra ipām Diligē porro serpām nō posset si se oī no nesciret. id est si sui nō meminisset nec se intelligēt. q⁹ in se ymagine dei tam potens est ut ei cui⁹ ymago ē valeat inhere. Sic em̄ ordinata est naturaꝝ ordine nō locoꝝ. ut supra illā nō sit nisi ille. Denuq̄ cū illi penitus adhesserit unus erit spūs. Cui rei attestatur apls dicēs. qui aūt adheret dnō unus spūs est accedente quidē ipā ad participationē nature veritatis bītudis illi⁹ nō tamē crescente illo in natura veritate et bītudine sua. In illa utiq̄ natura cui feliciter adhesserit īmutabile uidebit omē q̄d uiderit. Cui sicut ei dīna scptiā promittit. satiabit⁹ in bonis desideriū eius bonis īmutabilibz ipā trinitate deo suo cui⁹ ymago est. De immutabilitate mentis hūane qua fit ut sicut misera frā est ex btā ita btā possit eē ex misera

Et ne ufqua deficiat mp. xv violetur erit in abscondito vultus eius tanta ubertate eius impleta ut eā nūq̄m pcare deleetet. Sc ipsam uero nuc q̄m uidet non aliquid īmutabile uidet. q⁹ ideo certe nō dubitet. q̄m misera est et btā eē desiderat nc

·xliij·

ob aliud fieri sperat hoc posse nisi quia ē mutabilis. Nā si mutabilis nō eēt. sicut ex bta misera. sic ex misea bta eē non posset. Et quid eam fecisset miseram sub ōipotēte et bono dnō? nisi pctm suū et iustitia dni sui? Et quid eam faciet btām nisi meritū suū et pmiū dni sui? Sz et meritū eius gratia ē illius. ciuꝰ pmiū ē eiꝰ btitudo. Justitiā quippe sibi dare nō potest. quā pditam nō habet. Igitur cū homo conderet atte pit. et peccando utiqz pdidit. accepit ergo iustitiam ppter quā beatitudinē accipere meretur. Unde veraciter ei dr ab aplō quasi de suo bono superbire nō pōtest. Quid enī habes qd̄ non accepisti? Si aūt et accepisti quid gloriaris quasi nō accepis? Qui aūt bene recordatur dni sui spūs eius accepto. sentit oīno qz hoc dixit mtimo magisteriō nō nisi eius gratuito effectū posse se surgere. nō nisi suo voluntario defectu cadere potuisse. Non sane remittitur btitudis sue. fuit qppe illa et nō est eiꝰqz ita penitus oblita ē. ideoqz nec cōmeōrari pt. Credit aūtē de illa fide digne trīs dei sui per eius pphetas cōscriptis narrantibz de felicitate padisi atqz illud pmū et bonū hoīs et malū historica traditione indicātibz. Qui aūt dei sui remittitur ille qppe semp est nec fuit et nō est nec est et nō fuit. sed sicut nūqm nō erit ita nūqm nō est et ubiqz totus ē. ppter qd̄ ista illo et viuit et mouet et est et ideo eius remissa pt. nō quia hoc recordat qd̄ eū nouerat in adam aut alibi a liquibi ante hui corpis vitā. aut cū pmū frā est. ut ifere retur huic corpi. nichil enī hoc oīno reminiscit qrquid eoꝝ est. oblīone deletū est. sed cōmeōrat ut cōuertatur ad dnm tanqm ad eā lucē q̄ etnā cū ab illo auerteret quo dāmō tangebat. Nam hīc est qd̄ etnā impij cogitant et nitatē et multa recte reprehēdūt rēqz laudāt in hoīm moribz. Quibz eam tandē regulis mdicant nisi in quibz vident quēadmodū quisqz viuē debeat etnā si nec ipsi eodē mō viuāt. Ubi eas vi dent? Neqz enī in sua natura cū procul dubio mēte ista videant eoꝝ qz mētes cōstet eē mutabiles. has veō regulas īmutabiles videat qsqs

m eis et hoc pōtuit videre. nec m abdito siue mētis. cū ille regule sint iustitie mē tes vero eor esse constet iu stas. Vbi nam sunt iste re gule scripte ubi quid sit iu stū et iniustus agnoscit ubi cernit habendū ee qd ipse nō habet. Vbi ergo scīpte st nisi m libro lucis illius qui veritas dicit. vñ oīs lex iu sta describit et m cor hoīs qui opatur iustitiā. non mu grando sed tāqm ipressē do transfert sicut ymago ex anulo et m cerā transit et anulū nō relinquit? Qui vō nō opat et tamē videt quid opandū sit ipē est qui abil la luce auertitur a qua tñ tā gitur. Qui aūt nc videt quē admodū sit videndū. excusa bilius quidē peccat qua non est transgressor legis cognī te. sed etiā ipē splendore ali quotiens ubiq; pūris verita tis attingitur quando āmo nitus confitetur. De refor matione mentis ad ymagi nē dei et quot modis spūs appellatio diuersis assignat

Qui vēo cō naturis cap xvi. meōrati cōuertūtur ad dmn ab ea deformitate qua per cupiditates seculares cō formabāt hui seculo refor mātur ex illo audiētes aplm dicētē. nolite conformari huic seculo sed reformamī in no uitate mētis ure ut discipiat illa ymago ab illo reforma ri a quo formata est. Non enī reformare sapiam pt si cut potuit deformare. Dicit etiā alibi. Renouamī spiritu mentis ure et induite nouū hoiem. eū qui scdm deū crea tus ē in iustitia et sanctitate veritatis. Qd aūt aut scdm deū creatū. hoc alio loco dr ad ymaginē dei. Sed peccādo iustitiā et sanctitatē veritā tis amisit apt quod. licet yma go deformis et decolor facta est. hanc recipit cū reforma tur atq; renouatur. Qd aūt aut spū mentis ure nō ibi duas res intelligi voluit qī aliud sit mens. aliud spiritus mētis. sed quia oīs mens spūs est. nō aūt oīs spūs mēs est. Est enī spūs et dīs q re nouari non pt qā nc veteras cere pt. Dicitur spūs etiā in hoīe qui mens non sit. ad quem ptinent ymaginati ones similes corpm. De q dicit ad corinthios ubi dicit. Si aūt orauero lingua spūs meus orat. mens autē mea infructuosa ē. hoc enī aut qm id qd dicit nō intelligit

xmij.

qua nr dñi ꝑt̄ mſi corpaliū
votiū ymagines ſonū ous ſp̄c
cogitatione ꝓueniāt. Dicitur
et hoīb aiā ſp̄c. Vñ ē i euā
gelio et inclinato capite tra
didit ſpm̄ quo ſignificata ē
mors corpis aiā exeūte. Di
citur ſpiritus etiā pectoris q̄
m ecclesiaſte libro ſalomōis
aptiſſime ſcptū ē ubi ait. Cr̄s
ſcit ſp̄c filior hoīb. ſi aſcendet
ip̄e ſurſū. et ſpūs pectoris ſi
deſcendet ip̄e deorſū in tra
Ꝺcriptū eſt etiā in geneſi ubi
dicit dilauio mortuā vnius
ſam fuiſſe carnē que habe
bat in ſe ſpm̄ vite. Dicit̄ ſp̄c
etiā ventus res aptiſſime
corpalis vñ illud eſt in pſal
mis. Ignis grando nix gla
cies ſp̄c tempeſtatis. Cruia
ergo tot modis dr̄ ſp̄c. ſpm̄
mentis dicē voluit eū ſpm̄
que mens vocat̄. ſicut aut
etiā idē apls in expoliatiōe
corpis carnis. Non duas res
unaq̄ intelligi voluit quaſi
aliud ſit caro. aliud ſit corp̄
carnis. ſed quia corpus ml̄
taq̄ rez nomē eſt quaq̄ nulla
caro eſt. nam multa ſunt ex
cepta carne corpa celeſtia et
corpa terreſtria. corpus car
nis dixit corpus que caro
eſt. Sic itaq̄ ſpm̄ mentis
eū ſpm̄ que mens ē alibiq̄
aptius etiā ymaginē nōauit.
ſcilicet alijs verbis idipm̄ pe
ripiens. Expoliātes uos ueſt
veterē hoīez cū actibz ſuis īdu
ite nouū qui renouatur in agni
tione dei ſcdm̄ ymagiēz ei⁹
qui creauit eū. Cr̄d ibi gō le
gitur īduite nouū hoīez q̄
ſcdm̄ deū creatus ē hoc iſto lo
co īduite nouū hoīez qui re
nouatur ſcdm̄ ymaginē eius
q̄ creauit eū. Ibi aūt aut ſcdm̄
deū. hic vero ſcdm̄ ymaginē
eius qui creauit eū. Pro eo
vero qd̄ ibi poſuit in iuſticia
et ſanctitate veritatis hoc po
ſuit hic in agnitione dei. fit
gō iſta renouatio reforma
tio q̄ mentis ſcdm̄ deū ul' ſe
cūdū ymaginē dei. Sed ideo
dicit̄ ſcdm̄ deū ne ſcdm̄ aliā
creaturā fieri putet. Ꝺdo aūt
ſcdm̄ ymaginē dei ut in ea re
intelligatur fieri hec renoua
tio ubi eſt ymago dei. id ē in
mēte quēadmodū dictum⁹ ſe
cūdū corpus mortuū nō ſcdz
ſpm̄ eū qui de corpe fidelis et
iuſtus abſcedit. Cruid ei di
ctum⁹ ſcdm̄ corpus mortuū n̄
corpe ul' in corpe. nō aiā ul'
in aiā mortuū. Aut ſi dicam⁹
ſcdm̄ corpus ē pulchr̄ a' ſcdz
corpus fortis nō ſcdm̄ aīm. qd̄
ē aliud q̄m̄ corpe nō aio pulch
er aut fortis ē. Et īuiabiliter

ita loq̃mur. sn̄ō ita sic ītel
ligamus sc̄dm ymaginē ei⁹
qui creauit eū quasi sit alia
ymago sc̄dm qm̄ renouatur
nō ipā qua renouatur. Qd
interssit īt generationē bap
tismi et renouationē qua pro
fiatur de die in diem in ag
nitionē dei. Capl'm. xvij.

Sane ista renouatio nō
momēto uno fit ipīus
cōuersionis. sicut momento
uno fit illa in baptismo renova
tio remissione oīm prīōr. Ne
q3 enī uel unū q̃ntulūcūq3 re
manet qd' nō remittat. sz q̄e
admodū aliud est carere fe
bribz. aliud ab infirmitate
q̄ febribz facta ē reualescere.
Itēq3 aliud ē infixū telū de
corpe demē. aliud vuln⁹ qd'
eo factū ē sc̄dm curatiōē sana
re. ita p̄ma curatio ē causam
remouē languoris. qd' fit p
oīm indulgētiā prīōr. secūda
ipm̄ sanare languorē qd' fit
paulatī proficiendo in reno
uatione ius ymaginis. Que
duo demōstrāt in psalmo ubi
legit. qui propicius fit oībus
īquitatibz tuis qd' fit in bap
tismo. deinde sequit. qui sa
nat omēs languores tuos
qd' fit cottidianis accessibus
tū ius ymago renouat. De
qua re apls aptissime locut⁹
est dicens. Et si exteior ihō nr
corrūpit. sed interior renova
tur de die in diem. Renouat
aut in agnitionē dei. ihoc est
in iustitia et sanctitate veritā
tis sicut sese ipm̄ aplica testi
mōnia que paulo ante cōmēora
ui. In agnitione igit dei iusti
tia q3 et sanctitate veritatis
q̄ de die in diē p̄ficiendo re
nouatur tm̄ differt a morte in
uitā. a tpalibz ad eterna. a vi
sibilibz ad intelligibilia. a car
nalibz ad spūalia. atq3 ab is
tis cupiditatē frenare atq3
minuere illisq3 se p caritatē
alligare diligenter insistit.
Tm̄ aut fiet q̄ntū diuinitus
adiuuat. Dei quippe sentētia
ē. sme me michi potestis fare.
In quo p̄fectū et accessu tene
tem mediatorem fidē tū dies
vite ius ultim⁹ quēq3 cōpe
rit. perducendus ad deū quē
colui et ab eo p̄ficiendo ex
cipietur ab angelis sīs. īcor
ruptibile corpus in fine sēcli
nō ad penā sed ad gloriā ac
cepturus. In hac quippe yma
gine tūc p̄fecta erit dei fili
tudo q̄n dei p̄fata erit visio.
de qua dicit apls paulus. Vi
demus nūc p speculū in enig
mate. tūc aut facie ad faciē.
Itē dicit. nos aut reuelata
facie. gloriā dn̄i speculātes

· xliij ·

in eãdẽ ymaginẽ trãsformamur.
de glã in gloriã tãqm̃ a dn̄ spũ
ritu hoc est qđ fit de die ī diẽ
bene proficientibz. aplṡ aũt io
hãnes. Dilectissimi ĩqt. nũc filij dei
sum⁹ et nõdũ apparuit qđ erim⁹.
Scim⁹ qã cũ apparuĩt silẽs ei erim⁹
qm̃ videbimus eũ sicuti est posse hoiẽz
etiã corpe ymaginẽ dei accipi
sẽdm qđ verbũ caro factũ est
cui⁹ ĩmortalitati omeẽs sancti
conformabũtur. Cap̃ xviij.

Hinc apparet tuẽ in ista
ymagine dei fieĩ ei⁹ ple
nam similitudinẽ qm̃ ei⁹ ple
nã pcipit visionẽ. qm̃qm̃ pos
sit hoc a iohãne aplõ etiam
de ĩmortalitate corpis dn̄i vi
deri. Et in hac quippe similes
erim⁹ deo. sed tm̃mõ filio qã
solus in trinitate corpus acce
pit in quo mortuus resurrexit.
atq; id ad supna puexit. nã
dñs etiã ista ymago filij dei in
qua sicut ille ĩmortale corp⁹
habebim⁹ conformes facte
in hac parte nõ prius ymagi
ns aut spũs sancti. sed tm̃õ
filij. qua de hoc solo legitur.
et fide samssima accipit ver
bũ caro factũ ẽ. Vpter quod
aplṡ quos ante mquit p̃scri
uit et p̃destinauit confor
mes ymaginis filij sui. ut sit
ipẽ p̃mo genitus in multis fra
tribz. Primogenitus utiq; a
mortuis sẽdm eũdẽ aplm̃. Qua
morte semĩata est caro eius
ĩcõtumelia. resurrexit ĩ glã.
Sẽdm hãc ymaginẽ filij. cui
p ĩmortalitatẽ conformam
in corpe etiã illud agim⁹ qđ
itẽ dicit idẽ aplṡ. Portau
um⁹ ymaginẽ terreni. porte
mus et ymaginẽ eius qui
de celo est. ut scilicet q̃ sẽdm
adã mortales fuim⁹ sẽdm
xpm̃ ĩmortales nos futuros
fide vera et spe certa firma
qz teneam⁹. Hic enĩ nũc eam
dem ymaginẽ portare possu
mus nõdũ in visione sed in
fide nõdũ in re sed in spe
De corpis quippe resurrec
tione tunc loquebatur aplṡ
cũ hec diceret. Qua sui pte
homo ad ymaginẽ et filitu
dinẽ dei factus sit ad quam
proficiẽdo renouatur cap̃. xix.

At vero illa ymago
de qua dictum ẽ facia
mus hoiẽm ad ymaginẽ et
similitudinẽ mã qua nõ
dictũ est ad meã uel ad tuã
ad ymaginẽ trinitatis factũ
hoiẽz credim⁹ et q̃ñta potui
mus ĩuestigatione cõprehẽ
dim⁹. Et ideo sẽdm hãc pos⁹

et illud intelligendū ē qđ aut
apls iohānes similes ei erī
mus qñ videbimꝰ eū sicuti
est. quā et de illo dixit de qꝰ
dixerat filij dei sumꝰ et īmor
talitas carnis illo ꝓficietur
mōnēto resurrectionis de
quo aut apls paulꝰ. In ictu
oculi in nouissiā tuba. canet
enī tuba et mortui resurgēt
īcorrupti et nos īmutabimr
In nō nāq ictu oculi ante iu
dicū resurget in virtute in
īcorruptione in gloria corpꝰ
spuale qđ nūc seminatr īfir
mitate corruptione. cōtume
lia. corpus aīale. ymago vēo
que renouatr in spū mentis
in agnitione dei nō exteīus
sed interius de die in diē
ipā ꝓficietr visione que tūc
erit post iudicū facie ad fa
ciē nūc aūt ꝓficit p specu
lū in enigmate. Ut cuius
pfectionē dictū intelligēdū
est similes ei erimꝰ qñ vi
debimꝰ eū sicuti ē. Hoc enī
domū tuā nobis dabitr cum
dictū fuit Venite bñdicti
patris mei. possidete patū vo
bis regnū. Tuā quippe tol
leret ipius ne videat clari
tatē dñi. qñ ibit sinistri in
supplicū eternū. cūctis dex
tris in vitā eternā. Hec ē aūt
sicut aut veitas vita eterna ut
cognoscant te īquit vnū verū
deū. et quē misisti ihīm xpm.
Hanc cōtemplatiuā sapiētiam
quā ꝓprie puto in hīs scīs ab scīa
distinctā sapiētiā nūcupari dū
taxat hoīs que quidē illi non
est msi ab illo cui participare
vere sapiens fieri mens ratio
nalis et intellectualis pt. cae
ro cōmēdaē in fine dialogi or
tensi q nobis mquit dies noc
tesq considerātibz actiētibzq
intelligētiā que est mentis ac
es tuētibzq ne qñ illa hebes
cat. idē in phīa viuētibz magr
spes est. aut si hoc qđ sentimꝰ
et sapimꝰ mortale et caducū
est. ioctidū nobis ꝓfuctis mu
neribus huāne ocīasi neq
molestam exstinctionē et qsi
quietē vite fore. aut si ut an
tiquis phīs. hysq maximis
longeq clarissimis placuit e
ternos aīos ac diuinos habe
mus sic existimādū ē quo ma
gis hij fuerint semp in suo tur
su id ē in rōne et īuestigandi
cupiditate et quo minus se
ad misuerīt atq īplicauerīt
hoīm vicijs et erroribz hoc
hys facilioē assensum et re
dictū in celū fore. Deinde ad

dens hanc ipam clausulam
repetendo sermonē q̄ finēs.
qua ꝓpter mquit ut aliq̄n ter
minetur oīo. si aut extīgu
tiq̄lle volum⁹ cū hys arti
bus vixerim⁹. aut si ex hac
m aliā. aut paulo meliorem
domū sine mora demigrare
m hys studijs nobis oīb⁹ opa
et cura ponēda ē. Hinc miror
hoiem tanti ingenij ꝑfunctis
muneribz huāmis hoībz ī phia
viuētibz que cōtēplatioē ver
tatis btōs facit iocūdū ꝓmitte⁹
ostasū si hoc qđ sentim⁹ et sa
pim⁹ mortale et caducū est
quasi hoc moriatur et inter
cidat qđ diligebam⁹. sed po
tius qđ atrorit⁹ oderam⁹ ut
iocūdius nobis sit eius osta
sus. verū hoc nō didicit a
phīs quos magnis laudibz
ꝑdicat. sed ex illa nona acha
demica ubi ei dubitāe etiā
de rebus manifestissimis pla
cuit ista sentēcia redolebat
a phīs aut sicut ipē confitet
maximis longe q̄ clarissīs
eternos ee animos accepat
Eterni quippe aīmi nō īcon
uencienter hac exhortatione
excitātur ut ni suo cursu re
periātur cū venerit vite
hui⁹ extremū id ē ī rone
et inuestigandi cupiditate.
minuscq̄ se admisceant atq̄
ꝑplectant oīm vicijs et erro
ribus ut eis facilior sit regres
sus ad deū. Vnde iste cursus
qui cōstituit⁹ m amore atq̄ ī
uestigatioē veritatis nō suffi
cit miseris id ē oībus cū ista
sola rōne mortalibz sine fide
mediatoris qđm libris supe
rioribz huius operis maxime
m quarto. et xm⁹. q̄ntū potui
demōstrare curaui. ~ Amen.

Explicit liber quartus deci
Incipiūt capitula lib⁹ xv. et
ultimi Capitulū p̄mū ~

De excellentia aīmi ad ymā
ginē creatoris sui cōdīti cap̄. i.
De sūmo bono qđ sēp inuenien
dū queritur et querendū inue
nitur. cap̄. ij. Quid dispu
tatū quid ue sit cōprehensū
ꝓtendentū. rōcinatione libro
rū. cap̄ iij. In qua veri
cōtemplatione sūma trinitas
m quirenda sit. cap̄. v. Oīa
que de deo digne dici videt⁹
posse ī pauciora conferre ut
nichil min⁹ dictū intelligā
tur. cap̄. vi. Quomō etiā
si unū aliquid eligatur ex
multis qđ digne appellatur
deus ni ꝑa una appellatioē
trinitas deitatis possit itelli
gi. cap̄. vij. Quid differat
trinitas que inuenitur ī yma

gine dei a trinitate que dꝰ
est. cap̄. viij. De speculo
in quo per ymaginē dei tri
nitas eius utriusq; intelletta
conspicit. cap̄. ix. De emg
matte et tropis locutoibz c̄. x.
Quo per mspectionē verbi
qd̄ est in cogitatione mētis
humane ad agnitionē verbi
qd̄ dꝰ ē aliquatenꝰ possit
accedi cap̄. xi. Dicit ubi
hoīs signat per notē ul' quo
libet mdicio corporali ita ver
bū dei manifestatū ee per
carnē. cap̄. xij. Quitū dis
tent a vera et pfta filitudie
dei que in natura mentis
utriusq; deo silia reputt. c̄ xiij.
De stia dei pūs cui nichil
cuiqm̄ creature mdictys cō
feratur. cap̄. xiiij. De sili
tudine et equalitate patris
dei et unigeniti eius cōsub
stātialis et coeternī cap̄. xv.
Q̄ dissile sit verbū mēm mu
tabile a verbo dei īcōmuta
bili et eterno cap̄. xvi. Cā
volubilitas cogitationis dō
m ee credenda sit xvij. De
spū sancto qui et pūs et filio
equalis agnit et utriusq;
spūs dꝰ et caritatis noīe ītel
ligit cū q̄libet m trinitate
psona sit caritas cap̄ xviij.
De excellēcia caritatis que
que ita ex deo ē ut ipa sit dꝰ
cap̄ xix. Qua rōne domū
dei dicatur spūs scs cap̄. xx.
Contra eos qui unigenitū dei
nō paterne nature. sed volū
tatis filiū ee dixerūt. cā xxi.
De similitudinibz trinitatis
diuine que in natura men
tis ad ymaginē dei frē repi
ri utriusq; potuerūt cap̄ xxij.
Tria que sūt in ymagine dei
id ē meōria intellectus et a
mor unius ee psone quia
nō hoc est ei esse quod hec
habere cap̄. xxiij. Cm̄ vēa
m dei trinitate sit unitas q̄
vera īeusdē unitate sit tri
nitas. cap̄ xxiiij. De hys q̄
naturā mentis subtiliter
intuētur et eā ymaginem
dei ee non senserūt. cap̄ xxv.
Cm̄ btōs facit fides recta
etiā eos qui de naturis īcor
poreis neq̄unt disputare ca
pitulū xxvi. Interualles
tpm diuine trinitatis care
naturā. Cap̄ xxvij. Quod
quodā sermone ad populū
disputatū sit de differentia
generationis filij et proces
sione spūs sancti. Incipit
liber decimus quītus et ulti?
De excellencia aī ad ymagi
nem creatoris sui condi
Capitulū primū

.xv.

Volentes ĩ re bus que frē sūt ad cog noscendū eū a quo facte sunt exerte lectorē iā perueniṁ ad eȳ ymaginē qđ est hom ĩ eo qđ ceteris aiālibz antecellit id ē rōne uel mtelligencia uel quicq̄ aliud de aiā rōna li uel ītellectuali dici p̄t qđ pertineat ad eā rē q̄ mens vocatur uel ānimus. Quo noīe nōnulli auctorez lin gue latine id qđ excellit m hoīē et nō est m pectore ab aiā que m est et pectori suo quodā loquēdi more distī guūt. Supra hanc g̃ nām si querim⁹ aliquid et verū querim⁹ deus est natuā sriz nō ctatuā ꝫ creatrix. Quc utrū sit trinitas nō solū credētibz diuine sc̄pture auctoritati uez etiā mtelligētibz aliqua si possum⁹ iam rōne demon strare debem⁹. Sur autē si possum⁹ dixerī res ipā cū queri disputando reperit me lius indicabit. Deus q̄ꝑ ipē quē querim⁹ adiuuab ut spero ne sit ĩfructuosus labor mr et ītelligam⁹ quē admodū dcm̄ sit m psalmo sancto. De sūmo bono quod semp ĩueniendū q̄rit et que rendū ĩuenitur. Cap̄. ij.

Lectetur cor querentiū dnm. Querite dnm et cōfirmam. querite faciē eius semp. Videt enī qđ sēp queritur nūqm ĩuenīri. Et quō iam letabit et nō pot contristabit cor querētiū si nō potuerīt ĩuenīre qđ que rūt? Non enī aut letetur cor ĩuementiū sed querentiū do minū. Et tm̄ dnm deū ĩue nīri posse dū queritur testa tur ysaias ꝓpheta cū dicit. Querite dnm et mox ut ĩue neritis eū ĩuocate illū et cū approp̄quauerit vobis derelinquat impius viā suā et vir ĩiquus cogitationes suas. Si ergo quesitus ĩueī ri p̄t: tur dictū est querite faciē eius semp. Am et ĩuē tus forte querendus est. Sic em̄ sūt incōprehensibi lia requirenda ne se existi met mchil ĩueīsse. qui qm̄ sit ĩcōprehensibile quod que rebat potuit ĩuenire Cur ergo sic querit si ĩcōprehē sibile cōprehendit eē quod querit n̄ qz cessandū nō ē.

qñ dñs in ipā tꝛonſpheſibilū
ūm rerū inquſitione pꝛofice
et melioꝛ melioꝛq; fit querēs
tam magnū bonū qđ et et īue
niendū querit et querēdum
īuenitur. ¶Nam et querit
ut īueniatur dulcius. et īue
nitur ut ḡratius audius Scđm
hoc accipi pt qđ dictū est in
libꝛo ecclesiastico dicē sapien
tiam. Qui me manducant
adhuc esurient. et qui bibūt
me adhuc sitient. ¶Manduca
cant enī et bibūt q; īueūt
et quia esurūt et sitiūt
adhuc querūt. Fides querit.
intellectus īuenit. Ppt qđ
aut ꝓpheta. ¶Nisi crediderit
nō intelligetis. Et rursus.
intellectus eū quē īuenit ad
huc querit. Deus cū respexe
it sup filios hoīm sicut in psal
sacro canitur ut videret si ē
intelligens et requirēs deū.
Ad hoc gō debet esse homo
intelligens ut requirat dñm.
Satis itaq; remeꝺorati fuerimus in hijs que deus fecit
ut p ea cognoscerem ipē qui
fecit. Invisibilia enī ei p
ea que facta sūt intellecta cō
spiciūtur. Unde arguitur in
libꝛo sapiēcie qui de hijs q
videntur bona nō potuerūt
scire eum qui est neq; ope
ribꝫ attendentes agnouerī
artificē. sed aut ignē aſ spm
aut circuitū aerē. aut gyrū stel
larū aut violentū aquā. aut
luminaria celi rectores orbis
terraꝝ deos putauerunt.
Quoꝝ quidem si spetie de
lectati hec deos putauerūt.
sciant quāto dñator eoꝝ me
lior ē. Ipsi enī gnātor
creauit ea. Aut si virtutē et
operationē eoꝝ mirati sint.
intelligant ab hijs quito q;
hec constituit fortior ē. A
magnitudiē enī spetiei et cre
ature cognoscibilit poterit
horꝝ creator videri. Hec de
libꝛo sapiēcie ꝓpteā posui ne
me fidelium quispiā frustra
et tamter existimet in crea
tura prius per quasdā sui
generis trinitates quodā
mō gradatī donec ad men
tem hoīs puenirē. quesisse
mdicia sūme illi trinita
tis quā querim; cū deū ḡri
mus.

Quid disputatū qđ
ue sit cōp̄hensū p̄cedentiū
ratio cinatiōe libꝛoꝝ cap̄ nj.

Sed qm̄ disserendi et ra
tiocinādi necessitas
per quatuordecī libꝛos mul
ta nos cōpulit dicē q; cūcta
simul aspicere nō valem?
ut ad id quod apphendere

volumꝰ ea celeri cogitatiõe
referamꝰ? fatiã q̃ītũ dnõ ad
uuãte potuero ut quicquid
m ſingulis voluũibus ad cog
nitionẽ diſputatioẽ ꝓduxi
remota diſputatioẽ breuit
congerã et tãq̃m ſub uno
mentis aſpectũ· nõ que ad mo
dũ res que ꝓpoſuit· ſed ꝓpã
que ꝓpoſita ſunt ponã ne tã
longe ſint a ꝓpoſitis conſe
quẽtia ut obliuionẽ ꝓpoſi
tũ faciat ĩſpectio conſequẽ
tis· aut certe ſi fecit tito ꝓpo
ſit qđ exciderit relegendo re
colligi· In ꝑmo libro ſcdm
ſcripturas ſanctas vnitas et eq̃
litas ſũme illius trinitatis
oñdit· In ſcdo et tertio et
quarto eadem ſed de filij miſ
ſione et ſpũs ſancti diligen
ter queſtio ꝓtractata tres li
bros fecit demõſtratũ q̃ eſt
nõ ideo mĩorem mittente
qui miſſus ẽ· quia ille miſit·
hic miſſus eſt· cũ trinitas
que per oĩa equalis ẽ ꝑ
quoq̃ in ſua natua ĩmuta
bilis et ĩuiſibilis et ubiq̃ ꝑ
ſens inſeparabilit operet· In
quinto ꝓpter eos quibꝫ ideo mi
detur nõ eandẽ ꝑris et filij
ee ſubſtãtiã quia oẽ qđ de dõ
dicit ſcdm ſbam dici putant
et ꝓpterea gignẽ uel gigni uel
gentũ ee et ingenitũ qm di
uerſa ſunt contendit ſbſtãti
as ee diuerſas demõſtratur
nõ omẽ qđ de deo dicit ſcdz
ſubſtãtiã dici· ſicut ſcdm ſbam
dr bonus et magnus et ſi qđ
aliud ad ſe ſed ad aliquid ad
ſe dr· ſed dici etiã relatiẽ· id
eſt non ad ſe ſed ad aliquid
qđ npẽ nõ eſt ſicut pater ad
filiũ dr uel dns ad creaturã
ſibi ſeruiẽtẽ ubi ſi quid rela
tiue id ẽ ad aliquid qđ npẽ
nõ eſt etiã ex tpe dr ſicuti
eſt· dnẽ refugiũ factus es
nobis· michil ei actribere q
mutetur ſed oĩno npm ĩ na
tura uel eſſentia ſua ĩmuta
bilẽ ꝑmanere oſtendit· In
ſexto quõ xp̃s dictus ſit· ore
aplico dei virtus et dei ſapi
entia ſic diſputat ut differa
tur eadẽ queſtio diligenti
retractanda utrũ a quo eſt
genitus xp̃s nõ ſit npẽ ſapiã·
ſed tm ſapiẽ ſue ꝑ· an ſapia
ſapientiã genuit· Sed qđlibz
horũ eẽt· etiã in hoc libro appa
ruit trinitat equalitas et
non deus triplex ſed tnitas·
nec quaſi aliquid duplũ eſſe
patrẽ et filiũ ad ſmplũ ſpi
ritũ ſanctũ ubi nec tria plus

aliquid sunt qm̃ unū horū. Disputatū est etiā quomō possit intelligi qd aut hylari⁹ epūs. Eternitas in patre. species in ymagine. usus in mu nere. ¶ In septimo questio que dilata fuerat explicat⁹ ita ut deus qui genuit filiū nō solū sit pater virtutis et sapiētie sue. sed etiā ipse virtus et sapiēcia sit et spūs sanctus. nec tri simul tres sit virtutes aut tres sapiencie. sed una virtus et una sapiencia. sicut unus deus et una essencia. Deinde questiū est quō dicat⁹ una essencia tres psone uel⁹ a quibusdam grecis una essencia tres sūe. et inuentū ē eloquiomis necessitate dici ut aliq⁹ uno nomē enūciarēt⁹ cū querit⁹ quid tres sint quos tres esse veracit⁹ confitem⁹. patrē scilicet et filiū et spm̃ scm̃. ¶ In octauo rōne etiā reddita intelligēti bz clarū est in sūa veritatis nō solū patrē filio non ee maiorē sed nec ambo simil aliquid maius ee qm̃ solū spm̃ scm̃. aut quoslibz duos in eadē trinitate maius ee aliquid qm̃ unū aut omēs simil tres maius aliq̄d esse qm̃ singulos. Deinde p ueritatē que intellectā conspicit⁹ et p bonū sūmū a quo ē oē bonū et p iustitiā ppt⁹ qm̃ diligit⁹ aīm⁹ iustus ab alio etiam nōdū iusto ut natuā nō solū īcorpalis verū etiā īmutabilis qd est dē qmūtū pt fieri intelligeret⁹ āmonuit et per caritatē que īscripturis sanctis dē dicta est per quā cepit utrūqz etiā trinitas intelligentibz appē sicut sūt amans et qd amatur et amor. ¶ In nono ad ymaginē dei quod ē homo scdm̃ mentē puenit disputatio et in ea quedā trinitas inuenitur id ē mens et noticia qua se nouit et amor quo se noticiāqz suā diligit et hec tria equalia inter se et unius ostendūt⁹ essencie. ¶ In decimo tr⁹ idē diligencius subtiliusqz tractatū est atqz ad id pductū ut inueniretur īmente cui dencior trinitas eius īmeoria scilicet et intelligencia et voluntate. Verūqm̃ et hoc cōptū est q mens nūqm̃ ita ee potuit ut nō sui meīmsset nō se intelligeret et dili-

·xv·

geret qm̃uis non semper se cogitaret. cū aut cogitaret nō se a corpalibz rebus eadē cogitatione discerneret dilata ē de trinitate cui⁹ hec ymago est disputatio. ut ī ipis etiā corpalibz visis īuenīretur trinitas et distinctius in ea lectoris exercerētur intentio. Cum vndecimo q⁹ electus ē sensus oculoz in quo id qd' īuentū esset etiā in ceteris quatuor sensibus corpis et nō dictū posset agnosci atqz ita exteriorib⁹ hoīb⁹ trinitas p̃mo in hijs que cernūtur extrinsecus in corpe scilicet qd' videtur et forma que mde in acie cernētis īprimit⁹ et utrūqz copulantis ītentione voluntatis apparuit. Sed hec tria non mīt se equalia n⁹ uni⁹ cē sibe claruerūt. Demde in ipō aiō ab hijs que extrinsecus sensa sūt velut introducta īuenta est altea trinitas ubi apparerent eadē tria vnius esse substātie ymaginatio corpis que īmeō via ē et mde informatio cū ad eam cōuertit⁹ acies cogitantis et utrūqz cōiungens intentio voluntatis

Sed ideo ista trinitas ad exteriorē hoīz repta est ptinere. qua de corporibus illata est que sentiūtur extrīsecus. Cum duodecimo discernēda visa ē sapiā ab scientia et in ea que p̃prie scientia nūcupatur. qua īferior est p̃mus qdā situs in quib⁹ trinitas inquirenda q̄ licet ad interiorē hoīem iam ptineat nōdū tamē ymago diuel appellanda sit ul' putāda. Et hoc agitur in tertio decimo per recōmendatiōez fidei xp̃iane. Cum quarto decimo aut de sapiā hoīs vea id ē dei munere in eius ip̄i⁹ dei participatione donata que ab scientia distincta ē disputatur. et eo puenit disputatio ut trinitas appareat in ymagine dei qd' ē hō scd'm mentē que renouat⁹ in agnitione dei scd'm ymaginē eius qui creauit hoīnē ad ymaginē suā et sic ptulit sapientiā ubi cōtēplatio est eternoz. ‖ In q̄rerū cōtemplatione sūma trinitas inquirenda sit Cap. mj.

Iam ergo in ipis rebus eternis in corpalibz et īcommutabilibz in quaz p̃fīa contemplatione nobis beata

que nō nisi etna ē vita ꝓmutt
titur trinitatē que dꝰ ē mq̄
ram⁹. Neq; enī diuinoꝝ libꝝ
timō auctoritas ēt deū pte
dicat. sed oīb q̄ nos ctūastat.
ad quā nos etiā pertinem⁹.
vniuersa ipa terū natura
proclamat habere se p̄stan
tissimū conditorē. qui nob⁹
mentē rōnē q; naturalem
dedit qua viuentia nō viuē
tibz. sensu p̄dita non sentiē
tibz. intelligētia nō intelli
gentibz. īmortalia mortali
bus. īpotētibz potētia. īus
tis iusta. speciosa deformibz.
bona malis. incorruptibilia
corruptibilibz. īmutabilia
mutabilibz. īuisibilia visibi
libus. īcorpalia corpalibus.
beata miseris p̄ferenda vi
deam⁹. At per hoc qm̄ reb⁹
creatis creatorem sme du
bitatione p̄ponim⁹. oportet
ut eū et sūme viuere et cūc
ta sentire atq; intelligē et
mori corrūpi mutariq; nō
posse nr̄ corpus ēt sed spm̄
oīpotentissimū iustissimū
speciosissimū optimū beatis
simūq; fateam⁹ Sed hec oīa
que dixi et quecūq; alia sili
more locutionis humāne dig
ne de deo dici videntur et
vniuerse trinitati qui ē vnus
dꝰ et personis singulis sme
diuersitate cōueniunt. Cuius
em̄ uel vnī deū qd' ē ipa tri
nitas uel patrē uel filiū uel
spm̄ scm̄ audeat dicē aut nō
viuētē a' michil sentiētē uel
intelligētē a' m ea natura
qua inter se p̄dicāt equa
les quēquā eoꝝ ēt mortalē
sue corruptibilē sue muta
bilē sue corporeū. Aut q̄s
ubi neget aliquē potētissim
iustissimū speciosissimū opti
mū beatissimū. Si ergo hec
atq; huiusmōi oīa et ipa tri
nitas et in ea singuli dici
p̄nt ubi aut quomō trinitas
apparebit.

tj ē cap̄ .v

ī eadē
tate

Omia que de deo digne dici videntur posse in pauciora conferre ut nichil minus dictū intelligatur

Redigam⁹ itaq; capl'. v.
Prius hec prima ad ali
quam paucitatē. Que vita
em̄ dicit⁹ in deo ipa ē eternitas
eius atq; natura. Non itaq;
deus viuit nisi vita qd' ipse
sibi est. Nec aut vita nō talis
est qualis ī est arbori vbi nul
lus intellectus. nullus ē sen
sus nr̄ talis qualis ī est petro.
Habet em̄ vita petrus sen
sū quīq; ptitū sed intellectū

habet nullū. Alt illa vita que
dō est sentit atq; intelligit
oīa et sentit mente nō corpe
qā spūs ē dō. Non aūt sicut
aīalia que habent corpora
per corpus sentit dō nō eī
ex aīa constat et corpe ar p
hoc simplex illa natuā sicut
intelligit sentit sicut sentit
intelligit idem que sensus
qui intellectus est illi nr ita
ut aliqn ēe desistat a' cepit
īmortalis ē enī nr frustra
de illo dictū ē q solus habe
at īmortalitatem. Nā īmor
talitas eius vere īmortalis
est in cui natura nulla est
cōmutatio. Ipā enā vera
eternitas qua ē īmutabil
deus sine initio sine fine. Cō
sequēter et īcorruptibilis
ma ergo eadē q res dicit
sue dicat eternus dō sue
īmortalis sue īcorrupti
bilis sue īmutabilis: Itēq;
cū dō viuens et itelligens
qd est utiq; sapiēs hoc idē
dī. Non enī precepit sapiēti
am qua ēet sapiens sed ipā
sapiētiā ē. et vita eademq;
virtus sue potētia. eadēq;
species. quare potens atq;
speciosus dicit. Quod eī po
tentius et speciosius sapia
que attingit a fine usq; ad
finē fortit et disponit suauit
oīa. Unde bonitas etiā atq;
iustitia mutuq; inter se in dei
natuā. sicut in eius opibus
distant tāqm due diuerse
sint qualitates dei. vna bo
nitas alia iustitia. Nō utiq;
sed q iustitia ipā boītas. et
que bonitas ipā bītudo. In
corpalis aūt uel īcorporeus
ideo dī deus ut spūs credat
uel intelligatur ēe nō corp.
Promde si dictam eternus.
īmortalis. īcorruptibilis
īmutabilis viuus. sapiens
potens. speciosus iustus. bo
nus. beatus. spūs. hoc om
nouissimū qd posui quasi
tm mō videtur significare
substātiā cetera vero huius
substātie qualitates. Sed nō
ita est illa ineffabili simplici
q natura. Quicqd enī sdm
qualitatem illic dicit videt
sdm sbam uel essētiā est
intelligendū. Absit eī ut
spūs sdm sbam dicat deus
et bonus sdm qualitatem.
sed utrūq; sdm sbam. Dicit oīa
cetera q cōmendauim vnd
in superioribus libris multa
iam diximus. De quatuor
igit primis que mō a nob
enūata atq; digesta sunt
id est eternus īmortalis

incorruptibil' ⁊ mutabilis
unū aliquid eligam⁹. qua
unū quatuor ista significāt
sicut iam dixerā ne p multa
distendat' intentio. et illud
potius qđ potiū est prius
id ē eternus. ⁊ hoc faciam⁹ q sūt
et de quatuor sēdis unus
sapiens. potens speciosus.
Et qm vita qualiscūq; ē est
et pcori tui sapiētia non
ē est. Duo vero ista sapiētia
scilicet atq; potētia ita sūt
inter se in hoīe cōparata ut
sancta scriptura diceret me
lior ē sapiens qm̄ fortis. Spe
ciosa porro etiā corpa dici
solent unū ex hijs quatuor
qđ elegim⁹. sapiēs eligat'
q̄libz ⁊ quatuor in deo
equalia sint dicenda. Nam
ei quatuor res aut una est.
De tertijs vēo vltimis qua
tuor q̄libz in deo idē sit iu
stum esse qđ bonū. qđ bti
idē q; spm̄ ee qđ iustū et bo
nū et bti ee. tū quia i hoīb;
pt ee spūs nō bti. ⁊ potest
et iustus et bonus nondū
bti qui vero bt̄ ē profec
to et iustus et bonus et spūs
est. hoc potius eligamus
qđ n⁹ in hoīb; ee sine illis
tribz potest qđ est beatus.

⁊ Nūquid ei dicim⁹ eternus
sapiens bt̄s. ⁊ ter tria sūt tri
nitas que appellat' deus.
Redegimus quidē illa duode
cim in ista paucitatē triū.
Sed eo mō forsitā possum⁹
et ter tria in unū aliquid
ter. ⁊ Nam si una eadēq; res
in dei natura. pt ee sapiēa
et potētia aut vita et sapi
entia. cur nō una eadēq; res
ee possit in dei natura eter
nitas et sapiētia aut bītudo
et sapiētia. At per hoc sicut
milpl intererat utrū illa duo
decim an ista tria dicerem⁹.
qm̄ illa multa in ista redegi
m⁹ paucitatē ita milpl iter
est utrū tria dicam⁹. an illa
unū in tui⁹ singularitate
duo tetea similit' redigi pos
se mōstrauim⁹. Cuius itaq;
disputandi modus. q nam
tandem vis intelligēdi atq;
potētia. q vitalitas rōnis.
que acies cogitatoīs ostēn
det ut alia iam taceam hoc
unū qđ sapiētia dī dē quō
sit trinitas. ⁊ Quō etiam
si unū aliquid eligatur ex
multis quod digne appella
tur deus in ipā una appella
tione trinitas deitatis pos
sit intelligi. Capl'm sextū.

hēa
vi.

·xv·

Neq; enī sicut nos de illo ptipim⁹ sapiētiā ita deus de aliquo. sed sua est ipē sapiā. qua nō est sapiētia eius aliud qm̄ essentia. tm̄ hoc est ee qd̄ sapiē tem ee. Dicit⁹ quidē in scripturis scis. xpc dei virtus et dei sapia. & quēadmodū sit intelligendū ne patrē filius videat⁹ face⁹ sapiētē in libro septō disputatū est et ad hoc ratio pueīt. ut sit sit filius sapiētia de sapiētia. quēadmodū lumē de lumīe. deus de deo. Nec aliud potuim⁹ īuenire spiritū sanctū. nisi et ipm̄ esse sapiāz et simul oēs vnam sapiētiā sicut vnū deū vnā essentiā. Nunc ergo sapiāz qd̄ est deus. quomō ītelligim⁹ esse trinitatē. Si non dixi quomō credim⁹ nam hoc inter fideles nō debet habere questionē. Sed si aliquo nō per intelligentiam possum⁹ videre quod credim⁹ quis iste erit modus? Si enī recolamus ubi mō intellectui ceperit in hīs libris trinitas apparere. octauus occurrit. Ibi quippe ut potuim⁹ disputando erigē temptauim⁹ mētis intentionē ad intelligēdam illā prestantissimā immutabilēq; naturā quod nrā mens non ē. Quā tm̄ sic intuebam⁹ ut nr⁹ longe a nobis eet et supra nos esset nō loco sed ipā sui venerabili mirabiliq; pstantia. ita ut apud nos ee suo pīti lumine videret⁹. In q̄ tamē nobis adhuc nulla trinitas apparebat. qr non ad eam querēdā in fulgore illo firmā mētis aciem tendebam⁹. tm̄ qua nō erat aliqua moles ubi credi oporteret magnitudinē duaz uel trīū plus ee qm̄ vn⁹ cernebam⁹ utriūq;. Sed ubi ventū ē ad caritatē que in scā scīptuā dē dā est eluxit paululū trinitas id ē amās et qd̄ amatur et amor. Sed qua lux illa ineffabilis mīm reverberabat obtutū et ei non dū posse cōparē mētē mentis quodāmō cōuincebat⁹ infirmitas ad ipm̄ mētē mētis secm̄ quā factus ē hō ad ymaginē dei velut familiariorē consideratiōēq; reficiende laborātis ītēn

tionis causa. iter ceptū. dispo
sitūq; reflexim⁹ et mde m tre
atura qđ nos sum⁹ ut ī uisibi
lia dei per ea que fām sūt con
spicē mtellām possem⁹ īmora
ti sum⁹ a yx usq; ad xmj libz.
Et ette iam qūtū nātē fuerat
a forte plus qm̄ neteſſe fuerat
exertitata m mferioribz ītelli
gēna ad sūmā trimitatē quedē
est conſpicēdam nos erigē
volum⁹ ner valem⁹ nō em̄
sicut certissiāb videm⁹ trimita
tes sue que forinsecus de re
bus corpalibz fiūt. sue cū
eaipā que forinsecus sensa
sint cogitant⁹ sue cū illa q̄
oriūtur m aīmo nr ptinent
ad corpis sensus sicut fides
sic ut virtutes que sūt artes
agende vite mānifesta rōne
cernūtur et sciēcia cōtinēt⁹
sue cū mens ipā qua noui
mus quicq̄d veracit⁹ nosse
nos dicim⁹ sibi cognita est
uel se cogitat sue cū aliquid
qđ ipā nō est eternū atq; ī
mutabile conſpicit. nū ergo
sicut m ipis oībz certissimas
videm⁹ trimitates q̄ā ī nobis
fiūt uel m nobis sunt cū ista
meīmim⁹. aſpicim⁹. volum⁹.
ita videm⁹ etiā trimitatē deū
quā et illic mtelligendo cō
ſpicimus tāmq̄m diuētē ubū
eius id ē prēm et filiū atq; ide
procedētē caritatē utriusq;
coiem scm̄ sūlz hym̄.⁹ An tri
nitates istas ad sensus mos
uel aīm ptinētes videm⁹ po
tius qm̄ credim⁹ deū vero
trimitatē ee credim⁹ potius
qm̄ videm⁹.⁹ Quę si ita ē pro
fecto aut īvisibilia ei⁹ per
ea que facta sūt nulla ītel
lecta cōſpicim⁹. aut si illa
cōſpicim⁹ nō m eis cōſpici
mus trimitatē. et est illic
qđ cōſpiciam⁹ ē qđ etiā nō
conſpectū credere debeam⁹.
Conſpicē aūt nos īmutabi
le bonū qđ nos nō sūmus
liber octauus ostendit. et
quartus deinde⁹ cū de sapiē
tia que hoī ex deo ē loque
remur admonuit. Cur itaq;
ibi nō cognoscim⁹ trimitatē.⁹
An her sapiēcia que dē dī
non se mtelligit. nō se dili
git.⁹ Quis hoc dixerit.⁹ Aut
quis ē qui nō videat ubi
nulla sciencia ē. nullomō
ee sapiencia.⁹ Aut vero pu
tandū ē sapiencia que dē
ē scire alia et nescire semp̄
uel diligē alia ner diligē
semp̄am.⁹ Quę sit dicit sue
credi stultū et impiū ē.
Esse ergo trimitas sapiēcia
scitz et notitia sui et dilecto

hjc ē map
vn.

XV

sui. Sic enī et m hoīe īuemus trinitatē id ē mentē et notitiā qua se nouit et dilectionē qua se diligit. Sed hꝫ tria ita suīt m hoīe. ut nō ipā sit hō Homo est em sicut ueteres diffinierūt aiāl rationale mortale. Illa ergo excelluīt m homine non ipā sunt hō et una psona id ē singulus quisq; hō habet ista tria īmente ul' mmentē. Ad si etiā sic diffiam hoiēz ut dictum hō est substātia rōnalis constans ex aiā et corpe nō est dubiū hoiēm habere aiām que nō est corpus et habere corpus qd nō est aiā ac per hoc illa tria nō hō suīt sed hoīs sunt uel m hoīe suīt. detracto enī corpe si sola aiā cogitetur. aliquid eius est mens tāqm caput eius uel oculus uel facies. sed nō hec ut corpa cogitanda suīt. Non igit aiā. sz qd excellit m aiā mens uocatur. Numquid aūt possumus dicere trinitatē sic eē in deo ut aliquid dei sit nī ipā sit deus. Quapp singulus quisq; homo qui nō sdm oīa q ad naturā ptinent eius sed sdm solam mētē ymago dī dicitur una psona ē et ymago est trinitatis m mente. Trinitas veō illa cui ymago ē nichil est aliud ē tota qm dꝰ. nichil aliud ē tota q trinitas. nī aliquid ad naturā dei ptinet qd ad illā nō ptineat trinitatē. Et tres p sone suīt unus eētie nō sicut singulus quisq; hō una ps ona. Itaq; m hoc magna distātia est qd dicam m hoīe. eiusq; notitiā et dilectionē siue meōriā itelligētiā. uolūtatē. nichil mentis meīnim nī per meōriam nī itelligim nisi p itelligentiā nī amam nisi per uolūtatē. At uero m illa trinitate quis audeat dicē patrē. nī ipm nī filiū nī spm sanctū itelligē nisi p filiū. uel diligē nisi p spm sānctū p se aūt meīmisse tātūmodo uel sui ul' filij uel spūs sī eodemq; mō filiū nī sui nī prīs meīmisse nisi per prīem nī diligē nisi p spm sīm. p se aūt nō nisi itelligē et patrē et serpm et spm sanctū. silr et spm sīm p patrē meī misse et prīs et filij et sui. et p filiū itelligē et patrē et filiū et serpm. per se aūt nō nisi diligē et se et patrē et

filiū tanq̄m meōria sit pater et sua et filij et spūs sancti. filius aūt intelligēna et sua et pr̄is et spūs sancti spūs véó sanctus caritas et sua et pūs et filij. Quis hec in illa trinitate opinari ul' affirmare p̄sumat. Si ei filius solus sibi intelligit ut intelligentia sit et sibi et pr̄i et spiritui sancto. ad ullam redit absurditatē ut pr̄ non sit sapiens de seipō sed de filio nec sapiā sapiāz genuerit sed ea sapientia pater dicatur sapiens esse quā genuit. Ubi ēm nō est intelligentia nec sapientia pr̄ ee ac per hoc si pr̄ non intelligit npē sibi ꝫ filius intelligit pr̄i. Profecto filiū patrē sapientem facit. Et si hoc ē deo ee qd' sapere et ea illi eēntia est q̄ sapia non filius a pr̄e qd' verū ē sed a filio potius habet pr̄ essentiā qd' absurdissimū atqz falsissimū est. Hanc absurditatē nos in libro septimo destruxisse cōuictus se abiecisse certissimū est.

¶ Quid differat trinitas que tenet in ymagine dei a trinitate que ds est Cap. vij.

Est ergo ds pr̄ sapiens ea qua npē sua ē sapientia. et filius sapiēna patris de sapiēna qd' est pater de quo est genitus filius. Quo ētra consequēter ē et itelligens pr̄ ea qua npē sua est intelligentia. Neqz ēm eēt sapiēs qui nō esset itelligens. filius aūt itelligēntia pr̄is de itelligentia genitus qd' est pr̄. Hoc et de meōria nō itōuenienter dici p̄t. Quō ēm ē sapiēs qui mihi meīmit uel sui nō memīmit? Unde qua sapiā pr̄ sapia filius sicut sibi meminit pater ita et filius. et sicut sui et filij meīnit pater meōria non filij sed sua. ita sui et pr̄is meīnit filius meōria nō pr̄is sed sua. Dilectio quoqz ubi nulla ē quis ullam dicat ee sapiēnā? Ex quo colligitur ita ee patrē dilectiōez suā ut intelligentiā et memoriā suā. Ette ergo tria illa id ē meōria intelligēa dilectio seu uolūtas in illa sūma et īmutabili eēntia qd' est ds. nō pater et filius et spūs sanctus sut. sed pr̄ solus. Et qua filius quoqz

.xv.

sapiā est genita de sapiēcia sicut nr pr̄ ei nr spūs sanct⁹ mtelligit sed npē sibi ita nr pater ei meūit nec spē sīb ei diligit sed npē sibi. Hec ei est et npē meōria sua ītel ligencia sua dilectio. sz ita se habere de prē illi ē de q⁹ natus ē. Hpūs etiā sanct⁹ qua sapiencia ē procedēs de sapiēcia nō prēm habet meōriā. et filiū mtelligen tiā et se dilectionē. Neq; em sapiā eēt. si aliud ei me minisset. eiq; aliud mtelli geret atq; tm̄imō sibi npse diligeret. Sed npē habet hec tria et ea sic habz ut hec npa npē sit. Veritatē ut ita sit mde illi ē vñ pro cedit. ¶ De speculo m quo per ymaginē dei trinitas eius utriusq; ītelligi cōspi

ista

ymo ē mip.

Quis ergo rit. Cap. vnj. hoīm potest istam sa pientiā qua nouit ds oia ita ut nec ea que dicūtur p terita ibi pteream. nec ea que dicūtur futuā q̄ desint nūc exīstentiā ut veniant. sed et pterita et futuā cū psentibz sint cuncta psentia. nr singula cogitent⁹ ut ab alijs ad alia cogitando trāse atur. sed m vno conspectū simul psto sint vniuersa. quis tm̄ hoīm cōprehendit istā sapi entiā. eandē prudentiam. eandēq; sciaz. q̄quidē a no bis nr mā cōprehenditur. Ea quippe que uel sensibus uel mtelligencie mē assut possum⁹ utriusq; conspice ea vero que absut et tm̄ af fuerūt per meōriā nouí mus que obliti nō sumus. nr ex futuris pterita. sed futuā. ex pteritis non tm̄ firma cognitione cōicim⁹ Nam q̄sdam cogitationes mās quas futuras uel ut manifestius atq; certius pri mas quasq; prospicim⁹ meō ria faciente id agim⁹ cū a gere valem⁹ q̄ntū valem⁹ que nō videtur nō ad ea q̄ futuā sūt sed ad pteita pti nere. Ord' licet expiri ī eis dictis uel cantibus quoz se riem meōriter reddimus nisi em̄ puideremus cogita tione qd' sequit nō utiq; diceremus. et tm̄ ut puidea mus nō prouidētia nos ī struit sed meōria. Nam do nec finiat⁹ omē qd' dicim⁹ sine cantim⁹ nichil est quod nō prouisū prospectūq; pferat

et tñ cū id agim⁹ nō dicim⁹ pro
uident⁹ sed meōriter canē uel
dicere. Et quia hoc m multis
ita proferendis valet plimū
non solet cōx prouidencia sz
meōria pdicari. fieri ista īaīo
uel ab aīo nrō nouim⁹ et cer
tissimi sumus. Quomō aūt fiāt
qñto attentius voluerimus
aduertere. tantomagis nost⁹
et sermo fugiēbit. et ipā non
pdurat mtencio ut ad luc̄dū
aliquid mā mtelligencia et
si non lingua pueniat. Et pu
tam⁹ nos utrū dei prouidēcia
eadē sit q̄ meōria et ītelligē
cia qui non singula cogitan
do aspicit sed una eterna et
īmutabili atqz ineffabili visio
ne cōplectit⁹ cuncta que novit
tanta mentis mfirmitate pos
se cōprehendē. In hac igitur
difficultate et angustijs libz
exclamare ad deū viuū. z stu
rificata est strēna tua ex me
īualuit et nō potero ad illā.
Ex me quippe mtelligo qñ sit
mirabilis et īcōprehensibil⁹
strēna tua qua me fecisti. qñ
nr̄ mepm̄ cōprehendē valeo
quē fecisti. et tū in medita⁹e
mea exardescet ignis ut que
ram faciē tuā semp Cmpo
ralē substāciā scio eē sapiē

ham. et lumē esse m quo vidē
tur que oculis carnalibz non
vident⁹. et tñ vir tantus tāque
spiritalis. videm⁹ nūc īquit
p speculū et īenigmate tūc
aūt facie ad faciē. Quale
sit et qd sit hoc speculū si que
ram⁹ profecto illud occurrit
qd m speculo nisi ymago nō
cernitur. Hoc ergo facere
conati sum⁹ ut p hanc yma
ginē qd nos sum⁹ videremus
utrūqz a quo facti sum⁹ tāqz
p speculū. Hoc sigmficat etiā
illud qd aut idē apls. Nos aūt
revelata facie gloriā dñi spe
culantes m eandē ymagiēz
trāsformam⁹ de gloria ī gloriā
tāqm̄ a dñi spū. Speculātes
dixit p speculū videntes. nō
de specula prospicientes. Qd
m greca lingua nō ē ambiguū.
vñ m latinā trāslati sūt aposto
lice. Ibi quippe speculum
ubi apparent ymagines rez
ab specula de tuq altitudiē
longius aliquid mtuemur.
etiā sono verbi distat omno.
satisqz apparet aplm ab spe
culo non ab specula dixisse
gloriā dñi speculātes. Qd
vero aut m eandē ymaginē
trāsformamur. utiqz ymagiēz
dei vult ītelligi. eandē dicēs

hj ē cap. viij.

istam ipam scilicet id ē quā speculam quā eadē ymago est et gloria dei sicut alibi dicit. vir quidē non debet velare caput cū sit ymago et glā dei de quibz verbis iam in libro duodecimo disseruim⁹. Transformam⁹ ergo dixit. de forma in formā mutamur atqz tūssim⁹ de forma obscura in formā lucidā qua et ipā obscura ymago dei est. Et si ymago profecto etiā gloria in qua hoīes creati sum⁹ pīstā nores ceteris aīalibz. De ipā quippe natura hūana dictū est. Vir quidē non debet velare caput. cū sit ymago et gloria dei. Clare natura ī rebus creatis excellentissiā tū a suo creatore ab īpietate iustificat a deformi forma ad formosam format⁹ formā. Est quippe et īpā īpietate qñto magis dañnabile vitiū. tanto certius natura laudabilius Et ppt⁹ hoc addidit de gloria in gloriā. de gloria creatoris in gloriā iustificatoris ejus possit hoc et alīs modis ītelligi qd dictū ē de gloria in gloriā. de gloria fidei ī gloriā speciei. de gloria dei qua filij dei sum⁹ in gloriā qua similes ei erim⁹ qm videbim⁹ eum sicuti est. Quod vero adiunxit tanqm a spū dñi. ostendit grām dei nobis conferri tam optabile trāsformationis bonū.

De emigmate et tropis locutionibus. Caplm. ix.

Quod dicta sunt ppt⁹ qd aut apls. nūc p speculū nos videre. Quia vero addidit in emigmate. multis hoc incognitū ē q eas trās nescīt ī qbz est doctrīna quedā de locutionū modis quos greci tropos vocant. eoqz greco vocabulo etiā nos utim⁹ pro latino. Sicut em frequentata usitatius dicim⁹ qm figuras ita usitatius tropos qm modos. Singulos aut modos siue tropos notā ut singulis singula referātur. difficilimū est et īsolentissimū latine enūciare. Unde quidā interpretes mī qd aut apls q sunt ī allegoria nolentes grecū vocabulum ponē circūloquēdo ītērp̄tati sunt dicentes. que sunt aliud ex alio significantia. Hujus aut tropi id est allegorie plures sunt species īquibus ē etiā qd dicit⁹ ī emgmte

Diffimo aũt ꝓ nob gnã
lis omẽs etiã spẽes cõplecta
tur nãẽ. ac per hoc sicut
oĩ equus aĩal est. nõ omẽ
aal equus est. ita omẽ emg
ma allegoria ẽ. nõ oĩs alle
goria enigma ẽ. ¶ Quid ẽ g
allegoria nisi tropus ubi ex
alio aliud mtelligit. ¶ Quale
illud ẽ ad thessalonicenses.
Itaq; nõ dormiam⁹ sicut et cteri
sed vigilem⁹ et sobrij simus.
¶ Nam qui dormiũt nocte dor
miũt et qui ebriant nocte
ebrij suũt. ¶ Nos aũt q̃ diei su
mus sobrij sum⁹. ¶ Sed hoc
allegoria non ẽ emgma nã
nisi multũ tardius iste sensus
in promptu ẽ. Emgma ẽ aũt
ut breuit explicẽ obscura al
legoria. sicuti est sanguisuge
tres erant filie et q̃ñq; filia
¶ Sed ubi allegoriã nouauit
apls nõ in verbis eã reperit
sed in facto cũ ex duobus fi
lijs abrahe vno de ancilla
et alio de libera qd nõ dic
tũ sed etiã factũ fuit duo tes
tamẽta mtelligenda mõstra
uit qd aĩaduñ exponet obscu
rũ fuit. ¶ Vnde allegoria
talis qd est generale nomẽ
posset specialit emgma no
minari. ¶ Sed quia non soli
qui eas litteras nestiũt qu
bus dicit trop⁹ querit qd dixerit apls nũc in emgma
te nos unde. verũ etiã qui
scit. cũ quid sit illud emg
ma ubi nũc videm⁹ nosse de
siderãt ex utroq; una ẽ iue
nienda sententia ex illo saltz
qd ait videmus nũc p speculũ. et ex isto qd addidit
in emigmate. ¶ Una est enĩ
cũ tota sic dicit. ¶ Videmus
nũc p speculũ in emigmate.
¶ Vnde q̃ñtũ michi videt
sicut noĩe speculi ymagiẽz
voluit mtelligi ita nomẽ
emgmatis q̃ñus silitudiẽz
tamẽ obscurã et ad pspicie
dũ difficilẽ. Cũ igit speculi
et emgmatis noĩe q̃ñq;
silitudines ab apl̃o signifi
cãre mtelligi possint que
accomodate sunt ad intelli
gendũ deũ eo modo quo pt.
michil tamẽ pt accõmoda
tius q̃ñ id qd ymago ei⁹
nõ frustra dicit. ¶ Nemo
itaq; miretur etiam in ista
videndi mõ qui concessus
est huic vite p speculũ si
licet in emigmate laborare
nos ut quomõdoq; videam⁹.
¶ Nomẽ quippe hoc nõ sona
ret emgmatis si eẽt facili
tas visionis. Et hoc ẽ grã
dius emgma ut nõ videa

mus qđ nō vide non possim⁹. Quis enī nō videt cogitatiōnē suā? Et quis videt cogitationē suā. non oculis carnalibus dico sed ipō mteio re cōspectu? Cās nō eā videt et quis eā videt? Cīnquidē cogitatio visio ē aī quedam siue assint ea que oculī quo qz corpalibz videant⁹ uel ceteris sentiātur sensibz siue nō assint et eoꝝ similitudines cogitatione cernant⁹. siue mdjl eoꝝ. sed ea cogitent⁹ que nr corpalia sūt nr corpa liū silitudines sicut virtutes et vicia. sicut ipā demqz cogitatio cogitatur siue illa que p disciplinas tradūt⁹. libera lesqz doctrinas siue oīm istorū cause superiores atqz rōnes in natura īmutabili cogitent⁹ siue etiā mala et vana et falsa cogitem⁹ uel nō consentiente sensu. ul⁹ errante consensu. ¶ Cīnō p inspectionē verbi qđ est in cogitatione mentis hūane ad agnitionē verbi qđ dē est aliquatenus possit acce

Sed nūc de . di cap. x. hys loquam⁹ q nota cogitam⁹ et habem⁹ ī notitia etiam si nō cogitem⁹ siue ad contemplatiuam sciam ptineant quā ppie sapiētiā siue ad actiuā quā ppie scīam nuncupandā ee dixerui. simul enī utriusqz mentis est vnius et ymago dei vna. Cū vero de inferiore distinctius et seorsus agitur nō est vocanda ymago dei qnus et tunc in ea nō nulla reperiat⁹ silitudo illius trinitatis qđ in tertiodecimo volumine ostendim⁹. Nunc ergo simul de vniuersa scīa hoīs loquim⁹ in qua nobis nota sūt quecūqz sūt nota. que vtiqz vera sunt alioqn nota nō non eent. Nemo enī falsa nouit nisi cū falsa ee nouit. Qđ si nouit vm nouit. verū est enī qđ illa falsa sint. De hys ergo nūc dicere im⁹ que nota cogitamus et nota sūt nobis etiā si non cogitent⁹ a nobis. Sed certe si ea dicere velim⁹ nisi cogitata nō possum⁹. Nam et si vba non sonent qui ī corde de suo dicit vtiqz cogitat. Vñ illud est in libro sapiētie dixerunt apud se cogitantes non recte. Exposuit enī quid sit dixerūt apud se cū addidit cogitantes. Sicut filie est in euāgelio qđ quidā servi be cū audissent a dño dem

ualuit confide fili remittū
tur tibi ꝑcā tua. Dixerunt
mtra se nisi cogitando? De
nq; sequit. et cū uidesset co
gitationes eoꝝ ihs dixit. Ut
quid cogitatis mala m cor
dibz vīs? Matheus. lu
cas aūt hoc idem ita nar
rat. Ceperūt cogitare scribe
et phariseī dicētes. Quis
est hic qui loquit blasphe
mias? Quis pt dimittere
ꝑcā nisi solus deus? Vt cog
nouit aūt ihs cogitationes
eorū respondens dixit ad il
los. Quid cogitatis m cor
dibus vīs? Quale est m
libro sapiēcie dixerūt cogi
tantes. tale est hic cogita
uerūt dicentes. Et illuc eī
et hic ostenditur mtra se
atq; m corde suo dicere id ē
cogitando dicē. Dixerunt
quippe mtra se. et dictū ē
eis quid cogitatis. Et de
illo diuite cuī uberes fruc
tus ager attulit. aut ipse
dns et cogitabat mtra se.
Quedā ergo cogitationes
locutiones sunt cordis. ubi
et os ee dns ostendit cū ait.
Non qd mtrat m os coīquī
nat hoīem. sed qd procedit
ex ore hoc coīquinat hoīez.
Una sīa duo quedā hoīs
ora cōplexus ē. unū corpis.
alterū cordis. Nam utiq;
uī illi hoīem putauerunt
inquinari. Ī os mtrat cor
pus. Uī aūt dns dixit iq
nari hoīnē de cordis ore
procedit. Ita quippe exposu
it ipē quod dixerat. Nam
paulo post de hac re discipu
lis suis adhuc et uos iquit
sme mtellectu estis. Nō mtel
ligitis quia oē qd m os m
ttat m ventrē uadit et m se
cessū mittit? Hic certe ap
tissime demōstrauit os cor
poris ac ī eo qd sequit os
cordis ostendens que aūt
procedūt de ore inquit de
corde exeūt et ea coīqnāt
hoīem. De corde em exeūt
cogitationes male. a cetera.
Quid hac expositione lucī
dius? Nec tamen qua di
cim locutiones cordis ee
cogitationes. ideo nō sūt
etiā uisiones exorte de no
tine visionibz qī ve sunt.
Foris em cū cū per corpus hec
fiūt aliud est locutio. aliud
visio. mtus aūt cū cogitam
utrūq; unū ē. sicut audito
et visio duo quedā sūt iter
se distātia m sensibz corpis.
In aīa aūt non est aliud atq;
aliud videre et audire. Ac

per hoc cū locutio foris non
videatur sed potius audiat
locutiones aūt interiores
hoc ē cogitationes visas dix
it a dño sm euāgeliū nō au
ditas. ¶Dixerūt mquit mr se.
hic blasphemat. ¶Demde sub
iūxit. Et cū vidisset ihs cogi
tationes eoz. ¶Vidit ergo qd
dixerūt. ¶Vidit em cogitatio
ne sua cogitationes eoz qs
illi soli se putabant videre.
¶Nullusq igitur pt intelli
gere verbū nō solū anteq̄
sonet. verū etiā anteq̄ sono
rū eius ymagines cogitati
one voluātur. hoc est em qd
ad nullā ptinet lnguā eaz
stiz que lnigue appellantur.
gentiū quaz mr̄ā latina est.
¶Nullusq̄ mq̄m hoc ītelligē
pt iam pt videre per hoc spe
culū atq̄ m hoc enigmate
aliquā verbi illi⁹ silitudiēz
de quo dictū est. ¶In principio
erat verbū et verbū erat
apud deū. et dś erat verbū.
¶Necesse ē em cū verū loq̄r
mur id ē qd stim⁹ loquim⁹
ex rpā sciētia. quā memoria
tenem⁹. nascatur verbū qd
huiusmodi sit oīno cuiusmodi
est illa sciencia de qua nasci
tur. ¶formata quippe cogita
tio ab ea re quā scim⁹ ver
bū est qd̄m corde dicimus
qd nr̄ greū est nr̄ latinū.
nr̄ lingue alicui⁹ alterius.
¶Sed cū id opus ē m eoꝝ
quibus loquim⁹ pferre no
ticiā aliqd signū quo sign
ificet assumitur. et plerūq̄
sonus aliq̄ etiā mutus. il
le auribz ille oculis exhi
bet. ut per signa corpalia
etiā corpis sensibz verbū
qd mente gerim⁹ ītotes
cat. ¶Nam et īnuere qd est
ñ quodāmodo visibiliter
dicere et m scriptuīs factis
huius sentētie testimoniū.
¶Nam m euāgelio std̄m io
hānē ita legit. Amē amē
dico vobis quia vnus ex
vobis tradet me. Aspice
bant ergo ad īuicem discī
puli hesitantes de quo di
ceret. ¶Erat ergo vnus ex
discipulis eius m sinu ihū
quē diligebat ihs. ¶Innuit
ergo huic symon petrus et
dicit ei. ¶Quis ē de quo di
cit. ¶Ecce īnuēdo dixit qd
sonando dicere non aude
bat. ¶Sed hec atq̄ huius
modi signa corpalia sive
auribus sive oculis presē
tibz quibus loquim⁹ exhibe

mus. Inuēte sūt etiā trē per quas possum⁹ etiā absentib⁹ loqui sed ista signa sūt vocū cū ꝓpe voces m sermōe mō eaꝝ quas cogitam⁹ sigꝝ sint rez. ‖ Sicut verbū signatur per vocē uel quolibet ūdicio corpali. ita verbū dei manifestatū est per carnē. cap. xj.

Proinde verbū qđ foris sonat signū ē verbi qđ nitus lucet. cui magis verbi cōpetit nomē. Nam illud qđ ꝓfertur carnis ore vox verbi ē verbūqz et ipm dicit. ꝓpter illud a quo ut foris appareret assumptū est. Ita enī verbū nrm vox quodamō corpis fit. assumēdo eam in qua manifestetur sensibz hoīm sicut verbū dicaro factū est assumēdo eā in qua et ipm manifestaret sensibus hoīm. Et sicut verbū nrm fit vox nec mutat in vocem. ita verbū dei caro quidē factū ē sed absit ut mutaretur in carnē. Assumēdo quippe illā non in eam se cōsumēdo. Et hoc nrm fit vox. et illud caro factū est. Qua ꝓpter qui tulit ad qualētūqz silitudinem dei verbi ejus ꝑ mlta dissimilē puenire nō intuetur verbū nrm qđ sonat in auribus ne qñ voce proferet nec qñ silencio cogitat. Oīm nāqz sonātū verba lingua etiā in silencio cogitant et carmina pcurrūtur aiō tacente ore corpis. nec solu nūc silla bat. verū etiam modi cantilena cū sint corpales et ad eū qui vocatur auditus sensum corpis ꝑtinētes per ioꝝ poreas quasdā ymagines suas presto sunt cogitantib⁹ et tacite cūcta ista volentibus. Sed tūc secunda sūt hoc ut ad aliud puenat hoīs verbū per cui⁹ qualētūqz silitudinē sicut in emigmate uideat ut tūqz dei verbum Non illud qđ factū ē ad illū ul illū ꝓphām et de qo dictū est. verbū aūt dei crescebat et multiplicabat et de quo iterū dictū est igit fides ex auditu. auditus aūt p vbū xpi. Et iterū cū accepisseris a nobis verbū auditus dei accepistis nō ut verbū hoīm sed sicut est vē verbū dei et inmutabilia similiter in scripturis dicūtur de dei verbo qđ in somis multaq diuersaq; lingua ꝑ corda et ora

disseiãt hūana. Ideo aūt ūbū dei dr qua doctrina diuina tra ditur nō hūmana sed illud ū bū dei querim⁹ qualitūq; p hanc similitudinē nūc videre de quo dictū est. deus erat ū bū de quo dictū ē. oīa p ipm facta sunt de quo dictū ē et verbū caro factū est. de quo dictū ē fons sapiētie verbū dei in excelsis. ¶ Quātū distēt a vera et pfecta silitudine dei

nō ē mp.

que in natura mentis utriusq; deo similia reperiūtur. mp xv.

Peruenendū ē ergo ad illd ūbū hoīs ad ū bū rōnalis aiantis ad verbū nō de deo nate sed a dō facte ymaginis dei qd' neq; pro latiuū ē in sono neq; cogitati uū in similitudine soni quod alicuj lingue ee necesse sit. sz q; oīa quibus signat⁹ signa pce dit et gignitur de scīa que ma net in aīmo qn eade scientia intus dicat⁹ sicuti ē. Similia est enī visio cogitatiōis visi oni scientie. ¶ Nam qn p sonū dr uel p aliqd' corpale signū signū nō dicat⁹ sicuti ē. sed sic⁹ pt videri audiri ve per corp? Qn ergo qd' est in notitia hoīs est in verbo tūc ē verū ūbū et veritas qualis expectatur ab hoīe ut qd' est in ista. hoc sit et in illo qd' nō est ista nō sit etiā in illo. Hic agnosc⁹ est. est. nō. nō. Vt accedit qnq; pt ista similitudo ymaginis facte. ad illā similitudinē ymaginis nate qua deus filius pr̄i per oīa sub'alt⁹ similis pdicat⁹. Ad uertenda est in hoc emgmate etiā ista verbi dei silitudo qd' sicut de illo verbo dictū ē. oīa p ipm facta sūt. ubi deus per vnigenitū verbū suū pdicatur vniuersa fecisse. ita hoīs opa nulla sunt que nō prius dictū tur in corde. Un scptū ē dictū oīs opis verbū. sed etiam hic cū verū verbū est tūc ē dictū bom opus. Verū verbū ē cū de scīa bene opandi gignitur ut etiā ibi seruet⁹. est. ē. non. non. ut si est in ea scīa qua viue dū est sit et in verbo qd' opat dū est. Vt nō. nō. alioqn men dacium erit verbū tale nō veri tas. et inde patim ē non opus rectū ē. et hec in ista silitudīe verbi mi silitudo verbi dei. q; pt ee verbū mm qd' nō sequa tur opus. Opus aūt ee nō pt nisi p̄cedat verbū. sicut ūbū dei potuit ee nulla existente creatura. Creatūa vero nulla ee posset. nisi p ipm per quod facta st oīa. Ideoq; nō deus pr̄ nō spūs sanctus nō ipa trinitas. sz solus filius qd' est verbū dei caro factū ē. q̄nus trinitate fa

aūt

tiente. ât sequẽte atq; imitãte verbo mõ eius exemplũ recte viuerem⁹. hoc est nullũ hñites m verbi mĩ uel cõtemplatiõe ul' opatione mendaciũ. Verũ hec hui⁹ ymaginis ẽ qñq; futura pfectio. Ad hanc conseq̃ dam nos erudit magister bonus fide xpiãna pietatisq; doctrina ut reuelata facie a legis velamine qd' est vmbra futuror gloriã dñi speculãtes. per speculũ stiluret ĩtuẽtes. m eandẽ ymaginẽ transformemur de gloria m glãz tãqm a dñi spũ sc̃m sinonimẽ de hijs verbis disputationẽ. Cũ ergo hanc transformationẽ ad perfectũ fuit hec ymago renouata similes deo erim⁹. qm̃ videbim⁹ eũ nõ p speculũ sed sicuti est qd' dicit aplis paulus. facie ad faciẽ. Nũc vero m ẽ speculo m hoc enigmate. m hac ãli cuiq; silitudine. qñta sit etiã dissilitudo quis pt̃ explicare? Attingã tamẽ aliqua ut valeo quibus id possit aduerti.

De sciã dei ꝓpr̃ cui nichil ex uisq̃m creature mdicus cõferatur. Cap̃. xiij.

.lij. cap̃ xij.

Primo ꝓpã scientia de q̃ veracit⁹ cogitatio nrã formatur qm̃ que scim⁹ loq̃m⁹. qualis ac qñta pt̃ hoi prouẽire q̃mlibz pitissimo atq; doctissimo exceptis eũ que m aiã mũ. venũt a sensibz corpis. m quibz tam multa alit⁹ sũt qm̃ vident⁹ ut cor veri silitudine nimiũ cõstipatus samus sibi videat⁹ esse qui insanit. Vnde achademica phĩa sic ĩualuit ut de oĩbus dubitaẽ multo miserius insaniret. Hijs ergo ergo exceptis que a corporibus sensibz m aiam venũt. qñtũ rez remanet qd' ita sciamus sicut nos viuere scim⁹ in quo prorsus nõ metuim⁹ ne aliq̃ silitudiẽ forte fallam⁹. qm̃ certũ est etiam eũ qui fallit⁹ viuere. Iam in eis visis habẽtur hec q̃ obiciũtur extrinsec⁹ ut in eo sic fallat⁹ oculus quẽ admodũ fallit⁹ cũ in aq̃ rem⁹ videt⁹ infractus et naugãtibus turres moueri et alia sexcenta que aliter sũt qm̃ videtur quia n⁹ p oculũ carnis hoc cernitur. Intima sciã est qua nos viuere scim⁹ ubi ne illud quidẽ achademic⁹ dicẽ pt̃. fortasse dormis et nescis et in somnis videris. Visa qppe somniantiũ silima eẽ visis vigilantiũ quis ignorat? Sed qui certus ẽ de sue vite sciã non in ea dicit scio me vigilare sed scio me viuere? Viue ergo dormiat siue vigilet viuit nec in ea scientia p somniã

xv.

falli ꝑt quia et dormire et
m sopmꝫ videre vigilis est.
¶ Nec illud ꝑt academicis
aduersus istā sciām dicere
furis fortassis et nesciꝫ qā
sanoꝝ visis simlima sunt
visa furēnū. sed qui furit
viuit nr contra academicꝰ
dicit. scio me nō furere sed
scio me viuere. ¶ Nūqm ergo
falli uel mētiri potest qui se
viuere dixerit scire. ¶ Nulle
itaqꝫ fallacīū visorū geneā
obiciātur ei qui dicit scio me
viuē. nichil horꝫ timebit qm
et qua fallitur viuit. ¶ Sed si
talia sola ꝓtinent ad humānā
scientiā per quaꝫ sūt msi qā
ī vmoquoꝫ genere ita multi
plicātur ut nō solū pauca nō
sint. vīn etiā repiant ꝑ mfi
nitū nūm tendere. ¶ Qui em
dicit scio me viuere. vnū ali
quid scire se dicit. ¶ Proinde si
dicat. scio me scire me viuere
duo sūt iam. hoc vēo qđ scit
hec duo tertiū scire ē. ¶ Hic ꝑt
addē et qrtū et quītū et īnūa
bilia si sufficiat. ¶ Sed qā īnūa
bilē nūm uel cōprehendere
singula addendo uel dice
īnūabilitꝫ nō ꝑt. hoc ipm
certissime cōprehendit ac di
cit et verū hoc esse et tam
īnūabile ut verbi ei⁹ infini
tū nūm nō possit cōprehē
dere at dicere hoc et in vo
lūtate certa silīr aduerti ꝑt.
Quis ē enim qui nō īprudenter
respondeat. forte falleris di
centi. volo vis ee? Et si dicat
scio me hoc velle et hoc me
scire scio. iam hꝫ duobꝫ et
tertiū ꝑt addē qđ hec duo
sciat. et qrtū qđ hec duo sci
re se sciat et similr īfinī
tū nūm ꝓgere. Item si qspiā
dicat errare nolo. nōne siue
erret siue nō erret. errare
tñ eū nolle verū erit? Quis
est qui hunc nō īprudentissi
me dicat forsitā falleris.
cū profecto ubicūqꝫ fallat
falli tamē se nolle nō falli
tur? Et si hoc scire se dicat.
addit qrtū vult rem cognī
tam et nūm ee ꝓspiritū īfini
tū. Qui ei dicit nolo me fal
li. et hoc me nolle scio. et
hoc me scire scio. iam et si
nō cōmodi elocutione ꝑt
hic īfinitū nūm ostende. Et
alia reperiūt que aduersus
academicos valeant qꝫ
nichil ab hoīe scire posse
contendunt. ¶ Sed modus
adhibendus est ꝑsertim
quia opꝰ isto nō hoc suscepi

mus. Sūt inde libri tres nri. ꝑmo nrē cōuersionis tpe scripti. quos qui potuerit et voluerit legere lectos q̄ intellexerit michil eū profecto que ab eis contra ꝓceptionē veritatis argumēta multa ꝛ̄uenta sunt ꝓmouebit. Cū enī duo sint genera rerū que scrūtur. Unū earū que per corpis sensus percipit aīm. Alterū earū que ꝑ semetipm multa illi phi garrierunt contra corpis sensus. aīe aūt quasdā firmissimas ꝑ semetipm ꝓceptiones rerū veraꝝ quale illud ē qđ dixi scio me viuere nequaq̄ in dubiū vocare potuerit. Sed absit a nobis ut ea que per sensus corpis didicim⁹ vēa ēe dubitem⁹. Per eos q̄pe didicim⁹ celū et terrā et ea que in eis nota sūt nobis q̄ntum ille et qui et nos et ipā condidit ī notescere nobis voluit. Absit etiā ut scire nos negem⁹ que testimonio didicimus aliorū. alioquin ēe nescimus ofteamū. nescim⁹ esse terras atq; vrbes quas celeberrima fama cōmendat. nescim⁹ fuisse hoīes et opa eoꝝ que hystoria lectione didicimus. nescim⁹ que cotidie undecūq; nūciātur et indicijs consonis contestantibus firmāt. Postremo nescimus in quibus locis uel ex quibz hoīibus fuim⁹ exorti q̄ hec oīa testimonijs credidimus aliorū. qđ si absurdissimū ē dicere nō solū nrōꝝ verū etiam et aliorū corpm sensus plūmū addidisse mē scīenie confitendū est. Hec igit oīa et que ꝑ semetipm et que per sensus sui corpis et que testimonijs aliorū ꝓcepta sit aīmus humanus · thesauro memorie condita tenet. ex quibz gignitur verbū verū cū quod scim⁹ loquim⁹. sed verbū ānte oēm sonū et ante oēm cogitationē soni. Tūc enī ē verbū similimū rei note de q̄ gignitur. et ymago eius cū diuisione scīenie visio cogitatois exoritur. qđ ē verbū lingue nullius. verbū verū de re vera michil de suo habens sed totū de illa scīenia de qua natū est. Hec inter est cū id didicerit qui quod scit loquit. Aliquī enī statim ut didicit hoc dicit. dū tū verbū sit verū id ē de notis rebus exortū. Sed numquid dē pater de q̄ natū est verbū de deo dē? Numquid ergo deus

Hec ca xiij

xv

pater m ea ſapientia qđ' eſt
ꝑ̄ſ̄ ſibi alia didicit ꝑ ſenſus cor
porus ſui alia ꝑ ſeipm̄? ¶ Quis
hoc dicat? ¶ Qui nō aīāl rōna
le ſed ſupra aīam rōnalē deū
cogitat qñtū ab eis cogitari
ꝑ̄t qui eū oībus aīālibz et oī
bus aīmis ꝑferūt q̄ibus per
ſpeculū i ænigmate cōiectēdo
videant nōdū facie ad faciē
ſicuti ē? ¶ Numquid dē ꝑ̄ ea ip
ſa que nō per corpus qđ' ei nul
lū eſt ſed ꝑ ſeipm̄ ſtit aliūde ab
aliquo didicit aut nūtijs uel
teſtibz ut ea ſtiret mdigut?
¶ Non utiq;. Ad oīa quippe ſuffi
da que ſit ſufficit ſibi illa ꝑfec
tio. ¶ Habet quidē nūtios id eſt
angelos nō tamē qui ei q̄ neſ
cit ānūtient. Non enī ſuit vlla
q̄ neſciat ſed bonū cor ē de opi
bus ſuis eius conſulere veri
tatē et hoc ē qđ' ei dicūt non
nulla nūtiare nō ut ꝑ̄ſ̄ ab eis
diſcat ſed ut ab illo ipſ̄. ¶ Per
verbū eius ſīm corpali ſono nū
tiant eīā qđ' voluerit ab eo
miſſi ad quos voluerit totū
ab illo ꝑ illud verbū ei audi
entes id ē m eius veritate ſiue
mentes quid ſibi faciendū q̄d
quibz q̄ nūtiandū ſit. ¶ Nam
et nos oram eū nr̄ tm nūntia
tes nr̄ās dorem eū. ¶ Novit
enī aut verbū eius pater ūz
quid vobis neār̄ū ſit priuſq̄m
petatis ab eo. ¶ Nec iſta ex alia
ꝑte cognouit ut noſſet. ſed fu
tura oīa talia atq; m eis eīā
quid et quādo ab illo petituri
ſuam et quos et de quibz rēbz
uel exaudituri uel nō exaudi
turus eēt ſīm ī uno aī ꝑſtituit.
Omnes ſas aūt creaturas ſuas
et ſpūales et corpales nō q̄a
ſūt ideo nouit. ſed ideo ſunt
quia nouit. ¶ Non enī ne ſtituit
que fuerat creaturus. ¶ Nā
ergo ſtituit creauit. nō quia cā
uit ſtituit. nec alit ea ſtituit cre
ata q̄m creanda. ¶ Non eī ei
ſapientie aliquid acceſſit ex
eis ſed illis exiſtēnibz ut opor
tebat et q̄m oportebat illa mā
ſit ſit erat. ¶ Ita ſcriptū eſt m
libro eccleſiaſtico aīq̄m crea
rent oīa nota ſūt illi et poſt
q̄m cōſūmata ſūt. ¶ Nec īquit
nō alit et aīq̄m crearentur
et poſtq̄m cōſūmata ſūt ſit
ei nota ſūt. ¶ Longe eſt ergo
hmōi ſcīe ſcīa m'ā diſſilīs.
¶ Vere ſcientia aūt dei eſt
ipā et ſapīa. et que ſapīa ip
ſa et eſſentia ſiue ſubſtāna.
quia m illius nature ſimpli
citate mirabili nō eſt aliud
ſapē aliud eē. ſed qđ' ē ſapē
hoc eſt et eē ſicut m ſuperio
ribus libris ſepe iam dixim⁹

Mrā neō ſciēcia m relz plimꝰ
ꝑteā et amiſſibilis eſt et recep
tibilis. quia nō eſt hoc nobis
ēe qđ ſcire uel ſapere qm̄ ēe
poſſumꝰ etiā ſi neſciamꝰ neqz
ſapiamꝰ ea que aliūde didici
mꝰ. ꝑ hoc ſicut mrā ſciēcia
illi ſcientie dei ſic et verbū
nēm qđ naſcit de mrā ſciā
diſſimile eſt illi verbo dei
qđ natū eſt de ꝓpꝛiis eēncia.
Tale eſt aūt ac ſi diceē de
ꝓpꝛiis ſcientia. de patris ſapi
entia uel qđ eſt expreſſius
de pēe ſciā de pēe ſapientia.
De ſimilitudie et equalitate
patris dei et unigeniti ei⁹
cō ſubſtāialis et coetim cā xiiij.

Verbū ergo dei patris
unigenitus filius per
oiā ꝑi ſilis et equalis deus.
de deo lumē de lumie. ſapi
ēcia de ſapiā. eſſencia de eſ
ſencia eſt. hoc oīno qđ pat⁹
nō tm̄ pater quia iſte filius
et ille pater ac per hoc oiā
nouit que nouit ꝑi ſed ei noſ
ſe de pēe eſt ſicut ēe. noſſe
em̄ et ēe ibi unū eſt. et ideo
ꝑi ſicut ēe non eſt a filio
ita nc noſſe. Vnde tāq̄
ſepm̄ dicens pater genuit
verbū ſibi equale ꝙ oīa
non em̄ ſepm̄ integre per
fecteqz dixiſſet ſi aliqđ mīꝰ
aut amplius eēt m ei⁹ ūbo
qm̄ m ꝓpō. Vn ſūme illꝰ ag
noſcit. ē. ē. non. nō. et ido ver
bū hoc vere veritas ē qm̄ qcqđ
eſt m ea ſciēcia de qua ē geī
tūm et m ꝓpō ē. Qđ aūt m
ea nō eſt nc m ꝓpō ē et falſū
habere aliquid hoc verbū
nūqm̄ ꝑt qz ītmutabilꝰ ſic
ſe habet. ut ſe habet de qꝰ
eſt. Non em̄ ꝑt filius a ſe
facere quicqm̄ niſi qđ vide
rit patrē faciētē potenter
hoc nō poteſt. nec eſt ī fir
mitas iſta. ſed firmitas qđa
falſa nō ꝑt veritas. Nouit
itaqz oiā deus ꝑi m ſeipſo
nouit m filio. ſed m ſeipſo
tāqm̄ ſepm̄. m filio tāqm̄
verbū ſuū qđ eſt. De hīs
oībus que ſūt m ſepō oiā
ſilr nouit et filius ī ſe ſi
luiſſet tanqm̄ ea que nata ſūt
de hīs que nouit ꝑi ī ſepō.
m pēe aūtē tanqm̄ ea de
quibz nota ſūt que ꝓpē filiꝰ
nouit m ſepō. Vtrū ergo
ītuitem pater et filius. ſed
ille gignendo. ille naſcēdo.
et oiā que ſūt m eoꝝ ſciā.
m eoꝝ ſapiēcia. ī eoꝝ eſſē
cia. unuſquiſqz eoꝝ ſimul
videt. non particulatim
aut ſmgillatim velut alter
nante conſpectu hūc illuc.

· xv ·

et mde hoc et rursus mde
uel mde m aliud atqz aliud
ut aliqua videre nō possit
nisi nō videns alia. sed ut
dixi simul oīa videt quoz
nullū qd nō semp videt.
Verbū aūt mrīm illud qd
nō habet somī neqz cogi
tationē soni. sed eius rei
quā videndo mtius dicim⁹.
et ideo nullius lingue est
atqz mde utrūqz simile ē
m hoc enigmate illi verbo
dei qd etiā deus ē qm sic et
hoc de mō nascit⁹ quēadmo
dū et illud de sciā prius natū
est. Nrm ergo tale verbū
qd meūim⁹ ēe utrūqz filie
qñtū sit etiā dissimile sicut a no
bis dici potuerit nō pigeat
mtueri. Cm dissimile sit
verbū nrm mutabile a ver
bo dei ītōmutabili et eterno.

Quid verbum cap xv.

Nrm de sola sciēcia nas
citur? Mone multa dicimus
etiam que nescim⁹? Aet du
bitātes ea dicim⁹ sed vea ēe
arbitrātes que si forte vera
sunt m rīs rebus. de quib⁹
loquim⁹ et nō m verbo mō
vera sunt quia verbū verū
nō est nisi qd de re de que sci
tur enigmatur. Falsū est ergo
isto modo verbū mrīm. nō cū
mentimur. sed cū fallim⁹. Cū
aūt dubitam⁹ nōdū ē vbū
de re de qua dubitam⁹ sed
de ipā dubitatione verbū
est. Nullus enī nō noueim⁹
an verū sit vn dubitam⁹. cū
dubitare nos nouim⁹. Ac per
hoc cū hoc dicim⁹ verū ver
bū est qm qd nouim⁹ dicim⁹.
Quid qd etiā mentiri possu
mus? Qd cū fatim⁹ utiqz vo
lentes et sciētes falsū verbū
habem⁹ ubi verbū verū est.
Mentiri nos hoc em̄ scimus
et cū mentitos nos ēe confi
temur. verū dicim⁹. qd em̄
scim⁹ dicim⁹. Scim⁹ nāqz nos
ēe mentitos. Verbū aūt ill⁹
qd deus ē et potentius est
nobis hoc nō pt. Non em̄
pt facere quicqm nisi quod
viderit patrē factētē. et nō
a semō loquitur. sed a patre
est illi oīe qd loquit⁹. et
magna verbi illius potēcia
est non posse mētiri. quia
nō pt esse illi. est et nō. sed
est est. nō. non. at ei nc ver
bū dicendū est qd ver non
est. Sic ita libens assencior.
Quid cū verū est verbum
mrīm. et ideo recte verbum
vocatur? Nūquid sicut dici
pt uel visio de visione. uel
sciencia de essencia. sicut ill⁹

Dei verbū maxime dr. maxi
meq; dicendū est? Rñdr rnaq;
qā nō hoc ē nobis ēe qd nos
se? Multa quippe nouim9 q̄
per nōrā quodāmō viuūt
ita et obliuione quodāmō
moriūtur. atq; ideo cū illa
iam nō sint m notitia mā. nos
tri simus. et cū scīa mā aīo
lapsa q̄erit a nobis nos tm vi
uim9 illa etiā que ita scīūt
ut nūqm̄ excidere possint.
qm̄ pñtia sunt et ad ipius
aīmi naturā ptinent ut est
illud qd nos viuere scimus.
Manet em̄ hoc qm̄ diu aīm9
manet. et quia semp manet
aīmus et hoc semp ymanet.
Id ergo et si qua reperiunt si
milia. in quibz ymago dei po
tius intuenda est. etiā si sp
scīūtur. tm quia nō sp etiam
cogitātur quō de hijs dicat
verbū sempiternū. tū verbū
mrm mā cogitatione dicat
inuenire difficile ē. Sempi
ternū ē em̄ aīo viuere. sem
piternū ē scire qd viuit.
nec tm sempiternū ē cogitāe
vitā suam uel cogitare sci
entiā vite sue qm̄ cū aliud
atq; aliud reperit. hoc desi
nit cogitāe. cuius nō desinat
scire. Ex quo fit ut si pt ēe
in aīo aliqua scīa sempi
terna. et sempiterna ēe non
pt eiusdē scientie cogitatio
et verbū verū mrm intimū
nisi mā cogitatione nō dr
solus deus intelligat hīc
verbū sēpiternū sibiq; coe
ternū nisi forte dicendū est
iptam possibilitatē cogitatio
nis. qm̄ id qd scit etiā qm̄ nō
cogitatur pt tm veraciter
cogitare verbū ēe tā ppetu
um qm̄ scīa ipa ppetua ē. Hz
quō est verbū qd nōdū in
cogitatois visionē formatū
est? Quomō erit silic scīē
tie de qua nascit si eius nō
habet formā et ideo iā vo
catur verbū quia pt habe?
Tale ē em̄ ac si dicat ideo
iam vocandū ēe verbū qā
pt ēe verbū. Sed qd est qd
pt ēe verbū et ideo iā dig
nū est verbi noīe? Rñdr est
iqm̄ hoc formabile nōdū q;
formatū nisi qdā mentis
mē qd hac atq; hac volubi
li quadā motione iactam9
cū a nobis nūc hoc nūc illd
sicut inuētū fuerit ul' occur
rerit cogitat? Et tūc fit ve
rū verbū qm̄ illud qd nos
dixi volubili motione iacta
re ad id qd' scim9 peruenit
atq; inde formatur eiq; oīmo

dam ſilitudinē capiēs · ut quō
res quecq; ſint ſic etiā cogitet
id ē ſme voce ſme cogitatiōe
vocis que ꝓfrō aliciu⁹ līn
gue ē ſi m corde dicat⁹ ac ꝓ
hoc etiā ſi cōtendam⁹ nec de
cōtrouerſia vocabuli labora
re videamur · tam vocandū
ēē verbū quodā illud men
tis mē qđ de mrā ſuā forma
ri pē etiā ꝓuiſqm formatū
ſit qā iā ut ita dicā forma
bile eſt · Nuis nō videat qñ
ta hīc ſit diſſimilitudo ab illo
dei verbo qđ m forma dei ſit
eſt ut nō ante fuerit forma
bile poſtq; formatū · nec aliqñ
poſſit ēē mforme ꝙ ſit forma
ſimplex et ſimpliciter equa
lis ei de quo eſt et tm mra
biliter coeterna eſt ¶ An vo
lubilitas cogitatiōis deo m
ēē credenda ſit. Cap̄ · xvi ·

Quapꝓt⁹ ita dicat⁹ illud
dei verbū ut dei cogita
cio non dicatur ne aliquid ēē
quaſi volubile credatur m
deo qđ nūc accipiat · nūc re
cipiat formā ut verbū ſit
eamq; poſſit amittē atq; m
formiter quodāmō volutāi ·
Bene quippe nouerat verba
et vim cogitatiōis inſperāt
locutor egregius qui dixit
in carmine · ſeruūq; volutat
eurētus belli varios id ē co
gitat · Non ergo ille dei fili⁹
cogitatio dei ſed verbū dei
dicit⁹ · Cogitatio quippe nra
ꝓueniens ad id qđ ſcimus
atq; inde formata verbum
nrm verū eſt · Et ideo ver
bū dei ſme cogitatione dei
debet intelligi⁹ ut forma ipā
ſimplex intelligat⁹ nō ali
quid habens formabile qđ⁹
etiā poſſit ēē informe · Dicū
tur quidē etiā in ſcripturis
ſcīs cogitationes dei ꝑ eo
locutionis modo quo ibi et
obliuiſci dei dr̄ · que utiq; ad
ꝓprietatē in deo nulla eſt ·
Hmōbrē cū tanta ſit nūc
in iſto enigmate diſſimilitu
do verbi nrī et verbi dei ī
qua tamē nōnulla ſimilitudo
cōperta eſt · illud quoq; fatē
dū eſt qđ etiā cū ſimles ei
erim⁹ qñ videbim⁹ eū ſicu
ti eſt · qđ utiq; qui dixit hāc
ꝓcul dubio que nūc eſt diſ
ſimilitudinē attendit nec
tūc natūā illi erim⁹ equa
les · Hemp em̄ natura mīōr
eſt faciente que facta ēſt ·
Et tūc quidem verbū nrm
nō erit falſum qr neq; mētie
mur neq; fallemur · ſortaſ

sis etiam nō erūt volubiles mē
cogitationes ab alijs in alia eūn
tes atq; redeūtes sed oēm suam
nrām vno simul conspectū vide
bimus. Tamē cū et hoc fuerit.
et hoc si fuit formata erit cre
atura que formabilis fuit ut
nichil iam desit eius forme
ad quā peruenire deberet.
sed trī cognīda nō erit illi sī
plicitati ubi nō formabile ali
quid formatū uel reformatū
est. sed forma. neq; informis
neq; formata ipā sibi eterna
est īmutabilisq; substātia. Va
tis de pre et filio qñtī ꝙ hoc
speculū atq; in hoc enigma
te videre potuim⁹ locuti su
mus. De spū sancto qui pī
et filio equalis accipit et u
trusq; spē dī et caritatis
noīe intelligit trī quelibet
in trinitate psona sit caritas.

Nunc de spū scō Cap xvij.
Qñtū deo donāte vide
concedit⁹ differendū est. qu
scs spūs scdm scripturas sanctas
nec patris est solus nec filij
solus. sed amboy et ideo cōes
qz inuicem se diligunt pī et fi
lius nobis īsinuat caritatē.
Ut aūt nos exerceret sermo
diuin⁹ nō res in promptu sitas.
sed in abdito scrutandas et
ex abdito eruendas maiore stu
dio fieret inquiri. Nō itaq; dix
it scripturā spūs scs caritas ē qd
si dixisset nō quā partē ques
tionis istius absoluisset. q; dix
it deus caritas est ut intertū
sit. Et ideo requirendū utr
deus pī sit caritas an dī filij
an deus spūs scs. an dī ipe tri
nitas. Neq; enim dicturi sum⁹
nō quidē dm dīq; ee caritatē
qm ipā caritas sit ulla sba que
dei digna sit noīe. q; qd' donū
sit sicut dicīm ē deo. qm tu es
patientia mea. Non utiq; quidē
dictū est quia dei sba mā pa
tientia. sed qd' ab ipo et nobis
est sicut alibi legit⁹ qm ab
ipo ē patientia mā. Iuste qppe
sensū facile refellit scripturar
ipā locutio. Tale ē enim tu es
patientia mea quale ē tu es
dns spes mea et deus meus
misericordia mea et multa filia. Nō
est aūt dicīm dnē caritas mea
aut tu es caritas mea. aut deus
caritas mea. sed ita dictū est.
deus caritas ē. sicut dictū ē.
deus spūs est. Hoc qui non
discernit intellectū a dīo. nō
exponē querat a nobis. Nam
enim aptius quicqm̄ possim⁹
dicē. Deus ergo caritas ē. utr
aūt pī aut filius an spūs scs.

·xv·

an ipā trinitas quia et ipsa nō tres dñi sed deus ē unus hoc queritᵉ. ℣ed iam in hoc libro superius disputauī. nō sic accipiēdū ēe trinitatē que deus est ex illis tribus que in trinitate nrē mētis ostendim⁹ ut tāq̄m media sit oīm truū pr̄. et intelligēcia oīm truū filius et caritas oīm truum spūs sanctus. q̄ pr̄ nᵉ intelligat sibi nec diligat. sed ei filius intelligat. et spūs sanctus ei diligat. ipē aut ~~et sibi et aliis~~ et sibi et illis tm̄ meminerit et filius nᵉ meminerit nec diligat sibi sed meminerit ei pr̄ et diligat ei spūs sanctus ipē em̄ et sibi et illis tm̄mō intelligat. ℣tēq̄ spūs sōs nec meminerit nec intelligat sibi. sed meminerit ei pr̄ et intelligat ei filius. ipē aut et sibi et illis nō mī diligat. sed sic potius ut oīa tria et oēs et singuli habeant in sua quisq̄ natura nec distent ī eis ista sicut in nobis aliud ē memoria. aliud intelligencia. aliud dilectio siue caritas q̄ unū aliquid sit qd̄ oīa valeat sicut ipsa sapia et sic habeatᵉ in unius cuiusq̄ natura ut qui hēt hoc sit qd̄ habet sicut īmutabil' simplexq̄ sba. ℣i ergo hec intellecta sunt et quātū nobis in rebus tantis videre uel cōiectare concessū ē vera ēe dixerim nescio cur nō sit sapiēcia et pater dī et filius et spūs sanctus et simul oēs non tres sed una sapiencia. Ita et caritas et pr̄ dicatur et filius et spūs sanctus simul oēs una caritas. ℣ic em̄ et pr̄ deus et filius dūs et spūs sanctus deus et simul' omēs unus deus. et tm̄ nō frustra in hac trinitate non dicitᵉ verbū dei nisi filius nᵉ domū dei. nisi spūs sōs. nec de quo genitū est verbum. et de quo principaliᵉ procedit spūs sōs nisi deus pr̄. Dō aut addidi principaliᵉ qua et de filio spūs sōs procedere repitᵉ. ℣ed hoc quoq̄ illi pr̄ dedit non iam existenti et nōdū habenti sed quicq̄d umquam genito verbo dedit gignendo dedit. ℣ic ergo ei genuit dī ut etiā de illo domū dicitur cōmune procederet et spūs sanctus spūs eēt amborū. De excellencia caritatis que ita ex deo est ut ipa sit dūs Cāp xvm·

Non est igit accipienda transeūter sed diligēt

intuenda in sepabilis trinitatis ista distinctio. Hinc enim factum est ut ꝓprie dei verbum etiam dei sapientia dicetur tum sit sapia et pr̄ et spūs sanctus. Si ergo ꝓprie aliquid horum trium caritas nuncupanda est quid aptius qm ut hoc sit spūs sanctus. ut scilicet in illa simplici summaq; natura non sit aliud sba et aliud caritas. sed sba ipa sit caritas et caritas ipa sit sba. sive in pre sive in filio sive in spu sancto. Et tm ꝓprie spūs sanctus cōitat nuncupat sicut legis noīe aliqn simul oia veteris testamenti scām scripturam significat eloquia. Nam et de ꝓpha ysaya testimonium ponēs apls ubi ait. In aliis linguis et in aliis labiis loquor populo huic. ꝑmnsit tm in lege scriptum est. Et spe dns. in lege mqt eorum scripto est quia oderunt me gratis cum hoc legat in psalmo. Aliqn aut ꝓprie vocat lex que data e per moysen sedm qd dom est lex et ꝓphe usq; ad iohānē. et in hijs duobus preceptis tota lex pendet et ꝓphete. Hinc utiq; ꝓpe lex appellata est de monte syna. ꝓphetam noīe aut etiam psalmi significati sut et tm alio loco ipe salvator. oportebat inquit impleri oia que scripta sunt in lege et ꝓphetis et psalmis de me. Hinc rursus ꝓphetarum nomīe exceptis psalmis intelligi voluit. Dicit ergo lex universaliter cum ꝓphetis et psalmis. dr et ꝓprie que per moysen data e. Item dicunt coiter ꝓphete simul cum psalmis dicitur et ꝓprie pter psalmos et multis alijs exe plis doceri pt multa verum vocabula et universaliter pnom et ꝓprie quibusda rebus adhiberi. nisi in re aperta vitanda sit longitudo sermonis. Hoc ideo dixi ne aliqm ꝓptea nos temerarie existimet caritatem appellare spm sanctum quia et deus pr et deus filius pt caritas nuncupari. Sicut ergo unctum dei verbum ꝓprie vocamus noīne sapientie cum sit universalis et spūs scs et pr ipa sapientia. ita spūs scs ꝓprie nuncupatur vocabulo caritatis. cum sit et pr filius universalis caritas. Sed dei verbum id e unigenitus dei filius apte dicitur est dei sapia ore aplico ubi ait xpm dei virtutem et dei sapientiam. Spūs aut scs ubi sit dictus caritas inuenimus

ī strumenti

xv

si diligent⁹ iohīs apli scrute/
mur eloquiū. ¶Qui cū dixis/
set dilectissimi diligam⁹ īuí/
tem quia dilectio ex deo est.
scrutus adiūxit. ¶Et oīs qui di
ligit ex deo natus est. ⁊ qui enī
nō diligit nō cognouit deū qz
dē dilectio ē. ¶Hinc māifesta/
uit eā se dixisse dilectionem
deū quā dixit ex eo. Dē ergo
ex deo ē dilectio. ¶Sed quia et
filius ex deo patre natus est
et spūs sanctus ex deo patre
procedit. quē potius decet hic
debeam⁹ attendere deū esse
dilectionē deū merito q̄rit.
pater enī solus ita deus est.
ut nō sit ex deo ac per hoc di
lectio quē ita est deus ut ex
deo sit. ⁊ filius est ⁊ spūs scs
sed in consequētibz cū dei di
lectionē cōmendasset nō qua
nos eū sed quia ipse dilexit
nos et misit filiū suū lib'ātio
rem pro ptīs nrīs. et hinc
exhortatus ē̄t ut et nos īui
tem diligam⁹ atqz ita deus
in nobis maneat qz utiqz
dilectionē deū dixerat. sta
tim volens de hac re aptiū
aliquid eloqui. ¶In hoc īq̄t
cognoscim⁹ quia in ipō ma/
nemus et ipse in nobis quia
de spū sc̄o suo dedit nobis ¶Ipe
utiqz scūs de quo dedit nob
fiunt nos in deo mane⁹ et ip
sum in nobis. ¶Hoc aūt fiunt
dilectio. ipē est igit⁹ dē di
lectio. Demqz paulo post eū
hoc ipm repetisset atqz dix
isset deus dilectio est conti
nuo subiecit. ¶Et qui manet
in dilectione in deo manet
et deus in eo manet. Vñ sup̄
dixerat in hoc cognouim⁹
quia in ipō manem⁹ et ipe
in nobis quia de spū suo de
dedit nobis. ¶Ipe ergo signi
ficat⁹ ubi legitur deus dilec
tio ē. Deus igit⁹ spūs sanct⁹
qui procedit ex deo cū dat⁹
fuerit hoī attendit eū in di
lectionē dei et pximi. et ipe
dilectio est. ¶Non enī homo
habet unde deū diligat ni
ex deo ppt qđ paulo post di
cit. ¶Nos diligam⁹ qz et ipe
prior dilexit nos. ¶Ipis quo
qz paulus. Dilectio inquit
dei diffusa est in cordibus
nrīs per spm̄ scm̄ qui datus
est nobis. ¶Nullū est isto dei
dono excellentius. ¶Holū ē
qđ diuidit inter filios regni
eterni et filios pditionis et
ne. Dantur et alia per spm̄
scm̄ munera sed sine cari
te nichil prosūt. ¶Nisi ergo

limatorē

tñ ipriat⁹ cuiqz spūs scs ut
eū dei et ꝓximi faciat amato
rē. a simstra nō trāsfert⁹ ad
dexterā. Ner spūs ꝓprie dici
tur donū nisi ꝓp⁹ dilectionē
Quā qui non habuerit si
lingues hoīm loquat⁹ et ange
lorū sonans eramētū est aut
cymbalū tīniens et si habuerit
ꝓphīā et sciverit oēm sciaīā
et oīa sacramēta et habuerit
oēm fidem ita ut mōtes trās
ferat michil est. et si distribu
erit oēm substātiā suā et si
tradiderit corpus suū ut ar
deat michil ei prodest. Quātū
ergo bonū est. sine quo ad et⁹
nā vitā nēi nē bona tanta per
ducūt? Ipā vero dilectio siue
caritas nam unū⁹ rei ē nomē
utrūqz si habeat eā q̄ nō lo
quitur⁹ lingues nec habet
ꝓphīā nec oīa scit sacramē
ta. oēmqz sciām. nec distribuat⁹
oīa sua pauperib⁹. ul' nō ha
bendo qd' distribuat. uel a
liqua necessitate prohibitus.
nec tradit corpus suū ut ar
deat. si talis passionis nulla
temptatio ē ꝓducit ad regm
ita ut ipām fidē non faciat
utilem nisi caritas. Sine ca
ritate quippe fides pōt⁹ ee sed
non et prodesse. Propt' qd'
et aplūs paulus in xpō ihū
ihū neqz circūcisio aliqd̄ va
let neqz ꝓpucium. Sed fides q̄
p dilectionē opatur sic eam
discernēs ab ea fide qua et
demones credūt et contre
miscūt. Dilectio igit⁹ que ex
deo ē et deus ē et ꝓprie spūs
sanctus ē per quē diffundit⁹
in cordib⁹ nīs dei caritas.
p quē nos tota inhabitet trini
tās. Quo circa rectissime spūs
sanctus cū sit dns vocatur etiā
donū dei Qd' donū ꝓprie
quid nisi caritas intelligēda
est que ꝓducit ad deū. Et sine
qua quodlibz aliud donū dei
nō ꝓducit ad deū ‖ Qua rō
ne donū dei dicit⁹ spūs sanc⁹

Cap xix.

An et hoc phādū
est donū dei ee in sacrīs
lris spūm scm. Sn et hoc expe
tat⁹ habem⁹ in euāgelio scdm
iohānē dñm ihū xpm vba die
tis. Si quis sitit veniat ad
me et bibat. qui credit in me
sicut dicit scptura. flumina
de ventre eius fluent aque
vive. Porro scriptus euāgelis
ta adiūxit Hoc aūt dixit de
spū scō quē accepturi erant
credentes in eū. Vn paulus eāa
dicit aplūs et omēs uno spū
potauim⁹. Utrū aūt donū
dei sit appellata aqua ista
qd' est spūs sanctus hoc q̄rit⁹

Sed sicut hic inuenim⁹ hanc aquam spm scm esse ita et i. inuenim⁹ alibi m npō euāgē hanc aquam domū dei appellatā. Nam idē dns qn cū samaritana muliere ad puteū loquebatur. cui dixerat da mihi bibere. cū illa respondisset qd' iudei nō conuerent⁹ samaritanis. respōdit ihs et dixit ei. Si scires donū dei et quis ē qui dicit tibi da mihi bibere tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquā viuā. Dicit ei mulier. Dnē neqz in quo hauries habes et puteus alt⁹ est Vnde ergo habes aqm viuā. ii. Respondit ihs et dixt ei Omīs qui bibit ex hac aqua sitiet iterū. Qui biberit ex aqua quā ego dabo ei nō sitiet in eternū. sed aqua quā ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternā. Quia g⁹ hec aqua viua sicut euāgelista exposuit spūs scs est Procul dubio spūs domū dei est de quo dns hic ait. si scires donū dei et quis est qui dicit tibi da mihi bibere tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam viuā. Nam qd' ibi aut fluminā de uentre eius fluet aque uiue. hoc in isto loco fiet iqt in eo fons aque salientis in vitam eternā. Paulus quoqz aplūs uniuqz inquit in mī datur grā sdm mensurā donationis xpi. atqz ut donationē xpi spm scm ostenderet sensus adiunxit. ppt⁹ qd' dixt. Ascendit in altū captiuauit captiuitatē dedit dona hoībus. Notissimū ē aut dnm ihm cū post resurrectionē a mortuis ascendisset in celū dedisse spm scm. quo ipleti qui crediderant linguis oīm gentiū loquebant⁹. Nec moueat qd' ait donā nō donū. Id em de psalmo posuit testimoniū. Hoc aut in psalmo ita legit⁹. Ascendisti in altū captiuasti captiuitatē. accepisti dona in hoībus. Sic ei plures codices habent. et maxime greci et ex hebreo sic interpretatū habemus. Dona itaqz dixit aplūs quēadmodū ppheta nō donū. Sed cū ppheta dixerit accepisti in hoībz. aplūs maluit dixe dedit dona hoībus ut ex utroqz scriptz verbo uno ppheticō altero aplico qz in utroqz ē

diuum sermonus autoritas
sensus plenissim⁹ redderet⁹.
Utrūq; em̄ verū est. et q̄a
dedit hoīibus et quia accepit
m hoīibz. Dedit hoīibz tāq̄
caput mēbris suis accepit
m hoīibz idēpē utiq; ī mēbr̄
suis. Propter que mēbra su
a clamauit de celo. saule
saule quid me psequeris.
et de quibz mēbris suis ait.
q̄m uni ex mīnimis meis fe
cistis michi fecistis. Ipē ergo
xp̄us et dedit de celo et ac
cepit m terra. Porro autē
dona ob hoc ambo dixer̄t
et ꝓphā et aplūs quia p donū
q̄d est spūs sanctus m cor̄
oībus mēbris xp̄i multa do
na q̄ue sint quibusq; ꝓpria
diuidūtur. Neq; em̄ singli
quiq; habent omīa. sed hn
illa alij alia q̄ūus spūs donū
a quo cuiq; ꝓpria diuidūt⁹
omēs habeant id ē spūm sanc
tā ⁊ alibi tū multa dona cō
memorasset. Qđ aūt dixit her
opatur unus atq; idem spūs
diuidens ꝓpria unicuiq; pro
ut uult. Ad uerbū et in
epla que ad hebreos ē inue
nitur ubi scptū est attestā
te deo signis et ostentis et
uariis uirtutibus et spūs scī
diuisiombz. Et hic cū dixis
set. ascendit m altū captiuau⁹
captiuitatē dedit dona hoīb⁹
Qđ aūt ascendit ait. quid
est nisi quia et descendit m
inferiores partes terre. Qui
descendit ipē est et qui asce
dit sup omēs celos ut adī
pleret oīa. Et ipē dedit ꝙs
dam quidē aplōs. quosdam
aūt ꝓphetas. quosdā uero
euāgelistas. quosdā autem
pastores et doctores. Cetc
quare dicta sūt dona. quia
sicut alibi dicit. nūq; omēs
aplī. nūquid oēs prophete
et cetā. Hic aūt adiūxit ad
cōsūmationē sanctor̄ m opus
ministerij m edificationē cor
porus xp̄i. hoc est domus que
sicut psalmista canit edifica
tur post captiuitatē. q̄m qui
sūt a dyabolo eruti a quo cap
tiui tenebant⁹. de hīs edifi
catur corpus xp̄i que dom⁹
appellatur ecclesia. Hoc aūt
captiuitatē ipē captiuauit q̄
dyabolū uicit et ne illa que
futura erant sancti capitis
mēbra m eternū supplitiū
serui traherent. eū ustitie pri
us. deinde potēcie uinculis
alligauit. Ipē itaq; dyabo
lus ē appellata captiuitas
quam captiuauit qui ascen
dit m altum et dedit dona

quo

xv

hoībus uel attepit m hoībus.
Petrus aūt aplūs sicut m eo li
bro canonico legitur ubi spū
ti sunt actus aplōy loquens
de xpō cōmotis corde uide
us et dicētibz. quid ergo fa
ciem⁹ frēs mōstrate nobis
dixit ad eos. Agite pemtētiā
et baptizetur unusquisq; ves
trū in noīe dm ihū xpi m
remissionē peccatoy et acci
pietis donū spūs sācti. Itēq;
m eodē libro legit⁹ symonē
magū aplūs dare voluisse
pecūiam ut ab eis acciperet
pūātem qua per īpositionē
manus eius daretur spūs scūs
cui petrus idem pecuniā īgt
tua tecū sit īpditionē qua
donū dei existimasti te per
pecuniā possidere. Et alio
cuisdē libri loco cū petrus
cornelio et eis qui cū eis e
rant loqueretur āmūcians
et pdicans xpm aut scpt̄ūa
adhuc loquēte petro verba
hec tetidit spūs sanctus su
per oēs qui audiebāt ver
bū. et obstupuerūt qui ex
circūcisione fideles simul
cū petro venerant. quia et
ī nationes donū spūs sācti
effusū est. audiebant em illos
loquentes linguis et mag
nificantes deum. De quo
facto suo qd̄m circūcisos bap
tizauerat quia prius q̄ bap
tizarētur ut nōdū questionis
hui⁹ auferret m eos vene
rat spūs scūs cū petrus postea
redderet rōnē frībz qui erāt
hierosolimis et hec re audi
ta mouebant⁹ aut post retea.
Cū cepisse aūt loqui ad illos
tetidit spūs scūs m illos sic
et m nos in ītio. Memora
tusq; sū verbi dm sicut dice
bat. quia iohānes quidem
baptizauit aqua uos autē
baptizabimī spū scō. Dignū⁹
equale donū dederit illis
sicut et nobis qui credidi
mus m dnm ihm xpm ego
quis eā qui possem prohibē
dm nō dare illis spm sanctū?
Et multa sūt alia testimōnia
scpt̄ūay que concordit̄ attes
tantur donū ee dei spm stm.
m qūtū datur eis qui p eū
diligūt deū. sed nimis lōgū
est cūcta colligere. Et quid eis
satis ē quibus hec q̄ dximus
satis nō sunt? Plane admo
nēdi sūt qnquidē donū dei
iam vident dm spm sācti
ut cū audiūt donū spūs sci
illud genus locutionis ag
noscant quo dictū est m ex
poliatione corporis carnis.
Sicut em corpus carnis nichil

aliud qm̃ caro est sic donū spūs
sancti nichil aliud qm̃ spūs scs.
In tm̃ ergo donū dei ē. mq̃tū
datur eis quibz datur. Aput
se aūt ds est et si nemini det.
qā deus erat et pr̄i et filio co
eternus anteq̃m cuiq̃m dare
tur. nec quia illi dant. ipe da
tur. ideo minor est illis. Ita
datur em̃ sicut donū dei ut
etiā semp̃ det sicut ds. Non
em̃ dicit pr̄ nō esse siue ptātis
de quo dictū ē. spūs ubi vult
spirat. Et apud apl'm qd' iā
supra cōmemoraui. Qui aūt
hec opat' unus atq; idē spūs
vnicuiq; diuidens singulis ppria pro
ut vult. Non est illic condi
cio dati et dnāto danti.
sed concordia dati et dānti.
Quia pr̄ sicut scā scriptura
pclamat deus caritas est
illa que ex deo est et in no
bis id agit ut in deo mane
am9 et ipe in nobis et hoc
inde cognoscim9 quia de
spū suo dedit nobis. Ipe spūs
eius ē dei caritas. Unde
si in domo dei nichil maius
est caritate. et nullū ē ma
ius dei donū qm̃ spūs sanct9
cōsequi9 quid ē cōueniencius qm̃ ut
ipe sit caritas que dicit' et
deus et ex deo: Et si caritas

qua pater diligit filiū et pa
trē diligit filius ineffabilit'
cōmunionē demōstrat am
borū quid cōueniencius qm̃
ut ille pprie dicat' caritas q'
spūs est cōis ambobz: Non
enī sanus credit' uel intelli
gitur ut non solus spūs scs
caritas sit in illa trinitate.
Sed nō frustra proprie cari
tas nūcupet'. ppt' illa que
dicta sūt. sicut non solus ē
in illa trinitate uel spūs uel
scs. quia et pr̄ spūs et fili9
spūs. et pr̄ sanctus et filius
scs qd' non ambigit pietas.
et tm̃ iste nō frustra pprie dī
spūs scūs. Quia em̃ est cōis
ambobus id vocatur ipe pprie
qd' ambo cōiter. Aliquin si in
illa trinitate solus spūs scs ē
caritas. profecto et filius nō
solus pr̄is verū etiā spūs
sci filius uenit'. Ita enī lo
cis innūmerabilibz dicit' et legit'
filius unigenitus dei patris.
ut tm̃ et illud verū sit quod
apl's ait de deo patre. Qui
eruit nos de ptāte tenebra
rū et transtulit in regnū
filij caritatis sue. Nō dixit
filij sui. qd' si diceret verius
sime diceret. quēadmodū
quia sepe dixit et veīssime

·xv·

dixit. sed aut filij caritatis
sue. ꝟFilius est ergo etiã spẽ
sancti si nõ est in illa trini
tate caritas dei nisi spẽ scõ.
Crd si absurdissimũ ẽ restat
ut non solus ibi sit caritas
spẽ sanctus sed ꝑpter illa de
quibz satis disserui ꝑpue sic
vocetur. Crd aũt dictũ est.
filij caritatis sue melius ali
intelligitur. qm̃ filij sui di
lecti qm̃ filij postremo sbe
sue. Caritas quippe prius q̃
in natiã eius est ineffabili
ter simplici. melius ẽ aliud q̃
ipã eius natura atqz substã
tia ut sepe iam diximus et se
pe iterare nõ piget. ac per
hoc filius caritatis eius nullus
est alius qm̃ qui de sbã eius
est genitus. ¶ Contra eos q̃
vnigenitũ dei non paterne
nature sed voluntatis filiũ
esse dixerunt. Capũ. xx.

Quocirca ridenda ẽ dya
letica eunomij a quo
eunomiana hereticũ exorti
sunt. qui cũ nõ potuisset in
telligere nec credere volu
isset. vnigenitũ dei verbũ
per qd facta sũt oĩa filiũ di
ce natura hoc est de substã
tia pris genitũ. nõ nature
uel substãtie siue essencie
dixit esse filiũ. sed filiũ vo
luntatis dei arridẽtẽ scilicet dõ
volens asserere voluntatem
qua gigneret filiũ videlicet
ideo quia nos aliqñ aliquid
volumus qd antea nõ vlebamus quasi nõ ꝑpter ista mutabilis intelligatur mã. nã qd
absit ut in deo ee credamus.
Neqz em̃ ob aliud scptũ est
multe cogitationes assen
dũt in corde viri. consiliũ aũt
dñi manet ẽternũ nisi ut
intelligam⁹ siue credamus
sicut eternũ deũ. ita eternũ
ee eius cõsiliũ. ac per hoc ĩ
mutabile sicut ipse est. Crd
aũt de cogitationibz. hoc etiam de voluntatibz verissime di
ci potest. multe voluntates in
corde viri voluntas aũt dñi ma
net ẽternũ. Crnudã ne filiũ cõ
silij ul voluntatis dei diceremt
vnigenitũ verbũ ipm̃ consiliũ
uel voluntatẽ patris idem
verbũ ee dixerũt. Vz melius
qñtũ existimo dz consiliũ de
consilio. et voluntas de volũ
tate sicut substãtia de sbã. sa
pientia de sapiẽtia ne absur
ditate illa quã iam refellimus
filius prẽm dicatur facẽ sapiẽ
tem uel volẽtem si nõ hꝫ ꝑ
in sbã sua consiliũ vel voluntã
tem. Acute sane quidã respõ
dit hereticis versutissime ĩter

rogãti. vtrũ deus filiũ vo
lens aut nolens genuerit. ut
si diceret nolẽs absurdissiã
dei miseria sequeret. si autẽ
volens. continuo qd intende
bat velut iuncta rõne conclu
deret nõ natũ ee filiũ sed
voluntatis. At ille vigilantis
sime vicissim q̃siuit ab eo
vtrũ deus pr̃ an nolens an
volens sit dẽ. ut si respondẽt
nolens sequeretur illa mise
ria quã de deo credere mag
na nisania e. si aũt diceret
volens. responderet ei. ergo
et ꝑ voluntate sua deus est
non natura. Quid ergo re
stabat nisi ut obmutesceret
et sua interrogatione obli
gatũ insolubili vinculo se
videret? Sed voluntas dei
si et ꝓprie dicenda e aliqua
in trinitate ꝑsona magis ꝺ
nomẽ spũ scõ cõpetit sicut
caritas. Nam quid e aliud
caritas qm̃ voluntas? Video
me de spũ scõ in isto libro se
cundũ scr̃turas hoc disputas
se qd fidelibz sufficit iã satis
tibz deũ ee spm̃ sanctũ. nec
alterum substãtie nr̃e minorẽ
qui est pr̃ et filius qd in supe
rioribz libris sedm easdem
scr̃turas satis verũ ee docui
mꝰ. De creatura etiã qua fecit
deus. q̃tũ valuimꝰ admonui
mꝰ eos qui rõnẽ de rebz ta
libus possũt ut inuisibilia eiꝰ
per ea que facta sũt sicut pos
sũt intellecta conspicerent.
et maxime q rõnalẽ uel in
tellectualẽ creaturã que fac
ta e ad ymaginẽ dei per qd
velut p speculũ q̃tũ possẽt
cernerent trinitatẽ dei in
nra mẽoria intelligẽtia volũ
tate. Que tria in sua mente
naturaliter diuinitus instituta
quisq; uiuaciter ꝑspicit et q̃
magnũ sit in ea. vñ pr̃ etiam
sempiterna inmutabilisq; na
tura recolit. cõspicit cõcupisci.
remñsitur per meoriã. intue
tur p intelligẽtiã. amplecti
tur q dilectionẽ. profecto rep
perit illius summe trinitatis
ymaginẽ ad quã sumã trini
tatem remimstrandã. videa
dam. diligendam. ut eam re
cordetur. eam cõtempletur
eam delectetur totũ debet
referre qd uiuit. Verũ ne
hanc ymaginẽ ab eadẽ tri
nitate factã et suo vitio in
deterius cõmutatã ita eidẽ
compar trinitati ut oĩno ex
istimet filiez. sed potius in
qualicũq; ista similitudine

xv.

magnã quoq; dissilitudinẽ
cernat qñtũ satis ẽ videbat
ãmonuit. De similitudinib⁹
trinitatis diuine qua ī natura
mentis ad ymaginẽ dei fac
te repiri utrũq; potuerunt

Cap. xxi.

Sane deũ pa
trem et deũ filiũ idẽ
deũ genitorẽ qui oĩa que sub
stãcialit⁹ habet m coeterno
sibi verbo suo dixit quodã
modo et npm verbũ ei⁹ deũ
qui n⁹ plus n⁹ minus aliq;
habet etiam ipe substãcialit
ter qm qd⁹ est m illo qui ver
bũ non mendaciť sed vera
citer genuit quẽadmodũ
potuu nõ ut illud iam facie
ad faciem sed p hanc silitudi
nẽ m emigmate qñtulũcũq;
dicendo videretur. m meo
ria et itelligẽa mẽtis mẽ
significãe curaui meoze tri
buens omẽ qd⁹ scim⁹. etiam
si non mde cogitem⁹. mtel
ligencie vero ꝑmo modo q⁹
dam cogitationis informa
tione videtur. Cogitando
em qd⁹ verũ ĩuenim⁹ hoc mĩ
me intelligẽ dicim⁹. Et hoc
quidẽ m memoria rursus
relinquim⁹. Sed illa est ab
strusior profunditas mẽ
meoze. ubi hoc etiã ꝑmũ
sũ cogitarem⁹ ĩuenim⁹ et
gignit⁹ mtimũ verbũ quod
nullius lingue sit tanq; si
encia de sciã. et visio de vi
sione. et mtelligencia que
apparet m cogitatione de
mtelligencia que m meoria
iam fuerat sed latebat qñ
q; et ipa cogitatio qñdam
suã meoriã nisi haberet nõ
reuerteret⁹ ad ea que ī me
moria reliquerat cũ alia
cogitaret. De spũ aũ sancto
mchil m hoc emigmate qd⁹
ei simile videret⁹ ostendi
nisi voluntatẽ mrãm uel a
moze seu dilectionẽ qua et
valentior est voluntas qm
voluntas mra que nobis na
turaliter ĩest. sicut et res
adnatuerit. ul⁹ occurrerint.
quibus allicim⁹ aut offendi
mur ita varias affectiones
habet. Quid ergo est? Nũ
quid dicturi sum⁹. voluntatẽ
mrãm qñ recta ẽ nescire q̃d
appetat quid deuitet? Vez
to si scit. profecto ĩest ei su
quedã sciã que sme mẽoria
et itelligẽa esse nõ pos
sit. Im vero audiendus est
qui sñiã dicens caritatem
nescire quid agat que nõ
agit perperam. Sicut q⁹
mest mtelligencia. mest

dilectio illi meōrie pūcipali. m
qua ūuenim⁹ patī et recondi
tū ad qđ cogitando possumus
puenire qua et duo ista ūue
nim⁹. ibi qñ nos cogitando ūue
nim⁹ et mtelligere aliquid et
amare que ibi erant et qñ mde
nō cogitabam⁹. Et sicut mest
meōria. mest dilectio huic ūtel
ligentie que cogitatione for
matur. qđ verbū verū sine
ullius gentis lingua mtus
dicim⁹ qñ qđ nouim⁹ dici
mus tiam nisi reminiscēdo
non redit ad aliquid. et nisi
amando redire non curat mre
cogitatoīs ītuitus. ita dilec
tio que visionē m meōria cō
stitutā et visionē cogitatoīs
mde formatū quasi parentē
prolem qr cōuīgit. et nisi ha
beret appetendi sciāz que sme
meōria et mtelligentia non
pt ee quid recte diliget ig
noraret. Tria que sūt myma
gine dei id est memoria ītel
lectus et amor vni⁹ ee pso
ne qua nō hoc ē ei ee quod
hoc habere. Caplm. xxx.

Verū hoc quando in una
sunt psona sicut ē hō.
pt nobis quispiā dice. tria
ista. meōria mtellectus et
amor mea sūt nō sua nec si
bi sed mihi agūt qđ agunt.
ymo ego per illa. Ego em̄
nemim per memoriā et m
telligo p mtelligētiā amo p
amorē et qñ per meōriā meā
actē cogitatiōs aduerto ac
sic m corde meo dico qđ scio.
verbū qr verū de sciencia mea
gignitur. utrūqr meū ē et sci
encia utiqr et verbū. Ego em̄
scio. ego dico m corde meo
qđ scio. et qñ m meōria mea
cogitando ūenio. iam me
mtelligē iam me amare ali
quid scio qua intellectus et
amor ibi erant et anteqm̄
mde cogitarē. Intellectū meū
et amorē meū ūenio ī meō
ria mea qđ ego ītelligo ego
amo nō ipā. Item qñ cogita
tio mea memor ē et vult re
dire ad ea que m meōria reli
querat. ea qr mtellectu cōspi
cere atqz mtus dicere mea
memoria memor est et mea.
vult voluntate non sua. Ipse
quoqz amor meus cū meīnit
atqz mtelligit quid appetere
debeat. quid uitare per meā
nō p suā memoriā meīnit et
p mtelligētiā meā non per
suā quicquid mtelligēt a
mat et mtelligit qđ breuit
dici pt. Ego per oīa illa tria
memini. ego mtelligo. ego

·xv·

diligo qui nec mẽoria sũ. nec
intelligentia nec dilectio.
sed hec habeo. Ista ergo dici
possũt ab una psona que habz
tria hec. nõ ipa est hec tria. In
illius ergo sũme simplicitatis
natiã que deus ẽ qnũus unꝰ
sit deus tres tñ psone sũt pr̃
et filius et spũs sanctus. aliꝺ
est itaqz trinitas res ipã. aliꝺ
ymago trinitatis in re alia.
.pter quã ymaginẽ. simul et
illud in quo sunt hec tria yma
go dicitur. sicut ymago dicit
simul et tabula. et qꝺ in ea
pictũ ẽ. sed ꝑpr̃ picturã que ĩ
ea est simul et tabula noĩe
ymaginis appellatur. Sm̃
vera in dei trinitate sit uni
tas et qm̃ vera in eiusdẽ uni
tate sit trinitas cap̃ xxm

Verũ in illa sũma trini
tate que ĩcõpabiliter
rebus dibus ãtecellit. tanta
est ĩsepabilitas ut cũ trinitꝺ
hoim nõ possit dici unus hõ.
illa unus deus et dicit
et sit nec in uno deo sit illa tri
nitas sed unus deus nec rur
sus quẽadmodũ ista ymago
qꝺ est homo habens illa
tria una psona ẽ. ita ẽ illa
trinitas sed tres psone sũt.
pr̃ filius. et filius patris. et
spũs patris et filius. Sũus

eũ in mẽoria hoĩs et mr̃ime
illa quã memoria nõ habẽt id ẽ
qua res intelligibiles ita cõ
tinẽtur ut nõ in ea per sensꝰ
corpis venerint habeat pro
modulo suo in hac ymagine
trinitatis ĩcõpabilit quidem
ĩparem sed tamẽ qualẽcũqz
similitudinẽ patris. utẽqz ĩtel
ligẽtia hoĩs que per ĩtentio
nẽ cogitatoĩs inde format.
qñ qꝺ scit dicit et nullius
lingue sed cordis verbũ est
habeat in sua disparilitate
nõ nullã similitudinẽ filius et
amor hoĩs de scientia proce
dens et mẽoriã intelligenti
am que cõuigens tãqz ynti
proliqz coĩs. unꝰ nec pares ĩtel
ligitur ẽe nec proles habeat
in hac ymagine aliqm̃ licet
valde ĩparem silitudinẽ spũs
sancti nõ tñ sicut in ista yma
gine trinitatis nõ hec tria
unus homo sed unus hoĩs
sũt ita in ipa sũma trinitate
cuiꝰ hec ymago est nõ unꝰ
deus sũt illa tria sed unus ds
est et tres sũt ille nõ una
psona. Qꝺ sane mirabilit
meffabile est uel ĩeffabilit
mirabile cũ sit una psona
hec ymago trinitatis ipsa
vero sũma trinitatis tres
psone sint. insepabilior est

illa trinitas psonay trīū quā
hꝫ unius. Illa quippe ī natura
diuinitatis ſue id melius dr
diuinitatis diuinitatis qd est hoc ēt atq;
ī cō nutabiliter m se atq; semp
est qualis est nec aliqñ nō fuit
aut aliter fuit nec aliqñ non erit
aut aliꝫ erit. Ista vero tria que
m ſuī ī pari ymagine et si nō lo
cis qñ nō ſuī corpa tamē ī ter
ſe mīe mista vita magnitudi
nibus separant. Neq; enī qñ
mole ibi nulle ſunt ideo non
videmus m alio maiorē esse
meōriā qñ intelligentiā m
alio alio contra m alia duo hec a
morus magnitudme ſupare
ſue ſint ista duo inter ſe equa
ea lia ſue non ſint atq; ita et a
ſingulis ſingula bona et ab
na et a binis ſingula et a
ſingulis ſingula maiorubus
minora uīcīūtur et qñ inter
ſe equalia fuerīt ab omī lā
guore sanatq; nec tuī equabi
tui rei natura īmutabili ea
res que per gratiā nō muta
bitur. sed hanc nō solū īcorpa
lem vel etiā ſume ī ſupabi
lem vereq; īmutabilem tri
nitatē cū venerit visio que
facie ad faciē nobis promit
titur multo clarius certiusq;
videbimꝰ qñ nuī eius yma
ginē qd nos ſumꝰ. per quod
tuī speculū et m quā enigma
te qui vident sicut m hac vi
ta videre confeſſi est. nō illi
ſuī qui ea que digeſſimꝰ et
cōmendauimꝰ m ſua mente
conſpicuūt. ſed illi qui eam
tāq; ymaginē vident ut poſ
ſint ad eī tuꝰ ymago ē quō
cūq; referre qd vident et p
ymaginē quā conſpiciēdo
vident etiam illud videre
cōtiendo qñ nōdū poſſuī
facie ad faciē. Non eī aut
aplīs videmus nuī speculū
ſed videmꝰ p speculū. De
hijs qui naturam mentis ſub
tiliter ītuentur m eā ymagi
nem dei esse non ſenſuī eaq;.

Qui ergo vident. xxiiij.
ſuā mentē quō videī
pt et m ea trinitatem iſtam
de qua multis modis ut po
tui diſputaui. nec tamē eā
credunt ul intelliguī ee ymā
ginē dei speculū quidē videt.
ſed usq; adeo non vident per
speculū qui est per speculū
nuī videndus ut nec ipmī ſpe
culū qd vident ſciant esse
speculū id est ymaginē. Crd
ſi ſcirent fortaſſis et eī tuꝰ
est hoc speculū per hoc que
rendū et per hoc utriūq; īte
rim videndū ee ſentirent ſi
de non fictā corda mūdāte
ut facie ad faciem poſſit vi
deri qui per speculū nunc

videtur. Qua fide cordiū
mūdatrice contempta quid
agunt mtelligendo qui de
natura mentis hūane sub
tilissime disputant nisi ut
ipa quoq; mtelligentia sua
teste dampnētur. In q̄ utiq;
non laborarent et unx ad
certū aliquid puenirent.
nisi penalibz tenebris ūuolu
ti et onerati corpe corrup
tibili qđ aggrauat aiaz Ho
tandē merito mflicto malo
isto misi pīi. Unde tanti
mali magnitudine admo
niti sequi deberent agnū q̄
tollit pcā mūdi. Cad eū nā
q; ptinētes etiā longe isti
ingenio tardiores qui fine
vite huiꝰ resoluūtur a corpe.
ibus m eis retinendis nō ha
bent ūnde ptātes quas ille
agnus sine ullo ab eis pcī
debito otrisus nō potētia po
testatis pruisq; ustitia sā
guims uicit. ¶ Cm̄ btōs fa
ciat fides recta etiam eos qui
de naturis ēcorporeis neque
unt disputare. Caplm. xxv.

hē cap xxv.

Romde liberi a dya
boli ptāte susceptū
ab angelis sanctis
a malis oībus liberati p me
diatorem dei et hoīm hoiēz
xpm̄ ihm̄. qm̄ consonantibz
diuinis scripturis et veteribus
et nouis et per quas pmissa
tis et per quas ānūciatus ē
xpc nō est aliud nomē sub
celo m quo oportet hoīes sal
uos fieri. Constituūt autē
purgati ab oi cōtagione cor
ruptionis m placidis sedibz
donec retripiant corpa sua
sed iam mcorruptibilia que
ornēt nō onerent. Hoc em̄
placuit optimo et sapiētis
simo creatori ut spūs hoīs
deo pie subditus habeat fe
liciter subditū corpus ut sine
fine pmaneat ipa felicitas.
Ibi veritatē sine ulla difficul
tate videbimus eaq; clariss
sima et certissima pfruem.
nec aliqđ q̄rem̄ mente rōci
nante sed cōtemplante cer
nemus. quare non sit filius
spūs sanctus cū de patre pro
cedat in illa luce nulla erit
questio. Hic vero ipa expie
tia tam mihi apparuit ee
difficilis q; et illis qui hec
diligenter atq; mtelligent
legent procul dubio simlit
apparebit. ut cū in sedo huiꝰ
opis libro alio loco mde dic
tum me ee promiserī quoti
enscūq; in ea creatura que
nos sumꝰ. aliquid illi rei si
mile ostendere volui qua

lem cũq; intellectũ meũ sufficiens eloquio mea secuta nõ fuerit q̃ſius et in rpõ intellectu conatũ me sensẽrĩ magis habuisse q̃ effectũ et in vna quidẽ persona qđ est et homo ũenisse ymaginẽ sũme trinitatis. et in re mutabili illa tria ut facilius intelligi possent etiã per tpalia interualla maxime in libro nono mõstrare voluisse sed tria vnius psõe non sicut humana possit intentio tribus illis psõis cõuenire potuerũt. sicut ĩ hoc libro .xv. demonstrauimus. Interuallis tpm diuine trinitatis carere naturam. Caplm .xxvi.

Deinde in illa sũma trinitate que deꝰ est interualla tpm nulla sunt p que possit ostendi a' saltũ requiri utrũ prius de pẽ natus sit filius et postea de ambobꝰ processerit spꝰ scꝰ. qm̃ scẽptura sancta spm̃ eũ dicit ambobꝰ. Ipẽ est em̃ de quo dicit apl's. qm̃ estis filij. misit deus spm̃ filij sui in corda vrã et npẽ est de quo dicit idem filius. nõ ei uos estis qui loquimĩ. sed spꝰ patris vĩ est qui loq̃tur in vobis et multis aliis diuinoꝝ eloquioꝝ testimonijs cõprobat' prius et filij ẽe spm̃ qui ꝑprie dicit' in trinitate spꝰ scꝰ. De quo idem dicit ipẽ filius. quem ego mitto vobis a patre et alio loco quẽ mittet pater in noĩe meo. De utroq; aũt procedere sic docetur quia ipẽ filius aut de patre procedit. et cũ resurrexisset a mortuis et apparuisset discipulis insufflauit et ait. Accipite spm̃ scm̃. ut eũ etiã de se procedere ostenderet. et ipã est virtus que de illo exibat sicut legitur ĩ euãgelio et sanabat omẽs. Quid vero fuit causse ut post resurrectionẽ suam et in terra prius daret et de celo postea mitteret spm̃ scm̃. hoc ergo existimo. quia per ipm̃ dom̃i diffũdit' caritas ĩ cordibus nostris qua diligam' deũ et ꝓximũ. scdm̃ duo illa ꝑcepta in quibus tota lex pendet et prophete. Hoc significãs dñs ihꝰ bis dicit spm̃ scm̃ semel in terra ꝓpter dilectionẽ ꝓximi et iterũ de celo ꝓpter dilectionẽ dei. Et si forte alia ra

cio raddatur de bis dato spū
sancto. eūdē tū spm datū cū
m sufflasset ihs de quo mox
aut. Ite baptizate gentes ī nōie
pūs et filij et spūs sancti. ubi
maxime cōmendat hec trini
tas ambigere nō debem⁹. Ipē
ē igit qui etiā de celo datus
est die penthecostes id ē post
dies decem qm dns ascendit
in celū. Cuius ergo deus non
est qui dat spm sanctū? Im
mo q̄tus deus est qui dat
deū. Neq; eū discipulor
eius aliquis dedit spm stm
Orabant quippe ut veniret
in eos quibus manus īpo
nebant nō ipi eū dabant.
Cuē morē in suis ꝓpositis
etiā nūt seruat etiā. Demq;
et symon magus offerens
aplis pecuniam nō ait. date
et mihi hāc ptātē ut dem
spm stm sed cuitūq; īquit
mposuero man⁹ accipiat
spm stm. quia neq; scptūa
supius dixerat. Videns aut
symō qd aplī daret spm
stm. sed dixit. Videns aut
symō qd per īpositionē
manuū aplor daret⁹ spūs
scō. Pter hoc et dns ihs
npē spm stm nō solū dedit
ut deus. sed etiam accepit
ut homo. Pterea dictus
est plenus gratia. Et ma
nifestius de illo scptū est
in actibus aplor quō unxit
eū deus spū scō nō utiq; oleo
visibili sed dono grē. qd vi
sibili significatur ungento
quo baptizatos ungit ecclia
etiā. Ver sane tūc unctus
est xpc spūtu sancto. qñ sup
eū baptizatū velut columba
descendit. Tūc enī corp⁹ suū
id ē ecclīaz suā pfigurare
dignatus est in qua ꝑcipue
baptizati accipiūt spm stm.
Sed ista mistica et īuisibili
unctione tūc intelligendus
est unctus. qñ verbū dei ca
ro factū est id ē qñ humāna na
tura sine ullis ꝑcedentibz bo
noz operū meritis deo ver
bo est in utero virginis co
pulata. ita ut cū illo fieret
una psona. Ob hoc eū confi scō
temur natū de spū et vir
gine maria. Absurdissimū
est em ut credam⁹ eū cū iam
triginta cēt annoz ei⁹ em
etatis a iohāne baptizatus
est accepisse spm stm. sed
venisse ad illud baptisma
sicut sine ullo oīo pcō uta
non sine spū scō. Ni em de
famulo eius et ꝑcursore nō
iohāne scptū est spū scō re
plebit⁹ iam inde ab utero

matris sue qm̃ q̃uis semi
natus a p̃e tm̃ spm̃ scm̃ i vte
ro formatus accepit quid de
hoie xp̃o intelligendū ē uel
credendū cui⁹ carnis ipā cō
cepcio nō carnalis sed spiri
talis fuit. In eo etiā qd̄ de il
lo scriptū est. qd̄ acceperit
a p̃e promissionē spūs sci
et effudit utraq; natura mō
strata ē et hūana scilicet et
diuina. accepit quippe ut hō.
effudit ut deus. Nos autē
accipere quidē hoc domū pro
modulo mō possum⁹ effun
dere āt sup alios nō utiq;
possum⁹. Sed ut hoc fiat
deū sup eos a quo hoc efficat
ī uocam⁹. Numquid ergo pos
sum⁹ querē utrū iam pro
cesserat de patre spūs scūs
qñ natus est filius? An nodū
processerat? Et nato illo de
utroq; procēssit ubi nulla
sūt tpa. Sicut potuim⁹ que
rere ubi īuenim⁹ tpa volū
tatē priūs de hūana mente
procedē. ut querat⁹ qd̄ īuē
tū proles vocetur. Qua iā
parta seu genita volūtas
illa perficat⁹ eo fine requi
escens ut qui fuerat appeti
tus querentis sit amor fru
entis qui iam de utroq; id
est de gignente mente et
de genita natione tanqm̃ de
pnte ac prole procedat. Nō
pūt prorsus ista ibi queri ubi
mihil ex tpe mihoatur ut
consequēti perficat⁹ in tpe.
Qua ppt̄ qui pūt intelligere
sine tpe generationē filij de
p̃e intelligat sine tpe profes
sionē spūs sancti de utroq;. Et
qui pūt intelligē in eo qd̄ aut
filius. Sicut habet pater vitā
in semetipō sic dedit filio hr̄e
vitam in semetipō non sine vi
ta existenti iam filio vitā pa
trem dedisse. sed ita eū sine tpe
genuisse ut vita quā pater fi
lio gignendo dedit coeterna
sit vite p̃ris qui dedit. Intelli
gat sicut habet p̃ in semetipō
ut de illo procedat spūs scūs. sic
dedisse filio ut de illo procedat
idē spūs scūs. et utrūq; sine tpe.
atq; ita dictū spm̃ scm̃ de patre
procedere ut intelligatur etiā
quod procedat de filio. de p̃e
esse filio. Si enī quicq̄d habet
de patre habet filius. de p̃e
utiq; habet et ut de illo pro
cedat spūs sanctus Sed nulla
ibi tpa cogitentur que habēt
priūs et posterius qua ibi oī
no nulla sunt. Quō g⁹ non
absurdissime filius discernitur
ambox cū sicut filio prestat
essenciam. sine ūcio tpis sine ulla
mutabilitate natūe de p̃e gr̃acio ita
spiritu sancto prestat essenciā

sine ullo tñio temporis sine ulla mutabilitate nature de utroq; processio. Ideo enī cū spm scm genitū non dicam⁹. dicere tamē nō audem⁹ ingenitū. Ne in hoc vocabulo uel duos prēs in illa trinitate uel duos ql nō sit de alio quispiā suspicetur, pater enī solus non est de alio. ideo solus appellat⁹ ingenitus. nō quidē in sptūris sed in consuetudiē disputātiū et de re tā ta sermonē qualē valuerint proferētiū. Filius aut de prē natus ē. et spūs scūs de patre pncipalit⁹ et npē sine ullo ītervallo tpis dante cōiter de utroq; procedit. Diceret⁹ aut filius patris et filij si qd abhorret ab oīm sanoz sensibz eū ambo genuissent. Non igit⁹ ab utroq; est genitus sed procedit ab utroq; amboz spū. Verū qā in illa coeterna et equali et cōpali et ineffabili et īmutabili atq; inseparabili trinitate difficilimū est gnāciōez a processione distingue⁹ sufficiat interī eis qui extendi nō valent amplius id quod de hac re in sermone quodā proferendo ad aures popli xpiani dixim⁹ denīq; cōscripsimus. ¶ Quid quodā sermone ad plm disputatū sit de differentia generationis filij et processionis spūs sancti Cap. xxvij et ultimū

¶ Inter cetera enī cū p sptūrarū sanctaz testiōnia docuisse⁹ de utroq; procedē spm scm. Si ergo inq̄m et de prē et de filio procedit spūs scs. cur filius dixit de prē procedit? Cur putas? Nisi quēadmodū solet ad eū referre id qd ipius est. de quo et npē ē. Unde illud ē qd ait. Mea doctrina nō est mea. sed eius qui misit me. Si ergo hinc intelligit⁹ eius doctrina quam tamē dixit nō suā sed patris. qñtomagis illuc intelligēdus est et de ipō procedē spūs scūs ubi sic ait. de patre procedit ut nō diceret de me nō procedit. A quo tū habet filius ut sit dē. est enī de deo deus. ab illo habet utiq; ut etiā de illo procedat spūs sanctus. At per hoc spūs sanctus ut etiā de filio procedat sicut procedit de patre ab ipō hīt prē. Sic utiq; etiā illud intelligit⁹ qñtū a talibz qualeș nos sum⁹ intelligi pōt cur nō dicatur natus ēe sed potius procedere spūs scs. qm si et npē filius diceret⁹ amboz utiq; filius diceret⁹. qd absurdissimū est. Filius quippe nullus est duoz nisi patris et matris absit aut ut mr deū

ät

prēm et deū filiū talle aliquid
suspicem. ¶ Nulla nec filij hoīm
simul et ex prē et ex mre pro
cedit. ¶ Sed cū m matre procedt
ex prē nō tūc procedit ex matre
et cū m hanc lucē procedit et
ex mre nō tūc procedit ex patre.
¶ Spūs aūt scīctus non de patre
procedit m filiū et de filio pro
cedit ad sanctificandā creaturā
sed simul de utroq procedit q̄
uis hoc filio pr dederit ut quē
admodū de se ita et de illo quo
q̄ procedat. ¶ Neq enī possum⁹
dicere q̄ nō sit uita spūs scī.
cū uita pr. uita sit filius ac p
hoc sicut pr cū habeat uitam
m semetipō dedit et filio habe
uitā m semetipō. sic ei dedit
uitā procedē de illo sicut pro
cedit et de ipō. ¶ Ger de illo ser
mone m hūc librū transtuli
sed fidelibz nō m fidelibz loquēs.
Uerū si ad hāc ymaginē cōtue
dam et ad uidenda ista q̄ ue
ra sint que m eoz mente sūt.
¶ Ner tria sic sūt. ut tres psoē
sint. sed oīa tria hoīs sūt. q̄
una psona ē. ¶ Minus ydonei
sūt cuī nō de illa sūma trini
tate que deus est creduī porī
q̄ m sacris lrīs inuenit. q̄n
possūt liquidissimā sibi reddi
rōnē que ab humana mēte tar
da scīlicet m firmaq nō capit.
Et certe cū nec dubitasse credide
rint scīpturis sanctis tanq̄m
verarissimis testibz agāt oīa
do et querendo et bñuolēdo
ut m telligāt id ē ut q̄ntū ui
deri pt videatur mēte quod
tenetur fide. ¶ Quis hoc pro
hibeat? ¶ Imo vere ad hoc
quis nō hortetur? ¶ Di autem
pptēa negandū putāt ista ee
quia ea nō valent cernis mēti
bus cernere debent et illi q̄
ex naturitate sua cernī sūt ee
solē negare. Lux ergo lucet
m tenebris. q̄d si eam tene
bre nō cōprehenduī illuminēt
dei dono deo prius ut sint fi
deles et incipiant ee lux m cō
paratione m fideliū atq hoc
premisso fundamēto edificēt
ad uidenda que creduī ut
aliquādo possint uidere. ¶ Nūt
enī que ita creduntur ut vide
ri iam ōino nō possint. ¶ Nō
enī xps iterū m cruce vidē
dus est. ¶ Sed nisi hoc creda
tur ad ita factū atq visum
est ut futurū ac videndū iam
nō speretur. nō puenit ad
xpm qualis sme fine viden
dus est. ¶ Nitū vero attinet
ad illā sūmā ineffabilē incorpa
lem imutabilēq naturā per

qui

possūt

xv.

mtelligentiā utrīq; cernēdā
nusqm̄ se melius regente dū
taxat fidei regula acies hu
mane mētis exercet qm̄ i eo
qd ipe homo in sua natura me
lius creteris aīalibz melio; est
am creteris aie sue partibz
habet quod e ipa mens tua
quida rex inuisibiliū tribut;
est visus et tui tāqm̄ in loco
superiore atq; meliore homo
rabilit̄ psidenti iudicanda
oia nūciant etiā corpis sen
sus et qua nō est superior. tui
subdita regenda est misdē.
mltā Verū inter hec que multo
iā dixi. et michil illi; sume
trinitatis effabilitate dig
nū me dixisse audeo profi
teri. sed confiteri potius mi
rificatā scientiā ei; ex me
inaluisse. nec posse me ad il
lam. O tu aīa mea. ubi
te ee sentis? ubi vales? Aut
ubi stas domet ab eo q; pro
pius factus e oibz iniquita
tibus tuis sanetur oes lan
guores tui? Agnosis te cer
te ee in illo stabulo q; sa
maritanus ille produxit ei
que repperit multis a lat
ronibus influctis vulneribz
semiuiuū. et tu multa ve
ra vidisti non oculis hys
quibus videntur corpora
colorata. sed eis pro quibz ora
bat qui dicebat oculi mei vide
ant equitate. Nempe ergo multa
vera vidisti ea que discreuisti
ab illa luce qua tibi lucēte vidis
ti Attolle oculos in spās lucem
et eos in ea fige si potes. Hec
enī videbis quid distet natiui
tas verbi dei. a processione don
dei. ppter qd filius unigenit;
nō de patre genitū. alioqn fra
ter eius eet si procedē dixit spi
ritui scō. Unde cū sit cōmunio
quedam cōsubstātialis patris
et filij amboz spūs. non am
boz qd absit dictus est filius?
Sed ad hoc deluende pspicuecq;
cernendū nō potes ubi aciem
figere. Imo nō potes. verū di
co michi duo. Quid nō possū
scio. spās tibi tū in te ostendit
tria illa quibz te sume illius
quā fixis oculis cōtēplari
nōdū vales ymaginē trinita
tis agnoscieres. Spās ostendit
tibi verbū vez esse in te qū
de scīa tua gignitur id e qū
qd scīm; dicim; et si nulli;
gentis linguā significātem
vocē ul' proferam; ul' cogite
mus sed ex illo qd nouim;
cogitatio nra formet. sit q;
in acie cogitantis ymago si
milima cogitationis eius quā
memoria continebat. ista duo

o scilicet velut ptē et prolē. tertia uolūtate siue dilectiōe iūgente. ¶ Nūā quidē uolun tatem de cognitione procedē eñi nemo uult qđ oīno quid uel quale sit nesit nō tamen ee cognitionis ymaginē. et ido quandam in hac re intelligibi li natiuitatis et professionis insinuare distanciā. qm nō hoc est cogitatione conspice. qđ appetere uel etiā perfrui uolūtate certm. discernitq; qui pt. ¶ Potuisti et tu q̄ius non potueris neq; possis ex plicari sufficienti eloquio. qđ inter nulla silitudinū corpa liū que cogitacōibus hūanis occurrere non desinūt. uix ui disti. sed illa lux que nō est qđ tu et hoc tibi ostendit aliud ee uerbū qđ eis reproba tis intelligencia contuemur. ¶ Fac et alia silr eta oculis tuis interioribz lux illa mon strauit. ¶ Que igit causa est cur acie fixa ipā uidē nō pos sis nisi utiq; infirmitas? ¶ Et quis eam tibi fecit nī utiq; iniquitas? ¶ Quis ergo sanat omēs languores tuos. nisi qui mitis fit oībus iniquitatibz tuis? ¶ Libri itaq; istī iā tam dem aliqn pfatione meliuș qm disputatione concludam. ¶ Deū deus mr credim9 in te prem et filiū et spm scm. Neq; em diceret ueritas. Ite bap tizate gentes in noīe patris et filij et spūs sancti nisi tri nitas eet. nec baptizare nos iuberet dñe deus in noīe eius qui nō e dñs deus. ¶ Nec di ceretur audi isra hel dñs deus tuus dñs unus est. nisi trinitas ita esset. ut dñs unus deus eet. Et si tu deus pr ipe eet et filius ver bi tui ihs xps ipe esses et donū utrm spūs sanctus nō legeremus in lris veritatis. ¶ Misit deus filiū suū. ¶ Nec tu unigenite diceres de spi ritu sancto quē mittet pater in noīe meo. et quē ego mittā uobis a pre. Ad hanc regulā fidei dirigens iten tionē meā q̄ntū potui q̄ntū me posse fecisti quesiui te et desideraui intellectu vi dere qđ credidi et multum disputaui et laboraui. ¶ Do mine deus meus una spes mea exaudi me ne fatiga tus nolim te querere. sed querā facie tua semp ardent. Tu da queređi vires. q̄ fecisti me te et magis ma gisq; tuemendi te spem de disti. Coram te est firmi

uerū

† aliud ee illas inprobas silitudines corpoz et

.xv.

tas et infirmitas mea. illam
serua. istam sana. Coram te est
scientia et ignorantia mea. Vbi
michi apparuisti suscipe intra
tem. ubi clausisti. aperi pul
santi. ¶Memineri tui. Intelli
gam te. Diligam te. Auge in
me ista donec me in eis re
formes ad integrū. Otio sp̄
tū ee. ¶In multiloquio non
effugies p̄ccm. Sed utinam
p̄dicando verbū tuū et lau
dando te tm̄m̄ loquerer.
¶Non solū fugere p̄ccm. & me
ritū bonū acquirere. q̄m̄libet
multū sic loqueret. ¶Neq;
enī homo de te bñs paulus
p̄ccm̄ p̄tulit germano in fide
suo filio tui scripsit dicēs. Pre
dica verbū. insta opportune
importune. ¶Quid dicendū
est istū nō multū locutū q̄
non solū opportune verū etiā
importune verbū tuū dñe nō
tacebat? Sed ideo nō multū
erat quia tm̄ erat necessari
um. Libera me dñe de meus
a multiloquio qđ patior int̄
in aīa mea misera in cōspec
tu tuo et confugiente ad mi
sericordiā tuam. ¶Non enim
cogitationibus taceo etiam
tacens a vocibus. Et siquidē
non cogitarem nisi qđ pla
ceret tibi. non utiq; rogares ut
me ab hoc multiloquio libera
res. Sed multe sunt cogitatio
nes mee tales quales nosti
cogitationes hoīm q̄m̄ vane
sunt. Da michi non eis consen
tire. et si q̄q̄ me delectent eas
michi lomin̄ improbate. ¶Ver
in eis velut dormitando īmo
rari. ¶Nec m tm̄ valeant apd
me ut aliquid in opera mea
procedat ex illis. Sed ab eis
mea saltem sit tuta sententia.
tuta conscientia te tuente. Da
piens quidā tū de te loqueret
in libro suo qui ecclesiastes pro
pter nōie vocatur. ¶Multa īq̄t
dicim̄ et nō puenim̄ et con
sūmatio sermonū vniuersa
est ipe. Cū ergo peruenerim̄
ad te cessabūt ista que dicim̄
et non puenim̄. Et manebi
mus vnus oīa in oībus et si
ne fine diem̄ vnū. laudan
tes te in vnū. et in te facti eri
am nos vnū. Dñe deus me
deus trinitas queq; dixi
in libris de tuo. agnos
cant et tui. et si qua de meo
et tu ignosce et tui. Tuu est
honor et gloria in secula seu
lorum amen.

Explicit liber decimus sanctus

et ultimꝰ beati Augustini e
piscopi. patris nr̄i. de sūma
et semper adorāda trinitate
Sub anno dn̄i Millesimo qua
dringentesimo tricesimo tertio,
In festo sancti Martini epi
et confessoris, qui oret pro nob̄,
manu scripti
Deo gracias.

Incipiūt orationes beati Au
gustini Episcopi.

De fide sancte trinitatis et o
peratione virtutis.

O nobis dn̄e m via
hac qua te duce īgre
dīm̄ intellectū: atq;
m te inspirato irre
prehensibiliꝫ quēadmodū sit
credendū. ut te vnū deū esse
cialiꝫ sapiamꝰ. et incōprehen
sibiliter trinū psonaliꝫ capia
mus. patrē ingenitū. de pa
tre vnigenitū; de vtroq; pro
cedentē et in vtroq; pmanē
tem spm̄ sanctū. Nullū trib;
anticipationis uel posteriori
tis interuenire momentū. nec
habere disparitū impiū: non
in creandis consiliū. regendis
perficiendisq; creaturis auxili
um operisq; diuisū. Quicquid
illic naturale est in diruptū:
qđ psonale est in confusum.
Placuisse filiū hoīs fieri neu
tram in alterā substantiā cō
mutari. Trinitatis misterio qđ
tam nō addi personā vnīri
nō confundi verbi dei hoīsq;
substātiā; ut in deū qđ ex
nobis susceptū fuerat pueret.
et illud quod nūqm̄ nō fue
rat. idem semp qđ fuerat

O pie saluator qui sāguīe me liberasti.
Tu miserē mei tu me de īmīe mūda
Tu me saluifica magnaq; tua pietate.
Ast o verbigena qui dictus vēa sophia
Me fratrē mīmū dignetis ptinpare
Cuius virtutū libro legentis in isto.

LANDES-
KUND STAAT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

permaneret. Deinde ex nichilo domū sibi nō factus faceret nīe non consilio sed tpe nouam; in illo pmanē tem. deinceps nec illo tpe finiendam. Fieri gratuito; non nasci felicem. Nec extra saluari neminē posse: sed saluari perditionis filios non debere. Illud p̄destinatis in debita misericordia imputat: hoc in cōprehensibili atq; irrepḡhensibili iustitia obstinatis contineri. Da dñe sic credentibz affectum actūq; tibi placendi consimilem. atq; in te pseuerādi destinationē irreuocabilem: et nullam tui infidelibz portionē. Legis tue geminū instrumentū. diuinis p̄ceptis fideliter implere; figuris reuelate veritatis nullatenus inhere. Legem euāgelijs euangelia legi et pphetis nullis controuersijs dissidere. sed temporibz congruentia ministrasse.

Alia oratio eiusdem.

Da dñe non plus mihi quā sat est. Non illudere nescientibz: nec sapientioribz inudere. Tua tibi dona referre: mā nobis errata flebilit' increpare. Que oderis odire semper; amare toto corde que diligis. Ex fide iussa cōplere opera sed fidei non p̄ferre. Omniū q̄ creasti non te indignusse: sed etiam futuris semp dñm extitisse. Boni mali ve recipiētia. accessus decessus ve non magnope postulantes: sed arbitrio cōtinentis. ut dari nō dari ve debeant reliquētes. Bona adipiscentibz congaudere; et flere cū flentibz mala. Patientiā habē. non duritiā simulatione pacīe palliare. fortitudinem temperant. non crudelit' exerere. Astutū cē. non fieri fraudulētum. Obediētē existere; non p̄cipientē velle. Perseuerā tem in bonis: non irreuocabilem a delictis. Simplicitati aīm non hebetudini accōmodare. Nūq̄m superbis cedere: semper pter deū humilibz consentire. Innocentē fieri. nō amētem: pii existere nō iniusti. Nūq̄m amare suū. alienū non arrogāter arguere malū; semetipm aūt magis in delictis despicere q̄m pximū. Vnoru curā gerere vulneru. non alienoz nequiter fieri furio

sim; nec suspitionibz quēq̄ uidicare sed rebus. Omnerū seruare pacificis; parē nūq̄ uel fingere malis. Amare cūctos equali genere p̄ferre fidei domesticos cūctis. Mala los nō hoīes odire sed malū: nec mterire uelle hoīes. sed hoīm necatores; nec amputare carnalia mēbra sed trimina. Non malo a petentis cohibente resistere. sed radicem maloz oīm amputare; nec flagello resultare. sed probro: nec retributionē dolere iustitie. sed causam offense.

Alia oratio eiusdem.

Hac nos dnē sine elatione veraces. sine fictione hūiles: sine dissolutione hilares. sine deiectione tristes: sine errore iustos sine impietate rigidos: sine crudelitate districtos. sine hebitudine bonos; sine effusione misericordes. sine iactantia mites: sine simultate pacificos absq̄ insania vigilantes; sine stupore sanos. sine amentia securos. sine penuria pauperes. sine auaricia diuites et absq̄ suspitione prudētes. Doctos studere fieri; nō arroganter velle uideri. Doctiles: non nūq̄m ad sciām p̄uenientes. Humanos nō tamē bestiali voracitate confusos. Hospitales sed sobrios. Operātes mambz nostris sed nō confidere in ip̄is. Habere si necessariū iudicaueris impendendos pauperibus nūmulos: nō amare. Dispensare mox ut opportunitas arriserit: nō dispēsandos posteris reseruare. Deū te verū oīnibz que fecisti nobisq̄ ip̄is timendū colendū amandūq̄ p̄ponere; nō adtractādā murmuratione prouocare. et ut p̄ē tibi tuo munere in nobis complaceas. uel eā hoīnibus in quibz tibi bene complacuit cōplacere: et ubi non est timor. causa tui nominis nō timere. Penitētiā efficaciter gerere p̄o cōmissis nullo⁹ permitti uinq̄m uel īpune cōmittendis. Habundāte dispensatio religiosa si attulerit. familijs et famulātū obsequijs non inflari: prouisores substātijs pauperū. nō prodigos approbari p̄re esse prorogandis si placat⁹ animabus coptijs non desideriis

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

II

B 14

BUCHBINDERWERKSTATT
HEINZ PETERSEN
RESTAURATOR

TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
R G B W G K C Y M
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Inches
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

mst. 1968

